KC

SPRAWOZDANIA

KOMISYI JĘZYKOWÉJ

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.

Tom III.

W KRAKOWIE,
W DRUKARNI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO,
pod zarządem Igo Stelcla.
1884.

SPRAWOZDANIA

KOMISYI JĘZYKOWEJ

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.

Tom III.

KRAKÓW.
W DRUKARNI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
pod zarządem Ignacego Stelcla
1884.

Spis rzeczy.

Wykaz form przypadkowych

zawartych w zabytku języka polskiego z wieku XV. pod tyt.: „*Glossa super epistolas per annum dominicales*", wydanym przez Dra Wł. Wisłockiego.

(Sprawozdania Komisyi językowéj Ak. Um. T. I. 1880).

opracował
Roman Zawiliński.

(Liczby przy formach przypadkowych umieszczone oznaczają perykopy tekstu w wydaniu Dra Wisłockiego; liczby w nawiasie podają wielokrotność formy w perykopie).

I. Deklinacyja rzeczownikowa.

§. 1. Singularis Nominativus. Temata na -a masc. Na końcu znajduje się spółgłoska twarda: czlowyek 3, 12, 13, 19, 32 (*2 r.*); czlowek 29; czlek 37; grzek 3; yazyk 19; zwyąk 27; zwyęk 27; mlodzonek (*heres parwlus*) 5; uzythek 25, 37; przeczywnyk 31; bog 3, 13, 19 (*2 r.*); boog 2 (*2 r.*), 38; duch 36, 38, 45; grzech 16 (*2 r.*), 42; szluch 32; pochop 34; gnyew 33; klengoth (*? testimonium dei*), 21; zywoth 30, 35; szlad 22; zaclad 11; wyatr 27; zakal 34; schum 27 (*2 r.*); pan ' (*2 r.*), 3, 28; krzescyaan 12; zwon 13; czas 14; raz 34; wsdraz (forma, imago) 1; wzdraz 51; wz az 51.

Imiona własne; Luciper 19; Pawel 12; Adam 19; Cristus 19, 34 *r.*); Jesus 19.

Wzdłużone samogłoski napotykamy przeto przed dźwięcznym g: boog, *przed dźwięcznym* z: wzraaz; *przed nosowym* n: krzesczyaan.

§. 2. Temata na -ja *mascul. Końcówkami są spółgłoski miękkie:* oczecz 19; szluchacz 25; wypowyedacz 30; zaltarz 48; sząpyerz 21; zal 12; msczyczel 15; Isayaasch 2.

§. 3. Temata na -a *neutra. Po twardych spółgłoskach końcówką jest* o: krzesczyanstwo 25; lakomstwo 16 *(2 r.)*; nabozenstwo 25 *(2 r.)*; oczczowstwo 44; wolenstwo 23; stadlo 14.

§. 4. Temata na -ja *neutra. Po* j *resp. zmiękczonéj spółgłosce końcówką jest* e: myloserdze 7, 13; szyercze 44; dzecowanye 16; nyepokalanye 25; obczowanye 23; oczekawanye 42; offyerowanye 16; polayanye 42; przykaszanye 9, 15; przyrownanye 51; szkonanye 35, 51; wolanye 16; wydanye 16; wysnanye 2; zagnyewanye 42; broyenye 23; obyawyenye 38; pokolenye 2; popelnyenye 5, 35; potępyenye 51; przemyenyenyę 24; przyrodzenye 32; rosumyenye 2; rostargnyenye 42; stworzenye 32; wyobrazenye 51; wzyawyenye 7; zaczmyenye 24; zaloszenye 44; zapadnyenye 51; zlomyonye 12.

§. 5. Temata na -ā *feminina*: chawala 3; chwala 2, 51; gądzba 48; lasska 29, 44; laszka 26, 29; mowa 16; nyeczystota 42; otplata 3; pobuthka 12; pokussa 37; prawda 2; sczodroba 42; stopa 22; szlvzba 42; vmowa 42.

Męskie: starosta 12.

§. 6. Temata na -jā *feminina:* maczycza 2; obyethnyczą 2; pracza 12; vola 48; wola 15; bracza 23, *używane jako collectivum w zastępstwie plur. od sg. nom.* brat. *Tu należą masculina:* męszoboycza 30; naszladowcza 51; przywyąscza 25.

§. 7. Temata męskie pierwot. na -i: dzen 14; ogyen 27.

Temata żeńskie pierw. na -i: czanscz 6; dobrocz 29, 42; kaszn 9; myedz 13; mocz (moc) 19; smyercz 35; szmyercz 35; zamyesz (zamiesz, *od zamieszać, zaczynić np. ciasto*) 20; boyezlywoscz 33; chybkoscz 25; czvynoscz 12; czyerpedlywoscz 42; czyrpyedlywoscz 10; dlugoscz 44; falschiwoscz 22; gląbokoscz 44; gysznoscz (jisność, *„essencia“*) 12; klamlywoscz 16; llsczywoscz 22; luboscz 37; luthoscz 7; lutoscz 10, 42; myloscz 33, 29, 13; nyewyadomoscz 23; opwytoscz 42; potrzebyznoscz 30; przezlysnoscz 26; przygemnoscz 7; pylnoscz 12; radoscz 32; szlawathnoscz 14; szmyslnoscz 42; szprosznoscz 16; szchyrokoscz 44; vmyernoscz 42, 10; wdzącznoscz 16; wolnoscz 32; wstawycznoscz *(ustawiczność)* 12; wyadomoscz 13; wyelgoscz 26; wyssokoscz 44; zaszroscz 42.

§. 8. Temata na -u *masc.:* syn 5; dom 27.

§. 9. Temata spółgłoskowe. Temata na -en *męskie:* korzeen 2.

Temata na -es *nijakie:* czalo 42, 45, 51.

§. 10. Genetivus sing. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką pierwotną* -a: angyola (*anioła)* 37; boga 2, 16, 19, 34; bogą 2; od boga 12, 23, 26; booga 29; brata 9; czlowyeka 32; duha

32, 38 (*2 r.*); 43 (*2 r,*), 45; duchą 2; dvcha 36; luda *w zwrocie*: w roztargnyenyv luda 14; *i:* starosta ludą 12; oszla 9; pana 1, 19, 22; poszla (*posła*) 9; zywota 12; zywotha 34; zywothą 2.

W funkcyi accusativu: boga 7, 9 (*2 r.*); czlowyeka 12; ducha 44; pana 15, 45; zywota 30; przes proroką 2.

Kryska przy a (ą) *w końcówce imion:* bogą, duchą, ludą, zywothą, proroką, *jest omyłką pisarza. Długie* o (oo) *nominativu* boog *zjawia się i tu jeszcze w jednym przykładzie.*

Z końcówką -u: czaszu 14, 32; cząsv 5; czassu 35; czaszv 48; z gnyew (*z gniewu*) 13; grzechv 9, 22, 34, 43; od grzechv 8, 15, 22, 34; przez grzechv 22; z grzechv 34 (*2 r.*); oblokv 11; podlug rosumv 42; szandw 3; szmyechu 16; vmyszlu 33; vrzędv 6; vrzędu 7, 9; zakonv 12, 13; nyestatkv 9; vczynkv 33, 43.

Jezus ma gen. Jezu: Jesu Crista 1; podlug navky Yesu Crystowey 2; przez mocz Geszu Cristvszową 32. *Obok tego mamy formę Jezusa:* od Yezussa 38; przez pana Jezvsza 15. *Christus ma gen. Christusa:* podług Cristusza 22; nasladownyczy Cristussa 42; *obok* Christa: Jesu Crista 1; prze pana Crista 45.

§. 11. A zatym: Końcówka -a *znajduje się:*

a) w wyrazach oznaczających pojęcie osobistości: angyola, boga, brata, czlowyeka, ducha, luda, pana, poszla, proroka, Crista, Cristusza, Yezussa;

b) w imionach źwiérząt: oszla;

c) w wyrazach oznaczających pojęcia umysłowe: zywota.

Końcówkę zaś -u mają:

a) wyrazy oznaczające władze i stan umysłu i duszy: z gnyew, grzechv, podlug rosumv, szandv, szmyechu, vmyszlu, nyestatkv, vczynkv, vrzędu, zakonv;

b) wyrazy oznaczające czas: czassv;

c) nazwy zjawisk w przyrodzie: oblokv.

Ze stanowiska fonetycznego trudno postawić jakiekolwiek prawidło; widzimy bowiem, że z tąż spółgłoską temata mają różne końcówki.

§. 12. Temata na -ja *masc. Z końcówką* -a: conya (*konia*) 10; krzysza 22; pokoya 45; koncza 13; oczcza 19; otcza 25, 29, 34; otczą 2; tworcza 9; nyeprzyaczela 16.

W funkcyi accusat.: ysze mnye sądzycze yako nyewernego szchafarza 3; oczcza, mylvy oczcza 9.

Z końcówką -u: ze wschego rodzayv 27.

Temata na -i *masc. podług analogiji tematów na* -ja: dnya sządnego 31.

§. 13. Temata na -a *neutra mają końcówkę* -a: bostwa 19; lowyeczenstwa 19; nyedowyarstwa 16; obloystwa 42; od pogan-?a 12; pyanstwa 42; roszpaczstwa 16; zwolenstwa 25; bractwa 33; edzycztwa 52; proroctwa 13; szwadecztwa 9; podług uwlocz-? 12.

§. 14. *Temata na* -ja *neutra mają końcówkę* -a: lycza 51, serdcza 48; szercza 12, 45; szyercza 3; morza 12; s myloserdzą 2; s powyetrza 27; z pyczya 1; sz wesela 2; wessela 48; wyeszela 2; z gedzenya 1; nawyedzena 23, 31; obyawyenya 32; oczekawanya 44; odkupyenya 32; odszlonyenya 32; osządzena 32; pogorschenya 14; pokolenya 12; podlug poloszenyą 7; dla przesz nya 34; z przeszladowenya 12; dla przewyczą̨szenya 16; przesz ezstąnya 12; rządzenya 51; bez schemranya 26; stworzenya 13, nanya 52; weszwanya 45; podlug wstawyenya 34; wydzenya 12; ylanya 12; wyzwolenya 32; wuczalowanya 16; szbąwyenya 9; zbawyenya 14; zmyenyenya 32.

§. 15. *Temata na* -a *feminina mają* y, i: chwali 2; chwaly 7, 30, 32; chawaly 43; cznothy 26; lasky 6, 7, 26; laszky 13, 30; mowy 2; navky 2; odplati 35; pokvssy 37; pomsti 42; pomsty 13; podlug prawdy 2; od prawdy 25; szlugy 19; od slozby 32; od szlvzby 32; zluszby 7; szony 9; prze troszky 44; vyary 6; wyary 7.

§. 16. *Temata na* -ja *feminina mają końcówkę* -e (*stsl.* ѧ): wasze dusche 6; ktoreykole dusche 15; s teytho maczycze 2; w gednosczy nadzege 45; z przydcze (*per ignoranciam*) 43; szwyątey troycze a tagemnycze nyewymowney 12; zyemye obyeczaney 37. *Obok tego spotykamy już formy analogiczne do tematów na* -ā *z końcówką* -y: duszy 9; vaszey braczy 31, *a nawet do adiect. fem. dekl. złożonéj z końcówką* -ey: zlomyonye lodzey 12; s dobrey przydczey (*przygody*) 7; z woley 32; vznanye wolyey 52.

§. 17. *Temata na* -i *feminina mają końcówkę* -i: czczy 13; dobroczy 23; koryszczy (*korzyści*) 9; podlug moczy 44, 51, 52; myszly 48; dla nyemoczy 35; od Wyelkyey noczy 27; rzeczy 13; szmerczy 34; do szmyerczy 19; szmyerczy 30, 34; z gorączosczy 12; ysznosczy 19; z krechcoszczy 43; lsczywosczy 7, 33; mylosczy 13, 33; przesz obludnosczy 7; pelnosczy 44; przesz przykrosczy 42; s przykrosczy 12; proznosczy 32; rownosczy 34; slosczy (*złości*) 7; sprawyedlywosczy 14; z sprawyedlywosczy 13; od sprawyedlywosczy 25; swyątosczy 7; szyemnosczy 51; szlosczy 35; s zlosczy 13; vmernosczy 42; vnyznosczy 51; wyelmoznosczy 51. *Końcówka ta jak widzimy jest konsekwentnie wyrażana przez* y, *gdzie my dziś* i *piszemy*.

§. 18. *Temata pierw. na* -u. *Z tych tematów męskich* syn *odmienia się zupełnie podług analogiji tem. na* -a *masc.*: syna 52; szyna 52 (*2 r.*); v szyna 25. *Tylko wół ma formę:* wolu 9 *i* pół *zachowało pierwotny genet. w wyrażeniu przysłówkowym:* spolv 10, 16, 26, 48.

§. 19. *Temata na* -s *neutra poszły pudług analogiji tematów na* -a: czala 12, 19, 30, 32 (*2 r.*), 35, 43; czyala 35, 36, 43; z nyeba 27.

Temata na -n *neutra.* jimię *stsl.* имѧ *gen.* имене *pomieszało się z subst. verb.* имѣние *gen.* имѣниꙗ; *oba bowiem i* jimię *i* ji-

mienie *mają w naszym zabytku genet.* jimienia: jimię: nye byerzy gymyenya boszego 9; nye prosz gymyenya 9; ymyenya 19 *(2 r.)*; jimienie: nye cradny gymyenya czvdzego 9; vaszego gymyena pozywa 12; acz rozdzelalbych .... wszythky gymyenya 13. *Plemię* (плємѧ) *ma genet. plemienia:* z plemyenya Abramova 12.

§. 20. Dativus singularis. Temata na -a *masculina mają końcówkę* -u: offyerowaly bogu 6; panw bogv 7; bogv luby 8; bogu 15; bogv oczczv 19, 29, 48; sze bogv rownacz 19; abyscze .... zyli bogv 52; kv bogv 2, 13 *(2 r.)*; ku bogv 45; dwchv 36; grzechv 34; kv grzechv 34, 43; panw bogv 7; gego pogrzebv 34; kv uzythkv 16; *obok analogicznéj końcówki tematów na* -u, -owi: nyszadnemw czlowyekowy 8; grzechowy 34 (*2 r.*), 35; rosumowy 11; roszvmowy 36; kv Cristuszowy 25.

Temat na -ja *mascul.* ocec *ma końcówkę* -u: ku bogv otczv 2; kv oczczv 44; bogv otczczv 48; bogv oczczv 19; oczczv lubą 29; król *zaś końcówkę* -owi: krolowy 23, *w któréj to* o *nie przeszło na* e *jak w* i *innych tego czasu pomnikach.*

Temata na -a *neutra mają końcówkę* -u: pyszmv wyerzącz 16; kv balwanstwv 38; *również i temata na* -ja *neutra:* cu pomozenv 10; kv popelnyenyv 35; ku skaszenyv 11; stworzenyv 23; wyobrazenyv 37; sbawyenyv 48; ku zbawyenv 13

Temata na -ā *femin. mają końcówkę* ě (ѣ): kv chwale 32; balwanszkyey modlye 16; kv wasey navcze 48; kv wynye 15.

Z tematów na ja *fem. nie napotykamy tu żadnego, tylko męski tu należący a mieszczący w sobie pojęcie zbiorowości* braćá (братиꙗ); *końcówką* -i: waszey braczy 31.

§. 21. Temata na -i *feminina mają końcówkę* -i (y): kv czczy 2; cu szmerczy 50; kv czystosczy 11; k nyeczystosczy 12, 16; kv nyeczystosczy 42; proznosczy 32; sprawyedlywosci 35; swyąthosczy 51; kv vmyernosczy 6; ku zlosczy 23.

§. 22. Temata spółgłoskowe. Z tematów na -s *neutr.* ciało *ma końcówkę analog. do tem. na* -a: czalu 51.

Z tematów na -n *spotykamy* jimię: gymyenyevy chwala 2; *z końcówką* -evi.

§. 23. Accusativus singularis. Temata na a- *masc. kończą się na spółgłoskę, podobnie jak w nominativie:* nad szmak 16; na vzytek 7; macze vzytek 35; na vszytek 6; na wszytek (*użytek)* 7; nyedostatek czyrpyączy 14; prze bog 26; za ... grzech 25, 34; grzech 23, 38; prze grzech Adamow 32; o grzech 32; wpadavacz w grzech 12; grzech czynyly 35; przesz grzech 43; odpusczaz sobye gnyev 10; zywoth 35; w zywoth 30; day boze szywoth zachowacz rząnd stadla 9; vrząd 14; owocz 35; wząl ... wdzęczny 26; przez dar 38; przez mur 12; na wyathr 11; v czasz 31; nuyącz czassz 48; wyrzvczcze kwasz 20; na wzdraz 51.

Z tematów na -ja *masc. mamy tylko jeden:* myeycze pokoy 8.

Temata na -a *neutra mają acc. równy nominativowi:* czczyl swęto 9; rządzycz bądze poganstwo 2; posluschenstwo 36.

Toż samo temata na -ja *neutra:* w lycze 12; w myescze 12, *i w wyrażeniu przysłówkowym:* natemyescze 34; myloszerdze 13; prze myloszerdze 6; przez myloserdze 45; szercze 25; lakomstwo na ymyenye 16; lakomy na ymyenye 16; gymyenye (имѣние od имѣти) 30; na oczysczenye 34; odkvpyenye y odpuszczenye 52; na oszwyęczenyę 35; przykazanye 25, 35; szamnyenye (*sumnienie*) 3; sconanye 35; o szbawyenye 32; na szkonanye 35; vstawyenye 25; wrąganye 14; wyobraszene 19; wyszwolenye 5; za zlorzeczenye 33.

§. 24. Temata na -ā *feminina mają końcówkę* ę *oznaczoną przez 1)* ą*:* laską, myecz laską moyą 9; mąką, bądze zącz wyeczną mąką 43; matką, mylvy .... matką swoyą 9; otplatą, byscze pochwaczyly wyeczną otplatą 11; offyarą, offyarą bogv oczczv lubą 29; skargą odpusczyl 10; w sluzbą 11; vmową, laskawą vmową 10; wyarą, na szwyathv wyarą weszwany 2; na wyarą 2; prze .... samyosską (*przez zamieszkę*) 44; nad zaslugą 44; zasloną ... mayącz 23. *W następujących przykładach brak znaku przy końcowéj samogłosce, któryby oznaczał nosowość:* o chwala wyeczna 32; dawa yalmvsna 7; wząl od boga ... laska 26; wyedzącz .... maka (*mękę*) 31; navka nasszą 44; prawdacz powyedam 12; sluszba, abyscze offyerowaly bogu ... sluszba waschą 6; w vczecha 12.

2) ę) przez chwalę 14, 34; laskę bozą 30; ktorą laskę 26; przesz laskę 35; przez ... laszkę 34; przesz laszkę 43; modlę 37; w nyeczystotę 15; oczczyznę 33; offeyrę (*zam.* offyerę) 6; przez omowę 14; na podporę (*in cibos*) vbogych 13; podporę czala 30; pokvszę 31; w thaką pokussę 43; vczechę 2; wyarę dobrą 2; przesz wyarę 34; sgodę 2. *Bez znaku nosowości:* wszelka navke 13; w pyche 12. *Tu należą wyrażenia przysłówkowe:* zaprawdą 2, 11; zaprawdę 3.

Temata na -jā *femin. mają końcówkę* ę, *oznaczoną przez* ą nadzeyą myecz 2; mamy nadzeyą 2; tarczą 49; wolą 10; nad wonyą 16; przez zbroyą 14; *przez* -ę: nadzeyę ma 13; nadzelę 9.

§. 25. Temata na -i *masculina. Na spółgłoskę zmiękczoną:* w dzen nawyedzenya 23.

Temata na -i *feminina mają formy accusat. równe nominativowi:* czescz czyncze 23; czynmy dobrocz 43; przez mocz 32; rzecz oprawyayą 5; prze szwyęthą recz 23; rzecz 26; na szmercz 16; na szmyercz 30; dawa cyrpiedlywoscz 2; przyyąl vasz w gednoscz 2; chowacz gednoscz 45; luthoscz vkąszvye 7; myloscz rządzy 26; w nyepewnoscz boyvyę 11; na podobnoscz 19; przez podobnoscz 13; pokornoscz w szerczu 10; w swyątoscz 15; nade wszytkę szlawatnoscz 19; obdarzyl szlawantnoscz 19; w szlothkoscz 12; prze sprzawyedlywoscz 33; zloscz poczynaly 23; za zloscz 33; przemagay szlosz 8.

§. 26. Temata spółgłoskowe neutra mają acc. równy nominativowi. I tak z tematów na -s *mamy:* czalo 11, 15, 30; szłowo 26; *z tematów na* -n: brzemę 43; brzemye 43; w gymyę pana 19.

§. 27. Vocativus singularis. Temata na -a *masc. kończą się na* e, *a poprzedzająca spółgłoska się zmiękcza:* boze 5; day boze szywoth 9.

Podobnie temat pierwot. na -ja oćec *ma:* otcze 5 *(2 r.). Temat. pierw. na* -u *masc. kończą się na* -u: synv boszy 2.

§. 28. Instrumentalis sing. Temata na -a *mascul. mają końcówkę* -em (ъмь): s bogem 34; przed czaszem 3; dvchem szwathym 42; dwchem swęthym 5; spyewayacz glosem 48; yednym gloszem 2; gwaltem 15; yazykem mowyącz 27; szwym ludem 2; panem 38; przycladem 34; przykladem 8; roszumem 6; vczynkyem 22, 25; vczynkem 48; z vmyslem 42; tym vmyszlem 8; z wmyąrem wyary 6; pod zakonem 42; krzesczyanem 25.

Temata na -ja *masc. mają końcówkę* -em: z oczczem 34; odkvpyczelem 38.

Temata na -a *neutra mają końcówkę* -em: oknem 12; crzesczyanstwem 23; myedzy poganstwem 2; poganystwem 23.

Temata na -ja *neutra mają również* -em; *atoli urobione za pomocą suff.* ije, *od tematów słownych mają* -im: pod zakryczym oblokv 11; zazszenym 36.

§. 29. Temata na -ā *femin. mają końcówkę* -ą: wyarą 25; laską 25; moczą bozą 6; dvszną nyemoczą 12; rądą 9; ręką 9; wodą Moyzeszową 11; sz pokvszą 37; s prawą wyęrą 9; s zlubą.

Bez znaku nosowości: waschą chwala 44. *Tu należy wyrażenie przysłówkowe:* sprawdą 2.

Temata na -jā *feminina mają* -ą: nadzeyą 25. *Temat masc.:* kasznodzeyczą 2.

§. 30. Temata na -i *feminina mają* -ą *(stsl.* -ніѫ): cczą 7; kazną 9; moczą 6, 35; pod moczną moczą 31; yednostaymą myslą 2; zloscząą 16. *Bez znaku nosowości:* s czyrpyedlywoscza, s laskawoscza 55.

Temata spółgłoskowe na -s *neutra mają końcówkę* -em: pod nyebem 27.

§. 31. Locativus singularis. Temata na -a *masculina mają dwie końcówki* -ě *i* -u, *z których druga analogiczna do tematów masc. na* -u *jest jeszcze rzadką. Końcówkę* -ě *mają:* w bodze 6, 12; wnątrznem czlecze 44; w czlowyecze 26; w grzesche 30; na krzcze 1, 34; na krzrzcze 34; w przycladze 2; na tem swecze 3, 9; na .... swye- 13, 31, *i z niezmiękczonym* t: na szwyethe 16; w swarze 1; ysle 42; w wmyszle 7; w zakonye 25; w zawodze 11.

Końcówkę -u *mają:* w dvchv 43; w szwyąkv *(w dźwięku)* 48; czynkv 10, 16, 25, 33; w Damascv 12, *a więc zakończone na*

gardłowe k, ch. *Ponieważ obok téj analogicznéj końcówki mają jeszcze i pierwotną* -ě: czlecze, czlowyecze, w grzesche, *możemy ztąd wnioskować, że temata zakończone na gardłowe, najpierw poczęły ulegać analogiji tem. na* -u.

Temata na -ja *masculina mają tylko końcówkę* -u: w boyv 11; w koszv 12; na krzyszv 34; w pomazanczu 19; w zbawyczelu 19.

§. 32. Temata na -a *neutra mają końcówkę* -ě: w pyekle 35; w szwętem pyszmye 2; w towarzystwye 12.

Temata na -ja *neutra mają wszystkie końcówkę* -u: w byczv 12, 14; w czvczv 12; na morzv 12 (*2 r.*); w nyesczęsczv 14; w oblyczv 7; w pyczv 42; w szerczu 7, 10; w sczęsczv 14; we wyeszelu 52.

W urobionych za pomocą suff. -ije (-ние): w broyenyv 10; w bronyenyv 19; w gedzenyv 42; w kaszanyv 7; v kazanv 43; w lacznyenyv 12; w lyeganyv 1; w napomynanv 7; w oblapyenyv 16; w obleczenyv 19; w oczekawanyv 14, 52; w odzenyv 42 ;w opusczenyv 43; w pamyathanyv 48; w pragnyenyv 13; w przyzwolenyv 37; w pyeczolowanyv 7; w rosumyenyv 52; w roszmyslanyv 48; w roszpaczenyv 12; w roztasgnyenyv 14; w roszdawanyv 7; w spomosenyv 6; w szromoczenyv 51; w vczysznyenyv 14; w vczysznyenv 12; w zbeztwyenyv 14; zsbawyenyv 7.

§. 33. Temata na -ā *feminina mają końcówkę* -ě *równą datiwowi:* w chwale 2, 48; we wszelkey cznocze 52; w lascze 2, 12, 14, 44, 45; w mowye 10, 14, 33; w tey myerze 12; w navcze 2; w nawcze 7; w prawdze 16; w szlvzbe 12; w wyerze (věře *stsl.* вѣрѣ) 2; moczny wyerze 31; w zawaze (*wpływ języka czeskiego w zmiękczeniu* d *na* z) 45; veczney otplacze 43; na modlythwye 27; w modlitwe 33.

Temata na -jā *feminina mają końcówkę* -i (y); na duschy 2; w nadzey 2 (*2 r.*), 7, 32; w nądzy 12; w nędzy 13; na puszczy 12, 37; na szemi 44; po woly 32; w rozkossy 43; *obok analog. do genet. i deklinacyi przymiotników złożonéj:* we zley zązdzey 15.

§. 34. Temata na -i *feminina mają prawidłowe* -i: w częszczy 52; w dobroczy 8, 16; w moczy 34; po szmerczy 34; w boyasznosczy 48; w czyrpyedlywosczy 14, 52; w gednosczy 45; w głębokosczy 12; w lutosczy 7; w mylosczy 2 (*2 r.*), 16, 44; w nagosczy 12; w nowosczy 34; w podobnosczy 34; w prosznosczy 9; w pylnosczy 7; w rozumnosczy 12; w swąthosczy 51; w szlothkosczy 48; (we) szmacznosczy 52; we szprawyedlywosczy 16; w szwyąthosczy 3; w szwyąthosczy 15; w szasdrosczy 1.

Temata na -u *masculina mają końcówkę* -u: w domu 27 ; w szynw 52; pospolu 34.

Temata spółgłoskowe. Temata na -s *neutra:* na dzewye 22; w nyebye 12, 44; w slowe 43; *poszły podług analogii tem. na* -a.

§. 35. Dualis. Genet. temata na -ā fem.: a tokom vszedl rękv gego 12; *jest jedyną formą dualu znajdującą się w Glossie.*

§. 36. Pluralis. Nominativus i vocativus.

Temata na -a masc. mają końcówkę i: apostoli 32; mylosnycy 32 (*2 r.*); mylossnyczy 33; myloszniczy 10, 33; naszladownyczy 16; nasladownyczy 33, 42; vczęstnyczy 16; zwolyenyczy 27.

Obok tego występuje końcówka właściwa accusat. pl. -y: grzechy 22, 34; yazyky 13; yęzyky 13; rozdzaly 38; rozdzali 38; vczynky 36, 43; zoldy 35; pogany 2 (*3 r.*), 15; krzesczyany 16; *a nadto analogiczna do tem. na* -u *męskich* ové *w subst. osobowych:* Zydowye 12, 37; *i rzeczowych:* yęzykowye 27.

Temata na -ja *masc. mają końcówkę* -e *właściwą accusat.:* naszladovcze 51; szwodycze 14. *Tylko subst.* dzedzic *na* -i: dzedzyczy 36.

Temata na -ja *neutra mają końcówkę* -a; przykazanya 15.

Temata na -ā *feminina mają końcówkę* -i: slugy 14; *i ze zmiękczonym* g: szlvdzy 13; *obok* y: nyeszgody 42. *Męskie:* patriarchi 12.

Temata na -jā *feminina mają końcówkę* -e (*stsł.* ѧ): owcze 22; tagemnycze 12, 13.

§. 37. Temata na -i *masc. mają końcówkę* -e: ludze 8, 30, 32.

Temata na -i *femin. mają końcówkę* -i: częsczy 6; gąszly 17; gęszly 48; rzeczy 19; przykrosczy 12; roznosczy 38.

Temata na -u *masc. mają* -ové: synowye 16.

Temata spółgłoskowe na -s *neutra mają formę na wzór tem. na* -a: czyala 6.

§. 38. Genetivus pluralis. Temata na -a *masculina mają już tylko analogiczną końcówkę* -ow *właściwą tematom na* -u: grzechow 3, 30, 34; klopotow 12; z nyedostathkow 12; pyelgrzymow 23; sladow 22; szmyszlow 6; uczynkow 1; vczynkow 23, 35, 48; vrzędow 38; wrzodow 12; wyekow 37; wyekov 44.

Temata na -ja *masc. mają podobnież* -ow: dzeyow wypowyedacz 30; przychodnyow 23; -ev: rodzayew 44.

Temata na -a *neutra kończą się na spółgłoskę* balwanstw 37; gospodarstw 7.

Temata na -ā *feminina mają na końcu spółgłoskę:* roboth 38; sluzb 38; przekasz (*impedimenta*) 48; od granycz 37; tayemnycz 3. *Niezwykłą jest forma:* wyelorzonych lasky 26.

Temata na -ja *neutra. Wyrażenia przysłówkowe:* zewnątrz 15; zwnatrz 32; wnątrz 25, 32.

Temata na -jā *feminina, z których tu jeden tylko mamy przymają* -i, *podług analogiji tematów na* -i: od czelestnych zą̨dzy.

§. 39. Temata na -i *masculina mają właściwą końcówkę* -i: zdzesszą̨th dny 27; gosczy 23; ludzy 3, 7, 13, 19, 23.

Temata na -i *feminina mają* -i: rzeczy 2, 7, 37, 52 (*2 r.*); gąszly 58.

Temata na -u *masc. mają końcówkę* -ow: synow bozych 32; z synow 36; szynow 32; darow 26, 38.

§. 40. Dativus pluralis. Temata na -a *mascul. mają końcówkę* -om: apostolom 51; appostolom 31; grzechom 22, 35 *(2 r.)*; panom 23; Szydom 2; krzesczyanom 31.

Temata na -ja *mascul. mają końcówkę* -om: swyathym otczom 2.

Temata na -i *masculina mają* -om: szweczkym ludzom 6. *Feminina końcówkę właściwą tem. na* a- *femin.* -am: potrzebnosczam 7.

§. 41. Accusativus pluralis. Temata na -a *masc. mają końcówkę* -y: dary 3, 26, 32; wszythky grzechy 34; za grzechy 35; prze klopothy 44; slady 22; smisli (zmysły) 11; czlonky 35; vczynky 8, 15; pod opyekadlnyky 5; pąthnyky 26; pod rzecznyky 5.

Temata na -ja *masc. mają końcówkę* -e (*stsl.* ѧ): na ktore koncze 37; schafarze 3.

Temata na -a *neutra mają końcówkę* -a: kolana 44; vsta 23, 33; w krolestwa 52.

Temata na -ja *neutra mają końcówkę* -a: zlorzeczenya 33.

Temata na -ā *feminina mają końcówkę* -y: dząky 48; dzęky 46; męky 32; na modlytwy 33; potrzeby 32; syrothy 25.

Temata na -jā *feminina mają końcówkę* -e (*stsl.* ѧ): dusche 6; nędze 32. *Masculina* na zloczyncze 33; roszdawcze 3.

§. 42. Temata na -i *masculina mają końcówkę* -i: w ony dny 27; goszczy 23.

Temata na -i *femin. kończą się na* -i: sproszności 35; tagemnosczy 3.

Temata spółgłoskowe. Z tematów na -s *neutra forma:* slowa 26 *podług analogiji tematów na* -a.

§. 43. Instrumentalis pluralis. Temata na -a *masc. mają końcówkę* -y. rozmagythymy yąsyky 27; dobrymy uczynky 6. *Analogiczną do tematów na* -u *końcówkę* -mi *ma temat* poganin: poganmy 38. *Od tematu* *Żydin *spotykamy formę na* -y: Zydiny 2.

Temata na -ja *masc. mają końcówkę* -mi *na wzór tematów na* -i: myedzy schafarzmy bozymy 3; myedzy schąfarzmy 3.

Temata na -ā *feminina mają końcówkę* -mi: myotlamy, trzykrocz myotlamy byteszm 12.

Temata na -jā *feminina mają końcówkę* -ami: przed granyczamy 37.

Temata na -i *masculina mają końcówkę* -mi: z wszythkymy ludzmy 8.

Temata spółgłoskowe. Z tematów na -s *neutra forma:* szlowy 16; *podług analogiji tematów na* -a *neutra.*

§. 44. Locativus pluralis. Temata na -a *masc. mają końcówkę* -ech: w klopoczech 7, 12, 14; w klopoczyech 25; w posczech 12; w raszyech 14; w ... uczynczech 43; -och: w dobrych uczynkoch 34; wczynkoch 32; o zlosznýkoch 23; roboth wrządoch (v urządoch - *diuisiones operacionum*) 38; -ach *podług analogiji tematów na* -ā *femin.* w dobrych uczynkach 15; wyecznych vczynkach 48.

Temata na -a *neutra mają końcówkę* -ach: w yęcztwach 12; w yecztwach 14; w obloystwach 1; w sarloczstwach 1.

Podobnież i temata na -ja *neutra:* w serczach 44, 48; w szerczach 19, 33.

Temata na -ā *feminina mają końcówkę* -ach: na modlythwach 7, 26; w przekowach 12; ve sramkach 11; w szkodach 12 (*3 r.*); w troskach 7; o thaygemnyczach 6; -ech: w roboczech.

Temata na -jā *feminina mają końcówkę* -ach: w nadzach (nędzach) blysznyego 10.

Temata na -i *feminina mają również końcówkę* -ach, *podług analogiji tematów na* -ā: w nyeczystych myslach 1; w myszlach 16; w rzeczach 2, 9, 10, 37; we wschych rzechach (rzeczach) 10; w potrzebnosczach 14.

II. Deklinacyja rzeczownikowa przymiotników.

§. 45. Nominativus singularis. Temata na -a *masculina:* nyemoczen 12; posluschen 19; rowyen 19.

Temata na -a *neutra:* barzo 19; często 48; częstho 7; dawno 22; gotowo 50; yawno 38; yednostayno 7; oszobno 10; pewno 32; podobno 11; potrzebno 12; skromno 32; wlno (wolno) 50; wyszoko 7.

Temata na -ja *neutra. Tu należą wyrażenia przysłówkowe:* wyele 6, 48; *i comparativy:* węczey 6, 16; lepyey 3; daley 24.

Genetivus singularis. Temata na -a *neutra. Tu należą possessiva urobione od imion własnych:* z plemyenya Abramova 12; podlug wstawyenya Cristussową 34; z Yakobowa pokolenya 12.

§. 46. Accusativus singularis. Temat na -a *masculinum:* prze grzech Adamow 32.

Temat na -a *neutrum:* Yesusowo, w gymyę pana Yesusowo 19.

Locativus singularis. Temata na -a *neutra:* w male, w malecz sze chwalę 12; w zymnye 12; czelestne 2; dobrze 7 (*2 r.*), 15, 23, 43, 44; dokonalye (*perfecte*) 22; dostoyne 45, 52; dvchownye ; moczne 7; mocznye 34, 44; nagle 27; nyepewnye 13 (*2 r*); ny- 5, 14, 35 (*2 r*); oczywysztnye 12; pewnye 38; pospolicze 10, 34, 43; pospolnye 36; rącze 27; rostropnye 48; sczedrze a wye- 26; wnątrznye 22.

Nominativus pluralis. Masculina: oschnadzyny bandze (*reformamini*) dusche wasze 6.

III. Deklinacyja rzeczownikowa imiesłowów.

§. 47. Nominativus singularis. Temata na -a *masc. Particip. praet. pass. na* -nъ: dan 6; daan 35; kamyonovan 12; layan 22; obmawyaan 22; poddan 32; poszlan 2; oklamaan 43; wkrzyzowan 34; męczon 21, 22; nalezon 19; odlączon 38; pochwatnyon 12; przewyczeson 8; przewyschoon 7; schalon 12; spvsczon 12; vsprawyedlywyon 3, 34.

Temata na -a *neutra:* myenyono 16; poganbyono 14; pyszano, popyszano 2; wyproznyono 13; wyzwolono 32; wyzbawono 32; wzyawyono 12; zamknono 9.

Temata na -jā *femininą:* nalezyona 22; woslawyona 32; ztwerdzona 2.

Part. praet. act. I. sg. nom. fem. do subst. w sg.: vbaczywszy 43; wsztawschy 34; polozywszy 31; rzvczywszy 31; vmarwschy 22; wstawschy 34.

§. 48. Accusativus singularis. Part. praes. act. na -ąc: bandzacz 25; chcząсz 19; chczacz 19; drapyesząc 12; gydącz 38; nyemayącz 25; nyeochelznayacz nyezatrzymawąyacz albo nyebvzdowayvncz 25; odwodzącz 25; powyedayacz 12; pelnyącz 25; przyrzadzayącz 26; rzwyącz (*rugiens*) 31; rządzacz 32; vycządgayącz 12; wpadayacz 12; wyadącz 34; wysząc 22; wyznawayącz 38; zalvyącz 12; bogaczącz 14; czynącz 8, 43; czynyącz 23, 48; czvyąncz 7; gadayacz 23; mayącz 23; mowącz 33, 48; mowyącz 27; naszladvyącz 7; navczayącz 48; nyedawayącz 14; nyemayącz 14; nyenarzącz 7; nyeprzyszwalayącz 36; oczekawayącz 32; odkupuyącz 48; odlayowayącz 33; odpusczay(ą)cz 10; odpvszczayacz 16; pelnyącz 48; pobudzayącz 43; podpomagayącz 10, 45; proszącz 52; przystawayącz 7; przywodzącz 43; roszwmyeyócz 7; roszumyeyócz 7; rozvmyeyącz 16; spyewayacz 48; stoyącz 7; szlusząncz 7; trzymayącz 7, 14; vbaczayącz 23; vczęstuyącz 7; wprzedzayącz 7; vznawayącz 23; vycządgayącz 12; wyedzącz 31; wyerzącz 16; wszpomynayącz 34; wyeszelądcz sze 7; żądayącz 52.

§. 49. Nominativus pluralis. Part. praet. pass.: bogoslawyeny 33; napelneny 44; napelnyeny 52; natchnyeny 42; nawroczeny 2; oczysczeny 11, 34; oczyschczeny 34; okszczyeny 34; oszlepyeny 16; pogrzebyeny 34; potwerdzeny 10; poszyleny 20; przenyeszeny 30; rozkorzeneny 44; stwerdzeny 52; vczynyeny 34; wsczepyeny 34; wyedzeny 42; wyszwoleny 35; zaczmyeny 16.

Accusativus plur. w znaczeniu nom.: szkazony 34; wyproznyony 13.

IV. Deklinacyja zaimków.

§. 50. A) Zaimki rodzajowe. Nominativus singularis. Temata na -a masculina: ten 2, 3, 25, 43; then 27; tenze 38; sam 19; szam 3 *(2 r.)*, 12, 19, 22, (*2 r.*), 43; wszytek 27; *i* geden 6, 15, 26 *(2 r.)*. 29 (*2 r.*), 43 (*2 r.*), 45, 48; yeden 7, 17.

Temata na -a neutra: tho 13, 32, 44 (*2 r.*), 48; tocz 15. *Formy przysłówkowe:* yelko, yelkoz z wasz *(quod ex vobis est)* 8 *i odpowiednie temu:* telko, nye telko byscze bili bogv luby 8; yako 1, 11, 14 (*2 r.*), 15, 19 *(2 r.)*, 22, 23 *(3 r.)*, 26 (*2 r.*); 27 (*2 r.*); yaka *(błędnie zam.* yako) 27; yako 48 *(2 r.)*; yako 38; yakoby 14 *(2 r.)*, 27; yacoscze 45; yakoscze 45; kako 48; tako 9, 26; wszyczko 13 (2 *r.*), 15, 44; wszythko 2; wschytko 26.

Temata na -ja masculina: yen 7 *(3 r.)*, 22, 38, 43 (*2 r.*), 52 (*2 r.*); yensz 2; yensze 2, 3 (*2 r.*); yenszeby 3; yenze 19, 32 (*2 r.*), 52; gen 7; gensze 3; genze 22, 34.

Temata na -ja neutra: moyę, moyę szamnyenye 3.

Temata na -ja feminina: waszchą chwala 44.

§. 51. Genetivus singularis. Temata na -a masc.: tego 12, 25, 32.

Temata na -a neutra: tego 19, 25; tego dla 38; thego dla 43, 48; dla thego 44.

Temata na -ā feminina: tey 2; teytho. 2.

Temata na -ja masc.: yego 2, 5, 22 *(2 r.)*; gego 9 *(2 r.)*, 12 *(2 r.)*, 19, 34 (*2 r.*), 43, 44, 51; gyego 33; thwego, nyesstatkv thwego 9 *w funkcyji accus.*: thwego, nyȝ mow na thwego blysznego 9; brata swego 9; szlugy szwego 19; vczynkv szwego 43; szyna zwego 52; swego blysznyego 30: naszego, tworcza naszego 9; ze wschego rodzayv 27.

Temata na -a neutra: 'mego, czala mego 12; thwego, stadla thwego 9; swogego, udzelay swogego 9; szwego, czyala szwego 43; naszego czlowyeczenstwa 19; naszego, czala naszego, naschego 32; lycza naszego 51; vaszego gymyenya 12; czala waschego 35 *(2 r.)*; weszwanya waschego 45.

§. 52. Dativus singularis. Temata na -a masc.: Themu 44.

Temata na -a neutra: k temv 12; k themu 2.

Temata na -ja masculina: gyemv 31; naschemv, roszvmowy hemv dobremv 36.

Temata na -ja neutra: gemv 32; twemv, a twemv gymyenyevy naszemv, ku naszemv sbawyenv 12.

Temata na -ja feminina: waszey braczy 31; kv vasey nav- 48.

§. 53. Accusativus singularis. Temata na -a *neutra:* przesz tho 2; tho 2.

Znajdujemy tu formę te *w zwrocie*: natemyescze 34, *któreto* e *można uważać za asymilowane* o *do następującego* e; *trudno go bowiem uważać za analogiczne do neutrów deklinacyji złożonéj.*

Temata na -a *feminina:* taz pokvszę 31; nade wszytkę szlawatnoscz 19.

Temata na -ja *masc.*: wyznawayącz y szwym odkvpyczelem 38; gy, podwyszyl gest gy 19; za nasz grzech 34.

Temata na -ja *feminina:* laską moyą 9; matką swoyą 9; navka naszą 44; sluszba waschą 6.

§. 54. Instrumentalis singularis. Temata na -a *masc.*: tym vmyszlem 8. *Neutra:* thym 19, 23.

Temata na -ja *masculina:* sz nym 34; szwym ludem 2; wyznawayącz y szwym odkvpyczelem 38.

§. 55. Locativus singularis. Temata na -a *masc.:* na tem swecze 3, 9; na onem szwyecze 13.

Temata na -a *neutra:* w tem 2, 3, 7, 13, 19; w them 23, 29, 30. *Femininum:* w tey myerze 12.

Temata na -ja *masculina:* w nyem 2; w yemsze 2; w szwem vczynkv 25. *Neutrum:* owszchem 12. *Femininum:* w nyey 25; we wszey dobroczy 16.

§. 56. Nominativus pluralis. Temata na -a *masc.:* ony 11, 12, 37; wschyczczy 2; wszyczczy 2, 11; wszythczy 11.

Temata na -ja *masc.:* moy, naszladovcze moy bądcze 51; nasze grzachy 22. *Femininum:* wasche dusche 6.

Genetivus pluralis. Temata na -a *masc.*: z onych 36, 48; od wszythkych rodzayew 44.

W funkcyji accusativu: nasladwyączy thych 51.

Temata na -ja *masculina*: gych, w klopoczyech gych 25; gych yazykem 27; na modlytwy gych 33; z nych 27; z mych klopotow 12; od szwoych 12; wszech ludzy 13.

Dativus pluralis. Temata na -a *masc.*: thym 7; ku wssystkym 43; wszythkym 10.

Temata na -ja *masculina:* gym 27, 36, 37.

Accusativus pluralis. Temata na -a *masc.:* za thy 7; ony dary 27; w ony dary 27; w nasz szamy 32; wszythky w domu 27; wszythky ludze 8. *Femininum:* thy 12.

Temata na -ja *masculina:* ge pobyl 37; ge navcza 43. *Neutra:* moye kolana 44; czyala vasche 6.

Instrumentalis pluralis. Temat na -a: z wszythkymy ludzmy 8. *Temat na* -ja *masc.:* ze wschemi szwyąthymy 44.

Locativus pluralis. Temat na -a *masc.:* we wszythkych 44 *Temata na* -a *femin.:* w thych rzeczach 37.

Temata na -ja *neutra*: w waschych szerczach 33, 44; wasszych serczach 48. *Femininum:* we wschych rzechach 10.

§. 57. *Zaimek* kto, co *i złożone. Nominativus:* ktho 12, 26 (*2 r.*); czo 2, 3, 5, 7, 12, 13 (*2 r.*); czokoly 2, 13; czoz 19, 32; czoos (czoosch) 34; coscze 2; czczo 16; czso (YkCO) 34; czsso 48; czszo 16, 34, 51; nyektho 43; nykt 16; nyeczo 26, 43; nycz 13, 43; nycsszen 12.

Genetivus: dla czego 2; nykogo 8.

Dativus: nykomu 14.

Accusativus: czo 12, 23, 43; czom 12; czoz 2; czso 31; czsso 37; czszo 13.

Instrumentalis: czym 19 (*2 r.*).

Locativus: w czem 12; nywczem 3.

§. 58. *B) Zaimki nierodzajowe:* ja, ty, my, wy *i zwrotny* się. *Singularis. Nominativus:* ya 3, 12 (*3 r.*), 45; ti 43.

Genetivus: mnye 12. *W znaczeniu accusativu:* mnye 3 (*3 r.*), 12 (*2 r.*); szebye 3, 19 (*2 r.*); sebye 43; szyebye 48.

Dativus: mnye 3, 6, 12 (*3 r.*); my 6, 12; thobye 9; czy, powyedam czy wam 2; gest czy pan bog 3; w malecz sze chwalę 12; Tocz gest wola 15; szobye 19, 25; sobye 10; szobie 16.

Accusativus: mye 12; mya 45; cze, wyszluchalem cze 14; szę 1, 2, 7, 23; sze 3, 6, 7 (*3 r.*), 10, 11, 12 (*11 r.*), 13 (*3 r.*), 14, 15 (*2 r.*), 16 (*3 r.*), 19 (*3 r.*), 22, 25, 26, 27 (*7 r.*), 29, 30, 31 (*3 r.*), 33 (*2 r.*), 34, 43, 51; ssze 13; szyę 33; szye 23, 35, 43 (*2 r.*); sszye 13; syę 45; ssą 44.

Locativus: we mnye 3, 12; w szobye 7, 12, 16, 30.

§. 59. *Pluralis. Nominativus*: my 12, 32 (*2 r.*); mi 34; vy 2; wy 34.

Genetivus: nasz 6; nassz 37; z wasz 8. *W funkcyji accusativu*: nasz 22, 32, 34, 52 (*2 r.*); vasz 2, 12; vaasz 52; wasz 2, 3, 7, 12, 16, 23 (*3 r.*), 30, 38, 52; waas 6; waasz 12, 14, 16; wąsz 12; was 15; wassz 35.

Dativus: wam 2, 6, 12, 33; waam 35; vam 2; vaam 2.

Instrumentalis: nad namy 29; myedzy wamy 16.

Locativus: w nasz 32, 44.

V. Deklinacyja przymiotników złożona.

§. 60. *Singul. Nomin. Temata na* -a *masc.*: kaszdy 6; lakomy 16; malvthky 13 (*2 r.*); nyeczysti 16 (2 *r.*), 42; nyedostateczny 11; prawdzywy 14; prosti 42; przaszny 20; przygemny 14; szmertelny 29; szmęthny 14; wszelky 16, 19; wschelky 3; wyeczny 35; wyerny 12; zly 38; zywy 14, 34; vmarly 14; przyrownany 34; skowany 45; vznany 14; zwany 2; ktory 12 (*2 r.*); ktori 22; kthori 35; kthorikoli 38; [illegible]y 6, 15; drugy 27, 43.

Temata na -a *neutra*: apostolszkye 14; czyste 25; dlugye 42; [illegible]osthayne 2; kaznodzeyskye 14; krzesczyanskye 25; lekko 35; pewne 13; pewne 13; poczeszlywe 1; poddane 32; podobne 51;

prozne 25; sczęsne 24; wszelke 44; wyeczne 51; wsczepyone 24; kthore 16.

Temata na -a feminina: balwanska 42; czyąska 42; doskonala 6; laszkawa 42; lubyeszlywa 6; nyebyeszka 19; obyawna 32; przespyeczna 6; pyekyclna 19; roszwmna 6; schalona 16; twarda 42; wnątrzna 42; wszelka 19; wyeczna 35; wyelka 44; zemszka 19; dana 6; nalezyona 22; woslawyona 32; ztwerdzona 2; kthora 6, 19, 31.

Temata na -ja masculina. Participia praes. act. Jako predykat w sing.: czyrpyączy 13, 19; mayączy 13; nyeprzepamyethayączy 25; przychodzączy 27; trzaskayączy 27; zwonyączy 13. *W pluralis:* bandączy 22; cztączy 48; czyrpyączy 7, 14; dawayączy 37; myeskayączy 27; myluyączy 7; nasladwyączy 51; neschączy 7; nyewraczayączy 8; novopokvthvyączy 22; poządayączy 37; przechodzęczy 7; przymvyączy 26; żądayączy 43.

Temata na -ja neutra: blyssche 1; bosze 15; boze 9; 'czlowyecze 32 *(2 r.)*.

Temata na -ja feminina: boza 2, 13, 33, 48; powszednya 12.

§. 61. Genetivus singularis. Temata na -a masculina: cosczyelnego 7; dobrego 2; gynego 9; lubego 14; malzenskiego 9; mylego 52; mylosczywego 35; nyeczystego 9, 15; nyegednakego 6; nyewernego 3; novego 13; przygemnego 14; szmyerthnego 22; starego 12, 13; sządnego 31; szwyęthego 43; szwyathego 38; szwyątego 22; szwyethego 32; szwyęthego 38 *(2 r.)*; wschego 27; wszelkego 32; wyecznego 30; zydowskego 27; wchwatnyonego 12; zrządzonego *(natum)* 5; ktorego 5, 52. *W funkcyji accusativu*: maluthkyego 13; nyepokalanego 25; szwątego 43; drugego 7, 43; drugyego 29.

Temata na -a neutra: czvdzego 9; dobrego 26, 43; dochownego 2; falsywego 9; nyebyeszkyego 48; oszobnego 2; owytego (obfitego) 1; przezpyecznego 25; serdecznego 2; szmyertelnego 32; sprawyedligwego 32; zadnego 14; zlego 8, 13, 33; zlego 33.

Temata na ā- feminina: bosskyey 44; braczkyey 33; Crystowey 2; Cristuszowey 34; crzyszowey 19; dobrey 7; nyewymowney 12; obyeczaney 37; prozney 43; swyęthey 7; szwyątey 12; vyeczney 2; wyeczney 32; wecznyey 7; wyelgyey 26; od Wyelkyey noczy 27; wsselkyey 44; ktoreykole dusche 15.

Temata na -ja masculina: boszego 9; bozego 3, 25, 52; blysznogo 7; blysznyego 10; blyznego 7; blyznyego 13; brathnyego 9; wszechmogączego 25; myeskayączego, trwayączego 30. *W funkcyji accusativu:* blysznego 9; blysznyego 13, 30; będączego 12; czyrpyączego 30.

Temata na -ja neutra: bozego 32; rzekączego 12; wyrzeczonogo, vlozonogo 5.

Temata na -ja feminina: bozey 30.

§. 62. Dativus singularis. Temata na -a masculina: dobremu 36; gynschemu 7; szwyęthemv 36; kasdemv 6; nyszadnemv 8; gednemv 38; yednemv 2, 3, 6; drugemv 6, 38, 48; drvgemv 2, 3, 7; drugyemv 26; sządzączemv 22.

Temata na -a neutra: cv dobremv 7; nyememv 38; szkonanemv 35; przewyszonemv 23.

Temata na ā- feminina: balwanszkyey modlye 16; kv przyszley chwale 22.

Tematą na -ja masculina: blysznyemv 10, 13 *(3 r.)*; blyszszemv 16.

Temata na -ja neutra: czlovyeczemv 23.

§. 63. Accusativus singularis. Temata na -a masculina: wdzęczny dar 26; vyeczny zywoth 35.

Temata na -a neutra: dobre 33; dobrowolne 16; zlego za sle 8; żydowske 2.

Temata na -ā feminina: dobrą 2; dobra 14; gotową 10; laskawą 10; lubą 29; moczną 10; szlothką, roszkoszną 16; szwyęthą 23; sząthą 2; wstawyczną 26; wyeczną 11; wszelka navke 13; o chwala wyeczna 32; wyeczna oczczyznę 33; zagemną 26; nyeprzemyenoną 26; stwyerdzoną 6; w thaką pokussę 43; yednącz (krocz) kamyonowan ge 12; na szwyathv wyarą weszwany 2.

Temata na -ja neutra: bosze 25, 26; boze 45; za namnyeysche yest 3; w trzecze nyebo 12.

Temata na -jā feminina: laskę bozą 30, 35; offeyrę szywączą 6; wyplywayączą albo przewyszayączą 44.

§. 64. Vocativus singularis. Temat na -ja masc.: boszy, synv boszy 2.

Instrumentalis singularis. Temata na -a masculina: przycladem Cristuszowym 34; dobrym przykladem 8; starym, pod zakonem starym 42; szwathym, dvchem szwathym 5; dwchem swęthym 5; wyernym krzesczyanem 25; yednym glosem 2.

Temata na -a neutra: zlym crzesczyanstwem 13. *Widzimy tedy, że neutra i masculina mają tę samę końcówkę* -ym.

Temata na -ā feminina: appostolską 6; dvszną 12; yednostaymą myslą 2; prawą wyęrą 9; wyeczną 43; Moyzeszową 11.

Temata na -jā feminina: bozą, moczą bozą 6, 35; pod .... moczą bozą 31.

§. 65. Locativus singularis. Należące tu masculina i neutra mają wyłącznie końcówkę -em. *Temata na -a masculina:* w yednostaynem wmyszle 7; na kaszdem z nych 27; po dnyv sządnem 32; w grzesche w szmerthnem 30; w szwarze swadlywem 1; wnątrzněm czlecze 44; *obok* w dvchv swathym 43.

Temata na -a neutra: w mękyem` a w dlugem ;lyeganyv 1; w dlugyem oczekawanyv 14; w dwgem oczekawanyv 52 w dobrem 7, 51; w falszywen *(sic!)* towarzystwye 12; w lekem opvsczenyv 43; w szwętem pyszmye 2; w veszolem oblyczv 7.

Temata na -ā feminina: w lascze Cristuszowyey 12; w mowye godlywey 14; w lascze nyelsczywey, nyewobludney 14; w pewney cznosczy 19; vecznej otplacze 43; w wyelkyey czyrpyedlywosczy 14; wszelkey cznocze 52; we zley rządzey 15; we wszythkyey szmaosczy 52.

Temata na ja *masculina*: w blysznem 7; w szynw bozem 52.
Temata na -jā *feminina:* w lascze boszyey 45; w lascze bozey 44; w ... chwale bozey 48; w boyasznosczy bozey 48.

§. 66. Pluralis. Nominativus. Temata na -a masc.: szlvdzy Cristvszowy 12; dzedzyczy Cristussowy 36; dlusznyszmy 36; dobrzy a szczodrzy schafarze 26; duchowny *(spirituales)* 43; nye bądzcze lenywy 7; bysczе bili bogv luby 8; a lvby bycz bogu 15; luby bandzcze 52; lluthosczywy *(compacientes)* 33; maludczy 5; wyerny a mądrzy 48; bandcze moczny wyerze 31; mylosczywy 33; nyemądry mowyą 12; nyemądrzy 48; nyerostropny 48; nyeverny 48; nyeznamyenyczy 14; opatrzny 8; poddany 23, 48; pokorny 33; pylny 45, 48; rostropny 8, 26; roszny 27; rozvmny 12; szwęczy 10; ludze swyeczsczy 30; trzeszwy 31; wmyerny 33; volnyscze byly 35; wyerny 37, 48; wyeszely 14; przyrownany 34; wesszwany 33; weszwany 45.

Temata na -ā *feminina:* podobne rowne męky 32; nyewybadane drogi 28.

Temata na -ja *masculina:* ludze gynschy 32; namyleszschy synowye 16. *W znaczeniu accusativu:* namyleyschy *(Carissimi)* 26.

Temata na -jā *feminina:* gąszly swyękayącze 13; owcze blądzącze 22; będącze 27; rzekącze gąszly 48.

§. 67. Genetivus pluralis. Temata na -a masculina: z dobrych vczynkow 23; dobrych vczynkow 35, 48; grzesznych 36; z marthwych 34 *(2 r.)*, 51; nyerostropnych ludzy 23; przesrzanych szynow 32; szwyęthych 12; swyątych ludzy 7; na podporę vbogych 13; wyekow wyecznych 44; w szerczach wyernych 19; szmyszlow zwnątrznych 6; z wyzwolonych synow 36. *W znaczeniu accusativu:* pokornych naszladvyącz 7; wyelegych *(sic!)* bogacząсz 14.

Temata na -ā *feminina:* od czelestnych ządzy 23; duchownych rzeczy 52; gystych gęszly 48; dla nyebyeszkych rzeczy 2; rzeczy przyszlych 13; przyslych rzeczy 7; roszmagythych wyelorzonych lasky 26; rzeczy sweczkych 52; zlych rzeczy 37; wyelowyobrazonych 26.

Temata na -ja *masculina:* boszych 3; darow boszych 26; szynow bozych 32; synow bożych 32; od gynschych ludzy 3. *Femininum:* gynschych rzeczy 37.

§. 68. Dativus pluralis. Temata na -a masculina: grzechom celestnym, grzechom dvsznym 35; nędznym 9; nyevstawycznym 23; sweczkym lvdzom 6; swyathym otczom 2; vmyernym 23; zlym panom 23; poslanym 23; vsławyonym 23.

Accusativus pluralis. Temata na -a masculina: przez dobre uczynky 15; marthwe 34; sczodre 3; na szwyethe a wyerne krzesczyany 16; zle vczynky 43.

Temata na -ā *feminina:* prze ktore rzeczy przerzeczone 19; Nymo (mimo) thy przykrosczy zewnątrzne 12.

Temata na -ja *masculina:* bosze dary 3; gynsze 48; obfytsze a wyęczsche dary 32. *Femininum:* boze slugy 14.

§. 69. *Instrumentalis pluralis. Temata na* -a *masculina:* dobrymy vczynky 6; z placzlywymi 7 *(2 r.)*; rozmagythymy yąszyky 27; sze .... szwyąthymy 44.

Temata na -a *neutra:* marnymy szlowy 16; proznymy szlowy 16.

Temata na -ja *masculina:* myedzy schąfaszmy bozymy 3; s weszelączimi 7.

Locativus pluralis. Temata na -a *masculina:* w dobrych vczynkach 15, 32, 34, 43; wyecznych vczynkach 48; w posczech wyelkych 12.

Temata na -ā *feminina:* w brathnych rzeczach 9; w nyeczystych myslach 1, 16; w rzeczach przeczywnych 2; w przeczywnych rzeczach 10.

Temata na -jā *feminina:* o thagemnyczach boszych 6; w roboczech wwyęczszych 12.

VI. Deklinacyja liczebników.

§. 70. *Odmianę liczebnika* jeden *podaliśmy przy odmianie zaimka:* ten, ta, to.

Trzy *ma dat. plur.* trzom: apostolow trszom 51.

Jako nom. sing. mamy formę pyęcdzesząth dny 27.

Ze zbiorowych mamy: dzeszanczoro yest przykasząnye boze 9.

Z porządkowych napotykamy formę femin. w nom. sing.: pyrzwa kaszu 9. *Inne wymieniliśmy przy deklinacyji przymiotników złożonéj.*

Wykaz form przypadkowych
w książeczce Nawojki,

opracował
Jan Hanusz.

(Materyjał do pracy téj czerpałem z wydania p. t. Książeczka do nabożeństwa, na którey się modliła ś. Jadwiga i t. d. .... staraniem i nakładem Jana Motty, w Poznaniu 1823. Liczby oznaczają stronice wspomnianego wydania).

I. Deklinacyja rzeczownikowa.

Singularis. Nominativus. Temata męskie pierwotnie na -a: yedynak 71; bok 95; robak 113; czlowyek 114; poczathek 149; sydrac-myzaac y abnagon 162; bog 52, 78, 101, 113, 155, 159; pan y bog 85; dvch 53, 101; duch 138; szwyath 43; sabaoth 97; zywoth 150; gnyew 181; lyew 186; dar 181; angyol 73, 181; kaplan 79 (*2 r.*); pan 81, 82, 86; pokarm 139, 152, 158, 153; czasz 75; yzaac 183; Amen 94, 102, 123, 133, 175; Am. 47, 96.

Temata męskie pierw. na -ja: pokoy 42, 148; oczyecz 52. 138, 155; konyecz 149; myecz 41; mystrz 81, 85, 86; krol 28; zbawyczyel 43, 140; odkupyczel 78; sthworzyczyel 78; stworzyczyel 81, 114; sthworzyczel 178; vczyeschyczyel 138; nyeprzyyaczyel 168, 185; gabriel, Raphael 184 (*w znaczeniu vocativu*), szeu (Jesu Cristhvszow) 42.

Temata nijakie pierw. na -a: pyeklo 166, 179; szwyadecztwo 88; bosthwo 115; lyekarstwo 146; lyekarsthwo 153.

Temata nijakie pierw. na -ja: sercze 120; szercze 160; odyaczye (*odjęcie*) 48; pyczye 99; przyyaczye 138; myloszyerdzye 36, 90, 93; vyeszyelye 44; veszelye 61, 148; dokonanye 147; kochanye 151; nalyezyenye 57; nawyedzenye 151; obronyenye 147; oczysczyenye 152; odkvpyenye 57; oszvyeczenye 57; oszwyeczenye 79;

pomnożenye bandz my oszwyeczenye 146; oszwyanczenye a poszylyenye 147, 148; podeprzenye 57; polyeczenye 147; poszylyenye 152; powyschschenye 57; pozdrowyenye 156; przyodzenye 57; przysthąpowanye 146; przythvlyenye 48; szkruschenye 101; szthwyerdzenye 153; sztworzenye 76; stworzenye 85, 87; sztworzenye 93; sthworzenye 114; vczyeschenye 48; vczyaszenye 47; vlyskczenye 57; zbawyenye 81, 86, 91; zgrzeschenye 93; szmylowanye 93.

Temata żeńskie pierw. na -a: opoka 160; vlyczka 42; mathka 48, 63, 74, 82, 182; ranka 98; Navoyka 112; pamyathka 153; droga 57; szluga 83; vczyecha 113; cznotha 112; czysthota 112; odplata 79; szkoda 85; lyczba 164; modlythwa 94, 129, 154; vyara 77, 139; offyara 115; chwala y modla 38 *(2 r.)*, 39 *(2 r.)*; chvala y modla 39; chwała 43; panna 82; perszona 155.

W znaczeniu vocativu: krolowa (pozdrowyona bandz) 173.

Temata żeńskie pierw. na -ja: nadzyeya 48, 175; throycza 49, 50, 51; troycza 80, 84; dzyewycza 182; grzeschnycza 118; nądznycza 129; dvscha 25, 69, 80, 87, 119, 122, 181; duscha 41, 108; zandza 34; kropya 91; zyemya 78, 124; karmya 98; stvdnya 61; mysthrzyny 173.

W znaczeniu vocativu: Maria (pozdrowyona bandz) 24, 26, 27, 33, 34 *(5 r.)*, 35 *(4 r.)*, 36 *(2 r.)*, 37 *(2 r.)*, 38 *(2 r.)*, 40, 42, 43, 45, 46, 172 *(5 r.)*, 173 *(4 r.)*, 174 *(2 r.)*, 175 *(3 r.)*, 177, 179, 182; badz wolya thwa 36; bandz volya twa 91; o polyvbyenycza Jesu Cristhova 46; angyelska cesarkyny 176; pozdrowyona bandz Maria poszelkyny 172; sdrowa bandz pany 29 *(2 r.)*, 31; pany oradvy zamna 33; pany szlvthuy szye 38.

Męskie: szandzya y tworcze wschego sthworzenya 97.

Temat męski pierw. na -i: goscz 138.

Temata żeńskie pierw. na -i: czescz 122; myloścz 121; szwyathoścz 114, 147, 152; szwyathloscz 117; szlothkoscz 147; szmyercz 150, 166; szczasznoscz 151; rzecz 182.

Temata męskie pierw. na -u: dom 42; szyn 27, 155.

Temata żeńskie pierw. na -u: czerkyew 67; krew 99, 156, 181; krewy *(sic)* 123.

Temat żeński pierw. na -er: macz *(starosl.* матн) 27.

Temat męski pierw. na -men: strumyen 95.

Temat nijaki pierw. na -men: gymyą 26.

Temata nijakie pierw. na -es: szlowo 78, czalo 79; czyalo 94, 97, 98, 102, 104, 123, 148; nyebo 78.

Genetivus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* -a: grzeschnego czlowyeka 88; myastho komornyka 127; jedynaka myloszнego (czyalo) 133; przez myloscz ... yednaczka boga naschego 24; ynaczka 40; yedynaczka thwego zbawyenye 56; przez madroscz ynaczka bożego 71; przed oblycze szynaczka thwego 69; vymyą y y bolyesczy szynaczka twego 74; v szwego szynaczka 164; do a 31; od boga 51, 52, 55; szlowa boga oycza 56; przez mocz a 71; myloszyerdzye boga 73; szynu boga 75; czalo szamo pra-

wego boga 79; v boga ... y dvcha szwyąthego 140; z oycza boga 149; o czyalo boga zywego 154; bostwa yedynego boga 155; boga gyhego nye 155; od pana boga 169; szynv nawyszschego boga 179; dary dvcha szwyanthego 51; (dobrotha) dvcha szwyanthego 73; ognyem twego ducha 97; (froszą) szwyathego dvcha 111; cznothy mysthrza szwyathego ducha 121; perszona szwyathwego dvcha 155; (poszelkyny) dvcha szwyąthego 172; zbawyczyelyv szwyatha 33; zbawyczyela wszego szwyata 40; naszlothsche okrazenye szwyata 42; zbawyczyel wschego szwyatha 43; przed wstawyenym tego szwyata 44; ty yesz vyeszyelye wschego szwyatha 44; przed sthworzenym szwyatha 49, 52; przeczyw mdloszczy y nyemoczy szwyatha wszego 52; (sbavyczyelya) wsego szwyatha 54; yego szwyatha mylosca dobrze zycz 56; sthego szwyata 59; na zbawyenye .... yego szwyatha 60; thego szwyatha proznosczy 76; wschego szwyatha odkupyczel 78; nadzyeya thego szwyatha 175; od czyemnosczy thego szwyatha 179; zbawyczyelv wszythkyego szwyatha 186; sztwego szwyantego zywotha 29; zywotha thwego 36; w bolyescz zywota twego 72; od vyekuysthego zywotha 112; vczyecha zywotha 113; czysthota mego zywotha 114; dokonanye moyego zywotha 147; lyekarsthwo zywotha 153; szynv zywotha 158; przy skonanyv zywotha 175; konyecz dobry zywotha mego 180; do skonyczenya zywotha 183; wszchego lyvda 26; w byalosczy chlyeba 78; chlyeba 79; do kosczyola 55; oszwyeczenye rozvma 146; do pana 131; pana sztworzenya szkoda by byla 85; w domv schymona 167.

Z końcówką -u: sthwego bokv 156; yenzesz yest przez poczathku 75; zgrzechu wsthaną 83; ode wschego grzechv 126; od grzechv 157, 178; z grobv 166; do thego czaszv 87; gdy czaszu ktorego 101.

Imiona własne: Jesu Crista 24, 130; Jesu cristha 133; Jesu krtsta 134; Jesv krystha 155, 172, 176; v krystha 176.

W znaczenia accusativu: noszyl boga y czlowyeka 39; przyymy .... barzo vbogyego czlowyeka 104; navczy mye nyevzythecznego czlowyeka 106; vczynyl czlowyeka 118; thako czlowyeka vmylowal 143; czlowyeka vythargnal 144; yedynaka szeszlacz 143; przed thwego yedynaczka 55; szynaczka thwego ... przyyala 60; noschacza boga 29; chwalycz yako pana boga 76; chwalczye pana boga 87; mego boga (przymovacz) 113; vydzyala dvcha szwyanthego 65; szeszly komnye .... dvcha szwyathego 92; ducha mego odnow 100; odpadz odemnye ducha 111; poszly ... szwyathego ducha 109; twego dvcha ... poszlal 127; zeszly szwyąthego dvcha 137; przez .... pana naschego Jesv Krystha 184; poszlal yest kthobye cznego posla 52; poszly my .... szwyatego angyola 111; poszlal angyola 127; yzby my poszlal angyola thwego 163; szeszli my ... szwyathego Michala Archangyola 183; noszycz pana 39; przed pana 82; abych czyebye pana (przyyala) 132; pana nad pany 132.

Temata męskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -a: krolvye przez konycza 41; przebyvacz przez konycza 44; przez poczathku y prze konycza 75; bez koncza 166; az do konycza 182; do boga oycza 31 od boga oycza 55; szlowa boga oycza 56; bylesz poszlen oczcza thwo

yego 144; podzczye bogoszlaweny oycza mego 167; v boga oycza 140; z oycza boga 149; kamyenyv nyebyeszkyego polyvbyencza 42; na oltarzv szwyatego krzyzu 104; drzewo szwyathego krzyza 140; przez mąza bywschy 176; do mego mylego lyekarza 130; cznothy mystrza 121; myastho mystrza 127; czyala moyego mylego sthworzyczyela 130; myloszyerdzye zbawyczyela 36; rozo bez czyrnya 179.

Z końcówką -u: stego rodzayv 87; z rodzayvzydowskyego 186.

W znaczeniu accusativu: szeszly kvmnye schafarza szwego 92; krolya angyelskyego ... noszyla 53; krolya (abych przyyala) 132; racz oddalycz dvschnego nyeprzyaczyelya 158; yzbych przewyczyązyla dvschnego nyeprzyyaczyelya 169; sztworzyczyelya wszchego lyvda porodzyla yes 26; vyelby szye moya dvscha yako szthworzyczyelya szwego 87; dogyly zbawyczyela 40; kyedy yes porodzyla sbavyczyelya 54; yako mego boga y zbawyczyela (przymovacz) 113.

Imiona własne: wyslvchal thobyyascha 160; skrzeszyl Lazarza 166.

Temata nijakie pierw. na -a: w tayemnyczy swego boszthwa 49; mocza szwego boszthwa 51; w tayemnyczy bosztwa swego 52; bostwa yego pozywala 54; nawyedzenym bostwa szczlowyeczensthwem 53; przez vyszokoscz bostwa 71; bosthwa szwego 72; thwego bosthwa szlothkosczya 122; vola thwego bosthwa 127; w thagyemnycze thwego bosthwa 128; zthwego bosthwa 128; bostwa yedynego 155; krewkosczy czlowyeczthwa mego 68; ku chwalye krolyesthwa szwego 80; od krolesthwa 169; nyeprzyazn lakomsthwa 111; z mariey panyensthwa 156; pokarm moyego podroszthwa 153; s pyekla 43.

Temata nijakie pierw. na -ja: dothkny sercza mego 35; z twego szercza 105; szkrvschenym mego szyercza 114; sthrachem mego szercza 119; rany twego szercza 120; we krwy thwego sercza 120; sthrozem szercza mego 177; oblycza krol .... pozadal yest 28; aby my nyepokazowal groznego oblycza 70; nye szwyeczkyey karmyey y pyczya 128; mathko myloszyerdzya 61; ya szluga myloszyerdzya twego 83; myloszyerdzya lyczby nye 87; z opphytego myloszyerdzya 91; mocza wyelkyego myloszyerdzya 91; vdzyel my myloszyerdza szwego 92; od twegó myloszyerdzya 104; thwego myloszyerdzya (nyemoza ogarnacz) 125; kv sthudnyczy myloszyerdza 130; dla thwego wyelykyego myloszyerdzya 137; dlya myloszyerdza szwego 165; pana .... morza 39; az do yego czyrpyenya 56; od czyrpyenya 95; czekayancz nawroczenya gyego 88; nyema yacz na szobye cznoth odzyenya angyelskyego 82; ktho czyebye gye przez omylenya 99; spokolyenya czlowyeczego y pyenya szwyanthych oyczow 51; od porodzenya szwego 89; nyewdzyącznoscz zlego pozadanya 111; w dzyen skonanya mego 26; az do mego skonanya y skon-czenya 63; do skonyczenya 183; do skonanya 140; sztworzenya ...da by byla 85; od stworzenya szwego 86; tworcze wschego sthwo-...ya 97; wsćhego sthworzenya 149; od vrodzenya mego 88; stha-z vznanya wyary 162; zadzey zapalyenya 147; nyeprzepusczay wlyczky zatraczenya 90; czy bych ya vlyczky zatraczenya prze-...la 91; o nawroczenye zbawyenya czlovyeczego 52; yesthesz

szwyathloscz wschego zbawyenya 117; proschą szluthovanya twego 51; thysz mathka szlyvthowanya 74.

Temata żeńskie pierw. na -a: lasky myloszney Lono othwarzasch 135; szthwyerdzenye laszky 153; od lasky szwoyey 177; przez thwey Mathky szyedm radoszczy 76; prze proszba mathky twey 85; w thwoyey mathky zyvoczye A mey mathky 125; przez zaszluga .... mathky yego 141; przez myloscz matky thwey 180; w ymyą mąky 74; przez gorzkoscz mąky thwey 12ⁱ; pamyathka thwey szwyathe mąky 153; ᶦdo vlyczky rayskiey 41; nyeprzepuszczay mye wlyczky 90; nyezadala ny gedney vczyechy 151; czlowyeka wschey cznothy 104; mystrza wschey cznothy 127; od twey głębokyey y przezdenney dobrothy 104; vczyechą dobrothy twoyey 143; odewschey lakothy 58; abych .... neprzyyalą pomsthy 143; myloszyerdzya lyczby nye 87; wyslvchal prosby moye (*zamiast:* moyey, *lub též uważać to trzebaby za accusativus pluralis*); nyerospomynay tedy zgloby moyey 68; w thwoy dom modlythwy 82; na vszlyschenye moyey nyedosthonyey modly Thwy (modlitwy) 48; na poczwyerdzenye vyary szwyąthey 61; sthaloscz vznanya vyary 162; schey chwaly dosthoyna 33; ducha prozney chwaly 111; kv krolyowy chwaly nyebyeszkyey 131; krolv wschey chwaly 162; s panny Mariey 77, 78; z panny czysthey 155; proscha szobye na pomoez panny Mariey 163; o napelnyenyv sczyrbyny Angyelskyey 51; poczathkv roskazy (?) 61.

Temata żeńskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -e: z nyepokalonej dzyewycze 31; od czystey dzyewycze 95; z` dzyevycze 133; przez zaszluga vyelyebney dzyevycze 141; szlawa wschytkyey szwyanthey Troycze 66; na prawycza szwyathey Troycze 66; szwyąthey Troycze 172; czysthota czyala y dvsche 112; yasnosczya mey dusche 114; zyvoczye mogyey dvsche 122; yesz czescz wschelykyey dvsche 122; kv vzdrowyenyv moyey dvsche 123; kv sthrzezenyv dvsche moyey 163; krol nyeba y zyemye 28; noszycz pana nyeba gy zyemye 39; do pana nyeba y zyemye 131.

Z końcówką -ej: zadzey (żądzéj?) 146; ode wschey rzyschey 66; czesarzv nyebyeszkyey rzyschey 97; podlug woley twey 83; yedney karmyey 104; szwyeczkyey karmyey 128; s panny Mariey 77, 78; od mariey 95; z dzyevycze Mariey 133; mathky yego bogoslawyoney Mariey 141; na pomocz panny Mariey 163.

Z końcówką -i: przebythkv wszey szwyathey Troyczy 62; na zbawyenye dvschy moyey 60; nawyszscha vczyecha dvschy mey 67; vczyecha zywotha mego y duschy mey 113; mogey dvschy vczyecha 119.

Temata męskie pierw. na -i: trzeczyego dnya 154; kthorego czye dnya bada wzywala 160; do dzyszyeyschego dnya 171.

Temata żeńskie pierw. na -i: przez pomoczy thwoyey 41, ‹ ządacz vsthawycznye thwey pomoczy 157; zbaw me naglye y nyeb rzaney szmyerczy y szmyerczy vyekvysthey 60; yzbych ya vyecz szmyerczy nyevkuschyla 80; on nye chcze szmyerczy 88; do sko nya szmyerczy moyey 140; az do szmyerczy okruthney 114; ze szmy

czy vyeczney 144; do szmyerczy 154; od szmyerczy przeklżthey 156; od szmyerczy wyekvysthey 167; od skodlywey szmyerczy 184; przeze wschey bolyesczy 54; vymyą mąky y bolyesczy 74; zadney nyemylowala czvdnosczy 151; nyerospomynay .... krewkosczy czlowyeczthw mego 68; poszylyenye theszknosczy i krewkosczy 152; mylosczy pelna 27, 182; przez yego gymya mylosczy 27; pelna mylosczy 34; stvdnya mylosczy 61; dowyeczney szwey mylosczy 96; czlowyeka wschey cznothy y mylosczy 104; zalozenye szwyathey mylosczy 112; od twey odłączycz mylosczy 112; vcząsthnyky thwoyey mylosczy 135; proschą .... thwoyey opfythosczy 131; od wschelykyey przeczywnosczy 161; kv vczwyerdzenyv czaley przeszpyecznosczy 123; pelna mylosczy y wschey szlothkosczy 34; zthwego bosthwa szlothkosczy 128; nye poczvla zadney szlothkosczy 151; kv szwyeczy szwyathlosczy vyeczney 130; bez szwyathlosczy 165; ku wspomozenyv thwey dostoyney szwyathosczy 109; przez omylenya albo wathplywosczy 99; vczynek twoyey vyecznosczy 137; any ogarnacz twey vyelyebnosczy 125; thwey vyelykosczy nyemoze oszyagnacz 124; wschey zlosczy napelnyona 129; o odnowyenyv wschey thwarzy 52; z odchlany pyekyelney 161.

Temata męskie pierw. na -u: przez myloscz szyna thwego 24; przez szyna thwego myloszyerdzye 36; przez szmylowanye szyna thwego 37; przez myloscz szyna twego 40, 45; w krolyesthwye nyebyeszkyem szyna thwego 44; czyalo szyna thwoyego 133.

W znaczeniu accusativu: szyna bozego porodzycz 29; szyna bozego ... povyyala 29; szyna bozego dogyla 29; szyna bozego ... offyerowala 30; szyna bozego vydzyala 30, 31 *(2 r.)*; vydzyecz szyna bozego 41; przez mylego szyna thwego 63; v boga oycza szyna 140; szyna thwego mylosznego raczyl dacz 142; mylego szyna ... szeszlacz 143; v krystha szyna thwego 177; przez yedynego szyna 184.

Temata żeńskie pierw. na -u: krwye thwey vkuszy 99; twey drogyey krwye 110; thwey dosthoyney krwye 111; szwyathoscz czyala y krwye twey 152; pozdrowyenye twey krwye 156.

Temat nijaki pierw. na -men: ze wschysthkyego mozesch plyemyenya 117.

Temata nijakie pierw. na -es: s czyala mego 41; rozvmy mego czyala 47; szmego czyala 69; karmya yest czyala twoyego 99; twego vyelyebnego czyala 109; przez mocz thwego dosthoynego czyala 111; czysthota czyala 112; czyala mego czysthota 112; kv szwyathosczy nadroschszego czyala 129, 134; przed przyyaczym bozego czyala 129; nakarmycz thwoyago czyala 145; zebych pozyvala czyala thwego 181; krol nyeba 28; pana nyeba 39; z nyeba 77, 81, 159, 169; do pana nyeba 131; od yego stapyenya szlowa 56; twego lycza vydzenye 119.

Dativus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* -u: bogu .... rarowala 55; kv Bogv 136; chwala bandz bogv zywemv y dvschv *zmiast:* dvchv) szyąthemv bogv .... yedynemv 158; yzby szye modli panv bogv 170; dyablv odeymy 68; kv panv bogv 179; kv Anɔlskyemu stolv 122; kv thwoyemv dosthoynemv stholv 145; przewko thwemv bozemv daru 106.

Z końcówką -owi: tho szye stala czlowyekowy 104; yednaczkowy posluzyla 57; bogoszlawyonemv zywothowy 39; Janowy polyeczyl 27.

Temata męskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -u: oyczu za nasz ofyarowala 55; thwemv oyczv 103.

Z końcówką -owi; vcznyowy szwemv 27; kv krolyowy 130.

Temata nijakie pierw. na -a: modla dzewsthwu 38; kv pyeklu 95.

Temata nijakie pierw. na -ja: szyerczv memv 162; oblyczv thvemv 38; kv przyanczv 116; kv napyczyv 104; modla myloszyerdzyv thwemv 39; myloszyerdzyv thwoyemv dzyąkvyacz 152; kv polyepschenyv 123; naprzeczywko przeczywyanyv 147; kv sthrzezenyv 163; kv vczwyerdzenyv 123; kv vzdrowyenyv 123; racz czye my bycz wspomozenyv 81; ku wspomozenyv 109; kv zbawyenyv 59, 70, 113; ku thwemu szluthowanyv 69 (*2 r.*); nyebyęszkyemv veszelyv 128.

Temata żeńskie pierw. na -a: mnye Nawoycze 70; kv prawdzye 109; modla dzewsthwu y czysthoczye thwey 39; yakosz byl oney nyewyesczye 167; wyerze szwyathey poczvyerdzy 68; ku chwalye 80, 99, 139; kv oyczyznye 94.

Temata żeńskie pierw na -ja. *Z końcówką* -i: yzby byla mnye nadznyczy na pomocz 26; pomozy mnye nadznyczy 27; kv sthudnyczy 130; kv szwyeczy 130; duschy moyey day myloscz 58; sthanye szye mogey dvschy 125; vzytheczno yest moyey dvschy 132.

Z końcówką -ej: kv tak vyelyebney panyey 83.

Temata żeńskie pierw. na -i: przeczyw mdloszczy y nyemoczy 52; kv czczy 139; przeczyw ... myloszczy 90; ku thwey myloszczy 134; thwoyey myloszczy (vczynycz) 138; kv szwyathoszczy 129, 134, 135.

Temat męski pierw. na -u: kv thwoyemv domv 142; *przysłówek:* pospolv 150.

Temata nijakie pierw. na -es: czyalv memv 148; przeczyw lyczv 128.

Accusativus. Temata męskie pierw. na -a: za nasch szmuthek 95; aby czysthy przybythek raczyl ... vczynycz 138; thy moy dvch .... obezrzysz 25; w twoy zyvot 56; vmyerzyl zywoth thwoy 73; na then szwyath szeszlacz 143; vmorzycz then szwyath 150; prze lud Yszrayelsky 77; w dobry przyklad 57; omycz smrod 131; then chlyeb ... yest podala 98; zegnano chlyeb rąkama 98; bo szye barso yego gnyew boyą 177; day ze my then dar 159; na nawysschy dar 181; napelny moy szmyszl 123; yenby zrownal rozvm 121; day my .... rozvm 158; poznawam czasz moy 158; szlyschacz on glos 167. *Tu zaliczyć można także przysłówek* naprzod 78.

Temata męskie pierw. na -ja: konyecz (day) 180; nadmyeszyacz 28; przez szwyanthy krzyz 27, 95; szwyanthy olyey (przyyala) 61.

Temata nijakie pierw. na -a: day my vydzyecz lyczko 74; loı othwarzasch 135; wyednal bosthwo szwoye 72; gdy twe czlowyeczeı sthwo ... na krzyz dano 95; przez thwe dosthoyenysthwo 63; pı moye dostoyenysthwo 107; przez twe wschysthko dosthoyenysthwo 11

prze me nyeprzeszpyeczensthwo 117; vbogaczycz vbosthwo 131; day wstawyczstwo 58; zagaszy .... wszytko nyevsthavyczensthwo 112; *W znaczeniu przysłówka:* myastho mystrza, myastho komornika 127;

Temata nijakie pierw. na -ja: zazzy boze szercze moye 97; szercze moye poruschyl 105; zbawy moye sercze 110; pograzy moye thwarde sercze 120; ogarn moye zle szyercze 120; w mogye szercze 126; szercze moye zapalycz 138; w moye szyercze 144; nakarmy szyercze moye 151; oszwyecz szercze moye 158, 159; szyercze .... stworz 180; wpadla w myescze 165; dal myescze 182; nad szlonycze 28; przed oblycze 41, 69; obrzadzy my szeszczye (*zejście*) sthego szwyata 59; na omyczye 61; wsczyangny myloszyerdzye 35; przez szyna thwego myloszyerdzye 36; przez thwe goracze myloszyerdzye 48; day myloserdzye 58; przez wschythko myloszyerdzye 73; na myloszyerdzye twe 85; przez twe szwyathe myloszyerdzye 100, 106; prze twe vyelyke myloszyerdzye 107; dayancz zdrowye 52; zdrowye 56; day my zdrowye 93; zdrowye vdzyelasch 136; vzycz czelestne zdrowye 177; vydzyecz .... vyeszyelye 41; przez twe wyelkye czyrpyenye 99; przez thwe szwyanthe czyrpyenye 100; przez swyathe thwe narodzenye 26; o nawioczenye 52; vezrzy na obrazenye 96; za nasche odkvpyenye 30; na odpvsczenye 146; vproszymy laską y odpusczenye 175; odpusczenye 56; na vyeczne oszszadzenye 146; prze stho oszwyeczenye 53; na ozywyenye 61; day nam sczaszne pobydlyenye 156; day nam wyeczne poczyeschenye 157; na poczwyerdzenye 61; zazzy .... me wschytko pomyszlyenye 97; przyymy od nasz pozdrowyenye 155; oprawyl me pozadanye 121; przemyeskawanye (vzycz) 178; day my vyerne skruschenye 100; oczysczy nasche szamnyenye 157; abysczye my dali .... spomozenye 185; day my vpamyathanye 94; prze twe vyednanye 62; na vszlyschenye 48; poczvla twego lycza vydzenye 119; wsthawy we mnye czyste zalozenye 112; na zathraczenye 146; przepowyedayacz zbawyenye 30; odzyersymy yedynaczka thwego zbawyenye 56; na zbawyenye 60, 139; prze nasche zbavyenye 141; zbawyenye lvczkyesz naprawyl 155; zbawyenye (day) 156; prze nasche zbawyenye 157; przez szmylowanye 37.

Temata żeńskie pierw. na -a. *Końcówka* ę *oznaczona: 1) przez* -ą: vproszymy laską 175; oszwyeczylesz mathką 159; przez yego szwyantha manką 64; poznacz thwa szwyatha mąką 120; prze twoya nyewymowna mąką 134; raką thwoya szczyagnacz 142; prze zaszlugą 141; poczvla .... vczyechą 143; odzyacz nagothą 131; oszwyeczycz szlyepothą 131; za prawdą 116; vszlysch myly panye proszbą yego 76; wyarą pomnozycz 142; day my vyarą 180; na vschelyką godzyną 102; wlyey w moya duscha roszą (rosę) 112.

2) przez a: laszka .... raczy zapalycz 142; laska my day 153; my .... laska 180; przez laska 184; na mya Nawoyka 83; vczyn ye Nawoyka 92; na szwa mathka 69; oblyvbyl czye sobye mathka prze szwa myla mathka 75, 93; na okruthna maka (mękę) twa prze twa maka 98; na twa szwyatha maka 105; day my ....

prawa droga 81; polyeczam .... szluga thwoya 47; prze szaszluga 141; przez zaszluga 141; pokazy my .... vczyecha 67; przyacz czyebye .... vczyecha 119; wsthawy .... czysthota czyala 112; day my .... czysthota 112; przez szmyerna dobrotha 72; prze thwoya dobrota 73; przez twa dobrotha 110; obezrzy moya nagota 58; wyszlvchal martha 166; przez tha poczthа 66; myal rada 51; przez wyara y przez prawda 160; vczynyla lyczba 88; mogla lyczba dacz 89; przez tha proszba 52; prze proszba 85; przez ma vyelyka zgloba 47; przez tha szlawa 51; szlawa.... obezrzala 66; wyslvchay modlithwa moyą 158; offyarowal .... yedną vyerną y prawa ofyara na oltarzv 103; przez twoya szmyara 62; w chwala przywyedz 153; vproszycz chwala wyeczna 163; bych thobye dobra modla dala 154; w ona godzyna 41; w korona szlawy 66; panna .... zosthawyl 156; ktho panna Maria od grzechv oczysczyl 178; vezrzal na Maria Magdalena 83.

Temata żeńskie pierw. na -ja. *Z końcówką* ę *lub* ǫ *wyrażoną 1) znakiem* ą: mam wschytka nadzyeyą 92; nadzyeyą poszylycz 142; ogladay duschą moyą 126; na szwoya dvschą 143.

2) znakiem -a: przez ta nadzyeya 67; w nadzyeya twa 82; mayancz nadzyeya wthobye 130; day my nadzyeya 180; zbawyla mnye grzeschnycza 36; vysluchay mye grzeschnycza 37; przyymy vboga grzeschnyczaa 104; za mya nyedosthoyna grzeschnycza 165; mye grzeschna nadznycza dzyszya raczyl wezwacz 145; na prawycza .... pomyesczona 65; wzczyagny prawycza kv mnye szwoya 161; przez szwyatha Troycza 73; o kthoreyze pyecza masch 126; tobye polyeczam dvscha moya 46; moya duscha vczyeschyl 105; vczysczy moya dvscha 110; wlyey w moya duscha roszą 112; navczy mye dvscha 125; day mylosez 58; mnye nauczy vola 127; ta ystna karmya .... (yest podala) 98; przyancz twa nyebyeszka karmya 115, 121; vezrzal na Maria 83. *Męski:* abych przyala mego sthworcza 117.

Temata męskie pierw. na -i: w dzyen 26, 41; bych nye zgynala w dzyeny *(sic)* szadny 184.

Temata żeńskie pierw. na -i: przez mocz 71, 80; abysczye my dali mocz 185; aby raczyl vlyeczycz moya nyemocz 131; przydzy na pomocz 25; na ponocz 26; day my pomocz 59; raczyz my bycz na pomoczy (*sic)* 150; na pomocz 163, 183; na twa gorzka szmyercz 105; przez twa nyewynna szmyercz 119; przez thwoyą szmyercz gorzka 149; w bolyescz 72; thaka czescz nagothowal thobye 45; przez czyrplywoscz 162; przez gorzkoscz 126; przez madroscz 71; day my .... madroscz 158; przez myloscz 24, 40, 45; day myloscz 58; przez ta myloscz 66; namyloscz 86; day my twa myloscz 107; thwa myloscz .... mozesch vczynycz 117; przez myloscz 179; przestha radoscz 53; prze tha radoscz 54, 65 (*2 r.*), 66; przez ta radoscz 54; przesta radoscz 55; prze tha radoscz 55; wspomynawsc na .... nawyszscha sprawyedlywoscz 89; day my .... sthaloscz 1(thobye vczynyl vyelkoscz 25; prze vyelykoscz 134; przez vyszokoś

71; odpadz .... nyewdzyącznoscz 111; sprawyedlywa rzecz mylowacz 178; odpadz .... nyeprzyazn lakomsthwa 111.

Temat męski pierw. na u: w thwoy dom 82.

Temata żeńskie pierw. na -u (-ъв): krew 61; vydzyalo czyalo y krew 97; thwa droga krewy *(sic)* kv napyczyv dal yesz 104; przez twa droga krewy *(sic)* §. 105; thwa szwyątha krew pygyą 115; przyyancz .... y thwa droga krewy 107, 110; oszwyeczasch thwoyą szwyątha czerkew 137.

Temata nijakie pierw. na -men: przez yego gymya 27; vymyą mąky y bolyesczy 74; day ze my przez gymyą 86; przez gymyą thwoye 160.

Temata nijakie pierw. na -es: polyeczam .... czyalo moye 47; podnoscha .... czalo 94; twe szwyathe czyalo przymyem 105; przyyancz twe szwyąthe czyalo 107, 110; czyalo wprawdzye przymnya 115; na twe szwyathe czyalo 116; przyyacz Thwe szwyathy czyalo 121; ogladala .... czyalo yego 133; dayze my przyyacz czyalo 133; gyesz czyalo on raczyl wzyacz 133; zrzadz vemnye grzeschne czyalo 136; wzyalesz czyalo 155; prze tho naszwyathsche drzewo 140.

Vocativus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* -u: baranku 101; yedynaczkv 96; kwyathkv 61; mylosznykv 149; poczathkv 61; przebythkv 62; dvchu 94.

Z końcówką -e: boze 81, 99, 128, 133, 137, 140, 143, 164, 183 (*2 r.*); zyvoczye 122; byskupye 103; chlyebye 77, 101, 125, 153; szkarbye apostolsky 35; szkarbye nyeprzebrany 92; gospodnye 97, 102, 103, 107, 109, 110 (*2 r.*), 111, 112 (*2 r.*), 114, 115, 116 (*2 r.*), 117, 119 (*2 r.*), 120, 121, 122 (*2 r.*), 124, 125, 126; panye 75 (*2 r.*), 76 (*2 r.*), 77, 79, 80, 84, 85, 86 (*2 r.*), 89, 90 (*2 r.*), 91 (*2 r.*), 93, 120, 124, 130, 145 (*2 r.*), 147 (*2 r.*), 148, 152, 159 (*2 r.*), 161, 162, 164, 165, 166 (*2 r.*), 167, 168, 169, 171, 182; kaplanye 103; thy szam yesz wyschy kaplanye 115; Jesu Criste 75, 123, 125, 127, 148, 152, 164; Jesu Cristhe 145; Jesv Crysthe 155; Jesu Kriste 149; Yesu Criste 76, 77, 96, 105, 112, 113, 118; Yesu Kriste 105, 106; myly Jezv 153; panye Kryste 167; Yesu xpe 103; myli Krysthe 166; panye Crysthe 169; Crysthe 179; panye Jezv krysthe 171; zbaw mye Jezvszye 182; szwyaty Pyetrze 168; szwyąthy Mychalye Archangyelye 183; Michalye Archangyele 184.

Temata męskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -u: o czeszarzv 92; czeszarzv 97; krolyv zyemszky 97; krolv wschey chwaly 162; vysluchay nasz zbawyczyelyv 33; o przesczodry zbawyczyelyv 92; moy zbawyczyelv 97; gospodnye y zbawyczyelv 107; myly zbawyczyelv 0; zbawiczyelv 160; zbawyczyelv 186.

Z końcówką -e: oycze moy 81; oycze 94, 133, 143; moy myly yvbyencze 136.

Temata nijakie pierw. na -ja: o ochlodzenye moye 150; o naothsche okrazenye 42; oprawyenye zgvbyonych 32; swyantha Ma-

ria slothkye vczyeschenye 37; vveszelenye wschech szwyanthych 32; nadzyeyo nascha y zbawyenye nasche 32; pozdrowyona bandz Maria zbawyenye y poczyeschenye 174.

Temata żeńskie pierw. na -a: naczyszczscha dzyewko 24; bogoslawyona dzyewko 26; sdrowa bandz dzyewko 30; o drabynko nyebyeszka 46; grzeschnych lyekarko 179; navczyczyelko apostholska 173; o matko boza 46; mathko szlvthovana 51; mathko boza 59; mathko myloszyerdzya 61; o namylosczywscha mathko 71; mathko pana naschego 172; mylosczywa mathko 175; grzeschnych poczyeschyczyelko 176; poczwyerdzyczyelko mączennykow 173; boza porodzycyelko 24; porodzyczyelko 28, 33, 35, 36, 40, 42; nalagodnyeyscha vczyecho 34; morszka gwyazdo 38; szyosthro angyelska 172; chwalo luczka 32; corono dzyewycz 174; krolyewno nyebyeska 26; zdrowa bandz krolewno 29; krolyewno 30, 32 *(2 r.)*; myla panno 175; sthoba panno 154; radvy szye perszono 49.

Temata żeńskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -e: zdrowa bandz dzyewyczye chwalyebna 33; swyantha Maria dzyevycze vyekuystha 36; boza porodzyczyelko dzyewycze zawzdy 40; proscha czyebye dzyewycze 45; o dzyewycze boza 46; o matko boza dzyevycze Maria 46; radvy szye dzyewycze 49; dzyewycze naczyszczscha 49; pozdrowyona bandz Maria dzyewycze 172; o Maria dzyewycze 177; pozdrowyona badz Maria obyethnycze proroczka 172; sthudnycze y czudnosczy spowyednykow 173; zdrowa bandz gospodze 28 *(3 r.)*, 29; gospodze 33; o mylosczywa gospodze 41; o gospodze moya 46; gospodze moya 47, 53, 57, 61, 63, 70. *Męski:* tworcze wschego sthworzenya 97.

Z końcówką -o: nadzyeyo nascha 32; pozdrowyona bandz rozo 179; veszel szye nyebo y zyemyo 88.

Temata żeńskie pierw. na -i: pozdrowyona bandz Maria czczy y corono 174; szwyatha Maria Angyelska czvdnosczy 34; sthudnycze y czvdnosczy spowyednykow 173; o szlothkosczy dzyewycza 178; Jesu Kriste myly naszlodczeyscha madrosczy 149.

Temata męskie pierw. na -u: szynu 75; vythay myly szynv 77; szynv bozy 144; szynv 158; Crysthe szynv 179; szynv bozy 180; szynv yzaac 183.

Temata męskie pierw. na -men: o drogy kamyenyv 42; kamyenyv nyebyeszkyego polyvbyencza 42.

Temata nijakie pierw. na -es: o czyalo boga zywego 154; powythay dzyewicze czyalo 154.

Instrumentalis. Temata męskie pierw. na -a: myedzy czlowyekyem y angyolem 42; z nyskym czlowyekyem 115; mylym yedvnaczkyem 71; ogarnyona dvchem szwyathym 28; dvchem szwyanthy 58; duchem szwyathym 100; thwogym szwyathym duchem 107; duchem szwyąthym 125; kthorymze duchem szwyathym 137; dvchem szwyathym 159; ktorym strachem 107; ktorym sthrachem 114; sthr-

ehem 119; przede wszchem szwyathem 55; kthorym obrzadem 113; darowal czye darem dzywnym 71; angyolem zavythana 28; bylesz poszlem 144; z thakym vmyszlem 132; szthakym rozvmem 102; gloszem wyelkym 161.

Temata męskie pierw. na -ja: z mogym wschythkym rodzayem 77; przed szwyathym krzyzem 186; bandz zawzdy sthrozem 177.

Temata nijakie pierw. na -a: prze twe vyednanye zboszthwem 62; szczlowyeczensthwem 53; znaschym czlowyeczensthwem 72; kthorym nabozensthwem 107.

Temata nijakie pierw. na -ja. *Z końcówką* -em: czysthym szerczem 110; thwym slotkym szerczem 120.

Z końcówką -im: przed przyyaczym bozego czyala 129; wschem myloszyerdzym napelnyona 37; myloszyerdzym thwym 96; ze cznym oradzym 52; wnątrznym veszelym 106; z dvchownym veszelym 119; z bozym kochanym 119; nawyedzenym bostwa 53; takym przymowyenym 52; przemowyenym angyelskym 53; wschem przemovyenym 62; szerdecznym szkrvschenym 60; kthorym szkrvschenym 114; szthakym szkrvschenym 132; przed sthworzenym 49; przed szthworzenym 52; przed wstawyenym 44; vczyeschy myo tedy maczyerzynym szlyvthowanym 68.

Temata żeńskie pierw. na -a: laszka a myloscz̄ya 134; kyedy yesz yego mathka .... przeyavyla 54; kthorasz zasluzyla bycz mathka 176; czyebye wybral porodzyczyelka 178; ktoryz yesz vczyecha zywotha 113; kthora czysthota 114; napelny moy szmyszl twa swyatha dobrotha 123; thwoya proszba .... omygye 179; obral czye szobye czora namylyescha 71, 72; z thaka pokora 132; z wyara z czystha 132

Temata żeńskie pierw. na -ja: z czystha nadzyeya 132; racz proszycz zamna grzeschnycza 25; prosz zamna grzesznycza 34; ktorasz yesz stvdnya myloscz̄y 61; z duscha y sczyalem 65; czysthym szerczem a nabozna dvscha 110; nad moyą dvscha 122; kthorasz yesz nadzyeya 175.

Niektóre jednak z przytoczonych przykładów żeńskich mogą być też nominativem lub accusativem, zwłaszcza że końcówka ǫ *wyrażona zawsze znakiem* a

Temat męski pierw. na -i: ognyem 97.

Temata żeńskie pierw. na -i. *Końcówka* ǫ *wyrażona 1) znakiem* -ą: thaka nyemoczą 59; myszlią przysthapycz 129; *2) znakiem* -a: thaka szmyerczya 59; nagla szmyercza 185; mocza szwego boszthwa 51; szwoya mocza wszechmogacza 71; mocza wyelkyego myloszyerdzya 91; rozgrzeschyl .... tha mocza 169; thaka czczya 132; Thwoya goraczosczya raczy zapalycz 142; kthora yasnosczya mey che 114; szwoya madrosczya wschechmogacza obral Czye szobye z thaka myloscz̄ya 132; myloscza dobrze zycz 56; z myloscz̄ya ebye przyancz 93; ktora myloscz̄ya yzbych mogla przyyancz 107; va szwyatha myloscz̄ya 121; thaka poczczywosczya 132; oczysczycz 'ego bosthwa szlothkosczya 122; kthora vsthavycznosczya 114;

zgrzeschyla na przeczyw thobye wyelkosczya 164; naznamyonuy mye boyaznya boza 177.

Temata żeńskie pierw. na -u (-ъв): czalo szãmo prawego boga szkrwya 79; szwa krwya odkupyl 79; odkvpycz szwoya nadroszscha krwya 164.

Temat nijaki pierw. na -men: ktorym kolwye gymyenyem vezwane 87.

Temata nijakie pierw. na -es: szcyalem onym 31; z duscha y sczyalem 65; szczyalem mogym 181; vezrzy okyem myloszyernym 83; mylosczywym okyem 149; lyczem przeczyw lyczv 128.

Locativus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* ě: we wschelykyem szmathcze 62; na thym szwyeczye 64 *(2 r.)*; na thy (*sic*) szwyeczyé 139; w zywoczye 50; w szwogym zywoczye 53; w thwoyey mathky zyvoczye 125; pothym zywoczye 128; po mogym zyvoczye 133; w zywoczye moyem 161; w groznem szandzye 69; w schadzye 89; w thwogym grobye 150; w kosczyelye 30; w szwyanthym zakonye 56.

Z końcówką -u: ve szmąthkv 148.

Temata męskie pierw. na -ja: w mem konyczv 60; vmogym konyczv 67; na krzyzv 30, 78, 79, 154; na oltharzv 81; na oltarzv 103.

Temat nijaki pierw. na -a: w krolyesthwye 44, 139, 152.

Temata nijakie pierw. na -ja: na wschelykyem myesczu 90; zagaszy w mym szerczv 112; w draczenyv 25; o napelnyenyv 51; o odnowyenyv 52; przy mem skonanyv 96; przy skonanyv 175; wprawym szkruschenyv 105; wyelkyem veszelyv 54.

Temata żeńskie pierw. na -a: w gyego mącze 64; na drodze 127, 185; na wodzye 185; w prawdzye 115; wskodzye 184.

Temata żeńskie pierw. na -ja: na prawyczy 167; w tayemnyczy 49, 52; w troyczy 51, 73, 158; w throyczy 52, 140, 155; w dvszy 63; na dvschy 141; na moyey dvschy 143; na mogyey dvschy 148; na dvschy 181; w thwey szwyathey voly 113; na zyemy 43, 67, 90, 127, 133, 169.

Temata męskie pierw. na -i: wednye 157, 183; vednye 170; w ognyv 185.

Temata żeńskie pierw. na -i: w noczy 157, 170, 183; w moczy 84; w szmyerthney nyemoczy 60; w gyego szmyerczy y poyego szmyerczy 64, 65; po mey szmyerczy 151; w byalosczy 78; na thwey mylosczy 116; w bozey szlothkosczy 119; o they wyelyebney szwyathosczy 109; vyelkiey radosczy 54.

Temat męski pierw. na -u: w thym bozem domv 141; w domv 167.

Temat żeński pierw. na -u: we krwy 95; w thwey drogyev krwy 106; we krwy 120.

Temata nijakie pierw. na -es: w czyelye 30, 63; o bozem czylye 154; na czyelye 181; na drzewye 165; na nyebye 43, 66; w nybye 90; vnyebye 126.

wacz boga, Puł. 266 v.; chwalczye sludzy boga, Puł. 267 v., (Flor. 134, chwalcze slughy panowy); boga wyecznego chwalyly, Puł. 267 r.; chalcze boga, Puł. 267 v., Flor. 135, Puł. 269 v., Flor. 135, (bogo, *pro*: boga), Puł. 270 v., 286 r., 287 v, Flor 147, Puł. 288 v., 290 r., (Flor. 148 gospodna); boga zostal yes (*derelinquere*), Puł. 304 r.; zostal boga stworzyczyela swego, Puł. 304 r.; zapomnyal yes boga, Puł. 304 r.; gednego boga we troyczy czczyly, Flor. Atan., Puł. 308 r., Wacł. 8 v.; przyyøczym czloweczstwa w boga, Flor. Atan., Puł. 311 r., Wacł. 113 r.; zapomny luda twego, Flor. 44; lyuda Puł. 93 r.; iesm zapomnal giescz chleba mego, Flor. 101; yeszcz chlyeba mego, Puł. 198 v.; poswøczyly sø balwana poganskego, Flor. 105, (*Puł. 213. brak*); sinowe iego ostali sø (*derelinquere*) zacona mego, Flor. 88, (Puł. 179 v. ostanøly zakonu mego); grzesznyky zostayøcze (*derelinquere*) zakona twego, Flor. 118, 49, Puł. 241 v. poslal angela swego, Flor. prol.; blogoslawycz będę gospodna, Puł. 24 v.; przziglødal gospodna, Flor. 15; przyzyral iesm gospodna, Puł. 25 r.; wezwal iesm gospodna, Flor. 17; gospodna, Puł. 29 r.; gospodna boga wzowyem, Puł. 37 r.; pwa w gospodna, Flor. 20, Puł. 38 v., Flor. 21, (Puł. 40 r. pwal w bog); chwalicz bødø gospodna, Flor. 21, Puł. 42 r.; w gospodna pwaiøcz, Flor. 25, Puł. 48 v.; cirzpi gospodna, Flor, 26; ozyday gospodna, Puł. 51 v.; prosicze gospodna, Flor. 28, (Puł. 53 v. klanyaycze sze gospodnu); ia w gospodna pwal, Flor. 30, Puł. 57 r.; miluicze gospodna, Flor. 30, Puł 59 v; pwacze w gospodna, Flor. 30, Puł. 59 v.; pwaiøczego w gospodna, Flor. 31, Puł. 61 v.; chwalcze gospodna, Puł. 62 r., (Flor. 32. spowadaycze se gospodnu); dusza nasza cirzpi gospodna, Flor. 32, Puł. 63 v.; chwalicz bødø gospodna, Flor. 53, Puł. 64 r.; weliczaycze gospodna, Flor. 33, (Puł. 64 v. wyelmoszcze boga); pway w gospodna, Flor. 36, (Puł. 72 r. w bog); cirzpoczy (*sic*) gospodna, Flor. 36; czyrpyøczy gospodna, Puł. 73 r.; bødø pwacz w gospodna, Flor. 39, Puł. 82 r.; rzuczi na gospodna peczø twoiø, Flor. 54, (Puł. 111 r. poloz w bodze pyeczø twoyę); chwalicze gospodna, Flor. 95, (pokloyncze sze gospodnu, Puł. 191 v.); gisz miluiecze gospodna, Flor. 96. (Puł. 193 v. boga); wzywali sø gospodna, Flor. 98; wzywaly gospodna, Puł. 195 v.; sluszicze gospodna, Flor. 99, (Puł. 196 r. sluszcze bogu), [*Prof. Nehring zaleca tu poprawkę na dativus:* gospodnu, Iter. Flor. 79]; blogoslaw dusza moya gospodna, Flor. 102 (*2 r.*), 103, (Puł. 201 r. boga, 203 r. boga, bogu); chwalcze gospodna, Puł 207 r., (Flor. 104. zpowedaycze sye gospodnv), Flor. 105, (Puł. 210 v. boga), Puł. 215 r.. Flor. 106, Puł. 215 r.; chwalycz bødø gospodna, Flor. 108, (Puł. 223 v. bogo *pro:* boga); pfacz w gospodna, Flor. 111, (Puł. 226 v. w boga); chwalcze dzeczy gospodna, Flor. 112, Puł. 7 v.; pwaly sø w gospodna, Puł. 229 v.; pfaly søø w pana, r. 113; pwal w pana gospodna, Flor. 113, (pwal w boga, . 229 v.); gospodna chwalycz nye przestawayø, Puł. 233 r.; wel gesm gospodna, Flor. 117, (Puł. 233 v. boga); chwalcze pana, r. 116, 117; gospodna, Puł. 232 v., 233 r.; dobrze gest pfacz

v pana, Flor. 117; chalycz bǫdǫ pana, Flor. 117, (Puł. 234 r., 235 r. boga); chwalcze pana, Flor. 117; gospodna, Puł. 236 r.; gysz dbayǫ w gospodna, Flor. 124, (Puł. 259 r. w boga); pfal israhel w gospodna, Flor. 129, (Puł. 263 v. *brak*); pfala w pana, Flor. 129; w gospodna, Puł. 263 v., Flor. 130, Puł. 264 r.; chalcze pana, Flor. 134, 135 (*3 r.*), (Puł. 267 v. boga), Puł. 269 v. (*2 r.*), 270 v.; gospodna chwalcze dvsza moya gospodna, Flor. 145; chwaly dusza moya gospodna, Puł. 286 r., (Wacł. 125 r. pana); będę chwalycz gospodna, Puł. 286 r., (Wacł. 125 r. boga); chwalcze gospodna, Flor. 146, Puł. 287 v.; chwaly geruszalem pana, Flor. 147; gospodna, Puł. 288 v., (Wacł. 133 r. boga); chwalcze gospodna, Flor. 148 (*2 r.*), Puł. 289 v., Flor. 150 (*2 r.*), Puł. 291 v., 292 r., Flor. Isai. Puł. 292 v.

§. 29. Imiona własne: poslal aarona, Flor. 104, Puł. 209 r.; rozgnyewaly aarona, Flor. 105, Puł. 212 r.; zabyge antikrista, Puł. 13 r; w konyecz to iest w boga yezukrista, Puł. 8 r.; w yezukrista, Puł. 10 r., 34 r.; yezukrista przybywszy gwozdzmy, Puł. 39 r.; wibral dawida, Flor. 77; dawyda, Puł 160 v.; nalazl iesm dawida, Flor. 88, dawyda, Puł. 178 v.; pomny gospodne na dauida, Flor. 131; pomny gospodnye dawyda, Puł. 264 v.; prze dawyda slvgǫ twego, Flor. 131, Puł. 265 r.; otkvpil ges dauyda, Flor. 143; dawyda, Puł. 282 v.; w faraona y we wszytky slugy gego, Flor. 134; w faraona, Puł. 268 r.; wybyl faraona y mocz gego, Flor. 135; faraona, Puł. 270 r.; pascz iacoba slugǫ swego, Flor. 77; yakoba, Puł. 160 v.; yakoba wybral sobye bog, Puł. 267 v., (Flor. 134. yakob wybral sobe pan); abychom krista boga v czloweka werzyly, Puł. 218 v.; z tyra, (*genetiv.*) Puł. 93 v., (Flor. 44. czori tirske). *Zauważyć należy, że w znaczeniu accusativu są tu użyte przeważnie imiona osób, daléj imiona zwierząt (lwa i smoka), imiona nieżywotne (chleba, bałwana, zakona), por. Miklosich, Wortbildungslehre, str. 400.*

§. 30. Z końcówką -u, (*właściwą tematom na* -u): vpadnǫǫ od boku twego, Flor. 90, (Puł. 184 v. od boka); we scriczu przebitku swego, Flor. 26; w masto przebitku dziwnego, Flor. 41, (Puł. 50 v., 86 v. stana); podepczesz lwa y smoku, *w znaczeniu accusativu,* (Puł. 185 r. smoka); tuku y tlustosci napelnona bǫdz dusza moia, Flor. 62; tluku (*prof. Nehring uważa formę tę za błąd powstały z nieuwagi, por. Archiv. f. sl. Ph. V, 219*) a tlustoscy, Puł. 122 v.; karmil ie z tuku szita, Flor. 80, (Puł. 166 v. tukem zzyta); od byegu, Flor. 90, (Puł. 184 v. od naboya); w konczoch okrǫgu zeme, Flor. 18, (szwyata zyem, Puł. 34 v.); rosweczili sǫ blyzkawicze twoie okrogu zeme, Flor. 76; okrǫgu zyemye, Puł. 153 v.; nechczeycze wznosicz rogu, Flor. 74; nyewznaszaycze rogu, Puł. 150 r.; nechaycze wznaszacz rogu, Flor. 74; rogu, Puł. 150 r.; asz do rogv altarza, Flor. 117; asz do rogu, Puł. 235 v.; od vmneyszonego duchu, Flo 54; od nyedarznyenya duchu, Puł. 109 v.; krzeszǫ s prochv vbogeg Flor. Ann.; krzeszǫcz z prochu stradnego, Puł. 296 r.; od strach Flor. 90, Puł. 184 r.; w czas zamętu, Puł. 76 r., (Flor. 36. zam(cena); pogynǫ od glodu, Puł. 305 r.; przlymlcze gori pocoy lud

Flor. 71; myr lyudu, Puł. 142 r.; tissacza ludu, Wacł. 118 v., (luda, Flor. 3); bycho nenazrzely lvdv yego, Flor. 104, (Puł. 209 r. lyuda yego); wodzo byl ges lvdv gen ges wykvpil, Flor. Moy; lyudu, Puł. 298 r., *(co jednak w tym wypadku może być też dativ. sg.)*; any pobeszczinǿ obrzǿdu mego, Flor. 88; pobyeszczynę obrzędu mego, Puł. 180 r.; nyebędze plodu w wyennyczach, Puł. 301 v.; odewschodu sluyncza, Puł. 100 v., (Flor. 49. od sluncza wzchoda); az do zachodu, Puł. 100 v., (Flor. 49. az do zachoda); lupu neszǿdaycze, Flor. 61; lupu nyezǿdaycze, Puł. 121 v.; od vmneyszonego duchu y potopu, Flor. 54; y potopu, Puł. 109 v.; z grobu wstayǿcz, Puł. 52 r.; podlug mnoszstwa gnewu swego, Flor. 9; gnyewu swego, Puł. 16 r.; ducha gnewu twego, Flor. 17; gnyewu twego, Puł. 30 r.; od gnewu, Flor. 21, (Puł. 41 v. od szablye, Wacł. 31 v. od nyerzǿdnosczi); od oblicza gnewu twego, Flor. 37, (Puł. 77 r. gnyewa twego); od gnewu oblicza iego, Flor. 54; od gnyewu, Puł. 110 v.; ne zaszegl wszego gnewu swego, Flor. 77; swego gnyewu wszego, Puł. 137 v.; otwroczil ies se od gnewu, Flor. 84, (Puł. 170 v. od gnyewa); mocz gnewu twego, Flor. 89, (Puł. 183 r. gnyewa twego); od oblicza gnewu, Flor. 101, (Puł. 199 r. gnyewa); w duchw gnewv twogego, Flor. Moy., (Puł. 297 r. roszyerdza); od swaru lyudzkyego, Puł. 33 r., (Flor. 17. od przecywomolwǿczego luda); wzkoynczanyu yutra y wyeczoru, Puł. 126 r., (Flor. 64. wiszcze iutrzne y weczor); nyenazrzalem zboru, Puł. 48 v., (Flor. 25. kosczola); od zboru wyelykyego, Puł. 83 r., (Flor. 39. od rad wela); przes zakalu, Puł. 35 r., (Flor. 18. przez zakala); glos gromu twego, Flor. 76, Puł. 153 v.; ostanǿly synowye iego zakonu mego, Puł. 179 v., (Flor. 88. ostali sǿ zacona mego), *w modlitwach Wacława powszechniejszą jest forma* zakonu, *znajdujemy ją bowiem w pięciu miejscach* (7 v., 24 v., 26 r., 26 v., 27 r.), *w których w psałterzu Floryjańskim i Puławskim jest* zakona); wszelykyego czasu, Puł. 16 r., (Flor. 9. we wszeliky czas); czassu oblycza twego, Puł. 38 v., (Flor. 20. w brzemǿ oblicza), czassu męky swoyey, Puł. 76 v.; dny czassu yego, Puł. 181 r., (czasa, Flor. 88); posluchay glossu, Puł. 6 v., (Flor. 5 glossa); od glossu nyeprzyaczelya, Puł. 109 r., (Flor. 54 glosa); ku posluchanyv glossv slow yego, Flor. 102, (Puł. 203 r. glossa, *psałt. czes. Wittemb.* hlassu).

§. 31. Zestawiwszy to wszystko okaże się, że końcówkę -a *mają:*

1) Wyrazy oznaczające osoby: człowieka, pomocnika, boga, ducha, brata, dyabła, gospodna, pana, żebraka, aarona, dawida, krysta, jezukrysta, faraona, jakóba *(w obu psałterzach)*; *nadto we Floryjańskim*: angeła, bałwana, amorreora, moaba, *a w Puławskim*: jadowni-ka, proroka, vczedlnyka, biednika, stradnyka, antikrista.

2) Nazwy zwierząt: lwa (Flor.), lwa i smoka (Puł.).

3) Nazwy pojęć zbiorowych: dostatka, luda, lasa *(w obu psałterzach)*; *nadto we Flor.* naroda, sbora, *w Puł. zaś* dobytka.

4) *Nazwy części ciała*: języka, brzucha, chrzepta, (*w obu psałt.*) *nadto we Flor.* szachta (ust swojich), włosa, *a w Puł.* jama (ust swojich), boka.

5) *Wiele rzeczowników oznaczających pewien stan, czynność itp.:* początka, pośrodka, ostatka. zamętka, grzecha, posta, zamęta, żywota, obrzęda, sąda, wschoda, zapada, gniewa, zakona, głosa, (*w obu psałterzach*), *nadto we Flor.*: zwęka, zachoda, *w Puł. zaś:* smętka, użytka, odpusta, szuma.

6) *Pojęcia i nazwy miejscowości i czasu:* przebyta, przebytka, świata, kąta, wieka, wieczora, kościoła, egipta, hermona, (*w obu psałterzach*), *nadto we Flor.* ocrǫga, czasa, w Puł. z tyra.

7) *Nazwy sprzętów, materyi itp.:* stoła, tuka, chleba, (*w obu psałterzach), nadto we Flor.:* kelicha, prǫta, *w Puł.:* z ebora.

8) *Z rzeczowników oznaczających zjawiska w przyrodzie i inne rzeczy:* wiatra, zakała, (*w obu psałt.*), *nadto we Flor.*: obloka, groma, rozuma.

Z tych jednak kategoryj wiele też rzeczowników ma końcówkę -u, *jużto wyłącznie już to obok* -a. *Te są:*

ad 2) smoku (*raz we Flor.*).

ad 3) ludu (*w obu psałterzach*), zboru (*Puł. 2 razy*).

ad 4) rogu (*w obu psałterzach*), boku (*Flor. raz*).

ad 5) strachu, obrzędu, potopu, gniewu, (*Flor. 10 r, Puł. 4 r.*), głosu (*Flor. raz, Puł. 2 razy*). lupu, *nadto we Flor.*: biegu, *w Puł. zaś:* zamętu, glodu, plodu, wschodu, zachodu, zwaru, zakonu.

ad 6) okręgu, (*Flor. 2 razy, Puł. raz*), *nadto we Flor.* przebitku, *w Puławs.* czassu, wyeczoru.

ad 7) tuku, (*Flor.*), tluku, (*to samo w Puł.*), prochu.

ad 8) gromu (*w obu psałt.*), zakalu (*Puł.*).

Niektóre więc rzeczowniki obie mają końcówki, jak np. tuk, duch, lud, obrzęd, gniew, głos (w obu psałterzach); nadto we Flor. końcówkę -a i -u mają: okrąg, przebytek, grom, w Puławskim zaś: zamęt, wschód, zakał, zakon. Rzeczowniki: bok, smok, mają we Flor. boku, smoku, w Puł. zaś boka, smoka; rzeczowniki zaś: zachód, czas, mają we Flor. zachoda, czasa, a w Puł. zachodu, czasu.

W ogóle końcówka -a jest jeszcze w obu zabytkach panującą. Wprawdzie analogija tematów na -u silnie już tu działa, jednak nie jest jeszcze tak przeważną, jak w dzisiejszym języku polskim. Porównując ogólną liczbę przykładów obu tych psałterzy ze sobą, dostrzec można, że znacznie więcéj już jest przykładów z końcówką -u w Puławskim, aniżeli we Floryjańskim. Gdy bowiem w psałterzu Floryjańskim 69 rzeczowników ma końcówkę -a, a 18 tylko -u, to w Puławskim ma 68 rzeczowników -a, a 25 końcówkę -u. Twierdzić więc że w psałterzu Puławskim nie ma jeszcze dążenia do końcówki -u, jak to czyni prof. Nehring, (Archiv. v. sl. Ph. V. 253) stanowczo nie można. W wieku XVI. bierze już przewagę końcówka -u, jakkol wiek -a występuje jeszcze w wielu takich wyrazach, w których dzi jest już -u. Por. Dr. Kalina, Anecdota palaeopolonica, (Archiv. f.

sl. Phil. III, 25). Jaki stosunek pod względem tych końcówek zachodzi w dzisiejszéj polszczyźnie, por. Miklosich, Vergl. Wortbildungslehre[2]*, 404—5.*

§. 32. b) Temata męskie pierw. na -ja *mają w genet. singul. jak w starosłowieńskim zawsze prawie końcówkę -a, końcówka -u bowiem jawi się raz tylko we Flor a 2 razy w Puławskim.*

Z końcówką -a: w dzen boia, Flor. 77; w dzyen boya, Puł. 155 r., Flor. 139, Puł. 276 v.; z gnoya, Flor. 112. Puł. 227 v., Flor. Ann., Puł. 296 r.; od kraya zyemye, Puł. 142 v., (Flor. 71. ocrǫga zem); od naboya, Puł. 184 v., (Flor. 90 od byegu); yednakego obiczaia, Flor. 67; obyczaya, Puł. 130 v.; od owocza szita wina y oleia swego, Flor. 4; olyeya, swego, Puł. 6 r.; od olyeya, Puł. 223 r. (Flor 108. prze oley); drogi pokoia, Flor. 13; pokoya, Puł. 22 r; szukay pocoia, Flor. 33; pokoya, Puł. 65 v.; chczǫ pocoia, Flor. 34; chczǫ pokoya, Puł. 70 r.; w mnoszstwe pocoia, Flor. 36; pokoya, Puł. 73 r.; drogǫ pocoia bǫdze chczecz. Flor. 36, (Puł. 74 v., drogy yego będze chczecz); czlowek pocoia mego. Flor. 40; pokoya, Puł. 85 v.; oplwytoscz pocoia, Flor. 71; pokoya, Puł. 142 v.; vbogaczil bogacztwem pokoya wyekuyego, Puł. 84 r.; gysz sǫ nenazrzely pokoya, Flor. 119; pokoya, Puł. 255 v.; do koyncza, Puł. 14 r., 17 r.; do concza, Flor. 9 *(4 r.)*; do concza, Flor. 12, 15, 17, 37, 43, 45, 48, 51, 67, 73 *(5 r.)*; do koyncza, Puł. 20 v., 25 v., 32 v, 77 v., 91 v., 95 r., 106 r., 131 v., 147 r. *(2 r.)*, 148 r., 149 r., 152 v., 161 v., 181 r., 237 r., 240 v.; do concza, Flor. 76, 78, 88; do koncza, Flor. 118, *(2 r.)*, 118, 49; od koncza, Flor. 134; od koyncza, Puł. 268 r.; ne koncza, Flor. 144; nye koyncza, Puł. 284 r.; ne wislucha glossa czarownicow y lowcza czaruiǫczego, Flor. 57, (Puł. 115 r. yadownyka); owcze oczcza mego, Flor. prol., [*por. J. Baudouin de Court.* O древне-польс. языкѣ. *str. 33*]; w domu oczcza mego. Flor. prol.; od owecz oczcza mego, Flor. prol.; od boga oycza, Puł. 2 v., 5 r., 51 v, 92 r.; zapomny domu oczcza twego, Flor. 44; oycza twego. Puł. 93 v.; przed lyczem yego oycza szyrot, Puł. 130 r., (Flor. 67. od oblicza iego oczczowe sirot); dobroty oycza yezukrysta, Puł. 224 v.; od oczcza samego, Flor. Atan.; od oycza, Puł. 309 v.; od oczcza, Wacł. 111 r; od oczecza, Flor. Atan.; od oycza, Puł. 309 v.; od oczcza, Wacł. 111 r.; mneyszy oczcza, Flor. Atan.; oycza, Puł. 310 v.; oczcza, Wacł. 112 v.; bog oczcza, Flor. Moy; oycza, Puł. 296 v.; na prawyczy boga oczcza Flor. Atan.; boga oycza, Puł. 311 r.; boga oczcza, Wacł. 113 v.; od owocza, Flor. 4, Puł. 6 r.; z owocza dzyal twogych, Flor. 103, Puł. 204 v.; ot odwocza, (*pro:* owocza) brwcha twego, Flor. 131; od owocza, Puł. 265 v.; w miloserdzu pomazancza swego, Flor. prol.; od-[illegible]wmcza zbawena pomazancza swego, Flor. 27; pomazayncza swego, [illegible]ł. 53 r.; w oblicze pomazancza twego, Flor. 83; pomazayncza [illegible]ego, Puł. 170 r.; przemenene pomazancza twego, Flor. 88; pomazancza twego, Puł. 181 v.; powyszy rog pomazancza swogego. Flor. [illegible]; pomazayncza swego, Puł 296 v.; nye odwraczay oblycza pomazancza twego, Puł. 265 r., (Flor. 131. twego crista); nagotowane

stolcza twego, Flor. 88, Puł. 178 r.; oprawane stolcza iego, Flor. 96; oprawa stolcza yego, Puł 192 v.; dani bǫdǫ w rǫcze mecza, Flor. 62; myecza, Puł. 123 v,; otewroczil ies pomocz mecza iego, Flor. 88; myecza yego, Puł. 180 v.; od mecza, Flor. 143; od myecza, Puł. 283 r.; przekroyon gest yako ot tkacza szywot moy, Flor. Isai. sec., (Puł. 293 v. yako od tkǫczego), [*por. J. Baud. de Court,* О древне польскомъ языкѣ, *str. 74*]; mǫsza szadacz se bǫdze (abominari) gospodzin, Flor. 5, (Puł. 7 r. zlowyeka); od mǫsza lichego, Flor. 17, (Puł 33 v. czlowyeka); ot mǫsza, Flor. 139; od mǫza, Puł. 276 r; od maza, Wacł. 9 r.; any wyszczeloch męza lyubycz szye będze yemu, Puł. 288 v.; any w pysczeloch maza lyubicz sie bandze iemu, Wacł. 130 r., (Flor. 146. any w sczaskach mǫszwych lvbycz se bǫdze gemv); w dzesǫczi strun szaltarza, Flor. 91, (zoltarzu Puł. 185 v.); yako woda wnǫtrza yego, Puł. 222 r., (Flor. 108. w wnantrza yego), [*Można to uważać jako formę genetivu od nom. sing.* wnątrz, *która dziś jest zastąpiona przez neutr.* wnętrze. *Mamy bowiem formy jak* wnǫtrz strach pogladzy ye, Puł. 305 r. od wnǫtrz, *dzisiejsze* wewnątrz, *które wskazują, że forma* wnątrz *istniała. Zresztą w starosłowieńskim języku jest* вѫнѫтрь. *Co do tego wyrazu por. J. Baudouin de Courtenay:* О такъ называемой „эвфонической вставкѣ“ согласнаго н (Глоттологическія замѣтки, Воронежъ 1877); o myloszyerdzyu yez yest z wnętrza, Puł. 246 v.; od wnętrza, Puł. 93 v. Flor. 44. odwnǫtrz); asz do rogv altarza, Flor. 117, [*niemiecki ten sposób pisania uważa prof. Nehring za osobliwy charakter części III kodeksu Flor. por. Iter. Flor. 50*]; oltarza. Puł. 235 v.; kszyęgy glosz, nych chwal dawyda krolya, Puł. 1 v.; ps dauidow krola, Puł. 20 v.; zbawene crola iego, Flor. 17; krolya yego, Puł. 34 r.; wchodi boga mego crola mego, Flor. 67; krolya mego, Puł. 132 v.; bosze iest wznesyene nasze i swǫtego israhel crola naszego, Flor. 88; krolya nasszego, Puł. 178 v.; masto crola welikego. Flor. 47; krolya wyelykego, Puł. 96 v.; w obroczenyu nyeprzyaczyaczyelya, (*sic.*) Puł. 13 v.; neprzyaczela, Flor. 9; z ręky nyeprzyaczela yego, Puł. 28 r.; od oblicza neprzyaczela, Flor. 43; nyeprzyaczyelya, Puł. 90 v.; od boyazny nyeprzyaczelya, Puł. 123 v.; od glossu nyeprzyaczelya, Puł. 109 r. (Flor. 54. neprzyaczelzkego); od boga zbawiczela mego, Flor. 23; zbawyczyela, Puł. 45 r.; posrzod czena smercy, Flor. 22; szrzod czyenya, Puł. 43 v.; z czena smerczy, Flor. 106; z czyenya, Puł. 216 r.; w moczy kona bǫdze, Flor. 146; w moczy konya, Puł. 288 v.; w moczi konia, Wacł. 130 r.;, w plsczenyu blyskayǫczego kopya twego, Puł. 300 v., (*jakby od nomin. sing.* kop).

§. 33. Imiona własne: cantica Ezechiela, Puł. 293 r.; plyemyę israhela, Puł. 42 r., (Flor. 21 semǫ israhel); z ręky nyeprzyaczela yego saula, Puł. 28 r. az do ydumeya, Puł. 119 r.

§. 34. W znaczeniu accusativu: nye wezrzę na czlowyeka wyęczey y na przebywayǫcego pokogya, Flor. Isai. sec.; y na przebywayǫczego pokoya, Puł. 293 v.; pomneyszi ge iaco czelcza libanskego, Flor. 28, (Puł. 54 r. yako czyelyę); gdi ies widzal zlodzeia,

Flor. 49; zlodzeya, Puł. 102 r.; nad czelcza mlodego, Flor. 68, (Puł. 137 v. nad czyelyę); spytay oycza twego, Puł. 302 v.; ya pyrzwyencza postawyę gy, Puł. 179 r., (Flor. 88. pirzwenczem poloszǫ onego), *w wyrazie tym* e = ɪ *przed grupą* r + *spółgłos. ścieśnia się na* é, *które kilka razy uwidocznione jest przez* i *lub* y. *Por. Nehring, Archiv. f. sl. Ph. V. 244*; zbawǫna vczinil gospodzin pomazancza swego, Flor. 19; zbawyl gospodzyn pomazayncza swego, Puł. 37 r.; potǫpil ies pomazancza twego, Flor. 88; pomazayncza twego, Puł. 180 r.; powiszil iesm wibrancza z luda mego, Flor. 88; wybrayncza, Puł. 178 v.; kona y wszadacza wrzvczyl gest w morze, Flor. Moy.; konya y wszadayǫczego, Puł. 296 v.; męza yey dal zabycz, Puł. 103 r.; poslal przed nym mǫsza w slugǫ, Flor. 104; męza w slugę, Puł. 208 r.; mǫsza krzywego zle vlapy, Flor. 139; męza krzywego, Puł. 277 r.; zbawona vczin crola, Flor. 19; krolya, Puł. 37 v.; pobyl...og krola bazan, Flor. 134, 135; krolya, Puł. 268 r., 270 r.; pobyl .... krola amorskogo, Flor. 134; krolya, Puł. 268 r., Flor. 135, Puł. 270 r.; prawycza twoya vderzyla neprzyyaczela, Flor. Moy.; vbyla nyeprzyaczelya, Puł. 297 r.; aby zkazil neprziiaczela y pomsciczela, Flor. 8; by skazyl nyeprzyaczelya y pomszczyczyelya, Puł. 12 v.; oddalil ies odemne przyaczela, Flor. 87, (Puł. 176 v. przyaczele); zostal boga stworzyczyelya swego, Puł. 304 r.; zapomnyal yes boga stworzyczelya, Puł. 304 r.; wdowǫ y przichodna vbili sǫ, Flor. 93; przychodnya zabyly, Puł. 188 r.

Imiona własne: poslal moyszesza slugǫ swego, Flor. 104; moyzesza, Puł. 209 r.; rozgnyewaly albo rozdrasznyly moyszesza, Flor. 105; moyzesza, Puł. 212 r.; męza yey dal zabycz vriasa, Puł. 103 r.

§. 35. Z końcówką -u: glosa placzu mego. Flor. 6, Puł. 9 v.; w dzyesszyǫczy strun zoltarzu, Puł. 185 v., (Flor. 91 szaltarza). *W dzisiejszéj mowie polskiéj i tu końcówka* -u *széroko już zawładnęła.*

§. 36. c) Temata nijakie pierwot. na -a *mają w starosłowieńskim i polskim języku zawsze końcówkę* -a*:* ze blota droszdszy, Flor. 39; z blota, Puł. 81 v.; witargn me ze blota, Flor. 68; z blota, Puł. 135 v.; przedal ies lud twoy przez mita (*prima manu*: mǫta), Flor. 43, (Puł. 90 r. kromye pyenyęzy); w bladosci zlota, Flor. 67; wblyadoszczy zlota, Puł. 131 v.; od zlota arabskiego, Flor. 71, Puł. 143 v.; nad tyszǫczy zlota y srzebra, Flor. 118, 65; zlota y szrzyebra, Puł. 243 v.; zlota y srzebra, Wacł. 28 v.; od owocza szita, Flor. 4; zyta, Puł. 6 r.; padolowe bǫdǫ oplwiczi szita, Flor. 64, (zyty, Puł. 126 v.); tvkem szyta, Flor. 147; zyta, Puł. 289 r.; szita, Wacł. 133 r.; z tuku szita, Flor. 80; tukem zzyta, Puł 166 v.; szukacz desz masta iego, Flor. 36; myasta, Puł. 73 r.; chodzicz bǫdǫ okomasta, Flor. 58; okolo myasta, Puł. 116 v.; do masta, Flor. 59; myasta, Puł. 119 r.; z masta, Flor. 71; z myasta, Puł. 143 v.; masta, Flor. 100; z myasta, Puł. 197 v.; nye pozna myesta swego, or. 102, [*ślad obcéj językowi polskiemu assymilacyi, por. Nehring,*

Archiv. f. sl. Phil. II. 428)]; myasta swego, Puł. 202 v., (Wittb. myesta sweho); drogy masta przeebita ne nalesly, Flor. 106; myasta, Puł. 215 v.; strzdz bǫdze measta, Flor. 126; strzecz będze myasta, Puł. 261 r; maslo zstada, Puł. 303 v.; z iezora nǫdze, Flor. 39; z yezyora, Puł. 81 v.; wzkoynczanyu yutra y wyeczoru, Puł. 126 r.; xpus od drewna w narodoch krolyuyǫcz, Puł. 190 v.; krew grona pyly, Puł. 303 v.; posrzod lona twego, Flor. 73, Puł. 148 r.; lona swego ne napelnyl, Flor. 128, Puł. 263 r.; rano s za rana, Flor. 45, (Puł. 95 r. rano z zaranya); kelich wina czistego, Flor. 74; wyna, Puł. 150 r.; vtropyoni od wina, Flor. 77, (vtropyony wynem, Puł. 160 v.); ksǫdzē wszego bydla swego, Flor. 104; wszego paynstwa swego, Puł. 208 v.; witargne z sidla, Flor. 24; z szydla, Puł. 47 v.; wiwedzesz me s sidla, Flor. 30; wywyedzyesz mye sszydla, Puł. 56 v., (z sidła, *por. Nehring. Archiv. f. sl. Phil. V. 240)*; spaduene sidla, Flor. 34; szydla, Puł. 67 v.; z sydla, Flor. 90, 123; z szydla, Puł. 184 r., 259 r.; od sydla, Flor. 140; od szydla, Puł. 278 v.; od pecla, Flor. 29; od pyekla, Puł. 55 r.; do pyekla, Puł. 58 v. (we pkel, Flor. 30); od ręky pyekla, Puł. 99 v.; (Flor. 48. pkelney); do pyekla, Puł. 110 r. (we pkel, Flor. 54); z pyecla, Flor. 85; spyekla, Puł. 173 r.; z ręky pyekla, Puł. 181 r.. (Flor. 81. z rǫky nicosci); do pekla, Flor. 113, 138; do pyekla, Puł. 230 v., 274 r.; podluk pekla, Flor. 140; podlug pyekla, Puł. 278 r.; do pekla, Flor. Ann. Atan.; do pyekla, Puł. 295 v., 311 r.; do piekla, Wacł. 113 v.; s pyekla, Puł. 183 v.; gimsze ne czisla, Flor. 39; yemusz nye czysla, Puł. 83 r.; gemvsz nye gescz czysla, Flor. 103; yemusz nye yest czysla, Puł. 205 v. (*Kapit.* jichž nenie čisla); gdy sǫ byli czysla krotkego, Flor. 104; czysla krotkego, Puł. 208 r., gemusz ne byla czysla, Flor. 104; yemusz nye bylo czysla, Puł. 209 v.; mǫdrozcy gego ne gest czysla, Flor. 146; nye yest czysla, Puł. 288 r., (Wacł. 129 v. nye iest lidzba); podlug czysla, Puł. 303 r.; bichǫ vczekali od oblicza locziszka, Flor. 59; podlug czlowyecztwa, Puł. 52 r.; ale przyyǫczym czloweczstwa w boga, Flor. Atan., czlowyecztwa, Puł. 311 r, czlowieczenstwa, Wacł. 113 r.; podlug czloweczstwa, Flor. Atan, czlowyecztwa, Puł. 310 v., czlowieczenstwa, Wacł. 112 v.; częszcz dzedzycztwa mego, Puł. 24 v., (Flor. 15. dzedzini moiey); na gorze dzedzyczstwa twego, Flor. Moy., dzedzycztwa twego, Puł. 298 v., powrozek dzedzycztwa yego, Puł. 303 r.; w myescze phylgrzymstwa mego, Flor. 118, 49; pǫtnycztwa mego, Puł. 241 v, (Wacł. 26 v. pielgrzimowanya mego*)*; podluk beswynstwa, Puł. 11 r.; podlug bezwinstwa, Flor. 7; strzegl iesm bezwinstwa, Flor. 36; bezwynstwa, Puł. 76 r.; podlvg bostwa, Flor. Atan., Puł. 310 v.; podlug bozstwa, Wacł. 1; obroczenym boszstwa w czalo, Flor. Atan.; bostwa, Puł. 310 v.; bozstwa, Wacł. 113 r.; prǫt dzedzistwa twego Flor. 73; dzedzycztwa twego, Puł. 147 r.; roskoszǫ bostwa y czloweczstwa, Puł. 189 v.; s posoky pobytych a yętstwa, Puł. 307 v., (*utworzone od particip. por. Nehring, Archiv f. sl. Ph. V, 251*); szǫdzǫ crolewstwa nebeskego, Flor. prol.; prǫt crolewstwa twego, Flor.

67, 113; dvschy mey .... odplata 79; mey mathky 126; przez pomoczy thwoyey 41; w thwoyey mathky zyvoczye 126; thwoyey opfythosczy 131; od thwogyey myłosczy 134; vcząsthnyky thwoyey mylosczy 135; thwoyey lasky 135; vczynek twoyey vyecznosczy 137; vczyechą dobrothy twoyey 143; twoyey 148; przez pomoczy thwey 45; thwey mathky 76; podlug woley twey 83; prze proszba Mathky twey 85; krwye thwey vkuszy 99; ku wspomozenyv thwey dostoyney szwyathosczy 109; twey drogyey krwye 110; thwey dosthoyney krwye 111; od twey odlączycz myłosczy 112; thwey vyelykosczy nyemoze oszyagnacz 124; any ogarnacz twey vyelyebnosczy 125; przez gorzkosez mąky thwey 126; szwyathoscz czyala y krwye twey 152; pamyathka thwey szwyathey mąky 153; pozdrowyenye twey krwye 156; ządacz .... thwey pomoczy 157; przez myloscz matky thwey 160; do wyeczney szwey mylosczy 96; od lasky szwoyey 177; pelna .... wschey szlothkosczy 34; o odnowyenyv wschey thwarzy 52; przeze wschey bolyesczy 54; odewschey lakothy 58; przebythkv wszey szwyathey Troyczy 62; ode wschey rzyschey 66; czlowyeka wschey cznothy 104; mysthrza wschey cznothy 127; wschey zlosczy napelnyona 129; krolv wschey chwaly 162.

Dativus. Masculina: yemv 177; kv thwoyemv domv 142; kv thwoyemv dosthoynemv stholv 145; zywothowy thwemv 39; thwemv yednaczkowy 57; thwemv oyczv 103; przeczywko thwemv bozemv daru 106; vcznyowy szwemv Janowy 27.

Neutra: kv vyecznemv zbawyenyv memv 113; czyalv memv yesth szye przylaczylo 148; kazy szyerczv memv 162; myloszyerdzyv thwoyemv dzyąkvyacz 152; oblyczv thvemv 38; myloszyerdzyv thwemv 39; ku thwemu szluthowanyv 69 *(2 r.)*; kv wschemv dobrem 58.

Feminina: odpvsczylesz yey grzechy 168; yakosz wlyal yey 168; przyrownacz szye knyey 83; duschy moyey day myloscz 58; sthanye szye mogey dvschy 125; vzytheczno yest moyey dvschy 132; thwoyey myloszczy 138; czysthoczye thwey 39; przeczyw thwey naszwyathschey mylosczy 90; kv chwalye thwey 99; ku thwey mylosczy 134.

Accusativus. Masculina: gy w gyaslkach pokladala 30; gdysz gy do kosczyola noszyla 55; przen (prze -n -ji) 64; przez thwe dosthoyenysthwo genzesz *(zapewne omyłka, zamiast. neutr.* gezesz = jeżeś) tedy przyyala 63; thy moy dvch obezrzysz 25; zrownal rozvm moy 121; napelny moy szmyszl 123; poznawam czasz moy bycz blisky 158; w twoy zywot 56; vmyerzyl zywoth thwoy 73; w thwoy dom 82; za nasch szmuthek 95.

Neutra: szcyalem onym yez .... przyyacz raczyl 31; vczysczy (serce) 126; gyesz czyalo on raczył 133; czyrpyal za nye (stwonie) 86; polyeczam .... czyalo moye 47; zazzy .... szercze moje ; szercze moye poruschyl 105; prze moye dostoyenysthwo 107; wy moye sercze 110; pograzy moye thwarde sercze 120; ogarn ye zle szyercze 120; w mogye szercze 126; szercze moye zapalycz

138; w moye szyercze 144; nakarmy szyercze moye 151; oszwyecz szercze moye 159; oszwyeczyl szyercze moye 159; me wschytko pomyszlyenye (zazzy) 97; prze me nyeprzeszpyeczensthwo 117; oprawyl me pozadanye 121; vydzyecz lyczko thwoye 75; przez gymyą thwoye 160; prze twe vyednanye 62; na myloszyerdzye twe 85; przez gymyą twe 86; twe czlowyeczensthwo na krzyz dano 95; przez twe wyelkye czyrpyenye 99; przez twe szwyathe myloszyerdzye 100, 106; twe szwyathe czyalo przymyem 105; przyyancz twe szwyąthe czyalo 107, 110; prze twe vyelyke myloszyerdzye 107; twe czyalo wprawdzye przymuya 115; na twe szwyathe czyało 116; przez twe wschysthko dosthoyenysthwo 118; przez swyathe thwe narodzenye 26; przez thwe goracze myloszyerdzye 48; przez thwe dosthoyenysthwo 63; thwe vyerne vydzyala czyalo 97; przez thwe szwyanthe czyrpyenye 100; przyyacz Thwe szwyathe czyalo 121; wyednal Bosthwo szwoye 72; przepowyedayacz zbawyenye nasche 30; za nasche odkvpyenye 30; prze nasche zbavyenye 141; oczysczy nasche szamnyenye 157; prze nasche zbawyenye 157.

Feminina: yaz (jąż) szwyatha Troycza .... oczysczyla 50; przez tha szlawa yazesz (jążeś) przyala 51; przez Tha proszba yazesz przyala 52; przestha radoscz .... yazesz myala 53, 54 (*2 r.*), 55, 65, 66; yasz tedy myala 55; iazesz tedy myala 65; przez ta myloscz yasz .... masz 67; przez tha pocztha yaz masz 66; ogładay duschą moyą y oczysczy ya (ją) 127; prze thwoya dobrota 73.

Końcówka wyrażona znakiem ą: ogladay duschą moyą 127; wyslvchay modlithwa moyą 158; oszwyeczasch thwoyą szwyątha czerkew 137; przez thwoyą szmyercz 149; *znakiem* -a: polyeczam dvscha moya 46; obezrzy moya nagota 58; moya duscha vczyeschyl 105; vczyscy moya dvscha 110; wlyey w moya duscha 112; vlyeczycz moya nyemocz 131; przez ma vyelyka zgloba 47; polyeczam .... y mnye szluga thwoya 47; day my pomocz thwoya 59; przez twoya szmyara 62; prze twoya nyewymowna mąką 134; raczyl raką thwoya szczyagnacz 142; przez mocz twa 80; w nadzyeya twa 82; na okruthna maka twa 89; prze twa maka 98; thwa drogą krewy .... dal yesz 104; na twa szwyatha maka 105; na twa gorzka szmyercz 105; przez twa droga krewy 105; przyyancz .... thwa droga krewy 107; twa droga krewy 110; day my twa myloscz 107; przez twa dobrotha 110; przyancz twa nyebyeszka karmya 115; thwa szwyątha krew pygyą 115; przez twa nyewynna szmyercz 119; poznacz thwa szwyatha mąką 119; przyyacz .... thwa nyebyeszka karmya 121; na szwoya dvschą 143; wczyagny prawycza kvmnye szwoya 161; na szwa mathka 69; prze szwa myla mathka 75, 93; vczyn mnye Nawoyka szluga szwa 92; oszwyeczylesz Mathką szwa 159.

Instrumentalis. Masculina: krolvye .... sznym (z nim) 41; sznym szye kochala 54; z mogym wschythkym rodzayem 77; thwogym szwyathym duchem 107; szwogym mylym Yedynaczkyem 71; przede wszehem szwyathem 54.

Neutra: szczyalem mogym 181; myloszyerdzym thwym 96; thym slotkym szerczem 120; z naschym czlowyeczensthwem 72; wschem myloszyerdzym napelnyona 37.

Feminina: nad moyą dvscha 122; thwoya (twoją) prosaba 179; thwa szwyatha myloscsya 120; napelny moy szmyszl twa swyatha dobrotha 123; szwoya mocza 71; szwoya madrosczya 72; szwoya szadroszscha krwya 164; szwa krwya odkupyl 79.

Locativus. Masculina. Z końcówką pierwotną -em: w nyem thez odnowyszch 99; w zywoczye moyem 161; w mem konyczv 60.

Z końcówką analogiczną -ym (-im): krzyz na nymse 27; v mogym konyczv 67; po mogym zyvoczye 133; w thwogym grobye 150; w szwogym zywoczye 53.

Neutra. Z końcówką pierwotną -em; w szwoyem boszthwye 51; przy mem szkonanyv 96; we wschem dobrem 58; we wschem przemovyenym (*sic*) 62.

Z końcówką analogiczną -ym (-im): w mym szerczv 112.

Feminina: na moyey dvschy 143; na mogyey dvschy 148; po mey szmyerczy 151; w moczy thwey 84; w thwey szwyathey voly 113; w thwey drogyey krwy 106; na thwey myloszczy 116; na prawyczy thwey 167.

Dualis. Instrumentalis: moyma oczyma (patrzycz) 116.

Pluralis. Nominativus: grzechy moye 159.

Genetivus. Masculina: zebych gych mogla zalovacz 160; lyczba gych 164; od moych starzeyschych 59; vpamyathanye grzechow mogych 94; s grzechow mogych 101; od wschythkych mogych nyeprzyyaczyelow 183; thwogych szwyathych apostolow 137; wschythkych twoych szwyathych 141; grzechow naschych 96; od naschych grzechow 106; wschech szwyanthych 32; morza y wschech czo w nym sza 39; przythvlyenye wschech odrzvczonych 48; nadzyeya wschech kayanczych 48; wszchech szye grzechow spowyedala 60; ode wschech zboznych 67; odewschech grzeschnych 67; szwyathoscz wschech szwyathych 114; panye wschechmogaczy 168.

Neutra: moych oczv 119; z oczv mogych 160, 167; od mlodych lyath moych 162; od mogych mlodych lath 171; podlug thwogych szlow 78; nyeoddalay panye oczv szwych 86; wschech nyebyosz 32.

Feminina: vytargnacz z nych (z mąk) 74; podlug mogych zaslug 70; podlug zaszlvg mogych 130; prze vyelykoscz mogych saszlug 134; nye dlya mogych zaszlvg 137, 165.

Dativus. Masculina: mogym grzechom 56, 61, 146, 175; mogym blyznym 57; mogym stharzeyschym 62; kv mogym blyszschym 62; mogym nyeprzyyaczyelom 147, 148; wschem obczym 61.

Feminin: zlosczyam mogym 161.

Accusativus. Masculina: za nye (grzechy) doszycz vczynyla 60; nyech gye vozą̨sthnyky 135; odpusczy my moye wschyky grzechy ; thy zgladzy grzechy moye 180; prosz za me grzechy 36; przez thythky maczennyky twe 85.

Neutra: schyly kv mnye vschy thwoye 48; przez szlowa szwe 109.

Feminina: radosczy yezesz myala 55; lzy yesesz przed nym bolyala 64; wyslvchal prosby moye 171; przewyczyazycz .... wschyczky zloszczy moye 171; vkroczycz mąky me 74; wlyekczycz bolyesczy me 74; odpusczy my vyny me 100; pize me vyelyke grzechy 117; przez thy dobroty Thwoye 58; gdy nogy thwoye vmywala 168; poszly w myą thwe cznothy 121; odpusczyl nasche vyny 96.

Instrumentalis: grzechy mogymy 164; thwymy vsty 98; bolyesczy gymysz gyesz przen bolyala 64; ze wschemy szwyatymy 24, 26; nade wszemy nyewyasthamy 32; nad wschemy nyewyasthamy 35.

Locativus. Masculina: w mych pyączy szmyszlyech 112; w gynych thwogych vyernych 138; w dnyoch mogych 159.

Neutra: w mogych dzyelyech 56; we wschech vdraczenyach 45.

Feminina: we wschech rzeczach w gychze 27; w nadzach mogych 40; w mogych bolyescyach 68; w pothrzebyznach moych 46; w nyemoczach mogych 174; w mych myszlyach 112; w mogych theszchnyczach 68; w mogych mąkach 74; w szwogych chwalach 67; we wschech potrzebyznach 40, 59.

B) Zaimki osobowe i zwrotny. Osoba pierwsza. Singularis. Nominativus: ya 74, 76, 77, 80 (*2 r.*), 81, 82, 83 (*3 r.*), 84, 85, 90, 91 (*2 r.*), 92, 93 (*2 r.*), 101, 103, 106, 110, 112, 113 (*4 r.*), 114, 115, 116 (*4 r.*), 117, 118 (*3 r.*), 121, 123 (*2 r.*), 124 (*5 r.*), 126, 127, 130, 136, 140, 142, 152.

Genetivus: nyeosthawysch mnye 45; o demnye 76 (*2 r.*); odemnye 111 (*2 r.*); ze mnye 117, 118.

W znaczeniu accusativu: mnye vdraczona poznalesz 27; zbawyla mnye 36; polyeczam .... mnye 47; mnye chovasch 87; vczyn mnye 92; mnye boze dzyszya rosvmyey 99; mnye przemozesch 101; mnye navczyl 121; mnye gospodnye przyvythasch 125; gyen mnye wpusczy 127; gen mnye navczy 127; gydącza mnye vyedzy 153; aby mye sczyczyli mnye nądzna 170; poczyeschy mye mnye placzacza 176: poczyeschy mye mnye grzeschna 176. *W trzech ostatnich przykładach mamy obok formy accusativu w tym samym prawie znaczeniu użytą formę genetivu. Różnica między nimi jest taka tylko, że na formie genetivu większy jest nacisk.*

Dativus: przydzy na pomocz mnye 25; mnye nadznyczy na pomocz 26; pomozy mnye nadznyczy 27; schyly kvmnye 48; raczy my vproszycz mnye Nawoycze 70; *obok formy enklitycznéj* mi *użyta pełna* mňe *dla większego nacisku;* day mnye 123; mnye donyoszl 128; mnye nyedosthoney 141; mnye grzeschney dacz 143; kv mnye 161; na przeczyw mnye 169; bandz myloszczyw mnye 183; bandz mi Laskawy 167; pomozy my 41, 121; day my pomocz 59; dayze my yzbych 60 (*2 r.*), 100; pokazy my 67; aby my nyepokazowal 70; day m' vydzyecz 74; day my 80, 92, 93 (*2 r.*), 100, 107, 110, 112, 11 158, 162, 169; racz czye my bycz wspomozenyv 81; rzeczy z my t 83; day ze my 85; ale my rzecz 90; vdzyel my myloszyerdza 9 odpusczy my 100; Tho .... my raczy dacz 102; aby my rzekl 10

poszly my 110; przyyay my Thego 118; thego my dopomozy 120; yzesz my thy vyelyky 124; thysz my vyelmy szwyathy 124; thy yesz my vyelyebny 124; thysz my vyszoko 124; by my poszlal 127; raczyz my dacz 132, 146, 148; dayze my przyyacz 133; raczylo my bycz 139; sthan my szye 139; bandz my oszwyeczenye 146; przysthąpowanye bylo my na odpvsczenye 146; bandz my .... moczne obronyenye 147; dayze my tho 147; raczyz my bycz na pomoczy 150; byla my oczyszczyenye grzechow 152; laska my day 154; day ze my 159; yzby my poszlal 163; odpusczy my 168; yzby my byl myloszczywy 171; day my nadzyeya 180; szeszli my na pomocz 183; abysczye my dali 185.

Accusativus myą (mię): poszly w myą thwe cznothy 121; prze myą czyrpyal 149; Aby myą .... oddalyla 150; mya: ny mya lyvthosczywa 69; na mya Nawoyka vezrzy 83; wzgladnacz na mya 149; za mya nyedosthoyna 165; mye: vysluchay mye 37; raczyla by mye vysluchacz 40; zbaw mye 59; vczym (*sic*) mye (czycha *i t. p.*) 62 (*3 r.*); vczyeschy mye 68; przygarny mye 69; przyvyedzy mye 69; iazby mye .... przylaczyl 70; raczy mye .... vytargnacz 74; raczy mye .... navyedzycz 74; vyszluchay mye grzechna 75; zbaw mye 80; yestesz mye oszadzyla 80; gesz mye vczynyl 81; bosz mye sthworzyl 84; mozesch Mye virwacz 91; ktoreyze mye raczy domyesczycz 94; yenze mye tez thamo raczy kszobye przylączycz 102; navczy mye 106; czoby mye przyprawylo 109; yzby mye osthrzegl 111; czoby mye moglo albo chczyalo .... odlączycz 111; yzby mye wdzaczna vczynyly 112; mye thy .... dosthoyna mozesch vczynycz 117; navczy mye 125; aby mye thamv nakarmyl 128; mye .... raczyl weswacz 145; mye raczyl nakarmycz 145; mye opusczycz 150; mye pogrzescz 150; mye wyslvchacz 160; wybaw mye 161; mye .... vchowacz 163; mye raczyl odkvpycz 164; wyrwy mye 165; mye rozgrzeschyl 169; wyslvchay mye 166; yzby mye wskrzeszyl 166; myey mye wymowyona 176; naznamyonvy mye 177; mye .... omygye 178; mye vybavyl 179; vczyn mye dosthoyna 181; wyslvchay mye 182; zeby mye sthrzegl 182; zbaw mye 182; sthrzezy mye 183; by mye bronyl 183; obron mye 184; aby mye wyrwal 184; by mye mogl ogarnacz 185; spomozczye mye 185; zbaw mye 186; Aby mye sczyczyli 170; poczyeschy mye 176 (*2 r.*). *Przy negacyji zamiast genetivu*: nyeodrzvczay mye 47; nyeosthay mye 68; any mye zdawal 70; nyeprzepusczay mye 90; nyeopusczay mye 93, 175; nyeoddalyay mye 177; by mye pyeklo nyepograzylo 179; nyechacz mye nyeomywa 181; mye .... nye mogl pothąpycz 185.

Instrumentalis: za mna (za mną) 25 (*2 r.*), 33 (*2 r.*), 34 (*7 r.*), 35 (*4 r.*), 40, 89, 170, 179; szemna (ze mną) 150, 174; nademna 5, 37, 38 (*3 r.*), 48, 70, 166, 168; na demna 183; przedemna 98.

Locativus: vemnye 58, 88, 89, 136; ve mnye 100; we mnye 2; we mnye 142, 164, 180; przy mnye 182.

Pluralis. Nominativus: my twe szwyathe czyalo przymyem 105.

Genetivus: od nasz (nas) 155.

W znaczeniu accusativu: za nasz 31, 55, 79, 157; vysluchay nasz 33; nasz szwa krwya odkupyl 79; odkvpyłesz nasz 156; prze nasz grzeschne 95; zasczyczy nasz 95; nasz dowyodl 96; gdysz nasz omyl 106; sczycz nasz 156, 157; zywy nasz 157.

Dativus: pomozy nam 33; nam grzeschnym vkazuye 79; aby nam odpusczyl 96; day nam sczaszne pobydlyenye 156; day nam 157.

Osoba druga. Singularis. Nominativus: thy 25, 29 (*2 r.*), 30, 39, 43, 44, 74, 75, 77, 78 (*3 r.*), 80, 81 (*2 r.*), 82, 86 (*2 r.*), 87, 90, 91, 99, 101, 103, 106, 112, 113 (*2 r.*), 114, 115, 116, 117 (*2 r.*), 118, 120, 122, 125 (*2 r.*), 135, 137, 139, 159 (*2 r.*), 176, 180; ty 42 (*2 r.*), 44, 96, 128, 134.

Genetivus: przez czyebye (bez ćebe) 80; przesczyebye 122; od czyebye 112, 144, 150 (*2 r.*); vczyebye 124, 189; czyebye .... nyewydzyely 128.

W znaczeniu accusativu: czyebye bogosławya 25; czyebye ..... proschą 26, 164, 168; czyebye .... polyeczyl 27; czyebye .... mylvye 37; czyebye chwala 38; proscha czyebye 45, 105, 106, 112, 127; czyebye proscha 53, 57, 58, 59, 61, 63, 70, 126, 161, 168; czyebye chwalycz 76; czyebye chwalyla 76; czyebye zawsdy wydzy 77; czyebye przyancz 93, 115; ktho czyebye gye 99; ya czyebye ..... przyyala 101; czyebye .... przymovacz 113 (*2 r.*), 124; przyacz czyebye 118; czyebye mylovacz 120; szye czyebye bacz 120; czyebye przyyancz 123; czyebye .... przyyala 131; czyebye mylowala 154; czyebye wybral 178; czyebye proszy 182; czyebye proscha 184; Tzyebye proscha 62; czyebe poznacz 120.

Dativus: thobye vczynyl vyelkoscz 25; kthobye 25, 34, 47, 52 (*3 r.*), 61, 135; kv thobye 170; poszluchny sza thobye 44; nagothowal thobye 45; czoby szye thobye szlubylo 49; szye thobye .... dawam 86; ya vynna thobye 90; kolyana thobye zgybaya 99; racze thobye szkladaya 100; czo thobye nye yest szkrythe 101; thobye szluzycz 102; aby szye thobye lyvbylo 109; przeczyw thobye 124; thobye wdzyączną y podobna byla 125; ya thez szye thobye modlya 136; thobye kv czczy 139; modlyą szye thobye 140, 142, 145; dzyąkvya thobye 145; thobye dobra modla dala 154; thobye szynv 158; na przeczyw thobye 164; thoby (*sic*) szye modla 38; sluza tobye 44; tobye polyeczam 46; czoz yest tobye nyelubego 58; tobye szamemv 76. *Forma enklityczna:* ći: y sczy bylo .... przepowyedzyano 55; Bom czy w szobye nye nalyazla 88; acz czy bych ya .... przestapyla 91; bomczy zgrzeschyla 90; az czyby mala kropya vkanala 91; abych czy przysla 94; ć = ći: czocz .... zwyastowal 73; v tobyecz (w tobieć) 92; bocz (boć) zatwardzyale yesth szercze moye 160.

Accusativus: czyą (ćę): przez czyą 43; nad czyą 151; czya: przez czya 42 (*2 r.*), 43 (*3 r.*); w czya 53; przeczya (prze cię) 67; przed czya 82; nad czya 151, 155, 159; czye: proscha czye 40, 93; gdyz czye obral 51; darowal czye darem 71; obral czye 71; oblyvbyl czye 72; abral Czye szobye 72; oczysczyl Czye 73; gdy czye przyyma 93; yzbych czye .... waspomynacz 102; czye .... mogla

przyyancz 107; mogla bych czye przymovacz 113; yzbych czye poznala 159; czye proschą 159; kthorego czye dnya bada wzywala 160; dla thego czye proscha 162; czye bądzye wyznawalo 166; chwalycz czye 166; thako czye proschą 166; nynye czye proschą 171; proschą czye 176; czye 180; kthoraby czye nye chwalila 182.

Instrumentalis: sthoba (z tobą) 75, 150, 154.

Locativus: w tobye 84; v tobyecz 92; w thobye 130, 139, 147, 151, 166.

Pluralis. Nominativus: wysczye trzey 155.

Genetivus. W znaczeniu accusativu: proscha wasz 185.

Zaimek zwrotny. Genetivus w znaczeniu accusativu: szyebye offyarowal 103.

Dativus: obral czye szobye czora 71; kszobye 102; yego szobye nye przyyala 146; tho szobye przyyala 148; proscha szobye na pomocz 163; szobye vchowacz 163.

Accusativus: szyą (się): w szyą wyerzycz 92; szya: narodzyl szya yest 43; szye: narodzycz szye 36; slyvtvy szye 36, 37, 38 *(3 r.)*, 48, 68; thoby szye modla 38; kthobye szye vczyekaya 47; czoby szye thobye szlubylo 49; radvy szye 49; szluthowal szye 52, 70; sznym szye kochala 54; gdy szye trzey krolowye przyszly z dary 55; yz szye wzywa 71; szylyl szye 72; przemyenia szye 78; szye dawam 85, 86; vyelby szye 87; veszel szye 88; az szye sthrascha 89; then szye .... przemyeny 99; thy szye .... odnowysch 99; pothem szye .... nyedopusczala 100; yzbych szye .... nyewzdawala 102; kthora szye vyklada 103; tho szye stala 104; aby szye thobye lyvbylo 109; szye .... bacz 120; szmylvy szye 122; sthanye szye 125; kthorzy szye kthobye garna 135; szye .... modlya 136; abych szye .... kochala 139; modlyą szye 140, 142; vydacz szye 144; modlya szye 145; szye przylaczylo 148; snam szye 161; położylesz szye 165; szlvthvyszye 166, 183; by szye nyeweszelyl 168; yzby szye modlyli 170; bo szye .... boyą 177; grzechow szye wyarowacz 178; zamna szye przyczyn 179; gdy szye .... badzye dzyelycz 181; za kthora szye .... proszy 182.

Locativus: na szobye 82; w szobye 84, 88, 89.

C) Zaimki: kto, co. *Nominativus:* ktho 99, 115, 178; czo 49, 58, 39; 94, 101, 109, 111, 112, 121, 156; nycz (nic) 85, 157.

Genetivus: kogo .... proszycz 81; nykogo nyewyem 86; sczego 84, 89; czegozem ya yvz .... doszwyaczczyla 84; czego ya vczyebye nyedosthoyna 124; czegoczyem zadala 148; vczynyl z nysczego 81, 84.

Accusativus: czocz szwyanty Angyol zwyastowal 73; czo proszą 139; czom zlye mowyla 162; nycz nye moga 80; nye nalyazla z 88; nye mogla nycz .... zosthawycz 89; nycz nyemoze 122; acz co) 91, 125.

IV. Deklinacyja złożona.

Singularis. Nominativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: thy vyelyky 124; szwyanty Angyol 73; szwyanty bok 95; duch szwyąthy 101; dvch szwyathy 53; thysz my vyelmy szwyathy 124; myly szwyathy duch 138; strumyen krwawy 95; bandz mi Laskawy 167; pan myloszczywy 82; yz by my byl myloszczywy 171; myloszczywy 180; prawy bog 78; myly sthworzyczyel 78; myly Mystrz 86; dvschny nyeprzyyaczyel 168; grzeschny czlowyek 114; Angyol .... moczny 182; thy yesz my vyelyebny 124; zadny nyeprzyyaczyel 185.

W znaczeniu vocativu: zywy chlyebye Angyelsky 77; powythay Sabaoth Angyelsky 97; Angyelsky chlyebye 153; szkarbye Apostolsky 35; chlyebye zywy nyebyeszky 101; krolyv zyemszky morsky 97; szlotky chlyebye 125; drogy kamyenyv 42; dvchu szwyathy 94; rzekacz Szwyaty Szwyathy Szwyathy 170; Swyąthy Mychalye 183; szwyątny gabriel 184; szwyathy Michalye 184; szwyathy Raphael 184; o lyvthosczywy o dobrothlywy o sczodry Yesu criste myly 96; pyrwy byskupye 103; przesczodry zbawyczyelyv 92; myly panye 76 *(2 r.)*, 79, 80, 84, 86, 90 *(2 r.)*, 91 *(2 r.)*, 93, 120, 124, 130, 145, 147, 148, 158, 159, 161, 162, 164, 165, 166, 168, 169, 171, 182; myly gospodnye 102, 110 *(2 r.)*, 112, 114, 115, 116 *(2 r.)*, 117, 119, 120, 122 *(2 r.)*, 124; myly Yesu 105, 112, 113, 127, 145, 149, 153; myli Krysthe 166; myly boze 128, 137; myly boze w throyczy yedyny 140; myly oblyvbyencze 136; myly zbawyczyelv 150, 160; myly szwyaty Pyetrze 168; vyeczny panye 77; szkarbye nyeprzebrany 92; myloszyerny gospodnye 109, 119, 126; vyelkonoczny baranku 101.

Temata miękkie: Thy dom bozy 42.

W znaczeniu vocativu: bozy yedynaczkv 96; szynv bozy 144; kwyathkv dzyewyczy 61.

Participia. Particip. praet. pass.: bogoszlawyony yesz panye 75; na wyeky wyeczne przezwyeczony 75; na krzyzv vmaczony 78; s panny Mariey narodzony 77.

Particip. praes. act.: wschechmogaczy bog 101; *przy vocativie:* boze wschechmogaczy 81; wschechmogaczy gospodnye 107, 112, 119; panye wschechmogaczy 168.

Comparativy i Superlativy: thy vyschy kaplanye 103; wyschy kaplanye 115; przemylschy Yesu crtste 105; namylschy Yesu kriste 106; namyloszczywszy panye 89; criste namilyeyschy 118; naszlothschy Jesu 123; napokornyeyschy boze 133; naszwyathschy 132.

Pronomina: ktory tho moze gyny vczynycz 84; kthory nas .... przyprawyl 95; kthoryz mnye przemozesch 101; kthorysz sthapy z nyeba 159; kthory zywyesch 171; kthorysz mye odkvpyl 186; kto ryz yesz vczyecha 113; ktory masch klvcze 169; nyekthory czasz 75; gynschy 159.

Neutra. Adiectiva: Temata twarde: angyelskye veszelye 61; vyszokye bosthwo 115; slothkye vczyescheuye 37; szwyanthe gymyą 26; szwyate czyalo 104; szwyąthe czyalo 123; wschythko dobre 43; dobre sczasne dokonanye 147; lyekarstwo dvschne y. tez czelesthne 146; myloszne nawyedzenye 151; moczne obronyenye 147; vyerne czyalo 94, 102.

Temata miękkie: czyalo boze 102; dzyewicze czyalo 154.

Participia: stworzenye .... vezwane 87; czo thobye nye yest szkrythe 101; zatwardzyale yesth szercze moye 160.

Comparativy i Superlativy: czyaszsche zgrzeschenye 93; vyaczsche myloszyerdzye 90; wyaczsche szmylowanye 93; o naszlothsche okrazenye szwyata 42

Pronomina: thakyez tho przyyaczye 138; thakyez 141; czyalo .... kthoresz na krzyzv wiszyalo 154; kthore (myescze) zawzdy yest 165.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: vlyczka rayszka 42; wyelyka cznotha 112; vboga nądzna 131; vboga grzeschna 139; szwyantha Throycza 49; czerkyew szwyatha 67; szwyata Troycza 80; szwyatha Troycza 50, 84; nyeczystha 130; yakozem vynowata 70; thwa dobra krewy 123; thwa Mathka myla 82; mala kropya 91; grzeschna grzeschnycza 118; ya nyedosthoyna 152; szlothkoscz dvschna 147; dostoyna thwoya ranka 98; ya grzeschna 106; mylosczy pelna 27, 132; yako nyemoczna 130; ya nadzna 142.

W znaczeniu vocativu: krolyewno nyebyeszka angyelska archangyelska 32; szwyatha Maria Angyelska czudnosczy 34; Angyelska Ceszarkyny 176; szyosthro Angyelska 172; navczyczyelko apostholska 173; chwalebna krolyewno nyebyeszka 26; proschą czye krolowa nyebyeska 176; drabynko nyebyeszka 46; chwalo luczka 32; zandza proroczka 34; obyethnycze proroczka 172; szwyantha Maria 26, 37 (*2 r.*); szwyantha boza porodzyczyelko 33; swyantha Maria dzyevycze vyekuystha 36, 37; swyanta maria 24; szwyanta Maria 40; swyatha Maria 33, 34 (*3 r.*), 35 (*2 r.*), 38; swyata Maria 34, 35 (*2 r.*), 36; swyatha Maria morszka gwyazdo 38; myloscżywa boza porodzyczyelko 40; o myloscżywa gospodze 41; myloscżywa mathko 175; gospodze moya myla 47; myla panno 175; dzyewko chwalyebna 30; dzyewyczye chwalyebna 33; o chwalyebna Maria 42; wschey chwaly dosthoyna 33; pelna myloscży 34; szwyatla 37.

Temata miękkie: boza porodzyczyelko 24, 27, 33, 36, 40, 42; o dzyewycze boza 46; Matko boza 46, 59; o szlothkosczy dzyevycza 178.

Participia. Participium praet. pass.: swyatha maria blogoslawvona 35; nyepokalyona 35; ona vybrana panna 82; wschey zlosczy pelnyona 129; w tayemnyczy swego boszthwa obezrzana 49; poczrvye koronovana 66; oszlyepyona kv szwyeczy 130.

W znaczeniu vocativu: bogoslawyona dzyewko 26; blogoszlaona Maria 45; ogarnyona dvchem szwyathym 28; angyolem zavyına 28; wschem myloszyerdzym napelnyona 38.

Particip. praes. act.: noschacza boga 29; swyatha Maria thayemnycze boze vyedzacza 38.

Comparativy i Superlativy: yazesz .... czudnyeyscha 28; mymo wszythky czesznyeyscha 33; naczysczscha dzyewko 24; naszwyathscha 32; namyloscsywscha pany 33; nalagodnyeyscha vczyecho 34; o naszwyantscha o naszlotscha o namylosczywscha o namyloszyernyeyscha Maria 46; swyantha Maria nalagodlywscha y naszmyernyeyscha y naslodscha 37; gwyazdo naszwyethleyscha 38; gospodze moya naczudnyeyscha 46; dzyewycze Naczyszczscha y naszwyantscha 49, 50; O namylosczywscha mathko 73; nawysoha offyara 115; nądznycza ya .... nagrzeschnyeyscha 129; naszlodczeyscha madrosczy 149; krew thwoya naszwyaczscha 181.

Pronomina: ktorazesz .... vydzyala 30; ktorasz . .. vydzyala 31; ktoraz yesz stvdnya 61; kthora zesz 64; kthoraz yest wsehytka 84; kthoraz ya 118; kthorasz yesz nadzyeya 175; kthora by czye nye chwalila 182; any yest thaka 178; wschelyka czysthota 112.

Liczebniki porządkowe: Drvga modlythwa 154; yedna pyatha zosthala 91.

Genetivus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: kamyenyv nyebyeszkyego polyvbyencza 42; Jesu Krystha nyebyeszkyego (czyalo) 155; z rodzayv zydowskyego 186; sztwego szwyantego zywotha 29; dary dvcha Szwyanthego 51; dobrotha ducha szwyanthego 73; ognyem twego ducha szwyantego 97; v dvcha szwyąthego 140; poszelkymy dvcha szwyąthego 172; mystrza szwyathego ducha 121; drzewo szwyathego Krzyza 140; perszona szwyathego dvcha 155; reszą szwyathego dvcha 111; na oltarzv szwyatego Krzyza 104; od vyekuysthego zywotha 112; szynv zywotha wyekvysthego 158; w pomv[?]sc[?]ymona Thrądothawego 167; czalo szamo prawego boga 79; szynu boga zyvego 75; czyalo boga zywego 154; v szwego mylego 70; czyala moyego mylego sthworzyczyela 180; do mego mylego lyekarza 1[?]0; czyala moyego mylego pana 134; ode wschego grzechv czelesthnego y duchownego 126; nye chcze szmyerczy grzeschnego czlowyeka 88; od boga w troyczy yedynego 51, 52, 73, 155; bostwa yedynego boga 155; v szwego szynaczka yedynego 164; czyalo .... Jedynaka myloszniego 133; wyelmoznego pana 65; od grzechv szmyerthelnego 157.

W znaczeniu accusativu: gdy Jesz krolya Angyelskyego .... noszyla 53; Abych czyebye Pana Angyelszkyego (przyyala) 182; przyymy .... barzo vbogyego czlowyeka 104; gdy yesz vydzyala dvcha szwyanthego 65; poszly my .... twego szwyatego Angyola 111; zeszly szwyąthego dvcha thwoyego 137; twego dvcha szwyathego .... poszlal 127; szeszli my szwyathego Michala 183; szeszly kv mnye .... ducha szwyathego 92, 109; chwalycz yako pana boga zyvego 76; przez mylego szyna thwego 63; thwoyego mylego szyna .... szeszlacz 143; poszlal yesth kthobye cznego posla 52; oddalycz dvschnego nyeprzyyaczyelya 158; yzbych przewyczyązyla dvschnego nyeprzyyaczyelya 169; dosthoynego vczynycz 118; szyna thwego myloszneg[o]

mesyl daes 142; przed pana tako mocznego 83; navcsy mye nyevzythecznego czlowyeka 106; przez yedynego szyna 184.

Temata miękkie: przez madroscz yedynaczka bozego 72. *Jako accusativus*: szyna bozego porodzycz 29; szyna bozego dogyla 29; szyna bozego .... povygala 29; szyna bozego .... offyerowala 30; szyna bozego vydzyala 30, 31 (*2 r.*); vydzyecz szyna bozego 41; przez yedynego szyna bozego 184.

Participium praeter. pass.: na krzyzu rozbythego (vydzyala) 30; za nasz pogrzebyonego (vydzyala) 31.

Particip. praes. act.: przez mocz Boga wschechmogaczego 71; nyeprzyyaczyelya .... czvyaczego y walczaczego 169.

Comparativy i Superlativy: do thego czaszv dzyszyeyschego 87; az do dzyszyeyschego dnya 171; szynv nawyszchego boga 179.

Pronomina: gdy czaszu ktorego 101.

W znaczeniu accusativu: ktoregoszzess vydzyala 31; ktoregoz ys N. proscha 74; ktorego dvscha moya vyelby 80.

Liczebnik porządkowy: trzeczyego dnya 154.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: odzyenya angyelskyego 82; od krolesthwa nyebyeskyego 169; przez vyszokoscz bostwa vyszokyego 71; mocza wyelkyego myloszyerdzya 91; dla thwego wyelykyego myloszyerdzya 137; z opphytego myloszyerdzya 91; plyemyenya luczkyego 117; z twego szercza szwyathego 105; czoz yest tobye nyelubego 58; nycz dobrego 88, 157; wschego dobrego 181; od wschego zlego 36, 47; zlego pozadanya 111; dosthoynego czyala 111, 145; nyepokazowal groznego oblycza szwego 70; vyelyebnego czyala 109.

Temata miękkie: spokolyenya czlowyeczego 52; zbawyenya czlovyeczego 52; bożego czyala 129.

Particip. praes. act.: ode wschego zlego .... przychodzanczego 47.

Comparativy i Superlativy: odewschego zlego y 'nynyeyschego 47; nadroschszego czyala 129; nadroszchego czyala 134; czyała thwego naszwyaczschego 181.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: o napelnyenyv sczyrbyny Angyelskyey 51; od twey glębokyey y przezdenney dobrothy 104; ode wschey rzyschey nyebyeszkyey 66; czeszarzv nyebyeszkyey rzyschey 97; kv krolyowy chwaly nyebyeszkyey 131; do vlyczky rayskiey 41; nye szwyeczkyey karmyey 129; yestem vyelykiey nadzyeye 84; twey drogyey krwye 110; z vbogyey grzeschney yedyney 118; od mariey czystey 95; z panny czysthey 155; vyary szwyąthey 61; szwyąthey Troycze 172; szlawa wschythkyey szwyanthey Troycze 66; przebythkv wszey szwyathey Troyczy 62; na prawycza szwyathey Troycze 66; zalozenye szwyathey myloszczy 112; pamyathka thwey swyathey mąky 153; pozdrowyenye twey krwye szwyathey 156; ranya wyary szwyathey 162; szmyerczy vyekvysthey 60; od szmyerczy wyekvysthey 167; az do szmyerczy okruthney krzyzowey 144; skodlywey szmyerczy 184; kv vczwyerdzenyv czaley przeszpyeczy 128; ku wspomozenyv thwey dostoyney szwyathosczy 109;

thwey dosthoyney krwye 111; na vszlyschenye moyey nyedosthoyney modly Thwy 48; z odchlany pyekyelney 161; lasky myloszney Leno 135; ducha prozney chwaly 111; vyeczney szmyerczy nyevkuschyla 80; do wyeczney szwey myłosczy 96; kv szwyeczy szwyathlosczy vyeczney 130; ze szmyerczy vyeczney 144; proschą beszmyerney vyelmozney thwoyey opfythosczy 131; przez zaszluga vyelyebney dzyevycze 141.

Particip. praet. pass.: z nyepokaloney dzyewycze 31; bogoslawyoney Mariey 141; od szmyerczy przeklathey 156; modlyaczey nye wzgardzycz 142; z odchlany pyekyelney gorayaczey 161.

Superlativus: gorzkoscz mąky thwey naszwyąthschey 126.

Pronomina: czescz wschelykyey dvsche 122; od wschelykyey przeczywnosczy moyey 161; matky thwey ktorey czye zywoth 180.

Dativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: kv Angyelskyemu stolv 122; thwemv oyczv nyebyeszkyemv 103; dvschv *(sic)* szyąthemv bogv w troyczy yedynemv 158; chwala bandz bogv zywemv 158; kv thwoyemv dosthoynemv stholv 145; przeczywko thwemv bozemv daru 106.

Participium praet. pass.: bogoszlawyonemv zywothowy thwemv 39.

Particip. praes. act.: kv Bogv wschechmogaczemv 136.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: nyebyeszkyemv veszelyv 128; kv vyecznemv zbawyenyv 113; nyewymownemv myloszyerdzyv thwoyemv 152; kv wschemv dobremv 58.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: wyerze szwyathey 68; kv oyczyznye wyekuystey 94; kv tak vyelyebney panyey 83; kv szwyathosczy myloszney 135; mńye nyedosthoney 141; raczyz tho mnye grzeschney dacz 143; bandz myłosczyw mnye grzeschney 183.

Particip. praet. pass.: mnye .... pokalaney 141; nyewyesczye wzgardzoney 167.

Superlativus: przeczyw thwey naszwyathschey myloszy 90; kv oyczyznye .... ktorey ze mye raczy domyesczycz 94.

Accusativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: prze lud Yszrayelsky 77; poznawam czasz moy bycz blisky 158; przez szwyanthy krzyz 27; aby czysthy przybythek raczyl .... vczynycz 138; w dobry przyklad byla 57; konyecz dobry (day) 180; w dzyen szandny 41; w dzyeny szadny 184.

Particip. praes. act.: moy§dvch .... obezrzysz wolayaczy kthobye 25.

Superlativus: na nawysschy dar 180.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: zbawyenye lvczkyesz naprawyl 155; przez twe wyelkye czyrpyenye 99; kthora szye vyklada laczynskye 103; prze twe vyelyke myloszyerdzye 107; wsthawy wemnye czyste zalozenye 112; szyercze we mnye czyste stworz 180; przez swyathe thwe narodzenye 26; przez thwe szwyanthe czyrpyenye 100; przez twe szwyathe myloszyerdzye 100; twe szwyathe czyalo przymyem 105; przyyancz twe szwyąthe czyalo 107; szwyathe czyalo 110, 121; na twe swyathe czyalo 116; pograzy moye thwarde sercze

120; ogarn moye zle szyercze 120; zdrowye dvschne y czyelne 56; vsyoz czelestne zdrowye 177; dvschne zbawyenye (day) 156; przez gymyą thwoye dzywne 160; w mogye szercze grzeschne 126; arzadz vemnye grzeschne czyalo 136; day nam sczaszne pobydlyenye 156; w myescze sproszne 165; day my zdrowye vyeczne 93; na vyeczne osadzenye 146; day nam wyeczne poczyeschenye 157; kyedy podnoscha boze vyerne czalo 94; ya thwe vyerne vydzyala czyalo 97; day my vyerne skruschenye 100.

Temata miękkie: przed oblycze boze 41; przez thwe goracze myloszyerdzye 48.

Particip. praet. pass.: ogladala bogoszlawyone czyalo 133.

Superlativy: vydzyecz lyczko thwoye nakraszche 75; prze tho naszwyathsche drzewo 140.

Pronomina: ktoresz (ciało) kaplan w raku pyasthuye 79.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: abral Czye szobye czora namylyescha glaboka 72; na twa gorzka szmyercz 105; przez thwoyą szmyercz gorzka 149; przyancz twa nyebyeszka karmya 115, 121; przez ma vyelyka zgloba 47; thwa droga krewy kv napyczyv dal yesz 104; przez twa droga krewy 105; przyyancz .... thwa droga krewy 107, 110; przyymy vboga grzeschnycza 104; przez yego szwyantha manką 64; przez szwyatha Troycza 73; na twa szwyatha maka wspomynaly 105; thwa szwyątha krew pygyą 115; poznacz thwa szwyatha mąką 120; genze osswyeczasch thwoyą szwyątha czerkew 137; krew szwyatha 156; day my .... prawa droga 81; yedną vyerną y prawa ofyara (offyarowal) 103; day my prawa czyala mego czysthota 112; sprawyedlywa rzecz mylowacz 178; bych thobye dobra modla dala 154; day my nadzyeya vyarą dobra laska doskonala 180; wezrzavschy yako na szwa mathka myla 69; prze szwa myla mathka 75; prze szwa myla Mathka 93; yz vyszluchay mye grzechna 75; mye grzeschna nadznycza dzyszya raczyl wezwacz 145; Aby mye sczyczyli mnye nądzna grzeschna 170; poczyeschy mye mnye grzeschna 176; przez myą czyrpyal grzeschna 149; wzgladnacz na mya grzeschna 149; ta ystna karmya ..... yest podala 98; za mya nyedosthoyna grzeschnycza 165; przez twa nyewynna szmyercz 119; wspomynawschy na okruthna maka twa 89; przez szmyerna dobrotha 72; prze thwoya dobrota szmyerna 73; vproszycz chwala wyeczna 163; prze twa maka vyelyebna 98; prze twoya nyewymowna mąką 134.

Particip. praet. pass.: vpadnyoną podnyescz 142; mnye vdraczona poznalesz 27; przez czya bogoslawyona 42; mocza kthora masch .... pozyczona 169; myey mye wymowyona 176.

Particip. praes. act.: w ona godzyna drzancza 41; bladzacza odvodzy 153; vpadayacza podnaschay 153; przywraczayacza przyymy 3; thrwayacza w chwala przywyedz 153; gydącza mnye vyedzy 3; wyslvchay mye dvfayacza w thobye 166; poczyeschy mye mnye szacza 176.

Comparativy i Superlativy: pokazy my nawyższcha vczyecha dvschy mey 67; wspomynawschy na .... nawyszscha sprawyedlywoscz 89; na pyrwscha 103.

Pronomina: kthora thy przymyesz 80; kthora zbawysch 126; vyara .... kthoraz ya vyerza 140; kthoraz ya .... przyyala 152; kthorasz wzyal 156; kthorasz prze myą czyrpyal 149; moczą kthora masch 169; za kthora 182; przez laska kthorasz zaslvżyl 184: thaka czescz nagothowal 45; na vschelyką godzyną 102.

Instrumentalis. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: z nyskym czlowyekyem 115; gloszem wyelkym 161; dvchem szwyanthym 58; duchem szwyąthym 125; dvchem szwyathym 28, 100, 107, 137, 159; przed szwyathym krzyzem 186; szwogym mylym Yedynaczkyem 71; darowal czye darem dzywnym 71.

Pronomina: sz ktorym 80; ktorym strachem 107, 114; kthorym obrzadem 113; szthakym rozvmem 102; zthakym vmyslem 132.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: przemowyenym angyelskym 53; z nyszkym vyszokye bosthwo 115; thwym slotkym szerczem 120; czysthym szerczem 110; myloscyzywym okyem 149; ze cznym oradzym 52; z dvchownym veszelym 119; maczyerzynym szlyvthowanym 68; okyem myloszyernym 83; szerdecznym szkrvschenym 60; wnątrznym veszelym 106.

Temat miękki: z bozym kochanym 119.

Pronomina: myloszyerdzye ktorymzesz thy nasz vmylowal 106; kthorym nabozensthwem 107; kthorym szkrvschenym 114; takym przymowyenym 52; szthakym szkrvschenym 132. *Wyłączną więc jest tu końcówka* -ym (-im).

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: vczyn mye czycha y szmyerna y podobna 62; czysta w dvszy y w czyelye (vczyn mye) 63; z wyara z czystha nadzyeya 132; dopomozy .... thwa szwyatha myloszcza 120; napelny moy szmyszl twa swyatha dobrotha 123; vczyn mye .... szthydlywa 62; any nagla szmyerczya 185; yz mye thy .... dosthoyna mozesch vczynycz 117; vczyn mye dosthoyna 181; vczyn mye .... Miloszyerna 62; czysthym szerczem a nabozna duscha 110; vsthawyczna w dobrych dzyelyech (vczyn mye) 63; yzby mye wdzaczna vczynyly 112; zeby thobye wdzyączną y podobna byla 125.

Temata miękkie: gdy yesz mathka boza uczynyona 63; naznamyony mye boyaznya boza 177.

Particip. praes. act: zamna .... kthobye vczyekayacza 34; vczyn mye czyrpyacza 62; szwoya mocza wschechmogacza 71; szwoya madroszczya wschechmogacza 72.

Superlativy: obral dzye szobye czora namylyescha 71, 72; odkvpyez szwoya nadrosszscha krwya 164.

Pronomina: ktora myloszczya 107; myloszczya ktora yesz raczyl vezwacz grzeschne ludzy 134; kthora vsthavycznoszczya kthora czy-

sthota .... kthora yasznosczya mey dusche mogla byeh przyancz 114; Thaka nyemoczą y thaka szmyerczya 59; z thaka pokora 132; thaka poczczywosczya y thaka czczya .... y z thaka mylosczya 132.

Locativus. Masculina. Z końcówką -em: w groznem szandzye 59; w thym bozem domv 141; we wschelykyem szmathcze 62.

Z końcówką analogiczną -ym: w szwyanthym zakonye 56; w zywoczye mathczynym 50; krzyza na kthorym .... vmączon 140.

Neutra. Z końcówką -em: w krolyesthwye nyebyeszkyem 44, 152; wyelkyem veszelyv 54; przy mem szkonanyv poszlyednyem 96; o bozem czyelye 154; na wschelykyem myesczu 90.

Z końcówką analogiczną -ym: w nyebyeszkym krolyesthwye 139; w prawym szkruschenyv 105.

Feminina: vyelkiey radosczy 54; w thwey drogyey krwy 106; na drodze szwyąthey 127; w thwey szwyathey voly 113; wszwyathey throyczy nyerozdzyelyoney 140; wszmyerthney Nyemoczy 60; vemnye nadzney 88; o they wyelyebney szwyathosczy 109; w bozey szlothkosczy 119; o kthorey ze pyecza masch 126.

Dualis. Instrumentalis: szlawnyma oczyma .... obezrzala 66; zegnano chlyeb rąkama kaplanskyma 98.

Pluralis. Nominativus. Masculina. Z końcówką -i: korowye nyebyesczy 45; poszluchny sza thobye patriarchovye 44; Angyeli y Archangyeli bozy 185; podzczye bogoszlaweny oycza mego 167; wschysthczy rospaczeny 67; kthorzy szye kthobye garna 135; kthorzys mamy ządacz 157; kthorzy .... nyeprzesthawaya 170.

Z końcówką analogiczną -e: grzechy moye sza nyewymowne 159.

Neutra: wrota nyebyeszka 42; gdzye sza vyrzchnya yednanya 115; wrota nakraschsza othworzona sza 42.

Feminina: thusza z nyeba Angyelskye moczy 81; modlythwy vyelmy dobre 103.

Genetivus. Adiectiva. Temata twarde: od grzechow czyaskych 165; podeprzenye krewkych 57; odyaczye vbogych 48; z nyeczysthych czysthe 135; vveszelenye wschech szwyanthych 32; szwyantych oyczow y szwyanthych prorokow 51; szwyathosczy wschech szwyathych 114; thwogych szwyathych apostolow 137; prze zaszlugą thych szwyathych 141 *(2 r.)*; spowyednykow szwyąthych 174; wstayacz marthvych 31; z marthwych wsthalo 154; poczyeschenye zywych y vmarlych 174; kv polyepschenyv dobrych zbythkow 123; droga yesz bladnych 57; oszvyeczenye czyemnych 57; vlyekczenye nyemocznych 57; odewschech grzeschnych 67; grzeschnych poczyeschyczyelko 6; grzeschnych lyekarko 179; czynysch z nyedosthoynych 135; lewschech zboznych 67; od mlodych lyath moych 162; od mogych odych lyath 164, 171; proscha wasz wschysthkych moczy nyebyeych 185; corono dzyewycz szwyąthych 174; od nyeczysthych Lyv-

boszczy 110; od nyeczysthych myszly 110; od nyepodobnych my szly 127.

Temat miękki: Mączennykow bozych 173.

Particip. praes. act.: wschech kayanczych 48; vczyeschenye wzdychayanczych 48; nalyezyenye zagynaczych 57; pokvthuyaczych zbawyenye 86.

Particip. praet. pass.: oprawyenye zgvbyonych 32; przythvlyenye wschech odrzvczonych 48; odkvpyenye yanthych 57; przyodzenye obnaschonych 57.

Particip. praet. act. II.: powyschschenye vpadlych 57.

Comparativus: od moych starzeyschych 59.

Pronomen: kthorych reliquie sza 141.

Dativus. Adiectiva. Temata twarde: nyeczysthym grzechom 102; kv vyekvysthym godom 128; nam grzeschnym vkazuye 79; naprzeczywko mogym nyeprzyyaczyelom dvschnym y czyelyesthnym 148; nyemocznym zdrowye vdzyelasch 136.

Temata miękkie: mogym blyznym w dobry przyklad byla 57; wschem obczym 61.

Particip. praes. pass.: nyeprzyyaczyelom vydomym y nyewydomym 147.

Particip. praet. pass.: bogoslawyonym pyerszam 40.

Particip. praes. act.: wschem .... kthobye vczyekayaczym 61.

Comparativy: podobna mogym starzeyschym 62; kv mogym blyszschym 62.

Accusativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: nad kory Angyelskye 37, 65; prze me vyelykye grzechy 117; czynysch .... z nyeczysthych czysthe 135; w szwyanthe Apostoly 65; wsprawyedlywyasch nyemyloszczywe 136; czynysch z nyedosthoynych dosthoyne 135; prze nasz grzeschne 95; vezwacz grzeschne ludzy 134; za nasz grzeschne 157; na wyeky wyeczne 75; na vyeky vyeczne 139, 152.

Particip. praet. act. II.: ozywyasch vmarle 136.

Pronomina: grzechy .... kthorem czynyla 164; trvdy kthory (*zamiast* kthore) zesch .... czyrpyal 63.

Neutra: schyly kvmnye vschy thwoye naszwyanthsche 48.

Feminina: thayemnycze boze vyedzacza 38; zloszczy .... kthorem popelnyala 171; w thore koly (*sic*) maky badą wrzvczona 70.

Instrumentalis. Końcówka -ymi (-imi) *na wszystkie trzy rodzaje:* ze wschemy szwyatymy 24, 26; myedzy sprawyedlywymy 182; vsty dosthoynymy 98; myedzy czorkamy nyewyesczymy 178.

Locativus: w dobrych dzyelyech 63; w gynych thwogych vyernych 138: w nothach (*sic*) dobrych 162; w cznothach dobrych 177; we wschech pothrzebyznach moych dvschnych y czyelyesthnych 59; o sprosznych rzeczach.

V. Deklinacyja liczebników.

Temata pierw. na -i. *Accusativus* : za dzyewyancz Myeszyaczy 53. *Locativus:* w mych pyączy szmyszlyech 112.

Forma: dwyemanaczczye (aposthołom) *jest złożoną, pierwsza część* dwiema *jest dativ. dualis, druga zaś* naćcie *powstała z* na dziesięcie.

Inne formy przypadkowe nie dość jasno jeszcze wytłumaczone są w książeczce Nawojki: doszycz 60; dzyszya 99, 127, 129, 142; dzysz 44, 45; vyelmy 103, 124 (*2 r.*).

Wykaz form przypadkowych

zawartych w kilku mniejszych zabytkach języka polskiego z wieku XV,

opracował

JAN HANUSZ.

Praca ta opiera się na następujących materyjałach:

1) Trzy zabytki języka polskiego XIV i XV wieku, z manuskryptów podał Józef Szujski (Rozprawy i sprawozdania z posiedzeń Wydziału filolog. Akad. Umiejętności, Tom I. Kraków, 1874, str. 40—48), co oznaczam w pracy przez Sz.

2) Trzy zabytki języka polskiego z drugiéj połowy XV wieku, podał Dr. Władysław Seredyński (Sprawozdania Komisyi językowéj Akad. Umiej. Tom I. Kraków, 1880, str. 155—160), oznaczam przez S.

Ponieważ między zabytkami pod 1) wymienionymi najwięcéj materyjału deklinacyjnego, szczególniéj do nominativu sing., zawiera słownik Piotra Świątkowica z Uścia, przeto obok znaku Sz. *będę go wymieniał znakiem* P. *Liczby oznaczają stronice we wspomnionych wydaniach.*

I. Deklinacyja rzeczowników.

Singularis. Nominativus. Temata męskie pierw. na -a: prostak Sz. 47; wercijmak Sz. P. 46; czlowyek Sz. 47; koszlek *(Lucilia avis)* Sz. P. 46; pacholek Sz. 47; volek Sz. 47; wiprothek *(alias marthvi, abhortivus)* Sz. P. 44; nynak *(Marcua piscis)* Sz. P. 46; barthnyk Sz. P. 44; geblecznyk Sz. P. 45; povoynẏk *(fascia)* Sz. P. 45; thlumok Sz. P. 45; zarlok Sz. P. 44; thluk Sz. P. 46; rarog Sz. P. 44; plug Sz. 47; szopuch *(furnus)* Sz. P. 45; sarlath *(Bom-*

bicina) Sz. P. 44; osseth Sz. P. 46; przeclad Sz. P. 44; droszd Sz. P. 46; vynstab Sz. P. 45; karzel Sz. P. 45; coczyel Sz. P. 45; oszÿel S. 157 *(2 r.)*; angÿol S. 157; thul Sz. P. 45 (*faretra, por. Psałterz* Flor. 10.2 *i Puławski pag.* 18 r.); barchan Sz. P. 46; rostuchan Sz. P. 45; pan Sz. 47, S. 157; zagon Sz. P. 46; klyn Sz. P. 45; Amen Sz. 42; klos Sz. P. 44; trzos Sz. P. 44; myentus Sz. P. 44; xpus S. 157.

Nominativus lub accusativus jest glossa sczyth *(scutum)* Sz. 42.

W znaczeniu genetivu: od kerstrag Sz. 44.

Temata męskie pierw. na -ja: xenyecz (*Entera*) Sz. P. 45; szvoÿecz *(zwojec)* Sz. P. 45; drabacz *(gradarius equus molliter incedens)* Sz. P. 45; partącz (*sic, pictaciarius)* Sz. P. 46; harasz (*arrasium*) Sz. P. 44; carasch (*gracius*) Sz. 45; orkysz Sz. P. 46; Mesias S. 157; moscz (*Achasia*, moszcz?); karp Sz. P. 144; kurp Sz. P. 45; czyetrzew Sz. P. 45; sczaw Sz. P. 45; dubyel Sz. P. 45; kakol Sz. P. 46; modzel Sz. P. 44; pysczel Sz. P. 45; ligy (*Embotus* lij?) Sz. P. 45; gronostay Sz. P. 46.

Temata nijakie pierw. na -a: kalysko (*volutabrum*) Sz. P. 46; tartko (*frutillum*) Sz. P. 45; czasto Sz. P. 44; kopitho Sz. P. 44, 45; pusczadlo Sz. P. 45; vyadlo Sz. P. 44; szegadlo Sz. P. 45; byelmo Sz. P. 45.

Temata nijakie pierw. na -ja: sczrzele Sz. P. 44; pozadanye Sz. 42; kobylenye Sz. P. 46; narodzene S. 157.

Temata żeńskie pierw. na -a: babka Sz. P. 44; brzecka Sz. P. 44; dÿabÿanka (*galla*) Sz. P. 45; szerpanka Sz. P. 44; frigerka Sz. P. 46; grabolnska (*Ascalaphus avis*) Sz. P. 44; ludarka (*fraudula avis*) Sz. P. 45; przepyorka Sz. P. 46; thatarka Sz. P. 44; thkanka Sz. P. 44; rzezucha Sz. P. 45; glysta Sz. P. 46; kapusta Sz. P. 44; pyastha Sz. P. 45; santha (*Marrubium herba*) Sz. P. 46; loboda Sz. P. 46; skapa Sz. P. 46; slotovyrzba Sz. P. 45; szyeba (*frigellus avis*, zięba?) Sz. P. 45; kuropathwa Sz. 43 (*wyraz ten jest glossą nad łacińskim: perdicem, może więc być i accusativem, jeśli a stoji zamiast ą, co się często w pomnikach wieku XV. zdarza*); dabrova Sz. P. 46; szyara Sz. P. 46; szmyothana Sz. P. 46; panna S. 156 (*2 r.*); novÿna S. 157.

Temata żeńskie pierw. na -ja: pachaczycza (*frigia vestes)* Sz. P. 45; procza *(funda)* Sz. P. 45 i procz *(catabula)* Sz. P. 44; tarcza Sz. P. 46; olsza Sz. P. 44; ocszą (*dextralis. i e. securis*) Sz. P. 45, *znak* ą *może oznacza tu* á *ścieśnione;* czesza (dzieża) Sz. P. 44; kytla (*cubrum*) Sz. P. 44; kythla (*cubris*) Sz. P. 45; kyttla (*plauntum)* Sz. P. 46; szabla Sz. P. 45; luthnÿa Sz. P. 45; lusznya Sz. P. 45; Maria S. 157, 160. *Jak wyżéj* proc *jest obok* proca, *tak też* koley Sz. P. 46 *jest skróconym nominativem zamiast* koleja.

W znaczeniu vocativu: przydzy szwyecza sercz Sz. 41; *męski:* przydzy dawcza darow Sz. 41; Maria panno czÿstha S. 158.

Temata żeńskie pierw. na -i: chitroszcz, lesczyvoscz Sz. P. 45; kassn (kaźń) S. 158.

Tematu męskie pierw. na -u: syn Sz. P. 44; vol (wół) S. 157 (*2 r.*).

Genetivus. Temata męskie pierw. na -a *użyte jako genetivus lub w znaczeniu accusativu. Z końcówką* -a: prosz sza namy szynaczka thvego S. 158; nÿemass mÿecz boga gÿnssego S. 158; mÿlego ducha szvÿethego S. 156; nÿessabÿaÿ bratha thwego S. 159; sedw do chrosta Sz. 47; biezy do chrosta Sz. 47; Panna (*sic*) naszego S. 156; Panna (*sic*) S. 156 (*2 r.*); Jesu xpa S. 157.

Z końcówką u: do przibÿthkv szvoÿego S. 157; Po prossnosczÿ nÿesthathku thwego S. 158; nÿeczÿn grzechu nÿeczÿssthego S. 159.

Temata męskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -a: prorsz (*sic*) .... krola nÿebÿeszkÿego S. 157; krola angÿelszÿego S. 158; krola nÿebÿeszkÿego S. 157; krola nebÿejeszkÿego S 157; szbavÿczela S. 156; sthvorzÿczela S. 156; Pyrwa kassn thworcza nassego S. 158 (*nom. sic.* tworzec); Thczÿ oÿczą (*sic*) ÿ mathką thwoÿą S. 159.

Z końcówką -u: Placzu uwyeszelenye Sz. 42.

Temata nijakie pierw. na -a: pannÿenszthva neszthraczÿla S. 157; procz malssenssthwa sswyąthego S. 159; nÿeszwÿatczy ..... szwÿadessthwą (*sic*) phalszÿvego S. 159; veszella vszÿvą (*pro:* vszyva) S. 158; szvego narodzenÿa S. 157.

Temat nijaki pierw. na -ja: nÿe kradnÿ hÿmÿenÿa czudzego S. 159.

Temat żeński pierw. na -a: Nÿepossadaÿ ssony (żony) S. 159; pannÿ S. 156.

Temata żeńskie pierw. na -ja: slothky gosczu nasey dusze Sz. 41; narodzÿl szÿa szczÿevÿcze (z dziewice) S. 157.

Temata żeńskie pierw. na -i: Any szadneÿ rzeczÿ S. 159; sathanszkÿey moczy S. 160; nyekorzÿsszÿ S. 159; promyen swey swyathloszczy Sz. 41.

Temata męskie pierw. na -u: prorsz (*sic*) szannamÿ szÿna thvego S. 157; szÿna povÿla S. 157.

Z końcówką -a: doma (= w domu) Sz. 47.

Temat nijaki pierw. na -men: nÿebÿerz nadaremno hÿmÿenÿą (*sic*) bossego S. 158. *Godna uwagi, że forma ta analogiczna od tematu* jimen (*nom. sing.* jimę) *ma końcówką oznaczoną przez* ą, *co możnaby uważać za ą ścieśnione, podczas gdy w tym samym dekalogu przytoczona już wyżéj forma* hÿmÿenÿa *od nom. sing.* jimenije (*tem. na* -ja *neutr.*) *tego znaku w końcówce nie ma.*

Dativus. Temata na -a *męskie:* daÿcze bogv chvalą S. 156, 157; ysz sye panu zlye urodzy Sz. 47; gdy dzyen panu robycz mayą Sz. 47.

Temat na -ja *nijaki:* ÿego narodzenv offÿerovalÿ S. 157.

Temat na -a *żeński:* pannÿe S. 156.

Accusativus. Temata męskie pierw. na -a: wyprzagaya chory dobythek Sz. 47; na plug wlozy Sz. 47; obÿavylczÿ nam ÿvsz szwoy czas S. 157.

Temat męski pierw. na -ja: w lemiess klyekczye Sz. 47.

Temata nijakie pierw. na -ja: day wyscze sbawyonych Sz. 42; na czlovẏecze oblicze S. 157; day nam wyecznye wyessele Sz. 42; przesz ẏego narodzene S. 156; ẏego narodzenẏe angẏol obẏavẏl S. 157; wẏego narodzene S. 157; nowe pẏenẏe spẏwalẏ S. 160; pod poludnye Sz. 47; mamẏ sbavẏene S. 156.

Temata żeńskie pierw. na -a. *Końcówka oznaczona: 1) przez ą:* Boszą laską thako ssobẏe szẏssczesz S. 159; Thczẏ oẏczą ẏ mathką thwoẏą S. 159; zaprawdą Sz. P. 44; daẏcze bogv chvalą S. 157. *2) przez* -a: mẏecz lasska moẏą S. 159; daẏcze bogv chvala S. 156.

Temata żeńskie pierw. na -ja: gdẏ Marią prowaczẏlẏ S. 160 (*2 r.*); czczẏl sswẏatho ẏ nẏedzela S. 159.

Temata męskie pierw. na -i: gdy dzyen panu robycz mayą Sz. 47; chcząc zlechmanycz then dzyen wsisthek Sz. 47.

Temata żeńskie pierw. na -i: day thwym milim thwoya milosci wyerzacim setmiora swyathoscz Sz. 42; zelazna vycz (wić) doma szlozy Sz. 47; day nam .... wieczna radoszcz Sz. 42.

Temat męski pierw. na -men: szesli nam nyebyesky promyen Sz. 41.

Temat nijaki pierw. na -es: w nẏebo wszẏatha S. 160.

Vocativus. Temata męskie pierw. na -a *mają w tych zabytkach zawsze końcówkę* -e: przydzy dusze swyathy Sz. 41; vẏerz czlovẏecze S. 157.

Temata męskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -e: przydzy otzcze Sz. 41.

Z końcówką -u: o nalepszy uczesziczelu Sz. 41.

Temata nijakie pierw. na -ja: slothkye ochlodzenye Sz. 41; w robocze othpoczynienye Sz. 42; placzu uwyeszelenye Sz. 42.

Temata żeńskie pierw. na -a: o mathko S. 157; Maria panno czẏstha S. 158.

Temat pierw. na -i *męski:* slothky gosczu Sz. 41; *żeński:* o swiathlosczy Sz. 42.

Instrumentalis. Temat męski pierw. na -a: Namyszlem Sz. 47.

Temat męski pierw. na -ja: za krzem Sz. 47 (*nom. sing:* kierz *por. Kazania Paterka:* kyerz albo drzeuo 55 v.; wydzyal kyerz 101 r.; ue krzu 56 r.).

Temata żeńskie pierw na -a: panna (*sic*) zoszthala gẏ mathką Jesu xpa 157; Nẏessabẏaẏ bratha thwego raką ..... anẏ radą S. 159.

Temata żeńskie pierw. na -ja: raczẏ bẏcz oradovnẏcza (*sic*) S. 158; kloczą *(culmo cooperiuntur)* Sz. 45.

Temat żeński pierw. na -i: kassnẏą S. 159.

Locativus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* -ě: pothem żiwocze Sz. 42.

Z końcówką -u: w przẏbẏthku S. 158.

Temat nijaki pierw. na -ja: w gich sierczu Sz. 47.

Temata żeńskie pierw. na -a: na drodze Sz. 47; w robocze Sz. 42; na postawye Sz. 47.

Temat żeński pierw. na -ja: na roly Sz. 47.

Temat żeński pierw. na -i: po prossnosczy̆.

Pluralis. Nominativus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką właściwą* -i: Angeli S. 160; angely̆ S. 160; Archangely̆ y̆ angely̆ S. 160; potesthaczy̆ S. 160.

Z końcówką pierw. -u *tematów* -owie: vy by̆elszczy pannovy̆e S. 156; szaczkovy̆e S. 156.

Z końcówką analogiczną -y: naszynnyky Sz. P. 45; coszky (*Andromeda vestis facta ex pellibus*) Sz. P. 44; wy̆dly̆ Sz. P. 45; czepy (*tribula*) Sz. P. 46.

Temata męskie pierw. na -ja: Trzy̆ey̆ krolevy̆e S. 157, *z końcówką analog.* -ewie. *Podobnież analogiczną jest końcówka* -e: Dryopye (*fulica avis*) Sz. P. 45; kmyeczye Sz 47.

Temata nijakie pierw. na -a: noszy̆dla Sz. P. 45; pravydla Sz. P. 45; dząsla Sz. P. 46.

Temat żeński pierw. na -a: geszyny Sz. P. 45; *na* -ja: szacze (sadze? *fuligo*) Sz. P. 45.

Temat nijaki pierw. na -ent: blyzny̆ątha Sz. P. 45.

Genetivus. Tem. pierw. na -a *masc.*: dawcza darow Sz. 41; *femin.*: wyernich slug; *na* -ja *neutra*: szwyecza sercz Sz. 41.

Dativus. Tem. męski pierw. na -a. *Z końcówką tematów żeńskich* -am: pasztvcham oby̆avy̆l S. 157.

Accusativus. Temata męskie pierw. na -a: plugy opravyayą Sz. 47; dary̆ my offy̆erovaly S. 157; potraczy klyny Sz. 47; czy̆ sathanthany̆ (*sic*) othpadzy̆ly̆ S. 160.

Temata żeńskie pierw. na -a: oczoszacz ryby Sz. P. 45; *pierw. na* -i: wszy̆awy̆ly̆ y̆ey̆ thay̆emnoszczy̆ S. 160; napeluy wnathrnosczy Sz. 42.

Instrumentalis. Temata męskie pierw. na -a *z końcówką* -y: rzeczniki (*et actoribus*) Sz. 45; spany Sz. 47.

Locativus. Temat żeński pierw. na -i: w rzeczach S. 159.

II. Deklinacyja rzeczownikowa przymiotników i imiesłowów.

Singularis. Nominativus. Temata nijakie. a) pierw. na -a: dobro Sz. P. 45; *b*) *pierw. na* -ja: wyelyc Sz. 47.

Accusativus. Temata nijakie. a) pierw. na -a: by czczy̆l sswy̆atho S. 159; *jako przysłówki:* robyą sylno Sz. 47; ledwo vynydą Sz. 47; Cząstokrocz Sz. 47 (często, *pierw.* -i *temat* kroć); rychlo Sz. 47 nadaremno S. 158; barscho S. 160; szlothko S. 160; *b) pierw. n* -ja; pamy̆athay̆ tho thoby̆e vy̆elye S. 159.

Comparativy: gorze Sz. 47; radny̆ey̆ S. 159.

Locativus. Temata pierw. na -a nijakie w znaczeniu przysłówków: prawye Sz. 47; chitrze Sz. 47; dobrze Sz. 47; zlye Sz. 47; obludnye Sz. 47; umyszlinye Sz. 47; nẙne S. 156.

Imiesłowy. Particip. praes. act. accusativus singul.: chcząc Sz. 47.

Particip. praes. pass. accusat, sing. neutr.: rzekomo Sz. 47 *(2 r.)*.

Particip. praet. act. I. nom. sing. masc.: sedw Sz. 47.

III. Deklinacyja zaimków.

1) Zaimki rodzajowe. a) Temata twarde. Singularis. Nominativus: sam S. 151. *Genetivus:* szadney rzeczy S. 159. *Accusativus. Masculina:* zlechmanycz then dzyen wsisthek Sz. 47.

Neutra: na to godzy Sz. 47; chvala za tho zatho to to to to S. 156; za tho to to to S. 157; gdzesz tho szam przebẙva S. 158; Pamẙathaẙ tho S. 159; yako Sz. 47 *(2 r.)*; thako S. 159.

Instrumentalis: pothem sziwocze Sz. 42. *forma analogiczna do locativu.*

Pluralis. Nominativus. Mascul.: czẙ .... othpadzẙlẙ S. 160.

Dativus: bandz wsthkẙem luthoszczẙwa S. 157, *forma analogiczna.*

b) Temata miękkie. Singularis. Nominativus. Mascul.: ysz Sz. 47, S. 156, 157; *w znaczeniu spójnika:* xpus nasz S. 157.

Genetivus. Masculina: ẙego narodzene S. 156, 157 *(2 r.)*; ẙego narodzenv 157; w rzeczach ẙego S. 159; szadneẙ rzeczẙ ẙego S. 159; szẙna thvego S. 157; szynaczka thvego S. 158; nyesthathku thwego S. 158; bratha thwego S. 159; blẙssnego thwego S. 159 *(2 r.)*; do przibẙthkv szvoẙego S. 157; Panna naszego S. 156; thworcza nassego S. 158.

Neutra: szvego narodzenẙa S. 157; vdzelaẙ szwego S. 159.

Feminina: promyen swey swyathloszczy Sz. 41; gosczu nasey dusze Sz. 41.

Dativus. Masculina: mu plug oracz nye chczye Sz. 47; dary mv offẙerovalẙ S. 157.

Feminina: szwyaczẙlẙ ẙeẙ angely S. 160; wszẙawẙalẙ ẙeẙ S. 160 *(2 r.)*.

Accusativus. Masculina: ẙesth gẙ falẙl S. 157; obẙavẙlczẙ nam ẙvsz szwoy czas S. 157.

Feminina: mẙecz lasska moẙą S. 159; Thczẙ .... mathką thwoyą S. 159; twoya milosczy wyerzacim Sz. 42.

Pluralis. Genetivus: thwich wyernich slug Sz. 42; w gich sieri Sz. 47.

Dativus: day thwym milim Sz. 42.

2) Zaimki osobowe i zwrotny. Osoba 1. Pluralis. Genetivus znaczeniu accusativu: aby nasz tham domẙesczyl S. 157.

Dativus: szesli nam Sz. 41; k'nam Sz. 41; sthala szÿa nam novÿna S. 157; ysz nam narodzÿl pan S. 157; abÿ nam raczÿl daczÿ S. 158.

Instrumentalis: prorsz *(sic)* szannamÿ (za nami) S. 157; prosz szanamy S. 158.

Osoba 2. Singularis. Dativus: thobÿe S. 159; *enklityczne przyczepne* ć = ći: bocz Sz. 47; czocz Sz. 42 *(3 r.)*; alyecz Sz. 47; ći: vsznalczÿ S. 157.

Pluralis. Nominativus: vij S. 156.

Zaimek zwrotny. Dativus: ssobÿe szÿssczesz S. 159.

Accusativus: syę Sz. 47; sye Sz. 47 *(2 r.)*; szÿa S. 156 *(2 r.)*, 157 *(2 r.)*; scha S. 157; schą S. 160; zassya (zaśę) Sz. 47.

3) Zaimek co! thwyerdzy czocz vladnye Sz. 42; sgrzeyh czocz symnye Sz. 42; pochil czocz pysnye Sz. 42.

IV. Deklinacyja złożona.

Singularis Nominativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: nazarenszkÿ S. 157; Mesias vÿernÿ S. 157; marthvi Sz. 44; zolthy Sz. 45; nyevymovny Sz. 46.

W znaczeniu vocativu: slothky gosczu Sz. 41; czlovÿeczé chrzeszczÿanszkÿ S. 157; dusze swyathy Sz. 41.

Temata miękkie: szajączÿ (zajęczy) sczaw Sz. P. 45; chitrzi pacholek Sz. 47.

Participium praet. pass.: wyswolony syn Sz. P. 44.

Superlativus: O nalepszy uczesziczelu Sz. 41.

Pronomen: kasdy czlowyek Sz. 47.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: slothkye ochlodzenye Sz. 41; wolne dobro Sz. P. 45; sgrzeyh czocz symnye, thwyerdzye czocz vladnye, pochil czocz pysnye Sz. 42; bosze narodzene S. 157.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: Pÿrwa kassn S. 158.

W znaczeniu vocativu: panno czÿstha S. 158; mathko mÿloszczÿwą S. 157 *(znak ą może tu oznaczać á ścieśnione)*.

Particip. praet. pass.: Maria wnÿebo wszÿatha S. 160.

Superlativus: o swiathloszy nablogoslawyensza Sz. 42.

Pronomen: nÿgdÿ thaka ne bÿla S. 157.

Genetivus. Masculina. Adiectiva twarde: krola nebÿejeszkÿego *(sic)* S. 157; krola nÿebÿeszkÿego S. 157 *(2 r.)*; krola angÿelsz(k)ÿego S. 158; mÿlego ducha szvÿethego S. 156; Nÿeczÿn grzechu nÿeczÿssthego S. 159.

Temata miękkie: blÿssnego thwego S. 159 *(2 r.)*.

Particip. praet. pass.: do przeysrzanego Sz. 43.

Pronomen: boga gÿnssego S. 158.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: procz malssenssthwa sswyąthego S. 159; szwÿadessthwą phalszÿvego S. 159.

Temata miękkie: hÿmÿenÿą bossego S. 158; hÿmÿenÿa czudzego S. 159.

Femin: sathanszkẏey moczẏ S. 160.

Accusativus. Masculina. Adiectiva z tematową twardą: szesli nam nyebyesky promyen Sz. 41; wprzagaya chory dobythek Sz. 47.

Pronomen: po gyny (klin) Sz. 47.

Neutra. Adiectiva. Temat twardy: nowe pẏenẏe spẏwalẏ S. 160.

Temata miękkie: day nam wyecznye wyessele Sz. 42; na czlovẏecze oblicze S. 157.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: wieczna radoszcz (day nam) Sz. 42; setmiora swyathoscz (day) Sz. 42; Zelazna vycz doma szlozy, A drewnianą na plug wlozy Sz. 47.

Temat miękki: Boszą laską thako ssobẏe szẏssczesz S. 159, *(może to być jednak i instrumentalis).*

Pluralis. Nominativus Masculina: bẏelszczy pannovẏe S. 156; Potesthaczẏ a skromliwẏ S. 160; czynaczy (*factores*) Sz. 42.

Fem. lub. neutr.: myeczykowe (*gladiolus*) Sz. P. 45.

Genetivus: otzcze ubogwich Sz. 41; wyscze sbawyonich Sz. 42; thwich wyernich slug Sz. 42.

Dativus: day thwym milim twoya miloscz wyerzacim Sz. 42; vbogẏm nacznem (*sic* nędznym) radujẏeẏ vdzelaẏ szwego S. 159. *Por. Kazania Paterka:* daẏ ubogẏem 131 v.

Accusativus. Adiectivum. Temat miękki: napelny wnathrnosczy serdecznye Sz. 42.

Z liczebników znajdujemy w tych zabytkach tylko: trzẏey krolevẏe S. 157. *Z innych form przypadkowych nie dających się jeszcze dokładnie objaśnić przytaczam:* hilojdnẏczẏ (*Estuarium*) Sz. P. 45; *prof. Szujski przypuszcza, że znaczy to* chłodnica S. 156; strechz (*pariscolus avis*) Sz. P. 46.

Nadmienić tu jeszcze można, że pierwszy z zabytków wydanych przez prof. Szujskiego, t. j. tłumaczenie pieśni kościelnéj do św. Ducha, odznacza się wielką ilością (w stosunku do całości) tematów przymiotników miękkich i to takich, w których upatrywać możemy ślady zmiękczenia dyjalektycznego jak: serdecznye, symnye, vladnye, pysnye, wyecznye Sz. 42.

DWA PRZYCZYNKI
do starożytnego słownictwa polskiego

podał
Teodor Wierzbowski.

I.

W biblijotece Towarzystwa Naukowego w Toruniu znajduje się rękopism in 4°, papierowy (pergaminowe tylko piérwsza i ostatnia karta; obie wyblakłym pismem pokryte), oprawny w dębowe deszczułki pergaminem obłożone, o 822 stronicach. Rękopism zawiéra kazania *(sermones)* na rozmaite święta. Wszystkie one pisane są po łacinie, w łacińskim jednak tekscie w kilku miejscach spotykają się wyrazy polskie i jeden większy ustęp w tymże języku, co zdaje mi się dowodzić, że autor, który je pisał, kazać musiał do ludu w języku ójczystym, mając przed oczyma rękopism łaciński (pismo zapewne dla tego dosyć duże i grube, żeby je można było czytać z pewnéj odległości), notował tylko te wyrazy polskie, które mu trudniéj spamiętać było, a raczéj, które nie od razu przychodziły mu, że tak powiem, na język, gdy się do kazania, powtarzając je sobie, przygotowywał, lub gdy je pisał z myślą, że w innym języku głosić je będzie.

Rękopism, jak sądzę, pochodzi z XV wieku; cały pisany jest tą samą ręką, jednostajnym pismem, jakie na załączonéj podobiznie widzieć można, przy końcu dopiéro rękopismu staje się nie tak rozwlekłe i bardziéj niedbałe. Papier rękopismu jest rozmaity; znaki bowiem wodne są niejednakowe, ale nie zawsze rozróżnić się dają, gdyż nie pozwala na to ściśle pismo i bardzo wąskie marginesy i ponieważ przypadają w miejscach, w których karty są złożone; najczęściéj spotyka się znak wodny, przedstawiający głowę wołu czy jelenia z długą między rogami laską, zakończoną małym krzyżem rycerskim; inny

znak wodny przedstawia tarczę a na niéj klucz na krzyż z mieczem (na sposób rzymskiéj dziesiątki złożone) z prostopadle między niemi położoną strzałą czy berłem.

Z pojedynczych wyrazów polskich znajdują się w rękopiśmie następujące:

Na str. 155 na dolnym marginesie pod łacińskim tekstem: sromotha, pthwarz, mirszaczka; na str. 317 uczisnyeye *(angustatio)*; na str. 318 zalosсz *(tristitia)*; na str. 331 przemosznosczy *(potentia)*; na str. 361 uczyecha *(consolatio)*, w radosczy *(in solatione)*.

Te ostatnie pięć wyrazów znajdują się w samym tekscie zaraz po łacińskich wyrazach, podanych w nawiasie. Na stronicy zaś 257 w łacińskim tekscie również spotykamy następujący ustęp po polsku bez łacińskiego tłómaczenia:

Otho / usta Jușz zamknyona / czso wczora o pyenyodze / sya targowala Jusz / na marach milczancz / leszi czso nabivayacz / gymyena przestapowal / zakon bozi k nyemu / braczstwo sbiraya a prz / yacele sya o gymyenye / targaya a dzathky za / losno placza poky na / oczcza w domu patrzą / zona splatayącz rancze / gorzka crziczi poky / swoni zwonyacz slischi. /

W tym ustępie są ślady rymów; napisany w rękopiśmie jednym ciągiem, w zmodernizowanéj formie, z podziałem na wiersze tak się może przedstawiać:

Oto usta już zamkniona,
Co wczora o pieniądze się targowała;
Już na marach milcząc leży,
Co, nabywając mienia,
Przestępował zakon boży.
K niemu bractwo zbierają,
A przyjaciele się o mienie targają,
A dziatki żałośno płaczą,
Póki na ojca w domu patrzą.
Żona, splatając ręce, gorzko krzyczy
Póki dzwony dzwoniąc słyszy.

II.

Rozpatrując katalog rękopismów nadwornéj biblijoteki w Wiedniu, zaintrygowany zostałem tytułem jednego z nich: „*Rapturale cuiusdam medici polonici*“, tém bardziéj, że obok stała notatka, że pochodzi z XVI wieku; wziąłem się więc do bliższego zbadania jego treści, na co, jak widać z poniższego, zupełnie zasługiwał. Jest to mały papierowy rękopism podłużnego kształtu, jak obecne nasze „notesy“, składający się z 249 kart, oprawny w ciemną brunatną skórę ze złotemi wyciskami (ramki naokoło okładki a w środku męzka głowa w hełmie na sposób grecki na czoło odsuniętym, nad nią napis „*Rapturale*“, pod nią zaś „1536“); na białéj kartce w czasach późniejzych przylepionéj na grzbiecie jest napis: „*collectio variorum secretorum medicorum*“; rękopism oznaczony jest obecnie liczbą 11255 między manuskryptami łacińskiemi), poprzednio zaś nosił sygnaturę: *Codex manuscriptus medicus N. CCXXXII, olim S. N.*“ (*sine numero*).

Ponieważ na stronnicy 4a znajdujemy napis: *„In nomine domini incipit rapturale 1529“*, na str. 33b obok recepty datę: „1529, 29 Aprilis“, na str. 65a znowu datę: „anno domini 1529“, na str. 227a datę: „1531“, przy samym zaś końcu rękopismu na str. 242b następującą notatkę: „Anno domini 1535, dum Moscovita Litfanie suo cum exercitu erat, bellumque cessit cum Sigismundo rege Polonie gracia Dei duce Russie, Prussie etc., sub eodem anno ego disciplinam perfeci. Laus sit regi, qui est benedictus in secula, huic gratias agimus sempiternas“, a na zewnętrznéj okładce wyciśnięty rok 1536, to wnioskować na pewno możemy, że autor w latach 1529—1535 swoje studyja odbywal, że zaczął pisać ten raptularz na początku 1529 a skończył go w 1535 roku i w następnym kazał go oprawić, by mu służył przy lekarskiéj praktyce.

Jak każdy tego rodzaju rękopism, zawiéra i raptularz naszego medyka, oprócz recept, rozmaite notatki i curiosa, jako to na str. 205a: „Proverbium domini doctoris Michaelis, quem (sic) solebat semper dicere in fabulis: Infinitivi sunt modi querendi pecunias (sic) diligo rusticum, quem mihi bis duo portant quintum“; na str. 205b: „Aeger an morietur, sive non? De verbena in pasionari(?) habetur, quod si medicus visitando infirmum ipsam in manu portaferit, nesciente aegroto, et dicet aegroto: Qualiter etc.; si aeger dicet; „bene“ sanabitur, si dicet „malé“ merietur; lub na str. 235 i następnych wykaz ziół i chorób w językach łacińskim i polskim, a w części nawet i w niemieckim. Resztę rękopismu zajmują recepty na rozmaite choroby; obok nich przytaczane są niekiedy nazwiska lekarzy, przez których zostały skomponowane, jako to: wzmiankują się na str. 11a Martinus doctor, canonicus Vilnensis; str. 20b i 23a doctor Valentinus; str. 22a Morsselus imperatoris doctor; 33b doctor Solffa; 60a, 61a, 98b, jakiś Nicolaus; 65a doctor Solvanus; 84a medicamentum missum regi Francorum a magistris Parisiensibus; 205a doctor Michael; 214b Petrus Cirurgicus; str. 227a Samuel Jacobi de Prossyenycza. Przytaczane bywają niekiedy i nazwiska osób znakomitszych, dla których lekarstwa przeznaczone były; przytaczam je wszystkie, gdyż nie są bez pewnego historycznego interesu:

Stronnica 2a Unguentum ad cogitum (sic! chyba lapsus calami zamiast digitum) expertissimum pro domino Laski, (zapewne dla sławnego Hieronima Łaskiego, wojewody Sieradzkiego w 1524—1542).

Str. 9b Tragia (?) regis piae memoriae Vladislai (króla Węgierskiego, który zginął pod Mochaczem w 1526 r.), confortans omnia mambra (sic!).

Str. 14a Confeccio confortativa contra cordiacam passionem magnifici palatini Cracoviensis (Jędrzeja z Tęczyna 1526—1533).

Str. 22a Morsseli imperatoris doctoris mychwuthe (?) pro domino Bonar (Seweryn, kasztelan Biecki, żupnik i wielkorządzca krakowski, zmarły w r. 1540).

Str. 23a Pulvis odoriferus pro magnifico domino Pacz (bezwątpienia Jan Pac, podczaszy litewski w r. 1524, przez Niesieckiego w wyd. II, tom VII na str. 219 wspomniany).

Str. 23a Aqua pro facie pro eodem.

Str. 29a Solutio pro matre reverendissimi domini episcopi Vilnensis (Anny Monwidówny, matki Wojciecha Radziwiłła, biskupa Wileńskiego 1505—1519).

Str. 32a Emplastrum pro magnifico domino palatino Vilnensi Gastoldo ad pedogram (Wojciech Gastold, wojewoda Wileński 1522—1539, pierwszy mąż Barbary Radziwiłłówny).

Str. 33b pro domino Wolphgango aurifabre pro colera purganda haustus solutivus et digestivus).

Str. 41b Pulvis odoriferus regis Sigismundi.

Str. 65a Fomentatio pro magnifica domina Trocensi, capitanea Grodensi (nieznana z nazwiska Niesieckiemu żona Piotra Stanisława Kiszki, kasztelana Trockiego 1528—1533). Syropus digestivus contra melancoliam pro reverendissimo domino episcopo Samocensi (dla biskupa Żmudzkiego Mikołaja Wizgajły lub Jerzego Talata.

Str. 66a Pillulae pro domino plebano Salot.

Str. 160b Unguentum pro reverendissimo episcopo Vilnensi (Jana z książąt Litewskich lub Pawła Algimunta).

Str. 223a Unguentum pro Regia Majestate.

Str. 224b Unguentum pro Rege.

Z tych danych widać, że spisywacz raptularza u piérwszych lekarzy się uczył lub był z nimi w stosunkach, skoro dostawał recepty na lekarstwa znakomitym osobom ordynowane.

Nazwy roślin i chorób w języku polskim znajdują się w końcu raptularza, jak wspomniałem wyżéj; prócz nich w kilku miejscach rękopismu zdarzają się również wyrazy polskie; wypisuję najprzód te ostatnie, podając zarazem przy nich jak i przy tamtych łacińskie, (a jeżeli gdzie jest i niemieckie) ich znaczenie dla lepszego zrozumienia rzeczy, pisownię wszystkich zachowując przytem niezmienioną.

Str. 9b linimentum alias m y o d e k;

„ 18a recepta n a p y e g y;

„ 26a emplastrum ad lesuram alias n a s b i c z y e;

„ 37a ad lentigines et maculas faciei alias n a p y e g y;

„ 135b musturda alias g o r c z y c a;

„ 155a emplastrum super tonsum sive rasum capud (sic) alias n a c z e m y ą;

„ 161a unguentum ad vulnus, quod non bene sanatum alias n a v y s z n ą;

„ 205a acorus m y e c z y k;

„ 208b contra s u c h o t i puerorum;

„ 246a unguentum g d y s y a o g y e n p r z y b y n y e;

„ 247a aqua ad morbum alias n a d m y e n i c z a;

„ „ unguentum bonum n a b l i s n i.

Str. 235a Sequuntur vocabula herbarum per alphabetum: absinthum, pyolun, wermuth; abrotamen, boze dzewko, stabwurcz; altea, wyszoky szlasz, ibisch; acorus, myeczyk; accetuossa, szczaw, saurampff; agrimonia, zrepyk, odermenig.

Str. 235b alenum, czosznek, knoblauch; alcancenge, szwondy, judenkiessen; ameos, tanacetum, wrothycz, farnkraut; anetuum, copr, tille; apium, opych, epich; artemisia, bylycza et est mater omnium herbarum; aristologia longa, kokornak, langholwurcz.

Str. 236a Aristologia rotunda, sondnyk, rundholwurcz; azarum, kopythnyk, hasselwurcz; atriplex, loboda; aaron, jarus, ku rove yayko; auricula muris, myssye ussy, meusorlein; arnoglossa, bapka; amborsina, salvia polna; assodillus, szlothoglow.

Str. 236b Agnus castus, baranek czysthy, schaffmuel; borago, borak, borago; buglossa, wolowy yazyk, ochsenczung; betonica, bugnycza, betonica; branca vesina, barszcz, berenklaw; betta, czwjkla, bera; brussa pastorum, kokoszka, hirtenpfiff.

Str. 237a Basilicon, basylyca, basilica; bryonia, przesthap; bedegar, kostropesth, hagdorn; cicorea, poddrosnyk, wegwarth; calamentum, byala lebyothka; centaurea, centarya, tausentgulden; cantamus, crokosz, wildsaffran; cinoglossa, pszy ąsyk, hundszung.

Str. 237b camonilla, romien, camillen; camepiteos, osanka mala, gelenger; capillus veneris, mathky bozey wloszky, maicraut; cepa, cybula, czwibel; coriandrum, braxia, coriander, coriander; cusenta, powoy vel ganya przedza, seid; celidonia, szlothnyk, schelwurcz; catapucia, thylecz.

Str. 238a cucumer, ogorek; cucurbita, banyą, kurbs; calamus, tatarszkye szyele, calmus; canapus, konopka; dauca, polna marchephyw, wildmoren; dictamus, trzemdala, dipran; dominus, pan, her; dens, sąp. czan.

Str. 238b esula, solubca, wolfsmilch; endiva, szuÿnÿ malecz, endivie; eupatorium, dzyewączesnyk sadzyecz, wildersalbei; enulla campana, oman, alantwurcz; epatica, wathrobye szyele, leberkraut; eleborus albus, -niger, czemyerzycza, nieswurcz; ebulus, chepth, atich.

Str. 239a edera terestris, bluscz svyny, gundel; edera arborea, dzrzvny bluscz; fumus tere, polna rutha, erdrauch; feniculus, wloszky copr, fenchol; fragaria, posanky, erdberen; faxius, yessyn; grana solis, wrople prosso, hyrsse.

Str. 239b galetricum, kuroszy lep, scharlach; gariofoli, goszdyky, neglen: gemiana, goryczka, enzian; gramen, wlossy; gramina, thrawa, gras; hermodactulus, paluchy, zeitlos; jusquianus, byelon, bilsen; isopus, izop, isop.

Str. 240a jereos vel yeris, myeczyk vel cossorzącz modry; juniperus, yaloneycz; jumquus, mykolayek; ipericonis szwonyec, sanct Johan blumen; lylium, lelyą, lilia; lilium conva

lyium, lanysz meyblumen; lupulus, chmyel, hopff; lapacium acutum, kobyly sczaph, latich; lactuca, wlocząga, lactuca; levisticus, lupyeszczek.

Str. 240b lavendula, czyszczecz; laureola, vylcze lyko, druswurcz? melissa, pszczelnyk et vocant ozynym, mutterkraut; mylefolium, crawawnyk, garbe; malwa, szlasz, papelen; melilotum, noszdzrek, steinklee; metricaria, marona; marubium, szanytha, andorn; mara celsii, yessyny; madragora, pokrzyk, alraun.

Str. 241a mercurialis, szczerzycza, bingelkraut; milefolium, thysacz lysthow, garbe; nastrucium, rzessucha, kresse; nasturcium aquaticum, wodna rzesucha, wasserkresse; nigella, kabal vel zayaczy mak, nadenn; nenufar, grzybye, nenufarn; organum, lebyathka, tosten; priretrium, pirethr; pionia, pywonya; petruselium, pyothruska.

Str. 241b polipodium, paprothka; paritaria, nocz y dzyn; partulaca, kurza noga, borgel; polegium, poley, polei; porum, por, lauch; panthafolium, pacz lysthow, funfinger; pipinella, pyacz lysthow, bibinelle; papaver, mak, magsam; populus, thopola, peplenn; pastivaka, pasternak; rossa, rossa, rossa; raffhanus, szarthlyeph, retich; radix, chrzan; rutha, rutha, rauch; rapa, rzepa, ruben; ribis, szwathego yana syele; rubea tinctarum, marzana; solaterum, psynky; sumach, spynach; serpentaria, vasownyk; satiriones, kossyelky yelythko; byslo stendelkraut.

Str. 242a strades citruum, corzenky solthe; salvia, saluia, salbei; semperviva, ragewnyk; sambucus, besz, hollunder; salix, vyszba, weide; saxifragia, kamyenne szyele, stenbrech; scolopendina, yelenye (sic) yąszyk, hirschzung; scabyosa, polna dryakyw, scabios; serpilium, maczerza duszka, quendel; tapsus barbatus, dzyewana; tromentilla, przeny pamper; titinula, romanowe syele.

Str. 242b viola, fyolky, feiel; virga pastorum, szzetha, hirtenpfiff; urtica, pokrywa, nesselen; valeriana, kossyelek; unugulla, cobelina podbyl, bruchlatich; venicularum, roschothnyk.

Tutaj znajduje się przytoczona wyżéj historyczna notatka: „Anno domini 1535 dum Moscovita Litfanie cum suo exercitu erat etc.", a potem zaś na str. 243a po łacinie i po polsku tylko „sequuntur vocabula herbarum vulgari exposita": abortana, melaria, gnyewas; apium, opych; apium sylvestre, gyr; apium rusticum, opich; aristolegia, kocornak; altea ortensis, vloska rosa; althea agrestis, polny slyas; atriplex, loboda; allelugia, panis cuculi, zayaci mak; nardus, kopytnik; affodilus, marciscus, szlotoglow; ambrosia salvia, agrest; krwawnyk; aneta..a kaczynyec.

Str. 243b pilosella, nyedoszpyalek; auricula leporis, koszata bapka; auricula gliris, szypyk; agraria, czysczycza; al-

---

[1]) Na str. 241b wykaz pisany w dwie kolumny.

tifraga, szmlyod; anabula, pszy mlyecz; anatropya, navrot; andorna, bzsducha; alpang, trzasyeczina; amantilla, pszy ramyen; valeriana, koszlek; armica, lusk; arcolilla tutigena, zabyk; aridana, zagorzalik; azonka primica, barvynek.

Str. 244a arifa, alga, rzyszko; armofrodita, myeszyacznik; artetica, barba sancti pauli [1]); balsamita, kobylya myatka; baldomonia, olyesznik; bardana, podbyal; bedagar, spyk; bufagium, maslyes; bulargo, nyevyesczy szwar; buxana, zimozyelen; brumella, glovyenki; bursa pastoris, igyelnik; barvana, spisvrot.

Str. 244b De variis morborum generibus: formen, czarvona nyemocz; hinanche, czopek w gardlye; hemipleria, gdy yedna cząscz zarazona; apoplexia, gdy czlovyek zarazon povyetrzym; arpetica, zakrzywienie rąk; chiragia, lamanye w rąkach; mintagra, lupyaczy trąt; purumonia, zapalenye plucz; (li)thotomes, ktori kamin rzeze; catarus, nyezyt; nefrites, bolenye w nyrkach; veternus, spyącza nyemocz; paritis, wrzot przy uchu; porrigo, glowny strup; pruritus, swyerp.

Str. 245a fannaticus, na poly szalony; spasmus, kurcz; tenasmus, zapyekloscz; spaticus, skazenye wnatrzu; astma, czyasznoscz w gardlye; pleuritis, boczna nyemocz; verruka, brodawka; tabes, szuchoti; extaticus, rosztargniony; scrophula, szwyny wrzot; liposichia, omdlyvoscz; pr...a carbo, cryspel; amphrax, pyekyelny ogyen; gangrena, martwe czyalo; hernia, przepukloscz, abscedo, smret z ust; singultus, rzyganye; epidimia, povyetrze; hidroplukia, zakasenye szalonego psa; vermina, morenye oth glysth; hemoptisis, ktori plu........ (kawałek téj karty wydarty).

---

[1]) Musiano to ziele nazywać widać po polsku: „broda świętego Pawła“.

MODLITEWNIK SIOSTRY KONSTANCYI
z r. 1527,
z rękopisu biblijoteki Jagiellońskiéj

wydał

Dr. Wł. Wisłocki.

Zabytek staropolski z r. 1527, pięknym i wyrobionym pisany językiem, choć w brzmieniach i formach licznymi zasiany czechizmami, który obecnie jako „Modlitewnik siostry Konstancyi" wychodzi na światło dzienne, znajduje się w zbiorze rękopisów biblijoteki Jagiellońskiéj pod nrem 3268, dawniéj pod znakiem DD XV 39. Jestto całkiem małego formatu kodex, prawie w 16ce, liczy w dzisiejszym stanie swoim kart 311, ponumerowanych za czasów J. S. Bandtkiego około r. 1830, który téż w tym czasie dał go oprawić i na okładce jego własnoręcznie zanotował: „Stary oczyecz napysał, 1527".

Rękopis dostał się biblijotece Jagiellońskiéj prawdopodobnie od ks. Hieronima Juszyńskiego, autora „Dykcyjonarza poetów polskich", po którym biblijoteka jeszcze kilka innych kodexów posiada. Przemawia za tém okoliczność, że w dawniejszych katalogach biblijotecznych, przed Bandtkiem, niema o nim nigdzie żadnéj wzmianki, i że na marginesach niektórych jego kart znajdujemy dopiski, położone ręką Juszyńskiego, jak na k. 48 „to samo mam w ułomku z Wietora drukami", lub k. 224 „do zakonnic", i t. p. Gdzieby go zaś nabyć mógł Juszyński, nie jest wiadomo.

Pisany jest prawie cały, gdyż od k. 1—158 i 174—289, iną i tą samą ręką, dosyć dużą i czytelną gotyką, a tym samym charakterem dopisane są także wszędzie rubro tytuły i tytliki, jako téż większe początkowe litery. Koniec tylko kodexu, czyli k. 290—310, dopisała inna ręka w tym samym czasie lub

nieco późniéj, filigrany bowiem są w całym rękopisie jednakowe, mniéj więcéj z czasu około r. 1527, i dodała rubro przy końcu: „1527. Stary oczyecz napysal“. Karty zaś 158 v. — 173 i 310 v. — 311, pierwotnie także próżne, zapisane zostały modlitwami różnéj treści dopiéro pod koniec w. XVIgo i w XVIItym w., dlaczego je téż jako nienależące do integralnéj całości rękopisu z r. 1527, w wydaniu niniejszém pominięto.

Uszkodzony zresztą na początku od wilgoci w znacznéj bardzo części, prawie do k. 49, otrzymał kodex tytuł: „Modlitewnik siostry Konstancyi“ dopiero w ostatnich latach przy katalogowaniu rękopisów biblijotecznych, a to dla treści swojéj. Oprócz bowiem „Męki Chrystusa Pana“, zebranéj krótko z czterech ewangelistów, znajdującéj się zaraz na początku rękopisu w stanie uszkodzonym, zawiera on same tylko krótsze i dłuższe rozmyślania i modlitwy, ułożone dla kobiet, a w szczególności dla zakonnic, co już Juszyńskiemu w oko wpadło było, mianowicie zaś dla jakiéjś siostry Konstancyi, która w dwóch miejscach kodexu po imieniu wyraźnie jest nazwana. Na k. 132 modli się ona: „O Ihesu, szynu dzewycze panny Maryey, racz wlacz w szercze moye, szluzebnyczky twoyey, Konstanczyey, laszka thwoye“. Podobnie na k. 268 w modlitwie „gydącz spacz“, dziękuje bogu, że ją „nyedostoyną szluzebnyczą, Constanczyą“, raczył tego dnia strzéc od wszystkiego złego.

Kto była siostra Konstancyja i w którym przebywała klasztorze, nie daje się już obecnie z naszego rękopisu, pozbawionego początku i pierwotnego tytułu, wyśledzić. To tylko pewna, że „Modlitewnik“, jak go posiadamy, nie jest pracą oryginalną polskiego autora, lecz odpisem z kodexu starszego. Przemawia za tém, jak zwykle w takich razach, całkiem wyraźnie okoliczność, że pozostawiono w nim tu i owdzie, n. p. na k. 126 v. i 156 v., miejsca próżne na wyrazy, których kopista w oryginale odczytać nie mógł, że glosy niektóre, położone w oryginale nad wyrazami, dostały się w naszym rękopisie w ciąg textu, że tu i owdzie w nim dla opuszczenia w odpisywaniu przez pomyłkę jednego lub więcéj wyrazów, całe miejsca pozbawione sensu nie są zrozumiałe, i że kopista tu i owdzie po jednemu lub więcéj wyrazów napisał przez nieuwagę dwukrotnie, a spostrzegszy się późniéj, przekréślił je potém własnoręcznie.

Oryginał natomiast, z którego poszedł nasz odpis z r. 1527, nie mógł prędzéj powstać, jak przy końcu w. XVgo lub na samym początku w. XVIgo. Autor bowiem, a raczéj kompilator „Modlitewnika“, złożonego, jak się już nadmieniło, z samych tylko prawie modlitw i rozmyślań, w szczególności zaś wcale zgrabnie wykrojonego z „Objaśnień“ czyli „Rewelacyj“ św. Brygidy i św. Matyldy, z dzieła „Malogranatum“ Galusa, opata

królodworskich Cystersów w Czechach z końca w. XIVgo, i z innych dzieł, cytuje w jedném miejscu pisarza, który dopiéro r. 1491 zeszedł z tego świata. „O thÿm pÿsse na Magnificat — czytamy na k. 250 v. kodexu — Jacobus de Valencia, bÿszkup Krÿstopolitanus“, czyli Jacobus Perez, wcale płodny swego czasu pisarz z zakonu św. Augustyna, który właśnie w latach 1468—1491 był biskupem tytularnym w Neapolis albo Christopolis w Tracyi.

Czy zaś oryginał ów z końca w. XVgo lub początku w. XVIgo, z którego powstał nasz „Modlitewnik“, był polski, czyli raczéj łaciński lub czeski, i z tych dopiero na polski język przełożony został, pytanie to niemałéj dla naszego kodexu wagi. Wiele zdaje się za tém przemawiać, że oryginał nie był ani polski ani łaciński, lecz czeski. Najprawdopodobniéj jednak r. 1527 lub trochę przedtém ułożony został z tłómaczenia starszego do użytku polskiéj zakonnicy przez kopistę mnicha, który wprawdzie mówił po polsku, ale mocno z czeska zatrącał. W ten téż tylko sposób, choć „Modlitewnik“ z małym wyjątkiem pisany jest piękną, płynną i wyrobioną już polszczyzną, dają się w nim wytłómaczyć wcale liczne czechizmy. Są one różnego kroju:

Pisarz dosyć często wyraża *ó* ówczesnym zwyczajem z czeska przez *uo*: buog = bóg 6; szynuow = synów 32; szuoste = szóste 38 v.; grobuow = grobów 44; funtuow = funtów 46 v.; puol = pół 60; i t. p.

Z czeska używa także:

d zamiast *dź*: ÿedna z dÿwek = dziwek 26 v.; gdÿe = gdzie 27; do dÿszeÿszego dnÿa = dzisiejszego 32; nÿewdecznoszczÿ = niewdzięczności 55; wzdÿeczna = wdzięczna 69 v.; ku duram = dziuram 108 v.; ledwÿe = lędźwie 125 a.; spowÿed = spowiedź 156; nadÿeÿa = nadzieja 187; widÿ = widzi 194 v.; gdÿez = gdzież 195; od czeladÿ = czeladzi 206 v.; gde = gdzie 210 v.; sz dÿwnego = dziwnego 255 v.; nÿgdÿe = nigdzie 288 v.

h zam. *g*: bohu = bogu 255; lub chrzÿpczÿe = grzbiecie 125 a.; chrzechÿ = grzechy 190 v.

r zam. *rz*: mÿstruow = mistrzów 23; od wÿrchu, do wÿrchu, z wÿrchu = wirzchu 44, 109 v., 115 i t. d.; zrala = zrzała, patrzyła 152; szkrÿdlo = skrzydło 176 v.

t zam. *ć*: mathÿcza, w matÿczÿ = macica, w macicy 10 v.; przÿtÿszneli = przycisnęli 39 v.; pyenthdzÿesząth = pięćdziesiąt 65 v.; thessa bolescz = cięższa 69; szestnaszczÿe = sześćnaście 92 v.; w uczthÿwoszczÿ = uczciwości 98; mathÿczo = macico 120 v.; ku cztÿ = czci 122 v.; thÿezeÿ = cięźéj 144; lest = leść, podstęp 157; pÿett =

pięć 175; z maticze, mathyczy = macice, macicy 208 v.; thyche mowenye = ciche 288; lub z czeszka po polsku: wzywathz = wzywać 90; mowytz = mówić 123 v.; czestz = cześć 175; stworzytz = stworzyć 272 v.

u zamiast *ę*: pobyeru = pobierę 7; w cząstku = cząstkę 69; hanbu dzalayą = hańbę 83 v.; skruchu myal = skruchę 92; proszyl o laszku = łaskę 92; nyektorą cząstku = cząstkę 174; strussawa = strzęsawa, roztrząsa 196 v.; przystupuymy = przystępujmy 260 v.; ya naydu = najdę 286 v.

Z czeska pisze także często:

(i)e zamiast *(i)a*, starosł. *ѣ*: przesledowanya = prześladowania 62 v.; naszleduye = naśladuje 70 v.; poszwyeta = poświata, światło 103; szwyeta = świata 153 v., 155, 184, 232 v.

i(e) zam. *i(o)*, które wprawdzie poszło z *(i)e* rodzimego, starosł. *e*, ale r. 1527 lub na kilka lat przedtém było już chyba czechizmem: rzeczeno = rzeczono 32; byl wyedzeny = wiedziony 40; wylozeno = wyłożono 43; vmorzenego = umorzonego 61 v.;do namyethu = namiotu 62 v.; poszobyeny = posobiony, przybrany 83; pogrązeną = pogrążoną 116; rozmnozena = rozmnożona 117 v.; pochwaleną = pochwaloną 145 v.; osządzeno = osądzono 147; stworzeney rzeczy = stworzonéj 150 v.; possobyenye szyny = posobione 273; i t. p.

Zapomina się przytém po wielekroć i zamiast z polska, kończy wyrazy po czesku. Używa więc często i w zakończeniach:

(i)e zam. *(i)a*: naslachethnyeysza dusse = dusza 52 v.; zyemye drzala = ziemia 58 v.; dusse proszy 77 v.; yedna dusse 80 v.; dusse myla 83; zwlaszcze = zwłaszcza 114; twoya zyemye 192.

í zam. *i(e)*: bluznyeny = bluźnienie 29; laknyeny = łaknienie 51 v.; zdrowy moye = zdrowie 59; kamyonowany = kamienowanie 64; pobudzeny = pobudzenie 81; stworzeny rozumne = stworzenie 88; przyyeczy dostoyne = przyjęcie 114 i 244 v.; duffany moye = dufanie 154; slodke szdrowy 190 v.; na tho zgotowany = zgotowanie 220; wnyebowzyeczy = wniebowzięcie 255.

ích zam. *(i)ech*, *och* lub *ach*: o thwoych nyedostatzczych = niedostatcech, niedostatkach 49; w gych czyelych = ciałach 65; w tych szlowych = słowach 70 v.; po tych sczeblych = szczeblach 75 v.

Podobnież pisze z czeska:

si czyli *jsi* zam. *jeś* = jesteś: w oney wdzyecznoszczy, ktorey szy yemu dzakowal 139.

jsą czyli *jsu* zam. *są*: nye yszą 74 v., 192, 216.

Po czesku brzmią także formy: k tomu = k temu 215; muszyl = musiał 35 v., 72 v.; mussyla = musiała 144.

Żywcem wreszcie są z czeskiego wzięte: zamyetayą = zarzucają 28, czesk. zametati; czyalo otharchale = otargane 82, z czesk. otrhati; z nyewymłowną myłoszczyą = niewymowną 126 a. v.; nyerozdylne spoyenye = nierozdzielne 136 v., czesk. nerozdilné; szgiaznala w nyeprawosczyach moych dussa moya = okryła się wrzodami, stała się trędowatą 156 v., por. w czesk. hlíza, hlieza i zhlíznatěti; pokarm nyedaktory = lada który 208 v., czesk. nedaktery; sprzedpyekla = z przedpiekła, z czyśca 248, czesk. předpekli; na wyszelyczy = na szubienicy 276 v., czesk., wiselice.

Charakterystyczném wielce w naszym zabytku jest dalej, że tu do innego w nim pojawu przystąpimy, drugorzędne miękczenie już miękkich spółgłosek językowo-podniebiennych i zębowych, jako téż miękczenie innych. Kopista miękczy:

cz, sz, szcz, ż: czyartem = cziartem, czartem 190 v.; czyąstky = cziąstki, cząstki 68 v.; czyemu = cziemu, czemu 6 v., 27; ynaczye = inaczie, inaczéj 7; czlowyeczye = człowieczie, człowiecze 155; baczye = baczię, baczę 52; czyasczey = czięściéj, częściéj, 218; okrzczyono = okrzcziono, ochrzczono 123 v.; czyuczya = cziucia, czucia, vigiliae 73; yednaczyu = jednacziu, jednaczu 234; — odszyedl = odsziedł, odszedł 22; naszye = naszie, nasze 37, 175, 176; zawszye = zawszie, zawsze 64; ku skruszyenyu = ku skruszieniu, skruszeniu 84 v.; szyemrzączy = sziemrzący, szemrzący 97; szyemranya = sziemrania 282 v.; proszye = proszię, proszę 62; szyosta = sziósta, szósta 43; okraszyon = okraszion, okraszon 127; — plaszczya = płaszczia, płaszcza 89; spuszczyam = spuszcziam, spuszczam 136; dopuszczyal = dopuszcział, dopuszczał 146; zwlaszczya = zwłaszczia, zwłaszcza 265; myesczyanow = mieszczianów, mieszczanów 200; yeszczye = jeszczie, jeszcze 6, 14 v., 29, 30; szczyeble = szczieble, szczeble 75; puszczye = puszczię, puszczę 26 v.; sczyeszny = szczięsny, szczęsny 87 v.; odpuszczyonych = odpuszczionych, odpuszczonych 95; — zyądzy = żiądzy, żądzy 94; bozyą = bożią, bożą 214, 253, 256; yzye = iżie, iże, iż 5 v.; zye = żie, że 6; mozyeczye = możiecie, możecie 14 v.; azazyem = azażiem, azażem 30; takzye = takżie, także 41; bozye = bożie, boże 42; mozye = możie, może 42; bozyego = bożiego, bożego 46; strozye = stróżie, stróże 47 v.; zazyegayą = zażiegają, zażegają 82; azyeby = ażieby, ażeby 116; azye = ażie, aże, aż 117 v.; bozyey = bożiéj, bożéj 199; dokazye = dokażię, dokażę 57 v., 58, 58 v.

c, s, dz, rz: krzywoprzẏszyeszczẏa = krzywoprzysięscia, krzywoprzysięsca 90 v.; maẏączẏa = mającia, mająca 203 v.; chczẏącz = chciąc, chcąc 139; chczẏe = chcie, chce 58 v.; tyszączẏe = tysiącie, tysięce 175; laszczẏe = łascie, łasce 275 v.; szwẏeczẏenẏa = święcienia, święcenia 251; chczẏe = chcię, chcę 50; chczẏą = chcią, chcą 146 v., 156 v.; na mẏeszczẏu = mieściu, miescu, miejscu 109 v., 274; — szẏą = sią, są 89 v.; szẏerdecznẏe = sierdecznie, serdecznie 77; — szẏedzẏączẏ = siedziący, siedzący 31; chodzẏącz = chodziąc, chodząc 61; szẏedzẏączego = siedziącego, siedzącego 236; ẏedzẏenẏe = jedzienie, jedzenie 2; o bodzẏe = bodzie, bodze, bogu 195 v., 26 v., 289; — trzẏeba = trzieba, trzeba 16 v.; trzẏeczẏ = trzieci, trzeci 22; grzẏal = grział, grzał 26; dobrzẏeli = dobrzieli, dobrzeli 27 v.; vmrzẏecz = umrzieć, umrzeć 84 v.; na drzẏewẏu = drziewiu, drzewiu 92; b'rzẏemẏe = brziemię, brzemię 136 v., 137; przẏe = przie, prze 188; przẏetho = przieto, przeto 216; na drzẏewẏe = drziewie, drzewie 276.

Podobnież miękczy:

d: ẏedzẏnẏ = jedziny, jedyny 54, 118 v.; bedzącz = będziąc, będąc 55 v.; stądz = stądź, stąd 64 v.; — *g*: drogẏą krwẏą = drogią, drogą 135 v.; — *n*: zewnẏątrz = zewniątrz, zewnątrz 52; wiecznẏeẏ chwalẏ = wieczniéj, wiecznéj 209; — *p*: pẏamẏątka = piamiątka, pamiątka 106 v., 110; — *r*: rzadzẏ bẏlẏ = rzadzi, radzi 1 v.; na strzozą = strzóżę, stróżę 86; — *t*: tẏemysz szlowy = tiemiż, temi 22, jakby pozostałość starosł. tѣmi; tẏego = tiego, tego 207 v.; przed thẏem = tiém, tém 208 v.; s czẏszączem = cisącem, tysiącem 124, 204; — *w*: czyrwẏona = czyrwiona, czerwona 150; sz lathwẏoszczẏą = z łatwiością, łatwością 154; — *z*: wzẏaẏem = wziajem, wzajemnie 52 v., 56 v.; zẏe szmẏerczẏ = zie, ze, z 63 v.; zẏe wszẏczkego szẏercza = zie, ze, z 278.

Miękczenie to ma zresztą „Modlitewnik“ wspólne z „Bibliją królowéj Zofii“, wydaną r. 1871 przez dra A. Małeckiego, która, jak wiadomo, także z czeskiego poszła źródła. Zachodzi wszakże między obydwoma zabytkami znaczna w tym względzie różnica: co w poważnéj rozmiarami „Biblii“, jak to z odnośnych przykładów, zebranych przez ks. dra Ogonowskiego w Jagića „Archiv für slavische Philologie“, IV 251—254, wypływa, tylko sporadycznie, w rzadkich nader razach się pojawia, to w niewielkim kodexie naszym występuje stosunkowo bardzo obficie; ani cząstki bowiem drobnéj nie przytoczyliśmy powyżéj przykładów, od których się w nim formalnie roi.

Z innych pojawów w „Modlitewniku“ należy podnieść jeszcze następujące. Znajdujemy w nim często użyte:

a zam. *e* i odwrotnie *e* zam. *a*: niecheÿ = niechaj 42, 153; w taÿ mecze = téj 57; zbranÿeÿ = zbraniaj 62; wÿssaÿ = wyższéj 68, 68 v.; przenaszczÿadrzeysza = przenaszcziadrzejsza, przenaszczodrzejsza 91 v.; s taÿ = téj 178 v.; naÿmylaÿssy = najmilejszy 191; mÿaszkanya = mieszkania 220; winnaÿ = winnéj 213 v.; mÿaszka = mieszka 215; chlebowaÿ = chlebowéj 216; slÿcznaÿsza = śliczniejsza 260 v.; dzÿszaÿsze = dzisiejsze 265; Yawÿ, Yawÿnÿm = Ewy, Ewinym 284, 284 v.

g zam. *k* i odwrotnie *k* zam. *g*: szgarga = skarga 32; bog = bok 45 v.; ogÿem = okiem 84; zamgnąl = zamknął 98; w korzkoszczÿ = gorzkości 112; bog, wÿlkoszczÿ = bok, wilgości 121; mozku = mózgu 124; przÿkodÿ zleÿ = przygody 196; kotow = gotów 197 v.; na gozdÿ dzen = kożdy, każdy 217 v., 218; czÿekom = cziegom, czegom 238 v.; glebogą = głęboką 242 v.; kwÿazdÿ = gwiazdy 260 v.; glabogosczÿ = głębokości 261 v.; zagrzywdzÿenÿe = zakrzywdzienie, zakrzywdzenie 278 v.

Kopista pisze w czasie przeszłym, co zresztą i inni w owym czasie czynili: przÿsed = przyszedł 21; rozdar = rozdarł 29; rzek = rzekł 4, 5 v., 6 v. i t. p. Nie zna prawie podwojonych samogłosek: rospyatee = rozpięte 124. Zamiast potrzeba używa często krótszéj postaci: potrzeb bylo tego znamÿena 52; potrzeb ÿest, abÿ mÿe naszladowala 74 v.; potrzeb ÿest, abÿ ÿeden vmarl 85; potrzeb ÿest czlowÿekowÿ 219; potrzeb ku zbawÿenÿu dusznemu 220.

Ulubionym jego, a raczéj tłómacza, jest przytém wyraz ciem = enim, bowiem, albowiem, powstałe tak z ć + jem (= jeśm), jak także podług dra Semenoviča w Jagića „Archivie", VI 30—32, z ć + wiem, i to tak samo ciem, jak w złożeniach: bociem, abociem, owaciem, które wyraża niekiedy: aboczÿm 10 v.; owaczÿm 44; haboczÿm 95. Ulubioném jest także u niego cusz = to jest. Używa więc obydwóch, szczególniéj piérwszego, przy lada sposobności, często nawet bez żadnéj potrzeby.

Co się tyczy strony czysto graficznéj, jakby nie znał liter *i*, *y*, gdyż używa prawie wyłącznie ÿ z dwiema kropkami czyli tak zwanego „dwoje i" średniowiecznego, które jest dla niego ówczesnym zwyczajem wszystkiém: *i*, *ji*, *y*, *j* i znakiem miękczenia. Przykłady użycia samego *i*, lub samego *y* bez kropek, są stosunkowo tak rzadkie, że ich nawet w rachubę brać niemożna.

Podobnież na oznaczenie brzmień nosowych używa prawie wyłącznie litery *ą*, a odstępy, jakieby pod tym względem w kodexie zebrać można, jak wyrażanie tych brzmień przez *an*, *ąn*, *ę*, *e*, nie są także stosunkowo liczne. Zastanawia natomiast bar-

dzo w „Modlitewniku" pisanie wyrazów: nauka, nauczać, nauczanie. Dwa razy czytamy w nim wprawdzie: naucz = naucz 115; nauczenya = nauczenia 145. Ale w innych, o wiele liczniejszych razach pisze je inaczéj: nąką 27; nączal 27; nączayącz 34; nącza 82; nączyla 132; nąką 133 v.; nączyl 135, 137, 154 v.; nąky 206 v. i 206 v.; nącza 214 v. i 221 v.; nąka 219 v.; nączal 226; nączycz 228; nąka 229; nączyl 232; nąky 237; nąk 237; nączy 241; nąky 245; nąką 276 v. Widocznie wymawiał on wyrazy te na͡uka, na͡uczać i t. p., dwusylabnie, jak to ze sposobu podobnego, jakim dwa obce wyrazy z takiém *au* napisał, wypływać się zdaje: ykąst = inkaust 176; Hemąsz = Emaus 207.

Wszystko to naturalnie, co się wyżéj powiedziało o czechizmach i tych innych pojawach językowych w kodexie naszym, tyczy się tylko właściwego kopisty „Modlitewnika", czyli kart jego 1—158 i 174—289, pisanych r. 1527 lub trochę przedtém. Co zaś do „starego ojca" z r. 1527, który innym charakterem dopisał k. 290—310, ten wolny jest od tego wszystkiego. Polszczyzna jego jest czysta, bez wyraźniejszych naleciałości postronnych, i nie sprawia téż znaczniejszych trudności. Dwa razy użył on uć = późniejszego ujść: vcz vyecznego rozlączenya 295 v.; vcz varg twego yedynego szyna 300. Użył także tu i owdzie, chociaż był „stary", znanéj już w ówczesnych drukach polskich od lat mniéj więcéj dziesięciu litery *ł:* chczyał 291; słovo 291; złesz = złez, łez 294.

Na zakończenie jeszcze jedno: położona w wydaniu niniéjszém miejscami gwiazdka * = sic! lub tak!

Kraków, w maju r. 1882.

Dr. W. W.

(*1*) wlawszÿ[1] thą mascz na czÿa- | lo moÿą, ku pogrzebu me- | mu vczÿnÿla. Zaprawda | powÿedam wam: Gdzÿesz | . . . iek bądzÿe przepowÿe- | . . . . . panyeka* ta po- | . . . . rzeką, | . . . . . matką tego | . . . . tedy | . . . . ktorego | . . . . ÿednego | . . . . . . a powstaw- | . . . . | . . . . | . . . . przeli | . . . . ÿ ÿ | . . . . Czo w | . . . . | (*v.*) wydam. Onÿ vszlÿszaw- | szÿ, rzadzÿ[2] bÿlÿ a szmow- | ÿly dacz mu trzÿdzÿesczÿ | pÿenÿedzÿ srebr . . . | On ÿm szlubo . . . . . . | od . . . . | . . . . | acz bez . . . . . . | szedl dzy . . . . . . | . . . . | . . . . | . . . . | . . . . | . . . . | . . . . | . . . . | . . . . | (*2*) wam w mÿasto zabyezÿ | wam czlowÿek, noszącz | zban wodÿ. Naszladuczÿesz* | go do domu, w ktorÿ wnÿ- | . . . . czczÿe: Gospoda | . . . ego domu kazal | . . . . . . ÿ mÿstrz, czasz | . . . . ÿest, v czÿebecz | . . . . anka zwo- | . . . . dzÿe | . . . . a szyen, gdzÿe | . . . . . . ÿadl zwo- | . . . . a onczÿ | . . . . ÿedzÿenÿe | . . . . gotuÿ | . . . . tedÿ | . . . . przÿslÿ | . . . . | (*v.*) ÿm bÿl powyedzal Ihesus, | ÿ nagothowalÿ baranka. | A gdÿ szÿ* wÿeczor stal, | przÿszedl ze dwanaszczÿe, | a gdÿ bÿla godz . . . | a dwanasczÿe . . . . | sz nÿm, a gdÿ . . . | ÿ ÿedlÿ . . . . . . | wÿe ząd . . . . . | a . . . . | thÿm . . . . | al . . . . | od thÿ . . . . . . | go ÿad . . . . . . | nÿ w . . . . . | S . . . . | . . . . | . . . . | (*3*) iest na stole. A zaszmączeny | barzo poczelÿ kozdÿ

---

[1] Pasyja Jezusa Chrystusa, z czterech ewangelistów krótko zebrana, bez początku. Kropkami wypunktowane miejsca oznaczają pojedyncze wyrazy lub całe wiersze, w rękopisie od wilgoci zupełnie zniszczone. [2] rzadzi = radzi.

z nẏch | badacz medzẏ szobą, ktobẏ | tho mẏal vczẏnẏcz, rzekącz: | Izalẏm ẏa ẏest panẏe? A on | . . . ẏedaẏącz, ẏ rzekl ẏm: | . . dwanaszczẏe, ktorẏ | . . . . . . ręką sczẏągnie | . . . . . . nczẏ mẏe wẏda | . . . . lowẏeczẏ ẏdze | . . . . . . o, ẏ szkonczono | . . . . akzẏe bądzẏe [1] | . . . . . . ẏekowẏ temu | . . . . . . pogorszenie | . . . . esz, ktorego szẏn | . . . . . . dzẏe wẏdan, | . . . . . . by szẏa bẏl | . . . . ẏek ten | . . . . ludasz, | (v.) ktorẏ go wẏdal, a rzekl: Yza- | lẏm ẏa ẏest mẏstrzu? A on | mu: Tẏsz rzekl. Patrzalẏ te- | dẏ zwolenẏczẏ po szobẏe, | nẏewẏedząsz, o kẏmby to | rzekl. Owa bẏl ẏeden . . | lenẏkuow, ẏego . . . . | lonẏe Ihezusz . . . | go mẏlowal . . . . | wzglądnął . . . . . . | ẏemu, kto . . . . . . | mowẏ, a . . . . . . | on napẏerszy . . . . . . | ẏch rzekl, ẏ . . . . . . | kto takẏ, ẏ . . . . . | dzal Ihesusz . . . . | remu . . . . | pod . . . . | (4) Szẏmona Scarẏotha. A | po onẏm keszẏe tedẏsz w- | stąpẏl wen dẏabel ẏ rzek* | mu Ihesus: Czo czẏnẏsz, czẏn | rẏchleẏ. A tego zadnẏ szẏedzẏączẏch nẏe wẏedzẏal, cze- | . . . . . . mu tho mowẏl. | . . . . . zẏ tedẏ mnẏmalẏ | . . . , sz workẏ mẏal ze | . . . al Ihesus: Kup tho, | . . . . . potrzeba ku dnẏu. | . . . . albo abẏ nẏe | . . . dal, a wząwszẏ | . . . . . . natẏchmẏast | . . . laczẏm ẏusz nocz | . . . tez ẏ wspor* me | . . . . . ẏbẏ z nẏch | . . . . . ẏenszẏ ẏ rzekl | . . . . . . ludsczẏ | . . . . zẏ mocz | (v.) maẏą nad nẏmẏ, pany ẏe | zową, wẏ nẏe tak, ale kto | ẏest wẏeczszẏ z wasz, nẏechaẏ | bedzẏe ẏako mlodszẏ, a kto | naprzod chodzẏ, ma bẏcz ẏa- | ko szluga, abowẏ . . . . | wẏąnczszy yest . . . . | dzy albo ktory . . . . | ẏa poszrzodk . . . . . . | then ktorẏ . . . . . | czẏe ktorzẏs . . . . . | mną wpo . . . . . . | a ẏa gotu . . . . . . | zgotowal . . . . . . | lewstwo . . . . | a pẏlẏ . . . . . . | lewst . . . . . . | szẏedz . . . . . . | (5) czẏe sządząsz dwoẏenasczẏe | pokolenẏe ẏsrahelszke. I | rzekl pan Szẏmonowẏ: Szẏ- | monẏe, otho szatan barzo | zządal czẏebe, abẏ trzebẏl | ẏako psenẏcze, alem ẏa pro- | . . . . . aby nẏe vstawala | . . . woẏa, a thẏ nẏegdẏ | . . . . wszẏ szẏe potw- | . . . zẏą twoẏe, ktorẏ | . . . . . . Panẏe gotho- | . . . . . ẏ do wẏezẏenia | . . . . ẏdz. A on rzekl | . . . . . tobẏe Pẏetrze | . . . . dzẏsz kur, azẏe- | . . . . . mnẏe zaprz- | . . . . . . asz przesz | . . . . . . vẏ, azaz | (v.) wam czego nẏedostawalo? | A onẏ rzeklẏ: Nẏczego. A | tedẏ ẏm rzek*: Ale nẏnẏe | kto ma worek, vczẏn takez | ẏ tobole, a kto nẏema, nẏech | szuknẏe szwą, a kupẏ szobẏe | szuknẏe [2] mẏecz . . . . | wam, yzẏe ye . . . . | szano, muszẏ . . . . | we mnẏe . . . . . . | polẏczon . . . . . . | rzeczẏ, kto . . . . . | nẏecz ma . . . . . . | panẏe, otho . . . . . | tu. A on .

---

[1] „bądzije" przekreślone. [2] „szuknije" przekreślone.

. . . | Gdẏ tedẏ . . . . | wẏl . . . . | ẏes . . .
. . . | ob . . . . . . | (6) Iestlẏzẏe buog obẏasznẏon | ẏest,
w nẏm ẏ bog obẏasz- | nẏ go w samẏm szobẏe, | a natychmẏasth
obẏasznẏ | go. Szẏnaczkowe, ẏeszczẏe- | czẏem na malẏ czasz sz
wa- | mẏ . . dzẏeczẏe mẏe szuk- | . . . . kom rzekl Zẏ-
dom, | . . . . gẏde, wẏ nẏe | . . . . przẏd i wam te | . . .
. . e. Przẏkazanẏe | . . . . | . . . .
. . | . . . . | . . . . | . . . .
. . | . . . . | . . . . | . . . .
. . | (*v.*) Pẏotr: Panẏe, kedẏ ẏdzẏesz? | Odpowẏedzal mu Ihesus: |
Gdẏecz ẏa ẏdą, nẏe mozesz | mẏe terasz naszladowacz, | a wszakoz
bedzes naszlado- | wal potẏm. I rzek* panu | Pẏotr: A czẏemu . .
. . | zẏe czẏe naszlad . . | dusze moẏe z . . . | Odpowẏedz
. . . . | i dusse szw . . . | . . . . | . . . . .
. . . . | . . . . | . . . . | . . . . .
. . . . | . . . . | . . . . | . . . . .
. . . | (7) oẏcza mego meszkanẏa | szą mnoge. Bẏcz ẏnaczẏe | bẏlo,
powẏedzalbẏch wam, | bocz ẏda gothowacz wam | mẏescza. A ẏeszlẏ
ẏa odeẏ- | dą, zgotuẏe wam mẏescze, | . . . ẏdą, a pobẏeru* | . .
. . ẏsz gdzẏem ẏa | . . . . szczẏe bẏlẏ, a | . . . . ẏecze
ẏ dro- | . . . . mu | . . . . | . . . . . .
. . . | . . . . | . . . . | . . . . . .
. . | . . . . | . . . . | (*v.*) bẏlẏbẏszczẏe po-
znalẏ, a od- | tẏchmẏast poznaczẏe go | ẏ wẏdzẏelẏsczẏe go.
Rzekl | ẏemu Philẏp: Panẏe vkaz | nam oẏcza, a doszẏcz
nam. | Rzek ẏemu Ihesus; Tako dlu- | go sz wamẏ mesz . . | nẏe
poznalẏsczẏe . . . . | lipe, kto wẏdzẏ . . . . | wẏdzẏ ẏ oẏ-
cza . . | ẏakosz . . . . . | . . . . | . . . .
. . . . | . . . . | . . . . | . . . . . .
. . | . . . . | . . . . | . . . . . . | (8)
czẏnẏcz bedze ẏ wẏeczsze | vczẏnẏ, bocz ẏa do oẏcza | ẏde, a ocz-
kolwẏe bedzeczẏe | proszẏcz oẏcza mego w ẏ- | mẏe moẏe, tocz
vczẏnẏ, | abẏ bẏl obẏasznẏon oczẏecz. | . . . Iestlẏ mẏluẏe- | . .
. . . e przẏkazanẏe | . . waẏcze, a ẏa bede | . . . a y dru-
gego | . . . ela dacz wam | . . . sz wamẏ na | . . . . a pra-
wdẏ | . . . . nẏe moze | . . . . nẏe wẏdzẏ | . . . . wẏ
póz- | . . . . asz bedze | . . . . rze | (*v.*) tamẏ* przẏ-
dzẏecz do wasz, | ẏesczecz maluczko [1], a yusz | mẏą szwẏath nẏe
vzrzẏ, | ale wẏ vzrzẏczẏe mẏe, | bo ẏa zẏwą ẏ wẏ zẏwẏ | bedzẏe-
czẏe. Onego dnẏa | poznaczẏe, ẏzẏem ẏa w oẏ- | czu moẏm, a wẏ
. . | A ẏa wasz, kto . . . | zanẏe moẏe, a . . . | on czẏ ẏest,
kto . . . | mnẏe, a kto . . . | bedze mẏlow . . . | mego,
ẏa b . . . . | lowal a obẏa . . . . | mnẏe szam . . .
. | dasz nẏe on . . . . | Panẏe . . . . | masz . .

[1] Na brzegu ręką ks. Juszyńskiego: „Joannis XIV".

. . . . | (*9*) a nẏe szwẏathu. Odpow- | ẏedzal Ihezus ẏ rzẏekl yemu: | Iestlẏ kto mẏluẏe mnẏe, | mową moẏe bedze cho- | wal, a oczẏecz moẏ bedzẏe | . . . lowal ẏ do nẏego | . . . mẏ, a meszkanie | . . . . vczẏnẏmẏ. kto | . . . . . e mnẏe mow- | . . . . . ehowa a mo- | . . . . ẏe szlẏszẏelẏ, | . . . oẏa, ale one- | . . . . e poszlal oẏcza, | . . . . . n mowẏl v | . . . . acz, ale po | . . . . . . szwẏąthẏ | . . . . . . yest wẏ- | . . . . | (*v.*) wam pokoy ostawyam, | wam pokoẏ moẏ dawam | wam*, nẏe ẏako szwẏat da- | wa, ẏa dawam wam. | Nẏechaẏ szẏe nẏe szmączẏ | szercze wasze, anẏ szẏe le- | ka. Szlẏsselẏsczẏe. ẏzem ẏa | rzekl wam: ẏdecz, ẏ . . | odze do wasz. By . . | mẏlowalẏ w . . . | szẏe radowalẏ . . . | oẏcza, bocz oez . . | mnẏe ẏest, a . . . | dzalem wam . . . . | lẏ szẏe stalo . . . . . | stanẏe wẏ . . . . | czẏ nẏew . . . . | wẏl szw . . . . . | kzẏązẏ . . . . . | (*10*) we mnẏe nẏema nẏcz, ale | ẏszbẏ poznal szwẏath, ẏze | mẏluẏą oẏcza, a ẏako oczẏ- | ecz przẏkazanẏe mẏ dal, | tako czẏnẏe. Wstanczẏe, | podzmẏ stąd[1]. Iaczem wẏn- | . . . . ẏcza prawa, a o | . . . . ẏ oracz ẏest wsz- | . . . . . we mnẏe nẏe | . . . . owoczu o dru- | . . . szelka, ktora da- | . . . . . sczẏ ẏą, abẏ | . . . . czczu przẏnosz- | . . . . ẏ czẏsczẏ dla | . . . . . nowẏl wam | . . . . . nẏe, a ẏa | . . . . . . ẏemo, | . . . . . . szama | . . . . eszka | . . . . . . la | (*v.*) w matẏczẏ*, tak anẏ wẏ, ẏe- | szlẏ we mnẏe meszkacz nẏe | bądzẏeczẏe. Iam ẏest mathẏ- | cza* wẏnna, ẏ wẏ yesteszczẏe | latoroszlẏ, kto meszka we m- | nẏe a ẏa w nẏm, tenczẏ przẏ- | nẏesze owocz mnogẏ, abocẏm | beze mnẏe nẏcz . . . | czẏe vczẏnẏcz. Ie . . . . | mnẏe nẏe bądz . . . . | bedze wẏrzucze . . . . | ko lathorosl, a . . . . | brawszẏ w ogẏ . . . . . | ẏ zgore. Iesly . . . . | meszkacz w ẏe . . . . . | wa moẏą . . . . | w wasz . . . . | czẏe ch . . . . . . | wan . . . . | (*11*) iest oczẏecz moẏ, abẏszczẏe | owocz mnogẏ przẏneszlẏ, | a stalẏsczẏe szẏe moẏmẏ | zwolenẏkẏ. Iako mẏlowal | mẏe oczẏecz, ẏ ẏa mẏlow- | alem wasz. Meskaẏczẏe | w mẏloszczẏ moẏeẏ, ẏako | ẏ . . cza mego, przẏka- | . . . . . owalem, ẏ mesz | . . . . go mẏloszczẏ, | . . . . . vam mowẏl | . . . . . ẏe moẏe w vasz | . . . . . selẏe wasze, | . . . . nẏono. Tocz | . . . . moẏe, abẏsz | . . . . ẏlowalẏ spo- | . . . . mẏlowal | . . . . ẏloszcz, | (*v.*) abẏ kto dusse szwą polo- | zẏl za przẏaczẏele szwoẏe. | Wẏ przẏaczele moẏ ẏeste- | szczẏe, ieslẏ vczẏnẏczẏe, czo | ẏa wam przẏkazuẏe, iusz | nẏe rzeke wasz . . . | bo szluga nẏ . . . . | czẏnẏ ẏego . . . | ẏa wasz we . . . . | czẏelẏ, bo . . . . | kolwẏekem . . . . . . | cza mego . . . . . | vczẏnẏl . . . . . | wẏbralẏ . . .

[1] Na marginesie ręką Juszyńskiego: „Joannis XV“.

. . . | wybral . . . . . . | . . . . | (*12*) aby trwal, ysz oczbyszczye- | kolwyek proszyly oycza | w ymye moye, dalby wam. | Tocz przykazavye[1] wam, | abyszczye szye mylowaly | spolem. Ieszlycz wasz szwyat | nyenawydzy, wyedczye | . . . mnye pyrwey nyz- | . . . . . nyenawyszczy | . . . . sczye byly szwy- | . . . . yest yego szwyat | . . . . wal, ale ysz | . . . . . eyeszczye, alem | . . . . . wasz sszwyata | . . . . enawydzy was | . . . . . yetayczye | . . . . . e ktorąm | . . . . . . eyesczy | (*v.*) szluga wyeczszy nad pa- | na szwego, yeszlycz mye | przeszladowaly, waszczy | przeszladowacz bądą, iesz- | lycz mowe moye chowaly, | y wasze chowacz bedą. | Alecz tho wszy . . . . | wam dla y . . . . . | abo nyewye . . . . . | ry mye po . . . . . | nye przysze . . . . . | ym grzech . . . . . . | myely, ale . . . . . . | ky nyem . . . . . . | wego . . . . | wydz . . . . | ny . . . . . . | kt . . . . | (*13*) nyl grzechu, by byli nye | myely; ale terasz y wye- | dzyely y nyenawydzely* | mnye y oycza mego, a to | aby szye napelnyla mo- | wa, ktora w zakonye ych | napyszana yest, isz w nye- | . . . szczy mye myely, | . . . a wszakoz gdy przy- | . . . . essyczyel, ktore- | . . . . le wam od oycza | . . . . wdy, yen od oy- | . . . . y on szwyad- | . . . . . yda o mnye, y | . . . . eczthwo wyda | . . . . oczątku szem | . . . . . . Toczyem[2] | . . . . . . abyscze | (*v.*) szye nye pogorzszyly, bocz | od zborow bedą wypądzacz | wasz. Przyszla czyem godzy- | na, ysz wszelky, ktory zaby- | ye wasz, | bedzye mnymal, | yszby thym bogu szluzbe | vczynyl, a tho wam . . | czynycz, bo nye . . . | cza, any mnye . . . . | wam powy . . . . . . | przydzye go . . . . . | wspomyone . . . . | czy ya mow . . . . . | gom wam . . . . . | nye powye . . . . . . | y byl . . . . . . | . . . . | (*14*) mye, dokąd ydzyesz. Alem[3] | yzem to wam powyedzal, | szmątek napelnyl szercze | wasze, ale ya prawde mo- | wye wam, potrzebno wam, | abych ya odszedl. Iestlybych | ya nye odszedl, poczyessy- | . . nye przydzye do wasz, | . . . . odydą, poszle | . . . . . a gdy on przy- | . . . . ye karal szwyat | . . . . szprawedlywosz- | . . . . . Z grzechu yz | . . . . zyly w mye- | . . . . ywoszczy, ysz do | . . . . . sz nyevzrzy- | . . . . . sządu, yzye | . . . . . . yela yusz | (*v.*) osządzeno* yest. Ieszczyecz | wyely mam wam pow- | yedacz, alye ny mozyeczye | terasz znoszycz. Wszak gdy | gdy* przydzye on duch pr- | awdy, nye bedzye czyem | mowyl szam . . . . . | ale czokolw . . . . . | bedzye mow . . . . . | rzeczy ma . . . . . | wy wam . . . . . | yaszny, bo . . . . | a obyawy . . . . . | rzeczy, kt . . . . | oczyecz .

---

[1] Litera *a* w „przijkazavije“ przekreślona. [2] Na marginesie ręką Juszyńskiego „Joan., XVI“. [3] Litera *m* w „Alem“ przekreślona.

. . . . . | go rz . . . . | go . . . . | (*15*) maluczko, a ÿusz nÿe vzrzÿ- | czÿe mÿe, bocz ÿde do oÿ- | cza. Rzeklÿ tedÿ zwolenÿ- | czÿ ÿego do szÿebe, czo to | ÿest, czo mowÿ nam, ma- | luczko, a vzrzÿczÿe mye | . . . do oÿcza. Mowÿlÿ | . . ÿest tho, czo nam | . . . maluczko nÿe wÿ- | . . . . mowÿ i vba- | . . . . . . go chczÿąlÿ | . . . . . ekl ÿm: O tÿm | . . . . medzÿ wamÿ | . . . . maluczko | . . . . zÿe mÿe, ale | . . . . s vzrzÿczÿe | . . . . zaprawdą | . . . . . . bedzÿecze | (*v.*) lkacz ÿ plakacz wÿ, a szwÿ- | ath szÿe bedzÿe weszelÿcz, | wÿ szÿe bedzÿecze szmą- | czÿcz, ale szmątek wasz ob- | roczÿ szÿe w wesele. Nÿew- | ÿasta gdÿ rodzÿ, szmątek | ma, ÿsz przÿszla godzÿna | ÿeÿ; ale gdÿ porodzÿ dzÿ- | czÿe, ÿusz nÿe po . . . . | czÿszka dla we . . . . | czlowÿek naro . . . | ÿath, ÿ wÿ wÿ . . . . | bądzÿeczÿe . . . . . | szÿe vzrze wa . . . . | czÿe[1] szÿe rad . . . . | waszÿe, a w . . . . | go zadr . . . . . . | od wasz . . . . | (*16*) nÿe bedzÿeczye mÿe proszÿcz | mocz*. Zaprawda mowÿe | wam, ieslÿ ocz bądzÿeczÿe | proszÿcz oÿcza w ÿmÿe mo- | ÿe, daez wam. Asz dotÿch- | mÿast nÿe proszÿlÿszczÿe | . . . w ÿmÿe moÿe pro- | . . . dzÿe wam dano, | . . . . e wasze zupel- | . . . . czÿem w przÿ- | . . . . . ch powyedal | . . . . . przÿszla go- | . . . . usz nÿe wprzÿ- | . . . . ch bede mo- | . . . . le ÿawnÿe | . . . . . Oÿawÿe | . . . . . oÿcza | . . . . . czÿ ocz- | . . . . . . eszczÿe | (*v*) wÿ mÿe vmÿlowalÿ ÿ v- | wÿerzÿlÿszczÿe, ÿzem ÿa | od boga wÿszedl. Wÿszedl- | em od oÿcza, a przÿszedlem | na szwÿath, zaszÿe opusz- | czam szwÿat, a ÿde do oÿ- | cza. Rzeklÿ ÿemu zwol- | lenÿczÿ: Otho nÿ . . . | nÿe mowÿsz . . . . | ÿeszczÿ zadneÿ . . . . | ÿedasz. Nÿnÿe . . . . | wÿesz wszÿthko . . . . | trzÿeba* tobÿe . . . . | pÿtal, a przeto . . . | ÿzesz od boga . . . . | powÿedzal, ÿ . . . . . | wÿerzÿcz . . . . . . | godzÿ . . . . . . | (*17*) iez szÿe rospÿrchnÿeczÿe | ÿeden kozdÿ k szwÿm rze- | czam, as[2] mnÿe szamego | ostawÿczÿe, alemczÿ ÿa | nÿe szam, bo oczÿecz sze m- | ną ÿest. Toczÿem wam | . . ÿedzÿal, abÿszczÿe w | . . . pokoÿ mÿleÿ, bo | . . . e vczÿsnÿenie | . . . . ÿecz, a wsza- | . . . . e boczÿem ÿa | . . . . szwÿath. Tÿto[3] | . . . . ÿl ÿest Ihesus, | . . . . ÿ oczÿ w nÿebo | . . . . . przÿslacz go- | . . . . . ÿ szÿną sz- | . . . . . . thwoÿ | . . . . . iakosz | . . . . . . czÿalo, | (*v.*) abÿ wszÿtko, czosz mu dal, | dal ÿm zÿwoth wÿecznÿ, | a tenczÿ yest zywot wÿe- | cznÿ, abÿ poznalÿ czÿebe | szamego, wÿernego boga, | ÿ ktoregosz poszlal, Ihesusa Xrysta. | Iam czÿe obÿasznÿl, na zÿe- | mÿ dzyalom skonal, kto- | resz mÿ dal, abÿch . . . | a nÿnÿ obÿasz . . . . |. oÿcze v szamo . . . . . | yasznoszczÿą, kt . .

---

[1] „czije" przekreślone. [2] Litera *s* w „as" przekreślona. [3] Na marginesie ręką Juszyńskiego: „Joan., XVII".

. . . | pyrwey nyzl . . . . | v czyebe. Obya . . . . | ymye twoye . . . . | ktoresz my d . . . | thwoycz, by . . . . | yą dal y . . . . . | chowal . . . . . . | (*18*) ysz wszytky rzeczy, ktoresz | my dal, od czyebe szą, abo- | czym szlowa, ktoresz my | dal, od czyebe szą [1], dalem ym, | a ony przyiely y poznaly | prawye, yzyem od czyebe | wyszedl, y vwyerzyly y | . . . . mnye poszlal, | . . . . . prosze, nye za- | . . . . . rosze, ale zame | . . . . . . al, bocz twoy | . . . . . . wszytky rzeczy | . . . . . . a obyasznyo- | . . . . . nye y yuzem | . . . . . szwyeczye, czyez | . . . . szą, ale ya do | . . . . . ycze szwyety | . . . . . . ymye th | . . . . | (*v.*) byly yedno, yako y my. Gd- | ymczy byl sz nymy, yam ye | chowal w ymye thwoye, | ktoresz my dal; yam ych strz- | egl, a zadny sz nych nye zgy- | nąl, yedno szyn straczenya, | aby szye pyszmo wypelny- | lo, a nynye do czyebe ydą. | Tocz mowye nasz . . . | aby myely wesse . . . | napelnyone . . . . . | szobye. Iam dal . . . . | twoye a szwya . . . . | nawysczy mya . . . . | nyeyszą z szwye . . . . | sze, abysz ye zach . . . | go, nyesącz zs . . . . | ya nye yest . . . . . | (*19*) poszwyeczy ye w pramdze [2], | mowa twoya prawda | yest. Iakosz thy mnye posz- | lal na szwyath, y yam yą | poszlal na szwyath, a ya | za nye poszwyaczam szam | szyebe, aby byly y ony posz- | wyeczeny w prawdzye, a | nyet . . ko szye za ty modle, | ale . . ny ktorzy mayą | v . . . . przesz szlowa | y . . . , aby wszyczy | y . . . . . yako ty oycze | . . . . ya w tobye, aby | . . . . asz yedno byly, | . . . . . th wyerzyl, y | . . . . e poszlal, a ya | . . . . asz my dal da- | . . . . yedno | (*v.*) iesteszmy, ia w nych a ty we | mnye, aby byly szkonany | w yedno, a poznal szwyath, | yzesz thy mnye poszlal, a | mylowalem yą*, yakosz y thy | mylowal mnye oycze, | ktoresz my dal ch . . . | gdzyem ya ye . . . . | mną byly, al . . . . . | yasznoszcz moy . . . . | dal, bosz my . . . . | przed posta . . . . . | yąta. Oycze . . . . . | szwyath czy . . . . . | alem ya o . . . . | czy poznaly . . . . . | poslal . . . . | vczynyl . . . . . | (*20*) znayome vczynye, aby | mylosez, ktorasz mye my- | lowal, byla w nych.

Pyrwe [3] poszczye do og- | roda. A modlytwe z- | mowywszy, wyszedl | yest Ihezus zwolenyky szwy | my za rzeke Czedron do wsy, | ktora rzeczona Gethse- | m . . na gore Olywną, | . . . ogrod, w ktory | . . . . szam y zwole- | . . . . podlug zwy- | . . . yedzal tesz y In- | . . . . go wydal myescze | . . . . schadzal szye | . . . . . nyky szwymy | . . . . Ihesus wszycz- | . . . . . szenye bedze | . . . . tey- | (*v.*) to noczy. Pyszaczyem yest, | vbye pastyrza, a rosproszą | szye owcze trzody, ale

[1] „od czijebe szą" przekreślone. [2] Powinno być „prawdze". [3] Na marginesie ręką Juszyńskiego: „Passya zebrana z 4 ewangelistów".

po- | tÿm, gdÿ wstanÿe [1], vprzedze | wasz do Galÿlee. A odpow- | ÿedzawszÿ Pÿotr, rzekl ÿe- | mu: Choczÿabÿ szÿe wszÿt- | czÿ pogorszÿlÿ . . . | szÿe nÿgdÿ nÿ . . . | I rzekl ÿemu . . . . | dą mowÿe . . . . . | dzÿsza noczy . . . . . | nÿzlÿ kur dr . . . . | trzÿ razÿ szÿ . . . . | zaprzecz, a . . . . . | czeÿ mow . . . . | lem s tob . . . . . | nÿezaw . . . . . | takÿ . . . . . . | (*21*) lenÿczÿ rzeklÿ. A gdÿ przÿ- | szed* -na mÿesczÿe, rzekl zwo- | lenÿkom szwÿm: Szÿedczÿe | tu, azczÿ ÿa poÿde tam, abÿch | szÿe modlÿl. I wzÿąl Pÿotra, | Iacuba ÿ Iana, dwu szÿnu | Zebedeussowÿch, s szobą, a | począl szÿe lekacz, teszknÿcz, | szm . . . nÿ bÿcz ÿ zaloszny̆, a | . . . ze ÿm. Szmuthna | yest . . moÿa, asz nasz | . . . . vaÿcze tu, a czuÿcze | . . . . modczÿe* szÿe, abÿ | . . . . weslÿ w pokusse | . . . . . oddalÿl szÿe | . . . . . ÿest czÿsznÿe- | . . . . nÿez, a poszedszÿ | . . . . lozÿwszy kola | . . . . . szwoÿe (*v.*) na zÿemÿ, a modlÿł szÿe, ÿsz | ÿestlÿbÿ moglo bÿcz, odstą- | pÿla od nÿego godzÿna ÿ | rzekl: Abba! oÿcze mÿlÿ! w- | szÿtkÿ rzeczÿ tobÿe podobne | szą, ÿestlÿ ÿest podobno, prze- | nesz kelÿch ten . . . . | a wszakoz nÿe . . . . | ale ÿako tÿ a . . . | modlÿtwÿ . . . . . . | zwolenÿkow . . . . . | ÿe spÿącze ÿ . . . . | wÿ Sÿmon . . . | glesz ÿedneÿ . . . . . | sze mną cze . . . . | anczÿe czuÿ . . . . . | szÿe, abÿsz . . . . . | w pok . . . . . . | ÿ l . . . . | (*22*) I modlÿl szÿe tÿemÿsz* szlowÿ, | rzekąncz: Oÿcze mÿlÿ! ÿeslÿ | nÿe moze ten kelÿch odÿdz, | azÿebÿch geÿ* pÿl, bądz wola | twa. Y przÿszedl zaszÿe, a | nalazl ÿe spÿącze, bÿlÿ czÿem | oczÿ ÿch obczÿązonÿ, ÿ nÿe | wÿedzÿelÿ, czo mu mÿelÿ | odpowÿedzÿecz. A opuszczÿw- | szÿ . . ak, odszÿedl ÿ mo- | dlÿ . . trzÿeczÿ raz tÿmÿz | szl . . . kącz: Oÿcze! ÿestlÿ | . . . . nÿesz kelÿch, | to . . . . ÿe, a wszakosz nÿe | m . . . . . ale twoÿa bądz | ÿ . . . . u szÿe angÿol | z . . . . czÿeszaÿącz go, a | . . . . nanÿu dluzeÿ, | sz . . . . stal szÿe ÿest | ÿ . . . . . . opÿe | (*v.*) krwÿe bÿezązeÿ* na zyemÿe. | A gdÿ wstal od modlÿtwÿ, | a przÿsedl trzÿeczÿe do zwo- | lenÿkow szwoÿch, a nalazl | ÿe spÿącze dla szmutku, ÿ | rzekl do nÿch: Spÿczÿe ÿusz, | a odpoczÿwaÿczÿe* dosÿczÿ, | otho przÿblÿzÿ szÿe godzÿ- | na, a szÿn czlow . . . . | zÿe wÿdan n . . . . . . | nÿkom wsta . . . . . | mÿ. O tho kt . . . . . | da blÿzkocz . , . . . | czÿe mowÿl . . . . . . | szczÿa, a ktorz . . . . . | Iudasz ÿed . . . . . . | przÿszedl . . . . . . | ludzÿ z sz . . . . . | mÿ ÿ . . . . | (*23*) mÿstruow, ÿdącz przed nÿ- | mÿ. A ktorÿ go wÿdal, | dal ÿm znamÿe, rzekącz: ktoregoczkolwÿek ÿa bede | czalowal, tenczÿ ÿest, trzÿ- | maÿczÿesz go a wÿedczÿe | opatrznÿe. Iudasz tedÿ | gdÿ wzÿąl rothą od bÿsz- | ku. . ÿ lÿczomÿernÿ- | . . . . przÿszedl | . . . . amÿ spoch- | . . . . zbroÿą. Ale | . .

---

[1] Litera *ÿ* w „wstanije“ przekreślona.

. . wszÿtko, czo | . . . . . nan wÿstą- | . . . . kogo szu- | . . . . ÿedzÿelÿ: | . . . . Ihezus: Ia | . . . . . . Iudasz. | (v.) Gdÿ tedÿ rzekl ÿm: Ia ÿe- | stem, wstąpÿlÿ szÿe [1] na- | zad ÿ padlÿ na zÿemÿe. | A on drugÿ rasz spÿtal ÿch, | kogo szukaczÿe? Onÿ rzeklÿ: | Ihesusza Nazarenszkego. Od- | powÿedzal Ihesus: Rzeklem | wam, ÿzem ÿa ÿest, ÿestlÿ | tedÿ mnÿe szukaczÿe, daÿ- | czÿe thÿm odÿdz . . szÿe | napelnÿla, mo . . rą | mowÿl, ÿsz kt . . . dal | nÿe straczÿlem . . . .'| dnego ÿ przÿ . . . ÿe | Iudasz ku |Yez . . . . bÿ | go poczalow . . . . | Gdy przÿs . . . . . | mÿast . . . . . zÿ | do nÿ . . . . . . w: (*24*) Mÿstrzu! Y rzekl ÿemu Ihesus: | Przÿaczÿelu, dlaczegosz | przÿszedl? A on poczalowal | go. Rzecze ÿemu Ihesus: Iu- | dassu! poczalowanÿm szÿ- | na czlowÿeczego wÿda- | wasz. A tedÿ przystąpÿlÿ | a recze wrzuczÿlÿ na Ihesu- | sza, ÿ ÿelÿ ÿego. Ale wÿ | dza . . onÿ, ktorzÿ przÿ nÿm | bÿ . . . mÿalo bÿcz, rzek- | lÿ . . . Panÿe! mamÿ | . . . ÿeczÿem. A Sÿ- | m . . . . tr ieden sz nÿch | z . . . . rzÿ bÿlÿ z Iezu- | sz . . . . ÿącz mÿecz, dobÿl | . . . . . ÿwszÿ szluge | k . . . . . . kaplanszkego | . . . . rawe | . . . . ÿmÿe | (v.) Malchusz [2]. Odpoweÿdzal Ihesus, | rzekl: Nÿechaÿczesz nÿnÿe. | Y rzekl Yeszus Pÿetrowÿ: Odwrocz, a wloz mÿecz twoÿ | w noznÿ ÿ w mÿeszcze ÿe- | go, bo wszÿtczÿ, ktorzÿ bÿo- | rą mÿecz, meÿczÿ . . pogÿ- | ną, kelÿch ktor . . . . | oczÿecz nÿech . . . . | gÿ pÿl, a za . . . . . | bÿch nÿe mo . . . . . | oÿcza mego . . . . . | terasz wÿą . . . . . | nasczÿe czÿ . . . . . | a ÿakoz te . . . . . | pÿszm . . . . . | bÿ . . . . | ÿ . . . . | (*25*) Wÿencz godzÿną pan Ihesus | rzekl do onÿch, ktorzÿ bÿlÿ | przÿszlÿ naÿn: Kxÿązetha | kaplanszke ÿ przelozenÿ | koszczÿela ÿ starszÿ, iako | na lotra wÿszlÿszczÿe z mÿ- | eczmÿ ÿ sz kÿmÿ, ÿmowacz | mÿe, gdÿzem kozdy dzen | sz wamÿ w koszczÿele szÿe- | dzÿ . . avczaÿącz a nÿe | yel . . e mÿe, onÿsczÿe | scz . . . ÿ reke szwoÿe | . . . . lecz ta ÿest godzÿ- | n . . . . . ÿ mocz czemno- | szcz . . . . wszytko stalo | sz . . . . ÿe napelnÿlÿ | p . . . . roroczke. Thedy | . . . . lenÿczÿ wszÿczÿ | o . . . . . wego vczÿeklÿ, | (v.) a mlodzÿenÿecz nÿektory | nasladowal go, odzÿanÿ | ruchem ploczÿennÿm | na czÿalo nage, ktorego | ÿąlÿ; ale on puszczÿwszÿ | rucho, vczÿekl od nÿch. | Ale rotha ÿ rothmÿstrz | ÿ szludzÿ zÿdowszczÿ | ÿąwszÿ Ihesusa . . . | go, ÿ przÿw . . . . . | szą napÿrw . . . . . | szwÿekÿer . . . . . | ktorÿ bÿl . . . . . | trzÿeba . . . . | vm . . . . | (*26*) Ihesusza z daleka. Y drugÿ | zwolenÿk, a on zwole- | nÿk bÿl znaÿomÿ bÿszku- | powÿ, ÿ wszedl z Yezuszem | do szÿenÿ bÿszkupÿ, ale | Pÿotr stal v drzwÿ na dwo- | rze. Wÿszedl

---

[1] = vustąpili się = ustąpili. [2] Nad literą *ch* w „Malchusz" dopisane *k*.

tedÿ zwole- | nÿk, ktorÿ bÿl znaÿomÿ | bÿszkupowÿ, ÿ rzekl wro- | thn . . e, abÿ wpusczÿla | pÿ . . . . wszedszy, wnÿ- | ą . . . zÿal wposzrod | ssz . . . . dole z slugamÿ | a . . . . . . szÿe grzÿal, | ab . . . . ÿal konÿecz, a | g . . . . olo szÿedzÿelÿ | by . . . . . nedzÿ ÿmÿ | kt . . . . dzÿewka | (v.) nÿektora wrothnÿczka, | ÿedna z dÿwek* nawÿsse- | go kaplana. Szÿedzączego | a grzeÿączego szÿe v og- | nÿa wezrzawszÿ naÿn, | ÿ rzekla: A ÿ tysz z onÿm | Ihesuszem Galÿleÿszkÿm | Nazarenszkÿm bÿl, a snadz | ÿ tÿ ÿestesz z z . . ÿkow | czlowÿeka, o . . . . | szÿe go zapr . . . . | szÿtkÿmÿ . . . . | wÿasto . . . . | wÿem, a . . . . | I wÿszedl . . . . . . | en a nat . . . . . . | zapÿal . . . . | pÿt . . . . |
(27) iego ÿ nąką* ÿego. Odpo- | wÿedzal ÿemu Ihesus: Iaw- | nÿemczÿ ÿa mowÿl szw- | ÿatu ÿząwzdÿm nączal[1] | w zborze ÿ w koszczÿele, gdÿe* | wszÿtczÿ Zÿdowe szÿe sz- | chodzÿlÿ, a pokąthnÿem | nÿe mowÿl nycz, czÿemu | mÿe pÿtasz, pÿtaÿ onÿch, | ktorzÿ szluchalÿ, czom ÿm | powÿedal, otocz czÿ wÿe- | dz . . ÿa mowÿl. A gdÿ | th . . . ekl, ieden szluzeb- | ny . . . przÿstąpÿwszÿ | . . . . . . zek Ihezussowÿ | rz . . . . Tak odpowÿed- | a . . . . owÿ. Odpow- | ÿe . . . . Ieszus: Ieslÿm | (v.) zle rzekl, powÿedz, ÿako zle, | a dobrzÿelÿ, przÿecz* mÿe | bÿÿesz. I poszlął go Annasz | zwÿązanego do Kaÿffasza, | bÿszkupa ÿ kxÿązÿeczÿa | kaplanszkego, gdzÿe wszÿ- | czÿ kaplanÿ, mÿstrzowe ÿ | starszÿ spolem szÿe bÿlÿ | zeszlÿ. A Pÿotr zdaleka na- | szladowal go, a . . . . . | nawÿssego kap . . . . | wÿssÿ kxÿezÿ . . . . | rada szukal . . . . . | szwÿadeczt . . . . | Ihesussowÿ . . . . | ercz wyda . . . . | choczÿa . . . . | szwÿatko . . . . | (28) mnodzÿ czÿem falszÿwe sz- | wÿadeczthwo mowÿlÿ | przeczÿw ÿemu, ale zgod- | ne szwÿadeczthwo gÿch | nÿe bÿlo, asz na ostathku | dwa przÿszlÿ falsÿwÿ z*- | szwÿatkowÿe a ffalssÿwe | szwÿadeczthwo dawalÿ | przeczÿw ÿemu, rzekąncz: | Ten mowÿl, ÿ szlÿsselÿszmÿ | mo . . ego: Moge szką- | zÿ . . . koszczÿol reką | vd . . . ÿ, a za trzÿ dnÿ | ÿ . . . . reką dzÿalanÿ | zb . . . . z, a nÿe bÿlo zgo- | d . . . . . wÿadeczthwo | I p . . . . . nawÿssÿ ka- | pl . . . od spÿtal Ihesusza, | (v.) rzekącz: Tedÿ nÿcz nÿe od- | powÿedasz na to, czocz oto | zamÿetaÿą, a czÿ przeczÿw | tobÿe szwÿaczą*. Ale Ihesuz | mÿlczal, ÿ nÿcz nÿe odpo- | wÿedzal. Zaszÿe lepak na- | wÿssÿ kaplan pÿtal go | ÿ mowÿl k nÿemu: Poprz- | ÿszegam czÿe przesz boga | zÿwego, abÿ mÿ powÿe- | dzal: Ieslÿsz thÿ . . . | ga bogoslaw . . . . . | mu rzekl: Iam. . . . . . | wÿsz a wsza- . . . , | wam od th . . . . . | rzÿcze szÿw . . . . | szÿedzączego . . . . . | boszkeÿ a . . . . . . | w oblocz . . . .

---

[1] Nad ą w „nączal“ dopisane rubro v.

. . | (*29*) Tedy kxyązye kaplanszke | rozdar* odzyenye szwoye, | rzekącz: Othocz bluzny, czosz | yeszczye potrzebuyemy sz- | wyatkow, otoszczye terasz | slyssyely bluznyeny, czosz | szye wam wydzy? Ktorzy | wszyczszy* pothapyly wyn- | nego bycz szmyerczy, a ony | mezowe, ktorzy go trzyma- | ly . . awaly go, byyącz, | y po . . go nyektorzy pl- | w . . . clanyacz oblycze | ye . . . ssykygo* byly. a | dr . . . onyamy w obly- | cze . . . dawaly, y pytaly | g . . . . Prorokuy nam, | . . . . st ktory czye v- | de . . . szludzy go poszy- | ko . . . . gye bluznyenya | (*v.*) przeczyw yemu mowyly. | Staly tesz tam nyewolny- | czy y szludzy v ognya, bo | zymno bylo, a grzaly szye. | A byl tesz sz nymy Pyotr Si- | mon, stoyącz y grzeyącz | szye. A po maley chwyly | lepak, gdy go wydzala dru- | ga dzywka, iela mowycz | o nym, ktorzy tam okolo | staly, y tenczy . . . | szuszem . . . . . . | rzekly, yemv . . . . . | yestes zw . . . . . | a on y dru . . . . . . | przal sprz . . . . . . | a nym zw . . . . . | gdy szye . . . . . | by yed . . . . | (*30*) stąpyly, ktorzy tam staly, | y rzekli Pyetrowy: Wyeras ty | yeszt z onych, mowa thwo- | ya yawnego czye czyny, | bo y Galyleyczyk yestesz. | Rzekl yeden z szlug byszku- | pych, przyrodzony onego, | ktoremu byl Pyotr vcho | vczyąl: Azazyem ya nye- | wydzal czyebe w ogrodzye | sz nym . . zaszye szye zaprzal | Pyotr . . . ąl przeklynacz, la- | ya . . . szegacz, ysz nye z- | n . . . wyeka tego, ktore- | go . . . cze, a nathych- | m . . . yencz, gdy yeszczye | m . . . . r zapyal, a obro- | czy . . . . pan Ihesus wez- | rz . . . . . Y wspomyonąl | (*v.*) Pyotr na szlowa panszszkye, | ktore mu byl rzekl Ihesus, ysz | pyrwey, nyszly kur dwa- | krocz zapoye, trzy razy szye | mnye zaprzysz, a wyszed- | szy wen*, gorzko plakal. | A gdy szye stal dzyen, zeszly | szye starszy z ludu y wszycz- | ky kxyązyeta kaplanszke | y mystrzowe ze . . . . | radą naprzeczy . . . . | aby go naszmy . . . | y wyedly go . . . . | yey pytayąc . . . . | yest Christu . . . . | A on rzekl y . . . | wam pow . . . . | czye my . . . . . | bych tesz . . . . . | wycze . . . . . | (*31*) czyczye, alecz odtąnd bedzye | szyn czlowyeczy szyedzyą- | czy na prawyczy boszkey. | Y rzekly wszytczy, a wyecz | yest thy szyn bozy, | ktory rzekl: Wy mowyczye, yzem | ya yest. A ony rzekly: Czosz | yesczye ządamy szwyadecz- | thwa, a toszmy szamy szly- | szyely z ust yego. A wstaw- | szy wszytko mnosthwo | ych z . . zawszy Ihesusza | . . . d Kayphasza, y wy | da . . . onszkemu Pyla- | tow . . . roszczye na ratusz, | ab . . . no. A tedy wy- | dz . . . asz, ktory go byl | w . . . . yest ynsz oszą- | dz . . . aloszczya przy- | w . . . . . roczyl trzy- | (*v.*) dzyeszczy pyenyedzy srebr- | nych kxyązetom kaplan- | szkym y starszym, rzekącz: | Zgrzessylem, wydawszy | krew prawedlywą. A ony | rzekly: Czo nam do tego, ty | patrz. A porzuczywszy pye- | nyądze w koszczyele, od- | szedl, a byezawszy obyeszyl | szye. A kxyązeta . . . | wzyąwszy py . . . . | kly: Nyegodn . . . . | klascz do skar . . . . . | myto krwy . . . .

. . | w radą kupy . . . . | garnczarzow . . . . . . | pyelgrzym . . . . | heldem . . . . | (*32*) krwye asz do dyszeyszego* | dnya. A tedy spelnylo szye, | czo rzeczeno* przesz proroka | Ieremyasza, mowyączego: | Y wzyely trzydzyeszczy sre- | brnych myto naietego, kto- | rego nayely od szynuow | Israhelszkych, a daly ye na | rolą garnczarzowe*, yako | my vstawyl pan.

I stal Ihezus przed staro- | . . . a ony nye wesly | do . . . . . aby szye nye | po . . ly, ale iszby ba- | ra . . . dly. Wszedszy | te . . . ath do nych wen*, | y . . . orą szgarga* przy | w . . . . . . przeczyw czlo- | w . . . . . . Odpowye- | (*v.*) dzyely, a rzekly yemu: By | then nye byl zloczynecza, | nye dalybyszmy go tobye. | Rzekl tedy Pylat: Wezmy- | czyesz go wy, a podlug | zakonu waszego oszedcz*- | ye go [1]. I rzekly mu Zydo- | wye: Nam szye nye go- | dzy zabyacz nykogo, a- | by szye mowa Ihesusowa | napelnyla, ktor . . mowyl, | znamyonu . . . . . sz- | myerczyą . . . . . . | I poczely go . . . . . | acz, rzekącz . . . . . | lezly odw . . . . | lud nasz, a . . . . | dany . . . . | a mowy . . . . | (*33*) Christuszem krolem zydo- | wszkym. Wszedl tedy zaszye | na rathuz Pylat, a zawo- | lal Ihesusza, y rzekl yemu: Tyly yestes krol zydowsz- | ky? Odpowyedzal Ihesus: Od | szyebe szamego to mow- | ysz, albo yny powyedali | tobye o mnye? Odpowye- | dzal Pylat: Azalyzem ya | Zyd, lud twoy, byszkupo- | we twoy wydaly czye | m . . czosz vczynyl. Od- | po . . al Ihesus: krolew- | stw . . . ye nye yeszczy* | s te . . . yata, by s tego | szw . . . ylo krolewstwo | mo . . . . dzy moy wzdy | by . . . myly, abych | ny . . . . Zydom; | (*v.*) ale nynye krolewstwo mo- | ye nye yest stąd. Rzekl mu | tedy Pylat: A wyeczyesz thy | krol. Odpowyedzal Ihesus: | Ty mowysz, yzem ya krol. | Odpowyedzal Ihesus [2]. Iaczyem | szye na to narodzyl, y na | tom przyszedl na ten szw- | yath, abych szwyadecztwa | wydal o prawdzye. Wszel- | ky, kto yest spraw . . szlu- | cha gloszu me . . . . | yemu Pylat . . . . . · | wda, a gdy . . . . . . | wyszedl do . . . . | kxyążąt . . . . . . | y do tluszcz . . . . . | yą nye . . . . | ny w tym . . . . | a ony . . . . | (*34*) lowaly, rzekąncz: Poruszyl- | czy lud, nączayącz po wsz- | yczkey zydowszkey zyemy, | począwszy od Galylee asz tu. | A Pylath szlyszącz Galylea, | pytal, yestlyby czlowyek | Galyleyczyk byl. A gdy szye | dowyedzal, ysz byl z moczy | Herodowey, odeszlal go | do Heroda, ktory tesz w Yeru- | szalem byl onych dnyow. | Ale Herod vzrzawszy pana | Ihesusza . . byl barzo, bo go | da . . . ządal wydzyecz. | On . . . rzetho, ysz wyely | szly . . . onym, y nadzye- | w . . . namyenya nye | ya . . . ydzyecz od nyego, | a p . . . . mogymy szlowy. | (*v.*) Ale on mu nycz nye odpow- | yedzal, a kxyązetha kaplan- | szke y mystrzowe

---

[1] ≥ osądźcie go. [2] „Odpowijedzal Ihesus" przekreślone.

staly v- | pornye, oszkarzayącz onego. | I wzgardzyl go Herod z woy- | szkem szwym a w poszmych | obroczyl, oblokszy w odzenye | byale, y odeslal go do Pyla- | ta, a staly szye przyaczyelmy | Herod y Pylat onego dnya, | aboczym przedthym nye- | przyaczelmy. . . . . . . | wespolek a . . . . . | zezwawszy . . . . . . | lanszke vrze . . . . | rzekl do nych . . . . . | my czlowy . . . . | by odwra . . . . | a to ya . . . . . . | yącz za . . . . | (35) Nye naydnye w czlowyecze | thym podlug rzeczy thych, | w ktorychyeśćzye go szoczyly, | ale any Herod, abom wasz | byl odeszlal do nyego, a oto | nycz godnego szmyerczy | nye stalo szye mu, a takze | szkarawszy, wypuszczye* go. | A wszakoz oszkarzaly go na- | wyssy kaplańy w wyelye* | rzeczach, a gdy byl oszkarzan, | nycz nye odpowyedzal. A | tedy rzekl yemu Pylat: Nye- | szly . . . ako mowyą prze- | czyw . . . ye szwyadeczthwa | m . . . odpowyedasz, patrz | ya . . . le na czye szkarzą. | Ale . . . ym wyenczey nycz | nye . . . . dal yemu na | (v.) zadne szlowo, tak ysz szye | starosta barzo dzywowal. | A na dzyen vroczyszsty* | byl obyczay, ysz muszyl* pu- | szczycz ym yednego z wy- | eznyow, ktoregoby kolwy- | ek chczyely y proszyly. I | myal tedy yednego wyez- | nya znamenytego, ktory | byl rzeczon Barrabasz. Ten | ysz byl zwadzcza, . . yal | wyezyenyu . . . . . . | vczynyl byl . . . . . | a gdy przysl . . . . . | yely proszy . . . . . | zdy czynyl . . . . . | odpowyed . . . . . . | Ieszczy oby . . . . | yedneg . . . . | (36) Wyelkąnocz, ktoregosz tedy | chczeczye, abych wam pu- | szczyl: Barabasza albo kro- | la zydowszkego Ihesusza, | ktory rzeczon Krystus. Wye- | dzal czem*, ysz prze nyena- | wyscz wydaly mu onego, | a byskupowe tedy pobu- | dzyly poszpolstwo, aby le- | pyey Barabasze* ym puszczyl. | Y zawolal wsytek lud, rze- | kącz: Ztrzacz tego, a puscz | nam Barabasza. A Pylat | lep . . . wyl do nych ch- | czyą . . . pusczycz Ihesusza, | a cz . . . . mam vczynycz | kro . . . dowszkemu, kto- | ry . . . . Chrystus. A ony | za . . . . kącz: Vkrzyzuy, | (v.) vkrzyzuy go! I trzeczye* rasz | rzekl ym: A czoz zlego vczy- | nyl, zadney czy ya przyczy- | ny szmyerczy nye naydu- | ye w nym, szkarze go te- | dy a puszczye. A ony tym | wyeczyey vszylowaly, wy- | elkymy gloszmyządayącz, | aby vkrzyzowan byl, a szy- | lyly szye gloszy ych. Vidzącz | tedy Pylat, ysz nye mogl | przewyescz, a . . . . . | zburzenye b . . . . . . | wode vmyl . . . . . . | przed ludem . . . . . | wynyenem . . . . . | go sprawye . . . . . | szye patrz . . . . . | dzyawszy . . . . . . | (37) krew yego na nasz y na | szyny naszye. A tedy yąl | Pylat Ihesusza y vbyczowal, | a zoldnyrze yego poyąwszy | go na ratusz, żebraly do nye- | go wszytką rothe, a zwlok- | szy go, wodzyaly go plasczem | czyrwonym, y vplotszy | wyenyecz s czyrnya, wlozy- | ly na glową yego, y daly | trczyną w rąke yego, a kle- | kayącz przed nym, poszmy- | waly go, rzekącz: Bądz zdrow | krol . . owszky, y dawa- | ly . szyky, a pluyącz | nay . . ząwszy trzczyne | byl

. . ẏego, asz wẏ- | sze . . . . Pẏlat wen, ẏ | rzek . . . tho-czẏem przẏ- | wẏ . . . . am wen, abẏscze | (*v.*) abẏszczẏe* poznalẏ, ẏszczẏ | zadneẏ przẏczẏnẏ nẏe | naẏduẏe w nẏm. I wẏsel | Ihesus, noszącz czẏrnẏową | koroną ẏ odzẏenẏe czẏr- | wone. I rzekl Pẏlat do | nẏch: Otho czlowẏek. Ale | gdẏ go vzrzelẏ bẏszkupo- | we ẏ sludzẏ, wolalẏ rze- | kącz: Vkrzẏzuẏ, vkrzẏzuẏ | onego! Rzekl ẏm Pẏlat: | Wezmẏczẏe go . . vkr- | zẏzuẏczẏe, bocz . . . | duẏe w nẏm . . . . . . | Odpowẏedze . . . . . . | we: Mẏ zako . . . . | podlug zako . . . . . . | rzecz, ẏsz szẏe . . . . . . | ẏm dzala . . . . . . | te mow . . . . . . | (*38*) sze bal, a wszed na ratusz | drugẏ rasz, rzekl do Ihesusza: | Szkądesz tẏ? A Ihesus mu odpo- | wẏedzẏ nẏe dal. Rzekl mu | tedẏ Pẏlat: Nẏe mowẏsz | sze mną, azaz nẏe wẏsz, ẏsz | ẏa mam mocz vkrzẏzowacz | czẏe ẏ mam mocz wẏpusz- | czẏcz czẏe. Odpowẏedzal | Ihesus: Nẏe mẏalby moczẏ | przeczẏwko mnẏe zadneẏ, | gdẏczbẏ nẏedano z wẏszoka, | a przeto kto mẏe wẏdal | tob . . ẏenczẏcz grzech | ma . . d zẏe Pẏlat szukal | go . . . uszczẏcz, ale Zẏdo- | we . . . lẏ mowẏącz: Ie- | szlẏ . . . vẏpusczẏsz, nẏe | ẏest . . . aczẏel czeszarzo- | wẏ . . . . z to Pẏlath, | (*v.*) przẏwẏodl Ihesusza, ẏ szyadl | na stolczu na mẏesczu, kto- | re zową likostratos a po | zẏdowszku gabata. A bẏlo | to w pẏątek przed Welką | noczą godzẏnẏ ẏakobẏ | szuoste. A gdẏ szẏedzẏal Pẏ- | lath na sządzẏe, poszlala | k nẏemu zona ẏego mo- | wẏącz: Nẏe czẏn nẏcz spra- | wedlẏwemu . . . . bocz- | yem wẏelẏe . . . . . a | dzẏsz przesz . . . . . | nẏego, ẏ rzek . . . . | krol wasz a . . . . . . | Vezmẏ wezw . . . . . | go. Rzekl ẏm . . . . | wassego vk . . . . . . | wẏedzẏelẏ . . . . . | mamẏ k. . . . . . . | (*39*) A tedẏ Pẏlat chczącolumn dosz- | ẏcz vczẏnẏcz ludu, a przẏ- | sządzẏwszẏ, ẏazbẏ bẏla | proszba ẏch, puszczẏl ẏm | Barabasza tego, ktorẏ dla | mezoboẏstwa ẏ zwadẏ | wszadzon bẏl do wẏezẏe- | nẏa, ktorego proszẏlẏ, a | Ihesusza bẏczmẏ vbẏtego | podal wolẏ ẏch, abẏ vkrz- | ẏzowan bẏl. A poẏąwszẏ | tedẏ Ihesusza, gdẏ go ẏusz | na . . alẏ, zwleklẏ go | zs cz . . onego plaszczẏa, a | oble . . . go odzẏenẏm ẏego, | y n . . . dlẏ, abẏ go vkrzẏ- | zow. |

A . . . . sząсz na szobẏe | . . . . . ẏ szedl na ono | mẏ . . . . e rzeczono bẏlo | (*v.*) Lẏsina a po zdowszku* Gol- | gatha*. A gdẏ wẏszlẏ wẏe- | dącz go, polapẏlẏ nẏeẏake- | go Simona Czẏrenszkego, | ẏdączego ze wszẏ oẏcza, Ale- | xandra ẏ Ruffa, a tego przẏ- | tẏszneli* ẏ kazalẏ krzẏsz nescz | za Ihesuszem. A nasladowala | go tluszcza wẏelka ludu ẏ | nẏewẏast, ktore zalowalẏ | ẏ plakalẏ onego . . . . | czẏwszẏ szẏe d . . . . | ẏ rzekl: Czorkẏ . . . | nẏe chczẏeẏcz . . . . | mẏe, ale pla . . . . | na szẏe ẏ n . . . . . | aboczẏm ot . . . . | w ktorẏch . . . . . | wẏone . . . . | towẏe . . . . | (*40*) i pẏerszẏ, ktore nẏe doẏlẏ. | Tedẏ wẏecz poczną mowẏcz | goram, padnẏczẏe na nasz, | a pagorkom, przẏkrẏczẏe | nasz, aboczẏm ẏeslẏcz nad | zẏelonẏm drzẏewẏe* tho | czẏnẏą, nad suchem czo be- | dzẏe?

I byl tesz wyedzeny y | drudzy dwa zlosznyczy, aby | sz nym byly straczony*. | Gdy tedy przyszly na | myescze, ktore rzeczono | Golg. . cze szye wyklada | my . . . Lysiny, daly mu | my . . . wyno pycz z- | mye . . . wszy z zolczyą. A | gdy . . . yl, nye chczyal | pycz . . . a godzyna trze- | czya . . . yego wyencz v- | krzy . . . . . a sz nym | (v.) drugych dwu lotru, yedne- | go na prawyczy, a druge- | go na lewyczy, a w poszrod- | ku Ihesusa. Y napelnylo szye | Pyszmo, ktore mowy, isz ze | szloznyky polyczon yest. A | napyszal tesz y nadpysz | Pylath obwynyenya ye- | go, a bylo napyszano: Ihesus | Nazarenszky, krol zydowsky. | Ten tedy napysz mnodzy | Zydow cztly [1], bo . . . . . | myesta bylo . . . . . . | byl vkrzyzow . . . . . | bylo napysan . . . . | greczke y la . . . . . | wyly tedy . . . . | szkupowe z . . . . . | pysz krol . . . . | ysz mow . . . . . | (41) zydowszky. Odpowyedzal | Pylath: Czom napyszal, | thom napyszal. Zolnyrze | tedy, gdy go vkrzyzowaly, | wzyely szathy yego, a v- | czynyly czthyrzy czeszczy, | kozdemu zoldnyerzowy | czescz polozyly, tesz y suknie, | ktora byla nyeszyta, ale w- | szytka tkana. Y rzekly szo- | bye spolem: Nye rozrzynay- | my yey, ale rzuczmy losz, | ony . . ya ma bycz, aby szye | Pysz . . napelnylo, rzekącz: | Roz . . lyly szobye odzye- | nye . . ye, a na szuknye | m . . . sczyly losz. A tak- | zye . . . Inyerze vczynyly, | a sz . . . . strzegly go. | (v.) Ale ony, ktorzy przemyaly, | bluznyly go, kywayącz glo- | wamy szwoymy, a mow- | yącz: Wach! ktory kazyss | koszczyol bozy a we trzech | dnyoch zaszye buduyesz, | zbawyenego vczyn szam | szyebe, a yestlysz szyn bozy, | zstąp z krzyza. A tako tesz | y nawyssy kaplany, | na- | grawayącz yeden ku dru- | gyemu z myst . . . star- | szymy mowy . . . . | wyone czyny . . . . . | yebye nem . . . . . | nego vczyn . . . . . | krol Israhe . . . . | chay stąpy . . . . . | za, abysz . . . . | (42) wyerzyly yemu, duffal | czyem w bozye, nyechey* go | terasz wybawy, yestly mo- | zye, mowyl czyem, yzyem | szyn bozy. A toz tesz y lotrowe, ktorzy sz nym byly vkrzyzo- | wany, vragaly yemu. Stal | tedy lud, czekayącz, a Ihesus | mowyl: Oycze! odpuscz ym, | bo nye wyedzą, czo czynyą. | Ale yeden z onych lotrow, | ktory wyszyal, bluznyl go, | rzekącz: Iesly ty yest Christus, | zbawyonego vczyn samego | szyeby . . nasz. A odpowye- | dza . . . drugy, zbagal go, | rze . . . y szye thy boga bo- | ysz . . . . w tymze pota- | pye . . . my ysczye spra- | (v.) wedlywye, bo godną zap- | late za szwe vczynky bye- | rzymy, ale tento czo zle- | go czynyl? Y mowyl do Ihe- | zusza: Panye, pamyetay | na mye, gdy przydzyesz w | krolewstwo twoye. I rzekl | yemu Ihesus: Zaprawde mo- | wye tobye, dzysz sze mna | bądzyesz w rayu. A staly szą | podle krzyza

[1] = czytali.

Ihesuszowego | matka ÿego . . . . | matkÿ ÿego . . . . . . | phina ÿ Ma . . . . | lena. Gdÿ tedy . . . . . . | Ihesus matke . . . . | stoÿączego . . . . . . | wal mow . . . . | Nÿewÿast . . . . | (*43*) Potÿm rzekl zwolenÿko- | wÿ: Otho matka thwoÿa. | A od oneÿ godzÿnÿ wzÿąl | ÿą zwolenÿk za szwoÿe, | a bÿla nÿemal godzÿna | szÿosta, od ktoreÿ czemno- | szczÿ stalÿ szÿe po wszÿt- | keÿ zÿemÿ asz do godzÿnÿ | dzÿewÿątheÿ, a zaczmÿlo | szÿe szluncze. A o godzÿnie | dzÿewÿąthey zawolal | Ihesus gloszem wÿelkÿm, | rzekącz: Helÿ, helÿ, lama, | zab . . anÿ, a to ÿest wÿ- | lozeno, Boze, boze moÿ! | czem . . . mÿe opuszczÿl. Ale | nÿ . . . . tamo stoÿączÿ | ÿ sl . . . . . czÿ mowÿlÿ: | Oto . . . . Heliasza wola. | (*v.*) A potem* wÿedzacz Ihesus, | zÿe szÿe wszÿtkÿ rzeczÿ | wypelnÿlÿ, abÿ szÿe | spelnÿlo Pÿszmo, rzek | kąncz [1]: Pragne! A bÿl tam | sząd postawÿonÿ, pelnÿ | ocztu, a tedÿ bÿezal ÿed- | en z nÿch, wząwszÿ gab- | kÿe, napoÿl oÿtem* [2], a | obwÿązawszÿ ku trzÿ- | nÿe [3], podawal mu pÿcz. | A tedÿ ÿnÿ mowÿlÿ: | Nÿechaÿcze . . . . | ÿestlÿ przÿdzÿe . . . . . | szeÿmowacz . . . . | dÿ przÿÿąl . . . rzekl: Spel . . . . | a wolaÿą . . . . . . | kÿm rzek . . . . . . | (*44*) thwoÿe poleczam du- | cha mego, a naklonÿw- | szÿ glowe, wÿpusczÿl du- | cha mego [4]. A owaczÿm | zaszlona kosczÿelnÿa roz- | darla szÿe na dwÿe czÿe- | sczÿ od wÿrchu asz na dol, | a zÿemÿa szÿe ruszala ÿ | skalÿ szÿe sczÿepalÿ ÿ gro- | bÿ szÿe othwarzalÿ, ÿ | mnogÿe czÿala szwÿetÿch, | ktore bÿlÿ zmarlÿ, powsta- | lÿ, a wÿszedszÿ z grobuow | po z marthwÿch wstanÿu | ÿego . . zÿaly do szwÿetego | mÿe . . a vkazalÿ szÿe mno- | gÿ . . szethnÿk wÿecz, kto- | rÿ . . wko stal, ÿ ktorzÿ | sznÿ. . . lÿ, strzegącz Ihesu- | sza . . . . cz zÿemÿe drzenie, | (*v.*) i onÿ rzeczÿ, ktore szÿe dz- | alÿ, a ÿsz tak wolaÿącz, szko- | nal, balÿ szÿe barzo, chwa- | łącz boga ÿ mowÿącz: Isz- | czÿe, szÿn bozÿ bÿl spra- | wedlÿwÿ ten. A wszÿtka | zgraÿa onÿch, ktorzÿ spo- | lem stalÿ ku dzÿwowÿ | onemu, bo wÿdzelÿ, czo | szÿe dzÿalo, a bÿącz pÿer- | szÿ szwoÿe, odchodzÿlÿ. A | stalÿ tesz tam wszÿtczÿ zna- | ÿomÿ ÿego opodal, bÿlÿ | tesz ÿ nÿewÿastÿ . . . . | patrzącz zdaleka . . . . | ktorÿmÿ bÿla . . . Ma- | gdalena ÿ Ma . . . . . . | mnÿeÿszego . . . . | zepha ÿ Szalo . . . . . | (*45*) szÿnuow Zebedeuszowÿch, | ktore nasladowalÿ Ihesusa | od Galÿleÿ, szluzącz ÿemu, | ÿ gÿne mnoge, ktore spo- | lem sz nÿm weszlÿ bÿlÿ | do Iheruszalem. Zÿdowe | tedÿ, ÿsz Wÿelkanocz bÿla, abÿ nÿe ostalÿ na krzÿzu | czÿala w szwÿeto, byl czÿem | wÿelkÿ on dzÿen szwÿetÿ, | proszÿlÿ Pÿlata, abÿ pola- | malÿ ÿch golenÿ, ÿasbÿ | bÿlÿ zÿeczÿ. I przÿszlÿ zolnie- | rze, pÿrwemu polamalÿ | ÿego golenÿ, ÿ drugemu, | tak . . ktorÿ sz nÿm bÿl | vkrzyzovan. Ale gdÿ do | Ihesusza przÿslÿ, a wÿ-

[1] „kąncz“ przekreślone. [2] Przez pomyłkę zam. „ocztem“ = octem. [3] = trzcinie. [4] „mego“ przekreślone.

dzẏelẏ | go . . . marlego, nẏe la- | ma . . . . nẏ ẏego, ale | (v.) ieden zoldnẏerzow wlocz- | nẏą bog*[1] ẏego othworz- | ẏl, a natẏchmẏast wẏsla | krew ẏ woda, a ktorẏ wẏ- | dzal, szwẏadeczthwo wẏ- | dal a prawdzẏwe ẏest | szwẏadecztwo ẏego, a on | wẏe, ẏsz prawde mowẏ, | abẏszczẏe ẏ wẏ wẏerzẏlẏ. | Stalẏ czẏem szẏe thẏ rze- | czẏ, abẏ szẏe Pẏszmo nap- | elnẏlo: koseczẏ w nẏem | nẏe zlomẏczẏe, a druge | pẏszmo mowẏ . . . . . | ẏą, w ktorego . . . . Po- | tẏm wẏenz* gdẏ . . . . | weczor stal . . . . | ktora ẏest . . . . . . | Owaczẏem . . . . | (46) ktorẏ czlowẏek ẏmẏenẏem | Iozeff, ẏen bẏl znakomẏthẏ | dzẏeszẏąthnẏk, mąz dobrẏ | ẏ sprawedlẏwẏ, ten nẏe p- | rzẏzwalal radzẏe ẏ vczẏn- | kom ẏch, od Arimatieẏ | mẏasta zẏdowszkego, kto- | rẏ tesz oczekawal krolew- | stwa bozẏego, przetho zẏe | bẏl zwolenẏk Ihezusow, | ale taẏemnẏ dla boẏaznẏ | Zẏdow. Ten tedẏ szmẏele | przẏstąpẏl do Pẏlata ẏ pro- | sẑẏl . . ẏ wzẏąl czẏalo Ihe- | zussowo, a Pẏlath dzẏwo- | wal . . ẏsz bẏ tak rẏchlo | vm . . przẏzwawszẏ sze- | th . . . pẏtal go, ẏestlẏ | ẏusz . . . rl. |

(v) A gdẏ szẏe dowẏedzal | od szethnẏka, daro- | wal czẏalo Iozephowẏ. | A przẏszedl tez ẏ Nicodem, | ien bẏl pẏrweẏ przẏszedl | do Ihesusza w noczẏ, noszącz | szmẏeszanẏe mẏrzẏ* ẏ a- | loes, ẏakobẏ funtuow sto. | Wzelẏ tedẏ czẏalo Iezusso- | wo, a zẏąwszẏ, obwẏnąlẏ | ẏe przesczẏeradlem ẏ ma- | szczẏamẏ, ẏako ẏest Zẏdom, | pomazalẏ . . . . . . | pogrzebu Ioseph . . . . | kupẏl przesz . . . . | obwẏnąl cz . . . . . . | szczẏeradlo . . . . . | na mẏesczu . . . . | rzẏzowan . . . . . | (47) dzẏo* grob nowẏ wẏkowa- | nẏ w szkale, w ktorẏm ẏe- | szczẏe zadnẏ nẏe bẏl polo- | zon. Tam tedẏ dla szwẏeta | zẏdowszkego, ẏsz blẏzko bẏl | grob, polozẏlẏ Ihezusza, ẏ | przẏwalẏl Yozeph kamẏen | wẏelky do drzwẏ grobowẏch, | ẏ odszedl. A bẏlẏ tam Marẏa | Magdalena ẏ druga Ma- | rẏa, szẏedzẏącze przeczẏw gro- | bu. Ale drugego dnẏa, kto- | rẏ ẏest po wẏgilẏ, szeslẏ | szẏe tedẏ kxẏązeta kaplan- | szke, lẏczemẏernẏczẏ do | Pẏlata, rzekąncz: Panẏe, w- | spo . . lẏszmẏ, ẏsz on zwo- | dnẏ . . . ẏl, ẏesczẏe bądącz | (v.) zẏw: Po trzech dnẏoch wsta- | ne. Przẏkazẏsz tedẏ strzecz | grobu asz do dnẏa trzẏe- | czẏego, abẏ nẏe przẏslẏ zwo- | lenẏczẏ ẏego, a vkradszẏ | go, rzeklẏ, wstal z marth- | wẏch, a takbẏ bẏl bląd | poszlądnẏ* gorszẏ pẏrw- | ego. Rzekl ẏm Pẏlath: Oto | maczẏe strozẏe, strzeszczẏesz, | ẏako wẏeczẏe. A onẏ odesz- | lẏ ẏ oszadzẏlẏ grob stroz- | mẏ, zapẏeczyetowawszẏ | kamẏen. |

(48) Poczẏna szẏe vmowa[2] grz- | esznej dusse s panem mẏ- | lẏm Ihesu Chrystem vkrzẏzowa- | nẏm, ona k nẏemu pokor- | nẏe, a on do nẏe laszkawẏe, | bẏ nẏe rozpaczala szobẏe | w szwoẏch grzeszech. |

Mowẏ dusa: | Odpuscz mẏ, prosze | czẏe, nalaszkawszẏ | paʃe Ihesu Chryste, nanẏe- | dostoẏnẏeẏszeẏ ẏ nanẏe- | szczessnẏeẏ-

[1] = bok. [2] Na marginesie ręką Juszyńskiego: „Nb. to samo mam w ułomku z Wietora drukami".

szÿ* sludze, s tobą | nÿeczo potrzebnego szama | szÿe . . owÿcz. Vkrzÿzowanÿ | rzekl: Ktho ÿest thÿ? | Grzesna dussa odpowÿe- | da: Y . . . . raczem w roz- | (v.) magÿtoscz grzechow ÿ | w mÿzerÿe ÿ w smrodlÿ- | woszczÿ nÿeszczÿeszna | pratkko vpadla, a po sko- | nanÿu zÿwota mego | w rÿchle czÿezeÿ w wÿecz- | ne mÿserÿe po grzechu | wpascz mam, a to czusz | mąkÿ pÿekelne. Crucifÿx | odpowÿeda: Tego vpa- | du do pÿekla nÿe boÿ sze | tak thÿm obÿczaÿem, | bądÿeszlÿ* wÿernÿe po- | kuthowala, za pr . . . . na- | le grzechÿ . . . . . . | szÿe szÿch[1] . . . . . . | dzÿesz abo . . . . | dącz narosz . . . . . ÿ | (49) w bogoslawnoszczÿ po- | wÿssonÿ, s krolewszkego | maÿestatu chwalÿ mo- | ÿeÿ stąpÿlem a przÿÿa- | lem nÿezmÿerne bolesz- | czÿ, ktorem dobrowolnie | w czÿele, w duszÿ, w czlon- | kach, w szmÿszlech, w | stawÿech czÿrpÿal, abÿch | czÿe od wÿecznego sz- | mątku pÿekelnego wÿ- | bawÿl a do nÿebeszkeÿ | wÿeczneÿ radoszczÿ do- | prowadzÿl. O thwoÿch | nÿedostatzczÿch* zadną | mÿ . . . nÿe wąthpÿ | za . . . . etam ÿa wsze- | go . . . . . thÿ ÿedno | w th . . . . . zleÿ woleÿ | (v.) ÿ zlego nalogu zapamÿe- | tacz bądzÿesz chczÿala, | zapamÿetam owszeÿkeÿ* | a zgladze wszÿtkÿ zlosz- | czÿ thwoÿe, a yako dale- | ko wschod od zachodu | szluncza, tak daleko od- | dale od czÿebe zloszczÿ | thwe, a od grzechu wsz- | elkego oczÿsczÿe czÿebe, | a nÿe przestane szmÿlo- | wanÿa, asz szÿe napelnÿ | tho Pÿszmo w thobÿe: | Gdzÿe obfÿto . . . zloscz | ÿ grzechÿ . . . . | okwÿtowa . . . . | moÿa ÿ w . . . . | Ieszczÿe na. . . . . . | (50) ssenÿe, wspomÿetaÿ* | na moÿe dawną przÿ- | szągą, przesz Ezechÿela | proroka obÿeczaną, g- | dzÿem tak przÿszągl: | Zÿwÿm ÿa buog, nÿe | chczÿe potapÿenÿa grze- | sznego czlowÿeka, ale | moÿą wola ÿest, abÿ | bÿl zÿw sze mną na | wÿekÿ, a ktoreÿ godzÿ- | nÿ grzesznÿ weszthch- | nÿe za szwe grzechÿ, | teÿ ÿa nÿe chcze pamÿe- | tacz ÿego grzechow, za | pamÿetacz czÿe nÿe mo- | ge mÿloszÿerdzÿm, bom | czÿe szobÿe dobrze, ÿako | (v.) mÿe wÿdzÿsz, na krzÿzu | napÿszal na moÿch ráku. | Wÿeczeÿ tam szlow vczÿ- | esznÿch naÿdzÿesz moÿch | v tego proroka na poczÿe- | chą thwoÿą, alecz owsz- | eÿkÿ chczÿe bÿcz mÿlo- | wan, chczÿe, abÿ we m- | nÿe nadzÿeÿe mÿala, | chcze bÿcz proszon naboz- | nÿe, wzdÿchaÿacz ÿ s pla- | czem, bocz nÿcz przÿyem- | nÿeÿssego nÿe mozÿe | mÿ bÿcz od grzesznego, | wÿernÿe pokuthuÿączego, | a nÿcz mÿ szlodzeÿ nÿe brz- | nÿ[2] w uszu moÿch, ÿako | modlÿtwa szercza szkruszo- | (51) nego pochodzącza. Y an- | gelom moÿm w nÿebÿe | wÿelÿke wesselÿe ÿest | z ÿednego grzesznego, | wÿernÿe pokuthuÿączego, lzÿ ÿego szą ÿako wÿno | roszkoszne; ządnego tedÿ | mÿesczÿa w tobÿe nÿema | mÿecz rospacz za grzechÿ | thwoÿe. Dussa: O krzÿzo- | wanÿ panÿe Ihesu Chryste, | ÿusz znam ÿ wÿem ÿ | wÿerze, ÿzem drossza to- | bÿe, nÿzlÿ ÿa

---

[1] Litery *ss* w „szijch“ przekreślone. [2] = brzmi.

szama szo- | bye. Thobye zawsze yesz- | tem droga, a tho w tym, | yze pysano o tobye, my- | luyesz wszyczko tho, czosz | (v.) vdzyelal, a nyczego nye | nayzrzysz, czosz stworzyl, | a zaszye czlowyek szyebe | szam nye zazrzy w tym, | gdy myluye grzech albo | ktorą zloscz. Crucifixus | mowy: Wyedzye* zayste, | yzemczy wszytkym mo- | ym zywothem they my- | loszczy k tobye y ku wszyt- | kym dokazal, aboczyem | yesczye w zywoczye math- | ky mey począląm* czyrp- | yecz, a tak myalem zawsze | w pamyeczy szercza me- | go wszytka mąką moye, | a ktemu czyrpyalem pra- | gnyenye, laknyeny*, | (52) trudy noszkam moym, | szukayącz zbawyenya | thwego. A gdy szye yusz | przyblyzyl czasz okruth- | ney mąky moyey, ze w- | szyczkego czyala mego | krwawy poth szye ply- | nąl [1], obficzye asz na zye- | mye polal. Thosz czo by- | lo tayemnego w szerczu | y w myszlenyu o mącze | czyąszkey moyey, vkazalo | szye zewnyątrz*, potrzeb | bylo tego znamyena | na vkazanye prawdzy- | wey mąky y wyerney | myloszczy, ktorąm k tobye | myal. Dussa mowy: Baczye | (v.) o naszlodszy Ihezu w tym | krwawym poczye, ktorym- | esz oblan, yzesz we wszyt- | kych czlonkach czyrpyel*, | ale y twoye* naslacheth- | nyeysza dusse* wszytka | szmąthna byla, aboczy- | em wszytka we wszytkym | czyele bedącz, wszytekesz | byl struchlal. Raczysz my | powyedzyecz, czego ządasz | ode mnye za taką bolescz | y szmątek krwawy, za | mye przyiety. Crucifixus: Nycz gynego, yedno my- | lowanya wzyayem, bo- | czyem nye przyecz* gyne- | go nye czyrpyal tey meky, | (53) iedno abych byl mylow- | an. Dussa: Offszeyky na- | dostoynyeyszy yesz wza- | yem od* mylowanya, yzesz | dobry y nawysse dobre. | Nykt nyedobry, yedno | szam buog, tesz yzesz pan | moczny, wybawyayącz | nasz z moczy dyabelszkey | y szluzby nyewolney ye- | go, tesz yzesz buog, yensze | grzechy szam odpuszczasz, | tesz myluyącze czyebe my- | luyesz. Szamzye mowysz: | Ia myluyącze mnye my- | luye, yzye tesz wysluchawasz proszącze czye, gdzesz | mowy prorok: Mylowalem | (v.) czusz boga, aboczyem wy- | szluchal mye zawsze. Tysz | tesz myly panye, iakoby | pochodnyą palayączą lasz | ką, przyszedszy na szwyat | ku roznyeczenyu y podpa- | lenyu zymnych szyercz y | ostydlych*, mowylesz: Iam | przyszedl, aby zywoth mye- | ly, czusz laszky nynye, y ye- | szczye aby wyąnczey mya- | ly, czusz wyeczny zywoth | w nyebye, dostoynesz tedy | bezmyernego mylowa- | nya. Crucifixus: Zaystecz po- | wyedam, yzecz nycz nye | yest tak godnyeyszego | ku roznyeczenyu boszkego | (54) ognya mylowanyu* w ser- | czu thwoym, iako czaste | baczenye y rozwazanye | tych szlow przerzeczonych: | Iam przysedl, aby zywoth | myely, y yesczye aby okwy- | czyey myely, y drugye szlo- | wa tym rowne: Tak bog | vmylowal szwyat, sz szy- | na szwego yedzynego | dal, czusz na okruthną mąką. Dussa: Wyernye nądzny | y nanedznyeyszy ten yest, | w ktorego szyerczu

[1] p w „plijnąl" przekreślone.

ogÿen | mÿloszczÿ nÿe gore, gdÿ | ÿedno vzna thÿ znamÿo- | na, w ktorÿchesz vkazal | boszką twoÿe wÿelką laske; | (v.) ale o ÿedzÿnÿ szÿnu bozÿ | prosze czÿe, nÿe czÿrp we m- | nÿe szerdcza tak twardo | zamarzlego ÿ twardego, | zapÿeklego, ale owa szmÿ- | lowawszÿ szÿe nade mną, | daÿ mÿ w rozmÿslanÿu | thÿch szlow twoÿch, abÿ | szÿercze moÿe na wzrasz | sznÿegu ku szluczu*[1] szÿe | rostopÿlo, abÿch tak zag- | rzana mogla rzecz z wÿ- | bornÿm prorokem: Stalo | szÿe ÿest szÿercze moÿe, | ÿako wosk rosthopÿonÿ. | Crucifixus: Bralo przÿczÿ- | ne pokolenÿe ludzke | przeczÿwko mnÿe nÿesz- | prawedlÿwÿe szemracz, | (55) a nÿewdzÿecznoscz mo- | wÿlÿ ludzÿe stworzenÿ, | ale ÿesczÿe bÿlÿ nÿeodku- | pÿenÿ. Nÿcz wÿeczcÿ nÿe | ÿesteszmÿ powÿnnÿ bo- | gu, ÿedno ÿako gÿnsze | sthworzenÿa, boczem rzek- | szÿ on slowem, stalÿsmÿ | szÿe, a przetho nÿe wÿensze | pracze mÿal sz namÿ, thw- | orzącz nasz, nÿzlÿ ÿele* | z gÿnszÿmÿ szwÿerzathÿ | nÿemÿmÿ. Ale ÿusz stu- | lÿla zloscz vsta, a ÿusz nÿe- | masz mÿeszcza nÿewdecz- | noszczÿ*, aboczÿem wÿen- | sząm pracze podÿął sza- | mÿm odkupowanÿm czlo- | wÿeka, nÿzlÿ w stworzeniu | (v.) wszego szwyeta*, ÿako | mowÿ moÿ szluga Au- | gustÿn: Trudnÿeÿ bogu | vsprawedlÿwÿcz grzesz- | nego czlowÿeka, nÿz nÿe- | bo ÿ zÿemÿe znowu stwo- | rzÿcz. A tho nÿe stronÿ meÿ, | ale z ÿego lenÿwego dob- | rowolenstwa, aboczÿm | ÿa bedącz panem, stalem | szÿe szlugą, sz bogatego | stalem szÿe vbogÿm, bed- | zącz* nÿeszmÿertelnÿm, | vmarlem, slowo stalo szÿe | czÿalo, szÿna bozÿego sta- | lem szÿe szÿnem czlowÿe- | czÿm, cÿrpÿalem szromothÿ, | ganÿbÿ, cÿrpÿalem pod- | (56) strzÿeganÿa w uczÿnkach | moÿch, czÿrpÿalem prze- | czÿwe szlowam* moÿm | prawdzÿwÿm, czÿrpÿalem | naÿgrawaczÿe* w uczÿsznÿe- | nÿu, czÿrpÿalem wÿelke | nÿewczesznoszczÿ czÿala, | czÿrpÿalem okropnoscz | szmÿerczÿ, ktorązem na | krzÿzu dobrowolnÿe przÿ- | ÿął. Dusza mowÿ: O ÿak- | az tho dzÿwna ÿ zumÿe- | la mÿloscz, ach czosz ÿa | nadzna oddam za take | okruthne mekÿ ÿ boles- | czÿ tobÿe, moÿ naÿmÿleÿ- | szÿ panÿe. Crucifixus: | O dusso[2], abÿ mogla przes | mÿlowanÿe ÿ tez przesz[2] | (v.) bedeszlÿ rozmÿszlala ÿ | rozwazala, czom za czÿe | czÿrpÿal, ÿa pan wÿelmo- | znego maÿestatu, szÿn | bozÿ, mowÿe tobÿe, bÿ | thÿszączkrocz szmÿercz czÿr- | pÿala, nÿgdÿ wzÿaÿem | doszÿcz nÿe vdzÿelasz mecze | moÿeÿ, bocz drogoscz ÿ w- | aznoscz thego mÿta row- | nÿe nÿema. Dussa rada: | Szlÿsząncz ÿa tak welÿką | laszke twoÿe, naÿmÿleÿszÿ | panÿe, radabÿch nÿeczo | tobÿe odsluzÿla, bocz gÿn- | szeÿ nadzÿeÿe nemam, | ÿedno w mącze thwoÿeÿ, | przesz ktorąsz mam otrzÿ- | macz one chwale krolew- | (57) stwa nÿebeszkego, ktoreÿ | anÿ oko przeÿrzalo, anÿ | vcho przeslÿszalo, anÿ w | sercze wstąpÿlo, czosz thÿ | zgotowal mÿluÿączÿm | czÿebe. Rospowÿedz mÿ | ÿesczÿe szÿrzeÿ onÿ szlow- |

---

[1] = ku słońcu. [2] Obydwa wiersze: „O dusso, abij mogla przes | mylowanije ij tez presz", przekreślone.

ka, czosz mÿ ÿą [1] drzewÿeÿ | powÿedzal, tho ÿzÿesz | w taÿ* czÿąsskeÿ mecze | mÿal w thwoÿeÿ dussÿ | naszwÿątsseÿ przÿczÿnÿ | szmątku, od thwego po- | czÿeczÿa w zÿwoczÿe tweÿ | mÿleÿ matkÿ mÿal w | mÿszlÿ twoÿ krzÿsz ÿ thwą | wszÿczke meką. Crucifix: | O dusso, abÿ mogla przes | mÿlowanÿe ÿ tesz przesz | zalowanÿe mekÿ moÿeÿ | (v.) bÿcz wdzÿeczna, offÿare | bogu, yako kadzÿdlo offÿe- | ruÿą, na ognÿu palą, | tako tesz ÿ thÿ masz szercza | szwego wÿpalÿcz wszÿcz- | ką rze [2] ÿ zuzel grzechu | wszelkego gorączą mÿlo- | szczÿą bozą, baczÿsz szÿer- | czem zÿwÿm pÿlnÿe, ÿ- | zemczÿ ÿą dwoÿakÿe mą- | czennÿstwo czÿrpÿal, gÿed- | no na czÿele, druge w duszÿ | przÿ maczenÿczthwÿe mo- | ÿm. Na czÿele bacz, ÿzecz nÿ- | gdÿ nÿe bÿl zadnÿ mącze- | nnÿk tak twardą meke | czÿrpÿeczÿ, ktorabÿ szÿe meÿ | mącze mogla przÿrownacz, | a tegoz dokazÿe Pÿszmem, | (58) znamÿenÿem ÿ rozu- | mÿem [3]. Naÿpÿrweÿ Pÿsz- | mem, aboczÿm szam ÿa | mowÿl ono pÿszmo Iere- | mÿasza, gdÿm na krzÿzu | wÿszÿal: O wÿ wszÿczÿ, | czo ÿdzÿeczÿe po droze*, | baczczÿe a oglądaÿczÿe, ÿe- | szlÿ bolescz rowna nad | bolescz moÿe, ÿakobÿ rzek, | nÿe ÿest. Wtore dokazÿe | tego znamÿenem, abo- | czÿm nÿgÿ nÿe bÿlÿ wÿ- | dzanÿ takÿe znamÿona | przÿ mącze ktorego ma- | czennÿka, ÿako przÿ mącze | moÿeÿ, vkazuÿącz thÿm | bÿcz okruthną moÿe gor- | zką make, aboczyem szloncze | (v.) szÿe zaczmÿlo, zyemÿe* drz- | ala etc., iakobÿ zaloblÿwÿ- | mÿ gloszÿ lutowalÿ mą- | kÿ moÿeÿ nÿewÿnneÿ, | mnÿe szÿna bozÿego na | krzÿzu oplakawaÿącz. Nÿe- | moglo stworzenÿe czÿr- | pÿecz krzÿwdÿ stworzÿ- | czÿela, a tÿm karze nÿero- | zumne stworzenÿe thw- | arde, zapÿekle, zloszczÿwe, | ludszke szÿercza, ktoresz | nÿe chczÿe szÿe szlutowacz | anÿ zalowacz meÿ nÿew- | ÿnneÿ mekÿ. Trzÿeczÿe | dokazÿe gorzkoscz meÿ | mekÿ bÿcz wÿelką, a tho | rozumem, aboczÿem moÿa | plecz ÿ natura bÿla prze- | (59) naszlachethnÿeÿsza ÿusz | przetho, ÿsz czÿalo moÿe | nÿe vznalo zarazenÿa od | grzechu, ÿusz tesz stronÿ | szgodneÿ mÿarÿ w zÿwÿe- | lech, to czusz ognÿa, pow- | ÿetrza, wodÿ, zÿemÿe, | bÿlÿ we mnÿe nazrzod- | nÿeÿssÿe. Przeto zdrowÿ* | moÿe bÿlobÿ moglo bÿcz | trwale, bÿ bÿlo nÿe dzÿe- | lano gwalthu w makach | okruthnÿch czÿalu me- | mu, aboczÿm ÿa wzÿąl | czÿalo nÿeszkazone s pan- | nÿ przeczÿsteÿ, nÿewÿnne | wszelkego narazenÿa | grzechu pÿrworodnego, | to ÿest nÿerządneÿ żądlÿ- | (v.) woszczÿ. Thakeÿ plczÿ przÿ- | stogÿ bÿcz szlÿczneÿ, czu- | derneÿ, w szÿlach moczneÿ, | a przeto stąd vznacz mo- | zesz, ÿzÿe gdÿ narządnÿe- | ÿsze szą w czlowÿeczÿe | cztÿrzÿ zÿwyolÿ, tÿm czÿa- | sse* bÿwa dusse s czÿalem | rozdzÿelenÿe, trudne, | boleszczÿwe, gorzke. Ia | thakÿ będącz szdrowÿ, vrodnÿ, nad wszÿtkÿ szÿ- | nÿ ludczkÿe* naszlÿcznÿeÿ- | szÿ, wÿerz ÿ za tho mÿeÿ, | ÿzecz moÿa szmÿercz ÿ | moÿa meka bÿla nad w- | szÿttkÿ szÿnÿ ludszke sz- | mÿerczÿ czÿassa. Szlÿszalas | (60) mąką moÿe na czÿele, sz- | luchaÿ boleszczÿ dusse

---

[1] = je. [2] = rdzę. [3] Litera ÿ w „rozumijem" przekreślona.

mo- | ÿeÿ, bosz tego chczÿala | szlÿssÿecz. Maczennÿcztwo | duchowne, ktorem czÿrp- | ÿal w dussÿ moÿeÿ, masz | wÿedzÿecz, ÿzÿe, ÿakomczÿ | drzewÿeÿ powÿedzal, ÿa- | ko szkoro dussa moÿa s czÿa- | lem stworzona, tako bez | zadnego przestanku przes | trzÿdzÿeszczÿ lath ÿ puol | cztwarta lata, asz na krzÿ- | zu zawÿesson. Gdÿ szÿe | dussa łączÿla s czÿalem, | dotÿchmÿast bÿlem ma | czennÿkem, a przetomczÿ | nÿe bÿl besz mąkÿ na meÿ | mÿleÿ dussÿ, czobÿ na ÿedno | mgnÿenÿe oka. Ona nocz | (*v.*) ÿeczÿa mego ÿ on dzÿen, | w ktorÿ mÿe vmorzÿcz | mÿano, ÿ naÿgrawano, | ÿ szromoczono, ÿ vplwano, | bÿczowano, koronowano, | ocztem, zolczÿą napawano, gozmÿ* na krzÿz przÿbÿano. | Tho wszÿtko w dussÿ moÿeÿ | naszwyątsseÿ czÿrpÿal, ale | na to wszÿczko masz baczÿcz | oblÿcznoscz moÿe namÿlsze | matkÿ, pannÿ Marÿeÿ, | ktorasz chczÿala przÿ wsz- | ÿthkÿm bÿcz, czo szÿe sze m- | ną dzÿalo. Ach coz mÿ | geÿ bÿlo zal, ach czosz mie- | czow boleszczÿ mego szer- | cza przenÿkalÿ, wÿdząncz | (*61*) ią za mną w sządzÿe cho- | dzÿącz, choczam ÿeÿ mo- | wÿl we szrode w Betanÿe, | v Marthÿ na weczerzÿ, | onÿ szlowka, czo mowÿl | mÿloszny̆k do oblubÿenÿcze | w Kanthÿkach [1]: Auerte ocu- | los tuos a me, quia ipsi me | auolare fecerunt, moÿa | naÿmÿleÿsza matuchno, | tocz bÿch nÿerad, abÿ bÿla | w pÿątek w Yerusalem. | Wezrzawszÿ na mÿe prat- | ko, ÿala mÿe za ramÿe. | rzekla mÿ: A czemu nÿe | mam bÿcz o naÿedzÿne | szercze moÿe mÿle? Rzek- | lem ÿeÿ: Przeto ÿsz tham | nÿe bądzesz sze mnie poczÿe- | (*v.*) ssÿenÿą mÿecz, boczÿem | mÿe vzrzÿsz vplwanego, | nagÿego, vbÿczowanego, | czÿrnÿm korunowane- | go, na krzÿzu zawÿesso- | nego ÿ vmorzenego*, | a thamzÿe czÿe bedzÿe | trzeba, abÿ czÿalo moÿe | w grob wlozÿla. Odpo- | wÿedzala mÿ, rzekąncz: | Ach czÿeszko mÿ to bedze | wÿdzecz, alebÿch przÿ | thÿm nÿe mÿala bÿcz, | stokroczbÿch szÿe gorzeÿ | mÿala, a przetho mÿe nÿcz | nÿe rozlączy od czÿebe, moÿ | naÿmÿleÿszÿ szÿnu, go- | thowam s tobą gÿdz ÿ | do czemnÿcze ÿ na smÿercz, | (*62*) a przetho czÿe proszÿe, nÿe | zbranÿeÿ mÿ thego. Vz- | naÿzÿe tu dusso moÿa | cząszką mąka dusse mo- | ÿeÿ, bocz wszÿczkÿ ÿeÿ bo- | leszczÿ bÿlÿ meÿ dussÿ | take strzalÿ przerazaÿącze | nowÿmÿ boleszczÿamÿ. | Tu powÿeda Ihesus dusse | szweÿ boleszczÿ, ktore czÿrp- | ÿal na dussÿ, a ÿako dlugo: | W duszÿ meÿ ta bÿla bolescz | wszÿtornkÿch mączennÿ- | kow ÿ maczennÿczek, ktore | dla mnÿe czÿrpÿelÿ ÿ czÿr- | pÿecz mÿelÿ mogÿ mÿlo- | sznÿczÿ. A przetosz zapraw- | da powÿedam, ÿzecz wsz- | ÿtkÿ onÿ mąkÿ od Abla | asz do ostatecznego czlowÿeka, | (*v.*) ktorÿ na konczu szwÿata szÿe | narodzÿ, czÿrpÿelÿ ÿ czÿr- | pÿecz bedą tak na czÿele, | ÿako na duszÿ szmątkÿ, | vdrączenÿa, przesledowa- | nÿa* ÿ mÿserÿe, tom ÿa | wszÿtko zawsze czÿrpÿal | w duszÿ moÿeÿ zupelnie, | a z oneÿ zalobÿ wÿączeÿ | mÿe vrazalo, w dussÿ meÿ | gorzczeÿszą ÿ ostrszą bolescz | zadawalÿ, nÿzlÿ oszobne | mekÿ, czom ÿe czÿr-

---

[1] Cantica canticorum.

pÿal | na mÿm czÿelÿe, a nÿzlÿ | onÿ, czo ÿe szamÿ czÿrpÿelÿ | na szwÿch czelÿch. A tego | szą dwÿe przÿczÿnÿe, ktore | daÿą szwÿadeczthwo praw- | dzÿe teÿ. Yedna przÿczÿna | (*63*) iest tha, ÿzÿe ÿa wÿecznÿm | zwÿerczadle mego bostwa | wszÿdkÿ* stworzone ÿ czo | mÿalÿ bÿcz stworzone, prze- | szle, nÿnÿeÿsze ÿ przÿsle, | vstawÿcznÿe zawsze oczÿ- | wÿszczÿe wÿdzal, a tusz | masz, ÿzecz thedÿ, ÿak szko- | ro dussa bÿla w czalo mo- | ÿe wlana, wszÿtko tho | wÿdzala, asem na krzÿzu | zawÿeszon, wszÿtkÿ mąkÿ | na mÿe przÿsle, a czokolÿ | mogÿ wÿbranÿ czÿrpÿ- | ecz mÿalÿ ÿ czo ÿeszczÿe | szÿe narodzÿ gÿch ÿ czÿr- | pÿecz bedze asz do skona- | nÿa szwÿata, tom ÿą | wszÿczko czÿrpÿal w nÿsseÿ | (*v.*) cząsczÿe szÿlÿ dusse moÿeÿ, | a oszobnÿe za kazdego wy- | eczeÿ ÿ cząszeÿ vdrączon | bÿlem w duszÿ moÿeÿ, | nÿzlÿ ktorÿ z nÿch w szwÿm | wlosznÿm czÿele czassu | onego, gdÿ maczon abo | drączon. Druga przÿczÿna, | ktorasz taką mąka w duszÿ | meÿ mnozÿla, bÿla obfÿ- | ta mÿloscz, aboczÿem mÿ- | loscz mnozÿ szmątek ÿ bo- | lescz w duchu, a tho tego | doszwÿaczÿsz szama w szo- | bÿe, ÿzÿe ÿako wÿelką mÿ- | loscz thwoÿe ku mnÿe ÿ | theze* bedzÿe, tÿlesz bedze | szmąthna dussa thwoÿa | z mąkÿ moÿeÿ ÿ zÿe* szmÿ- | (*64*) erczÿ meÿ. Och! alem ÿa | czÿebe ÿ wszelkego czlowÿe- | ka zawszÿe* wÿenczÿ ÿ bez- | mÿernÿe mÿlowal, nÿzlÿ | ktorÿ z wasz szam szÿebÿe | mÿlowacz mogl. Przetom | w dussÿ meÿ czÿrpÿal mą- | ką za onego kazdego, kto- | rÿ czÿrpÿecz mÿal nÿegdÿ | na zÿemÿ, abo czÿrpÿecz | bedzÿe asz do sządnego dnÿa. | Wÿesz, ÿzÿe Pauel przÿzwo- | lÿl na kamÿonowanÿ* Sczÿe- | pana s., a potÿm ÿąl barzo | przeszladowacz moÿe krzÿe- | szczÿanÿ. Rzeklem ÿemu: Szawle! czemu mÿe prze- | sladuÿesz? A wsakoz mnÿe | w meÿ wlosznеÿ perszone | (*v.*) nÿe przeszladowal, ale w | perszonÿe moÿch mÿlo- | sznÿkuow ÿ przÿaczÿelow, | aboczÿem czokolwÿe moÿm | przÿaczelom dobrego | albo zlego szÿe stanÿe od | kogo, tho wszÿtko ÿako | mnÿe szamemu, a tho | wszÿczko pochodzÿ z welÿ- | keÿ mÿloszczÿ, ktorą ku czlo- | wÿekowÿ mam. A takoz | stądz* vznacz mozesz, dla- | czego mąka moÿa prze- | wÿssala wszÿczkÿch mą- | zednÿkuow [1] mąkÿ, bom | ÿa czÿrpÿal na duszÿ ÿ na | czÿele, a besz wÿnÿ a w ro- | szkoszneÿ naturze, a tak dlu- | go przesz trzÿdzÿesczÿ ÿ | puol cztwarta lata. Waw- | (*65*) rzÿnÿecz s. yedneÿ noczÿ | vpÿeczon bÿl na kraczÿe, | Bartholomÿeÿ ÿednego | dnÿa zÿwo oblupÿon, Ka- | tharzÿna ÿedneÿ godzÿnÿ | sczÿatha etc. Tÿ wszÿczkÿ | mąkÿ zadnego tak nÿe | vczÿązalÿ w gÿch czÿelÿch | wlosznÿch, ÿako mnÿe | dreczÿlÿ w duszÿ mogÿeÿ | trzÿdzÿeszczÿ ÿ puol cztwar- | ta lata. Isaÿas o them | prorokowal: Wÿerą cho- | robÿ nasze on szam noszÿl, | a boleszczÿ naszÿe on szam | od nasz oddalÿl. A przetom | ÿa nÿgdÿ szÿe nÿe szmÿal, | ale owszem czastom pla- | kal, a wÿdzalem szÿe bÿcz | Zÿdom, ÿakobÿ mÿ bÿlo lath | (*v.*) pyenthdzÿeszątħ*, gdÿsem | ledwÿ mÿal trzÿdzÿesz- | czÿ

[1] = męczenników.

ẏ puotrzẏeczẏa* latha. | A tho przẏszlo dla vstawẏcz- | nego szmątku, ktorẏm | bez przestanku noszẏl o | moẏeẏ mącze przẏszleẏ | ẏ moẏch wẏbranẏch, kto- | rązem zawsze ẏasznẏe ẏ | boleszczẏwẏe noszẏl wẏ- | dzenẏm duszneẏ szẏlẏ, | a takem czast o oczczu ma- | wẏał, czo pẏszal Ieremẏasz, | wẏlkẏe szą lkanẏa moẏe | a szẏercze moẏe szmathne | ẏest. A tobẏe dusso abẏ | lutoszczẏą ẏ mẏloszczẏą szẏe | ku mnẏe mẏala, mowẏ- | ącz wẏrszẏk w Zaltarzu na- | (66) pẏsanẏ, ẏzecz wszẏtek zẏ- | woth moy szkanął* w bo- | leszczẏach, a latha moẏe | we lkanẏu ẏ plakanẏu. | O thẏch moẏch szmątkach | ẏ boleszczẏach dusznẏch ẏ | czẏelesznẏch dowodnẏe na- | pẏszano w kxẏegach, czo | ẏe zową Szentenciarum [1]. | Dusza żąda: O dobrẏ, na- | slodszẏ Ihesu, iuzem vslẏssala | ẏ porozumẏela* gruntow- | nẏe welẏkoscz | vczẏszknow ẏ szmąthknow thweẏ na- | szwẏąthszeẏ dusse a thwe- | go naszwẏąthszego czẏala | mąk ẏ boleszczẏ, zadnẏ sz- | mẏsl ẏ rozum wẏmẏszlẏcz | nẏe staczẏ*; ale czẏe ẏeszczẏe | (v.) pokornẏe prosze, odpuscz | mẏ, ocz czẏe bedą pẏtala, | bocz s teẏ laszkaweẏ odpo- | wẏedzẏ thweẏ wpadlo | w szẏercze meẏ* to pẏtanie: | iako thweẏ naszwẏeczszẏe | dussẏ ẏ nablogoslawnẏ- | eẏszeẏ mogla ktora bole- | scz albo mąką albo szmą- | tek przẏpascz, gdẏsz ona | zawsze bẏla w nadnawẏ- | szseẏ* roszkoszẏ, w opatrze- | nẏu ẏ w bogomẏszlenẏu | naszwẏąthszego bostwa, | ktorez tako mẏloszne, tako | przẏiemne, tako lubẏezne | ẏest ku wẏdzenẏu ẏ roz- | mẏszlanẏu, ẏzẏe bẏ onẏ nadznẏ pothąpẏenẏ w (67) pẏekle moglẏ nẏeczo wẏ- | dzẏecz mẏlosznego oblẏcza | bozego, ẏako wẏdze* bogo- | szlawẏone dusse w nẏe- | beszkẏm krolewstwẏe, | zadna boleścz, zadnẏ szm- | atekbẏ gẏch nẏe drączẏl, | anẏ ogẏenẏ pẏekelnẏ | anẏ oblẏcznoscz szkara- | dẏch* dẏabluow. Krucifẏx | odpowẏedzal: To, czo mo- | wẏsz dusso, prawdacz ẏest, | ẏzecz prosta, szama sczẏ- | gulna dussa moẏa, czẏsta, | blogoslawẏona bẏla od | szwego sthworzenẏa po- | czẏeczẏa, a pothẏm zaw- | sze, aczkolẏ czẏalo szmẏer- | telne moẏe bẏlo, ẏ owszem | (v.) i na krzẏzu ẏ w odchlanẏu* | tako bogoslawẏona ẏ w | takẏm wẏeszẏelu ẏ w ro- | szkoszẏ bẏla, ẏako dzẏsz | ẏest w nẏebẏe, szedzącz | na prawẏczẏ boga oczcza. | Ale w nẏszssẏch szẏlach | bẏla vstawẏczna ẏ trwa- | la meką* ẏ szmątek s prze- | rzeczonẏch przẏczẏn, ale | tho ẏnaczeẏ nẏe moglo | bẏcz przes przẏrodzenẏe, | abẏ w ẏedneẏ ẏ w teẏzẏe | dussẏ spolem ẏednącz | stalo wẏesselẏe ẏ szmatek | takẏ; alecz tho bẏlo we m- | nẏe dzẏwem ẏ moczą bo- | stwa, aboczẏem podlug | bẏegu przẏrodzenẏa we- | (68) ssele ẏ rozkosz wẏpądza | szmątek ẏ boleścz, a nẏe | mogą szẏe spolem zgo- | dzẏcz w teẏzẏe ẏedneẏ du- | ssẏ. Abẏ tho lepẏeẏ zrozu- | mẏela*, masz wẏedzẏecz, | ẏzẏe wzor ẏ początek w- | szẏczkẏch moẏch boleszczẏ | bẏlo ono nawẏsse a nẏe- | wẏmowne boszke zrad- | zenẏe, ktorẏm bẏlo zabro- | nẏono we mnẏe, abẏ z | wẏszaẏ* czẏąstkẏ rozumu | dusse nẏe stapowala rad- | oscz ẏ wessele w nẏssą czą- | szczką* szẏlẏ duszneẏ, bo | ẏnaczeẏ nẏkake

[1] „Sententiarum libri" Piotra Lombarda.

byśh był | nye uczul zadnego szmątku | w dussy, any w czyele boleszczy, | (v.) ale yzye to wolanye rado- | -szczy y wyessela z wydze- | nya bosthwa z wyssay* czy- | ąstky rozumu zabrony- | ono boszkym zrądzenym*, | a przetom nadnawysse | społem doszkonale vzyw- | ał wysselya z wydzenya | bosthwa podlug wyssych | czyesczy rozumu, a tezem | doszkonale y nadnawysse | czyrpyal, y był vdrączon | podlug nyszszych szył rozu- | mu, a tako dzywnym zrzą- | dzenym bog oczecz moczą | szwą złączył nawyssą bo- | lescz z nawyssą szlodkoszczyą | a nawyssą wszechmocznoscz | (69) ku nanyssey nyemoczno- | szczy. To, czo było zabro- | nyono, wlanye poczyesse- | nya w nyssą cząstku* rozu- | mu mego, bylocz owszey- | ky nad byeg przyrodzenia, | aboczyem s przyrodzenya | yest, aby szyly wysse w- | spomagały nysse, a nysse | aby były wlepyone y pod- | dane wyssym, a gym by- | lo tho zrządzenie dzyw- | nyeysse, thym było we | mnye ostrzsse vdrączenie | y thessa*[1] bolescz. Wyedz | tesz, yzem szy nature me- | go przyrodzenya chował | w szyle przy moczy czasu | mąky moyey asz do osta- | (v.) tecznego szkonanya szmy- | erczy, a to dla napelnye- | nya pyszma proroczke- | go, yszby wszytko spelny- | ły nade mną, czo było py- | szano o mnye, przetom | rzekł: Spelnyło szye yest, | czusz wszytko, czo pyszano | o mey macze, a przeto dla | thego przedluzyenya cza- | szu vczyązyla szye mnye | mąka moya. Dusza: Wzd- | yeczna*[2] offszeyke szmyer- | czy, ktory* tobye myły pa- | nye Ihesu nye dzekuye s tey | welykey laszky, yenzesz | zywoth thwoy polozył | za nasz. A thaky człowyek | (70) zywyacz podlug czyała, | vmarł na dussy, ktory na | pamyątką nye przywo- | dzy szobye czasto gorzkey | mąky thwoyey, yenze | tesz vkrzyzowanya thwe- | go nye wyobraza w u- | myszlenyu dusse szwoyey, | any noszy blyzn twoych | na czyele szwoym przes | ostra pokuthą, a na olta- | rzu szercza szwego szam | szyebye tobye nye krzyzuye, | a tho w thym, yzye czele- | sznym ządzam y łuboszcz- | am szye nyemąznye sprze- | czywya. Crucifix mowy: | Ktho chcze wnydz do nyeba | (v.) za mną, zaprzy szy* szam | szyebe, a nyechay wez- | mye krzysz szwoy zawzdy, | nyechayzecz mye naszle- | duye*. Dussa odpowyeda: | O Ihesuszye, myły panye, | szyło y moczy* boga oycza | day my zrozumyecz thy | szlowa. Crucifyx odpowyeda: | W tych szlowych* moych | trzy rzeczy położyłem czlo- | wyekowy stworzonemu | na obraz bozy, to yest sz- | luzba, gruboscz, ostroscz. | Szluzba w zaprzenyu sza- | mego szyebe y sswey wo- | lyey, rozumye sze wyeczne | obwyązanye na szluzbe | (71) moye przesz noszenye | krzyza, rozumye szye gru- | boscz a ostroscz przes nasla- | dowanye mnye, rozum- | ye szye szrogoscz y vmyer- | noscz w pyczyu y gyedze- | nyu, aby yenze przes nye- | poszlusszyenstwo ze stadła | troyakey sczesczynoszczy* był | vpadł, tak zaszye przesz | pokorne udrączenye tro- | yakey myzeryey przesz | poszlussenstwo aby pow- | stał. Odpadł był szam od | szyebye, odpadł

---

[1] = cięższa. [2] = wdzięczna.

bẏl od tho- | warzẏstwa angelszkego, | odpadl bẏl od wẏdzenẏa | boszkego, to ẏest od wẏ- | (*v.*) zwolenstwa, od dostoẏen- | stwa, od blogoslawẏen- | stwa. Poszluchaẏzẏe teẏ | radẏ dusso mẏla, abẏ za- | przawzssẏ szẏe szama szẏe- | be, tho ẏest wlostneẏ wo- | lẏ, naprawẏsz szwe wẏz- | wolenstwo, bẏerącz krzẏs | szwoẏ, to ẏest wẏbẏraẏ- | ącz wzgardzoną bẏcz ẏ | opuszczoną, przẏwrocz- | ẏsz szẏe ku thowarzẏsth- | wu angelszkemu, mnẏe | Ihesussa naszladuẏącz, to czusz mąka moẏą rozmẏ- | szlaẏącz, czẏala thwego | ostro, srogo karząсz, zẏsz- | czesz szobẏe mego boga- | (*72*) slawẏonego* oblẏcza we- | ssole, wẏeczne wẏdzenie. | Dussa szẏe raduyącz od- | powẏedzela*: Wẏera dost- | oẏno ẏ sprawedlẏwẏe | to ẏest ẏ potrzebno, abẏ | s tobą spolem czẏrpẏelẏ, | ktorzẏ s tobą krolowacz | żądaẏą, abẏ czẏe naslado- | walẏ, ktorzẏ czẏebe na w- | ẏekẏ wzẏwacz pragną | ẏ laknẏeẏą. Crucifix chwa- | lẏ rzecz: Szczesznе tho th- | wẏch vst wlosznẏch zka- | zanẏe ẏ ẏescze raz, dwa, | trzẏkrocz naszczesenẏeẏssẏe, | ktorẏ zawsze rozmẏszla, | ẏak sczẏaszna* ẏ trudna, ẏak | (*v.*) gorzka ẏ ostra ẏest dro- | ga, ktora wẏedze do zẏw- | otha, gdẏzem ẏa muszẏl | czẏrpẏecz, abẏch wszedl | w chwalą moẏą. Iestem- | lẏ ẏa wloszną chwale | moẏe tako drogo kupẏl, | a ktoz ẏą daremno otrzẏ- | ma, lelẏ polelẏ nẏcz nẏe- | czẏrpẏącz, nẏcz dobrego | zẏedzẏelaẏącz, zapraw- | dą, zaprawdą, nẏe ẏest | gẏna droga, ktorąbẏ | przẏdz do zẏwota wẏecz- | nego, ẏedno przes pracze | ẏ robothą. On bogacz, kto- | rẏ roszkosznẏe vzẏwal, | a nẏcz nẏe czẏrpẏal, anẏ | (*73*) pokutowal, na wẏekẏ | w pẏekle w mąkach czẏr- | pẏ, a Lazarz ẏsz szkromno | boleszczẏ ẏ glod czẏrpẏal, | wẏeczną koroną w nẏebẏe | otrzymal. Tobẏe thu czu- | dnẏ vpomẏnek, abẏ szo- | bẏe nẏe teszknẏla w zako- | nẏe szwẏąnthẏm, pospo- | lẏthẏ zẏwoth trzẏmaẏącz, | ẏako szą czẏuczẏa, ranego | wstawanẏa, disciplẏnẏ, | postẏ, modlẏtwẏ, spẏewa- | nẏe chwalẏ bozeẏ etc., bocz | tho bądzẏe tobẏe dusso | mẏla dobrze w nẏebẏe za- | placzono. Dussa szmatno | odpowẏeda: Nẏe stoyczẏe | (*v.*) mnẏe ẏ bẏeda, ẏzem kedẏ | podlug czẏala ẏ szmẏszno- | szczẏ* moẏeẏ chodzẏla ẏ | wẏessẏela szwẏeczkego | przẏglądala, a tẏmem sz- | wẏedzona ẏ zdradzona, | gdzẏem czẏebe mẏala | nasladowacz, ẏenzesz cza- | sto beleszczẏ [1] ẏ szmathkẏ | czẏrpẏal ẏ czasto plakal, | a ẏednącz tẏlko w duchu | twẏ* ẏesz szẏe, yako czczemẏ, | vradowal, Marẏa, matka | twoẏa, mẏla panna, ẏed- | nącz w duchu szẏe vradow- | ala, kedẏ Magnificat du- | chem szwẏenthẏm szlo- | zẏla. O ẏako wẏelekrocz | ẏeẏ naszwẏąnszą* dusse | (*74*) mẏecz boleszczẏ przechodzẏl. | Ian szwẏąntẏ Krczẏczẏel, | zwẏerczadlo ẏ przepowẏe- | dacz pokuthẏ, ẏednącze | szẏe vradowal w zẏwoczẏe | matkẏ Helzbẏetẏ, ten cza- | sto bẏwal szmączen, na | puszczẏ meszkaẏącz, a osta- | tecznẏe w czẏemnẏczẏ | sczẏąth, a ẏa nadzna s czẏm | mam gẏdz do nẏeba? | Krzẏzowanẏ odpowẏeda: | Ia wẏsząсz na krzẏzu, zad- | nemu raẏu nẏe obẏeczal, | ẏedno na krzẏzu wẏszą- | czemu. Tho czusz, ktorzẏ | czẏala szwoẏe

---

[1] = boleści.

drączą, by* | czuyą posty etc., wszytky | szwe szmyszlnoszczy w sobye | (v.) y namyethnosczy marthw- | yą y krzyzuyą. Na krzyzum | szye modlyl tylko za nye- | wyedome grzeszącze, rze- | kącz: Odpuscz boze oczcze, | bocz nye wyedzą, czo czynyą. | Nye sa grzeszące zloszczyą | y wyadomoszczyą, yako by- | ly Annasz, Kayphasz, Pilat, | boczyem poky w zloczy* szą, | nye yszą w moym oblapye- | nyu rąku moych, ktorymy | oblapyam wszydky*, za kto- | rem czyrpyal. Przes to chczą- | ly* za mną wstąpycz, a sze mną w nyebye krolewacz, | potrzeb yest, aby mye na- | szladowala drogą krzyzo- | wą, ktorąm ya wszedl w | (75) chwala moye, nye na- | dzyąay szye lepsey y lacz- | nyensze*, yedno kadym ya | szedl, bo yedno mego tho- | ru chybysz, szblądzysz y za- | gynyesz. Baczysz pylnye, | abys wyedzyela, ktorą dro- | gą do nyeba moglaby | wstąpycz, y ya szam zagy- | ste z nyeba stapuyącz na sz- | wyath, stąpylem po dra- | bynye, mayączą* trzy sz- | czyeble. Pyrwszy byl po- | kora, o thym masz pysa- | no w ewangely o mnye: Naydzeczye dzyeczye polo- | zone w yaszlyczkach. Wto- | ry sczyebel vbostwa, tam- | zye pyszano: O pyeluszky | (v.) obwynyone. Trzyeczy sczye- | bel ostroszczy, tamzye | pyszano: Lezącze na obye- | dzynach w yaslyczkach me- | dzy zwyrzathy. Po teyzye | drabynye wroczylem szye | do nyeba y po tych sczeblych. | O tych pysal moy wybra- | ny szą d, apostol Pauel, ta- | ko mowyącz o mnye: Pan | Chrystus wynyszczyl szye szam | szyebe. Otoz masz stopyen | vbostwa, fforma y kztalth* | szlugy nyewolnyka przy- | yąl. Otho masz stopyen | mey pokory: Stal szye | poszlusznym asz do szmy- | erczy krzyzowey. Otho | (76) masz stopyen mey gorzko- | szczy. A gdyesz* mye do- | wyedly ty trzy stopyenie | tey drabyny? Sluchay, | czocz daley pyszal s. Pauel: | Dla tego czusz vpokorze- | nya, czyrpyenya, bog | powyszyl yego, a dal mu | gymye, ktore yest nad | wszytky ymyona etc. | Glupy tedy szą a nyedo- | brego rozumu, ktorzy | przesz przeczywną dra- | bynę y przeczywne sto- | pyenye nye chcza za mną | do nyeba wstąpycz. Boga- | czthwa, czthy, roszkoszy, | tacz drabyna wyedze do | (v.) pyekla, yako pyrwsza do | nyeba. Dussa mowy: Wyel- | ka nyerządnoscz yest, | gdy szluga roszkosznye | vzywa, goduye, a pan | yego praczuye y robotu- | ye. Vkrzyzowany: Ktokol- | wye naboznye moyą | meką rospomyna, ten- | czy szye chrony czyelesznej rozkossy y | luboszczy, me- | go vkrzyzowanya pamye- | ta, ten szye powszczyąga | od czyelesznej ządzey y | luboszczy, mego vkrzyzo- | wanya pamyątka y rosz- | myszlanye morzy wszytky | (77) grzechy, y w boleszczyach | moych [1] meky moyey w- | szytky roszkossy czyeleszne | y szwyeczke potlumyene | bedą, ktore chczeszly zwy- | czyezycz besz trudnoszczy, | masz meka moye naboz- | nye rozmyszlacz a w nyey | naszlodzey szye kochacz, ku | ranam moym szyerdecz- | nye przystacz, y owsseye* | y dyablu chczeszly czyaszko | vdzyelacz, iensze oszo-

---

[1] „moijch" przekreślone.

bnÿe | zakonnÿm personam prze- | káza, a ÿe przesláduÿe, | masz mąka moÿe zawsze | naboznÿe rozmÿszlacz. | Thesz[1] potrzebno ÿest, abÿ | (v.) vkrzÿzowanÿa mego | wzor ÿ przyklad w szo- | bÿe mÿala a ÿe dobrzé | w pamÿacz wlepÿla, abÿ | szÿe thą bronÿą sczÿ- | czÿla, | ktoreÿ wÿerze zÿwÿesz, | abÿ znamÿe krzÿza bÿ- | lo na czÿele, ktorÿmbÿ | szÿe mogla zawsze bro- | nÿcz, bo gÿnaczeÿ oblu- | dnÿe herb noszÿ onego, | ktorego przÿkazanÿm | garzdÿ*[2]. Dusse* naboznÿe | Ihesusza proszÿ: O nałaszk- | awszÿ Ihesusze, sluchu | memu raczÿ dacz wÿącz- | ssÿe poczÿessenÿe, racz | mÿ wÿdacz nÿektorą lÿcz- | (78) be, mnÿe nÿedostoÿneÿ | stuczek makÿ thweÿ, roz- | mÿszlanÿa thweÿ nasz- | wÿątsseÿ mąkÿ. Vkrzÿ- | sowany rospowÿeda dussÿ: | Szmÿerczÿ moÿeÿ pa- | mÿątka na oltarzu szÿer- | cza thwego przes vstaw- | ne rozssuchanÿe gorzecz | ma dla rozmagÿtÿch v- | zÿthkuow. Pÿrwszÿ vzÿtek, | isz nÿcz wdzÿecznÿeÿssego | mnÿe nÿe mozesz vdza- | lacz, ÿako o meÿ naszwÿ- | eczsseÿ* mącze rozmÿslacz, | szercze thwoÿe z mÿlosz- | czÿą ÿ z lutoszczÿą ÿ s pocz- | lÿwosczÿą ÿ z nasladowanÿm, | (v.) o czÿmsÿe tobÿe nÿe ÿest | ządne wątpÿenÿe, ÿzesz | vpewnÿona mocznÿm | pÿszmem szwÿethÿch | ÿ takÿch doctorow. A prze- | tocz ÿa czÿebe wÿernÿe | vpomÿnam, abÿ moÿe | bolesczÿwą mÿloscz ÿ mÿ- | loszczÿwą meka w szerczu | thwoÿm zapÿeczÿetow- | ala, a mnÿe dzÿekuÿ, rze- | kąncz: Poloz mÿe ÿako | znamÿąszczko na szercze | thwoÿe, to ÿest mÿluÿ | mÿe, ÿako ÿa czÿebe, pa- | mÿetaÿ nÿe tÿlko to, czom | czÿ dobrego vdzalal, ale | tesz czom trudnego ÿ gorz- | (79) kego za czÿe czÿrpÿal, a | obezrzÿ, ÿestlÿ nÿezlÿe | dzalasz przeczÿw mnÿe, | kedÿ mnÿe nÿe mÿluÿesz. | I ktoz czÿe wÿaczeÿ wÿer- | nÿe mÿluÿe, ÿako ÿa? | Otho czczÿ szobÿe szlowa | moÿe: Polos mÿe ÿako | znamÿoszko na szercze | thwoÿe, abÿ mÿe wszÿt- | ką szÿlą mÿlowala, po- | loz mÿe na ramÿąszko | thwoÿe, abÿ to wszÿczko, | czo mnÿe mÿlo, ot czÿebe | wszytką pÿlnoszczÿą | z mÿloszczÿ dzÿalala, po- | loz mÿe na szÿercze th- | we, abÿ to wszÿtko, czo | moze bÿcz mÿlego, lubego, | (v.) drogego, to wszÿtko nÿ- | zeÿ a mnÿe zwÿrchow- | nÿe przÿlozÿla, a mnÿe | zawsze wÿaczeÿ mÿlowa- | la. Rozumÿeÿzÿe tho | przÿkazanÿe moÿe, czo | tho ÿest, mÿluÿ boga ze | wszego szercza twego etc. | Wtorÿ vzÿtek rozmÿsla- | nÿa mąkÿ moÿe: Mąka | moÿe vstawÿcznÿe masz | rospamÿetawacz, abocz- | ÿem aboczÿm* przes thą | pamÿątką masz ÿakobÿ | zaręczką, powod, ku mÿ- | loszczÿ moÿeÿ, aboczÿm | przes mąka moÿą vka- | zalem tobÿe wÿelÿkoscz | (80) mÿloszczÿ moÿeÿ, a prze- | tho ÿzÿe mÿlosczchcze | bÿcz wzaÿem odmÿlo- | wana. Rozumÿeÿ, czocz | mowÿe tu: Nÿe chczÿalem | czlowÿeka odkupÿcz na | zadną proszbe, anÿ an- | gelszką, anÿ szwÿetÿch | ludzÿ, aboczÿem czlow- | ÿek czlowÿeka csastokrocz | proszbą z gÿesthwa wÿ- | bawÿa. Tezem nÿe chczal | wÿkupÿcz zlothem anÿ | srebrem, bo tesz takÿm | mÿtem wÿkupuÿą

[1] Poprawione z „Czesz“. [2] = gardzi.

wo- | lŷ ŷ owcze, ale ale* dusso | moŷa mŷla krwŷą mo- | ŷą drogą, abŷ stąd vz- | nala drogoscz rzeczŷ | (v.) kupŷoneŷ, czusz dussŷe*, | a moŷe welŷką gorączą | mŷloscz k tobŷe. Nŷe za | maląsz szŷe rzecz wazŷ | dusso mŷla, gdŷzczŷ ta- | ke mŷto dano za czŷe, | aboczŷm bŷch ŷa bŷl zlo- | them, srzebrem dusse | odkupowal, mnŷmano- | bŷ, abŷch czesznŷmŷ bo- | gaczthwŷ wŷeczne dusse | odkupowal, mnŷmano- | bŷ [1], gdŷsz ŷedna dusse* | v mnŷe ŷest drossa, nŷzlŷ | wszŷtkŷ czŷala, a nŷzlŷ | wszŷtkŷ szkarbŷ tego sz- | wŷata, ŷ offszeŷą* nŷeŷa- | ko drossa mŷ, nŷzlŷ moŷa | krew, bom ŷą wszŷtką, | (*81*) wszytką*, wŷlal na od- | kupŷenŷe duszne, abo- | czŷem ona rzecz, ktorą | odkupuŷą, drossa ŷest, | nŷzlŷ ono, czŷm rzecz bŷ- | wa odkupŷona. Baczŷsz | w tŷm drogoscz ŷ waznoscz | twoŷe. | T r z ŷ e c z ŷ v z ŷ t e k rozmŷsz- | lenŷa* mąkŷ moŷeŷ | ŷestczŷ pobudzenŷ ku na- | bozenstwu. Masz tego fi- | gurą o Szamszonŷe, ktorŷ | gdŷ lwowŷ gabą rozdar*, | vmorzŷl go, a po kŷelu | dnŷ wroczŷl szŷe do nŷego, | a nalazl roŷ pczol w usz- | czŷech ŷego ŷ czŷstŷ plastr | mŷodu, ŷ sznŷadl gŷ. | (v) Iamczŷ ŷest lew Ihesus z poko- | lenŷa Iuda, vmalŷ* na k- | rzŷzu a ze szmŷerczŷ meŷ | w pamŷeczŷ thweŷ naŷ- | dzŷesz slodkoscz nabozen- | stwa twego, a gŷm poczŷe- | ssŷsz dusse twoŷe. Obŷ pŷl- | no rozmŷszlala, ŷakomczŷ | ŷa, na krzŷzu wŷsząсz, vsta | moŷe bŷl othworzŷl, ŷa- | ko zabŷtŷ, abowŷem nŷktt | nŷe zamknąl gŷch, gdŷm | vmŷral, ŷzem wŷszoko | wŷszal, a tak krwŷa bŷlŷ | zaplŷnąlŷ. Matka moya | mŷ a nŷe mogla mŷ nŷcz [2] | w czŷm poszluzŷcz, czo dzŷa- | laŷą nad vmŷraŷączŷmŷ, | (*82*) izŷe gŷm oczŷ zamŷkaŷą | ŷ vsta, gdŷ ŷusz szkonaŷą, | ŷ szwŷecze zazŷegaŷą; teŷ | poszlugŷ ŷam na krzŷzu | nŷe mŷal, przeto moye | czŷalo otharchale wŷszalo. | Obŷ tesz stalone szŷercza | mŷala, w takŷm roszmŷsz- | lanŷu muszŷcz szŷe rostą- | pŷcz w szlodke naboczenstwo*. | C z w a r t h ŷ p o z ŷ t e k rozm- | ŷszlanŷa mąkŷ moŷeŷ, | ŷzŷe w nŷeŷ bŷwa nale- | zona obrona naprzeczŷ- | wo nŷeprzŷaczŷelom. | Nąucza czŷe szwŷenthŷ Pŷo- | tr w szweŷ kanonŷcze [3], rze- | kąncz: Crŷstuszem vkrzŷzo- | (v.) wanŷm, thŷm szŷe bron- | czŷe od nŷeprzŷaczeluow, | rozmŷszlaŷąсz o nŷm. Isaŷ- | asz takesz radzŷ: Wstąp w o- | poką, czusz w Krŷstusza vkr- | zŷzowanego, ŷako rŷczŷerz, | gdŷ w boŷu vstawa, vczŷe- | czka ma do namŷethu, a | temu nŷeprzŷaczel nŷcz nie | zaszkodŷ*, ktorŷ szŷe vstaw- | ŷcznŷe w meŷ mącze obŷra. | P ŷ ą t h ŷ v z ŷ t e k roszmŷszla- | nŷa mekŷ moŷeŷ ŷest | obfŷthe cznoth rozmnozenie, | aboczŷm grunth wszelkeŷ | laszkŷ ŷ korzenŷ zaszlugŷ czlo- | wŷeczeŷ zalezŷ w boleszczŷ | szŷercza ŷ czŷala mego vkrzŷ- | (*83*) zowanŷa, dlatego moŷ | wŷbranŷ apostol Pauel | mowŷ o szobŷe: Nŷcz nŷe | vmŷm medzŷ wamŷ, | ŷedno Ihesusza Chrysta, tego vkrz- | ŷzowanego. A naboznŷ | szŷn poszobŷenŷ blogosla- | wŷonŷeŷ matkŷ meŷ, | Bŷernarth: Tocz moŷa na- | wŷssa

---

[1] „mnijmanobij" przekreślone. [2] Litery *cz* w „nijcz" przekreślone. [3] Epistola b. Petri apostoli canonica.

philozophia ẏest, | vmẏecz ẏ znacz Ihesusza Chrysta, | thegoz vkrzẏzowanego. | Ale pozaluẏ tego dusse | mẏla, ẏzecz wẏelẏ* ẏest | nẏeprzẏaczẏelẏ krzẏza me- | go, a tho mẏlosznẏczẏ lu- | bostzẏ* nadzneẏ, czelesneẏ, | plugaweẏ, wẏelczẏ moẏ | przeczẏwnẏczẏ wẏnnẏ szą | (v.) szmẏerczẏ moẏeẏ, gardzacz | zaszlugą makẏ moẏeẏ | w szobẏe wẏnẏszczẏaẏa, | ktorzẏ nẏebeszkego bogosla- | wẏenstwa ẏ nẏewẏmow- | neẏ chwalẏ czẏnẏą szẏe | bẏcz nẏedostoẏnẏmẏ, kto- | rzẏ w takẏch szmrodlẏwo- | sczẏach yako szwẏnẏe w b- | loczẏe szẏe kaląсz, taẏem- | nẏcze mąkẏ moẏeẏ w posz- | mẏecz maẏą, mnẏe szẏna | bozẏego przẏmuẏącz w zle | szomnẏenẏe, we bloto po- | deptaẏą, a duchu szwẏą- | temu hanbu* dzalaẏą. | Hach! nẏe stoẏczẏe* zẏwoth | czẏeleszny, krzẏda* bogu ẏest, | (*84*) mącze moẏeẏ poszromocze- | nẏe, wszẏczkeẏ troẏczẏ sz- | wẏąteẏ nẏeuczczẏenẏe w- | ẏelke. Szostẏ vzẏtek rosz- | mẏszlanẏa mąkẏ moẏeẏ | ẏest vlzenẏe robotẏ ẏ bol- | esczẏ przẏgodnẏch na dro- | dze pokuthẏ szwẏeteẏ ẏ | zẏwotha trudnego zakon- | nego. Nabozny zakonnẏk ẏ | zakonẏcza nẏe czuẏe tak | barzo boleszczẏ, gdẏ poglą- | da dusznẏm ogẏem* na | ranẏ krola szwego nẏebez- | kego, ẏako wẏernẏ rẏczẏerz. | Szuodmẏ vzẏtek ẏest czele- | ssnẏch ządz zgassenẏe, | aboczẏem pomẏszlącz na mo- | ẏe vmączenẏe szẏerdecznẏe, | (v.) vczẏchną wszẏczkẏ w czẏe- | le pobudzenẏa. Oszmẏ | vzẏtek ẏest pobudzenie | ku skruszẏenẏu ẏ ku po- | kuthowanẏu za grzechẏ. | O zagẏste! to ẏest szluszno, | ẏ kto szẏe nẏe pobudzẏ | ku boleszczẏ za grzechẏ, | vznawszẏ yako bogu ocz- | czu ẏego grzechẏ bẏlẏ | mẏerzone, ẏsz dla ẏch | zgladzenẏa namẏlszego | szẏna szwego dopusczẏl | na krzẏzu vmrzẏecz. | Dzẏewatẏ vzẏtek ẏest | dobreẏ nadzẏeẏe ẏ du- | faloszczẏ w boze rozmno- | zenẏe, aboczẏm do moẏeẏ | mąkẏ grzesznẏ czlowẏek | (*85*) ma vczẏeczka, ẏako mązo- | boẏcza do klastora, na sz- | wẏeczonẏ czmẏtarz, bo- | czẏem nẏe moszẏe bẏcz tak- | czẏaskẏ grzech szmẏertel- | nẏ, ktorẏbẏ moẏą szmẏ- | erczą nẏe bẏl vzdrowẏon. | Hortel[1] twego wyecznego | potąpẏenẏa przemẏenẏ- | lem na krzẏzu w czesznąą | mąką, czẏrpẏącz na moẏm | czẏele. Napelnẏlem Kaẏ- | phaszowo szlowo ẏ pro- | roczthwo, ktorẏm rada | dal, rzekącz: Potrzeb ẏest, | abẏ ẏeden vmarl za lud, | abẏ wszẏtek szwẏat nẏe | zagẏnąl. Takẏesz przẏẏą- | lem ortel od Pẏlatha | na szẏe wzdanẏ nẏewẏnnie, | (v.) abẏch wszẏczkẏ wẏnne, g- | rzeszne, od wszẏtkẏch grze- | chow odkupẏl, w ktorẏch | wẏelẏ* czaszuow lezelẏ, | oszą̨dzonem* na krzẏzową | szmẏercz. | Dussa zumẏewszẏ szẏe, mowẏ: | Iusz thu znam ẏ wẏsoko | rozmẏszlam naẏmẏleẏ- | szẏ Ihesu s tẏch szlow, czosz | ku mnẏe grzeszneẏ prze- | mowẏl, bo aczkolwẏe | ten ortel bẏl barzo prze- | wrothnẏ na czẏe wẏdan, | ẏzesz bẏl nẏewẏnnẏ, a | czlowẏek nẏe mẏal moczy | na boga, wẏnnẏ na nẏe- | wẏnnego, ale ẏelko | k nam bẏlczẏ barzo vzẏ- | (*86*) tecznẏ, a przeto nam mẏlẏ, | a od nasz ma bẏcz barzo |

---

[1] = ortyl.

chwalebny, izye on ortel | za grzechy pyrwemu czlo- | wyekowy zdany owszeyky | odezwal*, aboczym zdan | byl ortel wygnanya bo- | leszczywego, rzekąncz: kto- | rey godzyny vkusysz etc., | y wygnal go buog z rayu | roszkosznego, a postawyl | bog angyola na strzozą | drogy ku drzewu zywota, | aby nye byl przystąp zadny | k nyemu. O sczeszny y wye- | lebny ortel thwoy, yen- | zye wygnancza przyw- | roczyl, a tho thedy, kedy | szyn za szlugą od rathayow | (v.) wynnyczye, czusz Moysze- | ssowego zakonu, szrom- | othnye y nyewynnye | z dzyedzyczthwa wyrzu- | czon y hanyebnye yest | zabyth. Dussa: Slyssalam, | kyedy czczono lyst aposto- | la Pawla do Zydow na- | wroczonych, szlowka vczy- | eszna, rzekącz Ihesus, aby | nasz oszwyeczyl, przed bro- | ną Ierozolymszką wy- | wyedzon, a tamzye vmo- | rzon a dobrze mowy, y- | zye wywyedzon, aby nasz | vwyedl do nyebeskego | myasta Iheruszalem. | S tegosz tobye bądz czescz | y chwala, ysz yusz mamy | (87) pewne weszczye nye do | rayu zyemszkego, ale | s pomoczą thwą przesz | krew thwoye do krolew- | stwa nyebeszkego. | Dussa proszy Ihesusza pokor- | nye: A przetho czye pro- | sze z glabokey ządzey me- | go vbogego szyercza na- | myloszyernyeyszy Ihesu, | aby przesz ony boleszczy, | ktorez yakoby naostrze* | strzaly przechodzyly na- | szlodsse szyercze thwe | y blogoslawyoney mat- | ky thwey, szlyszącz on or- | tel, od Pylatha szkazuyą- | czy czye na szmyercz, wy- | bawzye czaszu szmyerczy | (v.) y dnya sządnego od ost- | rego zkazanya, pothą- | pyenya, ktore rzeczesz | wszytkym zatraczonym: | Odstąpczye ode mnye | przekleczy w ogyen wyeczny. | Laskawye odpowyeda | vkrzyzowany Ihesus: O | sczyeszny ten, od ktorego | pamyeczy yego ostatecz- | ny sząd nye odchodzy ny- | gdy, aby acz nycz strachem | yego zywota szwego | od zloczczy y czeleszney lu- | boszczy powsczyągnąl szye, | bocz zayste powyedam: | Straszlywy bądzye sząd, | na ktorym besz szwyatkow | (88) wszytko yawno bądzye, | gdzyesz wszytkych ange- | low y wszytkych szwyan- | thych zastąpyą, obstąpyą, | od welkego mayestatu | wezdrzą*, a przed stolczem | moym wszelkye stworze- | ny* rozumne strachem | wyelkym stanye. Czoz | rzeką, ktorzy czassu kroth- | kego zywotha szwego | gnusznye a zamyeszkale | zyly? Iacz wasz czyrpyed- | lywye oczekawam, a | wszythkych wasz do nye- | ba wzywam, lyczby po- | ządam ze wszyczkego za- | meszkanya wassego, a | rzeką wam: Dla wasz | (v.) szklonylem szye do zye- | mye y myeszkalem trzy- | dzyeszczy y puol stwarta* | lata, dla wasz vbyczowan, | dla wasz yestem vplwan, | dla wasz polyczkowan, | zaszykowan, dla wasz | yestem na szmyercz osszą- | dzon, dla wasz yestem | vkrzyzowan, zolczya na- | karmyon, ocztem napa- | wan, abych wasz szwyą- | nthe vdzyelal, wszyczkych | wasz braczyą, szyostramy | szobye wezwal, oczczu me- | mu wasz offyerowal, du- | cham szwyąntego wam | zeszlal, nyebom wam | (89) othworzyl. Czosem w- | yencze wam vdzyalacz | myal, a nye udzelalem*, | yszbyszczye zbawyeny by- | ly? Tycz rzeczy bendą sp- | rawyal na onym sząndze. | Dussą zalobno mowy: | Hach! a ya nądznycza, czo | rzeką, abo czo poczną, | yestly nycz dobrego nye | przynyoszą przed ta-

kego | szą̨dzẏa? I h e z u s l a s z k a w ẏ e | m o w ẏ: Zẏwotha thwe- | go, pokẏ czasz masz, pop- | rawẏaẏ, obẏczaẏe twoẏe | zmẏenẏ, pokuszẏ zle mo- | czno zwẏczẏezẏ, grzechẏ | przemẏnale oplakawaẏ, | nẏechacz thwe grzechẏ | (*v.*) czebe szame maẏą pom- | szczẏczelką, abẏ thẏ mnẏe | mẏala nẏe szą̨dzẏego, | ale zbawẏczela laszkaw- | ego. A ẏestlẏ tho wẏer- | nẏe vdzẏelasz, thedẏ w | on dzẏen przespẏeczna | bąndzẏesz, a nẏechaẏ czẏe | nẏe strassẏ wẏelkoscz, gru- | boscz grzechow thwoẏch, | bomczẏ ẏa daleko mẏlo- | szẏernẏeszẏ, nẏzlẏ twe | wszẏtkẏ grzechẏ, ẏ offszem | nẏzlẏ wszego szwẏatha. | Thwoẏe grzech* aczczẏ | szẏą* [1] wẏelke ẏ mnoge, | a wzdam ẏm ẏest lẏczba, | ale mẏloszẏerdzu memu | nẏemasz koncza anẏ zad | (*90*) neẏ mẏarẏ. Tẏ szẏe mẏ- | nẏsz bẏcz grzeszną, a mnie | mẏnẏą [2] baranek bozẏ, | ktorẏ zgladza grzechẏ | szwẏatha, a tako ẏest off- | szelkẏ*, bom nẏe przẏszedl | wzẏwathcz* sprawedlẏw- | ẏch ale grzesznẏch, sz kto- | rẏch ẏesz thẏ yedna. Prze- | tho garnẏ szẏe ku mnẏe | przesz pokuthą, bo mnẏe | naẏdzẏesz mẏloszẏerdnẏ- | eẏssego ẏ mẏloszczẏwsze- | go, nẏz szẏe kẏedẏ nadzẏe- | ẏesz, aboczẏm dzẏsz tego | czasz, potẏm bedze czasz | sprawedlẏwoszczẏ, Amen. |

B ẏ e r n a r d t s. o m ẏ l o s z ẏ e r- | d z u b o z ẏ m. |

(*v.*) Byernart s. o mẏloszẏerdzu | bozẏm mowẏ: Bẏ podob- | no bẏlo, iszbẏ ẏeden czlo- | wẏek mogl tẏle zgrzeszẏcz | ẏ tak czẏeszko, ẏako Kaẏm, | Iudasz, Pẏlatt ẏ ẏelko w- | szẏczẏ ludzẏe od począt- ku | szwẏata, abẏ tesz buog | przẏszągl nẏeszmẏlow- | acz szẏe nad grzesznẏm, | a on ẏestlẏ szẏe nawroczẏ, | tedẏ buog bẏlbẏ krzẏwo- | przẏszẏeszczẏa, a czlowẏek | grzesznẏ laszke otrzẏma. | Alẏe tho bẏcz nẏe mozẏe, | anẏ bẏlo, anẏ w Pẏszmẏe | szwẏą̨nthẏm naẏdzẏesz, | bẏcz szẏe buog nẏe chczẏal | (*91*) nad grzesznẏm szmẏ- | lowacz, boczẏem ẏest | wloszno [3] ẏemu szmẏlo- | wacz szẏe nad grzesznẏm, | gdẏ wẏernẏe zaluẏe | grzechow szwoẏch. Wẏe- | lẏkolẏkrocz szẏe odwroczẏ, | a zaszẏe szẏe nawroczẏ, | odpusczẏe mu grzechẏ, nẏe | szẏedm- krocz, ale szẏedm- | dzẏeszą̨th ẏ szẏedmkrocz. | I owszem przẏszą̨gl szmẏ- | lowacz szẏe, yako mowẏl | przesz Ezechẏela proroka, | rzekącz: Zẏwem ẏa bog, | ẏestlẏ szẏe zloszlẏwẏ czlo- | wẏek nawroczẏ od szweẏch* | zloszczẏ, nẏe chcze pamẏetacz | (*v.*) iego grzechow. Na tẏ szlo- | wa proroczke mowẏ s. | Czẏprẏan: Na thẏm szwẏe- | czẏe zẏwẏą̨czemu czlow- | yekowẏ, badz nagorsze- | mu, nẏe ẏest pozdna po- | kutha, aboczẏm ku odpu- | szczẏenẏu bog ẏest rẏchlẏ, | a szukaẏą̨czẏm go laczn ẏ | przẏstąp k nẏemu, kto ch- | cze rozumẏecz temu pra- | wdzẏwemu boszkemu slo- | wu, ktore rzekl pod przẏ- | szegą, zẏwem ẏa bog etc. | O przenaszẏrsse lono mẏ- | loszẏerdzẏa bozẏego, o pr- | zenaszczẏadrzeẏsza* laszko | nawẏssego stworzẏczela, | (*92*) ktora taka ẏest okwẏta, | ẏzẏe pokẏd* czlowẏek ẏest | zẏw na szwẏeczẏe, bẏ mẏal | wszẏczkẏch dẏabluow grz- | echẏ, mocz zakamẏeloszczẏ* | gẏch, ẏ wszẏcz-

[1] = są. [2] = mienią. [3] = włosno = własne.

kÿch ludzÿ, | czo gÿch w sządnÿ dzÿen | poÿdzÿe na pothapÿenie, | ÿ offszem ÿesczebÿ tÿle | grzechow, ÿelÿ gwÿazd | na nÿebÿe, ÿelÿ kropÿ | wodÿ w morzu, ielÿe | lÿsczÿa na drzÿewÿu po w- | szÿczkÿm szwÿeczÿe, ielÿe | kwÿczÿa ÿ trawÿ na polach, | a za nÿe wÿerną skruchu* | mÿal, a pokornÿe boga | mÿlego, naÿmÿleÿszego, | proszÿl o laszku*, o szmÿlo- | (*v.*) wanÿe, bez wszego wąt- | pÿenÿa naÿdze go takego, | yako szam przÿsząg1 przes | Ezechiela proroka: Zÿw- | em ÿa buog etc. |

Znamÿona szestnaszczÿe*, | przesz ktore mozÿe bÿcz vz- | nano, kto ÿest z lÿczbÿ zba- | wÿonÿch albo potapÿe- | nÿch, a thÿ stuczkÿ zebranÿ | szą s Pÿszma szwÿątego, kto- | re szą w rozmagitÿch kxÿe- | gach szÿerzÿe napÿszane, | w Malogranaczÿe[1], w Pome- | riusze[2] etc. |

Aczkolwÿe zadnÿ nÿe | wÿe zapewne, bedącz | zÿw na tym szwÿeczÿe, | ÿestlÿ ma bÿcz zbawÿon | albo potąpÿon, procz oszo- | (*93*) bnego boszkego obÿawÿ- | enÿa, boczÿem pÿszano | we* Eclesiasticu: Nÿe wÿ | czlowÿek, ÿestlÿ w mÿlosz- | czÿ bozeÿ albo w nÿena- | wÿsczÿ, tho czusz zapewne, | a wszakoz szą nÿektore | znamÿona, przesz ktore | domnÿmacz szÿe moze | ktho bÿcz z lÿczbÿ zbawÿo- | nÿch albo pothąpÿonÿch, | a gÿm wÿąnczeÿ takÿch | znamÿon w szobÿe kto | naÿdze, tym wÿensza na- | dzÿeÿą ma mÿecz, ale w | dobrÿch vczÿnkach bedącz, | a paklÿ we zlÿch, thÿm szÿe | wÿączÿ bacz a gÿch posz- | bÿwacz. Szwÿentÿ Bÿernart | (*v.*) mowÿ: Bÿ nÿe bÿlo zadne | znamÿe czlowÿekowÿ za | zÿwotha o krolewstwÿe | nÿebeszkÿm, anÿ o pÿek- | elnÿm pothapÿenyu, a | ktorazbÿ tedÿ mogla bÿcz | poczÿecha ludzem* na sz- | wÿeczÿe meszkaÿączÿm | medzÿ nadzÿeÿą zbawÿe- | nÿa a medzÿ boÿaznÿą | potapÿenÿa. A przetocz | wezdam* mÿlÿ bog nÿe | offseÿkeÿ opusczÿl szwÿch | wÿbranÿch besz znamÿon | gÿch poczÿessenÿa ÿ gÿch | zbawÿenÿa. | Pÿrwe znamÿe zbawÿenÿa | ÿestczÿ tho: | Grzechow wlosznÿch ob- | (*94*) rzÿdzenÿe tak w mÿszlÿ, | w zÿądzÿ, w wolÿ, w szlo- | wÿech, gdÿsz czÿ bedą mÿe- | rzone ÿako naszmrodlÿw- | sza marcha, tosz pewna | laszkÿ bozÿeÿ. O thÿm mo- | wÿ szwÿąnthÿ Ieronÿm: | Tedÿ dopÿro szbawÿenÿe | szÿe poczÿna grzesznemu | czlowÿekowÿ, gdÿ wÿer- | nÿe a prawdzÿwÿe grze- | chow szwoÿch zaluÿe, tocz | ÿest ÿedno znamÿe wÿ- | branÿch. A w Zaltarzu pro- | rok Dauid: Ktorzÿ mÿluÿe- | cze boga, nÿe nazrzÿcze | zloscz. A zaszÿe znamÿe | potapÿenÿa: Gdÿ szÿe we- | sselÿ z grzezhow a w nÿch | (*v.*) iesczÿe szobÿe lubuÿe, a | w szweÿ mÿszlÿ czasto mo- | wÿ, chcze mÿ szÿe tego | albo owego. O takÿch | pÿszano Prouerbiorum ÿ[3]: | Wesselą szÿe, gdÿ szle vdz- | ÿelaÿą,

---

[1] „Malogranatum seu dialogus inter patrem et filium", napisany przez opata Cystersów pod Pragą, Gallusa, około r. 1370. [2] Pomerius Julianus, arcybiskup z Toledo, † r. 691. [3] W II księdze „Przypowieści" Salomonowych.

a raduyą szye w- | rzeczach nyezbednych. Tocz | yest zle znamye, aboczym | mowy szwyąnthy Grze- | gorz: Ktocz yescze przes nye- | rządne ządze pala, a w nych | yego szyercze plywa, zay- | ste ten boga nye myluye, | aboczyem mu w szwey zley | woly szye przeczywya. Au- | gustyn s. o thymzye pysse | w yednym lysczye do yednego | (95) Wyelmoznego pana, rze- | kącz: Zadny grzech przed | bogem nye yest tak zad- | lywy y myerzony, yako | then s przeslych grzechow | odpuszczyonych w pamye- | czy y w myszly szobye lub- | owacz, y w nych szye zle | wesselycz, haboczym* tho | yest znamye, ysz mu yes- | czye nygdy nye omyerzly, | a przeto tesz barzo lathw- | ye w tyssz abo w gorsze | wraczacz szye, iako mowy | pan Krystus: Bądą poszle- | dny grzechy gorzsse, nyz | byly pyrwsze. | Wthore znamye zbawyena yest: | (v.) Myle y lube szluchanye | szlowa bozego. Tho zna- | mye szam pan Crystus wy- | dal, rzekąncz: Kto z boga | yest, szlowa bozego rad | szlucha, aboczyem szlowo | bozye yest pokarm duss- | ny. O ktorym pan Chrystus | mowy: Nye tylko czlow- | yek chlebem zywe, ale | szlowem bozym, czo poch- | odzy z ust bozych. Augu- | stin szwyąnthy mowy: | Zadne wyensze znamye | nye yest wyecznego zbaw- | yenya y przeszlanya, yedno | kto rad szlucha szlowa bo- | zyego. Ale zaszye znamye | potapyenya: Kto nyerad | (96) szlucha szlowa bozego, | a tho znamye szam pan | Chrystus przyepowyed- | zal, rzekącz Zydom: Prze- | to wy nye szluchaczye, | yzeszsseczye nye z boga, ale | z dyabla, ysz yego wolą | cheyeczye napelnycz y | napelnyczye, kedy mye | vmączyczye. Przyklad | wezmy z nyemocznego | na szmyercz, gdycz pokar- | mu nye pozywa, znamye | pewne szmyerczy, thakesz | ten ma znamye szmyer- | czy wyeczne, czo nyerad | szlucha szlowa bozyego. | Trzyeczye znamye zbawye- | nya yest: Ktho szkromno | (v.) czyrpy karanye boszkye, | yako szą nyemoczy na | czyele, zubozyenye w | rzeczach czesznych, szro- | moczenya na yego po- | czyessnoszczy, ponyzenie | yego waznoszczy. Apo- | stol szwyenthy Pauel | mowy: Pan buog ka- | rze szyny y dzyewky, kto- | re myluye. A szam bog | mowy w Vydzenyu[1] s. | Iana: Ia ktore myluye, | thy karze, yestly czlowyek | szkromnye czyrpy, szna- | mye dobre ma zbawyenia. | Czwarthe znamye zbaw- | yenya: Gdy czlowyek | w karanyu boskem polep- | (97) sza zywota szwego, mo- | wyącz z Dawydem: Szmą- | tek y bolescz nalazlam, | a gymyena bozego na | pomocz wzwalam. Przy- | klad u Zywoczyech szwy- | entych oczczow, ysz yeden | sz nych mawyal ku bogu, | kyedy nye byl nyemoczen: | Ktorego roku zapsmyeta- | lesz mye myly panye, | abosz szye na mye rozgnie- | wal, yzesz mye tego roku | nyemoczą nye szkaral. | A zaszye nyedobre znamye | thakyemu: Kedy ktho be- | dze zuchwaly, zapyekly | w szerczu y szyemrzączy | przyeczywko mylemu bogu, | (v.) nyedobre znamye ma w | szobye, aboczyem pysza- | no: Twarde szyercze szle | szye bendze myalo na szko- | nanyu. Sluchay

---

[1] = w Apokalypsie.

szlowa | sczaszlÿwego szwÿentego | Grzegorza: Ktorzÿ w kara- | nÿu boszkÿm gorszÿ by- | waÿą, thakÿm ÿusz czesz- | ne karanÿe poczÿna szÿe | wÿeczne mączenÿe, abÿ | tu ÿusz vczulÿ, ÿako ma- | ÿą czÿrpÿecz na wÿekÿ | w pÿekle. Przÿgladÿ* szą | pÿszane o rozmaÿtych | takÿch zuffalczÿech, czo ÿe | bog thu począwszÿ karacz, | poszlal na pothepÿenÿe, | iako bÿl Herod, iako bÿl | Anthyochus etc. | (*98*) Pyąthe znamÿe zbawÿe- | nÿa: Kedÿ kto szlugÿ bo- | zÿe ma w uczthÿwoszczÿ*, | ÿsz gÿm przÿiaÿe. To zna- | mÿe zamgnąl*[1] Dauid | w onÿm psalmÿe: Domine, | quis habitabit in taberna- | culo tuo, panÿe, kto ben- | dze meszkal w przebÿtku | thwoÿm? Odpowÿeda | pan buog prorokowÿ: Kto | chodzÿ besz pokalenÿa, | kto dzÿala sprawedlÿwoscz, | kto mowÿ prawdą a nÿe- | ma lczÿwoszczÿ*[2] w ÿazÿku | szwoÿm, kto nÿe czÿnÿ nÿcz | zlego blÿznÿemu szwemu, | a nÿe trzÿma mÿerzączkÿ | przeczÿw blÿznÿemu sz⋞emu, | (*v.*) a nÿe trzÿma mÿerzączkÿ | przeczÿw blÿznÿemu sz- | wemu *, za nÿcz szobÿe | nÿe wazÿ zloszczÿwego, | ale bogoboÿne welmÿ | czczÿ a chwalÿ, kto praw- | dzÿwÿe przÿszÿega blÿz- | nÿemu a nÿe zdradza, | kto pÿenÿedzÿ nÿe dawa | na lÿchwą, kto daruow | nÿe bÿerze nad nÿewÿn- | nÿm, kto tak bedze dzalal, | nÿe bedze porusson z nÿe- | ba na wÿekÿ. Zaszÿe zna- | mÿe pothąpÿenÿa: Kto | dobre przesladuÿe, szlugam | bozÿm vwlacza, iako bÿl | Kaÿm, ktorÿ Abla zabÿl, | Ezau Iacoba przesladowal. | (*99*) Thocz nÿedobre znamÿe, | szamzÿe pan Chrystus tho | powÿedzal: Czosczÿe ÿed- | nemu z namnÿeÿszÿch | moÿch vczÿnÿlÿ, toszczÿe | mnÿe vczÿnÿlÿ. | Szoste znamÿe zbawÿenia: | Pokora, aboczÿm pÿszano | ÿest. Pÿsznÿm szÿe buog | przeczÿwÿa, pokornÿm sz- | wą laszką dawa- Znamÿe | pothapÿenÿa: Augustÿn | szwÿąnthÿ mowÿ: Zaÿste, | kto ÿest pÿsznÿ, wszÿtke- | go zlego ma początek. | Czesz*[3] mowÿ s. Grzegorz: | Gÿsthne znamÿe pota- | pÿenÿch ÿesthczÿ pÿcha, | (*v.*) wÿbranÿch pewne zna- | mÿe pokora zbawÿenia. | Szodme znamÿe zbaw- | ÿenÿa ÿest tho: Kÿedÿ kto | nÿerad szlucha vwloczst- | wa, albo zle mowÿcz o sz- | wÿm blÿznÿm, a wszÿth- | kÿ szlowa ÿ vczÿnkÿ ÿego | w dobre obracza. Tocz ÿest | znamÿe mÿloszczÿ praw- | dzÿweÿ szwego blÿznÿe- | go, o thÿm szam Ihesus mo- | wÿl: W tÿm vznaÿą wsz- | ÿszczÿ, ÿzeszczÿe moÿ zwo- | lenÿczÿ, gdÿ mÿloscz me- | dzÿ szobą mÿecz bądzeczÿe. | Oszme znamÿe zbawÿenÿa: | Kedÿ kto w potrzÿebÿe | blÿznÿego szwego wÿdz- | (*100*) ącz, mÿloszÿerdzÿe nad nÿm | ma ÿ lutoscz. O tÿm pÿsz- | ano w Zaltarzu: Iocundus | homo, qui miseretur etc., | wessolÿ czlowÿek, to ÿest | czÿstego szomnÿenÿa, mÿ- | loszÿerdze dzala ÿ rad po- | zÿcza vbogego zaklada, | tenczÿ na wÿekÿ nÿe be- | dzÿe oddalÿon zbawÿenÿa | wÿecznego. A pan Ihesus to | pothwÿerdzÿl, rzeącz: | Blogoslowÿenÿ mÿloszÿ- | erdnÿ, bocz onÿ mÿloszer- | dze

---

[1] = zamknął. [2] = łściwości, fałszywości.
[3] Powinno być „Thesz" = też.

otrzÿmaÿą. A s. Grze- | gorz tesz mowÿ: Znamÿe | zbawÿenÿa ÿest mÿlosz- | ÿerdze, bo gÿnaczeÿ nÿe | stanÿemÿ szÿe czlonkÿ na- | (v) ssego odkupÿczÿela, ÿed- | no przes mÿloszÿerdzÿe. | Dzÿewąthe znamÿe zba- | wÿenÿa ÿest: Kedÿ kto | rÿchlo odpuszczÿ blÿznÿe- | mu gnÿew ÿ mÿerzączką | szÿercza. Augustin s. mo- | wÿ: Takÿe odpuszczÿenie | kazdÿ wezme grzechom | od boga, yakÿe on vkazu- | ÿe albo dzala szwemu b- | lÿznÿemu, przeto kto ÿest | szklonnÿ ku odpuszczÿenÿu, | ten ma dobre znamÿe | ku zbawÿenÿu. Ale zaszÿe | zle znamÿe: Kto ÿest oszÿer- | dÿsthÿ*, nÿe chcze odpuszczÿcz. | O ktorÿch mowÿ s. Am- | broszÿ: Nÿedostoÿen ÿest | (*101*) then, bÿ szÿe nad nÿm | bog szmÿlowal, kto yest | twardÿ ku odpuszczÿenÿu | szwemu blÿznÿemu. | Dzÿesząthe znamÿe zba- | wÿenÿa: Kedÿ kto w zą- | dzÿ szweÿ czasto odnaw- | ÿa wolą, abÿ dobrÿm albo | dobrą bÿla. O takÿch pan | Ihesus szam mowÿ: Blogo- | slawÿenÿ, ktorzÿ laknÿe- | ÿą ÿ pragną sprawedlÿ- | woszczÿ ÿ szwego polepse- | nÿa. | Gedenaczte* znamÿe zba- | wÿenÿa: Kÿedÿ kto naboz- | nÿe a czasto rozmÿszla | vmączenÿe bozÿe, dzÿa- | kuyącz ÿemu s teÿ welkeÿ | (v.) laszkÿ, z othkupÿenÿa, abo- | czÿm takÿe kazal bog an- | gÿelowÿ szwÿetemu | znamÿonacz na czÿelech, ÿako pÿszano v proroka | Ezechiela, rzekącz: Znamÿ- | enuÿ tha* na czÿelÿech, tho | ÿesth znamÿe crzÿza szw- | ÿantego †. | Dwanaczte | znamÿe zbawÿenÿa: Kto ÿest szklonnÿ ku napel- | nÿenÿu bozego przÿka- | zanÿa. Tho znamÿe szam | pan Ihesus obÿawÿl, kedÿ | rzekl mlodzÿenczowÿ: | Chczeslÿ wÿecznÿ zÿwoth | mÿecz, peln przÿkazanie. | (*102*) Ale zaszÿe kto nÿepelnÿ | bozÿego przÿkazanÿa, | klątffa na nÿe: Maledicti, | qui declinant a mandatis | tuis, przeklączÿ, ktorzÿ | odstapuÿą od przÿkazania | thwego. | Trzÿeczÿenaszthe znamÿe | zbawÿenÿa to ÿest: Ke- | dÿ ktho gorącze ząda a | wzdÿcha wÿdzecz mÿlego | boga, thak ÿsz mowÿ | z Iopem szwÿątÿm: Tesz- | no mÿe ÿusz zÿcz na szw- | ÿeczÿe, chcze mÿ szÿe wÿ- | dzÿecz stworzÿczÿela ÿ | odkupÿczÿela mego. Ta- | kÿesz Dauid s placzem mowÿl: | (v.) Bÿlÿ mÿ lzÿ w noczÿ ÿ | we dnÿe mÿąsto chleba, | gdÿ mÿe pÿtano, gdzÿe | ÿest bog thwoÿ? | Czwartenaszte znamÿe | zbawÿenÿa ÿest: Kto w szwo- | ÿch szlubÿech ÿ obÿetnÿ- | czach ÿ w dobrÿch vczÿnkach | ma zawsze prostÿ, dobrÿ | vmÿszl, ÿsz czokolwÿe dza- | la, tho dla mÿlego boga | dzala, bocz mowÿ szwÿe- | nthÿ Grzegorz: Vmÿszl | nÿechacz wÿda fundament | wszelkÿmu* vczÿnkowÿ na- | ssemu, a czuÿnÿm baczenÿm | przesz wszÿtkÿ nasze vczÿn- | kÿ vmÿszl nÿechaÿcz bedzÿe | (*103*) wazon, iako oko czÿalu | ÿest poszwÿeta, tako przesz | promÿen vmÿszlu oszwÿe- | czenÿe bedą dzala nassego | zaszluzenÿa v boga. | Pÿąthenaste znamÿe zba- | wÿenÿa: W tych wszÿczkÿch | rzeczach, tho ÿest w dobrÿch | vczÿnkach do szmÿerczÿ tr- | wanÿe. O thÿ* pan Ihesus | mowÿl: Kto zetrwa asz | do koncza, ten bądze zbaw- | ÿen [1]. Grzegorz s.: Darem- | no do-

---

[1] „zbawijen“ poprawione rubro na „zbawijon“.

brÿ vczÿnek poczÿ- | na, kto do koncza nÿe trwa. | Szuostenasczе* znamÿe zba- | wÿenÿa ÿest: Ostateczne | boszke slodke mÿlowanÿe, | aboczÿm szama mÿloscz | (*v.*) dzÿala roznoscz medzÿ szÿ- | nÿ bozÿmÿ a medzÿ szÿ- | nÿ dÿabelszkÿmÿ. | Konÿecz thÿmÿ szlowÿ zaw- | ÿązÿemÿ, ktore na prÿmÿe | spÿewaÿa: Quicunque wlt | saluus esse etc, na konczu | ktorÿ badzÿe dzÿalacz poÿ- [1] | dobrzÿe, poÿdą w zÿwoth | wÿecznÿ, a ktorzÿ zle, poÿ- | dą w ogÿen wÿecznÿ, ÿe- | go bozÿe vchowaÿ.

Poczÿnaÿą szÿe modlÿtwÿ | szwÿąntheÿ Brÿgittÿ [2]. |

Szwÿeta Brÿgitto, go- | rącza ÿ nabozna mÿlosz | nÿczo pana Ihesu Chrysta ÿ | mąkÿ gorącze ÿego, modl | szÿe za namÿ grzesznÿmÿ, | (*104*) ÿzebÿszmÿ zbawÿenÿ bÿ- | lÿ, wÿeczne wesselÿe otrz- | ÿmalÿ, Amen. | Racz mÿ dacz mylosczÿwÿ | panÿe Ihesu Chryste, czÿebe | dostoÿnÿe chwalÿcz ÿ na- | szwÿątssÿe mąkÿ thwoÿeÿ | rozmÿszlanÿe wÿznawacz, | daÿ mÿ mocz, zwÿczeze- | nÿe*, przeczÿw nÿeprzÿa- | czelom thwoÿm ÿ mogÿm, | Amen. | O panÿe Ihesu Chrÿste, | wÿeczna slodkosz- | czÿ, v* czÿebÿe mÿ- | luÿączÿch radosczÿ, we- | sselÿa wszelkego ÿ wsz- | ÿczka ządza przewÿszaÿą- | cza, moczna nadzÿeÿo | (*v.*) rospaczaÿączÿch, prawdzÿ- | we zdrowÿe nadznÿch, | laszkawÿ ÿ mÿloszczÿwÿ | wszÿczkÿch grzesznÿch po- | kuthuÿączÿch, ktorÿzesz | rosskossÿ twoÿe wÿzna- | lesz ÿe bÿcz szÿnmÿ lucz- | kÿmÿ, a dla czlowÿeka sta- | lesz szÿe czlowÿekem, na | skonanÿu ostatecznego | wÿeku wspamÿetaÿ mÿ- | lÿ panÿe Ihesu na ono th- | woÿe wszelkne roszmÿszla- | nÿe ÿ wnatrzne teszlÿwe* | bolenÿe, ktores od począt- | ku poczÿeczÿa thwego czlo- | wÿeczenstwa naturze na | szÿerczu mÿal ÿ czÿrpÿal, | (*105*) a naÿwÿeczÿ, gdÿ szÿe | czasz mąkÿ twoÿeÿ, od bo- | ga oczcza zrzadzonÿ, przÿ- | blÿzal. Wspamÿetaÿ mÿ- | losczÿwÿ panÿe Ihesu wsz- | ÿtkÿ szmatkÿ ÿ boleszczÿ | ÿ gorzkosczÿ, ktoresz z dosz- | wÿaczÿenÿa* thwego w du- | ssÿ thwoÿeÿ mÿal, gdÿsz | rzekl: szmathna ÿest du- | ssa moÿa aze do szmÿerczÿ, | gdÿsz przÿ ostatecznеÿ we- | czerzÿ apostolom twoÿm | czÿalo ÿ krew thwoÿe da- | wal, nogÿ pokornÿe gÿch | vmÿwal ÿ poczalowal, | slodkosz ÿe poczÿeszal, | mąkasz szwoÿe przÿblÿza- | ÿączą szÿe gÿm powÿedalesz. | (*v.*) Wspamÿetaÿ mÿlÿ panÿe | Ihesu ono wszÿczko lkanÿe, | bolesczÿ ÿ vdręczenÿe, kto- | resz w roszkosznÿm czÿele | thwoÿm przed maką krz- | ÿzową za mÿe grzeszną | czÿrpÿal, kÿedÿsz na gorze | Olÿwneÿ krwawÿ poth | po troÿakeÿ modlÿtwÿe | s thwego naszwÿąthsego | czÿala wÿlewal, od vcznÿa | twego wlasznego wÿdan, | od ludu wÿbranego twego | bÿlesz wÿdan, yath ÿ wÿą- | zan, od falssÿwÿch szwÿat- | kow oskarzan, od trzech | sządzÿ bÿles nÿesprawed- | lÿwÿe sządzon, wÿbranÿm | (*106*) mÿesczÿe twoÿm Ierusa- | lem czassu wÿelkonocz- | nego, w mlodosczÿ roskosz- | neÿ czÿala thwego nÿe- | wÿnnÿe bÿlesz potapÿon, | wÿdan,

---

[1] „poij“ przekreślone. [2] Wyjątki z dzieła: „Revelationes s. Brigittae“.

targan, popÿchan, | czÿągnon, pchan, plwan, | zz* odzÿenÿa thwego wlasz- | nego zwloczon, w odzenÿe | gÿnsze czudze obleczon, na | oblÿczu thwoÿm naszw- | ÿathssÿm w oczu twoÿch | bÿlesz zawÿązan, possÿ- | kowan, polÿczkowan, ku | szlupowÿ wÿązan, okruth- | nÿe, nÿemÿloszczÿwÿe | bÿczowan, czÿrnÿm koro- | nowan, ktorąz koroną g- | walthem na glową twoÿe | (*v.*) naszwyątszą wpoÿona bÿ- | la, nÿewÿlÿczonÿmÿ ÿ | nÿewÿmowÿonÿmÿ gÿ- | nÿmÿ makamÿ vdręczo- | neszbÿl. Przesz toz o namÿ- | losczÿwszÿ panÿe Ihesu Xryste | dla pÿamÿątkÿ* rozmÿszla- | nÿa twoÿch ran, ktoresz | czÿrpÿal przed szmÿerczą | krzÿzową, racz mÿ dacz | przed szmÿerczą moÿą zu- | pelną, prawdzÿwą, szkru- | chą z szÿercza moÿego, | zlez wÿlenÿe, zupelną | prawdzÿwą, skruchą z sze- | rcza moÿego [1], vstną spo- | wÿedz, sluszne dosÿcz vczÿ- | nÿenÿe ÿ wszÿtkÿch moÿch | (*107*) grzechow zupelne odpu- | szczÿenÿe, Amen. | Poszdrowÿon bądz namÿ- | loszczÿwszÿ panÿe Ihesu Xryste, | racz bÿcz mÿloszczÿw mnÿe | grzeszneÿ, Amen. | Ocz- cze nasz a Zdrowa Marÿa. | O panÿe Ihesu Xryste, praw- | dzÿwe zwolenstwo | angelskÿe, roskoszÿ raÿska, | pamÿetaÿ mÿlÿ panÿe | Ihesu na boÿaznÿ ÿ lkanÿe, | ktoresz mÿal ÿ czÿrpÿal, | kedÿ wszÿczÿ nÿeprzÿa- | czÿele twoÿ ÿako lwo- | wÿe okruthnÿ srogÿm | a gnÿewlÿwÿm wzro- | kem czÿebe obstąpÿly | (*v.*) bÿlÿ, gdzes possÿkowanÿm, | targanÿm, popÿchanÿm, | plwanÿm ÿ gÿnÿmÿ czÿ- | aszkÿmÿ makamÿ okruth- | nÿmÿ, nÿeszlÿchanÿmÿ, | bilÿ ÿ zaszmączalÿ. O na- | mÿloszczÿwszÿ panÿe | Ihesu Chryste, ktorÿmÿ a yako | wÿelkÿmÿ krzÿwdamÿ, | gwaltem, blÿznÿenÿm*[2] | ÿ vdręczenÿm przeslado- | walÿ czÿebe, a nade wsz- | ÿczko szlowa potworne, | czÿaszke bÿczÿe, okruthne | mąkÿ, ktorÿmÿsz wsÿsczÿ | nÿeprzÿaczele twoÿ czÿe- | be przesladowalÿ ÿ bÿlÿ. | Proszÿe czÿe mÿlÿ panie | (*108*) Ihesu Chryste, ÿzÿebÿ mÿe ra- | czÿl wÿrwacz ode wszÿczkÿch | nÿeprzÿaczÿol moÿch, wÿ- | domÿch ÿ nÿewÿdomÿch, | racz mÿ dacz pod czÿnÿem* | moczÿ rąk twoÿch zaszczÿ- | czÿenÿe, otrzÿmanÿe ÿ | wÿeczne zbawenÿe, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | Ocz- cze nas a Zdrowa Marÿa. | iij. O panie Ihesu Chryste, | stworzÿczÿelu szwÿata, | luczkego plemÿena spraw- | cza, ktoregoz zadna ÿsznoscz | prawdzÿwÿm szkonczenÿm | wyszlowÿcz nÿe moze, kto- | rÿsz nÿebo ÿ zÿemÿe w ra- | ku zatrzÿmasz, wspamietaÿ | (*v.*) na one gorzką bolescz, kto- | rąsz czÿrpÿal, gdÿ nÿewÿ- | ernÿ Zÿdowÿe naszwÿecz- | ssÿe racze ÿ naroszkosznÿ- | ÿszÿe nogÿ thwoÿe na | krzÿzu tąpÿmÿ gwozdmÿ* | przÿbÿÿalÿ, a gdÿs nÿe | bÿl zgodzon na wolą gÿch, | na dluzą ÿ na szÿrokoscz | czÿala thwego naszwÿecz- | ssego ku duram [3] na krzÿ- | zu przewÿerczÿenÿm bo- | lescz ku boleszczÿ naszwÿ- | ączszÿm ranam twoÿm | przÿdawalÿ, tako ÿzÿe | okruthnÿe ÿ nÿemÿloszcz- | ÿwÿe powrozmÿ rozczÿą- | galÿ na dluzą ÿ na szyrzą, | (*109*) aze wszÿczkÿ stawÿ ÿ zÿlÿ | czlonkuow twoÿch nasz- |

---

[1] Wyrazy „szkruchą z szercza moijego" przekreślone. [2] = bluźnieniem. [3] = dziuram, czesk. daura, dura.

wÿączszÿch gwalthem | porwanÿ bÿlÿ. Proszÿe | czÿe naszlodszÿ mÿlÿ pa- | nÿe Ihesu Chryste przes nasz- | wÿączszą gorzką mąką | ÿ na krzÿzu bolescz ÿ roz- | mÿszlanÿe ÿeÿ, racz mÿ | dacz szwÿątą boÿazn | ÿ mÿloscz ku blÿznÿemu | memu, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | Oczcze nasz a Zdrowa Marya. | iiij. O panÿe Ihesu Chryste, krolu | wÿecznÿeÿ* chwalÿ, | prawdzÿwÿ lekarzu lucz- | kego rodzaÿu, wspamÿe- | taÿ na nÿemocz ÿ na bo- | (*v.*) lesczÿ, ktoresz na wÿszokosczÿ | krzÿza, gdÿsz podnÿeszon | bÿl, we wszÿczkÿch stawÿch | thwoÿch ÿestesz czÿrpÿal, | tako ÿzÿe zadnÿ na szwem | mÿeszczÿu nÿe ostal bÿl | przesz porussenÿa, zadna | bolescz bolesczÿ thweÿ | rowna nÿe ÿest, ÿzÿe od | pÿethÿ nozneÿ aze do | wÿrchu glowÿ nÿe bÿlo | w tobÿe zdrowÿe naleze- | no, nÿ namnÿeÿsze mÿ- | eszczÿe* czÿala thwego | przes obrazenÿa, nad to | thÿch wszÿczkÿch ran bo- | lesczÿ nÿe pamÿetaÿącz, | bogu oÿczu modlÿlesz sze | (*110*) za twoÿmÿ nÿeprzÿaczel- | mÿ, rzekąncz: Oÿcze od- | puszczÿ gÿm, ÿzÿe nÿe w- | ÿedzą, czo dzalaÿą. Przes | ta nÿewÿmowną laszką | mÿloszÿerdzÿa thwego | ÿ dla pamÿąthkÿ gorzkeÿ | mąkÿ thweÿ roszmÿszla- | nÿa, racz mÿ dacz namÿ- | loszczÿwszÿ panÿe Ihesu | Chryste, ÿzebÿ ta pÿamÿątka | roszmÿslanÿa thweÿ gorz- | keÿ mąkÿ bÿlabÿ mnÿe | moÿch wszÿczkÿch grze- | chow zupelne odpuscze- | nÿe, wszÿczkÿch zlosczÿ | oddalenÿe ÿ przeczÿw | dÿabelszkemu poduszczenÿu | (*v.*) ÿ pokuszam ÿego czyala | ÿ dusse moÿeÿ szlussne ob- | ronÿenÿe, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | Oczcze nasz a Zdrowa Maria. | v. O panÿe Ihesu Chryste, | zwÿerczadlo wÿecznеÿ | szwÿatlosczÿ, mądrosczÿ | boga oÿcza, wspamÿetaÿ | na oną rzewnoscz placzu | szercza twego, ktorąsz rze- | wnoscz mÿal, gdÿzesz z- | wÿerczadle naÿasznеÿsse- | go maÿestatu thwego wÿ- | dzal wÿbranÿch thwoÿch | przes gorzką mąka thwo- | ÿe przeszlane bÿcz ku | (*111*) wÿecznemu zÿwotowÿ, | a ÿzesz przesrzal wzgar- | dzonÿch zlÿch dla nÿew- | dzÿecznosczÿ gÿch bÿcz po- | tapÿone, przez glabokoscz | myloszÿerdzÿa twego, | ktorÿmze nam grzesnÿm | nadznÿm, w grzechoch | rospaczaÿączÿm, ÿestesz | lutoscz vkazal, a zwlascza | przes mÿloszÿerdzÿe, kto- | resz lotrowÿ na krzÿzu wÿ- | sząсz, vkazal, rzekącz, dzÿssa | sze mną wraÿu bądzÿesz, | proszÿe czÿe mÿloszczÿwÿ | panÿe Ihesu Chryste, boze | moÿ, zstworzÿczelu moÿ, | (*v.*) odkupÿczÿelu moÿ, ÿzÿe- | bÿ raczÿl sze mną grzesz- | ną mÿloszÿerdzÿe twoÿe | vczÿnÿcz, bÿ mÿ raczÿl dacz | prawdzÿwą szkruchą szÿ- | ercza mego, dostateczne | wÿspowÿedanÿe, slusznе | a dostateczne za moÿe | grzechÿ pokutÿ wÿpel- | nÿenÿe, racz mÿ vkazacz | dacz* nÿnÿe ÿ godzÿnÿ sz- | mÿerczÿ moÿeÿ laszką | ÿ mÿloszÿerdzÿe twoÿe, Amen. | Poszdrowÿon. Oczcze nasz. | vj. O panÿe Ihesu Chryste, | krolu namÿloszczÿw- | szÿ, przÿaczÿelu roskosznÿ, | wszÿstek ządaÿączÿ, wspa- | (*112*) mÿetaÿ na oną gorzkoscz | ÿ czÿaszkoscz, ktorąs mÿal, | gdÿsz od wszÿczkÿch przÿ- | aczÿelÿ ÿ znaÿomÿch | twoÿch opuszczon bÿl na | krzÿzu, nagÿ, vnądzonÿ, | przÿbÿtÿ wÿszÿal, gdesz* | przÿaczÿele ÿ znaÿomÿ | twoÿ przeczÿw tobÿe sta- | lÿ, a zadnÿ nÿe bÿl, ktorÿ- | bÿ bÿl poczÿessÿl, tÿlko | szama namÿloszczÿwsza | ma-

tuchna twoÿa, pan- | na Marÿa, przÿ skonanÿu | twoÿm bÿla ÿ wÿernÿe | stala, w korzkoszczÿ* dusse | szwoÿeÿ, ktorązesz vcznÿo- | wÿ twemu Yanowÿ sz- | wÿatemv poleczÿl, ÿ dalesz | (v.) ÿeÿ tegoz vcznÿa mÿasto | szÿebe, rzeknącz*: nÿewÿa- | sto, oto szÿn thweÿ, do | vcznÿa, oto matka thwo- | ÿa. Prosze czÿe namÿlosz- | czÿwszÿ Ihesu Chryste przez | on mÿecz boleszczÿ, ktorąs | ku matuchnÿe thweÿ | mÿal, wÿdząc ÿą szma- | thną ÿ pelną boleszczÿ | pod krzÿzem stoÿączą, | racz mÿ lutoszczÿw bÿcz, | a wspomoz mÿe we w- | szÿthskÿch* szmątkach ÿ | w udrączÿenÿu czeleszn- | ÿm ÿ dusznÿm, racz mÿ | dacz poczessenÿe wszÿcz- | kego czassu szmatkow | moÿch, Amen. Poszdrowÿon. | Oczcze nas a Zdrowa Maria. | (*113*) vij. O panÿe Ihesu Chryste, | korono nÿewÿmow- | neÿ radoszczÿ, ktorÿzesz | ÿest szkarb wszÿczkeÿ sz- | czaslÿwoszczÿ, studnÿcza | ÿ początek poczÿessenÿa | nÿeprzeczÿrpanego mÿlo- | szÿerdzÿa, ÿenzesz zewn- | atrzneÿ thweÿ mÿloszczÿ, | na krzÿzu wÿsząoz, zawo- | lal: pragna, to ÿest ludsz- | kego zbawÿenÿa, pokor- | nÿe czÿe proszÿmÿ, zapal | a dopuscz naszą zśdzą | ku wszelknemu vczÿnku | doszkonalemu, a pragnÿe- | nÿe czelesznego pożąda- | nÿa, zapalenÿe ku szwÿecz- | kÿm rzeczam szwÿata | (v.) tego lubowanÿa w nasz | zkaz ÿ vszmÿerz, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | Oczcze nas a Zdrowa Maria. | viij. O panÿe Ihesu Chrÿste, | prawdzÿwa szwÿat- | loszczÿ wÿerzączÿch w czÿe, | wÿeczna slodkoszczÿ ÿ po- | czessenÿe pokornÿch sze- | rcz, nÿewÿmowna po- | czÿecho duszna, przesz | oną gorzkoscz zolczÿ sz o- | czthem, ktorąs dla nasz | na krzÿzu makÿ thwoÿeÿ | napawan, daÿ nam | nadznÿm grzesznÿm | czÿalo ÿ krew twą nasz- | wÿaczszą czasu zÿwota | nassego wszÿczkego, a | (*114*) zwlaszcze* w godzÿna szm- | ÿerczÿ naszeÿ, dostoÿnÿe | przÿÿącz ku lekarstwu ÿ | poczÿessenÿu ÿ ku zdro- | wÿu czÿala ÿ dusz nasz- | ÿch. Vzÿcz tes nam, ÿze- | bÿ tÿmÿ szwÿątoszczÿa- | mÿ wszÿczkÿmÿ przesz | dostoÿne przÿÿeczÿ* gÿch | bÿlÿbÿchmÿ od wszÿczkÿch | przeczÿwnoszczÿ obronÿe- | nÿ, a bÿlÿbÿ nam przesz- | pÿecznoscz nÿewÿmow- | nego wesselÿa przed | oblÿcznoszczÿą maÿestatu | twego, Amen. Poszdrowÿon. | Oczcze nasz a Zdrowe* Maria. | ix. O panÿe Ihesu Chryste, czno- | tlÿwa moczÿ krolew- | ska, poczÿeszna radoszczÿ | (v.) duszna, wspamÿetaÿ na | oną boleszcz vdrączenÿa | thwego, ktorąsz dla nasz | na krzÿzu czÿrpÿal, kedÿ | dla gorzkoszczÿ szmÿerczÿ | ÿ poszmÿwanÿa, ponaÿ- | grawanÿa ÿ bluznÿenÿa | vstawÿcznego zÿdowsz- | kego, gloszem welkÿm, | placzlÿwÿm, ÿakobÿ od | boga opusczonego* wo- | lalesz, rzekącz: Helÿ, Helÿ, | lamazabathanÿ, to ÿest | bozÿe moÿ, czemusz mÿe | opuszczÿl. Przes thą boleszcz | vdrączenÿa thwego mÿ- | lÿ panÿe Ihesu, pokornÿe | czÿe prosze, ÿzebÿ nÿnÿe | ÿ vdrączenÿu* czassu godzÿnÿ | (*115*) szmÿerczÿ moÿeÿ nÿe | raczÿl mÿe opuszczÿcz, | panÿe bozÿe moÿ, stwo- | rzÿczelu moÿ, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | Oczcze nasz a Zdrowa Maria. | x. O panÿe Ihesu Xryste, ÿen- | zesz ÿest początek ÿ | dokonanÿe, ÿednoscz ÿ | mocznoscz cznoth wszÿtkÿch, | pamÿetaÿ, ÿzÿe od wÿr- | chu glowÿ asz do nozneÿ | pÿethÿ dla nasz mąka- | mÿ

wẏelkẏmẏ bẏlesz zra- | nẏon, dla szẏrokosczẏ ẏ | wẏelkoszczẏ ran twoẏch | naucz mẏe mẏlẏ panẏe | Ihesu przes prawdzẏwą | (v.) laszką strzedz | ssẏrokego | przẏkazanẏa thwego, | a racz mẏe przẏẏącz w la- | szką twoẏą, Amen. | Poszdrowẏon bądz etc. | Oczcze nasz a Zdrowa. | xj. O panẏe Ihesu Chryste, na- | wẏssa dobroczẏ szw- | ẏątẏch thwoẏch ẏ wẏe- | czne blogoslawẏenstwo, | nẏewymowna glabo- | kosczẏ mẏloszẏerdzẏa | thwego, proszẏe czẏe | dla globokosczẏ* ran th- | woẏch, ktorez przenẏk- | nalẏ bẏlẏ kosczẏ nasz- | wẏątsse wnatrznosczẏ | thwoẏch, ẏzẏebẏ mẏe | (*116*) nadzną, grzeszną, w grze- | chach pogrązeną* wẏ- | norzẏl a raczẏl mẏe scho- | wacz w ranach naszwẏącz- | ssẏch twoẏch od oblẏcza | gnẏewu thwego, azẏe- | bẏ przemẏnąl gnẏew | twoẏ, a mẏloszẏerdzẏe | thwoẏe ẏzẏebẏ mnẏe | bẏlo dano, Amen. | Poszdrowẏon bądz etc. | Oczcze nasz a Zdrowa. | xij. O panẏe Ihesu Chryste, ẏen- | zesz ẏest znamẏe ẏed- | nosczẏ, spoẏenẏe laskaw- | eẏ mẏloszczẏ, zwẏrczadlo* | prawdzẏweẏ ẏasznoszczẏ, | wspamẏetaẏ na nẏewẏ- | (v.) mowną wẏelkoscz ran | twoẏch naszwẏąthszẏch, | ktorẏmẏsz od wẏrchu glo- | wẏ asz do pẏąth noznẏch | thwoẏch zranẏon bẏl, | a od zloszczẏwẏch Zẏdow | bẏlesz nẏemẏloszczẏwẏe | zdrapan, krwẏą naszw- | ẏąthszą twoẏą skropẏon, | ktorẏzesz nẏewẏmowną | welẏką bolescz w panẏ- | enszkẏm naszwẏącz- szẏm | czẏele twoẏm, z laszkẏ | prawdzẏweẏ mẏloszczẏ | thweẏ, dla nasz czẏrpẏecz | raczẏl. O namẏloszczẏwszẏ | panẏe Ihesu Chryste, czozesz | (*117*) ẏesczẏe nad tho wszẏczko | czẏnẏcz ẏ czẏrpẏecz raczẏl, | ẏ czegobẏ bẏl ẏesczẏe nẏe | vczẏnẏl, o namẏloszczẏw- | szẏ panẏe Ihesu pokornẏe | czẏe proszẏe, raczẏ thwoẏe* | naszwẏątssą krwẏą wsz- | ẏczkẏ ranẏ thwoẏe w szer- | czu moẏm popẏsacz, ẏze- | bẏch ẏa o nẏch rozmẏsz- | lala ẏ na pamẏącz szobẏe | vstawẏcznẏe bolescz ẏ mẏ- | loscz thwoẏe naboznẏe | przẏwodzẏla, yzebẏ pa- | mẏątka ẏch zawzdẏ w zam- | knẏenẏu szercza mego bẏ- | la, a bolescz mąkẏ twoẏeẏ | (v.) naszwẏątssẏe vstawẏcz- | nẏe rozmnozena* we m- | nẏe ẏ mẏloscz odnowẏo- | na bẏla, ẏzebẏch tako | w chale* ẏ wzdẏekowanẏu* | aze do skonanẏa zẏwota | mego vstawẏcznẏe trwa- | la, azẏe* do czẏebeządlẏ- | wemu szkarbu wszẏczkeẏ | dobroczẏ wesselẏa nẏewẏ- | mownego przyda, ktorez | mẏ racz dacz mẏlosczẏwẏ | panẏe Ihesu Chryste w zẏwo- | czẏe moẏm, Amen. | Poszdrowẏon bądz etc. | Oczcze nas a Zdrowa. | xiij. O panẏe Ihesu Xryste, ẏen- | zesz rzeczon lew mo- | cznẏ, krolu nẏeszmẏertelnẏ | (*118*)[1] a nẏeszwẏczozenẏ*[2], wspa- | mẏetaẏ na oną bolescz | vdrączenẏa twego, na- | mẏloszczẏwszẏ panẏe | Ihesu, ktorązesz czẏrpẏal, gdẏ | wszẏczkẏ moczẏ szẏercza | ẏ czẏala twego ẏuze bẏlẏ | vstalẏ, a szklonẏwszẏ glo- | wą twoẏą z bolesczẏa rze- | klesz: Popelnẏlo szẏe ẏest. | Przesz thą bolescz vdrącze- | nẏa twego namẏloszczẏw- | szẏ panẏe Ihesu naboznẏe | czẏe proszẏe, szmẏluẏzẏe | szẏe nade mną nẏnẏe ẏ | przẏ skonanẏu zẏwotha | mego, gdẏ dussa moẏa | vdrączona bądze, Amen. |

---

[1] Między kartami 117—118 ślad jednéj karty wyciętéj. [2] = niezwyciężony.

(*v.*) Poszdrowyon bądz | namyloszczywszy pa- | nye Ihesu Christe, ra- | cz bycz myloszczyw | mnye grzeszney, Amen. | Occze nasz a Zdrowa | Marya. Modlytwa xiiij. | O panye Ihesu Chri- | ste, yedzyny szynu na- | wyssego boga oycza, ya- | sznoscz chwaly wyobra- | zyenya natury yego, | wspamyetay na ono po- | korne twoye polyczanye, | ktorymzesz bogu oyczu | glossem wyelkym dusse | (*119*) thwoye poleczyl, rzekącz: | Boze oycze, w racze two | ye poleczam ducha me- | go, a szklonywszy glową, | podlug czlowyeczenstwa | szkonalesz, a tako na krzyzu | przybyty wyszalesz zdra- | panym, zlamanym, v- | marlym thwoym nasz- | wyeczszym czele, s krwa- | wymy ranamy, z wyply- | wayączymy krwye na- | drossy strumyonmy*, z sy- | nym, szmyertelnym obly- | czem, ostrą, czyrnyową | koroną koronowany, z ro- | zczyągnonymy rakama*, | (*v.*) starganymy zylamy czlon- | kuow wszyczkych, wnatrza | wszyczkego, rzewnoszczyą | placzu thwoych naszwy- | ąthszych oczu, z othworze- | nym vsth roszkosznych, | s przebodzonym bokyem, | z rozkroyonym szyerczem | naszwyąthszym thwoym, | s ktoregosz studnycza* szye- | dm koszczyelnych szwyą- | toszczy nam grzesznym | na odkupyenye wyply- | naly. O namyloszczywszy | panye Ihesu Christe, kto- | ryzes na takye okruthne | mąky czyaszke naszwye- | (*120*) yeczsse*, nyewynne, pany- | enszke czyalo thwoye | dla naszych grzechow | dobrowolnye wydal, du- | sse naszwyąthssą thwoye | za nasz grzeszne nądzne | na odkupyenye, na krzyzu | wyszącz, bogu oyczu w ra- | cze poleczyl, przesz thą | nadrossą nyewynną sz- | myercz thwoyą y mocz | krzyza szwyatego, prosze | czye pokornye panye | Ihesu Chryste, oycze nyewymo- | wnego myloszyerdzya, | krolu wszyczkey chwaly, | racz mye wspomocz, pocz- | wyrdzycz ku przeczywye- | nyu dyablu, szwyathu, | (*v.*) czyalu, yzyebych szwyatu | themu marthwa, vmarla | byla, tylko tobye samemu | zywa byla, a przy ostatecz- | ney godzynye wysczya | dusse moyey racz przy- | yącz k tobye dusse moye | pyelgrzymuyączą, Amen. | Poszdrowyon bądz etc. | Occze nas, Zdrowas* Maria. | xv. O panye Ihesu Chryste, pra- | wdzywa mathyczo* | rozmnazayącza, wspam- | yetay na obfythe obly- | wanye y thwey naszw- | yąthssey krwye wylanie, | ktorązesz s czyala thwego | tako obfyczye wylal, na | (*121*) krzyzu wyszącz, gdy bog* | twoy naszwyączssy wlocz- | nyą byl othworzon, s kto- | regosz krew y woda obfy- | czye wylal, na krzyzu wy- | szącz, gdy bog* twoy nasz- | wyąthssy [1] wyplynala, tako | yzye namnyeysza kropya | w tobye byla nye ostala, | na krzyzu wyszącz, bylesz | wyszusson, czyalo, koszczy | thwoye, wszyczky stawy | w sobye wylkoszczy* thwo- | ye [2] nye myaly. Przesz to | nadrosse thwey naszwy- | eczssey krwye wylanye, | przes gorzką mąka th- | woye, przesz nyewynną, | okruthną, szmyercz y przesz | (*v.*) thwoye naszwyaczsse ra- | ny, proszye czye namylo- | szczywszy panye Ihesu Xryste, |

---

[1] „wijlal, na krzijzu wij- | sząncz, gdij bog twoij nasz- | wijąthssij“ przekreślone. [2] „thwoije“ przekreślone.

zranÿ szlodkoszczÿą ran | thwoÿch naszwÿączssÿch | szercze moÿe, a zapal mÿe | ku mÿloszczÿ thwoÿeÿ, ÿ- | zÿebÿ lzÿ pokutÿ mÿlos- | czÿ thweÿ bÿlÿ chlebem | mnÿe we dnÿe ÿ w noczÿ, | racz mÿe k tobÿe zupel- | nÿe nawroczÿcz, yzebÿ | szÿercze moÿe tobÿe sza- | memu bÿlo mÿlÿm, lu- | bÿeznÿm, przÿbÿtkem w- | ÿekuÿstÿm, obczowanÿe | moÿe na tÿm placzlÿwÿm | padole ÿzebÿ lube a przÿ- | ÿemne tobÿe bÿlo, skona- | (*122*) nÿe zÿwota mego ÿzebÿ | tako chwalebne bÿlo, | abÿ po szkonanÿu zÿwota | mego czÿebe namÿlosz- | czÿwszÿ panÿe ze wszÿczkÿ- | mÿ szwÿątÿmÿ thwoÿ- | mÿ dostoÿna bÿch bÿla | czÿebe na wÿekÿ chwalÿcz, | Amen. Poszdrowÿon etc. | Oczcze nasz a Zdrowas* Marÿa. | Thÿ modlÿtwÿ offÿe- | ruÿe tobÿe naszlod- | szÿ ÿ namÿloszczÿwszÿ | panÿe Ihesu Chryste, thweÿ | naszwÿeczsseÿ mÿloszczÿ | dzakÿ nÿewÿmowne | dawam za naszwÿąnszÿe* | ranÿ thwoÿe, dla wÿle- | nÿa* nadrosseÿ krwÿe | (*v.*) twoÿeÿ naszwÿeczsseÿ, | za chwalebną ÿ namÿ- | loszczÿwszą mąką ÿ gorz- | ką nÿewÿnną szmÿercz | thwoÿą, ÿ za wszÿczkÿ | dobrodzeÿstwa thwoÿe, | mnÿe grzeszneÿ z laszkÿ | thweÿ naszwÿątsseÿ | daneÿ, ku cztÿ* ÿ chwale | naszlodssego gÿmyena | thwego, na wÿekÿ chw- | alebnego, racz mÿ dacz | ÿ otrzÿmacz moÿ namÿ- | loszczÿwszÿ panÿe, ÿzÿe | czokolÿ bÿlo nÿedostoÿ- | nÿe a nÿenaboznÿe | (*123*) w tÿch ÿ w gÿnÿch mod- | lÿtwach moÿch, thweÿ | naszwÿaczsseÿ mÿloszczÿ, | przesz mÿe grzeszną | popelnÿono, racz mÿ | odpuszczÿcz a proszbą | modlÿtw moÿch racz | przÿÿącz, ÿ tesz we wszÿt- | kÿch dobrÿch vczÿnkach | racz mÿe pomnozÿcz, | ÿenze kroluÿesz z bogem | oÿczem na wÿekÿ wÿe- | kom, Amen. |

Poczÿna szÿe modlÿtwa, a kto | ÿą z naboznÿm szyerczem | mowÿ na kazdÿ dzÿen, ten | otrzÿma pÿecz daruow la- | skawÿch od mÿlego boga: | naÿpÿrweÿ ÿzÿe trzÿ dusse | (*v.*) z ÿego pokolenÿa bądą zba- | wÿonÿ, czo mÿalÿ bÿcz pota- | pÿonÿ; wtorÿ dar, ÿsz tako | bąndze czÿst od grzechow, | tako* bÿl, kÿedÿ gÿ okrzczÿo- | no; trzeczÿe, ÿsz taką laszką | otrzÿma v boga, yakobÿ | on szam tą mąką czÿrpÿal, | czo ÿą wszyczÿ maczennÿ- | czÿ czÿrpÿelÿ; czwarthÿ, ÿ- | zÿe takÿ moze bÿcz w taką | ządzą zapalon, ÿzÿe pan | buog wszytkÿ thÿ dusse, | za ktore sze* on modlÿ, z mąk | wÿbawÿ; pÿąthÿ dar, acz- | bÿthen czlowÿek tego roku | albo mÿeszącza vmarl, gdÿ- | bÿ począl ta modlÿtwa mo- | wÿtz*, tedÿ ÿemu mÿlÿ bog | da taką odplatą, ÿakobÿ ÿą | (*124*) pÿąthnascze lath mowÿl | ÿ trzÿmal, ktorasz szÿe tako | poczÿna modlÿtwa:

Poszdrowÿonÿ bądz- | czÿe naroszkosznÿeÿ- | szÿe czlonkÿ[1] mego namÿ- | lszego odkupÿczela, pana | Ihesu Chrysta, na oltarzu

[1] Wyjątki z dziełka: „Pozdrawianie członków pana Jezusowych", wydanego późniéj w Krakowie u Unglera około r. 1530.

krzy- | za rospyatee*. | Poszdrowyona bądz glo- | wo nadostoynyeysza tro- | nu panstwa, czczy y chw- | aly, czyrnową koroną | s czyszączem* ostrego czyr- | nya szklota y krwyą ob- | lana y obnyeczczona*. | Poszdrowyon bądz nasz- | wyąthssy mozku[1], od czyr- | nya ostrego szkloty y | (v.) zdyurkowany*. | Poszdrowyony bądzczye | nakrasse wloszy, w udrą- | czenyu ossepany y otar- | gany. | Poszdrowyono bądz sz- | lyczne czolo, ktoremu szlu- | sza noszycz koroną tego | szwyata wszey chwaly, | na wszyczky strony krw- | yą oblane. | Poszdrowyony bądzczye | oczy, ktoresczye szyebe wy- | puszczyaly yasznoscz bosz- | thwa, w bolesczyach mą- | ky gorzkey wylewalysczye | zlszy* gorzkoszczy. | Poszdrowyon* bądzczye | (*125*) nadobrotlywszye vssy, od | szlow zydowszkych posz- | myewanym, vrąganym | y bluznyenym, y przeko- | ramy y bluznyenym na- | pelnyonye. | Poszdrowyony bądzczye | naczyszczse nozdrze, kto- | reszczye czyrpyely nye- | wymowny szmrod od | przewrothnych Zydow | barzo szkromnye. | Poszdrowyono bądz bo- | ze oblycze mylosne, roz- | kwytayącze nad roszą, | ktoresz za nasz twarde | razy bralo. | Poszdrowyony bądzczye | wargy myloszne y rosz- | (v.) kwytayącze, ktoreszczye za | nasz okruthne polyczky | braly. | Poszdrowyony bądzczye | naslodsse vsta, ktoresczye | wolaly w bolesczy przed | gorzkoszczyą mąk: Boze moy, | boze moy, czemusz mye | opuszczyl. | Poszdrowyon bądz naszw- | yąthszy yazyku, ktory prze- | chodzy wszyczky slodkoszczy, | ktorysz w bolesczy dla nasz | przylypal ku podnyebye- | nyu vst, dla pragnyenya | y w pragnyenyu vszchnyenya. | Poszdrowyon bądz | naszlodszy glosze, ktorysz | nad spyewanye slodkye, | (*126*) angelszke wszytkych nyeby- | osz, za nasz polozon w gorz- | key mowye. | Poszdrowyon bądz krtanyu, | slodko brzmyączy, dla nasz | przesz czyaszke wzdychanye | vszchnale* y omyenyaly*. | Poszdrowyony bądzczye | dzyasla y zamby, przed* ra- | zy z dzyąsl wystapuyącze. | Pozdrowyony bądzczye | czeluszczy naszlodsse, zolczyą | y oczthem napawane. | Poszdrowyono bądz namy- | loszczywszy* wezrzenye Chry- | stusza mylego, pelno dzy- | wney czudnoszczy, ktorego | czudnoscz roskosznye karmy | y wessely angyoly nyebeske, | (v.) plwoczynamy zydowszky- | my oszkaradzone y wely- | kymy razy nyekztaltownye | vdzyelane, tako yzye yed- | nemu wzgardzonemu y | wyrzuczonemu bylo wy- | dzano y przyrownano. | Poszdrowyona bądz ty | ryczyerzka szyyo, czosz razy | czyrpyala y przymowala | zaszyky od ręku zydowszkych. | Poszdrowyone bądzczye | krolewszke pleczy, ktoresz | pod brzemyenem szwyąte- | go krzyza szklonywszy sze, | nyoszlyszczye szwą zalosz- | ną mąką na szobye. | Poszdrowyony bądzczye | (*124 a.*) wy nablogoslawyensze | ramyona, na krzyzu bar- | zo gorzko roszpyathe, kto- | resz na kozdy czasz gotho- | wy szą przyyącz y wzyącz | mnye szyna straczonego. | Poszdrowyony bądzczye | wy naszwyączssye racze, | okruthnymy gozd-

---

[1] = mózgu.

mẏ przeklote. | Poszdrowẏonẏ | bądzczẏe boszke pẏerszẏ, | przes wzdẏchanẏe pożąd- | lẏwe za nasz nẏeustawẏcz- | ne proszącze. | Poszdrowẏono bądz szercze | tego szbawẏczela, dawąẏącz | nawẏssẏ szkarb tego bost- | wa, ze wszẏtkẏch ssẏl meẏ | dusse dzẏaka tobẏe dawam | (*v.*) ẏ bądz pozdrowẏono, abo- | wẏem balszam wẏeczne- | go zbawẏenẏa ẏest nam | s czẏebẏe sczẏedrze wẏplẏ- | nął. Poszdrowẏonẏ bądz- | czẏe wnatrze ẏ mẏloszer- | ne wnątrznoszczẏ, przesz | ktore nasz nawẏedzẏlo | ẏest tho wẏscze s teẏ wẏ- | szokoszczẏ ocztzowskeẏ* cztẏ*, | ktorez wnątrznoszczẏ w | mącze za nasz pragnalẏ | ẏ vszchnalẏ. | Poszdrowẏon bądz boku | tego zbawẏczẏela, wloczną | othworzonẏ a krwẏą ẏ | wodą oblanẏ, w tobẏe ẏest | wszẏtko zbawẏenẏe nasse | ẏ wszẏczka nawẏssa zap- | (*125 a.*) latha ẏ dokonanẏe szba- | wẏenẏa nassego. | Poszdrowẏon bądz czesz- | arszkẏ chrzẏpczẏe, bẏczo- | wanẏ na wszẏczkẏ stro- | nẏ, zranẏonẏ wszẏtek, | czẏalẏe* zlamanẏ, starga- | nẏ ẏ szepanẏ. | Poszdrowẏonẏ bądzczẏe | naczẏsczẏe ledwẏe*[1] rozk- | wẏtaẏącze, czẏstoszczẏą | obwẏązane, dla nasz prze- | paszane passem wzgar- | dzenẏa ẏ poszmẏwanẏa, | na wsze stronẏ obnazonẏ. | Poszdrowẏonẏ bądzczẏe | wẏ koszczẏ pana mego, | ktore zẏemẏe czẏaske dro- | gẏ dla nasz przebẏegalẏsczẏe. | Poszdrowẏonẏ bądzczẏe | (*v.*) wẏ naszwẏączssẏe kolana, | w modlẏtwach tako vsta- | wẏcznẏe dla nasz szkla- | naẏącze, a w teẏ mącze | szą drzalẏ ẏ krwẏą zma- | czanẏ ẏ oblanẏ. | Poszdrowẏonẏ bądzczẏe | wẏ nogẏ nẏepokalone* | zadną makulą, ktoresz- | czẏe przẏebẏeglẏ ẏ prze- | wandrowalẏ tẏ wszẏcz- | kẏ drogẏ nassego wszẏ- | tkego vczẏessenẏa, okru- | thnẏmẏ gwozdmẏ przebẏte. | Poszdrowẏono | bądz bozẏe czẏalo, na szu- | bẏenẏczẏ szwẏątego krz- | ẏza wszẏtko okruthnẏe | wboleszczẏach ẏ w makach | (*126 a.*) roszczẏągnẏono, boleszczẏ | ẏ mącze poddano, mą- | ką ẏ boleszczẏą ogarnẏo- | no, wszẏczko krwẏą ob- | lano ẏ gorzkoszczẏą we- | lẏką napelnẏono. | Poszdrowẏona bądz na- | slachethnẏeẏsza dusso te- | go zbawẏczela Chrẏstusza | mẏlego, ku tobẏe ẏa wo- | lam z wnątrzẏ szẏercza | mego, bądz poszdrowẏo- | na a weszel szẏe na wsz- | elkẏ czasz, bo w tobẏe ẏest | wẏczẏsznẏona fẏgura | troẏcze szwẏąteẏ, oszwẏe- | czona thą szwẏatloszczẏą | bostwa, ktorasz bẏla wẏ- | puszczona z gẏaczthwa (*v.*) tego czẏala, z nẏewẏmlo- | wną* mẏloszczẏą twoẏą | ẏ napozodlẏwszą oczẏ- | wẏsznoszczẏą ẏestesz bo- | gu oẏczu tẏ wzẏawẏla, | a thą straczoną owczą | . . . . .[2] dzẏwnẏm pozẏ- | szkanẏm ẏestesz zaszẏe | dal theẏ praweẏ racze th- | wego mẏlego oẏcza. | Poszdrowẏonẏ bądzczẏe | tesz wẏ naẏasneẏssẏe | ranẏ, wszech drogego ka- | mẏenẏa szwẏetleẏsse*, nad | wszẏczko kamenẏe dro- | gẏe welebnẏeẏsze, szla- | chethnẏeẏsse ẏ krasznẏ- | eẏsse, wẏ szwẏatle kamenie | (*127*) drogo wẏelebne, wẏ | mẏloszne ranẏ mego | mẏlego pana, ktorẏmẏ | on bẏl okraszẏon, od pod- | eszwẏ nog szwẏch

---

[1] = lędzwie. [2] Miejsce próżne na jeden wyraz, siedm lub ośm liter.

asz | do wyrchu glowy szwey, | ktore mnye w moye szer- | cze wczyszną y wlepyą | tą mocz tey welykey my- | loszczy, yasz chwalye twe | wszyczky członky y modle | szye thwym wszyczkym | stawom, a w nych thwą | szwyąthą myloscz poszd- | rawyam, ya ye obeymu- | ye y czaluye thwe nasz- | wyątsse rany, ktorychesz | ty myly panye moy byl | (v.) pelen od pyąnth thwych | szwyątych nog asz do w- | yrchu glowy thwey, ya | moy myly panye dzaky | dawam thwey szwyą- | tey myloszczy ze wszycz- | key ządze mego szyercza, | za ty nyewymowny sz- | matky y boleszczy, ktore- | zesz ty myly panye myal, | gdy yedna rana drugą | przechodzyla w boleszczy, | y za thwoye szwyąthą | krew, ktorąsz thy tako | okwyczye z thwych ran | raczylesz wylacz dlya zba- | wyenya naszego. O ty | yedzyna poznawcza* | (*128*) mey oczywysznoszczy, day | my tho, aby wszyczky th- | woye rany muszaly bycz | yedno zapalenye thwey | myloszczy w mey dussy | y yedna ognyowa strza- | la, ktoraby me szyercze | tako moczno przestrzely- | la, yszby zadney rzeczy | czeszney w szobye zadzyr- | zecz nye mogla na wszel- | ky czasz, yedno tylko po* | yszby po tobye szamem | pragnalo, a nad tho ysz- | bych ya mocznym, gorą- | czym poządanym czyebe | ku mnye z gwalthem | przyczyągnala, aby thy | w tem myly panye spra- | (v.) wyal wszyczky moye vcz- | ynky w yednem, przy- | gyemnem obyczayu mu- | szalyby bycz vtwyerdzony, | a wszytky myszly ty szy- | ercza mego vstawycznye | w thwey chwalye musza- | lyby szwyeczycz rownye, | yakoby ony przes omycze | thwych szwyątych ran | byly okrassony. Tesz wsz- | yczky szlowa vst moych, | bo* thwoyey chwalye y | ku polepszenyu mego blyz- | nyego s taką szluszną vzy- | tecznoszczyą muszalyby | bycz dokonanye* prawa | staloscząą na to ku thwey | (*129*) chwalye, y na to, aby moye | dusse* s twą myloszczyą | byla przyodzyana tako, ya- | koby yednym zwyązanym, | nyerozlączenym any roz- | dzyelonym* s tobą myly | panye byla zwyązana | na wyeky wyeczne w ch- | wale thwey, Amen.

Modlytwa o naszlodszym | gymyenyu Ihesus. |

O nadobrotlywszy | Ihesu, o nalaszkaw- | szy Ihesu, o namo- | czneyszy Ihesu, o nyeprze- | moszony Ihesu, o zwyczez- | ny Ihesu, o Ihesu, Ihesu, zwycz- | aszczo wyeczney szmyerczy, | (v.) o namadrszy Ihesu, o naro- | stropnyeyszy Ihesu, o Ihesu | szkarnye wszyczkey boszkey | mądroszczy, o namylosz- | yerdnyeyszy Ihesu, o nalu- | toszczywszy Ihesu, o naw- | czassnyeyszy Ihesu, o nalas- | kawszy Ihesu, o Ihesu, szynu | dzewycze panny Maryey, | pelny myloszczy y praw- | dy, racz bycz myloczyw* | mnye grzeszney podlug | wyelkoszczy myloszyerdza | thwego. O nalaszkawszy | Ihesu, prosze czye przesz oną | krew drogą twoyą, ktorąs | raczyl za nasz grzeszne na- | dzne na oltarzu krzyza | (*130*) wylacz, aby omyl wszytky | zloszczy moye, a nyewz- | gardzay czyebe pokornie | proszączego, twoyeto ymye | Ihesu naszwyąthsze wzyw- | ayącze*, to ymye Ihesus, o | Ihesus, barzo szlodky* yest to | ymye Ihesus, o Ihesus, barzo | roszkoszny

ẏest to gẏmẏe | Ihesus, o Ihesus, barzo wspo- | magaẏączẏ ẏest, o nado- | brothlẏwszẏ Ihesu, ẏenzesz | mnẏe stworzẏl ẏ twą | nadrossą krwẏą odkupẏl, | nẏe dopuszczaẏzẏe mnẏe | bẏcz potapẏeną, ẏenzesz | mẏe stworzẏl z nẏzczego*. | To gẏmẏe naszwẏączsẏ | Ihesus wẏklada sze zbawẏczel, | (v.) o nadobrotlẏwszẏ Ihesu nẏe | przẏepuszczaẏ mẏą na sz- | traczenẏe dla zloszczẏ mo- | ẏch, ẏzẏe mnẏe stworzẏla | wszechmoczna dobrocz th- | woẏa. O nadobrothlẏwszẏ | Ihesu racz vznacz tho, czo ẏest | we mnẏe thwego, a oddal | tho, czo ẏest nẏeprzẏaczẏel | dusse meẏ, ode mnẏe. O | nadobrothlẏwszẏ Ihesu racz | mẏ bẏcz mẏloszczẏw, po- | kąd czasz ẏest mẏloszẏer- | dzẏa twego, a nẏe potapẏ- | aẏ mẏe w dzẏen thwego | sządu barzo szrogego. O | nadobrothlẏwszẏ Ihesu, ẏe- | szlẏ ẏzẏebẏch ẏa zasluzẏ- | la s tweẏ welkeẏ sprawed- | (*131*) lẏwoszczẏ mąką wẏeku- | ẏstą dla wẏelkoszczẏ grzẏ- | chow moẏch, ẏesczẏe po- | kornẏe odzẏwam do [1] th- | weẏ wẏerneẏ sprawedlẏ- | woszczẏ ku thwemu welẏ- | kemu mẏloszẏerdzu a | nẏewẏmownemu, abẏ | mẏ raczẏl bẏcz mẏloszczẏw | ẏako oczẏecz mẏloszczẏwẏ | ẏ pan barzo lutoszczẏwẏ. | O nadobrothlẏwszẏ Ihesu, | ẏ ktorẏ badzẏe vzẏtek z | wẏlanẏa krwẏe nadrosz- | seẏ tweẏ, ẏestlẏ ẏa grze- | szna stąpẏe ku potąpẏe- | nẏu wẏecznemu, a wsza- | ko mẏlẏ panẏe vmarlẏ | chwalẏcz czẏebe nẏe bądą, | (v.) anẏ onẏ wszẏczẏ, ktorzẏ | stapuẏą do pẏekla, ale | mẏ tẏlko, ẏzẏeszmẏ zẏ- | wẏ. O namẏloszczẏwszẏ | Ihesu, o naszlodszẏ Ihesu, o | nalaszkawszẏ Ihesu, o na- | pokornẏeẏszẏ Ihesu, o na- | czyszczy* Ihesu bądz mẏ g- | rzeszneẏ mẏloszczẏw. O | nadobrothlẏwszẏ Ihesu racz | mẏe przẏẏącz grzeszną | w lẏczbą thwoẏch wẏbra- | nẏch. O Ihesu zdrowẏe w- | szẏthkẏm w czẏe wẏerzą- | czẏm, o Ihesu zdrowẏe | wszẏczkẏm w czẏe duffa- | ẏączẏm, o Ihesu, thẏ ẏesz | szlodkẏ* odpuszczenẏe | (*132*) grzechow moẏch, szmẏ- | luẏ szẏe nade mną. O | Ihesu, szẏnu dzewẏcze pan- | nẏ Marẏeẏ, racz wlacz | w szercze moẏe, szluzebnẏcz- | kẏ twoẏeẏ Konstanczẏeẏ, | laszka thwoẏe, mądroscz | szwẏata, laszka nẏeobl- | udną, czẏstoscz ẏ pokora, | czẏrplẏwoscz szwẏeta | we wszẏczkẏch przeczẏw- | noszczẏach moẏch, ẏzẏe- | bẏch mogla dostatecz- | nẏe, prawdzẏwẏe, czẏe- | be szamego mẏlowacz, | w tobẏe szamẏm szẏe | kochacz, radowacz, rosz- | mẏszlacz, ẏzẏe z oẏczem | ẏ z duchem szwẏąntẏm | zẏwẏesz ẏ kroluẏesz w ẏe- | dnoszczẏ na wẏekẏ, Amen.

Dla staloszczẏ we wszẏtkẏm | dobrem ẏ dla sczasznego | szkonanẏa trzẏ Zdrowe Ma- | rẏeẏ* maẏą bẏcz mowẏo- | ne, ktore naszwẏathssa pan- | na Marẏa obẏawẏla ẏ | nączẏla szwẏąntha Mechel- | dẏsz [2], mowẏącz, tak mẏ sze | bądzesz modlẏla: |

Pẏrwsa Zdrowa Maria. | Wwszechmogącza pan- | no, nẏebeszka ẏ zẏem- | szka dzewẏczo, panno | Marẏa, prosze, ẏzẏe ẏako |

---

[1] „do" poprawione na „od". [2] Wyjątki z dzieła: „Liber gratiae spiritualis, visionum et revelationum b. Mechtildis".

bog oczẏecz podlug w- | szechmocznoszczẏ szweẏ | wẏelkoszczẏ czẏebe szobẏe | (*133*) na stolczu nawẏssẏm | poszadzẏl, abẏ mẏ vpro- | szẏla we wszẏczkẏch vczẏ- | szkach moẏch ẏ w mod- | lẏthwach moẏch mocz, | ktorą bądącz poszẏlona | ẏ vmocznẏona, abẏch nẏe | vstala w ktorẏchkolwẏe | pokuszach albo w przecz- | ẏwnoszczẏach, ẏzyebẏch | szẏe sprzeczẏwẏcz mogla, | a raczẏ przẏ mnẏe bẏcz | w godzẏna szmẏerczẏ | moẏeẏ, poczẏessaẏącz | ẏ wypądzaẏącz wszẏczka | mocz przeczẏwną, Amen. | W t o r a Z d r o w a M a r ẏ a. | O namadrzsza* mẏstrzẏnẏ, | apostolszka dzewẏczo, | (*v.*) panno Marẏa, proszẏe czẏe, | ẏzẏe ẏako szẏn bozẏ po- | dlug szweẏ nẏewẏbada- | neẏ mądroszczẏ przewẏ- | szoną nąką mądroszczẏ | ẏ rozumem czẏe mẏstrzẏ- | nẏą okraszẏl ẏ wszẏtka | napelnẏl, ẏzẏe nade w- | szẏczkẏ szwẏąthe wẏan- | czẏm* vznanẏm vzẏwasz | blogoslawẏeneẏ* troẏcze, | a ktorẏ tako wẏelką ẏasz- | noszczẏą czẏebe oszwẏe- | czẏl, ẏzẏe ẏakobẏ szloncze | szwẏeczącz, w moczẏ wszẏt- | ko nẏebo oszwẏeczasz, v- | prosẏsz mẏ we wszẏczkẏch | vczẏnkoch moẏch ẏ w mo- | dlẏtwach mądroscz, kto- | (*134*) rabẏ mẏe oszwẏeczẏla, | abẏch nẏe zblądzẏla, abẏch | tesz nẏe bẏla zwẏedzona | ktoremkolwẏek bladem | od sprawedlẏwoszczẏ, a | w godzẏna szmẏerczẏ | moẏeẏ dussa moẏa sz- | wẏatloszczẏą wẏarẏ ẏ | boẏaznẏ ẏ vznanẏm | oszwẏecz, abẏ wẏara mo- | ẏa nẏewẏadomoszczẏą | albo ktorem zgladem* | nẏe bẏla kussona, Amen. | T r z ẏ e c z ẏ a Z d r o w a M a r ẏ a. | O namẏloszczẏwszẏa po- | czẏessẏczelko nadznẏch, | dzewẏczo panno Marẏa, | proszẏe czẏe, ẏzẏe ẏako | duch szwẏąnthẏ z mocz- | noszczẏ szweẏ boszkeẏ | (*v.*) mẏloszczẏ zupelneẏ tobẏe | wlal ẏ ẏako szlodka, na- | pokornẏeẏsza ẏ namẏlo- | szẏerdnẏeẏsza vczẏnẏl, | ẏzẏe po mẏlem boze sz- | lodsza bądącz, mnẏe do- | brocz laszkẏ a mẏloszczẏ | racz vproszẏcz, ktorabẏ | mẏe poczẏessẏla we w- | szẏtkẏch szmathkach ẏ mo- | dlẏtwach moẏch, abẏch | nẏgdẏ nẏe bẏla przewẏ- | czozona* szmatkem albo | zaszmączenẏm, abẏch | nẏe vstala, a racz bẏcz przẏ | szkonanẏu moẏm, wle- | waẏącz dussẏ moẏeẏ sz- | macznoszczẏ boszkeẏ mẏ- | (*135*) loszczẏ, ktora tako barzo | nẏechaẏ przemaga, pa- | nuẏe we mnẏe, abẏ wsz- | ẏtka mąka szmatku ẏ | gorzkoszczẏ szmẏerczẏ bẏla- | bẏ mẏ szlodka, Amen.

P a n I h e s u s w p o n ẏ e d z a l e k | w ẏ e l k o n o c z n ẏ n ą c z ẏ l t ẏ c h s z l o w w e w a n g e l ẏ | m e s z k a ẏ ą c z ẏ c h:

O iedzẏnẏ mẏlosznẏku | moẏ, dobrẏ mẏlẏ | panẏe Ihesu, meszkaẏ, pro- | szẏe czẏe, sze mną, bo dzẏen | zẏwotha mego szklonẏl | szẏe azẏe do weczora, me- | szkaẏ moẏ ẏedẏnẏ panẏe | sze mną, iako oczẏecz nalasz- | kawszẏ sz czorką szwoẏą, | (*v.*) rozdzẏelaẏącz sze mną | nẏebeszką dzedzẏna, kto- | rąsz mẏ kupẏl twoẏą | drogẏą krwẏą, ze wszẏcz- | kẏm dobrẏm, ktoresz mẏ | kolwẏek kupẏl za trzẏ- | dzẏeszczẏ ẏ za trzẏ latha, | tho mẏ wszẏczko raczẏ | dacz. W t u r a* p r o s z b a: | Meszkaẏ sze mną yako | przẏaczẏel z przẏaczẏe- | lem szwoẏm nawẏer- | nẏeẏszẏm, a ẏako czlo- | wẏek, gdẏ wẏernego | ma przẏaczẏela, do nẏe- | go szẏe we wszẏtkẏm v- | czẏeka, w potrzẏebẏe | k nẏemu zawzdẏ przẏ- | staẏącz, takẏek* ẏ ẏa

do | (*136*) czẏebẏe, ktorẏ moẏ przẏa- | czẏel ẏestesz nade wszẏcz- | kẏ nawẏernẏeẏszẏ, zaw- | zdẏ przespẏecznẏe nẏe- | chaẏ bąda mẏala vczẏecz- | ka k tobẏe ẏ w nẏemoczẏ | moẏe ẏ wszẏtkẏ moẏe | szmatkẏ na czẏe spusz- | czẏam ẏ tobẏe polẏeczam, | bo thẏ wẏernẏe ku wszẏt- | kemu dobremu spomocz | mẏe raczẏsz. Trzẏeczẏa proszba: | Abẏ raczẏl sze mną meszkacz | ẏako oblubẏenẏecz z ob- | lubẏenẏczą, medzẏ ktoreẏ- | mẏ* zadno nẏe mozye | bẏcz rozdzẏelenẏe, alẏsz | szẏe w nẏemoczẏ rostawa, | (*v.*) alẏe nẏezlẏ ẏa zanẏemo- | gą, thẏ ẏestesz lekarz | navczenszẏ, a od wszelẏ- | keẏ nẏemoczẏ mẏe vz- | drowẏcz mozesz, a me- | dzẏ namẏ nẏechaẏ nẏe | bądzẏe zadnego rozdzẏe- | lẏenẏa, ale nẏechaẏ | bądzẏe wẏeczne złącze- | nẏe ẏ nẏerozdẏlne* spoẏe- | nẏe. Czwarta proszba: | Ieszczẏe czẏe proszẏe, abẏ | raczẏl sze mną mẏeszkacz | ẏako thowarzẏsz s tow- | arzẏssem wẏernẏm, | sz ktorẏch ẏestlẏbẏ ẏe- | den brzẏemẏe noszẏlbẏ, | natẏchmẏast drugẏ ono | (*137*) brzẏemẏe bẏerze ẏ sz nẏm | pospolu nẏesse, takẏesz ẏ | thẏ o naszlodssẏ Ihesu w- | szẏczkẏ brzẏemẏenẏa* sz- | mąthkuow ẏ nẏemoczẏ | moẏch sze mną mẏlosz- | ẏernẏe raczẏ noszẏcz, bo | wszẏtko mnẏe s tobą bą- | dze leko ku znoszẏenẏu, Amen. |

Poszdrowenẏe pana Ihesu- | ssowego szercza za kazdą | zameszkaloscz, ktorego pan | Ihesus nączẏl: |

Poszdrawẏam kwẏth- | nącze ẏ mẏlujące szer- | cze naszlodszego mẏlosz- | nẏka mego, pana Ihesu | Chrysta, w boszkeẏ dobroczẏ, | (*v.*) ktora ona ẏest studnẏa | ẏ początek wszẏtkego | dobrego ẏ odkąd wszẏcz- | ko dobre pochodzẏ. | Poszdrawẏam thwe | przenaszlodsze szercze | boszke w okwẏthoszczẏ | wszẏczkeẏ laszkẏ, ktora | wẏplẏnala ẏ wẏplẏwa | ẏ wẏplẏnẏe nad wszẏt- | kẏ szwẏenthe ẏ dusse | zbawẏone, | Poszdrawẏam thwe | naszwẏąthsse szercze | w szkonczenẏu oneẏ szlo- | dkoszczẏ nalaszkawszego | szercza thwego, ktore | wẏekrocz* wyprẏsznąwszẏ, | (*138*) wlalo ẏ vpoẏlo dusse | moẏe strumẏenem th- | woẏeẏ boszkeẏ dobroczẏ | ẏ roszkoszẏ, Amen. |

Vczẏeczką, ktorą czlowyek | ma mẏecz w przeczẏwnosz- | czẏach do pana Ihesusza: |

Czo szẏe bogu w dussẏ | wẏerneẏ barzo lubẏ, kto- | ra szwego poczẏessẏenẏa | nẏe przeklada nad boszke, | bo szam Ihesus pan rzekl, | we wszelkẏm szmatku | nẏechaẏ przẏdzẏe do mnẏe, | a nẏechaẏ szẏe trzẏma | szercza mego boszkego, | ządaẏącz bẏcz poczẏesso- | na tham, a thedẏ ẏe na- | wẏekẏ nẏe opuszczẏe, a thẏ | (*v.*) wszẏczkẏ czẏrpẏenẏa | mẏloszczẏ moẏeẏ pole- | czaẏ, rzekąncz: O mẏloszczẏ | tlhem vmẏslem, kto- | remesz thẏ mẏe do szẏer- | cza boszkego przẏnẏosla, | thobẏe poleczam a prosze, | abẏ moẏe wszẏtkẏ prze- | czẏwnoszczẏ w nawẏsseẏ | wdzẏecznoszczẏ doszko- | naleẏ thamo naznaczẏ- | la, a we wszẏthkẏm szm- | atku ẏ w praczẏ o naszlo- | dsza mẏloszczẏ wspomozẏ | mẏe. |

A kyedy czlowyek w smatku | albo w przeczywnoszczy yest, | ma tak mowycz panu Ihe- | zussowy: |

(*139*) Chwalye czye o naszlod- | szy panye Ihesu w zlą- | czenyu oney chwaly, kto- | rąsz thy na krzyzu v boga | oycza w mąkach twoych | chwalyl, y w oney wdzyecz- | noszczy, ktorey szy* yemu | dzakowal, | y zye czye ch- | czyal dla zbawyenya sz- | wyata tako wyely czyr- | pyecz, y w myloszczy, w ktorey- | zesz thy wszytky mąky | rad y cheżyącz* czyrpyal, | proszye, by za moye czyr- | pyenye bogu oyczu chwa- | la wydal. | Blogoslawyony yestesz | Adonay, oycze pana nassego | (*v.*) Ihesu Xrysta, w ogrodzye nye- | ha, ktorysz vczynyl nyebo | y zyemye y wszytko, czo | w nych yest, szlawny y | chwalebny y powyszo- | ny na wyek wyekom, Amen. |

Kedy czlowyek bywą w | czym oczyąszon, v nog | moych nyechay szye po- | lozy, a tamo wszyeżko brzemye szwoye mnye | poleczayącz, ma szlożycz | y ma mowycz tha mod- | lytwa: |

Wzglądny, prosze czye | myly panye, na mye | szlugą thwoye, panye | szwyąnthy oycze, za ktore | (*140*) pan Ihesus Chrystus nye wąth- | pyl rakom szye podacz | wynnym y krzyżową pod- | yącz mąką. A proszye, | aby raczyl ogyem[1] mylo- | szyerdzya thwego na | mye wzglądnącz a oszw- | yeczycz dusse moye, abych | mogla vznacz ku czemu | ysz* takyey myloszczy, tosz | my przyhodzycz dopuszczyl, | abych tho dla chwaly | thwey y wszytko mnye | przeczywne sczyrpyecz | pokornye mogla, Potym | wracze bozyema szye | poleczycz cztaczt*[2] tha responsa: | Wypuscz panye mądroscz | (*v.*) sztolcza wyelmoznosczy | twoy*, aby sze mną byla | y sze mną robyla, abych | wyedzala, czo przyyem- | nego yest przed tobą | na wszelky czasz. V. Day my | myloszczywy panye stol- | czow thwoych thowarz- | yszka mądroscz, aby etc. | Chwala oyczu y szynu | y duchu szwyąntemv, aby etc. | A prosze moy myly pa- | nye, aby twoya boszka | mądroscz, naprawyczelka | y spomozyczelka moya | byla, aby tho poczyesse- | nye na thwoye boszką | chwalą y memu pozytku, | (*141*) i ku pozytku pospolytemu | moglabych sczyrpyecz, | do szercza mego massz przy- | stapyez. | O nyedomnymane vmy- | lowanye laszky, aby | szluga odkupyl, szynasz | wydal. O dzywne myto, | ktorego waznoszczyą yacz- | thwo szwyata odkupyo- | no yest, y pyeklo zlama- | no yest y othworzoną | yest nam vlyczka krolew- | stwa nyebeszkego. A prosze | o naszlodszy Ihesu, aby przes | myloscz boszkego szyercza | thwego, ktorysz wszyczkych | ludzy brzemyona noszyl, | aby vczynyl brzemye szm- | atku | (*v.*) mego s wdzyecznoszczyą | y z myloszczyą. |

---

[1] „ogiem" poprawione na „okiem". [2] = czytając.

A tako pan Ihesus szuka, kto | yemu szwoye szmątky | poleeza, a w nym duffa, | mowyącz tak: |

Bostwo moye przezeg- | na czye. czlowyeczenstwo | moye pothwyerdzy czye, | myloszyerdzye moye prz- | ymye czyebe, myloscz | moya zachowa czye. |

Aby ezlowyek vszkarzal szye | na obczyąząnye szwe przed | szamem panem bogem | y yemu wszytko polyczal, | rzekl pan Ihesus: |

Czlowyek we wszytkym | szmatku do mnye tylko | (*142*) nyechay ma vczyeczka, | a nykomu szye nyechay | nye szkarzy, ale mnye sza- | memu wszyczko obrządze- | nye szyercza szwego sz | wyernoszczyą y z dufanym | nyechay obyawy, tego | ya w yego potrzebyznach | nygdy nye opuszczye. A | yzye przyeczywnoszczy y | obczyązyenya ma wye- | dzyecz czlowyek bycz zna- | myona wybranya y przes- | pyecznoszczy, pan nasz Ihesus | Chrystus byl naczyrplywszy | we wszyczkych przesladowa- | nyach y w szmatkach szwo- | ych. takyesz czlowyek | ku wszytkym mąkam y | (*v.*) krzywdam ma bycz go- | thow dla pana Ihesusa | laszkawye ye czyrpyecz. | Yako owcza, gdy na past- | wye yest, thedy czasto | wrzeszczy, ale kedy od | rzesznyka na szubyeny- | czą bywa wyedzona, | thedy mylczy: thakyesz | dussa wyerna kyedy | nye czuye zadnego ob- | czyaszenya, myalaby sze | bacz, ale kedy szye szmą- | czy, lubo w czyele lubo | w dussy barzo przespyecz- | na yesth. A przetho wsz- | ytky przeczywnoszczy, | ktore czyrpysz, tak dussne | yako czeleszne, nye thobye | (*143*) alye mnye, yakobych ya | tho wszyczko czyrpyal, tak | thy czyrpy. | Aby czlowyek to troye | v boga myal dawanye | yednego czassu, za yedna* | szye modlyla, zadayącz | wyedzyecz, czoby pan bog | od nyey nawyeczy chczyal, | dla ktorey taką odpow- | yedz wzyala: Thako szye | tha nyechay ma ku m- | nye, yako dzyeczye, ktore | myluye oycza szwego a | zawzdy do nyego przy- | byga*, aby czo wzyalo, kto- | remu czokolwyek oczyecz | da, szyedzye, ktore yego | mylnye za wyelką y za | (*v.*) mylą rzecz chowacz bą- | dzye: takyez y ona zaw- | zdy do mey chwaly nye- | chay wzdycha a wszycz- | ko, czo yey dam, nygdy | za malo nyechay nye | mywa*, ale sz myloszczyą, | z wyelką wzdzyącznosz- | czyą* przyąwszy, za wszy- | thko ma dzyakowacz. | Wtore nyechay szye ma | yako oblubyenycza, kto- | ra nye dla bogaczthwa | any dla czudnoszczy by- | wa wybrana y mylo- | wana, y do krolewstwa | szlycznoszczy bywa do- | wyedzona: tako oblub- | yenycza wyaczey wdzye- | (*144*) cznayssa y wyernyey y | wyączey mylnyącza | bywa nalezona sprawa, | yestlyby oblubyenycza | albo dla nyego sczyrpyecz | mussyla*, z wyeczszą czyr- | plywoszczyą znoszy, tha- | kyesz y ona thyezey* ma | wspomynacz, yakom ya | wdyecznye* obral przed | szwyathem stworzenym, | yakom drogyem mytem | moyey krwye odkupy- | lem yą na to, na oszobną | myloscz y thowarzystwa* | sobyesz yą wezwal. A yako | przyaczyel ku przyaczye- | lowy, ktory wszythko, | (*v.*) czo yest przyaczyelowe, |

szwoye bycz mnyma, ta- | kyesz y ona we wszyth- | kym bozey chwaly ma | sukacz, a yelye mozye, | nyechay yą mnozy, a | czo naprzeczywko panu | bogu yest, nykako row- | nem vmyszlem nyema | czyrpyecz. W tych wszyth- | kych rzeczach yestly ke- | dy oney rzeczy, ktorey | ząda, nye dostąpy albo | z welkey laszky albo po- | czyessyenya boszkyego, | iszby od thego na then | czasz byla oddalona, nye- | ma szye nathychmyast | (*145*) szmącycz, any dla kto- | rey myerzączky onyego* | nyema dobrego ostacz, | albo szyebe od boga opu- | szczoną nyema szye do- | mnymacz, bo wyerny | oczyecz nye* takyey szyno- | wy nye dawa, yestly te- | go proszy, ktore yemu | nye szluzye dacz. A yako | nyegdy oblubyenyecz szro- | goscz nyektorą oblubye- | nyczy vkazuye nye z mye- | rzączky, ale dla yey nau- | czenya: takyesz y pan bog | wyernoszczy dusse chcze | doszwyaczycz, nye yzyeby | o nyey nye wyedzal, ale | (*v.*) yzyeby yą przed wszyth- | kymy szwyąthymy poch- | waleną* vczynyl. | Iako czlowyek ma mysz- | lycz, yzye przeczywnosz- | czyą szą odzenym pana | Krystussowem, w ktorem | on chodzy, gdy czlowyek | yest w uczyązyenyu al- | bo w przeczywnoszczy, kto- | rey kedy yeden rasz ba- | rzo nye mogla, vkazal | szye yey pan myly Ihesus | w byalem odzyenyu o- | bleczony, a ona dzywuy- | ącz szye panu, gdy wye- | dzyecz ządala, czegoby | (*146*) tho chczyal, rzekl do | nyey pan Ihesus: Othom | thweymy* makamy y czyr- | pyenym przyodzyalem | szye. Iedna szyostra w | yedno szwyątho modly- | la szye za Mechyldysz, | a ysz byla nyemoczna, vsz- | karzayącz szye myloszczy- | wye panu bogu, modlącz | szye a mowyącz, czemu- | by na myloszny czą szwoyą | takye nyemoczy dopusz- | czyal, albo dopusczyl szye | roznyemocz, ktorąsz wye- | dzyal vstawyczną y gorą- | czą na szluzbye szwoye | (*v.*) bycz zawzdy. Ktorey pan | Ihesus rzekl: yzaly my nye- | szlussye czynycz sz myłosz- | nyczą moyą, czo chcze | kochacz szye y wesselycz | szye, kyedy ya chczyą, | bo czlowyek kozdy, gdy | nye mozye, oblekam* szye | dussą yego, yakoby odze- | nym szlyczno szczy a tako | wesseloszczy* szercza me- | go. Stoye przed oyczem | moym, dzyakuyącz mu | y chwalącz go za wszyth- | ky mąky y boleszczy y | vdrączenya, ktore czyr- | pyey* czlowyek, | (*147*) iako czlowyek ma myslycz, | yako vdzyeczno yest | panu Ihesussowy, ysz dlya | nyego czlowyek przeczyw- | ne rzeczy czyrpy dobro- | wolnye, yakoby zayn | vmarl, tak mu tho yesth | mylo. Gdy thesz modlyla | szye za yedna personą, | rzekl do nyey pan Ihesus: | Iestly szye kto tak szmączy, | yzye szye mu wydzy, | yzyeby radnyey vmarl, | nyzlyby myal czyrpyecz | on szmąthek, yely my | krocz bądze offyerowal, | myszlącz othychmyasth | (*v.*) w nym trwacz, tele raz- | ow ono offyerowanye | przymą, iakoby za mye | czyrpyal, Amen.

Nabozne roszmyszlanye prz- | ed naszwyethszą komunyą | szyedmyorake: |

Napyrwey | miloscz y laszka rozpalona, | ysz nas tak vmylowal, | ysz z wyelkey laszky sam | szyebye nam w pokarm | duszny

dal ẏ w podarze- | nẏe wẏelkẏe. | Pokora vkazana, ẏsz takẏ | pan buog ẏ czlowẏek | pod taką naszwẏąthszą | szwẏątoszczẏą raczẏ przẏ- | chodzẏcz w dusse nasse, | (*148*) w dom szẏercza naszego, | o wẏelka pokora. | Maką boleszczẏą napel- | nẏona, bo tuto masz | mẏecz w pamẏeczẏ maką | Krẏstusza mẏlego, ktorą | dla czẏebe czẏrpẏel* grzesznego. | Dostoẏnoscz | nẏewẏszlowẏona, o w- | ẏelka dostoẏnoscz, gdzẏe | bostwo nẏestworzone, | dussa nẏepokalona, blo- | goslawẏona, czẏalo nẏe- | pokalone. | Nẏedostoẏnoscz przẏ- | mowanẏa, rozumẏeẏ | czlowẏeka ta szwẏątoscz | z mẏlem bogem przẏe- | (*v.*) mẏnẏamẏ szye w boga | bącz tho*. | Pozẏthkẏ otrzẏmanẏa, | abowẏm tho mamẏ str- | onẏ czẏala odkupẏenẏa | przesz krew oczẏsczẏenẏa, | z dusse ẏego ozẏwẏenẏa, | z bosthwa ẏego naszwẏ- | athssego naszẏczẏenẏe | ẏ wszẏczko poczẏessenẏe | ẏ zachowanẏe. |

D w a n a s c z ẏ e   p o z ẏ t k o w   z | d o s t o ẏ n e g o   p r z ẏ ẏ e c z ẏ a | c z ẏ a l a   b o z e g o: |

Ozẏwẏaẏączẏ, bowẏm | dawa zẏwoth du- | chownẏ, cznotẏ nẏebeske. | Oszwẏczaẏączẏ ku nẏebesz- | kẏm rzeczam ẏ ku zbaw- | (*149*) ẏenẏu wlasznemu. | Karmẏączẏ, karmẏ nasz | lubowanẏm nabozen- | stwa szlodkoszczẏ. | Pozẏwaẏączẏ przeczẏwko | pokuszam czẏala, szwẏata | ẏ ducha zlego. | Oczẏszczẏaẏączẏ grzechẏ | powszednẏe ẏ thesz sz- | mẏertelne zapamẏetale. | Doszycz czẏnẏączẏe* po- | kuthẏ nẏewẏpelnẏone, | zameszkalo szczẏ vdzẏelane. | Bronẏącze od nẏeprzesz- | pẏecznoszczẏ ẏ od prze- | czẏwnoszczẏ wẏelkẏch. | Podnoszączẏ grzeszą- | czẏch s krechkochsczẏ*, | (*v.*) vpadaẏączẏch s poduszczẏenia. | Mnozączẏ cznothẏ ẏ zaszlu- | gẏ ẏ darẏ mẏlego boga | ẏ przẏazn luczką. | Zachowaẏączy darẏ ẏ lasz- | kẏ przẏathe ẏ obraz boga | mẏlego. | Trwaẏączẏ, dawa trwa- | nẏe w dobreẏ rzeczẏ począ- | theẏ do koẏncza. | Wẏelmozączẏ, dawa oth- | worzenẏe vlẏczkẏ krolew- | stwa bozego. | Panẏe Ihesu Chryste, bozẏe | namẏloszẏernẏeẏszẏ, | daẏ mẏ otrzẏmacz grzesz- | neẏ thẏ pozẏthkẏ, ktorem | (*150*) przẏẏala w theẏ naszw- | ẏąthsseẏ szwẏątoszczẏ | czẏala thwego naszwẏ- | ąthssego ẏ boszkego, Amen.

M o d l ẏ t w a   o   m ą c z e   p a n a | C h r ẏ s t u s z o w e ẏ:

Eya [1] rosza czẏrwẏona | nawonnẏeẏszẏ laszkẏ, | proszẏe czẏe przesz mocz | oneẏ mẏloszczẏ, ktora | twoẏa naszlachethnẏeẏ- | sza dusza od thwego cz- | ẏala oddzẏelẏla, daẏ | mẏ mẏloscz, ktorabẏ mẏe | wszytką rostopẏla, pam- | ẏeczẏ nadrosseẏ ẏ mẏlo- | szneẏ szmẏerczẏ thwoẏeẏ | s tobą szlączẏla nẏerozdzẏelonẏm | (*v.*) a sczẏasznẏm szlączenẏm. | Eẏa Ihesu, moẏeządlẏwe | wszẏtko dobre, daẏ, abẏ | twoẏa zbawẏenna sz- | mẏercz mnẏe ozẏwẏla | ẏ ku zẏwotuządlẏwemu | naprawẏla. O Ihesu, koro- | no wẏecznego wessela, | przes oną mądroscz, kto- | ra naszwẏątssa dussa th- | woẏa czaszu mąkẏ mẏa- | la z othkupẏenẏa czlow- | ẏeczego, przẏczẏągnẏ k | szobẏe

---

[1] Ej! łacińskie Eja!

szyerdcze moye | y dusza moyą, yszbych | procz czyebye nye mogla | szye w zadney stworzeney* | rzeczy namnyey kochacz. | (*151*) Eya Ihesu szerdeczny, day | my wolą, abych czye | we wszytkym y nade w- | szyczko chwalyla za sz- | myercz thwoyą barzo | gorzką. O naszlodszy Ihesu, | day my nabozenstwo, | abych thwoyą nachwa- | lebnyeyszą wolą zawz- | dy pelnycz mogla a to- | bye szye podobacz, Amen. |

O mącze Krystussowey do | boga oycza modlytwa: |

Panye szwyąnthy oy- | cze, dla thwoyey ok- | wythey sczodrosczy y dla | mąky szyna thwego | y gorzkey szmyerczy, ktorą | (*v.*) za mye czyrpyal, a dla mą- | ky yego nawyssey sz- | wyątosczy y wszytkych | szwyątych zaszlug, racz | my dacz grzesznemu, | dobrodzyeystwa twego | nyedostoynemu, abych | czye szamego mylowal, | w twey myloszczy zaw- | zdy palal, thwey czczy | zawzdy pragnąl, a do- | brodzeystwo mąky szy- | na thwego vstawycz- | nye w szyerczu myal, | abych szwą nadze poz- | nal a od wszytkych w- | gardzon* bycz ządal. Nycz | mye nyechay nye czyessy, | yedno thy, nycz mye | (*152*) nyechay nye szmączy, | yedno wyna moya. | O panye Ihesu, zrany sz- | woymy ranamy szercze | moye, a vpoy krwyą | szwoyą dusse moyą, | ysz gdzyebych szye ye- | dno obroczyla, zawzdy- | bych czye vkrzyzowa- | nego wydzala, a na czo- | bych wzglądnąla, wsz- | ytkoby my szye thwo- | yą krwyą rumyone | wydzalo, yszbych tak | wszytka na czye zrala*, | nycz krom czyebye nye | nalazla, a mynącz* yed- | no na thwe rany mogla | (*v.*) patrzycz. To moye nye- | chay badzye poczyesse- | nye s tobą vranyonym | bycz, ta nyechay bądzye | moya zalosez, bez czyebye | nyeczo myszlycz, nyech- | ay nye bądzye spokoy- | no szercze moye, myly | panye Ihesu, alyesczye na- | ydzye przybytek szwoy, | gdzye vleze a ządzy sz- | woyey dokona. Przeb- | odcz* naszlodszy Ihesu wn- | atrznosczy dusse moyey | nalaszkawszą rana my- | loszczy thwey, a napelny | yą szmacznoszczyą nye- | beszką, abym gorzala y | (*153*) rosplywala szye dussa | moya szama tylko zą- | dzą thwoyą, nyechey* | ząda a nyechey omdle- | wa dussa moya, a do | przybytkow thwoych | nyechey ząda rozwyą- | zanya [1] bycz, a s tobą szye | szlączycz. Day, aby czye | szamego pragnala, ch- | leba angelszkego, wy- | crnego naszyczenya | dusznego chleba na- | szego powszednyego, | mayączego w szobye | sczodroscz y szmak y ko- | chanye wszytkey rosz- | koszy, na ktorego zadayą | angely patrzycz zawzdy. | (*v.*) Nyechay laczuye a pozy- | wa szercze moye, a szlod- | koszczyą szmątku thw- | ego nyechay bądzye | napelnyona dussa mo | ya, czyebe nyechay za- | wzdy pragnye, studnye | zywey, studnye zywo- | ta y mądrosczy, studnie | wyecznego szwyetla*, | strumyenya roszkoszy | y okwytosczy domu

---

[1] Litera *y* w „rozwyązanija" przekreślona.

bo- | zÿego, czÿebÿe nÿechaÿ | szuka, czÿebÿe nÿechaÿ | naÿdzÿe, do czÿebÿe | szÿe nÿechaÿ kwapÿ, | k tobÿe nÿechaÿ przÿ- | bÿezÿ, w tobÿe nÿechaÿ | (*154*) rozmÿszla, o thobÿe nÿe- | chaÿ mowÿ, wszÿtko | nÿechaÿ dzala ku czczÿ | ÿ chwale ÿmÿenÿu th- | wemu, sz pokorą, z rosz- | tropÿenstwem, sz mÿ- | loszczÿą, sz kochanÿm, | sz lathwÿoszczÿą* ÿ z dobrą | wolą, ze trwanÿm asz | do koncza. A tÿ bądz mÿ | zawzdÿ · nadzÿeÿa moÿa | ÿ wszÿczko duffanÿ* moÿe, | bogaczthwa moÿą*, koch- | anÿe moÿe, wessele mo- | ÿe, radoscz moÿa, odpo- | czÿnÿenÿe moÿe, pokoÿ | moÿ, naszÿczenÿe moÿe, | vczÿeczka moÿa, wspomo- | (*v.*) zenÿe moÿe, mądroscz | moÿa, szkarb moÿ, w | ktorem mocznÿe a nÿe- | poruszenÿe nÿechaÿ | szÿe wkorzenÿ dussa | moÿa ÿ szercze moÿe, | na wÿekÿ wÿekuow, | Amen. |

Poszdrowÿenÿe pana | Ihesu Chrysta, ktorego on sam | nąpczÿl ÿednego nabozne- | go czlowÿeka, napomÿ- | naÿącz go, abÿ go tak zaw- | zdÿ poszdrawÿal, mowÿącz: |

Bądz posdrowÿon pa- | nÿe Ihesu Chryste, krolu | blogoslawÿonÿ, szlo- | wo oÿcza, szÿnu dzewÿ- | czÿ, baranku bozÿ, zba- | (*155*) wÿenÿe szwÿeta*, offya- | ro szwÿąta, szlowo w- | czolene*[1], wzdroÿu mÿ- | loszczÿ. | Bądz poszdrowÿon pa- | nÿe Ihesu Chryste, krolu blo- | goslawÿonÿ, wesselÿe | angelszke, chwalo szw- | ÿetÿch, wÿdzenÿe poko- | ÿu, bosthwo zupelne, | prawÿ czlowÿeczÿe, kw- | ÿatku ÿ owothczu* dze- | wÿczÿ. | Bądz poszdrowÿon pa- | nÿe Ihesu Chryste, krolu blo- | goslawÿonÿ, ÿasznoszczÿ | oÿczowszka, kxÿąza po- | koÿu, vlÿczko nÿebeszka, | (*v.*) chlebÿe zÿwÿ, szÿnu | dzewÿczÿ, ządzÿe* czÿsto- | szczÿ. | Badz poszdrowÿon pa- | nÿe Ihesu Chryste, krolu blo- | goslawÿonÿ, szwÿątosz- | czÿ nÿebeszka, odkupÿe- | nÿe szwÿata, radoszczÿ | nasza, chlebÿe angelskÿ, | kochanÿe serdeczne, kro- | lu ÿ oblubÿencze dzÿe- | wÿcze matkÿ. | Bądz poszdrowÿon pa- | nÿe Ihesu Chryste, krolu blo- | goslawÿonÿ, drugo*[2] pro | sta, prawdo doszkonala, | odplatho nasza, mÿloszczÿ | nawÿssa, wzdroÿu laskÿ, | (*156*) pokoÿu trwaly, odpo- | czÿnÿenÿe prawe, zÿwo- | czÿe wÿeczny, szmÿlnÿ | szÿe nad namÿ, Amen. |

Modlÿtwÿ, ktore maÿą bÿcz | we mszą mowÿone, a | naprzod spowÿed* podlug | szwÿątego Augustina | przede mszą: |

Lutoszczÿwÿ ÿ mÿlo- | szÿernÿ, wÿelkÿ ÿ | straszlÿwÿ bozÿe, tobÿe | szÿe spowÿedam grze- | chow moÿch, tobÿe od- | krÿwam ranÿ moÿe, | thÿ dla nÿewÿmow- | neÿ dobroczÿ thwoÿeÿ | vzÿcz mnÿe nadznemu | (*v.*) lekarstwa, wszakosz thÿ | namÿloszczÿwszÿ panie | raczÿl rzecz: nÿe chczÿą | szmÿerczÿ grzesznego, | ale bÿ szÿe nawroczÿl, | a bÿl zÿw. Spowÿedam | czÿ szÿe, bocz nÿeprawÿ | a przewrothnÿ ÿest pr- | zed oblÿcznoszczÿą thwo- | ÿą zÿwoth moÿ, vpadl- |

---

[1] = wcielone. [2] = drógo, drogo.

czÿ* . . . . .[1] nadze zÿwot | moÿ, szglaznala w nÿe- | prawosczÿach moÿch du- | ssa moÿa, luboscz, kocha- | nÿe, nÿerządne vczÿnkÿ | szlostne, gnÿew, pÿcha, | nÿeczÿrplÿwoscz, zazroscz, | obzarstwo, kradzÿestwo, | (*157*) drapÿezÿenÿe, lest, krzÿ- | woprzÿszesstwo, vwlocz- | thwo, szalona mowa, | szemranÿe, vwlaczanÿe, | nÿevmÿeÿethnoscz, nÿe- | wÿara, nÿeduffanÿe, bo- | zÿego przÿkazanÿe* za- | meszkanÿe ÿ gÿne grze- | chÿ zabÿlÿ dussą moÿą, | zmazalo szÿe szÿercze mo- | ÿe ÿ wargÿ moÿe, wzrok, | szluch ÿ vkusząnÿe*, wonÿe- | nÿe, dothÿkanÿe zem- | dlÿlÿ w grzechoch dusse | moÿe, a owszeÿkÿ ÿ mÿ- | szlenÿm ÿ dzÿalanÿm | zgÿnął. Prosze mÿlÿ | panÿe, ktorego lutoscz | (*v.*) koncza nÿema, przÿ- | czÿągnÿ mnÿe k szob- | ÿe, ÿakosz przÿczÿągnął | nÿewÿasta grzeszną, | a ÿakosz ÿeÿ dal, ÿsz nÿe | przestawala, czaluÿącz | oblewacz lzamÿ nog | thwoÿch ÿ wloszÿ oczÿ- | raÿącz: tako tesz mnie | laszkawÿe raczÿ vzÿcz- | ÿcz, abÿ podlug mno- | stwa szloszczÿ moÿch | stala szÿe nade mną | wÿelka mÿloscz thwo- | ÿa, abÿ dla nÿezmÿer- | neÿ laszkÿ thweÿ od- | pvszczÿl wszÿczky grzechÿ | (*158*) moÿe. Daÿzÿe mÿ prze- | szlÿch grzechow odpu- | szczÿenÿe, od nÿnÿeÿ- | szÿch wczÿąganÿe, od- | przÿchodzączÿch strze- | zÿenÿe. Racz dacz pÿr- | weÿ, nÿz vmrą, abÿch | dostąpÿla zupelnÿe mÿ- | loszÿerdzÿa thwego, a | przed thÿm nÿe szkoncz- | aweÿ* dnÿow moÿch, | asz mÿ grzechÿ odpusz- | czÿsz, a ÿako wÿesz ÿ v- | mÿesz ÿ raczÿsz szÿe | mÿloszczÿwÿ panÿe | szmÿlowacz nade mną, | Amen[2]. |

(*174*) Poczÿnaÿą szÿe paczÿerze | mowÿcz na kazdÿ dzÿen do | roka, tedÿ ÿedneÿ ranÿe | paczÿerz szÿe dostanÿe, czescz | ÿ modla dawaÿ panu Ihesu- | szowÿ za taką gorzką mąka, | ktorąz dla nasz czÿrpÿal, a przÿ | thÿch paczÿerzoch nÿektorą | cząstku* bozego vmączenÿa | rozmÿszlacz: |

Czaszu ÿączÿa szÿna bo- | zÿego w ogrodczu bÿlo | dwÿesczÿe w zÿelezÿe vbra- | nÿch, | cztÿrzÿsta strzelczow, | dwÿeszczÿe ÿ trzÿdzÿesczÿ | z pochodnÿamÿ ÿ z laternamÿ, | trzÿe* namoczneÿssÿ s pow- | rozamÿ, trzÿdzÿeczÿ rasz | (*v.*) w lÿcze bÿto, | sÿedmkrocz na zÿemÿe | padl na drodze, | dwadzÿeszczÿa mu po- | szÿkuow dalÿ, wÿedącz | go do Annasza, | trzÿdzÿesczÿ rasz nanÿ | plwalÿ, wÿodącz do Kaÿfasza, | cztherdzÿesczÿ mu polÿ- | czkuow dalÿ tamzÿe, | a przÿwedlÿ go w dom | Kaÿphasze*, cztÿerdzeszczÿ | mu ÿ pÿącz polÿczkuow | dalÿ ÿ tÿlekrocz tamzÿe | naÿn plwalÿ, | krzÿsz noszącz, szÿedmkrocz | vpadl pod nÿm. | Lÿczba ran pana Ihesu Chrÿsta | telko krwawÿch, ÿako napÿ- | (*175*) sal doctor Lu-

---

[1] Miejsce próżne na jeden wyraz, 5 lub 6 liter. [2] Na kartach 158 v.—173, pierwotnie próżnych, dopisała inna ręka z końca w. XVI kilka modlitw, jak „Przed obrazem vkrzyzowanija bozego“ i t. p., które jako późniejsze wtrącenie, nienależące właściwie do „Modlitewnika siostry Konstancyi“, z r. 1527, w niniejszém wydaniu się opuszcza.

dolfus y mystrz | Iordan: | Pyett* thyszyeczy cztyrysta | szyedmdzyeszątb y pyeth*, | s ktorych ran wyszlo kropy | krwye nadrossey | oszmdzyeszątb tyszeczy y | dwa tyszączye sto dwa- | dzyeszczya y pyecz, wyslo | z yego naszwyączssego | czyala na naszye odkupy- | enye, badz yemu czestz* y | chwala na wyeky. | Bytych szynych ran bylo | tysząсz sto dzyewyedz esząt | y yedna. | A thu dusso nabozna | y bogoboyna szyercze | szwoye rozkrwyaw, zrany | y rozkwyel, a bacz, kto czyrpy, | (*v.*) bo nye czeszarszky any kro- | lewszky szyn, alye mądr- | oscz wyekuysta, szyn ye- | dzyny wszechmogączego | boga oczcza. O thy dusso | namyleysza, porusz szwe | wnątrznoszczy, a placz*, | czo czyrpy, yzye czyrpy | naokruthnyeyszą mąką. | O czlowyecze szmyertelny | bacz, czo za czye czyrpy nye- | szmyertelny, weyzrzy tu, | yzye za czye dawa obyetą | thaką. Wezrzy szynu bo- | zy poszobyony, tho yest | wyerny krzyesczyanynye, | na mye przyaczela twego, | takczy mye vkrzyzowaly | Zydowye. Otocz vmyram | (*176*) za czye, a bacz, yzecz nye- | moze bycz wyąnthsza la- | szka nad thą. O dusso | myla, yaczyem on wyer- | ny pellykan, ktorym dal | szyercze moye dla dzya- | tek szranycz szam, aby- | chom wyelykoscz mąky | nassego namyleyszego | pana Ihesu Chrysta chczyely | wypyszacz albo wymo- | wycz, by szye yazyky na- | szye obroczyly, wszytko | lyszczye wszytkych laszow | w pyora y wszythkych traw | sczbla* polnych y wszytko | morze w ykąst [1], yesczyeby | nye mogly wypyszacz a- | ny wymowycz mąky | (*v.*) nyewynney nassego my- | lego pana Ihesu Chrysta. Da- | ley dusso nabozna, obracz*, | promyen y szkrydlo*, to | yest ządzą serdeczną ku | bogu y szama k szobye, a | bacz, yzecz yusz nye mogl | wyąnszey laszky vkazacz, | a tho w tym, yzye czye na | szwe szwyąthe lycze po- | dlug dusse stworzyl, a th- | woye plecz raczyl przyiącz | y drogą tobye ku krulew- | stwu nyebeszkemu prze- | czynycz a vkązacz. A potym | masz baczycz, za kogo czyr- | pyal, izye za szromothne | stworzenye, tho yest za | grzesznego czlowyeka, | (*177*) ktory byl dostoyen wy- | ecznego potąpyenya. A | dobrze tu mowy, za szro-'|.mothne, bo by baczyl | czlowyek szwą gruboscz, | czo z ussu, czo z oczu, czo | z nossa, czo z ust pochodzy, | a prze ynsze czlonky, yako | szwyaczy s. Byernarth, | gdzye mowy : nyemasz | szmrodlywszey szachthy*, | yako czlowyek. Oy! asz tho | thwoya dostoynoscz czlo- | wyeczye, gdy szye vznasz, | tedy szye szam szyebe za- | szromasz. Daley obrocz | bogomyszlenye dusso na- | bozna ku bogu mylemu | y ku yego mathcze, bo | (*v.*) nygdy ye nye naydzyesz | wyenszego vczyessyenya, | yedno tam, wyatssey szlo- | thkoszczy y przyewyczyezye- | nya pokusz zlego ducha, | czyala y szwyata, a tho masz | nye na lystkach, alye wyącz- | ey szyercz em a duchem lu- | thoszczywym rozmyszlacz. | A naypyrwe: Glowa | yego, namyleyszą glową, | yako yest byla czyrnową | koroną sczysznyona, yego | wloszy naszwyączsse

[1] = w inkaust.

wŷ- | targano, brwŷ ŷego brwŷ* | wŷrwanŷ, ŷego czŷalo | szwŷąnthe okruthnŷe z- | drapano. O dusso naŷmŷ- | leŷsza, tu szercze szwoŷe | (*178*) rozkrwaw, a zranŷ ŷ roz- | rzewnŷ, rozkwŷel a po- | rusz szŷe ku nabozenstwu. | Tesz masz baczŷcz, ŷako oczŷ | ŷego naszwŷątleŷsse za- | wŷązano szmŷerdzączą | szmatką; lŷcze tesz masz | baczŷcz, ŷako ŷego lŷcze | naszlŷczneŷsze, na ktore | angŷole szwŷąnthŷ | zawzdŷ ządaŷą glądacz, | vplwano ŷ vpolŷkowa- | no*[1]; nosz poczesznŷ iego, | nosz ŷego szwŷąnthŷ szm- | rodem okruthnŷm napel- | nŷon; vsta vsta* ŷego na- | prawdzŷwsze ocztem, zol- | czŷą napawane; broda | yego navczczŷwsza wŷtar- | gano*; szŷą ŷego napokor- | (*v.*) nŷeŷsza possŷkowano ŷ | powrosz z lanczuchem okr- | uthnŷm vwŷązano; ra- | mŷona ŷego szwŷąthe roz- | czŷagnŷono; racze ŷego | naszwŷąthsze, ktore stwo- | rzŷlŷ nŷebo ŷ zŷemŷe, | a gozdmŷ okruthnŷmŷ | przebŷto; pŷerszŷ ŷego | naszlodsse, na ktorŷch mŷ- | lŷ szwŷąnty Ian odpoczŷ- | wal, a s tąŷ naszlodsseŷ stu- | dnŷcze mądroszczŷ bozeŷ | ŷest szŷe napŷl, tŷcz szą | okruthnŷe pŷeszczŷamŷ | ŷ palŷczamŷ tluczonŷ ŷ no- | gamŷ deptanŷ; zŷwoth | ŷego naszwŷątssŷ okruth- | nŷmŷ pągamŷ ŷ mŷotla- | (*179*) mŷ ŷest szŷeczon; bok ŷego | naszlodszŷ wlocznŷą okr- | uthną othworzono; ra- | mŷona ŷego ŷ grzeb* ba- | rzo czŷaszkŷm krzŷzem v- | czŷązono; lono ŷego prze- | nasczŷszczŷe* obŷawŷono; | nogŷ ŷ racze yego nŷew- | ŷnne barzo twardo do sz- | lupa przŷwŷązano, takesz | ku krzŷzu kŷlophŷ przŷbŷ- | ŷano, a tako od wŷrchu | glowŷ asz do pŷąth nŷe bŷ- | lo w nŷm czalego mŷescza. | O thŷ dusso naŷmŷleŷsza, | othworz szŷercze thwoŷe | a rozmŷszlaŷ tho wszŷtko | naboznŷe: thu nŷechaŷ | bedze twoŷ przŷbŷtek, th- | woŷa komora, twoŷ dom, | (*v.*) thwoŷ grob, twoŷ nadro- | ssŷ szkąrb, abŷ szŷe w tob- | ŷe spelnŷlo to, czo mowŷl | pan Ihesus: Gdzŷe ŷest twoŷ | szkarb, tu twe szŷercze. | Daŷzecz tho panŷe mŷlŷ | Ihesu Chryste, a ŷestlŷbŷ szŷe | kto w tem rad obŷral, te- | dŷ mŷlŷ buog ŷego zach- | owa od nagleŷ szmŷerczŷ | ŷ od grzechu szmŷertel- | nego, od szwŷeczkeŷ szro- | mothŷ, a tu na tŷm szw- | ŷeczŷe da laszką szwą sz- | wŷąnthą, a potŷm da | ŷemu szlodke szkonanŷe | a po szmŷerczŷ wŷecznŷ | zŷwoth w krolewstwŷe | nŷebeszkŷm, ktorego racz etc. | (*180*) [2] Szwą szwŷetą mŷloscz | na thŷm szwŷeczŷe, ŷsz- | bŷch czŷe ŷa grzeszna szlu- | ga twoŷa na meŷ posz- | lednŷeŷ godzŷnŷe mŷlo- | szerdne thwe szwŷąnte | oblŷczeŷ* mogla wŷdzecz, | Amen. |

O dostoynŷm przŷmo- | wanŷu czyala bozego. |

Czo za vzŷtkŷ z dostoŷ- | nego przŷŷeczŷa bo- | zŷego czŷala nam przŷ- | chodzŷ*, na krotcze pod o- | prawŷenŷm koszczŷola | szwŷąntego chczą rzecz. | Napŷrweŷ tho dobre, ŷsz | mamŷ przŷ szobŷe oblŷcz- | (*v.*) noscz tego, ŷegosz twarz | pelna ŷest wszeŷ mŷloszczŷ, bo gdŷsz bog oczyecz | nam szwego mŷlego szŷ- | na przŷącz

---

[1] = upoliczkowano. [2] Między k. 179—180 ślad jednéj karty wyciętéj.

dal, ẏakozbẏ | tho bẏlo, abẏ nam sz nẏm | wszego dobra nẏe dal. Ia- | kobẏ rzekl s. Pauel, ẏ ow- | szem wszẏczko dobre sz nẏm | nam da. Ta tesz szwẏatoscz | rozmnaza dar mẏloszczẏ | ku szẏlnẏeẏszẏ przẏẏem- | noszczẏ ẏ ku wẏątszeẏ go- | rączoszczẏ mẏloszczẏ bo- | zeẏ, bo ẏest ẏako wągl* | ognẏszthẏ, a ẏako kto ch- | leb czeplẏ s pẏecza wzẏą- | wszẏ ẏ gẏe pospolu s cz- | ẏeplem, rozmnaza tesz | (*181*) iiko* ku poszẏlenẏu mẏszlẏ | szwẏąthe ẏ cznothẏ, bo | szklanẏa ku wczẏnku dob- | remu ẏ oddala lenẏwst- | wo przesz slodkoscz mą- | droszczẏ, ẏako stoẏ pẏszano: | Panem de celo, chleb z nẏe- | ba dalesz ẏm, maẏączẏ | w szobẏe kazdą roszkosz sz- | lodkoszczẏ. Pod figurą te- | go szwẏąntego chleba szẏ- | nowe ẏszrahelsczẏ po- | szẏ- | walẏ mannẏ z nẏeba | czterdzẏesczẏ lath. Tento | chleb dawa poszẏlenẏe | przeczẏwo szmączenẏu, | bo stoẏ pẏszano w Zalta- | rzu: Chleb szẏercze czlo- | wẏeczẏ* potwẏerdzẏ. |

(*v.*) Dwanaszczẏe vzẏtkow | wẏelebnẏch a szw- | ẏąntẏch przẏchodzẏ s p- | rzẏiaczẏa dostoẏnego | bozẏego czẏala, ẏesz mẏe- | nẏą doctorowe, szwẏą- | tego Pẏszma wẏkladacze, | dwanaczẏe* owocznow | drzewa zẏwotha stoẏą- | czego weszrzod raẏu, o | nẏch ẏest pẏszano w kxẏe- | gach taẏemnẏez szwẏ- | ąntego Iana w posled- | nẏ capitule, przesz ktore | szẏe rozumẏeẏą dwa- | nasczẏe vzẏthkow bozego | czẏala, dostoẏnẏe przẏ- | muẏączego, a w tẏch | (*182*) wẏrszẏkach szẏe zamẏkaẏą: | Podpẏra, sczdwẏerdza*, rosz- | mnaza chleb szwẏentẏ; | Czẏstzẏ*, karmẏ, zẏwoth da- | wa; | Roznẏecza, wspomẏna, | zlącza; | Pothwẏerdza, wẏarẏ cza- | leẏ na zẏemẏ grzech v- | mnẏeẏsza. Wẏklad tẏch wẏrss. | Izẏe bozẏe czẏalo pobudza | ku mẏloszczẏ bozeẏ, ws- | pomẏna to ẏest ku pa- | myeczẏ przẏwodzẏ mąka | Ihesu Chrysta mẏlego, pod- | pẏra [1] mąka Ihesu Chrysta mẏ- | lego[1], podpẏra, abẏ czlow- | ẏek nẏe upadl w grzech, | ku ktoremu vpadu gotow | (*v.*) iest podlug szweẏ krech- | koszczẏ, stwẏerdza ku | dokonanẏu vczẏnka dob- | rego, roszẏrza albo rozm- | naza nadzẏeẏe ku zbaw- | ẏenẏu, czẏsczẏ wszednẏe | szmẏertelne grzechẏ, a to | rozumẏeẏ o tẏch grzeszech, | ktorẏch nẏe pomnẏ a rad- | bẏ wszemẏ szẏlamẏ, rozu- | mem, wolą, pamẏeczẏą, | ẏsz szẏe spowẏedal, ẏako | kolẏ da szẏe na wspomnẏe- | nẏe personẏ, czaszu, mẏ- | escza, przẏczẏnẏ, thowarzẏ- | szthwa, opczowanẏa, kar- | mẏ then szwẏąnthẏ ch- | leb, tho czusz wnątrznẏm, | (*183*) dusznẏm vwesselenẏm | zẏwoth dawa, aboczẏm | szam mowẏ: Ya ẏestem | chleb zẏwẏ, ktho mẏe po- | zẏwa, badzẏe zẏw na wẏe- | kẏ. Roznẏcza, tho ẏest do- | bre vczẏnkẏ w gorączeẏ | mẏloszczẏ bozeẏ, ẏakobẏ | wrzączẏ spẏeszno ẏ we- | ssele dzẏala. Szlącza ten | szwẏąthẏ chleb, tho ẏest | z bogem mẏlẏm yeden | duch sz nẏm bądzẏe, iako | mowẏ Pawel apostol. | Pocztwẏerdza* ten chleb | szwẏąthẏ, to ẏest w wẏe- | rze mocznego dzala, cusz | wẏąncz, iu wẏarẏ mocneẏ | (*v.*) trzẏeba, bocz tho rzecz waz- | na, wẏszoka, trudna ku | dorozumẏenẏu, bo zapr- | awda wẏ-

---

[1] Wyrazy „pod | pijra mąka Ihesu Chrysta mij- | lego" przekreślone.

pyszacz albo wy- | mowycz albo wymyszlycz | czlowyek nye moze, ale | tu wezmy szobye za po- | czyecha on wyrsz sz proszy:[1] | Quod non capis, quod non | vides, animosa firmat | fides preter rerum ordinem. | Tak szye wyklada: Czego | rozumem nye ogarnyesz, | czego oczyma nye doszrz- | ysz, tho duszną wyarą | moczno trzymay, bocz | tu szą thayemnycze nad | rząd rzeczy stworzonych. | (*184*) Pyszano w Klementynach[2], | w prawye duchownym, | bula papyeska Clymyen- | ta, o tey | szwyątoszczy czya- | la bozego, ysz yest w nym | wszytka duszna slodkoscz, | iakoby chczyal rzecz, yzye | my* gey yeden nyemo- | zye wymowycz. Tocz | yest konyeczny szkarb, | konyeczny testamenth, | tocz yest konyeczne zwy- | ązanye myloszczy, gym- | sze Krystus Ihesus, byerącz | szye s tego szwyeta do | oczcza szwego, gdy czasz | maky yego przyblyzal | szye, raczyl szye myloszą | (*v.*) czywye sz namy szlączycz, | mowyącz ku apostolom: | Ządzą ządalem tey we- | czerzy wyelkonoczney | sz wamy pozywacz, prze- | to abych wasz czym po- | darowal drzewyey, nyz | bąndą vmączon. A czoz | nam chcesz dacz namyl- | szy panye Ihesu? To wam | dam, czego bądzeczye ba- | rzo wdzyeczny, bo bych- | czy wam dal nyebo y | zyemye y tho, czo w nych | yest, maly my szye wy- | dzy dar. Bocz mowy s. | Augustin: Wolalbych | (*185*) bycz w pyekle a boga | wydzyecz, nyzly w nyebie | a boga nyewydzecz. O- | toczy ya szye wam da- | wam, wezmyczye, pozy- | waycze, a tho gylekrocz | bądzeczye dzalacz, telekrocz | na pamyątką moye dza- | laycze, a ya sz wamy ye- | stem pod tym kstaltem | chleba y wyna asz do | szkonanya szwyata. Tu | dusso podnyesz rozum, | bocz pamyecz dzywna, pamyecz zywyącza, | pamyecz roszkoszna, pa- | myecz szlodka, pamyecz | napewnyeysza, pamyecz | (*v.*) pomoczna, droga nade | wszyczky szkarby, pam- | yecz zbawyenya*, pa- | myecz naszwyąthssa, pa- | myecz wyekuya, pam- | yecz na wyeky pamyeta- | yącza, pamyecz wyeleb- | na, pamyecz wyessyela, | pamyecz wyessyelu placz- | lywa, pamyecz szmyer- | czy szkazenyą, pamyecz | zywotha naprawenye | pamyecz nasczodrsza, pa- | myecz nalepsa, pamyecz | nawonneysza, pamyecz | nawaznyeysza, pamyecz | cznoth, | pamyecz szyly, | pamyecz dobroczy, pamyecz | (*186*) mądroszczy, pamyecz pa- | nuyączy* pelna y pamye- | czy dostoyna, aboczym | czlowyeka szlachczy, yasz- | dobrzy, yasz lepszy, yasz | strzezye, yasz zasslanya, | yasz oddawa, yasz odzy- | wa, yąsz wyelby, yasz v- | byela, yąsz vszwyetla, | yąsz vmywa, pamyecz | wyszoka, pamyecz szyroka, | pamyecz bezmyerna, | pamyecz zlez, pamyecz | wessela, pamyecz skarbu, | pamyecz szkladu, pamy- | ecz nad mysl, pamyecz | nad rozum, pamyącz nad | ządza, pamyecz nad pysmo, | (*v.*) pamyetz nad yazyk, pa- | myecz nade wszyczko gyn- | ne, pamyecz, yąsz spra- | wya, yąsz leczy, pamyesz*, | yasz zdrowye*, pamyecz, | yasz zywy, pamyecz, yasz | krzeszy, pamyącz o nasz | początek, pamyecz, yasz | konecz, pamyecz wyerze | wyekuysznoszczy, w nyey- | zye nowyna,

[1] = z prozy. [2] Constitutiones Clementinae.

w nyeyzye | starzyna*, pamyecz, w nyey- | zye bostwo, w nyeyzye | czlowyeczenstwo, pamyecz, | w nyeyze wyszokoscz, w n- | yeyze nyzkoscz yest, pa- | myecz gednoszczy, pamyecz | roszmaytoszczy, pamyecz | (*187*) ffundament wyernym, | nadyeya* boyączym szye | boga, miloscz pokornym, | pamyecz od boga, pamy- | ecz ku bogu, pamyecz | o bodze, pamyecz przy | boze*, pamyacz*, yasz gro- | zy, pamyecz, yasz straszy, | pamyecz, yąsz waby, pa- | myecz, yasz vkazuye, pa- | myecz, yasz wodzy, pamy- | ecz, yąsz nawodzy, pam- | yecz, yasz przywodzy, pa- | myecz o thym, yąnzye* | nade wszyczko, w gymzye | wszyczko, pod gymzye | wszyczko yest, k temu ta | szwyąta pamyecz dowodzy, | (*v.*) pamyecz, yasz zatwarza, | yasz othwarza, pamyecz, | yasz yest szmyercz, yasz | yest zywoth. Ale czo pyo- | ro, albo mowa, albo ro- | zum o tym powyedacz | moze, iakoby rzekl: nyka- | ke nye staczy wypyszacz | o wyszokoszczy tey nasz- | wyąthssey szwyątoszczy. | Pomoz wyaro, pomosz | wyaro, pomosz wyaro, | nadzyeya pewna dzerzy, | myloscz gorącza dokona- | wa. O myly panye, o dzy- | wny nade wszelky dzywy | boze, czo za to dacz, czym- | czy tho oddacz, czymczy | (*188*) tho odwazycz, yzye prze | mye stworzenye thy | stbworzyczyelu, przye | mye szlugą thwą thy | gospodarzu, przye mye | bladną ty myly oycze, | thy, yemusz tronowe | panstwa szluzą, iemusz | szeraphinowe, cheruby- | nowye, iemu wszyczky | kory[1] y ierarchye angel- | szke szye dzywyą a na- | patrzycz szye nye mogą, | a patrząrz nany, nygdy | oyczu[2] nye zmruzą, abo- | czym by myaly szwyączy | tak dlugo boga nyewy- | (*v.*) dzyecz, czoby okem gnąl*, | bylaby gym mąka wyel- | ka s tego. Tocz yest zywoth | wyeczny, yako szamzye | pan Chrystus mowy, aby | czye vznaly bycz wyer- | nego boga a ktoregosz* | poszlal Ihesu Chrysta, nye mo- | gą szye naradowacz bez | nyedostatku, nye mogą | szye nadzywowacz besz | przestanka, nanyze pa- | trząrz, dzywuyą szye, ra- | duyą szye, wesselyą szye, | a wesseląrz szye, pozywa- | yą yego bostwa, dzakuyącz mu s tego, ysz szye | s czlowyekem raczyl tako | (*189*) szlączycz, tako zyednacz, aby | s tobą byl yedno. O ktoz | tho mozye thą to wyszo- | koscz ogarnącz, ktoby tą | glabogoscz* mogl przeszegnącz tey nyewymowney, | dzyzwney, bezmyerney | myloszczy? Moy tapy rozum | temu nye sprosta, tylko | wszelka szyla y mocz mo- | ya zumyeye szye asz do | vmglenya, mowyącz | s Pawlem apostolem: O | wyssokosczy bogaczthwa, | mądrosczy y vmyątnosz- | czy boszkey, yako nyeog- | arnyone szą sządy yego | a nyesczygnyone drogy | (*v.*) iego, a wszakoz bądącz ta- | ky wyelmozny pan, ra- | czy szye dacz czlowyekowy | szmyertelnemu przyyącz | w szakramyenczye nasz- | wyąthssym, ktoresz czya- | lo raczyl wydacz na czy- | eszke mąky, za wynną | nyewynny, za nyeczy- | stą czysty, za nyelutoszcz- | ywą namyloszyernyey- | szy, za szmrodlywą wo- | nyą nyebeszką, za plesz- |

---

[1] = chóry, łacińskie „chorus“, w średniowiecznéj łacinie „corus“.
[2] Litera *ij* w „oijczu“ przekreślona.

nÿwą szlodkoscz angel- | szką, za zÿemÿe grubą | szlunczc* sprawedlÿwe- | szozÿ, za tharn czÿrnÿowÿ | drogÿ kwÿatek narosz- | kosznÿeÿszÿ, za czeladnÿczka | *(190)* dobrÿ gospodarz, za owczą | wÿernÿ pastÿrz, za nÿesz- | tateczną zwolenÿczka | naÿmadrszÿ mÿstr*, prawÿ | doctor, prawÿ papÿez, pra- | wÿ kaplan, za szluzebnÿczką | dobrÿ pan, za stworze- | nÿe stworzÿczÿel, a konÿecz- | nÿe za czlowÿeka bog | offÿarowal szÿe. O nado- | stoÿnÿeÿsza obÿato, o | slodka offÿaro, tocz o to- | bÿe szlodko mÿszlÿcz, sz- | lodko mowÿcz, szlodko | pÿszacz, o tobÿe naszlodszeÿ | wÿknącz*, slodko radzÿcz, | slodko kazacz, szlodko skla- | dacz, szlodko zÿwu* bÿcz, | szlodko w tobÿe vmrzÿecz, | (*v.*) szlodko o tobÿe Pÿszmo | czÿscz, slodko w tobÿe vsz- | nącz, slodko ÿescz ÿ pÿcz, | szlodko poszczÿcz szÿe s to- | bą na puszczÿ, slodkÿ po- | koÿ w tobÿe, slodke vmą- | czenÿe dla czÿebe, slodka | nÿemocz na czÿele, slodke | szdrowÿ* pozÿczone od czÿe- | be, slodke wesselÿe w tobÿe, | szlodkÿ placz dla czÿebe, | szlodka sczesznoscz, szlodka | przeczÿwnoscz dla czÿebe | od ludzÿ, szlodka walka | s czÿartem*, s czÿalem, szwÿą- | tem, s potmocza thwoÿą | szlodka druga*, szlodkÿ trud, | szlodkÿ szwar sz chrzechÿ*, | *(191)* szlodke odszÿenÿe, slodka | nagota, slodka zÿmnoscz, | slodka gorączoscz, szlodka | woda, szlodkÿ ogÿen, | szlodke powÿetrze, slodka | karmÿa, slodka robota, | szlodkÿ tesz szen, szlodke | vbostwo, szlodka nadza, | szlodke vdrączenie, slodkÿ | glod, konÿecznÿe* gorzkoscz | slodnÿeÿe w tobÿe, wszÿcz- | ka wonnoscz w tobÿe. Mÿ- | lÿ Chryste ÿ naÿmÿlaÿszÿ*, | namÿleszÿernÿeÿszÿ Ihesu | Chryste, boze moÿ, panÿe | moÿ, mÿstrzu moÿ, gospo- | darzu moÿ, stworzÿczelu | moÿ. yacz nÿe mogą lepÿeÿ | (*v.*) mowÿcz anÿ mÿszlÿcz | o tobÿe, ÿacz nÿemam | czo tobÿe przÿrownacz, | czo nad czÿe lepszego, | czo mÿmo czÿe krasznÿeÿ- | szego, pÿekosznÿeÿszego*, | czo nad czÿe drozszego, czo | nad czÿe mądrszego, czo | nad czÿe welebneÿszego, | czo tako czÿlnego, czo ta- | ko mocznego, czo tako | zÿwego. ach! ach! czo tako | mÿlego, czo tako lubego, | czo tak czudnego, nÿe- | mam, nÿemam tobÿe | dacz, tobÿe za to odwazÿcz. | Bo aczbÿch tesz mÿala | czo dobrego, ÿakoz mam, | *(192)* ale wszÿczko od czÿebe | mam, mam czÿalo, mam | dusza, rozum, wolą, pa- | mÿecz, pÿecz krasznÿch | szmÿszlow, oczÿ, vszÿ, | powonÿenÿe, mowÿe- | nÿe, rakoma wladnÿe- | nÿe, nogama chodzenie. | Zlota, srebra nÿemam, a tesz o nÿe nÿe dbam, bo | wszÿczkÿ skarbÿ thego | szwÿata nÿcz nÿe ÿszą* | przeczÿw thweÿ drogo- | sczÿ. Twoÿa zÿemÿe* ÿ | pelnoscz ÿeÿ, twoÿ ptaczÿ | na powÿetrzu, rÿbÿ w | morzu ÿ w ÿezorach, twe | okrągÿ nÿebeszke, twe | gwÿazdÿ, twe sluneczko | (*v.*) i mÿesząncz, twe gorÿ ÿ | laszÿ, twe wszÿczko stw- | orzenÿe. Czoz raczÿsz o- | de mnÿe moÿ naÿmÿ- | leÿszÿ panÿe? Czorko | moÿa, szlugo moÿa, daÿ | mÿ szercze twe! O na- | mÿlszÿ, roszkosznÿ ptaku | pellÿcanÿe, szercza me- | go ządasz, a ÿa ÿ tego | dacz tobÿe nÿe mogą bez | twego przÿspÿechu. Dzÿsz | szÿe vzkarzam przed to- | bą, o vznawcza wszÿtkÿch | szerdecznÿch taÿemnÿcz, | na me nadzne, vboge | zaszle szÿercze, azalÿ | moze czo dobrego mÿslÿcz | *(193)* besz czÿebe, azalÿ moze | czo do-

brego chczesz bez | czyebe, azaly ono mo- | ze czo dobrego vmyecz | besz czyebe? Nye! ofseyke, | a vczynku dobrego nyka- | ke bez czyebe. Pamye- | tam panye twe szlowa, | czosz mowyl: Beze mnie | nycz dobrego vdzyelacz | nye mozeczye. Znam to | moy myly panye, yzecz | nye tylko nyemam go | oddacz, ale tesz y szama | szyebe tobye dacz nye | mogą bez powodu th- | wey prawycze, besz | pomoczy laszky thwey, | (v.) ktoraz ma podeprzycz | moye dobrowolenstwo | ku wszelkemu dobremu | vczynku. Oto yusz po- | kladam nynye w um- | ysle moym then na- | szwyąthszy sacrament, | czyalo thwe przyyacz, | raczzye mye wspomocz | y żądzą we mye roznye- | czycz myly Chryste. Czekayą | czye ządze wszyczky du- | sse moyey, aby raczyl | nawyedzycz przebytek | vbogy dusse mey, w th- | woych raku szmyercz y | zywoth, rozmnoz we | mnye chczenye dobre, | (*194*) abych ya tesz tego cheza- | la dobrego, czego thy | chczesz myecz po mnye. | Ty to zyednay, ty to sp- | raw, aby taka offyera, | tako welyka obyeta we | mnye nye zagynala, | abych byla stala, moczna, | w pokuszach czyrplywa, | w przezpecznosczyach abych | byla stateczna, abych by- | la rozumna ku dobremu, | yako znasz lepyey mą | potrzeba ku zbawyenyu | memu. Tysz moya wya- | ra, tysz moya nadzyeya, ty yesz moya radoscz, | thysz moya szyla y mocz, | (v.) tysz moya vczyeczka, tysz | moye stwyrdzenye, ty | moya korona, ty moya | chwala, weczny bozze Ihesu | Chryste. | Widy my szye*, yzye nye | yako mozemy dom- | nymanye myecz, abych- | om bozą mylosez myely, | a to s tego naypyrwey mo- | wyącz o tymto czlowye- | czye, yenze w grzechy v- | padl byl czyaske y rozma- | gyte. Maly bolescz, szkru- | chą, zalosez za przemyna- | le grzechy a wyspowye- | danych*, gymyszboga roz- | gnyewal, tocz yest znamie | barzo dobre, a takymzye | (*195*) myloszczywe lato y kaz- | de prawdzywe odpusty | barzo pomoczne y vzy- | teczne, gdyez* mowyą | lysty papyezke, buly: | Spowyedayączym szye | a szkrussonego szercza da- | wamy zupelne grzech- | om odpuszczyenye y rosz- | grzessenye od wyny y od | mąky. Wtore znamye, yzesz | w laszcze bozey a dostoynie | czyalo bozey* przymyesz, | maszly staly vmysl, aby | daley grzechu nye pow- | tarzala. To masz dwoye | znamye laszky bozey. | Trzyeczye znamye, masly | roszkosz w poszluchanyu bo- | (v.) zyego szlowa, albo w- | kazanyu albo w rzeczy | o bodze, czo wye, yez tho | prawye myluye, rad | slyssy, gdy mowyą o | mylym bodzye*, a yego | slow rządnye poslucha | y ye baczy. Czwarthe | znamye myloszczy bo- | zey, yestly czlowyek go- | tow ku dobremu dzalu | bozemu, bo mylosez pro- | zna bycz nye moze, ale | czyny dobre vczynky, ye- | stly prawa mylosez, a | pakly nye czyny dobrych | szkuthkow albo dobre- | go dzala, nye yest praw- | dzywa myloscz. | (*196*) Pyąthe znamye: Maly | czlowyek szmączenye | s tego, kedy wydzy albo | szlyssy, ysz szye komu du- | chowna szkoda stanye, | to yest ysz vpadl w grzech, | albo yestly ma wesselye | y radoscz, kyedy szye kto | pomnaza w dobrych v- | czynkach, w dobrym zyw- | oczye. Bo kto nye zaluye | przykody* zley szwego blyz- | nyego, nye yest

w nÿm | mÿloszÿerdze bozÿe. | Drugÿ* znamÿe. | Wÿanczsze ÿ doszkonal- | szÿe, szą ta znamÿona mÿ- | loszczÿ bozeÿ. Pÿrwsze | (v.) znamÿe ÿest, kedÿ czlo- | wÿek czasto szwe szom- | nÿenÿe sprawedlÿwÿe | rozsządza ÿ strussawa*, | a tak ÿako zlotho prze- | plawÿa w ognÿu szom- | nÿenÿe nÿe tÿlko szmÿ- | ertlne* ale ÿ wszednÿ | grzechÿ, bo wszednÿ grz- | ech przÿeczÿwÿa szÿe | gorączoszczÿ mÿloszczÿ, | aczkolÿ z mÿloszczÿą pos- | polu stogÿ. Druge zna- | mÿe ÿest, kedÿ czlowÿek | ma w szobÿe ÿawne a | wÿdome ÿ nÿe ÿako od | dawnego czassu vmnÿ- | eÿszenÿe ządzÿ szwÿącz- | (*197*) keÿ ÿ czeleszneÿ. Trzÿe- | czÿe znamÿe ÿest, kedÿ | czlowÿek polepsza szÿe | wolÿ, w rozumÿe, w pa- | mÿeczÿ ÿ w gÿnszych w- | natrznÿch szmÿszlach, | dusznÿch szÿlach, to zna- | mÿe ÿest wÿdzÿmÿszÿe* | mÿloszczÿ czthwÿrdzoneÿ*, | a nawÿączeÿ po przÿÿe- | czÿu czÿala bozego. | Czwarthe znamÿe ÿest, | kedÿ rządnÿe ÿ pÿlnÿe | czlowÿek chowa przÿka- | zanÿe boze podlug* ÿa- | ko mÿloszczÿwÿ pan Ihesus | Christus mowÿ: Kto mÿ- | luÿe mnÿe, bądzÿe chowacz | (v.) me przÿkazanÿe. | Pÿąthe znamÿe ÿest, | kedÿ czlowÿek ma wza- | wÿenÿe*[1] bozÿch szkrÿtÿch | rzeczÿ ÿ prawdÿ, podlug | yako pan Chrystus szam mo- | wÿ: Yusz nÿe bąde wasz | zwacz szlugamÿ ale przÿ- | aczelmÿ, bom wam wsz- | ÿtko obÿawÿl, czom szlÿ- | szal od oÿcza mego. | Znamÿe laszkÿ bozÿeÿ. | Dokonaną mÿloscz, ta- | ko wÿdzÿ mÿ szÿe po- | dlug rzeczÿ ÿednego | doctora poznacz moze, | ÿestlÿ kto kotow* vmrzecz | dla zbawÿenÿa szwego | (*198*) blÿznÿego, nasladuÿącz | Ihesu Chrysta, mÿlego pana, | w tÿmto przÿkladzÿe. | A to pÿrwsze znamÿe, | mÿluÿelÿ kto szwe nÿe- | przÿaczÿele a gÿm dobrze | czÿnÿ. Trzeczÿe* znamÿe | mÿloszczÿ bozÿeÿ, ÿsz bo- | ga mÿluÿe, ÿestlÿ czÿr- | plÿwÿe ÿ szmÿernÿe w- | szÿczkÿ przeczÿwnoszczÿ | dla boga mÿluÿe[2] a nÿe- | wÿnnÿe czÿrpÿ, mowÿe | nÿewÿnnÿe, bo kto szÿe | przewÿnÿ, nÿema od- | platÿ, ÿako czarthowÿe, | zlodzeÿe czÿrpÿą, ÿsz szą | wÿnnÿ. Tele masz szwÿą- | (v.) toszczÿ, gÿle czÿrplÿwoszczÿ, | ÿako szą bÿlÿ apostolowe, gdÿ ÿe vbÿczowano na | rathuszu w Yeruzalem, wÿ- | szlÿ z radoszczÿą, ÿsz bÿlÿ | dostoÿnÿ czÿrpÿecz prze | boze gÿmÿe. Czwarthe | znamÿe doszkonaleÿ mÿ- | loszczÿ bozeÿ, ÿestlÿ gotow | wszÿczko opusczÿcz a pana | Ihesusza w ubostwÿe naszla- | dowacz, ÿako szą dobrzÿ, | wÿernÿ zakonÿczÿ ÿ zako- | nÿczkÿ, nÿcz wlosznego | nÿemaÿącz. Pÿathe zna- | mÿe, nÿe bogÿlÿ szÿe nÿ- | kogo, ÿedno szamego mÿ- | (*199*) lego boga boÿaznÿą szÿ- | nowszką, a to czÿnÿ czÿ- | ste szomnÿenÿe, bo mo- | wÿ apostol: Wÿganÿa z | dusse boÿaznÿ prawa | boza, mÿloscz ÿ laszka ÿe- | go. Szoste znamÿe la- | szkÿ bozÿe, malÿ czlow- | ÿek welÿkÿe, glabokÿe | ÿ wnatrzne duszne w- | zdÿchanÿe w naboznÿm | na modlÿtwÿe rozmÿsz- | lanÿu o mÿlem panÿe | Ihesusze, w ÿego wszÿtkÿm | zÿwoczÿe, a nawÿączeÿ | o ÿego gorzkeÿ, welÿkeÿ | mącze. Szuodme zna- | mÿe laszkÿ bozÿeÿ, malÿ | (v.) czlo-

[1] = wzjawienie, objawienie. [2] „mijluije" przekreślone.

wẙek gorączą ządzą, | ktorą rządnẙe czẙągnẙe | mẙszlą w szwẙrchowne | dobre, to czusz w boga sza- | mego wszechmocznego. | Oszme znamẙe, kẙedẙ | czlowẙek mẙeszkaẙącz w | czẙele na tẙmto nadznẙm | szwẙeczẙe, ẙakobẙ mdlal | a ẙakobẙ tesznẙcze maẙącz, | w tẙch przẙemẙenẙuẙą- | czẙch czesznẙch rzeczach, | mowẙącz szwẙątẙm Bẙer- | nartem: Ach! bẙ* ale nẙe- | trzẙeba gẙescz, anẙ pẙcz, | anẙ spacz, ẙednobẙ rẙch- | leẙ z bogem krolowacz. | Dzẙewąthe* znamẙe, kẙe- | dẙ czlowẙek czekaẙącz | (*200*) koronẙ nẙebeszkeẙ, tesz- | nẙ szobẙe bez thowarzẙ- | stwa angelszkego ẙ onẙch | mẙlẙch szwẙąnthẙch, | mẙesczẙanow nẙebesz- | kẙch, ktorzẙsz nasz ząda- | ẙą barzo szobą mẙecz w- | towarzẙstwẙe. A przeto | czasto mowẙ dussa taka | czasto* z Yopem szwẙątẙm: | Tedet animam meam vi- | te mee, theszno dussẙ | meẙ w zẙwoczẙe albo | w czẙele tẙm, bo gdẙ ten- | to przemẙennẙ zẙwot | pocznẙe teszknẙcz, thedẙ | boza oblẙcznoscz pocznẙe | slodka bẙcz. Dzẙesząthe | znamẙe, kedẙ dussa ẙakobẙ | (*v.*) przes czẙala bẙla, zapom- | nẙ wszech szwẙeczkẙch | rzeczẙ ẙ wszelkeẙ zewn- | ątrzneẙ poczẙechẙ, wẙ- | chodząncza | precz mẙszla, | bo gdzẙe ẙest zachwẙczo- | na nad gẙne mẙloszczẙ, | nẙegdẙ ẙakobẙ pẙaną | dusse czẙnẙ, w nẙeẙakẙm | zapomnẙenẙu albo nẙe- | pamẙeczẙ, a nẙegdẙ czlo- | wẙeka tako przemẙenẙ, | ẙzẙe takẙ szam szẙebe | nẙe czuẙe, anẙ nẙgednẙ | rzeczẙ, ẙasz ẙest na szwẙe- | czẙ. Takẙ bẙl bratr* Egi- | dius, laẙk szwẙetẙ, takẙ | bẙl s. Ffranczẙssek, takẙ | (*201*) bẙl s. Bẙernart ẙ wẙelẙ | gẙnszẙch bogomẙsznẙch*, | tym vczẙesznẙm znamẙe- | nem darowanẙ od mẙ- | lego boga, ẙesczẙe za ẙch | zẙwota bądączẙ na szw- | ẙeczẙe. Mowẙ o szobẙe | s. Pauel: Zẙw ẙestem, ale | ẙusz nẙe ẙa, zẙwẙe za- | gẙste we mnẙe Chrystus. | Tocz szą znamẙona, przes | ktorez domnẙmacz szẙe | moze czlowẙek, ẙsz ẙest | w laszcze bozeẙ ẙ w mẙ- | loszczẙ, gdẙ nẙektore | z nẙch vzna w szobẙe | bẙcz, a wszakoz szẙe w tẙm | nẙe uprzespẙeczacz, ale | zawsze szẙe bacz, a bogu | (*v.*) s tego dzẙekowacz, ẙ ẙego | szwẙątheẙ mẙloszczẙ w- | szẙczko poleczacz a nẙwcz- | ẙm w szobẙe nẙedufacz, | bo konecznẙ sząd bozẙ | szkrẙtẙ ẙest. |

Po przẙẙeczu czẙalo* boze- | go iako szẙe mẙecz. |

Tako* czlowẙek ma szẙe | mẙecz po przẙẙeczu | bozego czẙala, yusz chczą | mowẙcz, bo nẙe doszẙcz | w tẙmto, abẙ czlowẙek | k temu pokarmu szẙe | przẙprawẙal, podlug | czẙala chądogo, boczẙm | mowẙ szwẙąnthẙ Aug- | ustin: Y czoz przẙprawẙasz | zaląndek* albo ząbẙ wẙ- | (*202*) mẙwasz ku przẙẙeczẙu | teẙ szwẙątoszczẙ. Wẙerz | a przẙalesz pana boga, | ẙakobẙ rzekl, przẙpraw | szẙe cznotamẙ ẙ mẙlo- | szẙerdnẙmẙ vczẙnkẙ ro- | zumnẙe, a ządlẙwẙe a | mądrze, pamẙetlẙwẙe | a nẙe nẙedbale, a nẙe | drzemlẙwẙe, a nẙe bląd- | lẙwẙe, a nẙe zwẙczaẙu | a nẙe z boẙasznẙ, a nẙe z | marneẙ chwalẙ, ale s p- | raweẙ, czẙsteẙ mẙloszczẙ | ẙ wzdẙecznoszczẙ* przẙmẙ | szwego mẙlego pana | szobẙe na zbawenẙe, grze- | chom odpuszczẙenẙe, cznot | pomnozenẙe, zẙwotha | (*v.*) polepsenẙe a do krolew- | stwa nẙebeszkego sczeszne | poprowadzenẙe. |

D u c h o w n ÿ e r o z u m ÿ e ÿ ą c z | o d z ÿ e n ÿ e m e s z n e [1], p r z ÿ p r- | a w s z ÿ e w t ÿ c z n o t ÿ, k t o r e | s z ÿ e z n a m e- n u ÿ ą p r z e s n ÿ e.

Przesz v m e r a l [2] zna- | mÿonuÿe szÿe rosządzenie | a rozwazenÿe grzechow | szwoÿch. A l b a na szÿe ob- | leczesz, kedÿ szÿe w czÿstosz- | czÿ duszneÿ ÿ czeleszneÿ | zachowasz. P a s z k e m szÿe | przepaszesz, kedÿ szÿe bąd- | zÿesz mÿecz vmÿernÿe w | pÿczÿu ÿ w ÿedzÿenÿu przes | post rostropnÿ. M a n i p u l a r z | badzÿęsz mÿecz na leueÿ | racze, to ÿest twardoscz, | (*203*) staloscz wÿarÿ szwÿateÿ | krzesczÿanszkeÿ, aboczÿm | sczÿth pospolÿczÿe w lęw- | eÿ racze dzÿerzą. S t o l ą | ogarnÿesz szÿe, to ÿest nÿe- | wÿnna badzÿesz wszego | grzechu. K a z u l ą [3] wszÿtko | przÿkrÿÿesz, to ÿest mÿ- | loszÿerdzÿm wszÿczko osz- | lodzÿsz. Tÿmÿ ÿ gÿnÿmÿ | cznothamÿ przÿprawÿsz | szÿe na tÿ roszkoszne godÿ | ku przÿeczÿu czÿala bozego. | Przÿmÿesz ten chleb zÿ- | wÿ angelskÿ, then chlęb | szÿthnÿ, bo czÿe naszÿczÿ | wÿecznÿe, a dalÿ buog | nÿerzekącz: Przÿaczelko, | ÿakosz tu weszla, nÿemaÿą- | (*v.*) czÿa* odzÿenÿa szwadeb- | nego. Po przÿÿączÿu czÿa- | la bozego przesz nÿekto- | rÿ czassek potrzebno ÿest, | abÿ szÿe vpokogÿla a szwe | wszÿtkÿ szÿlÿ zgromadzÿ- | la, abÿ tego mÿlego gosz- | czÿa przÿwÿtala, a ządlÿ- | wÿe oblapÿla. Potrzeba | ÿest, abÿ rospamÿetala | szÿe ÿ vbaczÿla, a na mÿ- | szlenÿe szÿe poddala, ba- | cząсz, ktorÿ to ÿest, ÿakÿ | tho ÿest, ÿzÿe krol nad kr- | olmÿ, kxÿązÿe nad kxÿą- | zathÿ, pan nade wszÿczkÿ | panÿ, gen tho ma pÿsz- | mo na szwem bocze, krol | nad krolmÿ, pan nad panÿ, | (*204*) iakÿ ÿest mÿlÿ thwoÿ, | ÿest bÿalÿ ÿ rumÿąnÿ, | wÿbranÿ s czÿsząсzuow. | A gdÿszczÿ ÿest bÿalÿ ÿ | rumÿonÿ*, chcezecz w bÿa- | loszczÿ czÿstego szÿercza, | w czÿsteÿ mÿszlÿ, czÿsteÿ | woleÿ, czÿstego, czÿstego* | czÿala, czÿstego domu. | A gdÿszczÿ rumÿonÿ ÿest | thwoÿ mÿlÿ, chcezecz, abÿ | rumÿenoscz* w szerczu th- | wÿm, w pamÿączÿ thweÿ | nossÿla, to ÿest ÿego dro- | gÿeÿ krwÿe rozlewanÿe | rozlÿczala ÿ rozmÿszlala, | ÿ ÿego gorzką szmÿercz w- | pamÿeczÿ mÿala, a tako | mÿlemu mÿla badzÿesz | (*v.*) ÿ przÿelubÿala, a bądeszlÿ* | w temto trwala, na w- | ÿekÿ s tobą w mÿloszczÿ | zostane. Tesz masz ba- | czÿcz, ktorÿ to ÿest, czosz | go przÿiala. O zapraw- | da, ÿestczÿ wszechmocz- | nÿ, bez mÿernÿ, wszÿt- | ko wÿedząсzÿ, namądr- | szÿ, naÿlepszÿ, zwÿrcho- | wne dobre nÿevmÿerza- | ÿącze, nÿeogarnÿonÿ, | zawzdÿ zÿwÿ, wszego | dobrego początek ÿ roz- | mnozÿczÿel, zachowacz | waruÿączÿ, stworzÿczÿel | wszÿczko wÿdząсzÿ, wszÿ- | tko przeÿrząсzÿ, wszÿczko | dzÿrząсzÿ, rozednaÿąсzÿ*, | (*205*) odwazaÿąсzÿ, a konÿecz- | nÿe szkarb, sklad, studnÿa, | zamek, zalozenÿe, szwÿe- | cza, slunсze, schowanÿe, | wszÿtko we wszem, na- | de wszÿtko wszÿtko

---

[1] = mszalne, przy mszy św. i innych obrzędach religijnych używane.
[2] = humerał, naramiennik, łac. humerale. [3] = ornat, łac. casula.

mÿ- | mo wszÿtko, wszech sko- | nanÿe, wszech sczessnoscz, | wszech odplata, mowÿą | mową dobrÿch, wszech | radoscz dobrÿch, korona | wszech zbawÿonÿch, w- | ÿeczna chwala. To ÿ gÿ- | nne bacząąz, ma gospo- | dnÿu dzÿakowacz, ÿzÿe | w taką klecz, w taką par- | tÿla* szwego stworzenia | vbogeÿ ssÿrotÿ raczÿl | szklonÿcz szÿe, a bacząąz | ÿego nÿewÿmowną | (v.) mÿloscz a laszką, tu szpa- | mÿetaÿ ÿego gorzką | szmÿercz, przecz ÿą czÿr- | pÿal, a czo dobrego tobÿe | s tego przÿszlo. O zapraw- | dą, nÿe malo atolÿ grze- | chom odpuszczÿenÿe a | krolewstwa nÿebeszkego | othworzenÿe, zapraw- | da, ÿest tu czo mÿlowacz, | tak wÿelkego goszczÿa | maÿącz, ktorego nÿebo | ÿ zÿemÿe* nÿe moze o- | garnącz. Baczzÿe ÿego | wÿelmoznoscz a twoÿe | gruboscz, abÿ w szwÿm | domu to ÿest w szom- | nÿenÿu thwoÿm nÿe | bÿlo napotÿm, czobÿ | *(206)* mu bÿlo mÿerzono, ÿ | szwą czeladz, to ÿest szwe | szmÿslÿ dobrze rządzÿla, | a wÿstrzegala szÿe od zleÿ | wolÿ, bocz on dobreÿ zą- | da, od zlego vczÿnka, bocz | yemu przÿeczÿwÿen, od | lenÿstwa, bocz on ÿest | mÿloscz, a tacz zawzdÿ do- | brego chcze czÿnÿcz, ode z- | lego obÿczaÿa, od prozno- | sczÿ, od obwÿązanÿa nÿe- | vzÿtecznego, od nÿerozu- | mneÿ a nÿestateczneÿ | rzeczÿ, od gnÿewu dluge- | go ÿ zastarzalego, od pro- | zneÿ chwalÿ, od blądne- | go somnÿenÿa, od nÿe- | rządnego vmÿenÿa, od | (v.) nÿerozumnego żądanÿa, | od nÿerosztropneÿ szlu- | zbÿ, od lechkego* a rÿch- | lego dowÿerzenÿe*, od | czeladÿ* zleÿ, od opczowa- | nÿa zlego, od thowarzÿ- | stwą zlego, od nąkÿ lczÿ- | weÿ*[1], od nąkÿ blądneÿ, | od nÿevmÿerneÿ mÿlo- | szczÿ rzeczÿ czesznÿch, od | oczethnego, nÿeboÿącze- | go szerczą sprawedlÿwo- | szczÿ bozeÿ, od rospaczÿ, | od pożądanÿa rzeczÿ blÿz- | nÿego, od vwloczthwa, | od zlego przÿkladu, od | zleÿ woleÿ ku ktoremu | kole grzechu przeczÿwo | wszemu bozÿemu przÿ- | *(207)* kazanÿu, od pokolenÿa* | czelesznego ÿ dusznego, od- | e wszego czudzego grzecha, | podle tego ÿako czlowÿe- | ka krechkoscz strzeze. A | gdÿsz rządnÿe czlowÿek | tego gosczÿa ÿ gospoda- | rza badze czczÿcz, nÿe tak | ÿako Zÿdowe, gÿsz szą | ÿa* ÿego w kwÿethną | nÿedzÿele chwalÿlÿ, ale | czescz ÿemu w ÿego przÿ- | sczu masz dacz ÿ ÿego | mÿeszkanÿa s tobą po- | kornÿe żądacz, mowÿącz | k nÿemu zwolenÿkÿ w | Hemąsz[2]: Meszkaÿ sze mną | mÿlÿ panÿe, bocz ÿusz | weczor szÿe przÿblÿzÿl, | (v.) szmÿercz moÿa nÿe w- | ÿm, kedÿ mÿe zachwÿczÿ. | Czescz w przÿÿeczÿu dostoÿ- | nÿm, a gdÿsz szwÿąthÿ | zÿwoth szwą dusse, sz- | woÿ rozum, szwą pa- | mÿecz, szwe szmÿslÿ ta- | ko rządzÿcz bądzesz, pozÿ- | wesz tego angelskego, | tÿego* nÿebeszkego, tego | slodkoszczÿ pelnego chle- | ba, a w ÿego poszÿlenÿu | ÿako prorok Helÿas po- | zÿl chleba czesznego, pod- | plonÿka*[3] pÿeczonego, do- | szedl gorÿ bozeÿ Oreb, | takÿesz doÿdzÿe kazdÿ | zbozný czlowÿek, ÿ tÿ | sz nÿmÿ, ÿ ÿa

---

[1] = od nauki lściwéj. [2] = w Emaus. [3] = podpłomyka.

sz wamy | (*208*) do tey gory wyszokosczy | krolewstwa nyebeszkego, | gdzesz oczyecz, szyn, duch | szwyąnthy, bog w troyczy | gedzyny, kroluye na wye- | ky wyekom, Amen. |

[1] czyele bozym tho | rozumyeycze, ysz tam | mayą bycz przy po- | szwyeczyenyu cztyrzy rze- | czy. Naprzod vrząd kaplan- | szky, vmysl poszwyeczye- | nya, materia szluszna. | Szlowa na to od pana Ihe- | szusza vstawyony: mate- | ria they szwyątoszczy yest | chleb zboza, a wyno z ma- | ticze* korzenya, bo then | pokarm a to pyczye medzy | (*v.*) gynszymy yest naszlussz- | nyeysze, napospolyczszy*, | navzyteczenyeyszy y naz- | drowszy. Przetho Ihesus | nasz pan przyrownal sze | zarnu psenyczunemu a | mathyczy wynney przed | thyem*, nyzly yesczye thą | szwyątoscz byl vstawyl. | Przeto pod thymy ossoba- | my thą szwyątoscz vsta- | wyl, znamyenuyącz, ysz | ten pokarm nye myal bycz | nyedaktory*, ale szluszny, | pospolyty a zdrowy. | Isz wyno myeszayą z wodą, | tho znamyenuye lud, a | ysz oszoba chlebową w- | puszczyayą w ossobą wynną, | (*209*) w poszwyaczoną, znam- | yonuye nasz, ysz mamy | bycz szlączeny z glową | naszą, z Christuszem panem | Ihesuszem naszym. Patrzmysz, | byszmy byly godny k tey | glowye, by nyerzeczono, | odethnycze glową od czlon- | kuow gey. Slow thu nye | wypyssuye, wyem dlaczego. | W they szwyątoszczy zna- | myenuye szye mąka bo- | za, a przetho szyedm krocz | tham krzyzem kaplan | poszwyaczuyącz, zegna. | Pyrwem razem trzy razy | zyegna, znamyenuyącz | troye pana Ihesusza wyda- | nye, od boga, od Iudasza | (*v.*) a od Zydow, od boga oczcza | z laszky odkupyenya, od | Iudasza z lakomstwa a | z nyeprzyazny, od Zydow | stwa zawyszczy. Wturym* | razem pyecz razuow ze- | gnayą, znamenuyącz py- | ecz perszon, ktore byly przy | yego wydanyu. Pyrwa | persona pana Ihesusowa | na mąką pragnączą, Iu- | dassowa okruthna a zdra- | dzayącza, persona phari- | zeuszuow dla dzywuow, | ktore Ihesus czynyl, yemu | szye przeczywyayącza, per- | sona byskupuow dla czczy, | ktora lud pospolythy ye- | mu czynye, gemu nyeprz- | (*210*) yiayącza persona zakonna, | ysz ye karal, yego kupuyą- | cza. Trzeczym razem ze- | gnayą dwa razy, zname- | nuyącz dwogyey* ossoby | moczą szlow przemyenie- | nye*. Czwartym razem | pyecz razuow, znamenu- | yącz pyecz ran wyelkych | w rąku, w nogu a w boku. | Pyąthym razem dwa | razy zegnayą, znamenu- | yącz powrozy, lanczuchy | y gynsze ku zwyązanyu | yego naczyny* czyala blo- | goslawyonego, a yusz na | mąką gothowego, y zna- | myonuyącz byczowanya, | (*v.*) okruthnoscz byczmy, lan- | czuchy a myotlamy, gde* | czyalo yego bylo vbytho, | wytargano a zephchano* | do yego zemglenya, bo | gdy od szlupa odwyązan, | na zyemye vpadl, bolesz- | czyą yusz zkazony, tham | y panna yego yusz poz- | nacz nye mogla. Szo- | stym razem bywayą trzy | krzyzye, znamyonuyącz | troye zydowszke wola-

---

[1] Miejsce próżne na literę początkową *O*.

nie: | vkrzyzuy, vkrzyzuy, vkrzyzuy, | czo gdy panna slyssala, prze- | mowycz w zaloszczye do Ia- | na nye mogla. Szodme | bywayą trzy czyalem | bozym nad kelychem, | (*211*) dla troyakey mąky, ysz | czyrpyal nad mocz czlo- | wyeczenstwa, gdy bostwu | złączonemu sromothą, | bluznyenym, czynyly | mąka czlowyeczenstwa, | ysz wszytka krew wylaly, | mąką zaloszną y matcze | yego w nym sromothą | czynyly, gdy gy yakoby | zloczyncza thak vmordo- | waly a ostatecznye gy | sromothnye zabyly. O- | stateczne dwa krzyza by- | wayą, znamyenuyącz | dwoyey* rzeczy, z boku prze- | klothego wyplynyenye | wody y krwye ku zmaza- | nyu grzechow naszych. | (*v.*) Thu rozmyszlay, proszye | czyebe y mnye*, ysz Chrystus | nye tylko przyyąl czlow- | yeczenstwo ale y yego | czyrplywoszczy, bo przyiął | czyrpyenye glodu, prag- | nyenya, praczowanya, | ktore yest podlug czyala, | y tesz czyrpyenye na | dussy, yako szmatek, placz, | lkanye, boyazn, bolescz. | A wzdy nye wszythkego | czyrpyenya czelesznego | przyyął, bo nyemoczy nye | myal, yako y panna Ma | rya, ale yą szobye y yey | na mąką szwą byl zacho- | (*212*) wal, any tesz czyrplywo- | sczy dussney wszyssthy | myal, bo nyeumyeyeth- | noszczy a przyeczywyanya | czala ku dussy nye myal, | w tey tho naturze czyrpyal | mąką w czyele wszytkym, | a tako mąka wszysthka, | ysz nye tylko na czlonkach | czeleszných, ale thesz pod- | lug kazdey szyly dusznej. | Czyrpyal tesz mąką ba- | rzo gorzką, a tho ysz myal | complexią, to yest przy- | rodzenye barzo dobrze | sprawyone, krom nye- | ktorego napsowanya, bo- | wym myal czalo subtylne ; | (*v.*) thesz dla welkey czudno- | szczy szwych szmyszluow, | tesz dla vstawyczney przes | przestanya mąky w by- | czu, w tluczenyu, rwanyu, | thez ysz czyrpyal yako ran- | ny czyerplywye, tesz yako | za nasse grzechy lutosczy- | wye. Czyrpyal tesz | mąką sromothną, ysz na | szubyenyczy krzyza szwy- | ątego, ktora byla mąka | lotrowszka a zlych ludzy. | Thesz ysz czyrpyal polyczo- | ny medzy lotry, na szmy- | ercz osząďzonymy, dla ych | zloszczy, czyrpyal maka | szmyerczy, bo asz rozdzyelyl | (*213*) dusse od czyala, krom roz- | dzyelenya bostwa od dusse | y czyala. Byloby to kaczer- | stwo, ktoby szmyal rzecz, | yszby Christus naturą, ktorą | rasz przyyął, aby yą kedy | opuszczycz myal, a tako y | w grobye y w pyekle byl | buog, a tako y tu na olta- | rzu moczą szlow ossoba | chlebowa przemyenyu- | ye* sse w czalo bozye, krew | naszladuye czala, dussa | Christussowa gye ozywya, | szyn bozy then szye k nye- | mu złącza, troycza szw- | yąntha tha wszytka by- | wa, ysz gdzye yedna yest | persona, tham wszytky. | (*v.*) Tak tesz w oszobye wynnay* | rozumyey, dwuoy | yest obyczay przymowa- | nya they naszwyąthssey | szwyątoszczy. Ieden pod | szwyątoszczyą a drugy | duchowny, bo kto dobrze | sprawyony przymuye, | then y yako szwyątoscz | y dochownye przymuye, | kto, boze zachoway, nye- | dostoynye, ten telko pod | szwyątoszczyą. Nyektorzy | przymuyą vsthy czelesz- | nymy, a czy telko szwyą- | toscz, tho yest wyerne czya- | lo bozye, ale bozey laszky | nyo...ale czy, ktorzy przy- | (*214*) muyą y pod szwyą-

toszczÿą | ÿ duchownÿe, czÿ ÿ czÿalo | wÿernÿe bozÿeÿ* przÿmuÿą ÿ laszką bozÿą bÿerą | przes rozmÿszlanÿe gorą- | czeÿ laszkÿ ÿego, ktorą szÿe | złączaÿą, yąsz prawÿe ÿa- | ko członkÿ z głową bogu | mÿlemu, a gÿesz doskona- | łosz bÿerzą nÿerozłączenÿa | s pochopnoszczÿą ku dobrÿm | vczÿnkom ÿ ÿego mÿło- | wanÿu. Przetho tak mo- | wÿ s. Augustyn. Czo tho ÿest | Christusza pozÿwacz, nÿe | ÿestczÿ tho thÿlko czÿala | yego pozÿwacz, bocz ÿego | wÿelÿ zlÿch przÿmuÿe, | (v.) ale w nÿm mÿeszkacz a | mÿecz ÿego w szobÿe mÿe- | szkaÿączego nÿe maÿą; | bo then tesz duchownÿe | przÿmuÿe, ktorÿ w ÿedno- | szczÿ Chrÿstussa ÿ ÿego kosz- | czÿola, ktorÿ koszczÿoł szw- | yątoscz znamenuÿe, mÿe- | szka, bo kto od Krÿstusza | szÿe oddzÿelÿl, anÿ czÿala | yego, anÿ krwÿe pozÿwa. | Pÿtalbÿsz, ÿako mamÿ po- | zÿwacz Christusza? Odpow- | ÿedam, ÿsz tak, yako Chrÿ- | stus nącza, mowÿącz: Kto- | rÿ pozÿwa mego czÿala | a pÿge krew mogÿe, | (*215*) we mnÿe meszka a ÿa | w nÿm, gdÿ thedÿ mÿasz- | ka* we mnÿe, thedÿ pozÿ- | wa, ale ktorÿ nÿe mÿeska | we mnÿe, anÿ gÿa w nÿm | tesz. A przetho sznacz kozde- | go dostoÿnÿe przÿmuÿą- | czego, gdÿ po przÿÿeczÿu | pełnÿ wolą przykazanÿa | yego, a k tomu* szÿe ma, | ÿszbÿ chwalÿ ÿego nÿgdÿ | nÿe zamÿeszkal, ÿ owszem, | abÿ gÿ gorącze* mÿlowal, | k temu szÿe ma ÿ przÿczÿ- | nÿa. Spÿtalbÿ daleÿ, | czemu pod dwoÿą ossobą | kaplanÿ przÿmuÿą, gdÿ | ÿako mÿ proszczÿ pod ÿedną? | (v.) Iest zupełnÿ Chrystus odpo- | wÿedam, ÿsz tho ÿest ta- | ÿemnÿcza, abÿ bÿlo vkaza- | no, ÿsz wszÿtka naturą prz- | ÿyął, bo wszÿczką zbawÿl, | po* przes ossobą chlebową | znamÿenuÿe szÿe czało, | przesz wÿnną ossobą du- | ssą, a przetho gdÿ kaplan- | thą offÿerą offÿaruÿe, te- | dÿ pod ossobą chlebową | dla zbawÿenÿa czÿal na- | szÿch, pod wÿnną dla dusz | offÿaruÿe, iako tho zna- | menował Moÿszesz, gdÿ | zwÿerzÿeczÿ* mÿasso za | czÿała zÿdowszke a krew | (*216*) za gÿch dusse offÿerował. | Dlatego na ołtarzu nÿe ÿ- | szą* dwÿe szwÿątoszczÿ ale | ÿedna, bo pod oboÿą spo- | sobą[1] gednego przÿmuÿe, | a przÿetho nÿe przÿemÿ- | nÿa* szÿe ossoba chlebowa | ÿedno w czÿalo, a wÿnna | ossoba ÿedno w krew. | Spÿtalbÿ, czemu kaplanÿ | lamÿą ostÿą[2], odpowÿe- | dam, ÿsz tham nÿe ÿest | czała Chrÿstuszowego ła- | manÿe, ale thelko hostÿe | chlebowaÿ* dzelenÿe. | Spÿtalbÿ ÿeszczÿe, czo | znamenuÿe tho łamanÿe, | (v.) odpowÿedam, ÿsz cząstką | w kelÿch wpuszczona zna- | mÿenuÿe czÿało Christu- | ssowe, ktore wzmarthwe* | wstało, cząstka przesz ka- | płana przÿÿeta znamÿo- | nuÿe czało Christussowe, | po szwÿeczÿe chodzącze, | cząstka pod patheną zcho- | wana znamÿenuÿe cza- | ło w grobÿe leżącze. | Spÿtalbÿ, czemu ÿest | vstawÿona tha szwÿątoscz, | odpowÿedam, ÿsz dla dwu | przÿczÿn. Naprzod ku po- | mnozenÿu laszkÿ, wtore | dla lekarsthwa dussnego, | (*217*) kthorego na gozdÿ* dzen | potrzebuÿemÿ. Przetho | mowÿ tak s. Ambroszÿ: | Na kozdÿ dzÿen ÿsz grze- | szą, zawdÿbÿch* mÿal |

---

[1] Litery *sp* w „sposobą" przekreślone. [2] = hostyą.

czÿala pozÿwacz bozego, | gdyz przeczÿwko grzech- | om lekarzstwa* potrzebu- | ÿą. S. Augustyn powtarzaÿą* | tha szwÿątoscz, acz Chrystus | ÿeden rasz vczÿerpÿal, | ÿsz grzessÿmÿ zawzdÿ, | za nasz Chrystusza offÿeruÿą [1], | przesz ktorych grzechow | czlowÿecza grech [2] krewkoscz | zÿcz nÿe moze, a gdÿz zaw- | zdÿ grzeszÿmÿ, zawzdÿ | (v.) za nasz Christusza offÿeru- | ÿa, dal bowÿm nam ta | szwÿątoscz, ÿsz ÿusz Chrystus | za nasze grzechÿ vmrzecz | nÿe moze, przes tha szw- | ÿątoscz grzechom odpu- | szczÿenÿe wzalÿbÿszmÿ, | zawzdÿ ÿego pozÿwamÿ | prawdzÿwÿe, lubo dost- | oÿnÿe lubo nÿedostoÿnie, | a wzdÿ zupelnÿ a zÿwÿ | ostagÿe ÿ ÿest. | Spÿtalbÿ ÿescze, gdÿ taka | laszka bÿwa s tego przÿ- | eczÿa dana, wÿele raz | do roku mam ÿą przÿmo- | wacz? Odpowÿedam, yako | mowÿ s. Augustyn: Sluchaÿ, | *(218)* zawzdÿ przÿmowacz czalo | boze, anÿ chwale anÿ ga- | nÿe, a wszako na goszdÿ* | nÿedzÿelnÿ dzÿen abÿszmÿ | przÿmowalÿ, vpomÿnam, | ale ÿestlÿbÿ dussa zawzdÿ | wgrzessÿenÿa* bÿla, wÿącz- | eÿ ku zgrzessenÿu badze | opczązona*, nÿzlÿ oczÿszcz- | ÿona, a ÿestlÿbÿ kto od | grzechu bÿl w szomnÿe- | nÿu grÿzon, a nÿgdÿ grze- | ssÿcz ządzebÿ nÿe mÿal, | vczÿnÿwszÿ za grzechÿ po- | pelnÿone dosÿcz placzem, | modlÿtwą a spowÿedzą, | nÿechaÿ przÿmÿe przesz- | pÿecznÿe. A wszako to mowÿą | (v.) o thÿm, ktorego grzechÿ | szmÿertelne nÿe grÿzą, a | wszako ÿestlÿ nÿe czÿasczeÿ, | tedÿ trzÿ razÿ do roku, wÿ- | gÿąwszÿ*, | ÿszbÿ komu grze- | chÿ skodzÿlÿ: na Welkanocz, | Szwÿąthkÿ a na Bozÿe na- | rodzenÿe. Y mowÿ daleÿ: | Nÿechaÿ przÿmuÿą w- | szÿsczÿ, ktorzÿ chczą bÿcz po- | lÿczonÿ w koszczÿele szwÿ- | ąnthÿm. Pozÿtek teÿ | szwÿątoszczÿ duchownÿ | ÿest, ku bogu słączacznÿe* | znowu, bo nÿzlÿ czlowÿek | przÿmÿe czalo boze, ma | szÿe przesz pokuthą a prz- | esz zaloscz grzechow z bogem | *(219)* zlączacz, ÿesczÿe wÿąnczeÿ | yego przÿlączÿcz, bo tha | welebna szwÿątoscz tego, | ktho ÿą przÿmuÿe, czÿnÿ | gorączszego ÿako wągl* | ognÿszthÿ, ÿ moczneÿszego | ÿako pokarm dobrÿ. | Abÿ then vczÿnek w czlow- | ÿeczÿe vczÿnÿla tha szw- | ÿątoscz, potrzeb ÿest czlo- | wÿekowÿ, abÿ ÿą rozesnal | od gÿnszÿch rzeczÿ przesz | wÿara, wtore, abÿ geÿ | gospodą zÿednal przesz | wlaszne doszwÿaczenÿe, | trzeczÿe, abÿ w gospodze | zgothowane ÿego s poczesz- | noszczÿą przÿÿąl, bo then | (v.) telko rzeczon dostoÿnÿ | przÿstapowacz. | Ktobÿ chczÿal doszÿcz vczÿ- | nÿcz, ÿako mowÿ szwÿan- | thÿ Augustyn, tedÿ ma | przÿczÿnÿ grzechow opu- | szczÿcz, a przÿstapÿ* poku- | szam nÿeprzÿczÿnÿacz, a | podlug Anszelma ÿest | powÿnnoscz bogu wroczÿcz. |

Czudna nąka [3] |

Czorko w panÿe boze mÿ- | la, ia ÿako oczÿecz twoÿ | duchownÿ ÿ przÿyaczÿel | dusse thwoÿeÿ wÿernÿ, | proszÿe czÿe, abÿsz czasto, | nÿe mozelÿ bÿcz zawzdÿ, | pamÿetala, ÿzÿe na tÿm | *(220)*

---

[1] „za nasz Chrystusza offijeruiją" przekreślone. [2] „grech" przekreślony. [3] Na brzegu ręką Juszyńskiego: „Do zakonnic".

szwyeczye nyemasz dlu- | gego myaszkanya*, bo kro- | lewstwo nyebęszke yest | wyeczne myeszkanye th- | woye, a iusz tam barzo | rychlo masz bycz, yedno | szye vstawycznye gotuy. | A na tho zgotowany* po | lyczam* czy za thestament | cztyrzy cznothy, w ktorych | yestly wyernye bądzyesz | szye sprawyala, a zywoth | szwoy y obczowanye bą- | dzyesz w nych napraszczala, | dacz myly pan buog | wszytky gynsze, ktorych | tobye potrzeb ku zbawye- | nyu dusznemu [1] | (*221 v.*) A przetosz iusz poleczam, | aby pamyetala czyrply- | wocz*, pokoy duszny, sp- | olną myloscz y modlyth- | wą. Tako nasz myly pan | Ihesus nącza: W czyrplywosz- | czy waszey zachowaczye | dusse wasze, odpuszcz- | ayczye a bądze wam od- | puszczyono, myluyczye | nyeprzyaczyele wasze, | dobrze dzyelayczе thym, | ktorzy wasz nye nawydzą, | bogoslawczye tym, ktorzy | wasz przęklynayą, a mo- | dlcze szye za thy, kthorzy | wasz przeszladuyą y po- | twarzayą, a yestly czye | (*222*) kto vderzy w yedno lycze, | nastaw mu drugego, bo- | goszlawyony bądzczyeczye*, | gdy wasz bądą nyena- | wydzyecz, przesladowacz | y przeklynacz, a bądą mo- | wycz na wasz wszytko zle, | klamayącz, a tho szkrom- | nye bądzeczye czyrpyecz | nye tylko dla waszych | grzechow, alye wyączey | dla szyna bozyego. Wesz- | elczye szye onego dnya | a raduydze* szye, bo wasze* | odplatha wyelka yest | w nyebye, a yestly odpu- | sczyczye s prawego szerdcza | szwemu blyznyemu mye- | (*v.*) rzyączka y krzywde vdzye- | laną, odpuszczy tesz wam | wasz oczyecz nyebeszky | wasze grzechy, ale yestly | nye odpuszczyczye, tedy | tesz wam oczyecz nyebesz- | ky nye odpuszczy grzech- | ow waszych. |

O pokoyu, yako szye w nym | zachowacz. |

Czhczeszly* szye czorko myla | zachowacz w pokoyu, tako | szye masz rządzycz. | Naypyrwey potrzebno, aby | to, na czosz powynna po- | dlug szwego wezwanya | y tesz vrzadu, s pylnoszczyą | napelnyla, nyeczekayacz | (*223*) przypądzenya any kara- | nya. Wtore, aby zadney | ssessczrze* myerząсzky nye | dzalala, any szlowem | any vczynkem any zna- | myonyem, y czokolyeby | wydzala yey bycz nye- | lubo. Trzeczye, yestlyby | tobye ktora myerząсzka | vdzyelala, aby czye w roz- | targnyenye przywyodla | szlowem, vczynkem abo | znamyonem, tego szobye | barzo nye obczyązay, a ye- | szlyby szye powszczyąg- | nącz nye mogla od zaszm- | ączenya, przeto mylcz | a zadnego szlowa nye | (*v.*) odpowyeday, ale precz | vstapy, a day myescze | gnyewowy, poleczayącz | panu bogu krzywdą | thwoyą; a yestlyby | czye odproszyla, odpu- | szszy yey s prawego szer- | csa, a wyerz moczno, | ysz tobye pan buog za | tho thwoye grzechy od- | puszczy. Czwarthe, aby | wyeszczy any tayemnycz, | ktore bywayą powyeda- | ny o szyostrach, nye szlu- | chala, a yestlyby czo ta- | kego slychala, by tego | zadney szyestrze nye po- | wyedala, a naywyeczy |

---

[1] Karty 220 v. i 221 próżne.

(*224*) tego, czÿmbÿ szÿostrÿ | mogla zwadzÿcz ÿ me- | dzÿ gÿmÿ laszke szkazÿcz, | bo taka sprawa nÿe ÿest | pobozna alÿe sprawa | Luczÿperowa ÿ yego tho- | warzÿssow ÿ tych lu- | dzÿ, ktorzÿ ÿego wolą | pelnÿącz, tako dzalaÿą. | Pÿąthe [1], abÿ wÿstapow | ÿ nÿedostatkuow szÿe- | strzÿnczkÿch* nÿe baczÿla, | anÿ o nÿch mowÿla, | anÿ szÿe z nÿch gorszÿla. | Szoste, abÿ nad thÿmÿ | wÿstąpnÿmÿ lutoscz | mÿala, a gÿch nÿestatkÿ | szkromnÿe noszÿla, a za | (*v.*) wszÿthkÿ szÿe modlÿla. |

O spolneÿ mÿloszczÿ. |

Pan mÿlÿ Ihesus tak nam | przÿkazuÿe: To wam przÿ- | kazuÿe, abÿszczÿe szÿe | mÿlowalÿ spolem, w tÿm- | czÿ vznaÿą wszÿczÿ, ÿ- | zeszczÿe wÿ moÿ zwole- | nÿczÿ, ÿestlÿ badzeczÿe | mÿecz mÿloscz medzÿ szo- | bą. A przetho czokolÿe | chczeczÿe, | ÿzÿebÿ wam | dzÿalano, tho tesz drugÿm | dzÿalaÿcze. Doswÿaczÿenie. | A chczeszlÿ tho vznacz | w szobÿe ÿ w gÿnszÿch, | sluchaÿ s. Pawla, ktorÿ | tako napÿszal: Mÿloscz, | (*225*) tho ÿest czlowÿek, ktorÿ | ma w szobÿe ÿ w gÿnszÿch | mÿloscz mÿlego boga | ÿ szwego blÿznÿego, czÿr- | plÿwÿ ÿest, laskawÿ ÿest, | nÿe zarzÿ, nÿe nadÿma | szÿe pÿchą, nÿe ząda pod- | nÿessÿenÿa, nÿe szuka, | czo szobÿe ÿest, nÿe draz- | nÿ ÿ tesz draznÿenie | sczÿrpÿ, nÿe mÿslÿ nÿcz | zlego, nÿe wesselÿ szÿe | ze zloszczÿ, raduÿe szÿe pr- | awdzÿewÿe [2], wszÿczko scz- | ÿrpÿ, wszÿczko, czo ma bÿcz | wÿerzono, wÿerzÿ, wszÿcz- | kego szÿe dobrego nadzÿ- | wa, wszÿczkego dobrego | oczekawa | (*v.*) Tho pamÿetaÿ, | a przeto zupelnoscz zako- | nu bozego ÿ pewnoscz | zbawÿenÿa naszego ÿest | mÿloscz, a kto mÿeszka | w mÿloszczÿ, w bodze mÿ- | eszka a bog w nÿm, a | ktobÿ mowÿl, mÿluÿe | boga, a szwego blÿznÿe- | go w nÿenawÿsczÿ ma, | nÿeprawdÿ mowÿ, bo | nÿe mogą bÿcz rozezna- | nÿ czorkÿ bozÿe od czorek | zlego ducha, ÿedno przes | mÿloscz.

O modlÿtwÿe, | ktora ÿest barzo potrzebna. |

Pan mÿlÿ Ihesus chcząсz | nam vkazacz waznoscz | (*226*) modlÿthwÿ, czasto szÿe | szam modlÿl, ÿ zwolenÿ- | kÿ szwoÿe ÿ nasz, bÿch | mÿ szÿe modlÿlÿ, nączal | ÿ vpomÿnal, mowÿącz: | Potrzebno ÿest zawzdÿ | szÿe modlÿcz, a czokolÿe | badzeczÿe proszÿcz oczcza | mego w gÿmÿe moÿe, | da wam. Waznoscz modlÿtwÿ. | A przeto czorko mÿla zą- | daszlÿ zbawÿenÿa dusz- | nego, modl szÿe mÿlemu | bogu czasto czÿsthÿm a | pokornÿm szerczem, to ÿest | nÿeobczÿązonÿm nÿerzą- | dną mÿloszczÿą, nÿenawÿsczÿą, | (*v.*) gnÿewem, zazdroszczÿą | abo ktorÿm gÿnszÿm du- | chownÿm grzechem, ÿ | w kazdeÿ potrzebÿznÿe | wlasneÿ ÿ pospolÿteÿ do | modlÿtwÿ szÿe zawzdÿ | vczÿekaÿ; thacz ÿest na- | sza namocznÿeÿsza obro- | na przeczÿwko nÿeprzÿa- | czelom dusznÿm ÿ czelesz- | nÿm, to ÿest poga-

---

[1] Na brzegu ręką Juszyńskiego „Do zakonnic". [2] Litery *wije* w „pr- | awdzijewije" przekreślone.

nom, | ktorzẏ zawzdẏ pragną | krwẏe naszeẏ krzẏesczẏan- | szke. Dobrze to pamẏetaẏ. | Przetho mamẏ Pẏszmo, | ẏzẏe wẏąnczeẏ zwalczẏ | ẏeden człowẏek spraweđ- | lẏwẏ modlẏtwą, nẏzlẏ | (227) wẏele thẏszẏeczẏ mą- | zuow bẏthwą. Czhczeslẏ* | tedẏ przeczẏwne przẏgo- | dẏ czẏrplẏwẏe znoszẏcz, | modl szẏe; chczeslẏ zle | ządze w szobẏe vmorzẏcz, | modl szẏe; chceszlẏ chẏ- | troszczẏ zlego ducha vz- | nacz ẏ tesz szẏe gẏch v- | wẏerowacz, modl szẏe; | chczeszlẏ poczesznẏe ẏ | wessele na sluzbẏe bozeẏ | trwacz a trudnosczẏ ẏ | pracze lekko znozẏcz*, | modl szẏe; chczeslẏ szẏe | w duchownẏm zẏwoczẏe | ẏ w nabozenstwẏe po- | mnozẏcz a ządze ẏ pobudkẏ | (v.) albo szklonnoszczẏ czeleszne | potlumẏcz, modl szẏe; | chczeszlẏ mẏslẏ skodlẏwe | ẏ prozne od szẏercza szwo- | ẏego odpądzẏcz, modl szẏe; | chczeszlẏ dusche twoẏe | dobrimẏ ẏ szwẏątẏmẏ | mẏslamẏ ẏ ządzamẏ ẏ | tesz nabozenstwem vtuczẏcz, | modl szẏe; chczeszlẏ szer- | cze twoẏe mąznẏm du- | chem ẏ stalẏm vmẏszlem | na bozeẏ woleẏ ẏ ẏego | zrzadzenẏu vstanowẏcz, | modl szẏe; chczeslẏ grzechẏ | z dusze twoẏeẏ wẏkorze- | nẏcz a cznotamẏ szwẏatẏ- | mẏ napelnẏcz, modl szẏe; | czhczeszlẏ* szẏe czego, czocz | (228) szẏe trudnego wẏdzẏ, | nączẏcz, modl szẏe; | chczeszlẏ zaszmączenẏe ẏ | kazdą nẏewzaasznoscz* [1] lek- | ko noszẏcz, modl szẏe; chczeszlẏ dusze szwoẏe w | mẏlego boga podnẏescz | ẏ slodkoszczẏ nẏebeszkeẏ | zakuszẏcz, modl szẏe. | Nad tho wszẏczko w kazdeẏ | potrzebẏznẏe masz szẏe | do modlẏtwẏ szwẏąntheẏ | vczẏekacz, ktoraz zle duchẏ | od nasz odpądza, a szwẏ- | anthe angyolẏ do nasz | przẏwabẏa. Wẏelkẏe | znamẏe ẏest laskẏ bozeẏ | w tẏm, kto szẏe rad czasto | (v.) modlẏ, a przetho pokẏ czu- | ẏesz, ẏzecz szmakuẏe szluz- | ba bozẏa ẏ modlẏtwa, | wẏecz* zapewne, ẏze s tobą | ẏest mẏloszẏerdze bozeẏ*. | Szwẏąnthẏ Bẏernarth | tako napẏsal: Wyerzẏmẏ, | ẏzẏe kedẏ szẏe modlẏmẏ, | tedẏ angẏelowe szwẏątẏ* | przẏ nasz stoẏą, a offẏeru- | ẏą mẏlemu bogu nasze | ządze ẏ modlẏtwẏ, a to | kedẏ wẏdzą, ẏzẏe czẏste | racze ku mẏlemu bogu | podnoszẏmẏ, tho ẏest | ẏzechmẏ w dobrym szo- | mẏenẏu ẏ w dobreẏ zgo- | dzẏe, nẏemaẏącz gnẏewu | (229) anẏ nẏenawẏszczẏ, anẏ | rozstargnẏenẏa nẏ nako- | go.

Nąka s. Bonawenturẏ | pannẏe zakonneẏ: |

Naẏpẏrwe, abẏ bẏla pẏlna | s. modlẏtwẏ, naboznego | czczẏenẏa ẏ rozmẏszlanẏa, | a dlatego masz mẏeszczẏe* | nabozne mẏlowacz ẏ na | nẏch czasto przemeszka- | wacz. Wtore, z welką | pẏlnoszczẏą strzezẏ szercza | twoẏego od nẏerządnẏch | ẏ plugawẏch mẏszlẏ, ẏ | szmẏszlẏ szwoẏe wszẏtkẏ | mẏeẏ w karnoszczẏ a nẏe | rospuszczaẏ gẏch dlẏa za- | dneẏ rzeczẏ prozneẏ. Bacz | to dobrzẏe, a przeto z zządna | (v.) personą osobnego obczow- | anẏa podezrzanego nẏe | mẏeẏ, ale thwoẏe obczo- | wanẏe ma bẏcz sz kazdą | ẏednakẏe, wẏmuẏącz po- | szlugą laszkawą ẏ potrze- | bną ẏ tez poczeszną. Trze- |

---

[1] = niewdzięczność.

czye, aby strzegla yazyka | szwoyego od kazdey roz- | mowy nyevzyteczney | y tesz od szlowa proznego, | iedno tho mowycz, czo yest | potrzebno a przesz czego | nye moze bycz, abo tesz ke- | dy o czo pytaya, rostropnie | odpowyedzecz. Tu yest sąk, | czwarthe, aby wydzane- | go abo szlychanego pyg- | dy nye powyedala, wymu- | (*230*) yącz, czoby bylo poczeszne | abo potrzebne, s czegoby | moglo wynycz polepsenie | abo pogorszenye. Pyąte, | aby czasto wspomynala | mąka mylego pana y | dobrodzeystwa yego, grze- | chy przeszle ku oplakanyu | a nye ku lubowanyu, ma- | ky pyekelne, weszelye | nyebeszke, trudnoszczy, | szmathky y gynsze nądze | szwyeczke, s ktorych czye | pan buog wybawyl, bądz | zye wzdyetzno[1] wdzyeczna. |

Kedy do koszczyola przydzyesz, | offyarny szye mylemu bo- | gu, tako mowyącz: |

(*v.*) O naszwyatssy y namylosz- | yernyeyssy moy myly | panye, twey naszwyath- | ssey myloszczy offyeruyą | szye grzeszna na szluzbe th- | woye, y proszye pokornye, | raczysz mye moy myly pa- | nye wspomocz laszką th- | woyą, abysh then dzen | sztrawyla na szluzbye th- | woyey pylnye y nabożnye, | tak yako tobye lubo y mnie | grzeszney ku zbawyenyu | vzyteczno y wszyczkym | thym, za ktorem szye po- | wynna modlycz, zywym | y vmarlym. |

Przed comunyą y gynedy, | kyedy pan buog da ducha | (*231*) pokornego, tako szye poleczacz: |

O naszwyąthszy y namy- | loszyerdnyeyszy moy my- | ly panye, ktorysz mye | stworzyl y odkupyl y na | tho stadlo zakonne wez- | wal, tobye moy myly | panye yawna yest krew- | koscz moya, thy moy | myly panye znasz, yzem- | czy grzeszna, nyedostoy- | na, plugawa, nyeczysta, | zymna. Alye moy myly | panye, gdzyesz szye mam | grzeszna podzyecz, do ko- | goż szye mam vczyecz, | yedno do czyebe namy- | loszyerdnyeyszy panye, | (*v.*) bo thy szam z nyewyczyr- | pnyoney* dobroczy thw- | ey dzalasz z grzesznych | sprawedlywye, s plu- | gawych chadoge, i to- | bye moy myly panye | offyeruye dusse moye | y czyalo moye, wolą | moye y grzechy moye, | y prosze pokornye, nye | raczy mye moy myly | panye wzgardzacz, alye | raczy grzechy moye od- | puszczycz, y nyedostatky | moye we mnye napra- | wycz, a raczy mye rząd- | zycz podlug laszky th- | woyey y ku zbawenyu | (*232*) moyemu, a przeto w ra- | cze thwoye myly panye | polyczam* dusse moye y | zbawyenye moye, Amen. |

Wyeszyelya pana Ihesuszo- | we, ktore myal w zmar- | thwych wstanyu y | szwem vwyelbyenyu podlug bostwa y czlowy- | eczenstwa, oszoblywye pyenczyoro wesselye, | ktore on szam nączyl y | obyawyl yedney panye | zakonne, a pyencz darow |

---

[1] = „wzdijetzno“ przekreślone.

barzo wyelkych obyeczal | kazdemu, kto ye bandzye nabozny̆e rozmyszlacz. | A tu szye poczyna pyrwsza | modlytwa: |

(*v.*) Chwale y blogoslawye, | wyelbye y pozdra- | wyam czyebe przena- | szwyeczszy* y naszlodszy | panye Ihesu Xriste, odku- | pyczyelu szwyeta*, w o- | kwytoszczy wesselya, | ktore dzyszya myalo | thwoye naszwyeczszye | bostwo s czlowyeczen- | stwa thwego blogosla- | wyonego, a zaszye czlo- | wyeczenstwo sz bostwa | naszwyączssego. Proszye | czye, naszlodszy panye | Ihesu, dayzye my zakuszycz | przed szmyerczą moyą | bostwa thwego y twey | (*233*) slodkey myloszczy, Amen. | 1 Paczyerz. Chwalye, | bogoslawye, wyelbye | y pozdrawyam czyebye | przenaszyerdecznyeyszy | myloznyku moy, panye | Ihesu Chryste, w okwytoszczy | wesselya, ktoresz myal, | gdy myloszczy boszka | za wszyczky gorzkoszczy, | ktoremy czye przy mącze | napelnyly. O nyedom- | nymanym wesselym | y szwey s[1] boszkey sladko- | szczy* okwytoszczyą wszyt- | ky czlonky twoye prze- | nyknala weszelye twoye*. | Dayzye my oszwyeczony | (*v.*) rozum y yaszne czyebe | vznanye, oszlodzye* my | szlodko myloszczyą two- | yą wszytky szmątky | moye y boleszczy szercza | mego, raczy my ye prze- | myenycz wesselye wyecz- | nego zbawyenya, Amen. Pr.[2] | Chwale, blogoslawie, | wyelbye y pozdra- | wyam czyebe naszlod- | szy panye Ihesu Chryste w o- | kwytoszczy wessela, kto- | resz myal, kyedys bogu | oyczu nadrossy szaklak* | dusse szwoyey ze wszyt- | kymy dussamy, ktoresz | odkupyl z nyewymow- | (*234*) nym weszelym offyero- | wal. O nalutoszczywszy | panye Ihesu, przes to thw- | oye wyelkye wesselye | pokornye czye proszye, | raczysz dusse moye na | skonanyu mem bogu | oyczu offyerowacz ze w- | szytkym myloszyerdzym | twoym, a czego mnye | nyedostane, raczysz tho | szam przesz szye wszyczko | napelnycz za mye, Amen. Pr. | Chwalye, blogoslawye, | wyelbye y pozdraw- | yam czyebye, o szyerdecz- | ny moy odkupyczyelu | bozy y czlowyeczy yednaczyu, | (*v.*) w okwytoszczy weszela, | ktoresz myal, kyedy bog | oczyecz nyebeszky szupel- | ną mocz dal vczczycz, vbo- | gaczycz y nadarzycz w- | szystky przyaczyele two- | ye, ktorych yesz s taką pra- | czą y s takym drogym | mytem nabyl. O prze to | welke wesselye, ktoresz | myal, proszye pokornye | thwey naszwyączszey bosz- | key myloszczy, raczysz my | dacz wszystek pozytek, | y pospolytowanya y czyr- | pyenya, y wszytky roboty | pracze thwoye mnye na | wyeczne zbawenye, a | (*235*) raczysz my bycz rzeczny- | kem, obronczą y przyyem- | czą laszkawym czaszu sz- | myerczy moye y na sządze | thwoym, Amen. Paczyerz. | Chwale y blogoslawye, | wyelbye y pozdraw- | yam czyebye o szyerdeczny | myloznyku moy, panye | Ihesu Chryste, w okwytoszczy | wesselya, ktoresz myal | stąd, yrecz bog oczyecz od- | kupyenye

[1] Litera *s* przekreślona. [2] = pacierz.

thwoÿe przÿ- | mÿrzenÿm wÿecznÿm | tobÿe przÿlączÿl, abÿ | bÿlÿ odtÿchmÿast two- | ÿemÿ dzÿedzÿczmÿ ÿ* stolu | thwego wÿecznÿe goduÿączÿ, | (*v.*) a napelnÿla szÿe thwoÿa | boszka ządza ÿ pokorna | proszba, ktorąsz vczÿnÿl, | mowÿącz do boga, oÿcza | szwego, ÿasz chcze, gdzÿe | ÿa ÿestem, abÿ onÿ wsz- | ÿczÿ bÿlÿ, ktorzÿ w mÿe | wÿerzą ÿ mnÿe mÿlu- | ÿą ÿ naszladuÿą, abÿ | meszkanÿe wÿeczne sze m- | ną mÿelÿ. O naszlodszÿ | panÿe Ihesu, przes to thw- | oÿe wÿelkÿe wesselÿe | ÿ przes wszÿczko vwÿel- | bÿenÿe thwego naszla- | chethnÿeÿszego czlowÿe- | czenstwa, z bostwem szlą- | czonego, iusz na prawÿczÿ | (*236*) boga oÿcza szÿedzÿącze- | go, raczÿsz mÿ dacz w- | ÿeczne thowarzÿstwo | ÿ szkonczenÿe ÿ* ze wszÿt- | kÿmÿ szwÿethÿmÿ, Amen. |

Paczÿerz a Zdrowe Marÿą, | dzÿakowanÿe panu bogu | czudne to ÿest: |

Dzyekuÿe tweÿ nasz- | wÿąnszÿ* mÿloszczÿ, | o namÿlszÿ panÿe boze, | za wszelką dobrocz twoÿe | ÿ laszkawoscz, ktorąsz mÿ | kedÿ vczÿnÿl ÿ zawzdÿ czÿ- | nÿsz na dussÿ ÿ na czÿele, | ÿ za wszÿtkÿ darÿ ÿ dobro- | dzeÿstwa thwoÿe, ktore | w nÿebÿe ÿ na zem ÿ vsta- | wÿcznÿe sprawÿasz. Za | (*v.*) thÿ bądz tobÿe, naszlodszÿ | panÿe bozÿe, chwala, | czescz ÿ dzÿaka na wÿek | wÿekom, Amen. |

Kochanÿe ÿ modlenÿe | przÿ mszÿ szwÿąteÿ Mach- | eldisz obÿawÿone[1]: |

Przÿ introÿczÿe. Panÿe Ihesu | Chryste szmÿlnÿ szÿe etc. | Kÿrÿeleÿson. Szmÿluÿ szÿe | nad namÿ panÿe Ihesu Xryste. | Dominus vobiscum. O mÿlosz- | czÿwÿ oÿcze, takÿe nasz | szwoÿą laszką raczÿ vczÿ- | nÿcz, sz ktoremÿ bÿaczÿal*[2] | mÿeszkacz na wÿekÿ. | Epistola. O panÿe Ihesu Xryste | dzÿakuÿe thweÿ naszw- | ÿethszÿ mÿloszczÿ, z nÿeba | (*237*) daneÿ mądroszczÿ twoÿeÿ, | za wszÿtkÿ nąkÿ szwÿą- | thÿch ÿ za pyszma proroczke. | Gradal. O panÿe Ihesu Xryste, | raczÿz mÿ pozÿczÿcz szkru- | chÿ ÿ zaloszczÿ dussÿch* | vczÿnÿenÿa. | Alleluÿa. O panÿe Ihesu Xryste, | przesz ono wesselÿe, ktore | maÿą szwÿąnczÿ w nÿe- | bÿe, abÿszmÿ tesz tho | pÿenÿe spÿewalÿ. | Ewangelium. Moÿ mÿlÿ | panÿe Ihesu Chryste naszlod- | ssÿ, thweÿ naszwÿątsseÿ | mÿloszczÿ dzÿekuÿe ze | wszÿthkÿch nąk ÿ szlow, | ktore poszlÿ s thwÿch | naszwÿąthszÿch vsth | (*v.*) ÿ s thwego naszlodszego | szercza boszkego. | Credo. Wszechmogączÿ | bozÿe, thweÿ naszwÿącz- | szeÿ mÿloszczÿ proszÿe, | raczÿ mÿe moczą bosth- | wa thwego tako bÿcz | pothwÿrdzona, abÿch | szÿe nÿgdÿ od prawdzÿ- | weÿ wÿarÿ nÿe mogla | odklenÿcz. | Druga modlÿtwa. | Wszechmogączÿ szÿnu | bozÿ, thweÿ naszwÿąth- | szeÿ mÿloszczÿ proszÿe, | abÿ mÿe szwÿatloszczÿą | boszkego vznanÿa racz- | ÿl oszwÿeczÿtz, abÿch | szÿe od

---

[1] Z dzieła: „Liber gratiae spiritualis visionum et revelationum b. echtildis". [2] = byś chciał.

prawdzẏweẏ | (*238*) wẏarẏ nẏe błąkala. | Trzẏeczẏa modlẏttwa. | Wszechmogączẏ duchu | szwẏąnthẏ, thweẏ wel- | moznosczẏ prossẏe, abẏ | wẏara moẏa przesz mẏ- | loscz thwoẏą wszẏthko | we mnẏe tako dzalala, | abẏ doszkonale ẏ w dokon- | czenẏu w godzẏną szmẏ- | erczẏ moẏeẏ bẏla naleẏ- | zona* stale. Offertorium. | Naszlodssẏ panẏe Ihesu Xryste, | offẏeruẏą twoẏeẏ nasz- | wẏączssẏ mẏloszczẏ szer- | cze moẏe, ẏako oltarz | lẏubẏeznẏ ze wszẏczkego | szẏercza mego wẏernos- | czẏą, a proszẏe, abẏ przesz | (*v.*) mẏloscz szercza thwego | naszlodszego bẏlo oczẏ- | szczẏono ze wszẏczkego, | czẏekom* [1] szẏe przesz nẏe- | wẏernoscz dopuszczala. | Wtora. Wtore offẏeruẏe | tobẏe ze wszẏczkeẏ roszko- | ssẏ szẏercza thwego, ẏsz- | bẏ wszelką roszkosz dla czẏ- | ebe opuszczẏla. Trzẏeczẏa. | Offẏeruẏe yako korona, | ktorąbẏch na them szwẏe- | czẏe otrzẏmacz mogla, | abẏsz thẏ szam chwalą | moẏą bẏl ẏ koroną. | Czwarthe. Raczẏ ẏą przẏ- | ẏącz ẏako kelẏch zlothẏ, | sz ktoregobẏsz szwoẏą | (*239*) szlodkoscz pẏl. Pẏąthe. | Yako szloẏek s czẏszthą | maszczẏą, sz ktoregobẏsz | szam szẏebẏe pozẏwal. | Druga offer. Proszẏe | czẏe mẏlẏ panẏe, szer- | cze pokorne ẏ laszkawe | ẏ czẏrplẏwe. Gdẏ szẏe | kaplan obracza, mowẏącz, | Orathe fratres. Laszka du- | cha szwẏąnthego racz | obẏasznẏcz ẏ oszwẏeczẏcz | szercze moẏe, abẏ przẏ- | ẏąl panẏe bozẏe tą off- | ẏerą serdeczną, raczẏ | ẏbẏcz wzdzẏaczna* za grze- | chẏ ẏ za wẏstapẏ moẏe. | Sursum corda. Podnẏessẏ | (*v.*) k szobẏe panẏe mẏlẏ szer- | cze moẏe, abẏ tu na zẏe- | mẏ zadneẏ luboszczẏ | nẏe mẏalo, ẏedno szẏe | w tobẏeẏ kochalo. | Gracias agamus domino. | Dzẏakuẏącz tobẏe, stud- | nẏo ẏ począthku wsze- | go dobrego, za wszẏtkẏ | dobrodzẏeẏstwa mnẏe | od czẏebe dane, iakozech | ẏa thobẏe prawẏe zaw- | zdẏ powẏnna. | Per quem maiestatem. | Chwale czẏe w złączenẏu | naszlodszẏ panẏe nẏe- | beszkẏ chwalẏ, ktora szẏe | vczlẏwa* szwẏata troẏcza | (*240*) spolem chwalẏ, ẏ pro- | szẏe czẏe, raczẏ mẏ odpu- | szczẏcz moẏe wszẏczkẏ za- | meszkaloszczẏ. Sanctus. | Prosze, ẏszbẏ wszechmo- | czną, mądrą, slodką ẏ la- | szkawą mẏloszczẏą sercza | thwego raczẏl weẏzrzecz | godzẏnẏ oneẏ, abẏch | bẏla dostoẏna duchow- | nẏe w dussẏe moẏe przẏ- | ẏącz czẏebe. Agnus dei pẏrwe. | Raczẏ szẏe offẏerowacz | bogu oẏczu ze wszẏczką | thwoẏą czẏrplẏwoszczẏą | za nasz grzeszne. | Agnus wtore. Raczẏ szẏe | (*v.*) offẏerowacz ze wszẏczką | gorzkoszczẏą mąkẏ two- | ẏe na zupelne zẏedna- | nẏe nasz z bogem. | Agnus dei trzeczẏe. | Raczẏ szẏe offẏerowacz | ze wszẏthką mẏloszczẏą | szercza twego boszkego | na wẏpelnẏenẏe wszẏsz- | thkego dobra ẏ wszẏczkẏch | zameszkaloszczẏ moẏch, | ktorech* powẏnna pelnẏcz. | Communia. Chwale czẏe | o mẏloszczẏ namocznẏeẏ- | sza, blogoslawẏe czẏe o mẏ- | loszczẏ namadrsza, wẏel- | bẏe czẏe o mẏloszczẏ nasz- | lodssa, wẏel-

[1] = czegom.

mozẏ czẏe | (*241*) o mẏlosczẏ nalaszkawsza, | we wszẏthkem ẏ za wczẏor- | nasthko dobro, ktore two- | ẏe chwalebne bostwo | ẏ blogoslawẏone czlow- | ẏeczenstwo vczẏnẏlo we | mnẏe albo w nasz przesz | naslachethnẏeẏszą spra- | wą szercza twego nasz- | lodssego, ẏ bądze dzalacz | na wẏekẏ wẏeczne. | Benedicat. Nẏechaẏ mẏe | przezegna thwoẏa wsz- | echmocznoscz, nẏechaẏ | mẏe nączẏ thwoẏa mą- | droscz, nẏechaẏ mẏe na- | pelnẏ thwoẏa szlodkoscz, | nẏechaẏ mẏe przẏczẏągne | ẏzlączẏ s tobą twoẏa lasz- | (*v.*) kawoscz przesz konczą, Amen. | Benedicat gẏnsse. | Bostwo thwoẏe nẏe- | chaẏ mẏe przezegna, | czlowẏeczenstwo twoẏe | nẏechaẏ mẏe pothwẏe- | rdzẏ, mẏloszẏerdzẏe th- | woẏe nẏechaẏ mẏe o- | garnẏe, mẏloscz thwoẏa | nẏechaẏ mẏe zachowa: | Benedicat nos trina dei- | tas vnaque maẏestas, pa- | ter, filius, spiritus sanctus, | in secula seculorum, Amen. |

O pannẏe Marẏeẏ modlẏtwa. |

Szdrowa bądz dzewẏ- | czo nawẏssa sz kapa- | nẏa* naszwẏąthssego, | (*242*) o namẏloszczẏwsza | gospodze, dzewẏczo | panno Marẏa, prosze | czẏe przesz gorączoszcz, kto- | ra dussa thwoẏa w boga, | ẏakobẏ ẏszkerka w ogẏen | szwoẏ, wleczala a ẏego | boszkemu szẏerczu ẏako- | bẏ pẏerla*, wẏelkẏm przẏ- | pądzenẏm przẏczẏag- | nona, przẏstala, tako | prosze, abẏ dussa mo- | ẏa tako gorączą mẏlosz- | czẏą rospalona bẏla, | abẏ w godzẏna szmẏer- | czẏ moẏeẏ od wszelkego | nagabanẏa wolna, ẏa- | kobẏ pẏorko, do nẏeba | (*v.*) szczẏasnẏe mogla dole- | czẏecz, a w mẏlego boga | wẏecznẏe szẏe wpoẏcz, | Amen. |

Szwẏeta Mecheldis pẏr- | we, nẏzlẏczẏalo bozẏe | przẏmowala, mẏala zwẏ- | czaẏ mowẏcz pẏecz Zdrowẏch Marẏe, a napẏrw- | szą napomẏnala yą tak: |

Proszẏe ẏ napomẏ- | nam czẏe o nablo- | goslawẏensza dzewẏczo | panno Marẏa, z onego | naszlodszego przẏẏeczẏa, | ktorẏm w dzẏewyczeẏ | czẏstoszczẏ szẏnasz bozego | angẏolem zwẏestuẏą- | czẏm z wẏelką a z globogą* | (*243*) pokorą, ẏzẏesz yego kro- | lewszkego stolcza przẏ- | czẏagnala, prosze, abẏ | mẏ otrzẏmala czẏste so- | mnẏenẏe a prawdzẏ- | wą pokorą, Amen. | Wtora Zdrowa Marẏa. | Proszẏe ẏ napomẏnam | czẏe o naszlodsza mat- | ko, z onego przẏeczẏa, kto- | remesz ẏego przẏala, | kedẏsz go naẏpẏrweẏ | w czlowẏeczenstwẏe og- | lądala a prawdzẏwegosz | boga bẏcz vznala, pro- | se, abẏ mẏ otrzẏmala | oszwẏczone vznanẏe, Amen. | Trzẏeczẏa Zdrową Maria. | (*v.*) Prosze ẏ napominam | czẏe o naszczẏasznẏeẏ- | sza panno, ẏakosz na koz- | dą godzẏną gothowa | bẏla ku przẏẏeczẏu laszk | boszkẏch, a ẏzẏesz nẏgdẏ | w szobẏe laszkẏ bozeẏ | nẏe przenagabala, prosze | czẏe o moẏa nalaszkaw- | sza matko, proszẏsz mẏ | szercze mẏecz zawzdẏ | gothowe ku bozeẏ lascze. | Czwartha. | Proszẏe ẏ napomẏ- | nam czẏe o przẏbẏt- | ku ducha swẏątego, | o ẏakosz z welkẏm nabo- | zensthwem ẏ wzdẏecz- | noczẏą szwego mẏlego | (*244*) szẏna czẏalo na zyemẏ | karmẏla, kąpala ẏ wsz- | ẏtkẏ poszlugẏ nawdzẏecz- | neẏ ẏemusz wẏdawala, |

bo nad ynsze zupelnye, | y vznala, yake zbawe- | nye czlowyekowy s tego | myalo przycz, proszye | czye o panno Marya, v. | prosz my dostoynoscz, w- | dyecznoscz, Amen. Pyątha. | Proszye y napomynam | czye o matko wszytkey | laszky, z onego szlodkego | przyączya, ktorem czye | szyn twoy naszwyątszy | s tego szmatku wezwal | na wyeczne wesselye, | (v.) prosze czye o nadzyeyo | moyego zbawyenya, | vprosz my dostoyne prz- | yyeczy* ezyala szyna th- | wego, abyoh go przyala | z duchownem wesselym | za wyeczne wessele, Amen. |

O pannye Marye mlodlytwa. |

Szdrowa bąez* dzewy- | czo nawyssa kapla- | na naszwyethssego, ktore | szerécze z naszwyethssey | troycze od wyeka plyna- | lo w czye, s tego naszczass- | nyeyssego przyzrzenya*. | Poszdrowyona bądz | dzewycze naszwyąthssa | w plynyenyu naszlodszym, | ktore szercza naszwyątsse | (*245*) troycze w czye myla pan- | no plynalo, s tego na- | wyernyessego opczow- | anya. | Szdrowa bądz dzewyczo | naszlachethnyeysza w | kaplanye naszlodszym, kto- | re szwyątey troycze ply- | nalo w czye s szyna th- | wego naszlodszey nąky | y kasanya. | Szdrowa bądz dzewyczo | namyleysza w czyeczye- | nyu szlodkym, ktore sz- | wyąnthey troycze wy- | czeklo w czye, s twego ye- | dzynego szyna czassu | mąky gorzkey smyerczy. | Poszdrowyona bądz | dzewyczo nadostoynyeysza | (v.) w plynyenyu, z ktorey blo- | goslawyoney troycze sz- | wyąnthey w czye plyna- | lo we wszyczkey chwale | wesseloszczy*, w ktorem szye | terasz wesselysz y na wye- | ky bądzyes szye weszelyla, | nade wszytky stworzenya | w nyebye y na zyemy wy- | brana przed szwyatem | stworzenya. |

Druga modlytwa o pan- | nye Marye. |

Szdrowa bądz z boga | oycza wyelmoznosczy, | szdrowa bądz z boga | szyna mądroszczy, szdro- | wa bądz z boga z ducha szwyąn- | tego laszkawosczy, | (*246*) naslodsza Marya nyebo | y zyemye oszwyeczayącz, | laszky pelna wlewayącz | we wszyczky czyebe my- | luyącze, pan s tobą, boga | oycza yedzyny szyn a | twego dzewyczego szercza | yedzyny przyaczyel y | oblubyenyecz naszlodszy. | Blogoslawyona thy me- | dzy nyewyastamy, ktorasz | Yewyno[1] oddalyla prze- | kleczye, y blogoslowyen* | owocz zywotha thwego, | wszythkyeh stworzyczel | y pan wszyczkego, wszycz- | ko blogoslawyącz y po- | szwyączayącz, wszyczko | ozywyayącz y vbogacza- | yąez, Amen. |

(v.) Poczynayą szye nabozne | rozmyszlanye* o wesselu | szyedmyorakym panny | przenaszwyeczssye Maryey | w szwyatha bosske y przesz | ych octawy, a napyrwey | dzen Bozego narodzenyą y | przesz octana yego. |

Wessolego porodzenya, | ktore ssz do szmyerczy | bylo w pamyeczy szercza | yey, rozumyey tho wesze- | ze rodzenya mylego y |

[1] = Ewy.

szlodkego pẏestowanẏa*, | kto tho moze wẏmẏsz- | lẏcz, rozmẏszlaẏ. | Angelszkego spẏwanẏa | czaszu narodzenẏa, ktore | panna wẏdzala w perso- | (*247*) nach ẏ pothom czasto | spẏwalẏ Ihesussowẏ. | Dzẏwne karmẏenẏe | dzẏeczẏątka mẏlego, abo- | wẏem w kozdem czlonku | szwego czẏala szlodkoscz | wẏelką czula. | Iasznego wẏdzenẏa, | rozumẏeẏ bostwa ẏego | naszwẏatszego, pod czlo- | wẏeczenstwem skrẏtego, | o ẏake tho wesselẏe. | Boszkẏego obczowanẏa, | ẏzẏe ẏusz vstawẏcznẏe | z bogem obczowalasz, z | szẏnem ẏ* szwoẏm, podlug | czlowẏeczenstwa yeden | szẏn boga oẏcza ẏ pannẏ | Marẏe. | (*v.*) Mocznego mẏlowanẏa, | ẏzẏe poznala bẏcz nad | wszẏtko vmẏlowana st- | worzenẏe od boga, gdẏ | ẏą matką obral szẏna | szwego, ktorego porodzẏla. |

Na Welkanocz rozmẏslanie | szyedm radosczẏ pannẏ | Marẏe. |

Angelszkego spẏewa- | nẏa, gdẏ vszlẏssala | spẏwaẏącz nad czellą | wessele angẏola Gabrẏ- | ela: Regina celẏ. | Dzẏwnego poczẏessenia, | ktore s takego spẏwanẏa | wzala, dzẏwną slothkoscz, | wszẏtek szmątek ẏusz | odstąpẏl. | (*248*) Iasznego vkazanẏa, | gdẏ vzrzala z marthw- | ẏch wstalego, chwaleb- | nego, ẏasznego nad sz- | loncze w czlowẏeczenst- | wẏe szwoẏm. | Wyelmoznego obstąp- | ẏenẏa, angelẏ ẏ dusse | szwẏąnthe, ktore wẏwẏ- | odl s przedpẏekla, obstą- | pẏlẏ, a tho panna wẏ- | dzala. | Wdzẏecznego pozdrawẏe- | nẏa*, gdẏ ẏą poszdrowẏl, | rzeknącz: Poszdrowẏena | bądz porodzẏczelko boza, | matko moya mẏla. | Chwalebnego oszlawẏe- | nẏa, przed wszẏtkẏmẏ | (*v.*) dussamẏ szwẏąthẏmẏ | oszlanẏl a* bẏcz krolewą | wszẏthkego, ktoreẏ dusse | thamo dalẏ welką chwa- | lą, dzakuyacz sz laskẏ. |

Na Boze czẏalo rosmẏslanie | weczerzeẏ czwarthku wẏel- | kego. |

Godowanẏe | chwalebne ẏest posz- | polu zwolenẏkẏ weczerza- | ẏącz, czego zawzdẏ ządal, | iako Lukasz szwẏąnthẏ pẏsse. | Szluzeẏe | pokorne, tho ẏest nogẏ, | rakamẏ szwoẏmẏ boszkẏ- | mẏ, nogẏ zwolenẏkom | vmẏwayącz, na szwe kola- | na klekaẏącz. | Podarowanẏe dostoẏne, | (*249*) tho ẏest czalo szwoẏe na | szwẏąthsse ẏm podawa- | ẏącz ẏ ostawaẏącz iasz do | kończa szwẏata. | Rozmawanẏe* przẏyem- | ne, tho ẏest szẏnmẏ ẏ prz- | ẏaczelmẏ ẏe zowẏącz, | ẏ szwoẏmẏ thowarzẏszmẏ | mẏanuẏącz. | Poleczanẏe mẏloszerne, | tho ẏest bogu oẏczu ẏe za- | lẏczaẏącz, abẏ gẏch zach- | owal od zlego, to ẏest | od vpadu zlego. | Rozdzẏelenẏe szmathne, | tho ẏest mąką szwoẏą | gẏm rẏchleẏ odpowẏeda- | yącz, przes ktorą stalo szẏę | (*v.*) na czasz szmąthne rozlą- | czenẏe. | Poczẏessenẏe lubezne, | tho ẏest gdẏ ẏm obẏa- | wẏl ẏaszne szwoẏe, rẏ- | chle z martwẏch wstanie. |

Poczẏna szẏe nabozne rosz- | mẏszlanẏe we szwẏatha | pannẏ Marẏe radosczẏ, a | napẏrweẏ w szwẏato pan- | nẏ Marẏey Poczẏeczẏa: |

Wyelkego vmylowa- | nya, abowyem nad | wszytko stworzenye w- | yeczey yest vmylowana | od troycze szwyąntey. | Dostoynego wybranya | y przeslanya na wyelką | rzecz w przybytek troycze | (*250*) szwyąnthey y macze- | rzynstwa bozego. | Wessolego zwyestowania, | gdy angyol Gabryel Io- | achymowy y mathcze | szwyąnthey Hannye ob- | yawyl they panny poczeczye. | Szystego [1] poczynanya, | gdy szye poczala krom | zarodku szwego y przesz | grzechu pyrworodnego, | yle ku dussy. | Boszkego vwesselenya, | rozumyey s poczyeczya | czyala szamego nad w- | szytky czyala luczkye, yako | napyszanow kxyegach | y [2] Brygytty szwyąnthey. | (*v.*) Wszythkych laszk napel- | nyona, gdy dussa byla | wlana, wyatssey lasky, | myala w zywoczye bozey | matky szwey bądącz, nyz- | ly mayą wszyczy szwye- | czy w nyebye. Tho mo- | wy Augustin w kxyegach | O poczeczyu panny czystey. | Rozumu pozywanye, | bądacz w zywoczye ye- | sczye matky szwey, zup- | elnye pozywala rozu- | mu, yako o thym pysse | na Magnificat Iacobus | de Valencia, byszkup kry- | stopolitanus, on wyersz: | A dzyalal my wyely*, kto- | ry moczny yest. |

(*251*) Na szwyeto Narodzenye* | panny Marye roszmyszla- | nye szyedmyorake. |

Boszkego poczyessenia, | abo [3] wszytka troycze | szwyata radowala szye | z narodzenya they panny, | yako napyszano w Brygydzye. | Angelszkego | szwyeczyenya, bo natych- | myast, gdy szye narodzy- | la tha panna, poczaly sz- | wyączycz then dzyen an- | gely szwyąnthy*. | Wszytkego szwyąta we- | szelenya, yako tho wyz- | nawa koszczyol, spyewa- | yącz: Narodzenye thwoye | rodzyczelko boza etc. | (*v.*) Laszky bozyey napelnyo- | na, abowym szye naro- | dzyla pelna mylego bo- | ga, laszk y daruow y w- | szyczkych cznoth. | Mądroszczyą boszką oszla- | chczyenya, abo [4] narodzyla | szye mądroscz boszka, ma- | yącz w szobye ku nyebesz- | kym rzeczam. | Szudnosczyą* [5] wyelką o- | krassona, ktorey czudnosczy | dzywuyą szye angely y | wszyczko stworzenye, szlo- | ncze y myeszącz. | Angelszkego obczowania, | yako szye rychlo narodzy- | la, iusz szwyątey my* an- | (*252*) gyolmy obczowala a | potym w koszczyele bozym. |

Na szwyeto szyna bozego | Poczyeczya roszmyslanye | wessela szyedmyorakego | panny Maryey. |

W mylego boga podnye- | ssenye, wszytka byla | zachwyczona w mylego | boga, gdy yey angyol | myal zwyestowacz tho | począczye. | Nyezwyczayne pozdro- | wenye albo dzywne a | barzo wessele* pannye, | ysz boga myala począcz, | bycz matką szyna bozego. | Angelszke rozmawyenie*, | szluchayącz, pytayącz, | (*v.*) yako tho mozye bycz rzecz | nygdy nyeslychana, aby | dzewycza porodzyla. | Ducha

---

[1] = czystego. [2] = w księdze Ilgiéj. [3] = abociem.
[4] = abociem. [5] = cudnością.

szwÿątego za- | czmÿenÿe, czo ÿest yed- | no szwÿatloscz ÿ laszka, | ktora dusse ÿeÿ podnÿe- | szla do trzÿeczÿego nÿeba. | Dzÿwne szÿna bozÿego | wczelenÿe, w ocze mgnÿe- | nÿu zupelnÿ czlowÿek | ÿ bog, ÿako pÿszÿe Iere- | mÿasz prorok 31 capitule. | W laszkach boszkÿch po- | thwÿerdzenÿe, tak ÿsz | potÿm nÿe mogla nÿg- | dÿ zgrzeszÿcz, bÿ tesz | cheżÿala. | (*253*) Nowego gÿmÿenÿa | wlozenÿa, ktore yest | laszkÿ pelną, ktore ne* | szlussÿ zadnemu sthwo- | rzenÿu, ÿedno pannÿe Marÿe. |

Na szwÿeto Nawÿ- | dzenÿa Alzbÿethÿ pannÿ Marÿe. |

Boszkego meszkanya | w zÿwoczÿe, gdÿ ÿe- | go noszÿla w zÿwoczÿe | dzÿewÿecz mÿeszÿeczÿ, | meszkal w nÿeÿ, ÿako w nÿebÿe. | Wnatrznego | oszwÿeczenÿa, wÿdzala | ÿako szÿe rodzÿ w nÿebÿe | z oÿcza, tak tesz rodzÿ szÿe | w ÿeÿ zÿwoczÿe szÿn | z oÿcza. | (*v.*) Slodkego noszÿenÿa, abo* [1] | zadneÿ nÿe mÿela* czÿasz- | koszczÿ, noszącz, ale wÿel- | ka slodkoscz a lechkoscz | we wszÿthkÿm czÿele. | Dzÿwnego wÿlewania, | abo [1] w nÿeÿ laszka, ktoreÿ | bÿla pelna, wÿlewala | szÿe na Yana w zÿwo- | czÿe, pothÿm na matka | ÿego. | Maczÿerzÿnszkego mÿa- | nowanÿa, gdÿ Elzbÿeta | duchem szwÿątÿm nath- | chnÿona, matką bozÿą | bÿcz ÿą poznala. | Chwalÿ bozeÿ spÿewa- | nÿa, gdÿ wszÿtka w bo- | ga zachÿczona, przÿsedszÿ | (*254*) k szobÿe, weszele spÿwa- | la: Chwala bogu, Magnificat. | Uznanego blogoslawÿe- | nÿa, abowÿm gdÿ rzekla | Elzbÿeta, Blogoslawÿona | thÿ bądz medzy nÿew- | ÿestamÿ*, vznala szÿe | bÿcz blogoslawÿeną od | kozdego stworzenÿa, a | dlatego spÿewala: We- | szral na pokorą etc. |

Na szwÿeto Gromnÿcz pan- | nÿ Marÿe weszelÿe. |

Gdÿ panna z domu | wÿchodzÿla, gdÿ | yusz czterdzÿesczÿ dnÿ | bÿlo wÿslo, sz wesolosz- | czÿą, z nabozenstwem | ÿ z offÿarą. | (*v.*) Gdÿ szÿna szwego na ra- | cze wzala, nÿoszla go do | koszczÿola s poczczÿwoscz- | ÿą ÿ z radosczÿą ÿ z welką | szlodkosczÿą. | Gdÿ ÿą rzÿsza* angelska | prowadzÿla, nÿektorzÿ spÿ- | waÿącz, nÿektorzÿ chwala | dawaÿącz, druzÿ* szlusącz. | Gdy do koszczÿola wstąpÿ- | la szromÿeszlÿwosczÿą, s przÿ- | kladnoszczÿą ÿ s pokornosz- | czÿą ku wszÿtkemu nasze- | mu pozÿtkowÿ. | Gdÿ Szÿmeonowÿ kapla- | nowÿ dzÿeczÿątko dala, | ktorÿ ÿeÿ zabÿezal s prad- | koszczÿą,ządlÿwosczÿą, ÿ | wzÿal dzÿczÿątko s poczlÿ- | (*255*) wosczÿą, spÿwaÿącz, wÿz- | nawaÿącz go* bogÿem. | Gdÿ go bogu oyczu of- | fÿerowala nadzÿwnÿ- | esza, naprzÿyemnÿeÿsza, | za naszÿe zbawÿenÿe, | ku naszemu odkupÿenÿu. | Bohu* oÿczu podzÿeko- | wala pokornÿe, poklek- | nąwszÿ, z obÿeczanÿa, z wÿ- | pelnÿenÿa ÿ s poslanÿa | szÿna szwego. |

---

[1] = abociem.

Na szwÿato Wnyebowz- | ÿeczÿ* pannÿ Marÿe rosmÿslanie.

Sz gabokoszczÿ [1] w bost- | wo poszadzona, gdÿ | mÿala vmrzÿecz, prawÿe | wszÿtka wnÿkhala* w boga. | Z angelskego nawÿdze- | (*v.*) nÿa, ktorÿ szÿe ÿeÿ ÿsth- | nÿe vkazal, powÿeda- | yącz, ÿsz trzÿeczÿego | dnÿa przÿdzÿe po czÿe | szÿn thwoÿ. | Z apostolszkego zebra- | nÿa, ktore buog dzÿw- | no zebral ku szmÿerczÿ | matuchnÿ szwoÿeÿ, ÿa- | ko tego proszÿla przes | angÿola. | Sz wesolego dokonanÿa, | gdÿ szÿe vkazal sÿn pan | Ihesus, mowÿącz, matuchno | moÿa mÿla, poydz do nÿeba. | Sz dÿwnego* do | nÿeba prowadzenÿe* | z dussą ÿ s czÿalem, szam | pan Ihesus ze wszÿtkÿmÿ | angÿolÿ. | (*256*) Sz wÿszokego poszadze- | nÿa, poszadzÿl ÿą szÿn | na prawÿczÿ szwoÿeÿ | ÿ powÿszÿl nad wszÿtkÿ | angÿolÿ, o ÿake to wessele pannÿe. | We wszÿthkÿch szwÿątÿch | vweszelenÿa, bo wszÿtczÿ | tego dnÿa czekalÿ, abÿ | matką bozÿą w nÿebÿe | oglądalÿ. |

Wessele szÿodmÿorake*, kto- | re ma w nÿebÿe panna. |

Zupelnoscz chwalÿ | nad wszÿtkÿ szwÿe- | the, ktore maÿą wszÿczÿ | w nÿebÿe osobną chwala. | Wÿelkoscz oszwÿeczÿenÿa, | bo taką szwÿatloscz wzala | (*v.*) od boga, ÿsz ÿako szluncze | szwÿath, tak ona wszÿtkÿ | szwÿątą oszwÿcza. | Wÿelkoscz powÿszenÿa, abo [2] | nad wszÿtkÿ korÿ angel- | szke, ÿako spÿwa koszczÿol: | O wÿelke tho pannÿe weselie. | Iednoscz woleÿ s złącze- | nÿa, rozumÿeÿ sz mÿlÿm | bogem, tak ÿsz czo buog | chcze, tho ona, a czo ona, | to tesz buog chcze. | Szÿrokoscz oddarzenÿa*, | rozumÿeÿ szlug pannÿ | Marÿeÿ, ÿsz ÿako ona chcze, | tak pan buog obdarza | szlugÿ ÿeÿ. | Blÿszkoscz meszkanÿa, | (*257*) abowÿm blÿzko troÿcze | naszwÿątsseÿ poszadzona | ÿest panna mÿla. | Pewnoscz trwanÿa tego wszÿczkego wessela, bo [2] bÿ | nÿcz nÿe bÿlo wessela, ke- | dÿbÿ trwanÿa nÿe bÿlo. |

Na szwÿato do koszczÿola | Offÿerowanÿa panny | Marie. |

Rÿchlego wstąpÿenÿa, | o z ÿaką chwaplÿ- | wosczÿa* szla do koszczÿela* | na szluzbą panu bogu | mloda panna, dzÿczÿątko | we trzech leczÿech, przesz | pÿathnaszczÿe stopÿenÿow | maznÿe wstapuÿącz. | Naboznego offÿerowanÿa, | (*v.*) sama szÿebe offÿeru- | ÿącz panu bogu z dussą | ÿ s czÿalem na wÿeczną | szluzbą. | Wdzÿecznego przÿmow- | anÿa, o ÿako wdzÿecznÿe | mÿlÿ buog oczÿecz przÿ- | ÿąl tha offÿara, panna* | mÿlą nad wszÿtkÿ offÿarÿ. | Naboznego szluzenÿa, | o ÿako naboznÿe, pÿlnÿe | ÿ przÿÿemnÿe szluzÿla | panu bogu we dnÿe ÿ w | noczÿ, roszmÿszlaÿ. | Angelskego obczowanÿa | ÿ karmÿenÿa, abowÿm | sz nÿą angelÿ obczowalÿ, | pokarmem nÿebeszkÿm | (*258*) karmÿlÿ. | Nÿebeszkego zÿwÿenÿa, | bo tham me-

---

[1] = z głębokości. [2] = bociem, bowiem.

szkayącz, | żywoth nyebeszky wyod- | la, wszytkym pannam | przykladna, wsytkym myla. | Boszkego poczyessenya, dzywne boszke poczesse- | nye tam myela*, rozmyslay. |

Na Bozye wstąpyenye rosz- | myslanye wessela szyedmyo- | rake panny Maryey. |

Iasznego vkazanya, | gdy yusz myal do nye- | ba wstąpycz, vkazal szye | mathcze welkey yasznosz- | czy nyewyslowyoney. | Wessolego wywyedzenya, | (v.) to yest dusz wszytkych | y angelow, ktorzy go | do nyeba prowadzycz | myaly. | Dostoyne poleczenye | y przelozenye, poleczyl | czy apostoly, vdzyelal | ya gych mystrzynyą y | panyą. | Milego pozegnanya, | gdy yua mysl wstąpycz | w nyebo, oblapyl y blo- | goslawyl szwoye ma- | tuchną y czaluyącz yą. | Slodkego spywanya, | abo [1] szlyssala spywanye | angelske slodke, ktorzy | go do nyeba prowadzyly, | (*259*) spywayącz wszysczy | angely. | Wyszokego zachwycze- | nya, wydzala yako szyad* | na prawyezy boga oycza, | yako yest przywytan | od boga oycza. |

Na Szwyąty duch roszmy- | szlanye wessela panny Marye. |

Nadzywanye zupel- | noszczy, tho yest od | wszytkey troycze szwyą- | tey ezuynye ale nye- | wydomye nad wszytky | apostoly. | Roszpalenya w gorączo- | szczy, wszytka palala og- | nyem ducha szwyątego | (v.) y gorzala od bostwa na- | szwyąthssego. | Z napoyena* welkey slod- | koszczy, z nyewymowne- | go napelnyenya slod- | koszczy ducha szwyantego, | wszytky czlonky to czuly. | Poczyessenya w nyewy- | mownoszczy, tho yest | nad wszytko wymow- | yenye y angelsky* z wy- | dzenya bostwa. | Przemyenyona w gla- | bokoszczy, to yest wszytka | yest szye w globokosez* | bosthwa ponorzyla y | przemyenyla. | Podnyessenye wyszo- | (*260*) koszczy, tho yest szama | nad szye podnyessona | byla, gdzye tayemnoszczy | boszke wydzala. | Podarowana w zupel- | noszczy darmy ducha | szwyątego, aby wszycz- | kym ządayączym y na- | bosznym wylewala. |

Modlytwa ku naszwyet- | szye pannye Marye prze- | czyw powyetrzu moro- | wemu. |

Tacz* yest przenayasz- | nyeyszy sząd szame- | go poczyessyczyela du- | cha szwyątego, tacz | yest myasto nachwa- | lebnyeyszye boga w tro- | (v.) yczy naszwyąthssego, | tacz yest nyewyasta | mocznoszczy, ktora szkru- | szyla glowa waze* w- | szey zloszczy*, tacz yest | nad szluncze szlyczniay- | sza*, nad kxyezycz czud- | nyeysza, nad zarze* roz- | kwythnyeysza, nad | kwyazdy* yasznyeysza. | Po they grzeszny na- | boznye przystupuymy*, | nasze pyerszy zloszczywe | bymy [2], mowyącz: Szw- | yenta, szwyentha, szw- | yentha Marya, myłosz- | czywa pany nasza lasz | kawa, nasz od szmyerczy | (*261*)

---

[1] = abowiem. [2] = bijmy.

nagley y od powyetrza | morowego y od szmatku | wszelkego thwoymy | szwyąthymy modlyth- | wamy wybawyeny | domyesczy nasz thowa- | rzystwa szwyątych ch- | waly krolewstwa nye- | beszkego, Amen. |

Po kozdey koruncze tho | mowcze. |

Panno Marya czysta, | przes thwe szyedm | radosczy postaw mye | na drodze sprawedly- | wosczy, o panno wsz- | ytkey czystosczy pamye- | tay na mye w godzyną | moyey szmyerczy, Amen. |

(*v.*) Korunka ze dwanasczye | gwyazd panny Marye, | duchownye rozumyeyącz. | Pyrwsza gwyazda: |

1. Czystoscz zewnatrz- | ney czudnosczy, gdzye | przygany nye przymy- | szalo szye; | 2. Staloscz welkey mocznosczy; | 3. Wyara dostoynosczy; | 4. Laska gorączoszczy; | 5. Pokora glabogosczy*; | 6. Przykladnoscz wyecznosczy; | 7. Pylnoscz czuynosczy; | 8. Nabozenstwo rospalonosczy; | 9. Dzyewycztwa zupelnosczy; | 10. Plodnoscz slachethnosczy; | 11. Czyrplywoscz stalosczy. | 12. Angyelye, patriarche, | proroczy, apostoly, macz- | ennyczy, spowyednyczy, | doctorzy, kaplany, zako- | nyczy, dzewycze, manzol- | ky*, wdowy, przewysza | panna wszytky thy | stadla nyezmyernye [1]. |

(*262*) Szyedm radosczy panny Marye, | ktores mayą rozmyszlacz | ludzye przess Adwenth, | ktore znamenuyą szyedm | szwyocz rorathnych. |

1. S pozdrowyenya an- | gyola Gabryela, gdy | szobye panna rozwazy- | la, kto do nyey poszlal | angyola tak yasznego, | nadobnego, bo* pan bog | w troyczy yedzyny, a s ya- | ką nowyną, o s poczyesz- | ną zbawyenya ludske- | go, thedy nyeslychane | weszele myala. Wtora. | S poczyeczya dzywnego, | slotkego, duchem szwye- | tym onego dzyeczyecza | (*v.*) namylszego w zywoczye | yoy panyenszkym, przy | ktorem poczyeczyu dussa | yey wydzala bostwo tro- | ycze szwyątey, s czego ya- | ką slodkoscz myala, zad- | ne szercze wymyszlycz | any zadny yazyk wysz- | lowycz mozye. Trzeczye. | Z wybranya, ysz na to | od boga wybrana ze w- | szythkego rodzayu ludzy, | aby byla matką zbawy- | czyela naszego, dlaczego | rozumyela* szye bycz ta- | key dostoynosczy, ysz po | bodzye nycz nye yest | lepszego, vaznyeyssego | nad nye. Czwarthe. | (*263*) Z nalezenya laszky bo- | zey, ktora nalazla nye | tylko szobye, ale wszyth- | kemu rodzayowy czlo- | wyeczemu, ktorey nye | mogly nalescz wszytczy | patryarchowye, proro | czy, kaplanowye y kro- | lowe y wszytczy naszw- | yąthszy ludzye, a ktora | tesz ysz szye w ny* pan | buog raczyl stacz czlow- | yekem, czo yey przepow- | yedzal Gabryel, mowyącz: | Nye boy szye Marya, na- | laszlas laska. Pyą-

---

[1] Ustęp 12 dopisany tą samą ręką na osobnéj karteczce, włożonéj właśnie między k. 261—262.

the. | S noszyenya naszlodszego | onego dzyeczyczyątka* | boszkego w zywoczye | (v.) przesz dzyewyecz mye- | szyeczy, gdy panna roz- | myslala, ysz onego w cz- | lowyeczenstwye noszy- | la, ktory w bostwye | trzyma wszytek szwyat, | nyewymowną poczye- | cha myala, ktorego | przesz wszelky czaszko- | szczy noszyla. Sosthe. | Sz wypelnyenya czaszu, | ysz tego doczekala, cze- | go ządala, wszyszczy lu- | dzye przes pyecz thyszącz | lath modlyly szye, wo- | laly, ządaly, ona docze- | kala onego sczasznego | czassu, ktorego poszlal | (*264*) bog oczyecz szyna szwe- | go yedzynego dla zba- | wyenya czloweczego. | Szyodma. Z oczyekawanya, | o z yaką poczyechą, z yaką | ządzą y z radosczyą czekala | onego naszwyątssego | narodzenya szyna boze- | go, aby rychley oglądala | takego pana, sz ktorego | taką szlodkoscz |na dussy | czula, ktorego myloszczyą | palala, ktorego wydzala | bycz zbawyczyelem wszycz- | kego szwyata, yako yey | przepowyedal Gabryel: | Otho pocznes y porodzysz | szyna a wzowyes ymye | iego Ihesus, to yest zbawyczel, | Amen. |

(*265*) [1]Thy modlytwy mayą bycz | mowyeny, kedy kto gydze | spacz, a szą barzo roskoszne | y nabozne kazdemu. |

Wyznawacz tobye bedą | panye bozye wszech- | mogączy, stworzyczelu | nyeba y zyemye, wszytky | grzechy moye, ktorem | kolwyek vczynyla od mlo- | doszczy moyey asz do dzy- | szayszye* godzyny, wyado- | mye albo nyewyadomye, | a zwlaszczya ktorem pop- | elnyla tego dnya vczynky, | szlowy, myszlamy, naprz- | eczywko thwoyey boszkey | (v.) woley, tobye panye wyzna- | wam z ssercza mego y pro- | szye odpuszczyenya, abo- | wyem grzechy moye | szą nyezlyczne*; pokornyo | proszye, yszbysz zapom- | nyal wszyczkych grzech- | ow moych, w ktorych sze | ya znam bycz wynna | y grzeszna w zywoczye | moym, zapal tez we m- | nye ogyen thwey laszky | y boyazny, a day my mo- | czne a stale polepszenye | zywotha mego s prawdzy- | wą nadzyeyą y wyarą | y laszką, o myloszczywy, | (*267*)[2] o laszkawy, o slodky Ihesu, | szynu dzewyczy Maryey, Amen. | Modlytwa druga, gydącz | spacz. | O Ihesu naszlodszy, Ihesu | oycze namyloszczywszy, | thy sze mną zostany they | noczy, sze mną spy, aby | czyalo szen wzyalo, ale szer- | cze aby nygdy nye zasnalo, | ale yszby s tobą czulo, yszby | szye wszego zlego wystrze- | galo, angyol szwyąthy | nyechay myo strzyezye | y znamyenem krzyza sz- | wyąntego nyechay mye | naznamyenuye, nyechay | (v.) stąd szathan precz vczye- | czye, a szam pan Ihesus | nyechay szą* mną zosta- | nye y blogoslawyącz, | nyechay mye sczyczy y | na wyeky nyechay mye | brony, Amen. | Druga modlytwa, gydącz spacz. | Wssechmogączy y wyecz- | ny bozye, tobye pokor- | nye dzyekuye, yzesz mye | z laszky thwey ossoblywey | raczyl strzecz. Proszye czye | myly panye,

[1] Karta 264 v. próżna. [2] Karta 266 przeskoczona w liczbowaniu.

czomkolwŷe | tego dnŷa mŷszląc, mow- | ŷącz, czŷnŷącz, patrząca, chŷ- | troszczŷą czyala, szwŷata | (*268*) abo czartha zgrzessŷla, | abŷ mŷ raczŷl tho od- | puszczŷcz przesz mąką th- | woŷą nadrossą ŷ przes | krzŷsz twoŷ, a raczŷl mŷe | strzecz od wszelkeŷ nŷe- | przespŷecznoszczŷ duszneŷ | ŷ czelesznеŷ, abŷch wsta- | la zdrowa na chwalą | gŷmŷenŷa wŷelmozno- | szczŷ thwoŷeŷ, abŷch czŷ | mŷlŷ panŷe mogla szlu- | zŷcz w dobreŷ wolŷ czŷsth- | em szŷerczem ŷ czŷalem, | s prawem wesselem ŷ | z dzŷekowanŷm thweŷ | naszwŷąthszeŷ mŷloszczŷ, | Amen. | (*v.*) Druga modlŷtwa. | Dzŷakŷ tobŷe czŷnŷe | panŷe szwŷąnthŷ, | oŷcze wszechmocznŷ, wŷ- | ekuŷstŷ bozŷe, ktorŷsz | mŷe nŷedostoŷną szlu- | zebnŷczą twoŷą, Constan- | czŷą, nŷe dla moŷch | zaszlug ale twoŷą nasz- | wŷąthszą laszką raczŷl | strzecz thego dnŷa, prosse | thweŷ naszwŷąthsseŷ | mŷloszczŷ namŷloszŷer- | nŷeŷssŷ panŷe bozŷe, | abŷ mŷ raczŷl tha przŷ- | szlą nocz czŷstem szerczem | ŷ czŷalem tak przetrwacz, | (*269*) iszbŷm rano stawszŷ, | moglabŷch vczŷnŷcz | wdzŷączną poszlugą | thweŷ naszwŷąthsseŷ | mŷloszczŷ, czo panŷe bo- | zŷe racz mŷ grzesznеy | dacz przes pana naszego | Ihesu Chrysta, szŷna thwego, | ktorŷ s tobą zŷwe ŷ kro- | luŷe w ŷednoszczŷ du- | cha szwŷąntego na w- | ŷekŷ wŷeczne, Amen. |

Hŷmna Crŷste, qui lux. |

Chrŷste, ktorŷ ŷestesz | szwŷatloscz ŷ dzŷen, | noczne czemnoszczŷ od- | krŷwasz ŷ tesz ŷasznoszczŷ, | (*v.*) szwŷatloscz ŷestesz, szwŷa- | tloscz blogoslawŷoną prze- | powŷedaŷącz. | Proszŷemŷ szwŷathŷ pą- | nŷe, obron nasz theŷ no- | czŷ, nŷechaŷ nam bądze | w tobŷe odpoczŷnŷenŷe, | daŷ nam spokoŷną nocz. | Abŷ nasz czasskŷ ssen nŷe | ogarnąl abo nŷeprzŷa- | czŷol* podchwŷczŷl, abŷ | mu czŷalo nŷe przŷzwolŷlo, | abŷ nasz tobŷe wŷnne | nŷe postawŷlo. | Oczŷ nŷechaŷ szen wez- | mą, ale szercze do czŷebe | mŷlŷ panŷe nŷechaŷ za- | (*270*) wzdŷ czuŷe, prawŷcza th- | woŷa nŷechaŷ obronŷ | szlugŷ, ktorzŷ czŷe mŷluŷą. | Obronŷczelu nasz, wezrzŷ, | przeczŷwnŷkŷ nasse po- | tlum, racz rządzŷcz szlu- | gŷ thwoŷe, ktoresz thwo- | ŷą krwŷą odkupŷl. | Pamŷetaŷ na nasz mŷlŷ | panŷe w temto nassem | czŷasskŷm czŷele, ktorŷsz | ŷest obronczą dusse, bądz | nam na pomoczŷ panŷe. | Chwala bądz bogu oŷ- | czu ŷ ŷego szŷnowŷ mŷ- | lemu ŷ z duchem szwŷą- | thŷm poczŷessŷczŷelem, | nŷnŷe ŷ na wŷekŷ wŷecz- | ne, Amen. |

(*v.*) Modlŷtwa po hŷmnŷe. |

Racz oszwŷeczŷcz, pro- | szŷemŷ czŷe mŷlŷ panŷe, | czemnoszczŷ nasse, ŷ wszŷt- | keŷ theŷ noczŷ czarthow- | szkeŷ* thŷ mŷlosszŷernŷ | panŷe racz od nasz odpa- | dzŷcz, przesz Krŷstusza pa- | na nassego, Amen. |

Modlŷtwŷ gdŷ rano wstaniesz. |

W ŷmŷe pana nassego | Ihesu Chrysta vkrzŷzowane- | go wstaŷe, ktorŷ mŷe | odkupŷl szwoŷą nadro- | ssą krwŷą, then mŷe | nŷechaŷ rządzŷ, prze- | zegna, nŷechaŷ mŷe strze- | (*271*) zŷe ŷ potwŷerdzŷ

we w- | szelkÿm dobrÿm vczÿnku, | dzÿsz ÿ zawszÿe ÿ po tem | nadznem zÿwoczÿe, abÿ | mÿe raczÿl przÿwÿescz | do zÿwota wÿecznego, Amen. | Druga modlÿtwa. | Dzÿąkÿ dawam tobÿe | panÿe szwÿąnthÿ, | oÿcze wszechmocznÿ, wÿe- | cznÿ bozÿe, ktorÿsz mÿe | raczÿl teÿ noczÿ strzecz | przesz thwoÿe wÿelke | mÿloszÿerdzÿe, proszÿe | nÿezmÿerneÿ mÿlosczÿ | thwoÿeÿ, abÿ mÿ raczÿl | dącz then przÿslÿ dzÿen | ze wszÿczką pokorą, czÿstosz- | (v.) czÿą, laszką, czÿrplÿwosczÿą, | boÿaznÿą ÿ praczowanÿm, | tako przetrwacz ÿ wÿpel- | nÿcz, ÿaszbÿ szÿe thweÿ | szwÿąteÿ mÿloszczÿ mo- | ÿa szluzba spodobala ÿ | wzdzÿączna* bÿla, Amen. |

To zegnanÿe moze bÿcz mo | wÿono weczor abo rano. |

Pokoÿ pana naszego | Ihesu Chrysta, mocz naszw- | wÿączssÿ mąkÿ ÿego ÿ | znamÿe krzÿza † szwÿ- | ąntego, czalosz ÿ znpeln- | oscz blogoslawÿoneÿ dze- | wÿcze Marÿeÿ, przezeg- | † nanÿe wszÿtkÿch sz- | wÿąntÿch, angelszka stro- | za ÿ wspomozenÿe wszÿt- | *(272)* kÿch wÿbranÿch bozÿch | nÿechaÿ bądzÿe medzÿ | mną ÿ medzÿ wszÿtkÿ- | mÿ nÿeprzÿaczÿelmÿ mo- | ÿmÿ, wÿdomÿmÿ ÿ nÿe- | wÿdomÿmÿ, nÿnÿe ÿ cza- | ssu szmÿerczÿ moÿeÿ, w | ÿmÿe † oÿcza ÿ † szÿna | ÿ † ducha szwÿąntego, Amen. |

Ktokolwÿe thÿ szlowa zaw- | zdÿ mowÿ, then naglą | szmÿerczą nÿe vmrze, ÿako | to wÿpÿszano w czudoch Czesary. |

Ihesus Nazarenskÿ, | krol zÿdowszkÿ, napÿsz | zwÿczÿeznÿ, raczÿ nasz | obronÿcz ode wszÿtkÿch | zloszczÿ, szwÿentÿ bozÿe, | szwÿanthÿ mocznÿ bozÿe, | (v.) szwyąnthÿ ÿ nÿeszmÿ- | ortelnÿ boze, szmÿluÿ | szÿe nad namÿ. |

Dzÿakowanÿe za rozma- | ÿthe darÿ ÿ dobrodzeÿ- | stwa boze ÿ za wÿbawe- | nÿe od rozmaÿtÿch nÿe- | przespÿecznoszczÿ dusznÿch | ÿ czeleszn ÿch. |

Dzÿekÿ tobÿe dawam | ÿ chwalą tobÿe czÿ- | nÿe panÿe bozÿe moÿ, | ktorÿsz mÿe raczÿl z nÿcze- | go na wÿobrazenÿe ÿ na | podobenstwo twoÿe stwo- | rzÿtz* ÿ twoÿą nadrossą | krwÿą odkupÿcz, ÿ przes | omÿczÿe krzthu szwÿąte- | *(273)* go raczÿlesz mÿe polÿczÿcz | medzÿ possobÿenÿe* szÿnÿ | thwoÿe, czÿalem thwoÿm | naszwÿąthssÿm ÿ krwÿą | twoÿą naszwÿathssą ÿ | nadrossą raczÿlesz mÿe | naszÿczÿcz, thobÿe dzekuÿe | ÿ czÿebe chwale mÿlÿ | panÿe, ktorÿsz mÿe od mlo- | doszczÿ moÿeÿ asz do theÿ | godzÿnÿ ku polepszenÿu | raczÿl czekacz, czÿebe chwa- | le, czebÿe wÿelbÿe, ktorÿ | mÿe z wÿela vczÿnkow | ÿ szmątkow ÿ z nÿedostat- | kuow raczÿsz wÿbawÿacz, | ktorÿsz mÿe z mąk wÿecz- | nÿch raczÿl wÿkupÿcz. | (v.) Czÿebe panÿe chwalÿe ÿ | wÿelbÿe, ktorÿsz mÿ sza- | meÿ dobroczÿ thwoÿeÿ | ÿ z mÿloszÿerdzÿa twego | raczÿl dacz zdro-

wye [1] czl- | onky czyala mego, spok- | oyne czassy y gynsse do- | bra czeszne. Prosze pa- | nye bozye moy nyewy- | mowney thwo yey do- | broczy, abysz poczathe | dobrodzeystwa y dary we | mnye raczyl konacz y do | koncza sprawyacz, a czo | szye tobye we mnye nye | podoba, aby tho raczyl | ode mnye oddalycz y od przy- | szlych szmatkow y od roz- | (*274*) maytych zloszczy, w ktorych | yeszth vpleczyona, aby mye | raczyl wybawycz, myszly, | mowy y vczynky moye | podlug thwey woley | szwyąnthey raczy rządzycz | we szczyeszczyu y w nyesz- | czyeszczyu moym, aby mye zawzdy y na wszelkym | myeszczyu raczyl strzedz, | a po them zywoczye aby | mye sczaszlywye raczyl | przywyescz do ządlywego | wessela wydzenya thw- | ego, ktory z oyzem* y z du- | chem szwyątym zywesz | y kroluyesz, bog przesz | wszytky wyeky wyekow, | Amen. | (*v.*) Drugye dzyekowanye. | Chwalye czye y wyel- | bye czye panye boze | moy, yzesz mye od wye- | ku w szyerczu thwoym | przeszlal* a rozumnem | czlowyekem y zs* krzeszcz- | yanszkych rodzyczow | raczylesz mye obdarzycz | pyeczy* szmyszluow czele- | sznych y wszythkymy po- | trzebamy dusznemy y | czeleszny̆my, y przywyod- | lesz mye ku laszczye* krz- | thu, od wyela zlego ra- | czylesz mye obronycz. | Chwalye czye y wyelbye | (*275*) y dzyeky czynye thwey | naszwyączssey myloszczy | za wszyczky nawyedzenya, | ktoresz szerczu memu kto- | remkolwyek obyczayem | dawal, y za wszytką laszką | y dobrodzyeystwa twoye | pokornye dzyekuye, kto- | resz mnye y przyaczyelom | moym, yako kedy thez | ktoremu czlowyekowy, | raczyl czynycz na dussy | y na czyele, Amen. |

Polyczanye do boga oycza. |

W racze nyewymowne- | go myloszyerdzya thwego | poleczam ya grzeszna duszą | (*v.*) moye y czyalo moye, szmy- | szly moye y mowy y vcz- | ynky moye, rady moye, | rozum moy, szlowa moye, | chodzenye moye, mysly | moye y wszytky sprawy | moye, wszytky potrzebyz- | noszczy dusse moyey y cza- | la mego, wesczye y wysz- | czye moye, wyarą y obcz- | owanye moye, wszystek | byeg y konyecz zywotha | mego, dzyen y godzyna | oddzyelenya dusse moyey | od czyala mego, szmyercz | moye, odpoczynyenye y | powstanye dusse moyey, | (*276*) ze wszyczkemy szwyątymy | y wybranymy thwemy | mylymy panye, tobye | nyechay bądzye czescz y | chwala, nynye y zawzdy | y na wyeky wyeczne, Amen. | Bozye, genzes rącze th- | woye y nogy thwoye, | szyercze y wszyczko czyalo | thwe za nasz za grzeszne | na drzyewye szwyatego | krzyza raczylesz zawyeszycz | y koroną czyrnyową od | Zyduow na zganbyenye | thwego naszwyączssego | czyala na glowye raczyles | czyrpyecz, y pyecz ran za | (*v.*) nasz za grzeszne na wysze- | lyczy* szwyatego krzyza | raczylesz czyrpyecz, y twą | naszwyątszą krwyą ra- | czylesz nasz odkupycz, day |

---

[1] Litery *ij* w „zdrowije“ przekreślona.

nam, proszÿmÿ panÿe, | dzÿszÿa ÿ na kozdÿ dzÿen | vzÿthnÿ* zwÿczaÿ szwÿe- | theÿ pokuthÿ, wzdzÿerz- | enÿe skromnosczÿ, pokor | nosczÿ, czÿstoszczÿ, szwÿa- | tloszczÿ szmÿsluow ÿ ro- | zumu, ÿ prawą nąką, | asz do szkonanÿa przesz | czÿe Ihesu Chryste, krolu wÿ- | eczneÿ chwalÿ, odkupÿ- | czÿelu szwÿatha, gÿen | (*277*) z bogem oczczem ÿ z duch- | em szwÿąthÿm zÿwÿesz | ÿ kroluÿesz, buog przes | koncza po wsze wÿekÿ wÿek*, | Amen. |

Czterdzÿesczÿ thÿsząncz ÿ dwa | thÿsząncze trzÿdzÿeszczÿ ÿ | szescz dnÿ odpusta przÿda- | lÿ dwa papÿezÿe od theÿ | modlÿthwÿ, Amen. |

Bozÿe, ktorÿsz rzekl | przes proroka, ÿa | mÿszlą mÿszlÿ pokoÿa | a nÿe vdrączenÿa, boze, | boze moÿ, bądz a pamÿe- | taÿ we mnÿe pokoÿ a | nÿe vdrączenÿe, a nÿe za- | chowaÿ moÿe zloszczÿ | (*v.*) na potem, alÿe mÿ daÿ | boÿasn twoÿą szwÿetą, | czÿstą ÿ boÿazn, ktorabÿ | we mnÿe trwala na w- | ÿekÿ wÿekom. Pokornÿ | Ihesu, ktorÿsz rzekl ÿ nad | ktorÿm ÿa odpoczÿwam, | ÿedno nad pokornÿm ÿ | spokoÿnÿm, vpokorz szer- | cze moÿe przed oblÿczno- | sczÿą thwoÿą, asz vznam | ÿą szwoÿą nadze ÿ two- | ÿe mÿloszernoscz, bÿch | mogla szÿebe wzgardzÿcz, | a thobÿ mÿlÿ panÿe w | nÿektore czassÿ spodobacz | szÿe, ÿszbÿch mogla szla- | (*278*) macz wolÿą moÿą za | wolą twoÿą ÿ wzÿącz | krzÿz moÿ a nasladowacz | czÿebe Crÿste, ÿszbÿch | tesz nÿcz nÿe pożądala mÿ· | lÿ panÿe mÿlosczʼ* ona, | ktoreÿ szwÿath od czÿala | nÿe moze, ÿszbÿch czÿebe | zÿe wszÿczkego szÿercza ÿ | ze wszÿczkeÿ dusse ÿ ze wsz- | ÿczkÿch ssÿl moÿch mogla | mÿlowacz ÿ chwalÿcz, tobÿe | szluzÿcz ÿ czÿebe szluchacz | asz do szmÿerczÿ wÿerzÿcz | podlug wÿarÿ krzÿesczÿ- | anszkeÿ, blÿznÿe szwe | ÿako szama szÿebe mÿlowacz, | (*v.*) ÿ daÿ mÿ mÿlÿ panÿe | skromnoscz, abÿch zagrz- | ÿwdzÿenÿe* ÿ przÿkrosz- | czÿ dlÿa gÿmÿena th- | wego moglabÿch szno- | szÿcz, przÿdąly naprzecz- | ÿw mnÿe przeczÿwnosz- | czÿ, nÿe bąda szÿe bala, | ÿeszlÿ sczÿeszczÿe nÿe po- | dnÿeszÿe mnÿe, szercze | moÿe zrządzÿ mÿlÿ pa- | nÿe mÿedzÿ przeczÿwn- | osczÿamÿ moczne, a | medzÿ sczÿeszczÿm pokor- | ne, ÿ wÿsluchaÿ mÿe | mÿlÿ panÿe za wszÿtek | lud krzÿesczÿanskÿ, zÿwÿ | (*279*) i marthwÿ, ÿ za wszÿtkÿ | znaÿome moÿe ÿ przÿ- | aczÿele moÿe, ÿ za thÿ, | ktorÿmem szÿe spowÿe- | dala ÿ za ktorÿm kolÿm* | powÿnnabÿch thweÿ | szwÿetaÿ* mÿlosczÿ pro- | szÿla. Tÿ mÿlÿ panÿe | wszÿczkÿch strzez ÿ obro- | nÿ w szlowÿe thwem, | ÿ szmÿluÿ szÿe nade mną | przesz zastąp ÿ zaszlugą | szwÿąteÿ matkÿ thweÿ, | dostoÿneÿ dzewÿczÿe, | ÿ wszÿtkÿch szwÿąthÿch | thwoÿch, ktorzÿ mÿe | przeklÿnaÿą ÿ zle ządaÿą, | (*v.*) a tÿ mÿlÿ panÿe raczÿ | vblogoslawÿcz na onÿm | szwÿeczÿe, a nÿe vstaw- | ÿaÿ gÿm tego za grzech, | bocz nÿe wÿedzą, czo czÿ- | nÿą, a' wÿszluchaÿ mÿe | slugą szwego, za ktorego* | thÿ nÿewÿnnÿe na krzÿ- | zu wÿszal, ÿa grzeszna | poleczam szÿe tobÿe | w' rącze, abÿ mÿe nÿkth | nÿe wząl z rąką* twoÿch, | ale bąnda szluchala

czẏe- | bẏe, mẏlowala czẏebe, | naszladowala czẏebẏe | na wẏek wẏekom, kto- | rẏ krolnẏesz ẏ zẏwẏes, Amen. |

Ktorẏkolwẏe czlowẏek tha | modlẏtwą wẏpẏszaną | (*280*) badzẏe mowẏl przesz yeden | rok na kozdẏ dzen, tedẏ z | ẏego pokolenẏa pẏethna- | sczẏe dusz z mąk bądzẏe | wẏbawẏeno ẏ pẏethna- | sczẏe grzesznẏch bądą na- | wroczenẏ, ẏ pẏetnaczczẏe* | w dobrẏm stadlẏe bądą | potwẏerdzenẏ, ẏ then otrzẏ- | ma laśżką przespẏecznosz- | czẏ ẏ gorzke szkrussenẏe | ku vznanẏu wszẏtkẏch grz- | echow, Amen. |

O nadobrothlẏwszẏ | Ihesu Chryste, weẏzrzẏ | na mẏe na nẏedostoẏ- | ną grzesznẏczą, szluzeb- | nẏczka thwoẏe, oczẏma | thwego naszwẏączsszego | mẏloszẏerdzẏa, ktorẏmesz | (*v.*) wzglądnąl na Pẏetra w- | ẏamẏe rzewno placząncze- | go, na Marẏą Magdale- | ne na godzẏech, ẏ lotra | na krzẏzu wẏszączego, | tak mẏ szkuchą* vkazẏ dla | twẏch pẏecz ran, ẏszbẏch | s Pẏotrem apostolem grze- | chẏ moẏe oplakala, a sz- | wẏątą Marẏą Magdale- | ną doszkonale czẏebe mẏ- | lowala, a z lotrem w nẏe- | beszkẏm Iherusalem czẏe- | bebẏch wẏdzala, Amen. |

Od theẏ modlẏtwẏ dwadze- | sczẏa lẏat od smyertelnẏch | grzechow odpustuow, | modlẏtwa s. Bẏernartha | barzo czudna. |

(*281*) Daẏ mẏ; proszẏe czẏebe | wszechmogączẏ ẏ mẏ- | loszernẏ panẏe bozẏe, to, | czo ẏest tobẏe lubo, gorą- | czo ządacz, rostropnẏe szu- | kacz, prawdzẏwẏe vznacz | a doszkonale spelnẏcz ku | chwale ẏ szlawẏe gẏmẏe- | na thwego. Srządzẏ stad- | lo moẏe, daẏ mẏ tho, cze- | go ode mnẏe ządasz, bẏch | vmẏala ẏ chczẏala ẏ mo- | gla czẏnẏcz, ẏako ẏest po- | trzebno ẏ vzẏteczno du- | szẏ moẏeẏ; drogą mẏ kto- | bẏe bąndz przẏespẏeczną, | prostą ẏ doskonalą, nẏe- | vstaẏączą mẏedzẏ sczẏasz- | czẏm ẏ przẏeczẏwnosczẏamẏ, | (*v.*) bẏch w csẏasczẏu*[1] nẏe bẏla | w pẏchą podnẏessona, a | w nẏesczẏaszczẏu rosspaczą | nẏezdradzona, w zadneẏ rzeczẏ nẏe bąndz mẏ wẏe- | sselẏe, yedno w teẏ, czo mẏ | pomaga k tobẏe, w żądneẏ | rzeczẏ nẏechaẏ nẏe bądą | zasmączona, ẏedno w teẏ, | czo mẏe odwodzẏ od czẏebe, | abẏch nẏkomu lẏuba bẏcz | nẏe ządala albo mẏeszẏecz* | szẏą bala, ẏedno tobẏe; | mẏrzenẏ mẏ nẏechaẏ be- | dą wszẏczẏ szkodzące rze- | czẏ prze czẏe, a mẏlẏ mẏ | bądczẏe* wszẏtkẏ twe ẏ | thẏ bozẏe wẏączeẏ, nẏzlẏ | wszẏtko stworzenẏe, przẏ- | kro mẏ bądz wẏesselẏe, | (*282*) ktore ẏest prses czẏebe, | anẏ mẏ czo ządlẏwo bądz, | ẏesz ẏest nẏe s tobą, mẏla | mẏ bądz robota, yasz ẏescz*[2] | prze czẏe, a teszklẏw mẏ | bądz wszelkẏ pokoẏ, ẏen | ẏest nẏe w tobẏe; daẏ | mẏ boze szercze moẏe | czasto k tobẏe sprawẏacz, | a grzechẏ me z umẏslem | polepsenẏa zaluẏącz,

---

[1] = w szczęściu. [2] = jest!

roz- | wazacz, vczÿn mÿe boze | moÿ pokorną przes rosz- | puszczÿenÿa, szmąthną | przesz zdradzenÿa, stalą | przesz trudnosczÿ, rączą | przesz lechkoszczÿ, praw- | dzÿwą przesz dwoÿakosczÿ, | boÿazną przes rospaczÿ, | (*v.*) w tobÿe nadzÿeÿe maÿą- | czą przes szmÿaloszczÿ | blÿznÿego karacz, przesz | obludnoszczÿ a ÿego szlo- | wem ÿ przÿkladem lÿe- | pszÿcz przes pÿsznoszczÿ; | daÿ mÿ bozÿe moÿ, bÿch | bÿla poszluszna przesz od- | mawÿanÿa, szkromna | przesz szÿemranÿa, daÿ | mÿ naszlodszÿ bozÿe sercze | czuyącze, ÿegozbÿ zadna | rzecz szwÿeczka od czÿebe .| nÿe odwÿodla; mÿszlenÿe | daÿ mÿ twarde, ÿegoz | bÿ zadna rzecz [1] szwÿeczka | od czÿebÿe nÿe odwÿodla [1], | zle żądanÿe od czÿebÿe | nÿe odtargnalo, daÿ mÿ | (*283*) szercze nÿeprzÿewÿczÿe- | zone, yegoszbÿ zadne | nÿe pomdlÿlo czÿrpÿenÿe; | daÿ mÿ proste, ÿegoszbÿ | z ossobna nÿe szkrzÿwÿl | zlÿ vmÿsl, daÿ mÿ panie | bozÿe rozum, czÿebe poz- | nawaÿączÿ, pÿlnoscz czÿe- | be szukaÿączą, mądroscz | czÿebe naÿduÿączą, bro- | ÿenÿe tobÿe lube, trwa- | loscz czÿebe naÿduÿączą, | wÿerną nadzÿeÿą czÿebe | dostopuÿączą*, w makach | czÿrpÿenÿe przes pokuthą | thwego wÿessÿela, w nÿe- | bÿe pozÿwanie przesz | chwalą, yenze zÿwesz ÿ | kroluÿesz bog na wÿekÿ | wÿekom, Amen. |

(*v.*) Zdrowasz Marÿa, ktoras | od szwÿąthey troÿcze od | wÿeka wÿbrana panną | ÿ matką bozÿą. | Zdrowas Maria, ktorasz | szÿe poczala przes pÿrwo- | rodnego grzechu w zÿw- | oczÿe thwoÿeÿ mathkÿ | szwÿentheÿ Hannÿ. | Zdrowas Marÿa, ktorazes | wszÿtkÿ zlÿ duchÿ prze- | mogla. | Zdrowas Marÿa, ktorazesz | wszÿtkÿm kaplanom ÿ | pannam wzor czÿstosczÿ dala. | Zdrowas Marÿa, | ktorazesz wszÿtkÿm grzesz- | nÿm ÿ rozpaczaÿączÿm | ÿ tesz wszÿtkÿm wÿernÿe | (*284*) pokuthuÿączÿm mathką | mÿloszczÿwą zostala. | Zdrowas Marÿa, ktorazesz | w tÿm zÿwoczÿe szmÿercz | matkÿ Yawÿ* [2] pogrązÿla. | Zdrowas Marÿa, nÿevzÿ- | tecznego szwÿatha rzecz- | nÿczko ÿ oblubÿenÿczo ÿ | tesz nÿepokalona* rodzÿcz- | elko Ihesu Chrysta. | Zdrowasz Marÿa, ktora- | zesz zÿwÿ koszczÿol, zÿwego | boga porodzÿla. | Zdrowas Marÿa, nÿeba | ÿ zÿemÿe nawÿssÿ przÿ- | bÿtku bozÿ. | Zdrowas Marÿa, ÿego | matko mÿla, ktorÿ nÿe | ÿest wzÿąthÿ albo ogarnÿonÿ | od tego szwÿata. | (*v.*) Szdrowas Marÿa, ÿsz przes | czÿe lekarz dobrÿ nÿe- | mocznÿm szÿnom Yaw- | ÿnÿm od boga occzca ÿest | zeszlan. | Wessel szÿe Marÿa, ma- | tko boza, dzewÿczo | nÿepokalona. Wessel sze | panno Marÿa, ktorasz w | zÿwoczÿe [3] od angÿola przÿ- | ÿala pozdrowenÿe. Wesz- | el szÿe panno Marÿa, kto- | ras w zÿwoczÿe ruszaÿą- | czego boga ÿ czlowÿeka, | o ÿakÿezesz szlodkoszczÿ | nÿewÿmowneÿ bÿla | napelnÿona, noszącz mÿ- | (*285*) losznego Ihesusza w szobÿe. | Wessel szÿe panno Marÿa, | ktoras od szwÿetheÿ Helzb- | ÿethÿ ÿ od szwÿatego | Yna* [4] w zÿwoczÿe

---

[1] Wyrazy „rzecz szwijeczka | od czijebije nije odwijodla" przekreślone.
[2] = Ewy. [3] „w zijwoczije" przekreślone. [4] = Jana.

matkÿ | ÿego wÿsnąna matką | bozą. Weszel szÿe panno | Marÿa, ktoras porodsÿla | szwÿatlosez wÿekuÿsteÿ | szwÿatloszczÿ. Weszel szÿe | panno Marÿa, ktorasz | pastowala*, karmÿla, ką- | pala, powÿÿala ÿ w ÿasl- | kÿ pokladala ÿako cslo- | wÿeka Ihesu Chrysta, bozego | szÿna, ÿ pÿerszamÿsz szwÿ- | mÿ szwÿąthÿmÿ ÿego | karmÿla, ale ÿako boga | (v) chwalÿla ÿ ÿemusz szÿe | modlÿla. Weszel szÿe pan- | no Marÿa, ktorasz szwego | szÿna ÿ boga oÿczu bo- | gu offÿe-rowala w koszczÿe- | le a w racze Szÿmeonowÿ | dala. Weszel szÿe panno | Marÿa, ÿześs bÿla pozdro- | wÿona od szwego szÿna | mÿlego po ÿego z marth- | wÿch wstanÿu. Weszel sze | panno Marÿa, ÿzesz bÿla | poszdrowÿona od [1] w nÿebo | z welkÿm wesselÿm wzÿe- | tha, od szwego mÿlego szÿ- | na oblapÿona ÿ ku pÿersz- | am przÿtulona, a przesz | dzÿewÿecz korow angelskÿch | prowadzona ÿ od szwÿą-teÿ | (*286*) troÿcze przÿwÿtana a | na prawÿczÿ poszadzona | ÿ vkoronowana. Wesel sze | panno Marÿa z oÿczem ÿ | szÿnem ÿ z duchem szwÿ- | ąnthÿm, Amen. Veszel szÿe | panno Marÿa, ktoraszesz | od wszÿtkÿch angelubw | ÿ od wszÿtkÿch szwÿątych | ÿ grzesznÿch na wÿekÿ | wÿeczne vwÿelbÿona. | Prosz za namÿ bbga panno | naszwÿąthsa Maria, Amen. |

C z c z e s z ÿ e w z ÿ w o c z ÿ e s z w ÿ- | e n t e g o B e r n a r t h a, ÿ z ÿ e z l ÿ | d u c h r z e k l ÿ e m u: W ÿ e m | oszm wÿrsuow w Zolta- | rza, ktokolÿbÿ ÿe na kozdÿ | (v.) dzÿen mowÿl naboznÿe, | then mÿgdÿ* nÿe bądzÿe | zatraczen Tedÿ s. Bÿern- | arth zaklął ÿego, abÿ mu | ÿe vkazal, alÿe zlÿ duch | vkazacz gÿch ÿemu nÿe ch- | czÿal. S. Bÿernarth rzekl, | ÿa ÿe dobrze naÿdu* tÿm | obÿezaÿem, ÿzÿe na kozdÿ | dzÿen Zoltarz czalÿ bądą | mowÿcz, a tako ÿ thÿ osm | wÿrszow zmowÿe. Ten | zlÿ duch vslÿssawszÿ s. | Bÿernartha, ÿzÿe chcze | tako wÿelÿe dobrego | czÿnÿcz, natÿchmÿaecz* | ÿemu ÿe wzÿawÿl, a | pÿrwszÿ wÿrsz then ÿest: | (*287*) Panÿe oszwÿeczÿ mo- | ÿe oczÿ, abÿch nÿgdÿ | nÿe vsnął w szmÿerczÿ, | abÿ nÿgdÿ nÿe rzekl nÿe- | przÿaczÿel moÿ, przemo- | glem naprzeczÿw ÿemu. | W racze thwoÿe gospodi- | nÿe polÿczam* duch moÿ, | zbawÿlosz mÿe bozÿe, zba- | wÿczelu moÿ. | Mowÿlem ÿazÿkem mo- | ÿm, wzaw [2] mÿ gospodÿ- | nÿe szkonanÿe moÿe | a ÿ lÿczbą dnÿow moÿch, | ktora ÿest, bÿch wÿedzÿal, | czo nÿedostawa mnÿe. | Vczÿn sze mną znamÿe | w dobroczÿ, abÿ wÿzrzelÿ* | (v.) czÿ, ktorzÿ mÿe nÿenawÿ- | dzelÿ, abÿ zeszromoczenÿ | bÿlÿ, ÿzesz thÿ gospodÿ- | nÿe wspomogl mÿe ÿ | vwÿeszÿelÿlesz mÿe. | Szlamales przÿkowÿ mo- | ÿe, a tobÿe bądą offÿero- | wal obÿeta chwalÿ, a gÿ- | mÿenÿa bozego bąda w- | zÿwal. | Zgÿnala ÿest vczÿecha | ode mnÿe, a nÿe ÿest, kto- | bÿ szukal dusse moÿeÿ. | Wolalem k tobÿe gospodnÿe, | rzeklem, tÿ ÿesz nadzÿeÿa | moÿa, czÿąstka* moÿa | w zÿemÿ zÿwÿączÿch. | Zbaw

---

[1] „poszdrowÿona od" przekreślone. [2] = wzjaw, objaw.

mye gospodnye | szługą thwego, w tobye | (*288*) nadzyeye mayącego, | zeszlyi my pomocz z wyr- | chu a z nyeba obrony mye. |

Pyecz paczyerzy y Zdrowe Marye, | ktore rzeczy zakonyczama | w szobye myecz. Pyrwsze | chwalebne rzeczy w per- | sonye zakonney czaskoscz | postawy czyala szwego. | Wtore staloscz y mocznoscz | w uczynkach. | Trzeczye my- | loscz pospolytoszczy. Czwar- | te person nyeprzyyem- | noscz. v czystoscz y wszel- | kego przyyeczye. vj myl- | czenye y zawzdy thyche* | mowenye. vij czyrplyw- | oscz w wszelkey rzeczy. viij zloszczy za zloscz nyewraczanye. | (*v.*) ix lagodne odpowyedanie. | x roszpusznoszczy szye | wyarowanye. xj czaste | robotowanye. xij. szerczem | nygdye* nyeproznowanie. | xiij prawe spowyedanye. | xiiij rychle odpusczyenye. | xv krzywdy wszelkyey | odpusczyenye. xvj namn- | eyszego nyedostatku | wyarowanye. xvij sz- | wyątego Pyszma szlu- | chanye. xviij przy stole | nabozne mylczenye. | xix w korze vczlywye czya- | la zachowanye. xx sz ko- | ru zadne nyewychodze- | nye, alyesz bądze mod- | lytwy dokonanye. | (*289*) xxi nyedostatkow szye- | strzyncz kych znoszenie | y tesz wspomozenye. | xxij vczczywosczy spolne | dawanye. xxiij zadney | nyepoządzanye*. xxiij sza- | mey szyebe wzgardzenie. | xxv szwyata wzgardzenie. | xxvj nabozenstwa na- | bywanye, bo nyedoszycz | yest myecz czyste szom- | nyenye, alye myecz o lasz- | ką bozą praczowanye. | xxvij o bodzye zawzdy | myszlenye, a tak przy- | kazanye bozye zacho- | wasz, a po tym zywoczye | wyekuysty otrzymasz, Amen [1]. |

(*290*) Kląscząsz [2], tego chcze | mathka boza vvese- | licz, a na gego osta- | tecznym konczv vy- | bavycz od wschyth- | kyey czyąschkosczy. |

O thy nadostoy- | nyeyscha, vybra- | na rodzyczyelko bo- | za, o thy szlothka | y szczodra na kozdy | czas panno Maria, | ia vboga vyelka | grzeschnycza na- | (*v.*) pomynam czyą tego | vyelkyego szmvth- | kv y serdecznego | czyrpyenya, ktorem | twoye roszkoschne pa- | nyenskye, mathczy- | no szercze vyerne, | zranyono bylo w o- | statecznym, zaloblу- | wym a szmvthnym | rostanyu, gdy tvoy | myly szlothky szyn | od czyebye, szvoyey | opvsczoney mathky, | (*291*) szyą rozdzyelyl y | chczyal ivsch gycz | na szvoyą gorzką | mąką, aby nas od- | kvpyl. O thy kro- | lova nyebyeska, w | yakyey vyelkyey | teskłyvosczy, o w | yako vyelkym czyr- | pyenyv bylo tedy | tvoye mączyerzyste | szercze, po pozegnanyv | tvego dzyeczyączya, | kyedy kozdeslovo (*v.*) przenyknalo szercze | y dvschą y wschyt- | ky tve wnątrzno- | szczy. O pany szvyą- | tha, ya napomynam | czyą przez thy za- | lobylyve szlova y po- | stavy, ktorymysz sve- | go mylego szyna

---

[1] Karta 289 v. próżna. [2] Odtąd do końca, t. j. do k. 310, pisane wszystko ręką starego ojca r. 1527, charakterem większym i pełniejszym, znacznie różnym od pisma poprzedzającego.

pro- | szyła, zeby on tego | okrvthnego y szmąt- | nego czyrpyenya nye- | chal, any szyą na | thą mąką poddawał, | (*292*) abo yzeby tobye, | szvoyey mathcze zalo- | blyvey, dopuscvyl s szo- | bą vmrzecz, ktora | taka modlytva tvo- | ya nye byla vyslv- | chana. O skrynko* | dvcha szvyątego y | szlothka mathko w- | schey laszky y mylo- | szyerdzya, yako tham | byly szmąthne tvoye | szlovą zaloblyve, kto- | re przenykaly szercze | tvego mylego szyna, | (*v*.) gdy yemv tvoye | maczyerzyste spol- | ne zalovanye czyą- | schsze było, nysch | yego wlasna mą- | ka, ktorą on thak | przykro noszyl, ya- | koby ivsch pravye | czyrpyał. O thy | blogoslavyona nad | wschytky panye, | yako nyeczyrplyve, | yako zaloblyve, | yako bolesthne by- | lo tho szmvthne | (*293*) rostanye. Ach o | szlachethne panyen- | szkye szyercze, ya | napomynam czyą | dzyszya tego, yze | z vyelkyego szmąt- | kv byly szkrzyzova- | ne wschytky tve | maczyerzyste w- | nathrznosczy, bo | nye byl nygdy gor- | czeyschy* szmvtek, | any tesch byl ony, | gdy mylschego dzye- | czyączya, o thy | (*v*.) czyrplyva mathko | ten ras ogarnyo- | na vyelką barzo | tesklyvosczyą, dlya | rozlączenya tvego | namyleyschego | dzyeczyąthka. O | maczyerzynskye | szercze, thysz mogło | dobrze movycz s pro- | rokyem, o vy w- | schysczy, ktorzy gy- | dzyeczye po drodze, | yesthlysczye vy- | dzyely abo slyschely | (*294*) zalosczy y szerdecz- | ne bolesczy thym | rowne, ktore ya | dzyszya czyrpyą. | O kto da glovye | moyey vody, a mo- | gym oczam stvd- | nya złesz, yzebych | ya thy dny y no- | czy plakacz mogła | zaloblyve rosta- | nyę mego dzyeczyąt- | ka, bo wschelkye | veselyę, ktorem | kyedy myała, o | (*v*.) broczylo my szyą w | szmvtek y ve wschyt- | ka nyepoczyechą y | w serdeczną gorzkoscz. | O thy slothka math- | ko, dzysz nyechacz | bądzye pozdrovyona | od tvoyey nyedostoy- | ney slvgy tvoyey* | dvscha tvoya czy- | sta, ktora szmvth- | na yest asch do | szmyerczy. O zalo- | blyve rostanye tve- | go mylego szyna, | (*295*) ia czyebye proschą, | yzeby szyą thy nye | raczyla dzyelycz o- | de mnye ve wschyth- | kych potrzebach, czyą- | schkoszczyach y w smvt- | kach moych, a oso- | blyvye w thą zaloblyvą godzyną mey | szmyerczy, yzeby raczy- | la moyą grzeschną, | zmazaną dvscha przy- | yącz w tvoyą laska- | vą maczyerzystą obro- | ną, yzeby ona przez czyą | (*v*.) mogla vcz*[1] vyeczne- | go rozlączenya od | czyebye y od tvego | myloszyernego szy- | na. Blogosłavyo- | na nyechay bądzye | tvoya napoczlyw- | scha głova, ktorasz | thy szmąthna math- | ko dzyszya tako za- | loblyvye szklonyla | na szercze tvego my- | lego dzyeczyąthka, | przez czosch thy ye- | (*296*) stesz pyeczolovala, yze- | byz* go od straschly- | vego czyrpyenya szmyer- | czy odvyodła, ktore | szyą przyblyzalo, gdz- | ye wzdy myloscz tve- | go szyna zvyczyązy- | ła, ktora myal kv | czlovyeczemv rodza- | yovy tvoye math- | czyno ządanye y | prozbą. O thy pa- | nyenska mathko, | thako zvyczyąsch | (*v*.) tvoyą maczyeristą* | myloscz

---

[1] = uć, ujść.

przeczyw | tvemu mÿlemv szÿ- | novÿ, yego ządayącz | dnya mego zesch- | czÿa, yzeby myą | raczÿl polÿczÿcz | myedzÿ pokolenya | vÿbranÿch szynov | Israhelskych. Blo- | goslavyonę szą tvo- | ye szvÿąthe vschÿ, | ktore bolescz czyrpÿa- | lÿ od szmvthnych | slow pożegnanÿa | (*297*) y rostanÿa tvego dzÿe- | czyączya, y od vÿlÿ- | cząnÿą yego mąkÿ, | gdÿ kozde szlovo prze- | strzelało tvoye sz- | mvthnę mąthczÿ- | no szercze, ktore | przekravalo y zra- | nyało tvoye szmvth- | ne szÿercze nyeczyr- | plyvą bolesczyą. | O thÿ szlothka mat- | ko otrzymaÿ mÿ, | yzebych ya mogla | szlyschecz tvoÿa | (*v.*) przyczyną czasv | y godzynÿ szmÿer- | czy moÿeÿ thÿ | szlothkÿe szlova | tvego szyna, ktore | on bądzye movÿł | na ostatecznÿm | szvÿm kązanÿv. | Blogoslavyone nÿe- | chacz bądą tvoye | nayasnÿeÿsche o- | czÿ, ktore szą bolescz | czyrpÿalÿ y napel- | nyone szą gorączÿ- | (*298*) mÿ y krvavÿmÿ | zlzamÿ, ktore szÿą | dobyvalÿ z naw- | nątrznÿeyschÿch | gląbokosczÿ szerdecz- | nych, gdysz ivsch | vÿdzyała, yzesz te- | dysch myala bÿcz | rozdzyelona, y sstra- | dacz yesz myala tve- | go namÿleÿschego | szyna thego | dzyszyeyschego cza- | sv, tedÿ vÿplÿnąlÿ | (*v.*) onÿ gorącze zlzy | tvego mylego dzÿe- | czyączÿa w spol- | nÿm szmączenyv | szs* tobą, szvoyą mÿlą | mathką, o ktoreÿ | on vyedzÿal, yze | ÿa opvsczÿcz myał | bez zadnego poczÿe- | schenÿa a thysz | wneth szlyschecz mÿa- | la tho straschlyve | poselsthvo yego smąt- | nego ÿathsztva. | Eÿa thÿ mathko | (*299*) boza, przebÿthkv- | wschelkyego mÿlo- | szyerdzÿa, ia czÿe- | bye proschą prez* | tvoÿe gorącze ma- | czyerzÿste zlzÿ, ÿze- | bysz thÿ mnÿe otrzÿ- | mala od tvego mÿ- | lego szÿna zlzÿ gorz- | kyego zalovanÿa | za czÿaschkoscz mo- | ÿch rozmagÿthych | grzechow, przez kto- | re yzbÿch zaslv- | zyla zvpelne odpv- | (*v.*) szczenÿe grzechow | przed moym osta- | tecznÿm konczem, | a yzebÿch ya v- | chovana bÿla przed | straschlyvÿmÿ czyem- | nosczÿamÿ, tho yest | przed vÿecznÿm | placzem y skrzyta- | nym* zębow. Blo- | goslavÿone nye- | chacz bądą tvoye | rvmÿone y przÿ- | ÿemne vsta, ktore | (*300*) dzÿsz pravÿe zmar- | le ÿ blade szyą ssta- | lÿ przed maczyerzÿ- | sta zalosczÿą, y zble- | dzyałÿ* od tvogÿch | navalnÿch ÿ czasto | padaÿączÿch zlez, | ktore maczyerzÿ- | stÿm czalovanÿm | dzÿsz nye moglÿ po- | czyeschonÿ bÿcz, | anÿ vcz* szmyerto- | bladnÿch* varg tve- | go yedynego szÿna, | (*v.*) kthore szyą dzÿsz | bez szerdecznego y | szynowskyego za- | lovanÿa od czyebÿe, | szvoÿeÿ zalosblyveÿ | mathkÿ, rozdzyelÿ- | ło. Thesch zaloblÿ- | ve plakanÿa bysczÿe | wspołek zlozylÿ | szyn s tobą szynow- | skyey mÿlosczÿ, ÿ | thy od tvego szÿna | z maczyerzystey vyer- | nosczÿ, ÿzebysz | (*301*) nye odstąpyla. Ia | czyebye proschą, | o thÿ slothka mat- | ko ÿ czÿsta pan- | mo Maria, yze- | bysz thy mnye ra- | czyla otrzymacz od- | pvschczenÿe v tvego | szyna, yzem szyą | kyedÿ przevÿnÿła | mÿmÿ grzeschnÿ- | mÿ vstamÿ naprze- | czyw memv blyz- | nemv, vwloczsztvem, | (*v.*) vrąganÿm ÿego | czczÿ, przetho ÿze- | bych ÿa od czyebÿe, | myloszÿerneÿ mat- | kÿ, ostrzezona bÿ- | la, abo vchovana | od straschlÿveÿ | mąkÿ. O thakye | marne vczÿnkÿ | prorok o ta-

kych | movẏ: Gych vsta | bądą gorzecz, ya- | ko vapẏennẏ pẏecz, | a gẏch krthan | (*302*) szmyerdząncza sarka, | a gẏch pẏczẏe yest | z ẏadem vązovym. | Blogoslavyone nẏe- | chacz bądą tvoẏe | szvẏąthe ramẏona, | ktore dzyszẏa obla- | pyłẏ blogoslavẏo- | nẏ ovocz tvego | panẏenskyego zẏ- | votha. O thẏ ma- | czyerzynskẏe ẏ pa- | nyenskẏe szercze, | then tho ovocz | (*v.*) tvego szyercza, tvo- | ya krew y czyało, | wneth myalo vyąd- | nącz y schnącz na | drzevẏe szvẏątego | krzẏza, y zdeptan | myal bycz od nog | nyemẏloszyernẏch, | przetho oblapylẏ | tvoye szvyąthe | maczyerzẏste ramẏo- | na y ogarnyałẏ | bez zadnego prze- | stanya z maczye- | (*303*) rzystym ządanẏm | y z vẏelką myloscẏą | k sobye przyczysnąlẏ, | yzebẏ moglẏ vdzy- | erzecz szvego szmvt- | nego szyna. Alẏe | yego mylosc, ktorą | myal k nam, opv- | sczyla dzẏszẏa szẏ- | nowską przẏyaszn | naprzeczẏw tvoẏeẏ | tobye* szvoyeẏ szmvt- | ney y zaloblẏveẏ | mathcze, przetho | (*v.*) o panno zamknẏ mẏą | myodzẏ ramyona | tvoyeẏ maczyerzy- | steẏ myloscẏ w s- | traschlyvą godzy- | ną mego zeszczẏa, | gdy ẏa nye bądą | vyedzyecz, kądẏ | szyą podzyecz mam. | O panẏ, kterẏ | wlasna yest do- | brocz y dobrovol- | nẏe chczesch bẏcz | wschem na pomo- | moczẏ, tedy racz | (*304*) przyẏącz dvschą mo- | yą pod tvoyą ma- | theczną* obroną, | przed dẏabelskẏm | szmokyem ẏeẏ ra- | czẏ strzecz y moẏch | wschythkych przẏ- | ẏaczẏol nyeoposczẏcz, | y wschythkych lv- | dzẏ szmvthkẏ ẏze | bysz raczyla gẏm | obroczycz kv wsche- | mv poczẏeschenyv, | yzbẏ szẏą moglẏ | (*v.*) vesełycz* w mylẏm | bodze y w dvsch- | nym zbavẏenẏv. | Blogoslavẏone nẏe- | chacz bądą tvoẏe | naszvyąthsche no- | gẏ, ktore dzẏszẏa | sz takẏm drzenẏm | chodzẏlẏ, s trvchle- | nym ẏ omglenẏm | tvoye myle dzye- | czyą provadząncz | zaloblyvą drogą, | gdzyeszczye szẏą vẏ | (*305*) mẏely rostacz s tako | vyelkẏm serdecz- | nẏm zalem ẏ z vyel- | kym vylanẏm zles. | O yako laskave dzẏą- | kovanẏe tvogo my- | lego szẏna k tobẏe | a tvoye k nyemv, | mathko mylosczyva. | Ach thẏ chvalebna | panno Maria, vczẏn | myą vbogą grzesch- | nẏczą vcząsznẏcz- | ką tvoych zles, yze- | bych s toba zmyąk- | (*v.*) czona była, a moya | dvscha ẏzeby szẏą | rospalyla w na- | boznym rozmẏsla- | nẏv tvego szmat- | nego ẏ zaloblyve- | go czẏrpẏenya | y tvego dzyeczẏą- | czẏa. O Maria, | napomẏnam czẏą | z onego mgnẏe- | nya oka, ktorym | yesz thẏ Iezusovẏ, | thvemv mylemv | szẏnovẏ, vkazovala, | (*306*) gdẏsz za nẏm patrzala a yegosz | daley vẏdzyecz nẏe | mogla. O thy ma- | czyerzẏste szẏercze | napomẏnam czẏą | o tho zaloblyve wro- | czenẏe, kyedẏ thẏ | zaloblyvym wzdẏ- | chanẏm y plakanym | z maczẏerzẏstą zalo- | bą ẏestesz doprova- | dzona, o yako szm- | vthna szynogardlycz- | ka, ktora straczẏla | (*v.*) szvoyą mẏloscz a za- | dnego poczẏeschenẏa | vyączeẏ dostacz | nye moze. O glą- | boka stvdnẏczo | schczodroblẏvosczẏ | y mathko mylo- | szyerdzẏa, prez* | tho zaloblyve ro- | stanẏe tvego mẏ- | lego szẏna od czye- | bye, yego zaloblẏ- | veẏ mathkẏ, tedy | ya czyebẏe proschą, | yzeby my raczyla | (*307*) otrzẏmacz od tvego | mylego szẏna, yze- | by on ze wschą la- | ską

nye raczyl szyą | ode mnye oddzye- | lycz y od moÿch | wschythkÿch my- | lych przÿyaczÿoł. | O blogoslavÿona | mÿedzy wschemÿ | nyevÿastamÿ, przez | tvoyą zalosez raczÿ | mÿą poczÿeschycz | szmąthną a wspo- | (*v.*) mozÿ myą nyeszmÿa- | la, a raczy tho vczÿ- | nÿcz, yzebych szÿą | vstavyczuÿe mogla | mÿcz* w goraczey | y palayączeÿ mÿ- | losczÿ tvego dzÿe- | czÿąthka, a zagasz | ve mnÿe wschelką | nyerządną myłoscz | y mnye sameÿ y | wschÿthkyego stvo- | rzenÿa dlya te | go, yzebych bÿla | (*308*) polyczona w lÿdz- | bą* tvoÿch przÿ- | yaczyelÿ. O thÿ | dostoÿna panno | Maria, thÿ zalo- | blÿva mathko | dzysz opvschczona, | o czom ya czyebÿe | napomÿnala | ÿ tobye tho na | pamyącz przyvo-. | dzyla, y offyarv- | ÿą ÿa tobÿe thą | schesczdzÿeszÿath | (*v.*) paczÿerzÿ kv chva- | lÿe thym schescz- | dzyeszyąth godzÿ- | nam, w ktoresz | thÿ sztradala tve- | go mylego szÿna | tako zaloblyvÿe, | y proschą czyą | c thÿ mathko | myloszÿer-dzÿa, y- | zeby thÿ mnÿe | raczyla vchovacz | od wschelkÿeÿ | szromothÿ y od | (*309*) szmvthkv dvschne- | go ÿ czÿelesnego, | czesznego ÿ vyeczne- | go, ÿ mnÿe y w- | schythkÿ przÿÿa- | czÿelÿe moÿe, y | wschÿthkÿ szvoye | potrzebyznÿ pole- | czam w tvoyą o- | broną, bocz moÿe | szÿercze panno czÿ- | sta pragnÿe y lacz- | nye kv tvoyeÿ la- | szcze. Ia czyebÿe | (*v.*) proschą, o krolova | nyebyeszka, dopuscz | moÿeÿ zranÿo- | ney dvschÿ odpo- | czyvacz w lonye | tvoÿeÿ obronÿ, | yzeby moÿ zy- | voth bÿl skon- | czon y zasznąl | pod ramyonÿ | tvego myloszÿer- | dzya a moye | ostateczne vesth- | chenÿnÿe* ÿze | (*310*) bÿ bÿlo przÿyąto | w tve szercze, mego | vychodzączego dv- | cha szkrÿÿ przed o- | krvthnÿm szkarzÿ- | czÿelem y odday | moÿą dvschą me- | mv sztvorzyczyelo- | vÿ, yzebÿch czye- | bye chvalyla, w | nÿm y s tobą bez | konca vyecznÿe, | Amen. 1527. | S t a r ÿ o c z ÿ e c z n a p ÿ s a l [1]. |

---

[1] Na kartach 310 v. i 311, pierwotnie próżnych, dopisała kilka modlitw inna ręka w końcu w. XVI lub początku w. XVII.

SŁOWNICZEK
wyrazów ważniejszych.

abo albo: 63 v., 293 v.; albowiem: 35, 251, 251 v., 253 v., 258 v.
abociem, habociem, bociem albowiem: 10 v., 17, 18, 95 i indziéj.
abowiem albowiem: 124 a. v., 247, 249 v.
ach ob. hach, wach.
acz, aczby chociaż, chociażby: 123 v., 191 v., 217.
ależ, aliż aż: 136, alijsz szije w nijemoczij rostawa; 288 v., alijesz bądze modlijtwij dokonanije.
Alżbieta Elżbieta: 253.
azali, azaż czy, może: 5, 30, 33.

Bartołomiéj Bartłomiéj: 65.
Biernart Bernard: 90, 90 v., 286 v.
bociem ob. abociem.
bolestny bolesny: 292 v., bolesthne rostanije.
bratr brat: 200 v.
brojenie obcowanie: 283, broijenije tobije lube.
brona brama: 86 v.
brznieć brzmieć: 50 v.; brznij w uszu moijch.

ciale cale, wcale: 125 a., czijalije.
ciem: 13 v., przijszla czijem godzijna; 14 v., bedzije czijem mowijl; 20 v., pijsano czijem ijest.
cirpiedliwie cierpliwie: 88.
cisiąc tysiąc: 124, s czijszączem; 204, s czijszączuow.
cuderny śliczny, piękny: 59 v., plczij szlijczneij, czuderneij.
czesny czasowy, doczesny: 80 v., czesznijmij bogaczthwij; 85, w czesszną mąką; 96 v., w rzeczach czesznijch; 273 v., dobra czesne.
czta cześć: 76, bogaczthwa, czthij, roszkoszij, taoz drabijna wijedze do pijekla; 122 v., ku cztij* ij chwale; 124 a. v., ocztzowskeij cztij.
czuć czuwać, vigilare: 21, 270, 282 v.; czuć: 228 v., pokij czuijesz, ijzcek szmakuije szluzba bozija; 264, szlodkoscz na dussij czula.
czucie czuwanie, straż: 73.
czusz to jest: 48 v., 53 v., 54, 59, 69 v. i indziéj.
czyść czytać: 40 v., 140, 190 v.

chrzypt grzbiet: 125 a., poszdrowijon bądz czeszarszkij chrzijpczije.
chwapliwość skwapliwość, pośpiech: 257.

dobrowoleństwo: 55 v., z lenijwego dobrowolenstwa; 193 v., moije dobrowolenstwo.
dokonanie: 115, Xryste, ijenzesz ijest początek ij dokonanije.
dotychmiast dotychczas: 16; natychmiast: 60.
dróga droga, via: 155 v., drugo prosta; 190 v., szlodka druga.
drzewiéj dawniéj, pierwéj: 60, 184 v.
dufać ufać: 42, 131 v., 141 v.
dufałość zaufanie: 84 v.
dufanie ufanie: 142, 154.

działo dzieło: 17 v., na zijemij dzyałom ukonal; 195 v., ku dobremu dzała bozemu.
dziw cud: 44 v., 67 v.

ganiba hańba: 55 v.
glądać patrzyć: 178, na lijcze ijego zgdają ględacz.
goździ gwóźdź: 60 v., 178 v.
grzeb grabieć: 179.

habociem ob. abociem.
hach ach: 83 v., 89.
Hanna Anna: 250, 283 v.
Heliasz Eliasz: 43, 207 v.
Helżbieta Elżbieta: 74, 285.
Emaus Emaus: 207.
hortel ortyl: 85.

ikąst inkaust: 176.
ilko jakokolwiek: 181.
inedy innego czasu: 230 v.
iny inny: 33, 43 v., 157.
izali czy: 3, 3 v., 146 v.
iże który: 132.

Jawa Ewa: 284.
Jawiny Ewiny: 284 v.
jęctwo niewola: 80, 126 a., 141, 298 v.
jednacz: 234, o szijerdecznij moij odkupijczijelu bozij ij człowijeczij yednaczijn.
jedziny jedyny: 54, 54 v., 61, 118 v.
jele, jeli wiele: 55, 92, 144 v., 147.
jelko: 85 v., ijelko k nam barzo vzijtecznij; 50 v., Pijlatt ij ijelko wszijtczij ludzije od początka szwijata.
jen, jenże który: 46 v., 53, 70.
jeść jest: 282, yasz ijeszcz = która jest.

kady kędy, którędy, którą drogą: 75, kadijm ija szedl.
karmia pokarm: 191.
kiele kilka: 81, po kijelu dnij.
kiłof młotek: 179.
kleć klatka: 205.
koniecznie ostatecznie: 190, 191, 205.
konieczny ostatni: 184, 201 v., konecznij sząd bozij.
kor chór, łać. corus, chorus: 188, 256 v., 285 v., 288 v.
kożdy każdy: 17, 261 v.
krechkość ułomność: 149 v., 182, 207; 231, krewkoscz moija ijawna ijest.
krom oprócz, bez: 250.

kropia kropla: 92, ijelij kropij wodij w morzu; 121, namnijejsza kropija; 175, kropij krwije.
krtań: 126, poszdrowijon bądz krtanija; 301 v., krthan szmyerdzącza.
krześciański chrześciański: 274 v., 278, 278 v.
krzest chrzest: 272 v., 274 v.
księgi księga, książka: 230, 230 v.
kwiecie kwiat: 92, ijelije kwijeczija ij trawij na polach.

laternia latarnia: 174, z laternamij.
lechki lekki: 206 v.
lechkość lekkość: 253 v., 282.
leli poleli: 72 v., ktoz ija daremno otrzijma, lelij polelij nijcz nije czijrpijącz.
lepak znowu: 29 v.
licemiernik, licomiernik obłudnik, faryzeusz: 23, 47.
leść podstęp: 157, lest.
lściwość fałszywość, oszukaństwo: 98.
lściwy fałszywy, przewrotny: 206 v.
lutość litość: 65 v., 78, 100.
lutościw litościwy: 156, 177 v.
lutować się litować się: 58 v.

łacny łatwy: 91 v., łacznij przystęp k nijemu.
łączyć się rozstawać się: 60, gdij szije dusza łączijła s czijałem.

makuła skaza, łać. macula: 125 a. v.
marcha ścierwo: 94.
matuchna: 61, 112, 112 v.
męczennictwo męka: 57 v., 60.
meszny mszalny: 202 v., odzijenije meszne.
mgnienie oka: 60, mgnijenije oka; 252 v., w oczo mgnijenijn; 305 v., mgnijenya oka; 188 v., okem gnal.
miaszkać mieszkać: 215.
miaszkanie mieszkanie: 220.
mierziączka wstręt, obrzydzenie: 100 v., 222, 223.
mierziony wstrętny: 281 v.
migdy nigdy: 286 v.
mistrzyni: 258 v., vdzijelal ija gijch mijstrzijnija ij panija.

nączyć nauczać: 27, 34, 82, 132 v., 135, 137, 154 v., 214 v., 221 v., 226, 228, 232, 241.
nąka nauka: 27, 133 v., 206 v., 219 v., 229, 237, 245, 276 v.
nadnawyższy najwyższy: 66 v., 68 v.

nadpis napis: 40 v., napijszal nadpijsz obwijnijenija.
natychmiaść natychmiast: 286 v., natijchmijascz.
naźrzeć, najrzeć: 51 v., nijczego nije naijzrzijsz; 94, ktorzij mijluyecze boga, nije nazrzijcze zloscz.
niechać niechcieć, zaniechać: 291 v., czijrpijenija nijechal.
niedaktóry lada który, czesk. nedaktery: 208 v.
nieprzezpieczność niebezpieczeństwo: 268, 272 v.
niezliczny niezliczony: 265 v., grzechij moije szą nijezlijczne.
nikakie, nikako bynajmniéj, żadną miarą: 68, 144 v., 187 v.
nożnia pochwa od miecza: 24 v.

obiata, obieta ofiara: 175 v., 190, 287 v.
obiedziny: 75 v., dzijeczije leżącze na obijedzijnach w yaslijczkach medzij zwijrzathij.
obiesić się obwiesić się: 31 v.
obrządzenie: 142, mnije szamemu wszijczko obrządzenije szijercza szwego nijechaij obijawij.
ociętny: 206 v., oczethnego, nijebojjączego szercza.
ocz o co: 8, 12, 16, 66 v.
oczywisność oczywistość: 126 a. v., 128.
odtychmiast od tego czasu, natychmiast: 7 v., 147.
ogieni ogień: 67, ogijenij pijekelnij.
okwicie obficie: 127 v.
okwitość obfitość: 137 v., 153, 232 v.
okwity obfity: 54, 92.
osierdzisty: 100 v., kto ijest oszijerdijsthij, nije chcze odpuszczijcz.
ostawić zostawić: 17.
ostia hostyja, łać. hostia: 216.
ostydły ostygły: 53 v.
otarhały otargany, z czesk. otrhati: 82.
owa, owaciem oto, otoż: 3 v., 44, 54 v.
owszejki zaprawdę: 49 v., zapamijetam owszeijkeij; 53, offszeijkij nadostoijnijeijszij ijesz; 90, baranek bozij, ktorij zgładza grzechij szwijatha, a tako ijest offszelkij*; bynajmniéj: 93 v., mijlij bog nije offseijkeij opusczijl szwijch wijbranijch.
owszem, owszeje: 77, ij owsseije; 80 v., ij offszeiją; 89 v., ij offszem.

pakli jeżeli: 93, 195 v.
partyla cząstka, łać. partilis: 205.
pastwa pasza: 142 v., owcza, gdij na pastwije ijest.
pczoła pszczoła: 81.
piekośniejszy piękniejszy: 191 v.
pirwy pierwszy: 45, 86.
poćwirdzić, poćwierdzać potwierdzić, potwierdzać: 120, 183.
poczliwość poczciwość: 78, 254 v.
poczliwy: 295 v., napoczlywscha głowa.
pokid pokąd, póki: 92.
pościć się pościć: 190 v.
póście pójście: 20, pijrwe posczije do ogroda.
pośmieć: 83 v., taijemnijcze mąkij moijeij w poszmijecz maiją.
posobiony, posobieny przysposobiony, przybrany: 83, 175, 273.
poświeta poświata, światło: 103.
poszyjek uderzenie w szyję: 174 v.
poszyjkować, poszyjkowanie: 106, 107 v., 178 v.
potrzeb potrzeba: 52, 74 v., 85, 219, 220.
potrzebizna potrzeba: 142, 226 v., 228.
potrzebizność potrzeba: 275 v.
pózdny późny: 91 v., pozdna pokutha.
prawie słusznie, dobrze: 18.
przedpiekło czyściec, czesk. předpekli: 248.
przeminały przeszły: 89 v. i 194 v., grzechij przemijnale.
przerzeczony wspomniany: 54, 67 v.
przez bez: 200 v., 229 v, 263 v.
przyspiech: 192 v., bez twego przijspijechu.

rany poranny: 73, ranego wstawanija.
rataj: 86, szijn od rathaijow wijnnijcze z dzijedzijczthwa wijrzuczon.
robotować ciężko pracować: 76 v.
robotowanie ciężka praca: 288 v.
rozkwielić rozkwilić, rozrzewnić: 175 i 178, szijercze swoije rozkwijel.
rozsuchanie: 78, przes vstawne rozssuchanije gorzecz ma.
roztropieństwo roztropność: 154.
rucho suknia, szata: 25 v.
rza rdza: 57 v., wijpalijcz wszijczką rze ij zuzel grzechu.
rzad rad: 1 v., rzadzij bijlij.
rządnie, rządny: 59, bijlij we mnije nazrzodnijeijssije; 59 v., narząd-

nijeijsze szą w czlowijeczije cztijrzij zijwyolij; 195 v., ijego slow rządnije poslucha; 197, rządnije czlowijek chowa przijkazanije boze.

sąd naczynie: 43 v., sząd pelnij ocztu.
sierdce, serdce serce: 54 v., 150 v.
skonać dokonać, ukończyć: 17 v.
skonanie koniec: 48 v., 63 v., 121 v., 122.
skonany dokonany: 19 v.
słusza przystoi, godzi się: 124 v.
śniéść zjeść: 81, sznijadl gij.
sromięźliwość wstydliwość: 254 v.
staczyć starczyć: 66 i 187 v., nije staczij.
stadło stan, urząd: 261 v., 280, 281.
stądź stąd: 64 v.
stradać stracić, postradać: 298, 308 v.
stróża: 86, na strzozą; 271 v., angelszka stroza.
strzęsawać roztrząsać: 196 v., strussawa.
szachta: 177, nijemasz szmrodlijwszeij szachthij, ijako czlowijek.
szczycić bronić: 77 v., 267 v.
szczyt tarcza: 203, sczijth pospolijczije w leweij racze dzijerzą.
szlachcić zdobić: 186, czlowijeka szlachczij pamijecz.

takiek także: 135 v.
takież tak téż: 85, 96, 102, 137, 142, 142 v.
tamo tam: 138 v., 139 v., 248 v.
tele, telekroć tyle, tylekroć: 147, 185, 198.
telko tylko: 174 v., 216, 219 v.
toboła torba: 5 v.
tor droga: 75, mego thoru chijbijsz.

uć ujść: 295 v., 300.
uczliwie uczciwie: 288 v., uczlijwije czijala zachowanije.
uczliwy: 239 v., vczlijwa swijata troijcza.
udziełać zdziałać, uczynić: 94 v., 193.
umerał naramiennik, łać. humerale: 202 v.
umowa rozmowa: 48, vmowa grzeszneij dusse z Chrystem vkrzijzowanijm.
uwierować się ustrzéc się: 227.
uwłoctwo uwłaczanie, zelżywość: 99 v., 301.
użytny: 276 v., vzijthnij zwiczaij.

wach ach: 41 v.
wągl węgiel: 180 v., 219.

w'ciornastko wszystko: 241.
wen won, precz: 30 v., 32, 37.
wezdam ob. wzdam.
wezdrzeć: 88, wezdrzą.
wiarowanie się strzeżenie się: 288 v.
widzi mi się: 194 v., 197, 197 v.
wiekuja wieczna, wiekuista: 185 v.
wieliki wielki: 51, 64 v.
wielikość wielkość: 66, 79 v.
wielmi bardzo: 98 v.
więszy, więtszy większy: 55, 93, 95 v., 176.
wiera zaiste: 30, 65, 72.
wiselica szubienica, czesk. wiselice: 276 v.
włosny, włostny własny: 71 v., 91, 93 v.
wodziać odziać: 37, wodzijalij go plaszczem.
wrotniczka oddźwierna, służebnica wrotna: 26 v.
wspamiętać przypomnieć sobie: 104 v., 105, 105 v.
wspomionąć wspomnieć: 30.
wszedni powszedni: 196 v.
wszelkny wszelki: 104 v., 113.
wszyciek, wszytek wszystek: 29, 31, 36.
wszytornki wszelki: 62.
wyknąć: 190, o tobije naszlodzeij wijknącz.
wyzwoleństwo: 70, odpadl bijl od wijzwolenstwa; 71 v., naprawijcz szwe wijzwolenstwo.
wzdam, wezdam precie: 89 v., 93 v.
wzdany wydany: 85, ortel wzdanij.
wzdrój zdrój: 155, 155 v.
wzdy jednak, przecie: 217 v., 296.
wzdzięczność wdzięczność: 143 v.
wzdzięczny wdzięczny: 69 v., 239.
wzdzierżenie otrzymanie: 276 v.
wzglądnąć spojrzeć: 280 v.
wzjawić objawić: 126 a. v., 286 v., 287.
wzjawienie objawienie: 197 v.
wzraz obraz, wyobrażenie: 54 v., na wzrasz sznijegu.
wzwać nazwać: 264, porodzijsz szijna a wzowijes ijmije iego Ihesus.

zachycony zachwycony: 253 v.
zakusić: 228 v., 232 v.
Załtarz, Zoltarz Psałterz: 65 v., 94, 286.
zamieszkale niedbale: 88.
zamieszkałość wina, przewinienie: 240, 240 v.

zamietąć zarzucać, czesk. zametati; 28 v.
zapamiętać zapomnieć: 49, 49 v., 50.
zapamiętały zapomniany: 149, zapamijetałe grzechy.
zaręczka powód: 79 v.
zaszyjek uderzenie w szyję: 124, 126 v.
zaszyjkowan: 88 v.
zawżdy zawsze: 70 v., 117, 288.
zazrość zazdrość: 156 v.
zaźrzeć nienawidzieć: 51 v., 225.
zbagać złajać: 42.
zban dzban: 2.
zbożny: 207 v., zboznij człowijek.
zdan wydany: 86 v., zdan bijl ortel.
zgańbienie zhańbienie: 276.
zgląd wzgląd: 134.
zgłaznąć stać się trędowatym, czesk. zhliznatěti: 156 v., szglaznala dussa moija.
zlutować się zlitować się: 58 v.
złączyć: 184 v., raczijl szije mijłoszczijwije sz namij szłączijcz; 189, ijaz szije s człowijekem raczijl tako szłączijcz, tako zijednacz.
złostny złośny: 156 v.
złza łza: 106 v., 124 v., 186, 294.
zmiernie pokornie: 198, szmijernije.
zmyśność zmyślność: 73 v.
znamiąszko: 78 v., poloz mije ijako znamijąszczko na szercze thwoije; 79, ijako znamijoszko.
zufalec zuchwały: 97 v.
zumiały dziwny: 56, dzijwna ij zumijela mijłoscz.
zumieć się zdumieć się: 56, 85 v., 189.
zwirchownie, zwirchowny: 79 v., 199 v., 204 v.
zwolennik, zwolenniczka uczeń, wybrany, wybrana: 3 v., 11, 190.

żołdnierz żołnierz: 37, 41, 45 v.
żywić żyć: 8 v., 70, 277, 283.

Roty przysiąg krakowskich z lat 1399—1418.

Zebrał
Bolesław Ulanowski.

W średniowiecznych księgach sądowych znajduje się niemało materyjału do dawnego języka polskiego. Materyjał ten jest trojaki:

1) całe akty pisane po polsku,

2) roty przysiąg polskie,

3) pojedyncze słowa polskie używane jako bliższe objaśnienie słów łacińskich.

Piérwszych jest najmniéj, a w księgach krakowskich pojawiają się dopiéro z początkiem wieku XVI. Wprawdzie w księgach ziem innych np. w księgach brzeskich spotykamy dłuższe zapiski pisane w całéj osnowie po polsku już w piérwszych latach w. XV. [1]. Ale jest to zjawisko rzadsze ograniczające się na niewielu okazach. Za to rot przysiąg po polsku formułowanych dostarczają nam księgi sądowe nierównie więcéj, zwłaszcza księgi Kujawskie, Sieradzkie i Poznańskie. Niejednokrotnie począwszy od Maciejowskiego wydawano ich większą lub mniejszą ilość, a w ostatnich czasach i w czasopiśmie niemieckiem poświęconém językom słowiańskich tj. w *„Archiv für slavische Philologie"* umieszczali znaczną liczbę rot polskich pp. Nehring i Kalina.

Księgi krakowskie obfitujące w pojedyncze słowa polskie zawiérają stosunkowo niezmiernie mało rot po polsku pisanych. A. Z. Helcel umieścił ich w II. tomie Star. Prawa Pol. Pomników 60 (Nr. 119, 21, 465, 647, 728, 842, 1130, 1188, 1651, 1729, 1730, 1936, 1941 2844, 2849, 2850, 2856, 2863, 2870, 2874, 2927, 2944, 2946, 2950, 2957, 2963, 2969, 2970, 2972, 2973, 2978, 2990, 3003, 3018, 3053,

[1]) Kilka ich wydał K. Małkowski w Przeglądzie najdawniejszych pomników języka polskiego. Warszawa, 1872.

3069, 3077, 3080, 3082, 3085, 3104, 3114, 3125, 3153, 3156, 3177, 3179, 3208, 3210, 3212, 3215, 3234, 3236, 3239, 3240, 3247, 3262, 3267, 3276, 3298), a następnie senator Hube wydrukował w biblijotece warszawskiéj z r. 1875 73 roty z księgi krakowskiéj przechowanéj w Archiwum główném w Warszawie pod l. 350. Uzupełniając pracę dwóch tych znakomitych badaczów prawa polskiego, podajemy resztę rot polskich znajdujących się w księgach krakowskich, a to mianowicie z jednéj strony w 3 księgach należących do Archiwum warszawskiego (pod l. 350, 351, 352), a z drugiéj w księgach czchowskich przeniesionych w r. zeszłym ze Lwowa do Archiwum aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie i niedawno uporządkowanych przez prof. Bobrzyńskiego. Księgi z Archiwum warszawskiego oznaczamy jako Cr. II, Cr. III i Cr. IV, przez co żadna wątpliwość z tego powodu się nie nasuwa, iż ksiąg krakowskich przechowywanych w Krakowie, nie znalazłszy w nich innych rot polskich prócz już przez Helcla drukowanych, wcale nie przytaczamy.

---

1. Cr. II. p. 384. (d. 5 Februarii an. 1399). Olandus de Boczow constituet Michaelem de Grabije et Jaschonem de Sbignew pro omnibus testibus contra Andream de Srzanczicz, qui iurabunt: iaco Oland iest wdzerzenu dzedzini od tich mast, iaco list wyszedl. Terminus ad colloquium.

2. Cr. II. p. 406. (d. 4 Martii an. 1399). Otha de Kunczicze ducit testes contra Nicolaum de ibidem:

Jaco Oczin oczecz bẏl w dzerszenu pẏanteẏ czansczi carczmi XV lat, a XV lat zastauil, a potem ẏợ k swey rancze wẏcupẏl. Terminus ad terminos proximos.

3. Cr. II. p. 494. (d. 5 Augusti an. 1399). Herszmaszek opidanus de Mechonia ducit testes contra Petrassium de Budziwogiouicze:

Jaco wemi, ez Potruszka ranczil Herszmaszcowi zanagabanẏe ẏ za szkoda lankẏ do trzi lat. Terminus ad terminos proximos.

4. (Cr. II. p. 546. d. 10 Decembris an. 1399). Stachna relicta Nicolai Glamb de Charstnicza ducit testes contra Petrum de Marczinouicze:

Jako wemi ẏ sswadczimi, eze pani Stachna swimi penadzmi dzedzinợ swego mansza Nicolaya w Charstniczi wikupila ẏ bidlo ss swego domv z Woyslauicz, czso ẏe odbyla, przignala tamo giste. Terminus ad terminos proximos.

5. Cz. I. p. 3. (d. 14 Januarii 1400). Andriczka de Luczslauicze ducit testes contra Woẏtkonem de Phasczesszowa:...

Jaco wemi, ezh czso Andriczka Woẏtkowi panricz ran dal, to uczinil za yego poczantkem, bo mu trzy rany naprzvodi zadal. Terminus ad terminos proximos.

6. Cr. III. p. 13. (d. 20 Januarii an. 1400). Testes Nicolai de Gloskouicz contra Clichonem de Balin:...

Tako nam bog pomagay, iako wyemy y sswathczimi, eze pirzwey rany zadal yemv wiwabiw gẏ. Terminus ad terminos proximos.

7. *Ibidem.* Margaretha relicta Johannis de Wanczslauicze iurabit ad terminos proximos contra Franconem kmetonem de Zagorzicz in hec verba:...

Tako im bog pomagaẏ, eze ne ssmoyǫ wolǫ wischedl franek kmecz przes czassu.

8. Cr. III. p. 16. (d. 21 Januarii an. 1400). Testes Petrassẏ de Charstnicza contra Stachnam relictam Miczkonis dicti Glamb de Charstnicza:...

Rota: Jako wẏemi y sswadczimi, eze panẏ Miczkowa nẏe wikupowala swimi penadzmi Potraschowi dzelnicze z zastawi. Terminus ad terminos proximos.

9. Cr. III. p. 22. (d. 3 Februarii an. 1400). Testes domini Nemerze Canonici Cracoviensis heredis de Chrzanow contra Petrum de Marczinouicze:...

Rota reuocata: Tako nam bog pomagaẏ, iako·wẏemẏ y sswadczimi, eze to czso xandz Nemerza obyechał ssluszebnikem, tego polouicza yest kalawskego, y ta polouiczu....

Jako wyemi y sswadczimi, ez to czso xandz Nemerza sluszebnikem vkazal, to yest prawe kalawskẏe. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

10. Cr. III. p. 29. Testes Zegote de Morsko contra Petrassium de Strzelecz:...

Rota: (Qui interfuit, sic iurare debet): Jako wyemi ẏsswadczǫ, esz Jaschek Nakanda ymyal lleczenstwo v Welgẏch Strzelecz asz do ssweẏ ssmerczi, apossmerczi yego sẏn yego Zegota dzerszal, ẏ nẏgdi z yego ranku nye wichodzilo. Et alii testes hoc testabunt. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

11. Cr. III. p. 31. Halska Spithconis de Zabelcze ducit testes contra Wenceslaum de Roscou intercessorem Pachne, Marcissy et Machne filie ipsius de Drwen:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esze dzedzina Withow we Trzechdzesstow grziwẏeu panv Pelcze zastawẏona. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

12. Cr. III. p. 32. (d. 5 Februarii an. 1400). Testes Gnewomiri et Dobeslai de Pawlouicz contra Andream de Sczarzisz:...

Rota: Jako wyemi y sswyadczimi, esze dzedzina we Psaroch od XXIIII lath nẏgdi nẏe wichodzila z dzerszenẏa gych otcza, ẏ onẏ po otczowẏe szmerczi dzersza. Terminus ad terminos proximos in Xansz per terminos.

13. *Ibidem.* Stachna Ade aduocati de Mstow ducit testes contra Jaschconem et Philippum fratres de Mislouicze:...

Rota: Jako wẏemi ẏ sswathczimi, esz od schesczinaczcze lath ne placzono platv od trzidzesanth grziwen Jaschcowi, anẏ filipowi z mislouicz, anẏ komu gẏnemv, anẏ Woẏtowa, anẏ kto gẏni. Terminus ad terminos proximos in Lelouia.

14. Cr. III. p. 34. (d 6 Februarii an. 1400). Testes Jaschconis de Ulina contra Nastkam relictam Staschconis de ibidem et contra Doroteam filiam ipsius Nasthcze:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esze Jaschek bil w dzerszenyv a XX annis, o yesz widzenẏe bilo, anygdi z dzerszenẏa yego nye wichodzilo. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

15. Cr. III. p. 43. (d. 11 Februarii an 1400). Testes Margarethe Dziuissẏ de Woyslauicze contra Stachnam relictam Nicolai Glamb de Charstnicza:...

Rota: Jako wẏemi isswadczimi, esz Jan mansz Margorzanczin dal na swoy dzelniczi na dzedzine Woẏslauiczech LXta grziwen dlya wyana swey szenẏe Margarethe. Terminus ad colloquium proximum si celebrabitur et si non celebrabitur, tunc ad terminos proximos post diem Stanislai.

16. Cr. III. p. 44. Testes Halscze relicte Wlodkonis de Wirzchoslauicz contra Staschconem Gamrath de Climontow:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz panẏ Wlodkowa drzewey, nẏsz wischla trzsi lẏata a trzsy mẏesance, Staschca Gamratha pozwala yest o zaklad tako dobri, yako XL grziwen. Terminus ad terminos proximos.

17. Cr. III. p. 55. (d. 9 Martii an. 1400). Nasthca relicta Staschconis de Wanszirow iurare debet ad terminos proximos contra Derslaum ibidem de Wanszirow in hec verba:...

Rota: Tako im bog pomagaẏ, esz dzerszek w wanzalsẏe name dzerszenye w wanszirowe posspolki ẏ wzal tego roku syano sslank, anysm ya sswimi dzeczmi dzelnicze wsyɸla.

18. Cr. III. p. 57 (d. 10 Martii an. 1400). Testes Nicolai dicti Swadzba de Bandcouicz contra Stephanum filiastrum suum de ibidem:

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz dzedzina, o yansz klopocze Micolaya Sczepan, yest mikolayowa prawa, a Sczepan k neẏ nicza nyeyma. Terminus ad terminos proximos.

19. Cr. III. p. 62. (d. 23 Martii an. 1400). Testes Katherine Jaschconis de Methnow contra Slaschonem de Racziborsko:...

Rota: Jako wyemi ẏ sswadczimi, esze wyemi yssz czso Slasch przedâl do szupi (s) las, ktemu pani Soleczska yma prauo cztwartey czansczi. Terminus ad terminos proximos.

20. Cr. III. p. 74. (d. 4 Maii an. 1400). Testes Jaschonis dicti Mleczko de Zarnouicza contra Philippum de Mislouicze:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz czso yest pan Jaschek mleczko ranczil za dzewka Philippowi mislowskemv, to rakoyemstwo yest popelnono. Et solus per se iurabit, terminus ad terminos proximos.

21. Cr. III. p. 83. (d. 10 Maii an. 1400). Testes. Miroslaus de poramba Marczinconis ducit testes contra Johannem de Budzislauicz:

Rota: Jako prawye wyemi yeswadczimi, esz pan Mirosław nye wzal po czothcze Janowŷe posagu niczss. Terminus ad terminos proximos in Cracouia.

22. Cr. III. p. 86. (d. 11 Maii an. 1400). Testes. Netha de Bochna ducit testes contra Johannem et Jaschconem de Winari:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz ten dlug dwe sscze grziwen yegosz dlugu na Staschkv Bochenske Woycze rancoymi neczinem Jaschkowye z Winar dobili, ten yest zaplaczila Netha Staschconi nowomeschkemv, ŷensze bil kuchmistrzem vkrola Kazimirza. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

23. Cr. III. p. 86. 23 Testes. Boxa de Kobilanka et Nicolaus de Klanczani ducunt testes contra Andream de Luczslauicz:...

Rota: Jako wyemi yszwadczimi, esz matka mikolayowa ŷ matka Boxina bily sǫ yedney maczerze, yako mikolay penaszek z klanczan. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

24. Cr. III. p. 89. Drogossius et Margaretha uxor ipsius de Kalina iurabunt ad terminos proximos in Xansz contra Hankam uxorem Nicolai de Beganow in hec verba: Tako nam bog pomagaŷ, yako prawe Mikolay Beganski byl ss szonǫ, kedi zapissz zapisowano, z yegosz zapisu list vischedl.

25. Cr. III. p. 100. (d. 1 Junii an. 1400). Nicolaus Mruk de Wilkowiska ducit testes contra Nicolaum de ibidem:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz Mikolaŷ mruk czso uczinil Nicolao schurzi swemv, to uczinil za yego poczanthkem, esz pirzweŷ przibŷeszaw na yego rola ŷ dal yemv pirzweŷ ranŷ. Terminus ad terminos proximos.

26. Cr. III. p. 101. Paschco de Bronischow ducit testes contra Lucassium de Stempoczicze:...

Rota: Jako wŷemi ŷ sswadczimi, esz Paschek bil w dzerszenyv dzedzini v Swoschouicz XVIII lyath do pozwu anŷgdy nŷegaban w tem gystem dzerszenyv. Terminus ad terminos proximos.

27. Cz. I. p. 12. Testes Andriczcze de Luczslauicze contra Jacussium de fasczesszowa:...

Jacosm bil pritem ŷ iednal, gdze Jacuss ranczil zaklad XX grziwen Andrzeowi o copǫ.

28. Cr. III. p. 104. (d. 15 Junii an. 1400). Wenceslaus de Lubochow ducit testes contra Stanislaum de Sedlischouicze:...

Rota: Jako prawŷe wyemi y sswadczimi, esz Wanczslaw ŷma na dzedzine w Lubochowŷe wignanow XXIII marcas, ŷ sstŷm prawem yemv dana. Terminus ad terminos proximos in Xansz.

29. Cr. III. p. 107. (d. 16 Junii an. 1400). Pabianus thabernator de Damianicz ducit testes contra Johannem de Winari:...

Rota: primus testis iurare debet in hec verba: Jako prawe do obicza pana Janowa Pabian kupil IIIIor woli za IIIIor marcas et VIII sotos ŷ bil gesm przitem lithkup sandzil ŷ penandzi liczil; alii duo testes: Jacosmi bili przitem ŷ lithkup pili. Terminus ad terminos proximos.

30. Cr. III. p. 110. (d. 29 Junii an 1400). Andreas de Zrzanczicze Zagorske ducit testes contra Margaretham Pauli de ibidem:

Rota: Jako prawye wyemi y sswadczimi, esz Andreas nye wzanl z chische korzischtnǫ rzeczǫ grziwni ẏ XIIII scotos Margarzancze Pawlowicz. Terminus ad terminos proximos.

31. Cr. III. p. 112. (d. 29 Junii an. 1400). Przeczslaus de Zrzanczicze ducit testes contra Nicolaum de ibidem:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz miczek pooral Przeczslawowa nẏwa, a temv trzsi lyata nye wischla. Terminus ad terminos proximos.

32. Cr. III. p. 114. Swanch de Parcz ducit testes contra Jacussium de Zandouicz:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz pol zapusti w Szandowẏe od LX lyath z dzerszenya Swanchowa z Parcz y yego otcza nẏgdi nẏe wichodzila. Terminus ad terminos proximos.

33. Cr. III. p. 121. (d. 13 Julii an. 1400). Petrassius de Sanczigneu iurabit ad terminos proximos pro testibus, pro quibus est solus receptus contra abbatem et conuentum Tinciensem in hec verba:

Tako mi bog pomagay y swanti krzisz, esz mego pastewnika posspolnego przioranо xandzu Opathowi y Conuentu Tineczskemv w Charwine, ẏegosz pospolicze mogẏ namasthcowẏe ẏ moy otecz usziwali. Terminus ad terminos proximos.

34. Cr. III. p. 123. (d. 14 Julii an. 1400). Wenceslaus de Dzecanouicze iurabit contra Ursulam de Sladow in hec verba: Jako prawye Yakusz panẏen kasnǫ yechaw samotrzecz na pana Paschowǫ dzedzinǫ gwaltem ẏǫl czlowẏeka pana Paschcowa wmem dzerszenyv. Terminus ad terminos proximos per terminos in Xansz, et si dominus Paschco cum eodem concordabit, tunc non iurabit.

35. Cr. III. p. 124. (d. 17 Julii an. 1400). Jaschco Lowczi Lublinensis heres de Grodzina ducit testes contra Marcum de Thursko:

Jako prawye wyemi y sswadczimi, esz pan Jaszek lowczi wroczil listy panv Markowẏ dla yednanẏa, a oto pan Marek nyemẏal gabacz yego. Terminus datur eisdem ad colloquium in Lublin proxime celebraturum.

36. Cr. III. p. 126. (d. 19 Julii an. 1400). Stanislaus Szafranecz de Mlodzeouicze cum Jacussio Jaka de Przibinow debent exire ad granicies inter Przibinow et Wissoka villas, ubi ministerialis in visione fuit sabbato proxime venturo. Et ibidem idem Stanislaus propria in persona sub iuramento equitare debet iuxta uisionem ad minus et non ad magis et quod equitauerit obtinebit. Juramentum tale fiet: Tako mi bog pomagay, yako prawẏe kandism yechal poty yest me y mẏch namasthcow bylo. Terminus ad diffiniendum ad terminos proximos in Cracouia.

37. Cr. III. p. 134 (d. 27 Julii an. 1400). Testes Klichne uxoris Czeziconis de Strzelcze contra Budconem de Wanczkouicze:...

Rota: Jako prawẏe wẏemi ẏ sswadczimi, esz pani Klichna po dobiczu lẏsta byla w dzerszenyv dzedzini v Wanczkowicz, alẏsz sẏe

latoss Budek w tǫ dzedzinǫ moczassilǫ wwansal. Terminus ad terminos proximos.

38. Cr. III. p. 136. Testes Abrahe de Woÿcowcosczol contra Jaschconem de Grabouich:...

Rota: Jako prawÿe wÿemi y sswadczimi, esz Jaschek po lÿscze wiszczv w wansal sÿe w dzedzina na Abramowo dzerszenÿe. Terminus ad terminos proximos.

39. Cz. I. p. 16. Andriczka de Luczslauicze ducit testes contra Clementem de Druszcow super eo, quod sibi de pera quatuor marcas latorum grossorum recepit et duos grossos:...

Jaco wemi ÿ sswathczimi, ez Climont wzal Andriczcze cztirzi grziwni ÿ dwa grossza grosszy sszyrokich z yego toboli. Terminus ad terminos proximos.

40. Cr. III. p. 144. (d. 25 Augusti an. 1400). Widzga de Przelank ducit testes contra Prandotham de ibidem:...

Rota: Jako prawÿe wÿemi ÿ sswadczimi, esz pana Prandoczinǫ kasnǫ rozwalona stodola karczmarzowÿ widzdzinv. Terminus ad terminos proximos in Lelouia.

41. Cr. III. p. 149. (d. 14 Septembris an. 1400). Micossius de Dobrakow ducit testes contra Stanconem de Negouanicz:...

Rota: Jako prawye wyemi ÿ sswadczimi, esz mikosch w wanzal sÿe w sswǫ dzedzinǫ w Dobrakowye, yansz kuppil brath ÿego za VI grziwen v Stanislawa. Terminus ad terminos proximos in Xansz.

42. Cr. III. p. 152. Petrassius de Sanczignew equitare debet in campum in Charwin, et post equitacionem iurare in hec verba: Tako mi bog pomoszi, esz potÿ mego zaÿantho y potho bilo widzenye.

43. Cr. III. p. 166. (d. 1 Octobris an. 1400). Marcus de Czarnochouicze ducit testes contra Hannusonem. niclosonem et Thomassium fratres uterinos heredes de Garlicza:...

Rota: Jako wyemi ÿ sswadczimi, esz poky myasty yesmi vyechali, po ty myasti yest Czirnochouiczske, a poto kokotowske. Terminus in crastino omnium sanctorum ibidem in hereditate; post equitacionem iurabunt testes.

44. Cr. III. p. 168. (d. 2 Octobris an. 1400). Simon de Popouicze villa inferiori ducit testes contra Clementem vicecancellarium:

Rota: Jako prawye wÿemi ÿ sswadczimi, esz poto pokÿ bylo widzenÿe, poty yest na dzedzinye Popowskeÿ w zarabyv, potÿmyasti ÿest popowske, ÿ odeszta lyath z gÿch dzerszenya nye wichodzilo. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

45. Cr. III. p. 169. Dominicus et Nicolaus de Zagorzani ducunt estes contra dominum Jaschonem Liganza:...

Rota: Jako prawÿe wÿemi ÿ sswadczimi esz dwe lancze Wanzikowska et Andrzeowska w gorzkowye Dominicus cum fratre suo zerszeli XVI lyath w mirze w pokoÿv do pana Jaschcowa zazwanÿa. Terminus ad colloquium proximum peremptorius pro omnibus terminis.

46 Cr. III. p. 170. Nicolaus et Jaschco fratres heredes de Kampa ducunt testes contra Sethegium plebanum de Krczanczicze:...

Rota: Jako prawẏe wẏemi y sswadczimi, esz xandz Seczech pleban Krczanczski przedal V kmeth w kuroswank sze wszim prawem. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

47. Cr. III. p. 173. (d. 5 Octobris an. 1400). Msczugius de Kosslow iuramentum prestare debet contra Spithconem pallatinum Cracouiensem in Cracouia ad colloquium proximum in hec verba: Jako prawye panu Spithcowi Woyewodze nye obyanzal yesm sẏe dacz za wẏnẏ drew we dwa pẏecza wappna szedz.

48. Cr. III. p. 175. Abraham de Grabowich ducit testes contra Osannam Jaschconis de Lubochowi:...

Rota: Jako prawye wẏedza ẏ sswadcza, esz Sczeczina byl w dzerszenyv dzedzyni w Grabowich dicta Barthoschowska po lystu wischcza, ysstim prawem dal yǫ Abramowẏ. Terminus ad terminos proximos peremptorius, per terminos proximos.

49. Cr. III. p. 180. (d. 6 Octobris an. 1400). Petrassius de Sanczignew prestare debet iuramentum ad terminos proximos contra Cristinum de Charwin contra Jaschconem et Dobconem de Wirzbno: Jako prawẏe pastewnẏkow w Charwine rzekanczich pogrodzecz vsziwaly ẏego namasthcowẏe posspolicze ẏ liyvdze ẏ sam dzisz vsziwa.

50. Cz. I. p. 24. (d. 11 Octobris 1400). Paulus Marzecz dictus ducit testes contra Andream Kozik dictum de ibidem:...

Jaco wemi ẏsszwẏathczimi, izh marzecz nẏewzẏal wolu korzistna rzecza Ondrzeowẏ ani go swemu panu dal. Terminus ad terminos proximos.

51. Cr. III. 195. (d. 3 Novembris an. 1400). Klichna Czcziconis de Strzelcze ducit testes contra Budconem de Wanczcouicze:...

Rota: Jako prawẏe pẏothr Strzeleczski wsanl penadze zadzedzina v Strzeszkouicz, yansz Klichna przedala ẏ obroczil ẏe, gdze chczal. Terminus ad terminos proximos.

52. Cr. III. p. 201. (d. 16 Novembris an. 1400). Petrassius de Zagorzicze ducit testes contra Dobconem de Wirzbno:...

Rota: Jako prawye wyedzǫ et testantur, quod Petrassius non fideiubuit centum marcas vadẏ pro Jaschcone de Wirzbno Dobconi, et solus Petrassius debet iurare similiter. Terminus ad terminos proximos.

53. Cz. I. p. 28. (d. 7 Decembris 1400). Michael rector ecclesie de sancto Swirado ducit testes contra Petrum de Dambno:...

(Jaco wemi) ẏ swyathczimi, ez . . . . . kazal w xandza Michalowẏe . . . . . trzi ssta drzew porambicz. Terminus ad terminos proximos.

54. Cr. III. p. 222. (d. 15 Decembris an. 1400). Laurencius de Sdzislauicze ducit testes contra Pacossium de ibidem:...

Rota: Jako wẏedzǫ y sswadczǫ, esz nẏe sswawrzinczowǫ wolǫ, anẏ ssyego kasnǫ poszszono gumno Pakoschowẏ, tako dobre yako XL marce. Terminus ad terminos proximos.

55. Cr. III. p. 222. Spithka relicta Warszonis de Sczeky ducit testes contra Jacussium probolo de Modlnicza:...

Rota: Jako wÿedza y sswadcza, esz pani Spitka z othcza dzerszi dzedzinǫ w zastawye w Modlniczi, w ÿansz dzedzino Jacusz w wyasal sÿe bez prawa przez penadzi. Terminus ad terminos proximos.

56. Cr. III. p. 231. (d. 5 Januarii an. 1401). Testes Johannis de Langanou contra Andream de Sczodrkouicze:...

Rota: (*deleta*): Jako prawye wyedza y sswadczǫ, esze Jasdek Langanowski byl VI lyath w dzerszenÿu wirzb.

Jako prawye wyedzǫ y sswadczǫ, esz Andreas y yego oczecz od dwunaczczye lyath nebyl w dzerszenyv wirzb, o yesz sye rzecz wodzi. Terminus ad terminos proximos.

57. Cr. III. p. 241. (d. 19 Januarii an. 1401). Clemens dictus lanǫ de Belsko ducit testes contra Andream de Michalczow:....

Rota: Jako prawye wÿedzo y sswadczo, esz Climanth lanǫ nyepyl w karczme rzandv sskmeczmi, alye na drodze . . . on syedzy na konyv zadany yemv rani. Terminus ad terminos proximos in Czchow. Et cum idem Clemens per testes docebit, tunc idem Andreas in hereditate iusticiam ministrare cum kmethonibus debebit.

58. Cr. III. p. 242. Miczko de Koszmicze ducit testes contra Jaschconem de ibidem:...

Rota: Jako prawye wedzǫ y sswadczǫ, esz Miczko dzelÿl y dodzelal dzedzinǫ v koszmicz, yedno esz ss nechczenÿm Jaschcowim nÿedodzelÿl ÿ tho gotow dodzelicz. Terminus ad terminos proximos.

59. Cr. III. p. 254. (d. 5 Februarii an. 1401). Fenca relicta Borkonis de Thsczenecz cum pueris suis ducunt testes contra Krzistkam Jaschconis de Tsczicza:...

Rota: Jako wyedzǫ ÿ sswadczǫ, esz pany Krzistka Jaschcowa wyschedwschy z opÿekanÿa Borkowa Thsczeneczskyego oprawyla yest dzedzinǫ v Parkoschouicz. Terminus ad terminos proximos in Xansz per terminos.

60. Cr. III. p. 296. (d. 26 Aprilis an. 1401). Krzechna relicta Petri de Bothurzin ducit testes contra Fencam Sulconis de Polocow:

Rota: Jako wyedzǫ y sswadczǫ, esz pany Krzechna, iako yey mansz dzerszal, ÿ ona po manszv dzerszÿ, a nye w wansala sye nywecz (s) po manszne ssmerczÿ. Terminus ad terminos proximos.

61. Cr. III. p. 312. (d. 10 Maÿ an. 1401). Jaschco de Lawschow ducit testes contra Petrassium et Miczconem de Prukoczicze:

Rota: Jako prawÿe na ten dzen podlug vmowÿ ÿ targv bÿl gotow Jaszek penadze dacz za dzedzinǫ vprukoczicz, a onÿ nÿechczely gÿch. Terminus ad terminos proximos in Proschouicze.

62. Cr. III. p. 314. (d. 11 Maÿ an. 1401). Testes Johannis de ...sscze contra Wenceslaum et Petrum filium ipsius de Marczinouicze:

Rota: Jako prawÿe wÿedza y sswadczǫ, esz czso yest Jan Wanczslawa y Potrascha dzÿedzini kupil, to yest z pelna zaplaczono. Terminus ad terminos proximos in Xansz.

63. Cr. III. p. 332. (d. 1 Junii an. 1401). Jacussius filius Staschconis thabernatoris de Racziborouicze nomine eiusdem Staschconis patris sui ducit testes contra Gregorium thabernatorem de Benczicze:

Pota: Jakosm prawÿe nÿe obÿansowal sÿe nÿ podgeden czÿnsch placzicz ksandzu proboscozowÿ sswim pasirbem.

64. Cr. III. p. 388. (d. 7 Septembris an. 1401). Testes Sandzischonis de Przelubsko contra Nicolaum de Dulowa:...

Rota: Jako wÿedzọ y sswadczọ, esz Nicolay Dulowsky, czsosz mÿal prziÿancz rakoymÿe ku poszpoliteÿ rancze ss Sandzischem, to prziyanl ku sweÿ rancze opusczọ Sandzisza. Terminus ad terminos proximos per terminos in Xansz pro XXX marcis fideiussis in Judea.

65. Cr. III. p. 432. (d. 13 Februarii an. 1402). Idem Stephanus iurabit ad terminos proximos terrestres hic in Cracouia contra Petrassium de Zabawa:

Yako prawe, czso pan Potrasch na mÿe zalowal, bich yego kmeczv VIII scotos schindem wzanl, tych yesm ya newssanl anÿ gÿch vszithka gÿmam. Terminus in iudicio terrestri ad terminos proximos preter crastinos.

66. Cr. III. p. 432. Stephanus familiaris domini Paschconis dicti Zlodzey de Biscupicze contra Petrassium de Zabawa:...

Rota: yako prawye wyedzọ ÿ sswadcza, esz przydọ kmecz pana Potrow na dzedzinọ pana paschcowo gwalt uczinil y gwaltem ranil mlinarza yego, ÿ na tem gwalcze na dzedzine pana Paschcowe Sczepan ÿanl gÿ. Terminus ad terminos proximos terrestres preter crastinos.

67. Cr. III. p. 432. (d. 14 Februarii an. 1402). Testes Dorothee Stephani de Uneschow contra Paschconem de Wroblouicze:...

Rota: Yako prawye wyedzo y sswadczo, esz panÿ wykupila yest dzedzina w Vneschowi swymi penadzmi posasznimi do wÿwolana, ÿ tamo gyma swoy posag y wyano. Terminus ad terminos proximos.

68. Cz. I. p. 61. (d. 20 Junii 1402). Kilianus de Janouicze producit testes:...

Rota: Andree (primi testis): Tago yemu bog pomozÿ et omnes sancti, iaco praue syednal panọ Phalibogovọ spanem Kiliancm otty wsytky rzeczy, czo byly medzÿ gymÿ, to ssyednano y opusczyla ye, a potem moczọ ssylọ wibiwschÿ gÿ et fecit XL marcas (dampni).

Rota: Alii omnes: iaco wemÿ y swatczimÿ, ez ssọ to taco sstalo.

69. Cz. I. p. 73. (d. 24 Octobris 1402). Marcissius de Chronow producit testes contra Janussium de ibidem:...

Rota: Jaco vemÿ y swatczimÿ, eze sye go sczyrzyni zavtọm scoth ÿ wczinyl pro I marca dampni.

70. Cz. I. p. 73. Testes contra Dominicum:...

Rota: Jaco vemÿ y swatczÿmÿ, eze ÿego bydlo spola vegnow et fecit dampni pro I marca.

71. Cz. I. p. 119. (d. 9 Octobris 1403). Andreas de Viczdzicze producit testes contra Hanconem de Chronow ad terminos proximos:

Tako ÿm bog pomozy, iaco vemÿ y suatczÿmÿ, ez yemu ne popelnono tego zapissu Hanek, yaco ręczil za Grzegorza sub vadio X marcarum.

72. ibidem. *Rota:* Hanek iurare debet contra Andream de Michalczowe, ez ssę ÿemu w yego dzedzÿne y w staveeh pro X marcis dampni. Terminus ad terminos proximos.

73. Cr. IV. p. 332. (d. 6 Maii an. 1404). Stanislaus et Swanthoslaus fratres de Modnicza iurabunt ad terminos proximos contra Swanthoslaum de ibidem seniorem:

Jako prawye nye przirodzon Swanthoslaw ku lankam wekupamy v Handzelborka, any prawa knym gymà.

74. Cr. IV. p. 331. Agnes relicta Dzetrzichonis iurabit ad terminos proximos contra Jaschconem de Koszmicze:

Rota: Jako prawÿe odtampyla (s) stawu, a po odstampyenÿv nebrala penandzi od Jaschka.

75. Cz. I. p. 159. (d. 20 Februarii 1405). Swoch producit testes contra Czadronem: . . .

Rota: Jaco vemÿ ÿ swatczimÿ, ez vyednalÿ o swytkÿ ranÿ.

76. Cz. I. p. 163. (d. 12 Maÿ 1405). Sochna producit testes:

Tako gym bog pomozÿ ÿ swanthÿ crzysz, iaco vemÿ ÿ swatczymÿ, ez Marczÿsz przÿschetw moczę y sschÿlę ssamo ssothmi sztaco dobrÿmÿ, yaco ssam, vybyl zyey domu zyey ocsczyssnÿ y uczÿnÿl dampni pro I marca.

77. Cz. I. p. 164. (d. 2 Junii 1405). Nicolaus de Chronow ducit testes contra Gretam de Damianicze: . . .

Jaco vemÿ y sswatczimi, eze pan Stachnyk ręczyl za pro XVI marcis latorum grossorum pragensium y za zapischu mal dacz, a tego yemu ne popelnyl. Terminus ad terminos proximos.

78. Cr. IV. p. 644. (d. 9 Septembris an. 1405). Testes: primus testis.

Rota: Tako nam bog pomossy Isessmi bili przi temeÿ kdiz Grzegorz kupil u ffalislauy zbanthkowicz i przethtmi wsiczko zapplaczil dzedzinan v banthkowicz.

79. Cr. IV. p. 650. (d. 22 Septembris an. 1405). Testes Nawogÿ: . . .

Rota: Tago gim bog pomossÿ, iako prawe the dzedzini, czosz u nawogia wicupil te dzedzini, nedodal tako wele, iako slusebnik vidzal.

80. Ibidem. Testes: primus testis: . . .

Rota: Tako gim Bog i Swanthi krzirz pomosi, iako praue vgednano, is sedlisko se dvoma Grziwnoma vipusczil unus lan.

81. Cr. IV. p. 652. Testes:

Rota: Tako gim bog pomossy, isse se o thi rani vgednali a ginich potem nadali.

82. Cr. IV. p. 659. (d. 30 Septembris an. 1405). Cristinus ducit testes contra Wenczecz: . . .

Rota: Tako gim Bog pomosi, Jako themu ne trsi lath, iako krczon za Wenczeczego randzil cztirzi grziwni.

83. Cr. IV. p. 660. Wlost de Knisszin contra Zavissium:...

Rota: Tako gim Bog pomagai, iako praue Wlost pirzwey̆ zazwal Zawiza, nisz pani dobila kmecza.

84. Cr. IV. p. 661. Vilczko ducit testes contra Clementem de Nasszachowicze:

Tako gim bog pomosy, iako praue Wilczek ranczil LX grziwen grosz za Klimontha znaszachowicz Katherzine de ibidem gego kazna Klimantowo.

85. Cr. IV. p. 689. (d. 17 Novembris an. 1405). Prandotha contra Borznonem kmethonem:

Tako gin Bog pomagay, iako praue teko czloweka negął go w gay, ale w domu.

86. Cr. IV. p. 693. Maczkowa de Cracouia contra Jasconem de Bandcowicze habet iurare metsecunda pro octo scotis et marca in terminis proximis.

Rota: Tako gin Bog pomosi, iako praue znagemi, is za osm scoth i za grziwna praua.

87. Cr. IV. p. 702. (d. 1 Decembris an. 1405). Nicolaus et soror ipsius indicunt testes contra Margaretham de Lubechow:...

Rota: Tako gim bog pomagy̆, iaco praue the dzelnicze, czossz gey̆ dobitho ta rola k ttey̆ dzelnicza, czszosz gey dobila przislucha a k they dzelniczy XVI staiane, czossz przisluszalo, nedodal.

88. Cr. IV. p. 704. Petrassius contra Wenceslaum Weworka:

Rota: Tako gim Bog pomosi, iako praue wczinil gwalthem wgo sto dole w budzeowiczach scodi wszicze pol trzecze grziwni i za druge zitho mal dacz poltrzecze grziwni na mathkabozǫ w iesseni.

89. Cr. IV. p. 716. (d. 14 Decembris 1405). Elizabeth de Pocowicze inducit testes contra Woy̆thkonem de ibidem:...

Rota: Tako gim Bog pomagy̆, iako praue tego roku copana przekopa i droga obroczona tha rothǫ.

90. Cr. IV. p. 716. Woy̆tko de Pacowicze contra Elizabeth:...

Rota: iako gim Bog pomagy̆, iako praue wioral zwe praue a newganal Walzboczinu niwa.

91. Cz. I. p. 187. (d. 6 Julii 1406). Andreas Michalczowsky producit testes contra Gregorium de Lanky̆ o zapiss, ut molendinum eius in rippis utrorumque non annichilaretur:...

Taco gy̆m bog pomozy, eze vemy̆ y swatczy̆my̆, ize mly̆n y̆ego ne mal zagynǫcz y na gorǫ y na dol medzy yego brzegy, za to szǫ mal yemu zapissacz.

92. Cz. I. p. 257. (d. 27 Februarii 1410). Testes producit Jacussius de Drussow contra franconem de Bandzessino:...

Rota: taco im bog pomozy, isz esme przitem bili, isz franko viznal XXX marcas, et circa hec fuimus, quia pater ipsius fassus est tenere.

93. Cz. I. p. 260. (d. 14 Maÿ an. 1410). Johannes de Chronow inducit testes contra Swanthoslaum de Chronow:...

Rota: Taco im bog pomoszy, ysz vemÿ ysz svaczaszimÿ, quia Swanch de Chronow vinowath duas marcas et tres grossos Johanni de Chronow.

94. Cz. II. p. 85. (d. 22 Aprilis 1414). Testes Johannis baran... Tako mi pomossi bog et wschtczi svanczi, yakos ne ranczil sa Mikolaya za rogalcza przecziv panu Msczigevi Vanczskowskemv o sto grzivyen, bich myal pana Tomka postauicz Czestrzeschkego nagednanu.

95. Cz. II. p. 264. (d. 26 Octobris 1418). Dorothea de Dobroczessz uxor Nicolai ducit testes erga Dominicum fratrem eius pro tribus marcis et XVI scotis....

Dominicus de Chronow habet iurare contra Dorotheam sororem eius:

Tako mÿ bog pomozi y sswecza, yzzem ssze ne obwanzal zaplaczÿcz trzÿ grzywen y sszesnaczsse skot tego roku Dorocze ssessсze swe.. possagu. Hoc iuramentum debet stare ad terminos proximos.

96. [1]) Cz. I. p. 112. d, 28 Augusti 1403). Hanca Andriczcze iurare debet ad terminos proximos contra Georgium pro IV quartensibus a suo kmethone receptis:

Rota: Tago ye bog pomozij y swϕcza, iaco newszϕl cztyr quartnicow oboznego od yego kmecza.

[1]) Rotę tę, któréj właściwe miejsce było po Nr. 70, przez zapomnienie opuściwszy, drukujemy na końcu, a zarazem zwracamy uwagę na błąd niedostrzeżony przy korekcie przy Nr. 3, gdzie w miejsce *Mechonia* winno być *Mechouia*, jakoteż przy Nr. 5, gdzie zamiast „*panrics*“ należy czytać „*panncs*“.

ŻYWOT OJCA AMANDUSA

(bł. Henryka Suso) zakonu S. Dominika.

Z kodexu XVI wieku

wydał

X. IGNACY POLKOWSKI.
Czł. kor. Akad. Umiej.

W roku 1874 nabyłem w Wielkopolsce rękopis polski, treści ascetycznéj in folio, bez tytułu i końca, pisany na papierze ze znakiem wodnym korona podłużna [1]) jaki to znak znachodzi się w rękopisach polskich z końca XV i początku XVI wieku [2]).

Pismo jednego pisarza z wyjątkiem stronicy 169 i 184 inną ręką pisanych, a to jest dowodem że pisarz kodexu przepisywał takowy z innego rękopisu przedtem ułożonego, i tylko na tych dwóch stronnicach wyręczył się inną ręką. Charakter pisma, a jak zobaczymy późniéj, język i pisownia noszą na sobie wszystkie cechy pierwszych lat XVI wieku. Do połowy prawie rękopisu na każdéj stronicy jest wierszy 22 do 25, odtąd 28 do 30. Tytuły rozdziałów pisane są nieco większemi głoskami, do rozdziału XV czarnym inkaustem, a odtąd do końca czerwonym. A i w texcie także, wyrazy pierwsze lub głoski, nie tylko na

---

[1]) Biblijografia. Żebrawski. Tab. III. 24. Lelewel. Ks. Bibl. Tab. XVIII.

[2]) Żebrawski Bibliogr. Mss. N. 134, 145, 186. Z 27 filigramów czyli znakow wodnych z koroną podłużną, które są w zbiorach Dra Piekosińskiego, i z dziewięciu które są w zbiorze moim, jak raz takiego samego znaku wodnego nie mamy. Najpodobniejszy jednakże jest w kollekcyi Dra Piekosińskiego N. 12 z trąbką z roku 1532. W ogóle znaki wodne z koroną podłużną znachodzą się w papierze w Polsce używanym od roku 1489 do 1550.

początku rozdziałów, ale czasem i w środku od nowych ustępów czerwonym tu i owdzie znaczono atramentem.

Pobrudzone od palców brzegi kart dowodzą, że rękopis ten pilnie był czytywany. Oprawa jest tegoczesna w skórę. Stronic przez nas oznaczonych ołówkiem jest 262. Po pierwszéj karcie widocznie jednéj lub dwóch kart niedostaje, to samo po karcie trzeciéj brak kart dwóch.

Metryki i pochodzenia rękopisu podać nie umiem i nie mogę, nigdzie bowiem w kodexie samym nie natrafiłem na żaden ślad, autora, tłumacza, pisarza, właściciela — a tylko na stronicy 210 wybladłym atramentem ledwo dojrzany napis: *Petrus Skrzetusky anno Domini 1599,* wskazujący może, że kodex ten był własnością jakiegoś Piotra Skrzetuskiego. Rodzina Skrzetuskich, jedni h. Jastrzębice drudzy Topór, miała siedzibę swą w Wielkopolsce z tych Jakób roku 1508 *Decretorum doctor.* [1]) Marcin 1565 promowany był w Akademii Krakowskiéj [2]) Rafał w 1560 miał drukarnię w Wiedniu [3]) Jan był kanonikiem i officyałem w Poznaniu r. 1547, kto zaś był Piotr niewiadomo.

Ten jest zewnętrzny opis kodexu, który rozpatrzywszy najprzód co do treści saméj, a potem pod względem lingwistycznym, w roku 1875 ogłosiłem był o nim drukiem w niewielu exemplarzach rozprawę pod tytułem: *Dawny zabytek języka Polskiego w żywocie Ojca Amandusa.* W pracy téj wziąwszy pod rozwagę paleograficzne i lingwistyczne szczegóły nie wachałem się wyznać, że rękopis ten pochodzi z samegó początku XVI wieku, że drukowany nigdy nie był, że zawiera cenny niezmiernie zabytek języka polskiego z epoki przed pierwszym drukiem książki polskiéj; z tych powodów uważałem i uważam, iż krzywdą byłoby dla nauki, gdyby drukiem nie został ogłoszony. Jednéj tylko wówczas rzeczy ważnéj nie wiedziałem, a to téj mianowicie, że ów Ojciec Amandus, to błogosławiony Henryk Suso zakonu kaznodziejskiego. Owoż gdy i ten szczegół dziś stanowczo wyjaśniony został, i gdy z obfitszym już teraz liczyć się potrzeba materyjałem, jużto pod względem objaśnienia rękopisu samego, już pod względem naukowego pożytku, jaki wierne ogłoszenie kodexu rzeczonego drukiem, nauce przynieść może, konieczną jest rzeczą przedewszystkiem objaśniając rękopis sam, o autorze onego i o pierwowzorze dzieła zebrane wiadomości uporządkować.

Kodex nasz jest tłumaczeniem dzieła, oryginalnie pisanego w języku niemieckim a w dyalekcie szwabskim, z którego mistrz brat Felix Fabry zakonu kaznodziejskiego w Ulmie żyjący [4]),

---

[1]) Muczkowski. Statuta str. 147.
[2]) Tenże 205.
[3]) Ossoliński. Wiadomości IV. 433.
[4]) Felix Faber, Dominikanin zmarły w Ulmie 1502 znany jest z swéj historyi Szwabii *Historia Suevorum* edidit, Goldast Francf. 1604 i z pielgrzymki do ziemi świętéj drukiem ogłoszonéj 1556.

między rokiem 1477 a 1480 sloszywszÿ wszÿsthkÿ xkaszkÿ zÿwota ÿego ÿ naug vespolek czudnÿe sloszÿl laczÿnską mową (4) [1]. Z tego to tłumaczenia Ojca Felixa Fabry, z rękopisu, nie z druku, nie znany nam tłumacz Polski, przekłada na język ojczysty książki żywota Ojca Amandusa. Że tłumaczenie to było dokonane z rękopisu to o tém przekonamy się przez porównanie textow drukiem ogłoszonych z kodexem naszym. Liczne waryanty dokładnie rzecz tę objaśniają. A najprzód trzy najważniejsze publikacye dzieł Henryka Suso. Do porównań używać tu będziemy wydania łacińskiego Suriusa [2], Niemieckiego Melchiora Diepenbrock [3] i Włoskiego Ignazio del Nente [4]. W żadnem z tych wydań nie mieści się najprzód wielce ciekawy wstęp w naszym znajdujący się kodexie, niestety przerwany w środku, dla brakującéj jednéj co najmniéj karty. Daléj, każdy z wymienionych wyżéj wydawców różni się liczbą pomieszczonych w swem wydaniu rozdziałów i tak: Surius ma ich 49, Diepenbrock 57, Nente 45, zaś w naszym kodexie jest ich 51. Daléj podział samych rozdziałów nie jest jednakowy, a ta niejednostajność poczyna się od rozdziału 20. Rozdział ten, pisarz nasz na dwa podzielił, osobne dając im intytulacye. Rozdział 35 w naszym kodexie znajdujący się opuszczony jest i u Suriusa i u Diepenbrocka. Rozdział 40 i 41 u Suriusa i Diepenbrocka znacznie pomnożony wariantem kodexu Monachijskiego w naszym kodexie niema go; 41 i 42 u Suriusa i Diepenbrocka u nas jeden stanowi 43; 46 u Suriusa i Diepenbrocka u nas opuszczony całkiem. Trzy ostatnie dopiero rozdziały u Suriusa: 47, 48 i 49 odpowiadają tymże, w kodexie naszym. Daléj te co się mieszczą u Diepenbrocha 50 do 53, 55 i 56 tych w naszym kodexie niema, dopiero 54 Diepenbrocka, odpowiada naszemu 51, a 57 naszemu 50. Co zaś do wydania Włoskiego Nenta to ono najpodobniejsze do treści z naszym kodexem chociaż najbardziéj odstępuje od porządku rozdziałów samych.

---

[1] Cyfra w nawiasie położona w texcie oznacza stronicę kodexu naszego.

[2] D. Henrici Susonis *Viri sanctitate eruditione et miraculi clari Opera, nunc demum post annos ducentos et amplius e Sueuico idiomate Latine reddita a Laurentio Surio Carthusiano Coloniae Agripinae 1588 in 16. 657.* (Pierwsze wydanie Kolońskie z 1555).

[3] Heinrich Suso's *genannt Amandus Leben und Schriften nach den ältesten Handschriften und Drucken von* Melchior Diepenbrock. *Dritte Auflage. Augsburg, 1854,* str. CXX i 424. Pierwsze wydanie wyszło w Regensburgu w 1826, gdy Diepenbrock był sekretarzem przy biskupie Sailer. Drugie tamże w 1837, a trzecie już po śmierci jego 1854; umarł bowiem kardynał książę biskup wrocławski 20 Stycznia 1853 roku.

[4] *Vita et opere spirituali del beato Enrico Svsone Religioso estatico... Raccolte dal Padre Maestro Ignazio del Nente in Roma 1663 in 4,* str. 334. (Pierwsze włoskie wydanie jak z roku 1651.

Otóż to bardzo wyraźny dowód że tłumacz nasz przekładał to pismo nie z druku żadnego. Inne pismo O. Henryka o wiekuistéj mądrości w naszym kodexie ma tylko wstęp i trzy pierwsze rozdziały, brak zatém 22 rozdziałów zatraty których żałować należy. Z tego porównania textów, i tych znaczących wymienionych różnic przychodzimy do wniosków następujących. Nieznanemu tłumaczowi polskiemu, dostały się do rąk w rękopisie pisma O. Henryka Suso (Amandusa) a mianowicie żywot jego i księga o wiekuistéj mądrości tłumaczone przez O. Felixa Fabry, na język łaciński, o czem jest wyraźna wzmianka w kodexie naszym we wstępie. Gdy tłumaczenie to Felixa Fabry nieznane było ani pierwszemu wydawcy pism O. Henryka, Antoniemu Sorgen w Augsburgu 1482, a wydawca drugi Hans Othmar z 1512, wzmiankę tylko czyni, że Faber zajmował się uporządkowaniem pism O. Henryka Suso, gdy tłumaczenie łacińskie Kartuza Suriusa wydane w Kolonii u Myliusa w 1555 r. uważane jest za pierwsze w tym języku, gdy z licznych kodexów pism O. Henryka żywot jego w języku łacińskim nigdzie nie jest znany przed Suriusem, wniosek bardzo prawdopodobny, że tłumacz polski posiadał autograf lub odpis O. Fabra łaciński, z takowego przełożył na język polski, Żywot O. Amandusa i księgę o wiekuistéj mądrości, i kto wie czy gdzie w jakiéj klasztornéj lub poklasztornéj polskiéj bibliotece, nie kryje się jeszcze kodex rękopiśmienny O. Felixa Fabra nikomu dotąd nieznany. A jeżeli w chwili druku, odkrył się rękopis nieznany dzieł O. Henryka Suso, w Kielcach mianowicie w gimnazyjalnéj biblijotece, który bliżéj opiszę, to może los szczęśliwy zdarzy że i text łaciński O. Fabra odnajdzie się kiedy. Rękopis kielecki jest to kwartant papierowy o 422 kartach nienumerowanych pisany jedną ręką tłumaczony z łacińskiego wydania Suriusa w drugiéj połowie XVII wieku (kar. 1—116), a zawiera: *Żywot bł. Henrika Susona wielkiey swiątobliwości męża Zakonu kaznodzieyskiego;* kar. 117—124. *Błogosł. H. Susona męża świętego sto rozmyślania o męce Jezusa Chrystusa iemu objawione krótkie wprawdzie ale bardzo skuteczne y pobożne;* Kar. 124—218. *Dialog albo Rozmowa Duchowna Błogosławionego Henrika Susona o niektórym Chrześciańskiéy pobożności ćwiczeniu o łatwym przystępie do prawdziwey mądrości.* Kar. 219—252. *Kazania niektóre w krótkiem zebraniu swym to wszystko zamykaiące, co tylko do dobrego y szczęśliwego życia iest powodem.* Kar. 253—286. *Listy niektóre pobożne y nauki pełne.* Kar. 286—345. *Książka o prawdzie.* Kar. 346—413. *Książka o dziewiąci skałach.* Kar. 412—422. *Wykład krótki y iasny dziewięci skał, przez dziewięć prawdziwego zbawienia y zaprzenia samego siebie stopniów za sprawą bł. Henrika Iarphi.* Rękopis ten wynalazł w Kielcach Profesor Rybarski mnie łaskawie okazał, którego gdy ani naukowa ani językowa strona nie zaleca, na téj krótkiéj poprzestaję wiadomości co sa-

mego żywota tyczy Bł. Henryka, ten po raz piérwszy w Polskim języku wydany był przy Nowych Żywotach świętych X. Stefana Wielewieyskiego S. J. Kalisz, 1736. Część II. str. 225 —248, a to według Suryusza i Bollanda. Z kodexu zaś naszego żywot ten tak brzmi w streszczeniu.

Henryk Suso kapłan zakonu S. Dominika znany jako głęboki mystyk i asceta XIV wieku pochodził ze szwabskiéj rodziny z domu Bergerów w Konstancyi i Ueberlingen. Matka jego z domu Saussen (Seuss). Oboje rodzice bogobojni wielce i świątobliwi. (33, 228) Henryk urodził się w dzień S. Benedykta (6) a więc 21 Marca. Co do roku jego przyjścia na świat między biografami niema zgody. Diepenbrock [1]) w starym rękopiśmie wyczytał iż urodził się roku 1280. Inni, mówi tenże, kładą rok 1295. Powszechnie jednakże przyjmują biografowie rok 1300 [2]). Na chrzcie S. dano mu imię Henryk (6) nazwisko przybrał od matki swéj i nazwał się Suso. Siostrze jego było na imię Zofia (119). Studyja uniwersyteckie kończył w Kolonii. W młodości ciężko bardzo chorował, i ta snać choroba wyrobiła w nim powołanie do stanu duchownego. Mając lat 18 życia wstąpił do zakonu S. Dominika. W zakonie przybrał imię Amandus (2) i tu zasłynął jako wielki kaznodzieja i gorliwy dusz łowca. Wrodzone ku temu przymioty swoje podniósł do wysokiego nader stopnia surowém życiem i zupełném zaparciem się siebie, a pełne miłości serce swoje oddał całkowicie Panu Bogu. Od samego zaraz początku życia zakonnego, ostry wiódł żywot; wyrył najprzód w skrytości na ciele swojem najsłodsze Imię Jezus (21) włosianną wziął na się koszulę i ostrym żelaznym przepasywał się łańcuchem (62) nosząc na sobie krzyż ostremi gwoździmi nabity (66). Na niczyje cierpienia nie był on obojętnym nawet gdy widział cierpienie ptaka lub jakiego stworzenia żal zdejmował jego duszę i błagał zaraz najdobrotliwszego Pana aby cierpieniu onemu ulżył. Do surowych umartwień jakie sam sobie zadawał przyłączały się różne inne cierpienia. Świętego męża spotwarzano często, nazywano go pobożnisiem, hipokrytą, trucicielem (127), a nawet i heretykiem. Wprawdzie za niewinnego uznano go, ale podejrzenie długo jeszcze na nim ciążyło. Dla pozyskania wewnętrznego pokoju zachowywał ściśle milczenie (69—62). W celi mieszkał zawsze nieopalanéj, sypiał na starych drzwiach jadał raz na dzień i to tylko roślinne pokarmy. Od pragnienia usychał a umartwiał się tak, że kropli żadnego napoju do ust nie brał (75, 85). W tém dobrowolném udręczeniu ciała swego żył przez lat 16 a gdy mu Pan Bóg objawił, że niechce by da-

---

[1]) Diepenbrock, pag. XVII.
[2]) Murer Helvetia Sancta fol. 315. Echard Script. Ord. praed. Diepenbrock l. c. Rauchenbichler. s. IX. Porów. Encyk. kośc. VII. 97.

léj trapił tak ciało swoje, wszystkie te samowolne narzędzia tortur, wrzucił w skrytości w rzekę (65). W czasie pobytu jego w zakonie zmarli mu rodzice jego, matka świątobliwy zakończyła żywot w wielki piątek (228), ojciec umarł wcześniéj. W widzeniu które miał, ukazała mu się dusza ojca rodzonego, wybawiona przez jego modlitwy z mąk czyszcowych i dusza matki w chwale wiekuistéj radująca się (33). Siostra jego po zgonie rodziców wstąpiwszy do zakonu wpadła w grzech i opuściła klasztór, mąż Boży tyle jednak uczynił modlitwą i nauką swoją, że biedna ta dusza odpokutowawszy winy swe, w innym zakonie ostrzejszą przyjęła regułę.

W dalszym ciągu żywota jego, znajdujemy w kodexie naszym mnóstwo budujących szczegółów dotyczących jego życia duchownego i zakonnego, jego cnót w których się ćwiczył w klasztorze, jego modlitw, czuwań postów i umartwień w których dążył do drogi doskonałości, jego widzeń i zachwyceń które mu zsyłał Pan Bóg (33, 100) jego pokus które znosił (110, 114) jego prac apostolskich, nauk i kazań, które miewał (112, 118), jego smutków cierpień i przeciwności wszelakich których doświadczał (141, 155, 211). Raz wpadł między zbójce, tu herszta rozbójników nawraca i słucha spowiedzi (13'). W podróży po dwakroć cudownie ocalony z wody (140—145). W pielgrzymkach duchownych które odprawiał zapisane jest jak za jego modlitwą, maleńką flaszeczkę wina tak rozmnożył Pan Bóg cudownie, iż 20 osób spragnionych odrobiną tą napoił mąż Boży (226).

Po śmierci przeora w czasach dla klasztoru nader krytycznych, przez trzy bowiem lata niemieli znikąd jałmużny, bracia zakonni mimo woli i prożby jego, obrali go swym przełożonym (164). Nie radości ale smutki same miał na téj godności, a które w życiu jego obszernie opisane są. W 46 roku życia a 28 życia zakonnego, począł pisać księgi pobożne (86). Przedtem jedna jego z duchownych córek, zakonnica Elżbieta Steglin, każdą duchowną rozmowę spisywała lecz bez wiedzy jego (2). O tem gdy się dowiedział mąż Boży, zażądał od niéj oddania sobie rękopisu, który jak skoro tylko odebrał, w ogień rzucił. Ale to stało się jedynie z pierwszą częścią, drugą sam Pan Bóg objawił mu aby ocaloną i zachowaną była, chował też ją przez długi czas w ścisłéj tajemnicy; nie chcąc jednakże by po śmierci jego, rzeczy spisane i opisane doznały zarzutu jakiego, Prowincyjałowi OO. Dominikanów ziemi niemieckiéj Bartłomiejowi, okazał swe pisma (5). Ten gdy to wszystko przeczytał z wielkiem swem upodobaniem, polecił Ojcu Henrykowi, aby wszystkie swe auki zebrawszy w jednę księgę zostawił ją dla przykładu nauki braci w zakonie. Gdy to czyni Ojciec Amandus, prowincyjał O. Bartłomiéj umiera. Umiera i sam Amandus w Ulm 5 Stycznia 1365. Zgon jego opłakują Niemcy całe, bo w nim ciły ojca swego i pocieszyciela. Ciało jego pochowane w koś-

ciele S. Piotra męczennika po trzystu blisko latach (1613) znaleziono nienaruszone. Miasto Ulm protestanckie wtedy, nic sobie z tego nie ważyło, więc jak znaleziono kości tak też je i pochować kazano. Lecz gdy przy grobie sługi Bożego działy się liczne cuda, Dominikanie starali się aby mógł być kanonizowany razem ze S. Tomaszem z Aquinu. To jednak nie przyszło do skutku, dopiero papież Grzegorz XVI przez osobne brewe pozwolił Dominikanom obchodzić jego święto 11 Marca. Zdaniem Görresa pisma Amandusa należą do najmilszych tworów mystyki: są one wylewem gorącego serca które całe swoje życie wyśpiewało w jednym wielkim hymnie; stanowią one wielką epopeję miłości Bożéj napisaną pięknym, dźwięcznym językiem, wyrażającym czyste, jasne a potężne uczucie. Oprócz téj autobiografii o Henryku Suso, która niewątpliwie oryginalnie w języku niemieckim a dyalekcie szwabskim napisana była, znane są inne jeszcze głęboko ascetyczne dzieła jego, jedne w języku łacińskim a drugie w niemieckim oryginalnie pisane, albo też przez samego tłumaczone autora. Do tych, oprócz opisywanéj autobiografii należą: księga o wieknistéj mądrości (Horologium sapientiae). O prawdzie. Bractwo wieknistéj prawdy. Kazania i listy, które w językach łacińskim, angielskim, niemieckim, francuzkim i włoskim drukiem po wielekroć ogłaszane były [1].

Oprócz drukiem ogłoszonych dzieł, po wielu biblijotekach i archiwach znajduje się niemało rękopisów XIV i XV wieku, w których się mieszczą pojedynczo lub zbiorowo pisma O. Henryka Suso. Z Monachijskich najwięcéj korzystał Diepenbrock, a Strange w Kolonii wydając w roku 1861 *Horologium Sapientiae*, kollacyonował text według jedenastu kodexów rękopiśmiennych znachodzących się w Kolonii, Darmsztadzie, Berlinie, Strasburgu. Rozstrzygnięcie pytania co do wieku rękopisu pokaże pisownia, a i sam text kodexu wiernie oddany potwierdzi, że na żaden raz nie przechodzi epoki, drukiem ogłoszonéj pierwszéj książki polskiéj. Kto jest tłumaczem dzieła Henryka Suso, i kto pisarzem kodexu naszego, daremne trudzenie się i daremne byłyby domysły. Że nie z druku, wyznaje to sam tłumacz, wspominając o przekładzie O. Felixa Fabry na język łaciński, a ponieważ to

---

[1] J. Echard. *Auctores Ordinis praedicatorum recensiti.* Paris, 1719, fol. I. 654 et seq. znał Horologium wydanie Paryskie z 1470. Daléj ma być wydanie z 1480 Paryskie, z 1492 Weneckie. Tłumaczenie francuzkie miało wyjść w roku 1493, a Angielskie w 1483. Hain, Repertorium N. 8928—8935 przytacza 8 wydań z XV wieku *Horologium devotionis circa vitam Christi*, ale to inne zupełnie dzieło. Strange, przy jedenastu kodexach rękopiśmiennych wymienia dwa wydania drukiem ogłoszone 1511 Parisiis i drugą b. r. i m. d. W archiwum kapituły katedralnéj krakowskiéj jest kodex rękopiśmienny z XV w. w którym jest Horologium N. kod. 110.

nigdy drukiem ogłoszone nie było, więc przekładał rodak nasz, może zakonnik jaki w klasztorze OO. Dominikanów lub innego zgromadzenia z jakiegoś nieznanego nam rękopisu. Że kodex który rozpatrujemy i dajemy takowy wiernie oddrukowany, jest na czysto odpisanym z innego rękopismu brulionowego wspomnieliśmy wyżej. Odpis może być nieco późniejszy od samego tłumaczenia, rzecz i naturalna i paleograficzne to znaki wskazują. Szczegóły zaś pisowni co najważniejsze, które tu przytoczymy i słowniczek wyrazów który damy na końcu druku samego, potwierdzą niewątpliwie podany przez nas wiek rękopisu.

Z ogólnego wejrzenia na rękopism, lub na cząstkę onego, podpada najprzód pod uwagę ogromny zbytek głosek *z* i *y* pierwsza bowiem z tych, nie tylko jest używana w tych wyrazach gdzie i dziś się używa; nie tylko jest w szypiących *sz cz* użyta, ale zamieszczana jest powszechnie po głosce *c* tam gdzie jéj zgoła nie potrzeba jak np. *pracza, nocz, czorka, pomocz* itd., i bardzo często po głosce *s* jak np. *sze*, szẏe zamiast *się szercze* zamiast serce; *szaszlugowal* zamiast zasługował, toż samo można powiedzieć o głosce *y*, która tu zastępuje potrójne i to jest *i*, *j* i *y* i że przepełniony nią jest rękopism cały, zdwojonych natomiast samogłosek, jakie się często znachodzą w biblii królowéj Zofii, w psałterzu Małgorzaty i w przekładzie psalmu 50, a więc w trzech najdawniejszych zabytkach języka polskiego; prócz w wyrazie Boga, który często pisze Buoga i w wyrazach w których po spółgłosce *l* następuje *e* jak: lẏepszẏ *lepszy*, slyeczyc *sleczyć*, bolyescz *boleść*, czelyesny *cielesny*, poliepszenye *polepszenie*, liessał *lesal*, innych prawie nie znajdujemy.

Nie spotykamy się także w całym rękopiśmie z samogłoską *o* przekreśloną pionowo z góry na dół prostopadłą linijką, którą mamy nie tylko w trzech wyżéj wspomnianych rękopismach, ale i w oba kodexach statutów, i w kazaniach Gnieźnieńskich w wydaniu hr. Działyńskiego. To *o* przekreślone, zastępowało jak wiadomo w tych wzmiankowanych pomnikach samogłoski nosowe *ą* i *ę* i ustaje od połowy wieku XV, miejsce którego zajmuje *a* z kreską u dołu. Takie *a* z kreską w naszym rękopiśmie znajduje się często i oznacza bądź samogłoski nosowe *ą* i *ę* bądź głoskę *m* jeżeli ta miała następować po samogłosce *a*, ztąd też pełno jest przykładów w rękopiśmie iż pisarz zamiast *nam, mam, wam, sam, tam, niemam, powiadam, stawam, czytam, klamliwe*, pisze: ną, mą, wą, są, tą, nẏezną, powẏedą, sthawą, czẏtą, kłąlẏwe i t. d.; lecz i to nadmienić tu trzeba, że znowu bardzo wiele można spotkać w których samogłoska nosowa *ą* wyrażoną jest przez *a* a *ę* bardzo rzadko przez *ą* i prawie zawsze przez *e*. Tyle ogólnego i najbardziéj uderzającego spostrzeżenia pod względem pisowni kodexu naszego.

Co się tyczy innych szczegółów pisowni i form grammatycznych wspomnę niektóre a rozpoczynam od samogłoski *a* zamiast któréj znowu, używał niekiedy nasz pisarz *ą* ztąd zamiast *ma* pisał m ą, zamiast *trzyma* t r z y m ą lub też tak: zamiast *mam* pisał m ą, zamiast *trzymam* t r z ÿ m ą, jak to wyżéj mówiłem.

Zamiast *b* pisał niekiedy *p* w wyrazach: *jabłko* ÿ a p l k o, *skarb* s k a r p (258), *obcowanie* o p c z o w a n ÿ e (262), *obciążyła* o p c z a s ÿ l a, *objawił* o p ÿ a w y l (248), *obfita* o p f ÿ t h a (12), o p k w ÿ t ÿ m ÿ (124), *w obliczności* w o p l ÿ c z n o s z ÿ (107).

Po głosce *c* prawie zawsze następuje *z* jak w wyrazach *noc* n o c z; *nic* n ÿ c z; *ukazać* u k a s a c z; *co chce* c z o c h c z e (127), a raz jeden zamiast *c* jest *s* w wyrazie o p s ÿ c h zamiast *obcych*.

Zamiast *d* używał nasz pisarz niekiedy *t* i *th* ztąd znajdujemy u niego n a t i n a t h, p r z e t i p r z e t h, o t i o t h ale nie zawsze, bo znachodzą się znowu wyrazy pisane: s z a d, p r z e d, o d; w innych wyrazach pisze s z e t h zamiast *szedł*, g u ÿ a s t h zamiast *gwiazd* (93), ÿ a t h zamiast *jad*, s z k a t zamiast *skąd*, s z k o t h zamiast *szkód*, o t h p o w y e c z zamiast *odpowiedź* (260), p o t h d a n ÿ zamiast *poddany*.

dz zamienia czasem na *cz* zamiast *ludzkie* l u c z k ÿ e, zamiast *wiedz* v ÿ e c z

Głoskę *f* pisze raz przez *f* drugi raz przez *ph* a nawet przez *w* w wyrazach: p h o r t n ÿ, *odzwierny*, *furtyan*, p h o r t a, *fórta*, d u p h a n ÿ e, za *dufanie* (226), w u n d a m e n t u ÿ e za *fundamentuje* (199), w l a s z e c z k a i p h l a s z e c z k a, za *flaszeczka*, t r a p h ÿ c za *trafić* (249), p h a l s z ÿ w ÿ e (254—256) za *fałszywie*.

Zamiast *g* pisze, ale bardzo rzadko, *k* jak w wyrazach b ÿ e k l, *biegł* 213), w ÿ e k o *w jego* (214), d o k a r d l a, *do gardła* (64).

Zamiast *h* pisze *g*, ale tylko w wyrazach g a n b a, g a n i e b n y (131, 213) zamiast *hańba*, *haniebny*, a zamiast *ch* zawsze *k* ale tylko w wyrazach k o r, k o r u zamiast *chór*, *chóru*, a toż samo we wszystkich pochodnych wyrazach, k o r o w ÿ, d o k o r u i t. d. zamiast *chórowy*, *do chóru*

i jako spójnik zawsze pisze przez ÿ krótkie i znachodzi się niekiedy jako ÿ np. w wyrazie s i n v (13) *synu* a wiele częściéj jako *y* np. *gdy był wydany*. Tam gdzie my dziś używamy *i*, *j* w manuskrypcie jest zawsze ÿ. Jest nakoniec w manuskrypcie *i* trzecie, to jest *j*, którą choć bardzo rzadko, zamieszczał jednak tam, zwłaszcza, gdzie mu nie stawało papieru na *y*.

Głoskę *k* znajdujemy w kodexie zastąpioną przez *cz*, *qu* i *g* i tak zamiast *największa* czytamy n a v ÿ e c z s z a zamiast *kwiatki* i złożonych z nich czytamy: q u ÿ a t h k ÿ, q u ÿ a t h, q u ÿ e c z e, q u ÿ t n a c z ÿ e (192) r o s q u ÿ t a ÿ a c z e; zamiast *odmiękczył*, o d m y e g c z y l (125) zamiast *nikt*, *tak*, *bok*, *nauk*, *zwykł*, n y g d, t a g, b o g, n a u g, s w y g.

Ł nigdzie nie znalazłem, ale zawsze zamiast tejże, głoskę *l* czasem też i opuszczono ją zupełnie, zamiast bowiek *zląkł się* czytamy slyek sze (92), zamiast *spotkał się* podkasze (87), zamiast *obrócił się* obroczysze (211). Forma językowa bardzo ważna.

Głoska *m* opuszczona jest często w rękopiśmie, lecz tam tylko gdy przed *m* znajduje się *a*, o czém było wyżéj, a raz jeden opuszczono przed *n* w wyrazie nÿemal (106) zamiast *mniemał*.

Głoska znowu *n* zamieniona jest czasem na *m* w wyrazach myemec, myedzwec, forma grammatyczna ludowa; wesmye (40), *we śnie*; zamiast zaś *ń* pisze ÿ w wyrazach: naÿ, naÿn, zamiast *nań*, umocznoÿ zamiast *umocnion*.

Zamiast *o* pisze niekiedy ÿ ztąd zamiast *go*, *jego*, jest w rękopiśmie gÿ, ÿegÿ. zamiast *bo go* bogÿ.

Jak głoskę *b* zamieniał niekiedy na *p*, tak znowu *p* na *b* czy tak wymawiał, czy też to są myłki tylko pisowni, niewiemy, dość że znajdujemy w kodexie: brzet zamiast *przed* (198), bytaligÿ zamiast *pytali go* (201), bobudzona zamiast *pobudsona* (250), obuszczÿs zamiast *opuścisz* (256).

Największa rozmaitość a nawet dowolność pisowni jest w głoskach: *s*, *ś*, *ść*, *sz*, *cz*. *z*, *ż*, *ź*, *ć* na każdą z tych głosek damy nieco przykładów; slowo, sercze, skrucha; sen szkrydla zamiast *skrzydła* (161), pÿsmo zwÿethe, *pismo święte* (12) albo pÿszmo szwÿethe, nosz zamiast *noś*, mlodoscz, lubocz, staloscz, naczecz, przÿcz zamiast *młodość*, *lubość*, *stałość*, *na cześć*; *przyjść*; przyjść; wsÿtko wzÿckich, zalonÿ slowÿek, zamiast *wszystko*, *wszystkich*, *szalony człowiek*; sasze, bes, slocz, soszoblÿwÿm, rosga, sbawÿenÿe, zamiast: *zasie*, *bez*, *złość*, *z osobliwym*, *rózga*, *zbawienie*; szÿdowÿe, saba, wsakosz, wasne, grosacz, zadacz, boszy, zamiast: *żydowie*, *żaba*, *wszakosz*, *ważne*, *grożąc*, *żądać*, *boży*; wez i wesz zamiast *weź*; czyerpÿal, wsczelÿe (157), czyerpÿecz, czÿerplywye (161), zamiast *cierpiał*, *w ciele*, *cierpieć*, *cierpliwie*.

Po głosce *t* prawie zawsze następuje *h* jak np.: then, tha, tho, themusz, thegosz, thą, tha, sthworzenÿe, szÿwoth, ÿesth, gesth, swÿethy, thowarzÿs, lÿatho, thwoÿ, thobÿe, thÿ, thak, a w kilku wyrazach zamiast *t* znajdujemy *d*, brad zamiast *brat* (141), podkacz zamiast *potkać* (92), i dość często dedy zamiast *tedy*.

U na początku wyrazów pisane prawie zawsze jak *v*. vrzad, vczÿnek, w środku wyrazów prawie zawsze jak *u*: dusza, luga, nauka, na końcu wyrazów powszechnie *v*, ale nie zawsze gdyż czytamy panv, bogv i panu bogu, boszemu, bogÿemv, albo boszemu, ubogÿemu.

O głosce *w* to tylko nadmieniam, że w rzadkich tylko wyrazach pisana jest przez *v*, powszechnie tak na początku, w środku, jak i na końcu wyrazów przez *w*.

O samogłosce ypsylon już mówiłem, to tylko dodam, iż wyraz tylko prawie zawsze pisany jest przez *e*, *telko*

Głoska *x* znachodzi się w wyrazach: *książe*, *księżna*, *księżyc*, *książka*, *ksobie*, *kstronie*, lecz te wyrazy z taką pisane są rozmaitością jak żaden inny wyraz i tak *książe* pisze nasz autor: ksaze, kxaze, kxązą, kxazeczu, xaze, xaszecza; xesna, xezna i kxesna; *księżyc* to pisze: xezÿc, ksezÿc i kxezÿc; *księgi*, kzegÿ, kxag, kzak, kxaskamÿ, xaska, xaskÿ, xÿaskÿ, xÿeg, xÿak, xÿegÿ, xÿagÿ, w xÿegach, xkaszkÿ, xÿągÿ; *ksobije*, kxobÿe, xkobÿe i xobÿe; kxstronje i xstronÿe.

Cząsteczka to jest tylko uwag, odnoszących się już to do pisowni kodexu, już do form językowych i grammatycznych baczny czytelnik obficiéj znajdzie je w wiernym przedruku kodexu naszego, który jak najwierniéj co do litery, staraliśmy się kollacyonować z oryginałem. Liczby w nawiasach oznaczają stronice rękopismu. Wiersz każdy oddziela linijka pionowa. Słownik wyrazów ważniejszych podamy na końcu przedruku kodexu.

Thij sząm xięgi o wielieb | nijm od pana buoga oswieczo | nijm oijczv amandvszie kto | re ksiegi zamikaiją w sobie |

wÿelÿe navk dobrich duchownÿch, a ossoblÿwa daÿą navke | thakowemv czlowiekowi ktori odstąpil od pana boga | stworziczielia swego, a przistal kv stworzenÿv Jako | szie ma zaszie prziwroczicz, kv swemv pierwsemv począt | kv, ktori bog ÿest Thesz iako szie ma rządzicz sząm | wssobie ÿ wopusczenÿv, wsitkiego stworzenÿa. Jako ma | odymrzecz, wsitkim żądząm, lubosczjąm, wesseliv ÿ | wsythkich roskoszi thego swÿatha przeslęgo, ÿ kes cziala | swego wlasnego. Jako pana boga ma przed oczima miecz | Jako laski jego naswietssej ma savkacz, a ÿego swietą | mÿloscz, iako stworziczieła, ÿ odkvpiczielia swego na | dewsiczki rzeczi mÿlowacz. Make panÿska rosmÿslacz | Jako ma szam sziebie poddanÿm wprawej pokorze po | dobnym vczinycz, Cznoth y ziwota pana nasego Jezv | krista nasladowacz. Jako szie ma ÿednostainÿe mÿecz | tąk wmÿlosczÿ ÿako wszalosczÿ wczÿnÿenÿv ÿ | wopusczenÿv ÿ wÿelÿe ÿnssÿch czÿsthÿch navk ktho | re czlovÿekovÿ poczÿnsÿaczémv barzo potrzebne | ÿ poszytheczne szą, gdy bedam pÿlnÿe rozmyslane | (2) a bacznye przeczÿthanÿ. Tesz wszÿthkÿm rostro | pnym serdecznÿm ludzam daÿam thÿ xÿagÿ | navke kv poznanyv boskÿe prawdy a ykasv | ÿam ÿasną droge ÿ prostham kv nawÿszemv | blogoslawÿenstwv |

Wÿelÿebnÿ oczecz goraczÿ mÿlosnÿk boskÿ ÿ na | bosznÿ slvga wÿeczne madroszczÿ o ktho | rÿm the xÿegÿ wÿalÿ. Mÿal dwoÿe ÿmÿona ÿ | dwoÿe przezwÿska, papÿerye gdy sze sthal czlo | vÿekem krzeczÿanskÿm przes kresth swÿethy da | no mv ÿmÿe h e n r ÿ k alye pothÿm gdÿ ÿysz byl | pelen cznoth ÿ laskÿ bosze a sthal sze doskonalÿm | dochovnÿm mÿlosznÿm a nÿebÿeskÿm czlovÿekem | sthalo szye tesz ÿsze mv sam pan bog wÿeczna, ma | drosez pÿerwse ÿmÿe H e n r ÿ k odÿal a dal mv | są the ÿmÿe a m a n d u s alÿe tho ÿmÿe nÿebÿlo ÿa | wne za zÿwotha ÿego bowÿem bardzo go thaÿil | spokorÿ wÿelkÿe, alÿesz gdÿ sze sthÿm swÿathem | roslaczÿl presz smÿercz tosz, w ÿego thaÿemnych | obÿawÿenÿach ktore oth pana boga mÿeval naly | szona ÿ szemv sam pan bog zwÿelkÿe lasky tho | ÿmÿe dal, amandus steÿ vlasnosczÿ ÿze on boga | wsechmogaczego bardzo naboznÿe a serdecznÿe | goraczo mÿloval, tesz yeszÿbÿsze przydalo

zrzadze | nÿa boskÿego ÿszebÿ go smoczÿ papÿeskÿe kanonÿ | sovano tedy sze tho ma sthacz ÿmÿenÿem amandus [1]) |

(3) kreszczyanska a ÿego cnothlÿve uczÿnkÿ ÿ przÿkla | dÿ ÿego svÿethego szyvotha. |

Gdÿ ÿusz wÿelebnÿ oczecz ÿ brath zakonnÿ odda | vnÿch czasov vmarl a ÿusz vÿecze nyeslynÿeÿe | w povÿedanÿv słova boskÿego thedy nÿemabÿcz | vjeczej swan slothkym Alÿe slusznÿe amadusem | a tho dla vÿelkÿe nabosżne goraczej serdeczne | mÿlosczÿ kthorą tho bedacz na thÿm swÿecze | za szyvotha swego mÿal ku mÿelemu bogv ÿ na | vÿekÿ bedze w nÿm trwal abovÿem wÿara | ÿ nadzeÿa kthorą thu mamÿ na onÿm svÿecze | ÿusz konÿecz veszmÿe alÿe mÿeloscz boska tha | trwa navÿekÿ a dla thego gdysz bogoslawÿonÿ | oczecz thakową, vÿelkam serdeczną kwaplÿvam | goraczą myloscząÿą boga wÿeczną madroscz | myloval ÿako tho dobrze obaczÿmÿ napoczathkv | vesrothkv ÿ nadokonczenÿv thych vszyczkÿch | xÿak gdyss tesz vevszythkych svÿch navkach ro | smovach ÿ ÿsthoryach rozmaÿcze wÿele slów mÿlo | snÿch movÿl sercza lvczkye sapalaÿacz kv mÿele | mv bogv thedy słusznÿe a wpravdze ma bÿcz | vesvan Amandus, abovÿem gÿ pan bog umÿelo | val on thesz pana boga mÿeloval, a tak ÿako | oth boga umÿelovanÿ za sze słowną mÿelosczą | svego sthvorzÿczela mÿloval *Reciproca dilectione* | Thÿ xÿegÿ wÿelÿe wsobÿe zamÿkaÿą zÿwotha | *(4)* nabosznego oÿcza amandusa a gdÿsz czasthkÿ zy | wotha oÿcza swÿethego bÿlÿ ÿ thą ÿ sam poczesczy | baczacz tho ÿeden oczecz mÿstrz ÿ brath felix fa | bry wthÿm sze mÿescze gdze then oczecz wÿele | bnÿ leszÿ ktore po mÿemÿeczku sovam Ulm sloszÿwszÿ wszÿthkÿ xkaszkÿ zÿvotha ÿego ÿ | naug vespolek czadnÿe sloszÿl laczÿnską mową | Mamÿ vÿedzecz ÿsze sexsterny thÿch xÿąg potaÿe | mnÿe lÿeszalÿ samknyone presz vÿelÿe lath dlÿa | thego ÿsze oczekovano smÿerczÿ slugÿ boszego | abovÿem szÿe bardzo nÿerath wthÿm ludzam opr | vÿal sza zÿvotha svego a wsakosz nakonÿecz | rosmÿslÿl sze dla nÿepewnego vyrosvmÿenÿa nÿe | kthorÿch ludzÿ iszebÿ pevnÿe ÿ lÿepÿe bÿlo a | bÿ the kzegÿ sdosvolÿenÿa boskÿego bÿlÿ opÿavÿa | ne ÿego przeloszo- | nÿm za szÿvotha ÿego aby po smÿer | czÿ ÿego pevnoscz ÿ pravda tÿch rzecÿ szÿe nala | sla a przetho poszÿlonÿ moczą boską wybral rzeczi | napotrzebnÿesze kthore wthych xÿegach są napÿ | sane ÿ dal ÿe sam napÿerve ku pretheczenÿu | oÿczu ÿ mÿstrzovÿ snamÿenÿthemu kthorÿ mÿstrz | oth pana boga bÿl opdarzon zÿvothem dobrÿm ÿ | tesz cnothamÿ vÿelkÿmÿ rosmaÿthÿmÿ ÿ doszvÿa | thszonÿm mÿstrzem bÿl w naukach boskÿch then | sze wthÿm sakonÿe kasnodzÿeÿskÿm na devsczi | ckÿmÿ klastormy ÿch szemÿe nÿemÿeczkÿe byl | wyelmosznÿm prelatem a ymÿe ÿego bylo mÿstrz | *(5)* Bartlomÿeÿ themvsz obÿavÿl ÿ vkasal the rzeczÿ | pokornÿe svÿethÿ amandus a then tho prelath | dobrÿ przetczÿl tho vszÿczko z wÿelkÿm podoba | nÿm

---

[1]) Tu widocznie brak jednéj karty co najmniéj.

sercza svego ÿ rzekl ÿ szetho vszÿczko | ÿesth mÿedzÿ ÿnszÿm pÿsmem szvÿethÿm ÿako zar | no cnoth vszÿczkÿm madrÿm opathrznym ludzom po | thÿm gdÿ ÿusz the wszÿczkÿe naukÿ bÿlÿ vespo | lek sgromadzonÿ ÿ sloszony chczal ÿe themv my | strzovÿ vszÿthkÿe vespolek vkasacz a wthÿm | go pan bog laskavy raczÿl vsiacz sthego swÿatha tego | mÿstza slachetnego Gdy sze dovÿedzal sluga | vyeczne madrosczÿ ÿsze vmarl czeskosze sthego | sasmuczÿl bovÿem nÿevÿedzal czo sthÿm vszÿc | kÿm czÿnÿcz mÿal A sathÿm szye svÿelką pÿlno | sczą obroczÿl ku vÿeczne madroszczÿ proszacz abÿ | pan bog wÿeczna madroscz raczÿla mv wthej spra | vÿe ku wspomoszenÿv prÿcz ÿ vysluchal slugę | swego pan bog ÿsze mvsze then sze mÿstrz przerze | czenÿ ÿawnÿe wÿelkÿe ÿasnosczÿ ukazal, ÿ obÿa | vÿl mu tho ysze tho zupelna pravdzyva boska | volÿa ÿesth abÿ thÿ xÿągÿ przodek mÿalÿ napo | lÿepszenÿe wszÿckÿm ludzą ssercza dobrego the | go zadaÿaczjch a presztho kthobÿ rad bÿl dobrÿm | bogomÿslnÿm a thaÿemnÿe boga sadaÿaczÿm clovÿe | kÿem albo kogo bÿ mÿelÿ bog wszechmogaczÿ cze | skÿm smuthkÿem ÿ przesladovanÿm navÿedzal | ÿako zwÿelkÿe sweÿ mÿlosczÿ swÿkl navÿedzacz [1]) *(6)* swoÿe mÿele a osobne przyyaczelÿe, tha | kovemu clovÿekovÿ thÿ kzegÿ bedą wyelką | poczechą ÿ wspomoszenÿm amen. |

Thu szye poczÿna pyrwsza czastka xy | ag: kapÿtulum pÿerwsze |

Bÿl ÿeden kaznodzeÿa zakonu szvÿethego Do | mÿnÿka, w nÿemÿeczke zÿemy rodem szwab kto | rego ÿmÿe ÿesth wpÿsano w xÿągÿ zÿwÿączÿch | Ten sze wÿelebnÿ oczÿecz mÿal bardzo gorączam | żądzam ÿszebÿ sze sthal ÿ tesz bÿl swan slvgą wÿe | czne madrosczÿ. Przydalo sze ÿsze wszal znaÿomosc | zÿedną swÿetham od boga oszwÿeczoną personam | bÿlacz bÿalla glowa thasz szadala ÿ proszÿla czaszu | ÿednego slugi wÿeczne mądrosczÿ ÿszebÿ ÿe nÿeczo | powyedzal o czerpÿenju wlasnÿm swoym dla thego | ÿszebÿ ÿeÿ cÿerpÿacze vdraczone sercze wszelo poszÿ | lÿenÿe, a thakove rosmovÿ mÿala sznÿm przes dlu | gÿ czasz gdÿ do nÿe przychodzÿl ÿ wÿpÿtala potha | ÿemnÿe w uczÿnkach dobrÿch a smuthkÿ ÿ przesladova | nÿa ktoremÿ go pan bog navÿedzal powÿedzal tho w boskÿe thaÿemnoszczÿ a tak sthakowÿ powÿesczy po | czechą ÿ nauką nalaswszÿ spÿsala tho wsÿthko sama | sobÿe ÿ tesz ÿnszÿm lvdzem vdrączonÿm kupoczesze [2]) |

---

[1]) Wiersz ten w rękopiśmie dwa razy powtórzony przez omyłkę pisarza. Że pisarz nie miał ustalonéj pisowni ten wiersz najlepiéj dowodzi raz napisał zwijelkije, swykl; drugi raz swijelkije, zwijkl „ijako swijelkije sweij mijelosczij zwijkl nawijedzacz“.

[2]) Tu brak końca rozdziału 1go i początku rozdziału 2go. Brak ten obejmował niewątpliwie jedną kartę rękopisu, który uzupełniamy, z Suriusa i Diepenbrocka w polskim przekładzie: .... potajemnie jednak

dla thego ÿszebÿ go w ÿego sbawÿenÿv przetar | gnal a tho bÿlo tak wnatrzne pądzenÿe ÿ napomÿnanÿe kthore od boga mÿal ządalo supel | nego wÿprosnÿena ÿ odwroczenÿa od wsycz | kÿego czoby moglo czÿnÿcz rosnocz temu szÿe | wneth sprzeczÿvÿla pokvsa, strzala mÿslÿ. Tako | rosmysl szÿe dobrze abowÿem lacznocz ÿesth począncz | alÿe czesko a trudno dokonacz alÿe sasze ono | veswanÿe boskÿe wnątrzne przekladalo mocz | boską ÿ wspomoszenÿe ÿego z mÿszlÿ przevroth | ne movÿlÿ Zadnegocz vathpÿenÿa nÿemasz w mo | czÿ boskÿe alÿe ÿesth vatpÿenÿe ÿezlÿ bog cheze | w thÿm bÿl nauczon smÿelÿe ÿsze bog ÿako pan | laskavy swjączÿl ÿ obÿeczal svÿmÿ boskÿmÿ vsthÿ | ÿsze pravdzyvÿe a vÿernÿe chcze dopomocz wsÿth- | kÿm thÿm kthorzÿ czo dobrego w ÿmÿe ÿego pocz | ną, a gdy wthalkovÿ walcze laska bosza wnÿm | zwÿczeszÿla przÿsthapÿla mÿsl przÿasna wpostavje | przÿaczelskÿe radząncz mu thako, mosze bÿcz dobrze | ÿszesze polÿepszÿsz poczny zlekka ÿsze bÿ mogl | dokonacz ÿecz dobrze ÿ pÿeÿ vzÿvaÿ a grzechov | szÿe wÿavÿ, bacz dobrym wsą sobÿe ÿako chczes | a wsakesz tak mÿernÿe ÿszebÿ ludze zadne | (8) brzÿtkosczÿ wthobÿe nÿemÿalÿ anÿ obmovÿ ÿezli | tÿlko sercze twoÿe dobrze, wsÿtko bedze dobrze | moszesz dobrze bÿcz ve-

---

i skrycie bez wiedzy sługi Bożego. Lecz gdy zdarzyło się poźniéj że tę duchowną kradzież odkrył sługa Boży, nalegał na nią i zmusił ją, by to co spisała oddała mu, a on odebrawszy spisanie takowe rzucił je zaraz w ogień; gdy mu potem i druga część pisma oddaną była tak samo chciał ją zniszczyć, z objawienia jednak Bożego miał to zakazane, tym sposobem ta część druga spaloną nie była, to jest ta którą po większéj części sama (Elżbieta Stäglin jego córka duchowna) spisała. Do téj części po jéj zgonie liczne pobożne postanowienia zaczerpnięte od wiecznéj mądrości dodane są w jéj imieniu. Pierwsze tego męża Bożego nawrócenie się, albo raczéj początek tego nawrócenia stał się w ośmnastym roku jego życia, a lubo już od lat pięciu w zakonie przebywał, umysł jego nie był spokojny ani ustalony, wprawdzie od cięższych win i grzechów, któreby uszczerbek sławie jego przynieść mogły za łaską Bożą obroniony był, od mniejszych wszakże i zwykłych nie był wolnym. W tem jednakże chronił go P. Bóg iż gdy zwracał się do pożądliwości, a rzeczy w których podobał sobie zawsze znajdował niezadowolnienie, i dlatego zdawało mu się że coś innego jego namiętne serce zaspokoić powinno; owoż z tak niespokojnego usposobienia doznając smutku czuł zawsze przeciwieństwo jakieś, a jednak sam sobie nie mógł pomódz, aż go Bóg dobrotliwy od tego jednym uwolnił zwrotem. Tak nagłéj zmianie, która w nim zaszła, towarzysze jego dziwili się wielce, i jeden mówił to, drugi owo, ale jak się to stało tego nikt nie wiedział, ani nie poznał, bo to był ukryty i pełen światła wpływ Boży co sprawił tak nagłe nawrócenie.

Rozdział II.

O pierwszych walkach człowieka zaciągającego się pod chorągiew Chrystusa. Gdy tę wielką od Boga otrzymał łaskę, powstało w nim kilka pierwszych pokus, przez które nieprzyjaciel zbawienia jego chciał go obałamucić... dla tego iżby go w jego zbawieniu....

sol sludzmy a przedsye bycz | dobrym czlovyekyem tesz by trvdzy rądzy byly v nye | bye acz nyevyodą takovego osobnego szywotha tha | kovymy y ynszymy tych podobnymy myslamy byl bar | dzo kuszon alye thakovą sdrosną a przewrothną | radę odrzuczylą od nyego vyeczna mądroscz thako | rzekącz ktho rybe szlyską wegorza chcze trzymacz | sa ogon a zywoth swyethy nyedbalye począcz takovy | szye w obu rzeczach omyly y oszuka szam szyebye bo | mnyemayącz aby moczno trzymal s ręku mu wypadnye | a tak ktho nyepowolnye duszy sye sprzeczyvyayącz | czalo w roszkoszach ye chowayacz, chce swyczeszycz, | potrzebvye dobrych zmyslov, kto chce swyath myecz, | a bogu dosnalye sluszycz takove szye rzeczy nyepo | dobnye podeymnye a navką boską falszvye, a prze | tho masly opusczycz opuscz wszythko. w thakovych my | slach byl przes dlugy czas, nakonyecz wzal szmyalocz a | vaszywsy szye | [1]) vszythkyego ony wszythky mysly przeczyvne oth | rzucyvszy othszybye spomocząo boską vdal szye zycz | vedlug spodobanya boskyego a wszakosz oth yego | plochego vmyslu myal czesthokrocz zmyeranye od | gwaltovnego vylamovanya czjeskomv bylo sprosne | *(9)* thovarzystvo opusczycz nyekyedy go przyansz przyrodzo | ną swyczeszyla ysze szedl do thovarzystwa swego | pyervsego dla svego vlszenya wnatrznego y przy | dalosze czesthokrocz ysze wesoly szeth do nych a za | szye bardzo smuthny odszedl oth nych abovyem | yusz any lekkye slova y krothofilye kthoram mye | ly byla mu nyeprzyamna a bolescz wnatrzna by | lą nyesnoszona tes nyekyedy gdy do nych przysze | dl nadavalygo sobye yeden drugyemu takovymy | slovy yeden rezkl (rzekł) y coszes zaosobne obyczaye nasze | wszal, drugy powyedzal yze szywoth pospolythy yesth | napewnyeszy. Trzeczy powyedzal ysze szywoth | osobny nygdy koncza dobrego nyevesmye, slyszącz tha | kove rozmaythe obmovy oszobye slvga boszy zamyl | kną yako nyemy myslącz ach wszechmoczny boze nycz | lyepszego yedno vczekacz, bys thy byl thakowych rosmov | nyesluchal tedyczby nyemogly saskodzycz, to byla ye | go navyeczsza bolyescz ysze nyemyal nykogo komv | bysze swych czeskosczy vskarzycz myal nyemogl sobye na | lyescz thakovego kthoryby thakovym obyczayem we | svanya boskyego thą drogam szedl kthorą on a prze | tho chodzyl thak salosny vdraczony czo mu szye po | thym wszythko obroczylo wyelką slotkocsz. |

O zachwyeczenyv ktoremv szye sthalo nad | *(10)* przyrodzenye Capitulum III. |

Napyerwsym począthkv yego przydalo sze czaszv | yednego yze sdl do koru braczkyego wdzen Svye | the Jagnysky wthen czas gdy

[1]) Po tym wyrazie wiersz „zijcz vedlug spodobanija a wszakosz", który też niżéj powtorzony jest dowodzi, że pisarz już z innego rękopisu polskiego przepisywał, i w tem miejscu niewłaściwie napisawszy te wyrazy przekreślił w naszym rękopisie.

konventh obÿedwal | w poludnÿe bedacz thamo sam stanal w navÿszÿm | stholczv pravego korv a wtenczas mÿal w sobÿe wÿel | kÿe vdraczenÿe wnetrzne zwÿelkÿe zaloszczy ÿ smu | thkv kthorÿ naÿ bÿl przÿszedl gdy tamo stal tako | smuthnÿ besz wszelknego poceszenÿa a nÿkogo snÿm | nÿebÿlo thelko sam wthen czasz bÿla dvsza ÿego zachvy | czona wsczelÿe albo sczala thamo vÿdzal ÿ slÿszal cze | go szadnÿ ÿesÿk wÿmowÿcz nÿe mosze bÿlo wszÿsth | kÿego wÿobraszenÿa ÿ podobÿensthva a wszakosż mÿa | lo w sobÿe wszÿthko vÿobraszenÿe ÿ wszÿthkÿe obÿcza | ÿe wesole roszkoszÿ serce ÿego wszedi gorzalo a wsza | kosz bÿlo naszÿczone mÿslÿ bÿl zadlÿve a wszakosz | dobrze rosquÿthaÿacze ÿvsz wnÿm nadzeÿa vstala a za | dza odeszla abowÿem dano saÿrzecz abo wgladnacz w na | ÿasnÿeÿszą ÿasnocz oblÿcznosczÿ boskÿe a sthego wÿdze | nÿa wszal zapamÿethalocz samego szÿebÿe ÿ wsÿth | kÿch rzeczÿ ÿeszlÿ wthen czas byla nocz albo dzÿen | nÿcz othÿm nÿevÿedzal abowÿemtho bÿla vÿecz | nego szÿvotha vÿnÿkaÿacza slothkoscz a potakovÿm | *(11)* vczÿsnÿenÿv ÿ sachvyczenÿv gdy ksobje przyszedl | rzekl ach mÿelÿ panÿe ÿeslÿ tho nÿeÿesth nÿe | bo thedÿ ÿa ÿusz nÿewÿem czo nÿebo ÿesth by | czlovÿek wsÿthkÿe mekÿ ÿ bolesczÿ thego swya | ta czÿrpÿal ato veselÿe vÿeczne otrzÿmacz mÿal | nÿesaszluszÿl bÿ go. Takove vczeszne zachvÿczenÿe | trwalo godzÿne albo pvlgodzÿnÿ ÿeszlÿ dusza ÿe | go bÿla nathen czasz wczelÿe albo sczala wÿszla | thego sam nÿevÿedzal przÿszedszÿ są xobÿe stal | szÿe ÿakobÿ on clovÿek czobÿ szÿnszego sjwata przÿ | sedl zonego krothkÿego vÿdzenÿa czjalo ÿego stalo | szÿe tako bolÿesne ÿsze tesz szaden czlovÿek lÿe | szacz na loszv smÿertelnÿm nÿgdÿ thakove bolÿesczÿ nÿe | vsnal ÿakam on vczvl tak mv szÿe vÿdzalo przy | sethl wczeskÿe wsdÿchanÿe wszÿthko czalo nad ÿe | go wolą padalo kv szÿemÿ ÿako czlovÿek omglalÿ | volal zalobnÿe a wsdÿhal gvalthownÿe są wsobÿe | ÿ ÿal movÿcz ah nÿesthethÿsz panÿe ÿ kedÿm | bÿl albo gdzesem yvsz ÿesth theras ÿ rzekl | ah serdeczne navÿsze dobro ta godzÿna nÿgdÿ nÿe | mosze othstapycz oth sercza mego od tÿch mÿasth | chodzÿl naszemÿ thelko czalem a wszakosz tak | ÿako thego sewnatrz nÿgd po nÿm nÿebaczÿl anÿ | vÿdzal alÿe mÿslą wsÿthek bÿl w nÿebÿe *(12)*a du | sza ÿego bÿla pelna dzÿwv nÿebÿeszkÿego onÿ | nÿebÿeszkÿe wÿdzenÿa vsthavÿcznÿe mv wpadalÿ | wnÿsl ÿego asze sze mv vÿdzala ÿakobÿ lathal | napovÿetrzv wsÿthkÿ szÿlÿ dusze ÿego bÿlÿ na | pełnÿonÿe slothkÿego smethkv nÿebÿeskÿego ÿako | bÿ sloÿek sktoregobÿ vÿloszono smacznÿ vonÿaÿa | czÿ lekwar a vszakoszbÿ ona wonnoscz w nÿm | sosthala thakovy smak nÿebÿeskÿ sostal przesz | dlugÿ czasz w nÿm nÿebÿesz | kam checz ÿ zadzą ku mÿelemu bogu. |

ÿako wstapÿl wduchowne malzenstwo | vÿeczne madroszczÿ Cap. IV. |

Bÿeg na ktorÿm poteÿm zyvoth ÿego ustawÿon bÿl | bÿlocmÿelosne, pÿlne. vstawÿczne, napomÿnanÿe ÿ | pragnÿenÿe oblÿczn

sczÿ vÿeczne madroscy, alÿe ÿaki | poczathek bÿl mÿloscy ÿego ku wÿeczne madrosczy | panv Cristuszewy, moszem tho obaczÿcz w ÿego xaskach | o wÿeczne madrosczy, kthore pan bog przeszen sloszÿl. | Tentho sługa boszÿ zmlodosczÿ swoÿe bÿl sercza bardzo | mÿelosnego a madroscz wÿeczna pan Cristus przesz | pÿsmo zwÿethe vkasvÿesze thako przyasnÿe, ÿa | ko mÿlosna mÿlosznycza kthora szÿe czudnÿe przÿ | chedoszÿ dla thego, ÿszebÿsze wsÿthkÿm dobrze po | dobala, a movÿ supthÿlnÿe przÿaczelskÿm obÿcza | (*13*) ÿem, ÿszebÿ wszÿthkÿ sercza xobÿe sklonÿcz mogla, | nÿekÿedÿ powÿada ÿako sdradny a obludnÿ szą | mÿlosznÿczÿ swÿatha thego, a ÿako pravÿe mÿelosna | a w mÿloszczÿ vsthavÿczna ona sama ÿesth, thako | vÿmÿ ÿ inszÿmÿ rosmaÿthÿmÿ slowÿ wyeczne ma | droszczÿ bÿl szÿeth vmÿsl mlodÿ ÿego bovÿem cze | stho krocz wÿeczna madroscz mÿewa rozmaÿthe | mÿelosne vidzenÿa kv svoÿe duchowneÿ mÿloszczi | osoblÿwÿe w xÿegach kthore sową o madrosczÿ gdÿ | ÿe sthcono slÿszacz onej mÿlosne laskave slova ÿal | sobÿe mÿslÿcz tego aszabÿch to sczesczej mogl | mÿecz ÿ sze bÿ mÿ sÿe thakowa wysoka ʼ mÿlosnÿcza | mogla dostacz zamÿelosznÿcze, o kthoreÿ thakova | vÿelkÿe dzÿvÿ slÿsze powyadaÿacz bowÿem ba | cze ÿsze moÿe mlode ploche serce bes osoblywe | mÿloscsÿ dlugo trvacz nÿemosze, Slyszacz czestho | krocz a baczacz thakove slawne rzeczÿ o vÿeczne | madrosczÿ spodobala mu szÿe dobrze w sercu ÿe | go ÿ naczal onÿe mÿslÿcz. Przydalosze ÿsze wo | bÿath thcono kstolu a gdÿ sÿath sasthoł slyszal czcatz | ÿsze madry salomon slowa ÿe wyvolowal rzekacz | a v d i f i l i m i s l u c h a ÿ s i n v m ÿ e l ÿ vÿsokÿe radÿ | oÿcza thvego chceszlÿ wÿsokÿe a wasne mÿelos | czÿ patrÿcz thedÿ sobÿe wezmÿ wÿeczną ma | droscz za wczecznam mÿelosnÿcze abowÿem | (*14*) mÿlosnÿkom swoÿm daÿe mlodoscz ÿ mosnocz slacheth | nocz bogasthwa ÿ czescz, daÿe vÿelką mocz ÿ ÿmÿe | wÿeczne czÿnÿ wdzecznym lvdzam chvalebnÿm | czÿnÿ vdzecznego ÿ mÿelemv bogv ÿ lÿvdzą presz | tesz madroscz ÿesth swÿath stworzon ÿ nÿebo presz | nÿe vmocznono ÿ fundowano ÿ przes nÿe grvn | thÿ ÿ glebokosczÿ grvnthovanÿ kthorÿą ma chodzj | opatrznÿe, spÿ spokoÿnÿe a szywÿe pewnÿe a | gdy thakove słowka slyczne słysal tczacz presth | sobam, nathÿchmÿatsth ÿego zadlÿve sercze ÿelo | mÿslÿcz tako. O ÿako tho ÿesth chvalÿebna mÿe | loscz, O ÿako bÿch ÿabÿl sczesnÿe opdarzon bÿ mÿ sze | mogla dostacz, od thego otlczagala go mysl przeczÿwja | ÿacza ÿsze ÿal sobÿe mÿslÿcz mąlÿ ÿa to mÿlowacz | czegom nÿevÿedzal anÿ swÿedzal czo ÿesth ktho | sze vÿsoko bvdvÿe a prosnowanÿe mÿeluÿe tako | vy mÿeva glodnÿ obÿath, thebÿ mÿlosnÿcze dobrze | mÿlovacz gdÿ bÿ swÿm slugam dala dobrze vszÿ | vacz aczalv folgowacz alÿe thako powÿada dobrÿch | potrav mocznego pÿcza dlvgego spanya ktho thego | chcze patrzÿcz thakovemvsze mÿlovanÿa vyeczne | madroszcÿ nÿgdÿ nÿetrzeba podeÿmovacz ÿ kthore | mvsz ludze bÿlÿ kÿedÿ thakove trudne ÿ grÿ za | dane, takowÿm mÿslą mÿsl dobra boska czekacz (*15*) starego prava przÿslusza mÿlosczÿ czerpÿecz a | wszakosz nÿeÿesth zaden pracsovythÿ kthorÿ chce | tho

myecz y zeby nyemuszyl vczerpyecz nye | yesth szaden myelosny-kyem kthoryby nyebyl me | czenykyem, przestho tego nyeyesth za-den dzyv | ktho tak vysoko mylvye ysze tesz na yakam prze | czy-wnocz przydze Wesmy presth szye achczey oba | czysz wszythko nyesczescze y tesknocz ktorą wsy .| sczy myloszny czy swyatha thego mvszą czyerpyecz | lvbo radzy abo nyeradzy a sthakowych mysly byl | thym mocznye poszylon ku sthalosczy a wszakosz ye | scze nye-byl doskonalye vsthavyczny nyekyedy byl | dobre voly a nyekyedy myloscz serca swego sklonyl | ku myelosczy czeysnye preszle, A gdy szye thak | rosmayczе blakal zavdy gy w serczu ono boskye | veswa-nye kazalo yakoby y od thego wszythkyego | odpedzalo yednego dnya ctcsono ym kstolu o wyeczne | madroszczy thakove slowa kthore yego sercze gora | czo pobudzylo rzekacz. Jako slyczne drzevo rozane | kwythnye ayako vysoky liban gdy bedze obraszon | smak wonnosczy dava yako balsam wonya thakom | ya yesth qwythnacza dobrze vo-nyacza myloscz | bes tesknosczy besz gorzkoszczy yesthem fundamenth na | *(16)* mylosna slothkocz, bowyem ynszy mylosnyczy mayą | slothkye slowa gorzką zaplathe y slova slothkye ya | ko yath ych krothochvyla czczy oplvpyenye. Slysacz | tho yal sobye myslycz, ach tocz yesth wsyczko prav | da y rzekl ochothnye weselye szą w sobye yvsz | sze tho mvszy stacz isze ma pravye mylosnycza | moya bycz ya chcze slvgą yey bycz y yal sobye my | slycz ach bosze bych mogl tą rzecz tako mylą aby | rasz vydzecz yszeby abych raz mogl ku yey rosmovje | prycz, yakąly posthavą mą takova myloscz ktho | ra thako wyelye roskosznych rzeczy wsobye zamj | ka yesly tho bog albo czlovyek yeszly navka albo | chitroscz pany albo masz czoly tho yesth, a thak yako | yą dalyeko oczyma wnetrzema mogl vydzecz. Uka | sala mv sze thako vysoko w oblocznym korze nad | nym byla a swyeczyla yako gwyasda yvtrzenna | a byla yasna yako wynyka-yacze sloncze korona yey | bylacz vyecznocz odzyenye yey bylocz zbavyennoscz | Slova yey bylycz slothkocz oblapenye yey bylo wszyt | kyey roskoszy dostatecznocz byla dalyeko y blysko | wysoko y ny-sko byla oblycznye a wsakosz skrycze da | la sze yacz a wszakosz yey nykt nyemogl ogarnacz | doszegla nath vysokosczy nyebyeskye a ruszala glą | bokostzy grunthov roszyzyla szye od koncza do kon-cza | *(17)* wsechmocznye a sprawyla wsythkye rzeczy slo | thko, gdy mnymal myecz pyekną panną na | thychmyatsth nalasl mlodzencza ochothnego nyekye | dy mu sze vkasowala yako rostropna mystrzy-ny | a nyekyedy yako wdzeczna mylosnycza myala | sze k nyemv mylosnye a posdrawyala go bardzo | smyeszne y rzekla do nyego laskavye. P r e b e f i l i | m i c o r t u u m m i h i d a y m y s e r c z e t h o y e s y n u m y l j | [1]) a sathymy slovy sklonyl sze ku nogam yey podze | kowal yey serdecznye fundamenthnye spokory | a pothym gdy thako chodzyl w szamyslyenyv o swej | namyelsze wyeczne madrosczy

[1]) Przyp. XXIII, 26.

ẏal pẏtacz sercza | swego mẏlosnego tako, ach sercze moẏe ogladaẏ | skath plẏnẏe mẏloscz ẏ wsẏczkẏch ludzẏ sbawẏen | nocz skad pochodzẏ wsẏthka suptylnocz cudnozs | serdeczna lvbocz ẏ roskosz a sastho wseẏcko nẏe | pochodzẏ zwẏplẏvaẏaczego zrodla bosthwa ẏusz | szẏe therasz podnẏesz sercze moẏe ẏ vmẏslẏe | moẏ ẏ wsẏczkẏ smẏslẏ moẏe a sklonsze wnẏevẏ | czẏrpane zrodlo wsẏthkẏch rzeczẏ mẏlosnẏch ẏ | ktho mẏ ẏusz odbronẏ ach ẏuszcze dzẏsz oblapẏą | vedlug szacze goraczego sercza mego atak sze | sklonẏlo w dusze ẏego nẏevẏczerpjnone szro | dlo wszẏthkẏej dobroczẏ w ktorẏm sze nalasl | *(18)* dvchowne wszythko czokolwẏe czudnego mẏlosne | go zadlywego ẏesth w ktorym wszythko ẏesth | w nẏevẏmovnẏm obẏczaẏv astad sze przẏszedl | swẏczaẏ gdẏ pẏesnẏ slẏszal powẏadaẏacz abo spẏe | vaẏacz thedẏ natẏchmẏasth sercze ẏego prątko | bẏlo obroczono ẏ umẏlsl ku mẏeloscy boskeẏ na | roskosnẏesze wẏeczne madroscẏ od kthoreẏ wsẏ | thka mẏlocz plynẏe O ẏako czestho swoẏą vczesz | na mẏlą, placzlẏvẏmẏ oczẏma roszeczonẏm ser | czem oblapẏal ẏ kv serczv swemv przẏczyskal znẏe | wẏmownąm roskosząm ẏ kochanẏm laskawą sklon | ną mẏloszczą ẏ obẏczaẏmẏ mẏal sze kv wẏeczne | madroscẏ panv Cristosowẏ ẏako szẏe dzecze ma | kv matcze gdẏ ẏeẏ na lonẏe trzyma a snẏm szẏe | pẏesczẏ tak slvga boszy przyasnẏmẏ obẏczaẏmẏ oka | sowal weselẏe nẏevẏmowne sercza swego kv wẏe | czne madroscẏ a czvẏacz oblẏcznocz ẏeẏ presz wla | nẏe laskẏ ẏal sobẏe thako mẏslẏcz O panẏe dẏ | bẏ mẏ krolevna bẏla poslubẏyna radowalabysze sthe | go dvsza moẏa o ẏakosz sze thedẏ theras radowacz ẏ | weselẏcz ma dusza moẏa ẏszesz thẏ ẏesth ceszarzewna | sercza mego ẏ mnoszẏczelka wsẏthkẏch lask wthobẏe | mą bogastva dosthathek vẏelmosnosczẏ ẏako wẏe | lẏe chczą wsẏthkẏego czo na swẏeczẏe ẏesth nẏe | *(19)* szadam bo doszẏcz w thobẏe mą a z sthakovego du | szẏ vczesnego rozmẏslanẏa bẏwalo oblẏcze ẏego | wesole oczẏ ẏego laskave sercze slothkẏe pelno | radosczẏ a wszythkẏ wnatrzoszczẏ ẏego spẏeva | lẏ *Super salutem.* Tho ẏesth nadewszẏczko scze | scze ẏ nadwszythkẏmẏ czudnosczamẏ tẏsz ẏesth | mego sercza szczeszcze ẏ moẏa czudnoscz abovẏem | sthobam sczescze mẏe nasladowalo a wsythkom | dobre w thobẏe ẏ sthobą przẏal ẏ poszadl. |

ẏako gẏmẏą naslothsze Jesus wẏrẏl | nad serczem swoẏm capi V. |

W tẏch ze czaszjech nẏeẏakẏ nẏezmẏernẏ ogẏen bẏl | wpvczon wdusze ẏego, kthorẏ ogẏen sercze ẏego wczẏ | nẏl bardzo gorayacze wmẏloszczẏ boskẏeẏ ẏednego dnẏa | czvẏacz w sobẏą takową goraczoscz ognẏsthą aze ẏal mgl | ecz mẏloscą boskąm szedl namẏescze swe thaẏemne do | celle ẏ przẏszed wboszkẏe rosznẏslanẏe bardzo czvdne | ẏ rzekl tako ach slachethnẏ bosze bẏch therasz mogl | nẏeẏakẏe przẏasne snamẏe mẏlosczẏ mẏslẏcz kthore bẏ | bylo wẏecznẏm snamẏenẏem wẏeczne madroscẏ mẏe | losczẏ mẏedzẏ mną a mẏedzẏ thobą naswẏadesthwo | ẏszem ẏa ẏthẏ ẏesthes mego secza wẏeczna

mẏelosez | kthorebẏ szadna sapamẏethalocz wẏgasẏcz nẏemogla | a bedacz w thakovẏm goraczẏm vmẏszle odszrvczẏl | *(20)* skapvlẏerz przed sobą odworzẏl sanadra zwoẏe a | wszavszy grawke w reke ẏal oglẏedowacz sercze | swoẏe ẏ rzekl ach wszechmocznẏ bosze raczẏsz mẏ | ẏusz dzysza dacz mocz ẏ szẏle ku wypelnẏenẏv sza | dze moẏeẏ bo thẏ sąm dzẏsza gorvncze sercza me | go mvsẏs rostopẏon bycz a zathẏm ẏal klocz grawką | w czalo swoẏe prostho nad serczem asze vẏrẏl ẏasz | nẏe naslodsze Imẏe Jesus nad serczem od thako | vego ostrego kloczẏa plẏnela bardzo krew sczala as | sanadrẏ czo mv wẏelka roskosz bẏla wẏdzecz smẏlos | czy ognẏste asze bolẏesczy nẏebardzo dbal gdẏ ẏusz | thego dokonal wẏszedl thako sranẏonẏ krvavẏ sce | Ile szed nakanczelarẏą pod krẏsz apokleknąvszẏ przed | vmeczenẏm boszẏm rzekl Eẏa ach panẏe Jesv naslo | thszẏ dvsze moẏe ẏ sercza mego ẏedẏna mẏelosczj | raczẏsz ẏusz veẏrecz na wẏelką szadzą sercza me | go panẏe moẏ ẏvsz cze nẏemoge anẏ dalẏe vmẏem | szẏe czvczą wczẏsnacz aprzetho o panẏe moẏ ẏusz | cze prosze abẏsztho vemnẏe spelnẏl ẏszebẏsze od sercza mego wpoẏl a ẏmẏe thwe na | svẏetsze vemnẏe tako nasnamẏonowal | ẏ szebẏsze od sercza mego nẏgdẏ nẏeodlaczẏl a presz | dlugẏ czasz chodzẏl thako zranẏonẏm czalem a nẏe | rẏchlo gdẏ pothẏm osdrowẏal ẏ zaszẏl ẏednak | *(21)* gẏmẏe naslothsze Jesvs znamẏenẏcze osthalo na | serczu ẏako szadal, a kaszda litera bẏla thako szj | roka ẏako dzbło slomẏ rosplasczone a tak tesz bẏla | dluga koszda lẏtera ẏako dlugẏ clonek vmalego | palcza a wthakowym obẏczaẏv noszẏl tho naslocz | sze ẏmẏe na serczv swoẏm asz do smẏerczẏ ẏako | sze czestho sercze ẏego wzdẏchanẏm podnoszẏlo tak | sze tesz czestho ẏmẏe naswẏethsze wẏrẏthe naczelẏe | podnoszẏlo wczẏm sie bardzo kochal, to naslothsze | ẏmẏe noszẏl w skrẏtheẏ taẏemnosczy tak ẏszego | szaden czlowẏek nẏeogladal zaszẏvotha ẏego | thẏlko ẏeden wẏernẏ thovarzẏsz ẏego kthoremv | thovarzẏszevẏ vkasal wthaẏemnosczẏ boskẏe | Pothẏm wẏelebnẏ oczecz gdẏ naẏ przẏchodzẏlẏ ẏa | kẏe przeczẏwnosczẏ patrzil na ono ẏmẏe swẏethe | vẏrẏthe na czelẏe swoẏm unathẏchmẏasth bẏlẏ mv | lzeẏsze onẏ przeczẏwnosczẏ. Czaszv ẏednego zmẏ | losne krothochwẏlẏe dvsza ẏego rzekla O panẏe wej | rzẏ ẏzesz otho mẏlosnẏczẏ swẏatha thego noszą lẏte | rẏ gẏmẏon mẏlosnẏcz swojch na odzenẏv swoẏm | Ach serdeczna mẏlosczẏ moẏa vtozem ẏa tesz czebje | wswẏeszeẏ goraczẏ krwẏ sercza mego nasnanẏe | nowal pothẏm ẏednego czaszv poẏvtrznẏ po modlẏ | thwẏe | *(22)* swoẏe czelle ẏ sẏad na stholecz a mẏa | stho saglowka poloszẏl sobẏe pod glowẏ xẏagẏ pustel | nẏkow szwẏethẏch a wthẏm vspokoẏlsze troche ẏ | vẏdzalo sze mv ẏakobẏ nẏeẏaka ẏasnoscz wẏnẏ | kala sercza ẏego ẏ vkasal sze naszerczu ẏego krzys | slothy wkthorym bẏlo bardzo wẏelẏe drogẏego ka | mẏenẏa ktore nad mẏarą czvdnẏe swẏeczẏlẏ kv | vẏsokẏe czcẏ naslothszemv ẏmẏenyovẏ Jesus a slv | ga wẏeczne madrosczẏ wẏdzacz tho wszawszy plascz | ẏal sakrẏwacz sercze swoẏe chczacz skrẏcz thako | wą swẏathlą wẏnẏkaẏaczą ẏasnoscz ẏsebẏ ẏe nẏkt | nẏebaczẏl anẏ wẏdzal alẏe one wẏnẏkaẏacze pro |

myenye tako yasno goraczo palyly y vcesnye yako | bardzo sakrywal pred sze smoczy swey czvdnoscy y yasnoszczy wynykaly. |

O ygrze poczeszenya boskego kthoram | bog nyektore lvdze poczynayacze ksobye | vaby capitulum VI. |

Gdy po yvtrznye wedlug swego zwyczayu | przyszed do kaplycze swoye a dla malvdkyego | odpoczynyenya szyadl nastolczv swoym a ono sze | dzenye nyebylocz nycz dlvsze telko asze satrabyano | *(23)* na ratvszv yako yesth obyczay nad szwyathanym | obyawyacz dzyen vynykayaczy a dzelaczy sze czemno | sczą noczną othworzyly sze prethko oczy yego | pochopywszysze padl prethko nakolana swoye y | yal posdravyacz yasną vynykayacą saranną | zarzą vchalyebną krolyewą nyebyeską y myslyl | sobye ysze thako malvsczy pthaszkowye lyecze | yasny dzeny slothkym swym spyewanym przyvj | tvyą thako on tesz vesolą szadzą yal posdra | wyacz ta zorzą yasną presz kthorą ną wyny | knal dzeny wyeczne yasnosczy pan Jesus Cristus | a takove posdravyanye czynyl wszychym slothkym | spyevanyv dvsze swoyo pothym drvgyego czaszv | wthych sze dobach szedzal na odpoczynyenyu sw | ym yako pyrvej y vszlysal nyeczo tako serdecznye | a slothko brmyacz wewnatrzoschyach swoych azesze | vszythko sercze yego wnym poruszylo a nad | swythanym gdy zarza saranna yela wynykacz | yal wnym spyevacz glos bardzo glosno spyevayacz | ty slowa *Stella Maria maris hodie processit at* (*sic*) *ortu* | Tho yesth y v t r z e n n a g w j a s d a m o r s k a M a r i a d z y s | n ą w y n y k l a to spevanye bylo wnym gloszne | nad przyrodzenye tak yszego wszythkyego vvese | lylo *(24)* bowyem on glos wespolek veszolo | spyewal a gdy yvsz thak wesolo wyspyewoval przj | szedl wnyevymowny slothkosczy woblapyenye wktho | rym oblapyenyv reczono yemv Takoyemnye | myloszuye oblapyas a przyasnye poczaluvasz thym | tesz roskosnye a mylosnye bedzesz oblapyon wyecz | ney yasnosczy moyey a wthym yąly mu lszy za | lyevacz oczy yego azemu czekly powszyczkym | oblyczv yego apothym wsythkym wstawsy yal | posdravyacz gwyasdę morską yvtrzenną y zarzą | zaranną marią vedluk swyczayu swego apothym | posdrowyenyv bylo drugye posdrowyenye swonyą | vczesney wyeczne madroszczy presz chvalyebne | modlythvy ktore pothym pysal wnyekthore xya | sky swoye wslelkny duszy boga myluyaczy kv | chvalyenyv stworzyczelya kthora modlythva kv | posdravyanyv rano poczynaszye thako polaczynye | *anima mea desideravit te in corde meo* d u s z a | m o y a b a r d z o c z e s z a d a l a w s e r c z u m o y m. Pothym | sze wthorym posdravyanyv slo trzecze posdravya | nye onym navyszym nagoratszym | dvchom anylskym Seraphinowy kthorzy wnago | rathszy ognysthy myloszczy palayą wyecznyey ma | droszczy dla thego ye posdrawyal yzeby dvsza | *(25)* yego y sercze goraczo palayacze yczynyly wmyloszczj | stworzyczela yszeby tako szam wsobye gorayacz wny | losczy boskye wszythkye lvdzye swymy mylosny | my slowy y navką sapalal kv mylovanyv stwo | rzyczela

atocz bẙlo vstavẙczne ẙego posdrawẙa | nẙe nakoszdẙ dzẙen. Tesz czaszv ẙednego | w mẙesopvsthẙ przedlvszẙl modlẙthvą swoẙą | tako dlvgo aze drabẙono nad swẙthanẙm ẙ pomẙ | szlẙl sobẙe sządą a odpoczẙne sobẙe malą chwẙ | lẙe nẙslẙ ẙasna gwẙasda zaranną marią posdro | wẙenẙem przẙvẙtham a gdẙ ẙvsz sznẙslẙ ẙego | przẙslẙ w male vspokoẙenẙe nathẙchmẙasth mlo | dzenczẙ nẙebẙeszczẙ poczelẙ slothkẙmẙ | vẙsokẙmẙ gloszẙ spẙevacz oną czudną *responsoria Illumina | re Illuminare Jerusalem* a thakove spẙevanẙe | brzmjalo nẙesmẙerną slothkosczẙą wposrothkv du | sze ẙego gdẙ ẙvsz trochą pospẙevalẙ dvsza ẙego | bẙla thako pelna onego slothkẙego pyenẙa nẙe | bẙeskẙsgo aze czalo ẙego mgle smẙertelne thego | wẙecze snoszẙcz nẙemoglo serce wnẙm pravẙe | palalo oczy sze łzamẙ szaczmẙlẙ asze lzẙ goraeze plẙ | nelẙ po oblẙczv ẙego obfẙczẙe w tẙm sze czaszẙe | gdẙ thak chvẙlką poszedzal bẙl sachvẙczon | ẙsze mvszẙe vẙdzalo ẙakobẙ bẙl saprovadzon | *(26)* do ẙnsze szemẙe ẙ vẙdzal ẙsze vmẙsl ẙego wla | snẙ stal preth nẙm napravẙczẙ ẙego bardzo | laskavẙ a ochothnẙ a powsthavszẙ prethko | slvga boszẙ oblapẙl mẙelosnego anẙola swego | a rekoma swẙmẙ przẙczẙsnal go xobẙe ẙako | mogl namẙlẙe thako ẙszesze mv wẙdzalo ẙ | szebẙ szadnego szrothka ẙ rosnosczy mẙedzẙ ẙe | mẙ dwẙema nẙebylo a obfẙtosczy sercza ẙal | szalobnẙm gloszem ẙ placzlẙvẙmẙ oczẙma movycz | O anẙelẙe moẙ ktorego mẙ wẙernẙ bog kv stra | szẙ ẙ poczeszenẙv moẙemv dal proszecze serdecz | nẙe dla mẙelosczy kthorą masz kv bogv ẙszebẙ | mẙe nẙgdẙ nẙeopusczal odpowẙedzal mv anẙol | ẙ rzekl aszas nẙesmẙesz dowẙeszacz bogv wẙecz | tho ẙsze cze bog swyecznosczẙ tak mẙelosnẙe laska | vẙe woblapẙenẙe swoẙe wszal ẙszecze nẙkdẙ | nẙechce opvsczẙcz. Gdẙ czaszv ẙednego oczecz | wẙelẙebnẙ bẙl wẙelkẙm smvthkv ẙ bolẙesczj | przẙdalosze rano nad swẙthanẙm ẙze presz vẙdze | nẙe kthore mẙal bẙl ogarnẙon rẙczersthvem | nẙebẙeskẙm a ẙal ẙednego sznẙch nẙebẙeskẙego | xaszecza zadacz ẙ proszẙcz ẙszebẙ mv raczẙlo vka | sacz wẙakẙm bẙ obẙczaẙv skrẙthe boskẙe mẙeska | nẙe bẙlo w duszẙ ẙego rzeklo ono panẙe nẙebẙe | *(27)* skẙe do nẙego wesrzẙ teras wesele wsẙą a | ogladaẙ ẙaką pan bog stroẙ smẙlosną dvszam | twoẙą gẙgra wesrzal prethko ẙ vẙsrzal nad | serczem czalo swoẙe tako przeczẙste ẙasno | ẙako krẙstal ẙ vẙrzal wẙeczną madrosczsẙedza | czą ẙ odpoczẙwaẙaczą wposrothkv sercza swe | go wpodobẙenstvẙe mẙlosnẙm a na ẙe lonẙe | szedzala dvsza slvgẙ boszego wroskoszẙ nẙe | bẙeskẙe ktorasz kv bokv boskẙemv bẙla sklo | nẙona przyasnẙe ẙ mẙlẙe rąkoma boskẙmẙ | byla oblapẙona ẙtesz kv serczv boskẙemv przẙ | czysnona a takosz leszala dvsza ẙego blogoslavẙo | na semglala a wpoẙona mẙlosczẙą poth reko | ma mẙlosnego boga swego ẙ pana laskawego. |

O szvkanẙv poczeszenẙa boskego cap. VII

Slvga boszẙ przẙpravẙl sobẙe nẙeẙakẙe naczj | nẙe kv vdraczenẙv czala swego a bedacz w ta | kove bolosczẙ przẙdalo szẙe ẙedne

noczẏ nadzenẏ | anẏolow swẏethẏch ẏsze mẏal vẏdzenẏe ẏ szlẏ | szal spẏevanẏe anẏelskẏe ẏ slothkẏe gloszẏ nẏe | bẏeskẏe a stego szẏe ẏal mẏecz tak dobrze ẏsze wsẏth | kẏe sweẏ bolesczẏ przepamẏetal ẏ rzekl ẏeden | anẏol do nẏego ẏako thẏ rad slvchasz od nas spẏvenẏa | (*28*) wẏeczneẏ chvalẏ takẏesz mẏ tesz bardzo | radzy slvchamẏ od czebẏe spẏevanẏa o wẏeczne | madrosczẏ a vẏecz ẏszecz to spẏcvanẏe ẏesth | kthore teras tobẏe spẏevamẏ to spẏevanẏe kto | re wsẏczẏ wẏbranẏ mẏlẏ swẏeczẏ wdzẏen sa | dnẏ veselẏe bedam spẏevacz gdẏ ẏvsz vzrząm | ẏsze (w) weselv ẏ wradosczẏ nawẏekẏ trwaẏaczẏ | vmocznẏeny bedą atakosz wtho swẏatho anẏel | skẏe wẏelẏe godzẏn strawẏl w rosmẏslanẏv | ẏch wesela gdẏ szẏe przẏblẏsalo ku dnẏv nath | swẏthanẏm przẏsedl do nẏego mlodzenẏecz po | dobnẏ themvsz anẏolovẏ kthorẏ snẏm mowẏl | ẏako theras powẏadano tensze mlodzenẏecz bẏl | ẏakobẏ gracz nẏebẏeskẏ do nẏego od boga poslanẏ | a sthẏm graczem nẏebẏeskẏm przẏslo wẏelẏe mlo | dzenczov ẏemv podobnẏch wobẏczaẏach ẏ w posta | wẏe telko ẏeden snẏch bẏl vjeczszẏe dosthoẏnosczẏ | ẏakobẏ kxązą nẏebẏeskẏe ten sze anẏol przẏstapẏl | knẏemv weselẏe ẏ rzekl dla tegocz nas bog snẏe | ba doczebẏe seslal ẏsebẏszmẏcze twoẏe bolẏesczẏ pocze | szẏlẏ weselem nẏebẏeskẏm ẏvsz teras przepamẏe | taẏ bolesczẏ tweẏ a pomosz ną towarzystwa | ẏ mvszẏl sznẏmẏ tanczem nẏebẏeskẏm tanczowacz | (*29*) Czągnęlẏ slvgą bozego zarąką dothanczą | a ono kxaze anẏelskẏe poczal slothko spẏwacz | oną vcesząną pẏosnką odzeẏczẏnstwẏe pana | Jesvsowẏm *In dulci iubilo* etc. a slvga boszẏ | szlẏszacz tako brzmẏacz wẏch glosze naswẏcz | sze ẏmẏe Jesvs thako wẏelce bẏl wneselon | w serczv swoẏm ẏze zapamẏetal abẏ kẏedy ktho | rą bolescz czẏerpẏal gladal swẏelką radosczą | ẏako angẏelẏ skakalẏ skokẏ wẏsokẏmẏ bespẏecz | nẏmẏ a szpẏevag ẏ gracz nẏebẏeskẏ mẏal | thanẏecz dobrze rzadzycz bowẏem są spẏevanẏe | szaczynal a onẏ wszẏczẏ spẏewalẏ a then czo sza | czẏnal powtharzal *repeticia* potrzẏkrocz, *Ergo* | *merito* etc. a thako spẏevaẏacz thanẏczovalẏ we | solẏm serczem, alẏe thakovẏ thanẏecz nẏebẏl- | czẏ obyczaẏem thanczv szvatha thego thakowego | ẏ themv podobnego poczeszenẏa mẏal wẏelje. Wtẏch | sze lẏeczech gdẏ czeskẏe bolẏesczẏ ẏ przesladowanẏa | mẏewal astad mẏeval vlszenẏe ẏ poczeszenẏe ẏsze | mu bẏlo mẏlo czẏerpẏecz Jeden czlowẏek swẏą | thẏ bedacz wzachwẏczenẏv wtenczasz gdẏ mẏal | msą tento oczecz wẏelẏebnẏ wẏdzal go bẏcz okra | szonẏm ẏasną mẏelosczẏą ẏ wẏdzal tesz ẏsze laska | bosza stąpowala znẏeba w duszą ẏego tak ẏsze | (*30*) sze przes laską ẏedną rzecz stal sbogẏem | ẏ wẏdzal ẏsze barzo wẏelẏe pẏaknẏch dzẏa | tek stanelo okolo slvgẏ boszego ẏ okolo oltarza | sgoraẏaczẏmẏ swẏeczamẏ a ẏeden podrugẏm | roszẏrzẏwszẏ recze oblapẏalẏ gẏ kasdẏ w osobnos- | czẏ ẏako mogl namẏelẏe przẏczẏskaẏacz go ku | serczą swoẏm a dzẏwjacz szẏe themv then na | bosnẏ clovẏek kthorẏ tho wẏdzal ẏal pẏtacz | tẏch pacholẏąt czobẏ szacz bẏlẏ abo czobẏ czẏnẏlẏ | odpovẏedzalẏ mẏszmẏ szą thowarzẏsze wa | szẏ wchvalẏe ẏ weselẏv wẏecznego blogoslawẏej | sthwa mẏeszkamẏ przyvasz a streszemẏ vas

na | wslenkný czas rzekl tensze clowýek swýethý ktho | rý tho výdzenýe mýal, moý mýlý angelý | ý czo sze tho snamýenvýe ýsze thego oýcza mýelo | snýe oblapýaczýe othpowýedzelý angelý ýesth | ną tako serdecznýe mýl ýsze wýelýe sprawý | okolo nýego mamý a wýecz ýsze bog dzýwý nýe | wýmowne sprawýa w duszý ýego dokthorą kolýe | rzecz boga proszý wsýthko otrzýma nýczego mu | nýeodmowý. |

O nýektorych wýdzenýach ktore o | czecz wýelebný Amandus mýewal wsachv | icenýv cap. VIII. |

(31) W tých czaszjech mýal wýelýe wydzenýa o przý | slých ý skrýtých rzeczach ý dal mv bog czvýną | wýadomoscz ýako wýelýe mogl ogarnacz ýako | ýesth wnýebýe wpýklýe ý wczýsczv býl mv to | zwýczaý ýzeszemv vkasovalo wýelýe dvsz lvdzj | smarlých a odpowýadalýmv ýako sze mýalý nao | ným szwýecze sktore przýczýný meką saslvszýlý | a czým ým moszono smak pomocz, Itesz mv nýektho | re dvsze powýadalý ýaką zaplathą w nýebýe | wznacz mýalý czaszv ýednego vkasalamv szýe | dvsza ýedna wýelebnego mýstrza eckartha ý | tesz ýednego bratha swýethego dvsza ýmýenýem | Jana wodza albo hetmana strozbarskýego [1]). Dusza | tego mýstrza przerzeczonego powýedzala mvýze | przespýecznýe panv bogv przýlaczona býla dwv | rzeczv szadal slvga boszý výedzecz oteý dvsze | ýedną ýszebýmv powýedzala ýakobý czý lvdzýe | przeth bogýem stalý ktorzýbý presz wselknego falszv | pravdý a sprawyedlýwosczj radzý nasladowalý od- | powýedzala dvsza kto mnýema ýszebý nýeczo są | oth szýebýe mýal abo mogl vczýnýcz thakový nýemo | sze nasladowacz prawdý Jal pýthacz dalýe rzekacz | a czosz bý dalýe thakový czlowýek mýal czýnýcz | *(32)* Rzekla dvsza masze tako bogv poddacz ýszebý wsýt | ko czokolwýek naý przýdze nýe odstworzenýa alýe | od boga stworzýczela swego przeýmowal abý tes | szam szýebýe w czýche czýerplivosczý postanowýl | naprzeczýwko wszýthkým lvdzýam przeczýw so | býe namýethným powstawaýaczým ýako wýlczý | drapýeszný. Dvsza thego drvgýego bratha Jana w | kasala mvsze tes ona roskosna czvdnoscz ktora dv | szą dvsza ýego oswýeczona ý wýasnona býla teý | dvsze proszýl ýzebýmv obýawýecz dala na tho oczbý | ýe pýthal. Pýthal kthorabý rzecz czlowýekový bý | la nacesza ý nabolýesnýeýsza a wsakosz naposzý | tecznýeýsza rzekla dvsza ýsze nýcz cýeszego bolýe | snýeýszego a clowýekový poszýtecznego nýeýest ýe | dno gdý czlowýek nýekýedý naczasz bedze tak | vdraczoný ýako bý býl od boga opvsczoný a wsakosz | sze wtým bogv czýerplýwýe poddava ý ýakobý bo | ga dla boga opvscza czýerpý. Pothým tesz drvgego | czaszv vkasala szýemv dvsza ýego wlasnego oý | cza ktorý býl czlowýekýem swýethým tego badzo | wýelkým okrvthným a zalosným abolýesným ognýv | czýscový ý powýedzal mv czým thą saslvszýl me | ke ý czým bý mv mogl pomocz

[1]) Ze Strasburga.

zonÿch mak a gdÿ *(33)* szÿe do pana boga thako przÿczÿnÿal za dvsze oÿ | cza swego a ÿako mv szÿe szasze vkasala powÿe | daÿacz ÿsze smak ÿvsz bÿla wÿbawÿona tesz ÿe | go mÿela mathka dobra swÿetha kthoreÿ dv | sza czalem ÿ serczem zaszÿvotha ÿeÿ bog wsze- | chmoczny wÿelkÿe dzÿwÿ czÿnÿl vkasza | lasze mv opowÿadaÿacz ÿ vkaszvÿacz mv wÿel | ką swoÿą odplathe kthorą wsÿela od boga sza | vczÿnkÿ swe dobre swÿethe cznotlÿve atakosz | bardzo wÿelÿe wÿdzenÿa mÿewal o ÿnszÿch | dvszach rozmaÿthÿch sktorego vÿdzenÿa mÿal | poczeche ÿ pothcwÿerdzenÿe w szywocze dobrÿm | kthorÿ wÿodl. |

Jakÿ rzad ÿ obÿczaÿ mÿal slvga wÿecz | neÿ madrosczÿ Amandvs gdy szedl do | stola cap. IX. |

Gdÿ mÿal sÿecz sastol pÿerve pokleknal w bo | skÿm mÿlÿm wnatrzÿm rosmÿslanÿu sercza | swego presth wÿeczną madrosczą ÿ proszÿl wsdzeczne ÿszebÿ snÿm raczÿla ÿscz | do stola ÿ snÿm obÿadwacz ÿ ÿal mowÿcz thÿ | slowa O nasloczszÿ Jesu krÿste szadam ÿ | *(34)* prosze cze swÿelkÿe szadzÿ sercza mego ÿako mÿe | duchownÿe karmÿsz ÿ szebÿmÿ tesz dzÿsza vszj | czyl oblÿcznosczÿ swoÿe navÿdzenÿe a gdÿ | ÿvsz szadl zastol thedÿ goscza mÿelosnego dvsze | sweÿ poszadzÿl preth sobą dvchownÿe dlÿa | thego ÿszebÿ naÿ vstavÿcznÿ wsglat mÿal a tak | pogladal na vczesnego gosczaj swego laskawÿe Nÿe | kÿedÿ sze sklanÿal kv bokv sercza ÿego a zako | szdą potrawą kthorą przedenÿ postawÿono pod | nÿosl mÿske kv gospodarzewÿ nÿebÿeskÿemv | ÿszebmÿv swÿm swÿethÿm przeszegnanÿm raczlÿ | przeszegnacz a zwÿelkÿe przÿasnÿe movÿl cze | sthokrocz ach slÿachethnÿ bosze ÿecz ÿvsz semnąm | panÿe moÿ laskavÿ racz pÿervej przeszegnacz a | pothÿm ÿecz slvgąm twoÿm thakove przÿasne slo | wa wkasowal kv wÿeczne madrosczÿ swÿelkÿe | serdecznej mÿlosczÿ gdÿ ÿvsz mÿal pÿcz thedÿ kvbek | spÿczem podnÿosz podavaÿacz pÿerve wÿeczne | madrosczÿ ÿszebÿ raczÿla pÿcz mÿal tho swÿczaÿv | ÿsze przy stolÿe telko pÿącz krocz pÿal smÿlosczÿ | ran pana swego mÿlosnego alÿe ÿsze krew ÿ voda | ssercza boskÿego plÿnela thwÿema trvmkoma pÿl ÿeden trvnek thelko vstha rozmoczÿl w mÿlosczÿ | *(35)* sercza namÿlosnÿeÿszego pana Jesvsza naslothszego | ÿ tesz w mÿlosczÿ dochov navÿszÿch Serafinow | dla thego ÿsze bÿÿch nagoratszą mÿlosez serczv | ÿego byla vdzelona ÿ wlana tes potrava kto | rą baczÿl ÿszebÿmv skodzÿcz mÿla pÿrwy | ÿakobÿ rosmoczÿl w serczv zranonÿm mÿlo | snÿka swego zwÿarą moczną ÿzebÿmv tho | nÿcz skodzÿcz nÿemoglo Tesz oczecz swÿethÿ | osoblÿvÿ smak mÿal wowoczv a navÿeczszÿ | ÿablek alÿe mv thego nÿeheal pan bog dopu | czycz czaszu ÿednego mÿal thakove vÿdzenÿe | ÿdzalo mv sze ÿako bÿ mv ktho dal yapko a | rzekl na wÿecznÿ ocz ÿesth wscÿm thÿ lvbo | sczÿ ÿ smakv szvkasz rzek nÿeÿesth tak | wsÿthka lÿvbosez ÿ roskosz moÿa ÿest wÿeczne | madrosczÿ on a sze kthorÿ mv ono ÿaplko podal | rzekl nÿepravdÿ mowÿsz wouo-

czv wẏecze lvbo | sczẏ ẏ smakẏ szvkasz nẏzlẏbẏ mẏal oczecz wẏe | lẏebnẏ slẏszecz to ẏal sze thego bardzo sromacz szą | w sobẏe asze presz czale dwẏe lẏeczẏe nẏgdẏ | szadnego owoczv nẏekostoval gdẏ ẏvsz dwẏe lẏe | cze wẏmẏnelẏ sczeskẏm ẏego vdreczenẏm ẏ vstrzẏ | manẏm a rokv trzeczego tak sze bẏl ovocz nẏe | srodzẏl | (*36*) asze wẏch konvencze zadnego sze ẏm ovoczv nẏe | dosthalo a on szadneẏ oszobnoszczẏ owoczv przẏ stolẏe | nẏechczal mẏecz ẏal proszẏcz pana boga wszechmo | gaczego ẏeszlẏ bẏ tho bẏla wolẏa ẏego ẏsze by owocz | mẏal ẏescz abẏ wszẏthek ẏch konvent owoczę | raczẏl opdarzẏcz stalo sze tho ẏsze naszaẏvtrz sko | ro dzẏen przysla persona meszna ẏedna ẏ przẏnẏo | sla ẏch konventhovẏ dobrą cząsc nowẏch pẏenẏe | dzẏ a nẏechczala odnẏcz alẏeszbẏ vszedẏ szvkano | nowẏch lathoszẏch ẏablek a kvpẏono ẏch sa onẏ | pẏenẏadze ẏ sthalo szẏe thak ẏze przes dlvgẏ | czasz wszẏtczẏ w onẏm klasthorze doszẏcz ẏablek | mẏelẏ a takosz poszẏwal onego owoczv zwẏlkam | zwẏelką wdzecznosczẏą a gdẏ ẏathl wẏelkẏe japl | ko na cztherzẏ cząsczẏ roskroẏl trzẏ czesczẏ | ẏadl ẏablka w ẏmẏe troẏcze swẏethe czvarthą | czasthke ẏathl na pamẏathkę theẏ mẏelosczẏ wkto | re mathka krolẏa nẏebẏeskẏego dzeczẏathkv swe | mv svptẏlnemv panv Jesvszowẏ ẏablvska podawa | la ẏescz a the czasthke ẏad nẏeokrawaną dlẏa | tego ẏsze tesz dzathkẏ pospolẏcze thak ẏablv | szka ẏadaẏą nẏeokravane a odednẏa oth naro | dzenẏa boszego presz dlvgẏ czasz nẏeẏadl te | cwarthe czastkẏ bowẏem w rosmẏslanẏv swoẏm | (*37*) chczal czwẏarthe czasthkẏ stradacz ẏ podal ẏą mat | czeẏ bosze ẏ sze bẏ ẏą szẏnaczkowẏ swemu na | mẏelszemv dala gdẏ szẏe czaszem przẏdalo ẏze | sprethkosczẏ bes vrzadv przeszeczonego ẏadl abo | pẏl sromal sze thego bardzo przeth swoẏm gosczem | vtczẏvẏm wẏeczną madrosczẏą ẏ vsthawẏal zatho | sobẏe pokvthe tesz czaszv ẏednego zẏnszego mẏa | stha przẏachal do nẏego czlowẏek dobrẏ powẏa | daẏacz mv ẏze gdẏ mẏal nẏeẏakej vẏdzenẏe od | boga rzekl pan bog do nẏego chczeslẏ mẏecz rza | dne szedzenẏe v stola ẏcz do slvgẏ mego | a kasz mv sobẏe powẏedzecz wszẏthek rzad | ẏ obẏczaẏ kthory mẏewa vstola. |

yakẏm obẏczaẏem obchodzẏl dzeẏen | latha novego cap. X. |

Wtẏm mẏescze wszemẏ swabskẏe gdze oczecz | vẏelẏebnẏ mẏeskal ẏ rodem bẏl takovẏ obẏczaj | bẏl ẏ wẏnszẏch szemẏach ẏesth ẏsze wdzẏen no | vego latha wedlvg glvposczẏ swẏatha thego mlo | dzẏenczẏ chodzą w noczẏ skladaẏacz pẏesnẏ | dworne ẏ slowa przẏasne spẏevaẏą ẏe roz | maẏthẏm dwornẏm obẏczaẏem dla thego ẏze | bẏ gẏm ẏch mẏelosnẏcze wẏeczej dawalẏ. | (*38*) Slẏsacz slvga boszẏ thakove dworne spẏewanẏe | swẏatha thego teẏze noczẏ pobvdzẏl sze bardzo | sercze ẏego kv mẏlosczẏ boskẏe tako ẏsze nathẏch | mẏasth wstal ẏ szedl kv mẏlosnẏczẏ swoẏeẏ wẏe | czne madroscz ẏ proszẏl od nẏeẏ darv lẏatha nove | go a wsthawszẏ rano przede dnẏem szed prezth obras | panẏ Marẏe kthora sẏna swego napẏeknẏesz

wẏe | czną madroscz na lonẏe swẏm trzẏmala ẏ kv ser | czv swemv przẏtvlala pokląknąwszẏ ẏal spẏe | vacz czẏchẏm slothkẏm glosem dvsze swoẏe na | pẏerweẏ madcze pana Jesvszove ẏedną se | quencią ẏ szebẏmv raczẏla dozwolẏcz otrzẏmacz wẏa | nek od sẏna swego namẏelszego a ẏeszlẏbẏ nẏe | vmẏal ẏszebẏ go wpsomogla ẏ sanẏm sze przẏczẏnẏ | la a tako w naboszenstwẏe bẏwal sapalon ẏsze thak | obphẏczej plakal aze mv lzẏ oblalẏ wsẏczko oblẏcze ẏe | go wẏspẏevawszẏ tą pẏosznką panẏe Marẏe obro | czẏl sze kv serdeczne mẏloszẏ mẏeley swoẏeẏ ma | droszczẏ vẏeczne ẏ vklonẏl sze ẏe nẏsko aze do nog | ẏe posdrawẏaẏacz ẏą znaglebszego grunthv ser | cza swego ẏal ẏam wẏchwalẏacz wẏeẏ czudno | sczẏ wslachethnosczẏ w cznothach wsuptelnosczẏ | swolẏenstwẏe vẏecznoẏ czcẏ ẏ dostoẏnosczẏ snavẏecz | sze slẏcznosczẏ nad wsẏthkẏe pannẏ czudne tego | *(39)* swẏatha a thakowe wẏchalẏenẏe czẏnẏl spẏewa | nẏm wẏpowẏadanẏm mẏslamẏ ẏ zadzą goraczą | ẏako nalẏepẏe mogl a zadal ẏszebẏ obẏczaẏem | duchownẏm vprzedzẏczelẏem bẏl wsẏthkẏch | mẏlosnẏkow ẏ sercz mẏlosnẏch ẏ tesz przothkẏem | wszẏczkẏch mẏlosnẏch mẏslẏ slow ẏ smẏslow dla | thego ẏzebẏ nadostoẏnẏeẏsza od nẏedostoẏnego slugẏ | swego mogla bẏcz dostatecznẏe chvalona pothẏm | wszẏczkẏm rzekl ach ẏedẏna mẏelosczẏ tysz ẏesth moẏ | vesolẏ dzẏen wẏelkonocznẏ mego sercza maẏova | roskosz ẏ mẏla godzẏna moẏa tẏsz ẏesth mẏlosez ser | cza mego mlodego sama ẏedẏna dlẏa kthorem | wsgardzẏl wsẏczkẏe ceszne mẏlosczẏ swẏatha | tego raczys ẏusz serdecznẏ mẏlẏ panẏe ten wsg | lath mẏecz ẏszebych dzẏs mogl wẏanek od cze | bẏe otrzẏmacz ach sczodre sercze pana mego racz | tho vczẏnẏcz scznothẏ twoẏeẏ boskẏeẏ ẏ sprzẏrodze | nẏa dobroczẏ twoẏeẏ nẏedaẏsze mẏ dzẏsza thego | lata novege od czebẏe prosno othnẏcz Eẏa ẏakosz | bẏ tho mẏalo przẏsluchacz thobẏe naslothsza slothko | sczẏ pamẏetaẏ ẏze twoẏ mẏlẏ sluga ẏeden othobje | powẏada ẏze w tobẏe nẏemasz nẏeẏesth, ẏedno | tẏlko ẏesth. *(40)* A przesto serdeczna mylosczẏ moẏa racz mẏ ẏusz dzẏc | podacz mẏlosnẏ vẏenẏecz twego nẏebẏeskẏego | podarzenẏa a ẏako glupẏm mẏlosnẏkom swẏa | tha thego czesnẏ wẏenẏecz bedze dan tako thesz | dzẏsza tego latha novego dvszẏ moẏeẏ oszoblẏva | laska albo nova ẏasnocz zanowe lẏatho thvoẏe | czvdne rąkẏ boskẏe mvszẏ bẏcz dana moẏa wẏer | na slachethna wẏeczna madrosczẏ thakẏeẏ thẏm | rowne proszbẏ czẏnẏl a nẏgdẏ nẏeodszedl | ẏszebẏ nẏeotrzẏmal czego proszẏl. |

O slowẏech sursum corda cap. XI. |

Caszv ẏednego pẏthano oẏcza wẏelebnego a | mandusa kthorẏ bẏ rmẏsl bẏl naboszensthva ẏego | gdẏbẏ msą spẏeval bocẏem thẏ slova sursvm corda | szą wsdẏchaẏacze wsgore kv bogv wsẏczkẏe sercza | thẏ slowa gdẏ ẏe vemsẏ spẏeval zwẏelkẏe gora | cze zadzẏ thako wsdzecnẏe wẏchodzẏlẏ zust ẏego | ẏze czẏ lvdze ktorzẏ go slvchalẏ spẏevaẏacz oszo | blẏve naboszenstwo stego wszelẏ nathakove pẏta-

nÿe | odpovÿedzal oczecz swÿethÿ slowÿ slothkÿmÿ ÿ | rzekl gdÿmkolwÿek tÿ chvalÿebne slowa sursum | corda spÿeval vemszÿ swÿethe tedÿ mÿsze po | spolÿcze przÿgadzalo ÿsze szÿe dvsza moÿa ÿ serce | *(41)* rosplÿwalo wÿelką rzewlÿwosczą ÿ zadzą bo | ską kthora goracza szadza teÿ godzÿnÿ sercze moÿe semnÿe wÿjelą abowÿem pospolÿcze vemnje | powstal troÿakÿ wÿsokÿ vmÿsl nÿekÿedÿ ÿeden | a nÿekÿdÿ dwa a czaszem ÿ wsÿczkÿe trzÿ przes | ktorem bÿl prąthko wczagnÿon w boga a przes | mÿe wsÿthko stworzenÿe Pÿrwszÿ vmÿsl | wemnÿe swÿeczaczÿ bÿl czÿ ten napÿrwe wza | lem presz wnetrzne oczÿ moÿe szam sÿebÿe | zevsÿczkÿm czem ÿest wedlvg dvsze czala ÿ | wszÿczkÿch szÿl moÿch ÿ postawÿlem okolo szÿe | bÿe wsÿczko stworzenÿe ktore bog stworzÿl | w nÿebÿe ÿ naszemÿ ÿ w elementach kaszde sthvo | rzenÿe gÿmÿenÿom wlasnÿm osobnÿm ÿako pta | kÿ powÿetrzne zvÿrzetha lesne rÿbÿ morskÿe | zola ÿ trava zemÿa ÿ tesz pÿaszek nÿeslÿczony | w morzv ÿ wsÿczkÿ malvkÿe proskÿ kthore w pro | mÿenÿu slonecznÿm bÿwaÿą wÿdane wsÿtkÿ | kroplÿe wod ktore zroszÿ snÿegv albo sdesczv pa | daÿą ÿ padacz bedą a tako zwnatrznego pobv | dzenÿa sercza mego kaszde stworzenÿe bÿlo ÿako | strvna napyetha a slothko dobrze brzmÿacza strv | na vÿgravaÿacza podnÿeszonego vmÿslv chwala | *(42)* mÿlosnemv slachetnemv bogv od koncza do koncza | a tako obÿczaÿem wÿelkÿe zadzÿ roszerzÿlÿ sze | recze dvsze moÿeÿ naprzeczÿwko lÿsbÿe nÿeslÿ | chane wsÿczkÿego stworzenÿa thÿm vmÿslem | ÿz bÿch wsÿthkÿe owoczne vczÿnÿl ÿ wsbvdzÿl | sercza ÿch kv chvalÿenÿv boga serczem podnÿe | szonÿm rownÿm obÿczaÿem ÿako veszolÿ ochotnÿe | spÿevaÿaczÿ spÿevak szobą spÿevaÿaczÿ thova | rzÿsze pobvdza kv spewanÿv weszolemv drvgj | wmÿsl tego slowka sursum corda wzalem przed | sze w mÿslach moÿch sercze moÿe ÿ sercza wsÿt | hkÿch lvdzÿ ÿ rosmÿslalem czo saveszelÿą lvbosczj | roskoszÿ, mÿlosczÿ, pokoÿu, thakowÿ poszÿuaÿą kto | rzÿ swe secza samemv panv bogv telko dadzą | ÿ zaszÿem sobÿe rozmÿslal czo zaskoda smąthek ÿ | szalosez nÿepokoÿ mÿlosez tego swÿatha przÿnoszÿ | mÿlosnÿkom swoÿm obaczaÿacz tho w wÿelkÿe za | dzÿ wolalem do sercza mego ÿ do szercz wsÿth | kÿch thakowÿch gdzÿe kolwÿe bÿlÿ powsyczkÿm | swÿecze rzekacz podnÿesczeszÿe sercza prosne | slÿenÿstwa zywotha prosnvÿaczego podnÿescze | szÿe ÿvsz zvpelnÿm nawroczenÿm kv mÿe | losnemv bogv trzeczÿ vmÿsl tego slowka sursum | corda ÿszem wolal kv serczą wsÿchkÿch przÿ | ÿasnÿch dobrowolnÿch lvdzÿ a wszakosz bladza | czÿch | *(43)* samÿch wsobÿe tako ÿsze anÿ | boga anÿ szadnego stworzenÿa nÿemaÿą abowÿem sercza | ÿch wedlvg czaszv ÿ tham ÿ są rosproszonÿ szą | thÿ czom wolal ÿtesz są ÿzebÿszmÿ | sÿebÿe szapamÿethavszÿ svpelnÿe sze odwro | czÿlÿ od wszÿthkÿego stworzenÿa athakovj bÿl | vmÿsl ÿego gdy spÿeval thÿ slowa sursum corda. |

ẏako obchodzẏl swẏetho pannẏ Marẏe | Gromnẏcze cap. XII. |

Trzẏ dnẏ przed dnẏem pannẏ Marẏe grom | lẏcz slvga wẏeczne madrosczẏ Amandus presz na | boszenstwo modlẏthw gothowal gromlẏcze dvcho | wną pannẏe Marẏe | ktorasz gromlẏcza sznvroma bẏla obẏnẏona | pẏrwszẏ snvr bẏl secz nẏedzolcze nẏebẏskẏe [1]) drugẏ rospamẏethanẏe ẏeẏ glebokẏe | pokorẏ trzeczẏ snvur bẏl ẏeẏ czcẏ maczerẏnskẏe | kthore trzẏ cnothẏ panna mẏala naszwẏecza | nath wsẏczkẏe lvdzẏe nadoskonalsze a thakosz | na pamẏathke thẏch przerzeczonẏch trzech cnoth | gotvẏacz takową gromlẏczą dvchowną mavẏal | przesz trzẏ dnẏ na koszdẏ dzẏen trzẏ *magny* | *ficat* gdẏ dzẏen gromlẏcznẏ przẏsedl szedl | slvga boszẏ przeth wẏelkẏ oltarz atamosz ocze | kaval | *(44)* w naboszenstwẏe rosmẏslẏanẏa swego szednẏe dzolkẏ nẏebẏeskẏe [2]) aszebẏ przẏszla skarbem swoẏm | nẏebẏeskẏm a gdẏ sze ẏvsz przẏblẏszala kv wro | thvm mẏastha bẏeszacz slvga boszẏ w szadzẏ ser | cza swego vprzedzẏl wszẏczkẏe ẏ przẏbẏeszal | przeth panną namẏlosczẏwszą Marią s goraczẏm | zapalẏenẏm wszẏczkẏch szercz boga mẏlnẏczẏch | zasze ẏeẏ szabẏeszal navlẏczẏ proszacz ẏeẏ ẏszebẏ | chvẏlẏe posthala sonẏm ognẏstym promẏenẏem szẏ | nem boszẏm ktorego nẏosla azebẏ ẏeẏ nẏeczo wẏ | spẏeval a thakosz poczal ẏ spẏeval | gloszem czẏchẏm dvchownẏm tą to prozą *Imolata* ¡ ẏako namẏelẏeẏ mogl a klanẏal sze ẏeẏ sgrvnthv | sercza swego gdẏ spẏeval thẏ slowa O b e n i g n a o b e ¡ n ẏ g n a proszacz ẏe ẏzebẏ sczodrą laską ẏ dobrocz | swoẏą vkaszala grzesznemv slvcze swemv a thak | wstawsẏ szedl zanẏam s gromlẏczą swoẏą dvcho | wną wteẏ szadzẏ ẏzebẏ plomẏenẏewẏ gorączemv | ẏasnosczẏ boskẏe w dvszẏ ẏego nẏgdẏ nẏedala za | gasnacz potẏm przẏstapẏl dvchownẏe kv rzeszeẏ | wsẏczkẏch sercz boga mẏlvẏaczẏch ẏ zaspẏewal | *Adorna talamum tuum rex* napomẏnaẏacz ẏe ẏze | bẏ zbawẏczela mẏlosnẏe przẏelẏ a z zadzeẏ gora | czeẏ mathką ẏego wsdzecznẏe przẏvẏtalẏ a takosz | panską matke prowadzẏl sweszelẏem spẏevanẏm | *(45)* chvalẏ aze do koszczola gdẏ przẏsla w zadzẏ serczа | swego wẏstapẏl przet nẏe nẏs vesla w kosczol | anẏslẏ ẏe Sẏmeon blogoslawyl ẏ pokleknal prze | dnẏą oczẏ ẏ recze swe podnẏosl wsgore proszacz | ẏeẏ ẏzebẏ mv dzeczeẏ swe namẏelsze vkazala a | począlowacz mv go doswolẏla a gdẏ mv go laskavẏe | wszecznẏe podala roszẏzẏl recze sweẏ na wszẏcz | kẏ koncze ẏ szẏrokosczẏ swjatha przẏvẏthal ẏ o | blapẏl mẏlego dvsze sweẏ ẏedneẏ godzẏnẏ tẏszacz | rasow ogladowal pẏlnẏe ẏego czvdne przẏasne oczkj | ẏego malvnthkẏe raczkẏ czalowal ẏego wsdzeczne | svptẏlne vsthka atak vsẏthkẏ dzeczẏnne czlonkẏ | pana nẏebẏeskẏego oglądavszẏ podnẏosl oczẏ svo | ẏe w nẏebo ẏ ẏal wolacz zdzẏwv wẏelkẏego | w serczv swoẏm ẏsze ten | kthorẏ nẏebem rzadzẏ tako malẏ ẏesth na szemẏ |

---

[1]) *Primus erat in honorem integerrime virginitatis.*
[2]) *Inibi in sua meditatione sacrosanctam praestolabatur puerperam.*

tak czvdnÿ w nÿebÿe a tako dzeczÿnnÿ na szemÿ | a thakosz szę sthÿm obÿeral ÿako mv pan bog | dal spÿevanÿm placzem nabosznÿm ÿ ÿnszÿmÿ ro | smaÿthÿmÿ obÿczaÿmÿ nabozensthva a potÿm go za | sze podal mathce ÿego ÿ chodzÿl snÿą azesze sze | wszÿczko dokonalo. |

ÿako sÿe rzadzÿl czaszv mÿesopvstnego | cap. XIII. |

(*46*) W sobothe mÿesopvstną gdÿ alÿeluÿa zawÿeszaÿą | a lÿvdze glvpÿ swÿata tego poczynaÿą swe rospv | sthÿ slvga vÿeczne madrosczÿ amandus poczal tesz | w serczv swoÿm sgromadzacz nÿebÿeskÿe mÿe | sopvsthÿ ktore tako poczal napÿerveÿ ÿal rosmÿ | slacz wÿelką skode krothkÿe lvbosczÿ ÿ roskoszÿ | tÿch czesnÿch mÿesopvsth bowÿem nÿekthorzÿ | zakrothką mÿelosez swÿata tego dlvgą zalosez otrzj | mavaÿą a zathÿm mowÿl psalm *Miserere mej* | *Deus* etc. [1]) Panv bogv naczecz nachvale zawszÿcz | kÿe grzechÿ ÿ nÿepoczÿvosczÿ ktore sze mv dze | ÿą takowÿch czasow rospvstnÿch a tÿ czesne | mÿesopvsthÿ zwal ÿe kmÿecze mÿesopvstÿ bowÿem | o lÿepszÿch nÿewÿedzą drvgÿe mÿesopvsthÿ slvgj | boszego bÿlÿcz rozmyslÿanÿe krothochvÿlÿe ÿ | ÿger vÿecznosczÿ ÿako pan bog swÿmÿ vÿbra | nÿmÿ przÿaczelmÿ ÿ ÿecze bedaczÿmÿ wthÿm | czÿelÿe smÿertelnÿm presz nÿebÿeskÿe poczeszenÿe | ÿgrą ÿ smÿechÿ krothochvÿlÿą ma ÿ czesÿlsze | panem bogÿem w rosmÿslanÿv swoÿm ÿako pan | bóg ÿemv raczÿl dacz zwÿelką wsdzÿecznoszczą | ÿ mÿal sze dobrze smÿlÿm bogÿem wszechmoga | czÿm wthÿch ze czaszÿech dostaly szÿe mv mÿe (*47*) sopvsthÿ dvchowne od pana boga w obÿczaÿv tha | kÿm przÿdalo sze ÿze wdzÿen mÿesopvstnÿ | przeth completam szed do ÿsbethkÿ czepleÿ abÿ | sze vgrzal bowÿem mv bardzo bÿlo zÿmno a ÿecze | szÿe mv bardzÿ chczalo ÿescz a wsakosz tho wsÿth | ko nÿebÿlo mv tak czesko ÿako pragnÿenÿe kto | re czerpÿal gdÿ thamo wÿdzal mÿąszo ÿedzacz | a vÿno dobre pÿacz a on tesz bardzo bÿl pragna | czy ÿ laknaczÿ porvszÿl szÿe lvthosczą przÿro | dzoną szą nath sobą [2]) wnątrzną natÿchmÿatsth | vÿszedl wsdÿchaÿacz sglebokosczÿ sercza swego | teÿsze noczÿ mÿal thakove vÿdzenÿe. | Wÿdzalo mvsze ÿako bÿl w oneÿ yzbethcze wtkore | bÿl zwÿeczora ÿ wslÿszal spÿevanÿe veszole | przeth ÿsbą a gloszÿ tako slothko brzmalÿ na po | wÿetrzv yze tesz szadnemv slothkÿemv vÿgÿ | grawanÿv [3]) na lvthnÿ nÿemosze bÿcz przyrownano | a tho spÿevanÿe nÿeÿako bÿlo podobno ÿako gdj | bÿ szaczek odvnnascze lath spÿeval szą slvga vÿe | czne madrosczÿ sapamÿetavszÿ pokarmv cze | lÿesnego vÿchÿlÿl sze kv slvchanÿv onego | gloszv slothkÿego ÿ rzekl zwÿelkÿe zadzÿ | sercza swego ÿ czo tho spÿeva tako vczesnÿe | (*48*) nÿgdÿm na thÿm swÿecze nÿeslÿchal tak sloth | kÿego spÿevanÿa odpowÿedzal mv czvdnÿ ocho | thnÿ mlodzenÿecz ktorÿ tamo stal rzekacz wÿecz | ÿsze tento spÿevak tobÿe spÿewa ÿ thobÿe kwilÿ | tÿ pÿosnkÿ przÿspÿewuÿe odpowÿedzal slvga | boszÿ O nÿe-

[1]) Psalm 50, 1. [2]) sam nad sobą. [3]) wyigrawaniu.

chay mye blogoslawy pan bog ah mlo | dzencze nyebyesky kasz mv yescze vyecse spye | vącz a takosz glosno spyewal asze glos yego | grsmyal pod obloky napowyetrzv y wyspyewal | czale trzy pyesny nyebyeskye a tensze mlodze | nyecz ktory mv spyewal napowyetrzv przy | sedl do nyego do okyenka ony ysdby y po | dal slvdze boszemv czvdną swyeyzą lyathorosl | na ktorey bylo pelne owocsv czyrwonego ya | goth dosrzenalych wyelkych czyrwonych a on | mlodzenyecz ktory nye spyewal telko podlye | nyego stal wzal one lyathoroczl od onego spye | vaka y dal yą slveze boszemv rzekacz ogla- | day towarzyszv y braczyskv nasz w mylym bodze | oto ten owocz czyerwony posłal tobye twoy przy | aczel pan nyebyesky spyewak twoy roskoszny | syn boga oycza nyebyeskyego ktorycz theras spye | val O yako cze bardzo mylvye slysacz to | *(49)* slvga boszy zapalyl sze wyelką myloszczą | kv myelemv bogv aze byl czeruon na obly | czv swoym swyelkyego veselya y radosczj | y wzyal one lyathorosez y on koszyk zya | godamy wszdyecznye y rzekl: | Eya blogo serczv memv tocz my myl then | dar od tego wszdyecznego nyebyeskyego spye | vaka stego podarzenya ma sze nawyeky ve | selycz dvsza y serczo moye y rzekl do one | go mlodzyencza ktory mv dal ten dar y | do drugych ryczerzov y panyath nyebyeskych | ktorych thą vyelye bylo: ach moy myly | przyaczelye azas nyeslvsno yzebych ya my | lowal takove roskosne pannye nyebyeskye | mnye spyevayacze zaprawde slvsnyego mą | mylovacz a czo bych wyedzal yzeby byla vo | lya yego tobych sawsdy chcal czynycz a obro | czywszy szye kv mlodzyenczowy przerzeczo | nemv rezk, povyecz my myly mlodzyen | cze y prawdę rzekl, pravde mowysz spra | vem gy masz mylovacz abowyem cze vyeczy | vmyloval y vtczyl nad ynsze lvdze aprzes | to go tesz saszye myluy bardzo apowyadą | czy ysze oth tych myast mvszysz wyeczey | *(50)* czerpyecz nysz ynszy lvdze a przesto gotuisze | slvga boszy rzekl ach tocz sewszyczkyego sercza | rad vczynye telko cze prosze aby mye wspo | mogl yzebych go mogl vydzyecz a podzekowacz mv | stego czvdnego darv rzekl mlodzenyecz pocz do | okna a wezrzy sedl othworzyl okno y vzrzal | przeth oknem stoyacz zaczka nasvpzelnyesse | go napyeknyeyszego ktorego rownyą czvdno | oczy zadne oczy lvdzkye nyewydzaly slvga | boszy chczajal sie okyenkyem vyczysnacz do | nyego alye myely zaczek pan Jesvs obroczywszy | szye do nyego sklonyl szye knyemv bardzo przy | asnye laskawye przeszegnavszy gy znyknal | przet oczyma yego a tak ze sze dokonalo wj | dzenye a przysedszy saszye czam xebye podze | kowal panv bogv zdobrych myesopvsth ktoremi | go raczyl obdarzycz. |

yako szye oczyecz swyety amandus | rzadzyl czaszv mayovego kv panv | bogv cap. XIV. |

Tey noczy gdy may nastal poczynal oczecz S | amandus may dvchowny vedlvg zwyczayv sve | go czynyacz panv bogv osoblyvą czescz y chwale | *(51)* na kazdy dzyen przes czaly may a myedzy |

wszÿckÿmÿ latoroslamÿ czvdnÿmÿ ktore sze | maÿą rozrastaÿą nÿemogl podobnego nalÿescz | maÿevÿ czvdnemv panv Jesusowÿ telko | galasz roskoszną krzÿsza swÿetego kthorÿ | kwÿthnÿe laskamÿ ÿ cznothamÿ ÿ wszelką | okrasoną czvdnosczÿą nadevszÿczkÿe maÿe kte | mv maÿevÿ dvchownemv kasdÿ dzÿen czÿ | nÿl szecz wenÿeÿ padaÿacz na szÿemÿe na o | blÿcze swoÿe przed wÿeczną madrosczyam | panem Jesvszem awkasdeÿ wenÿeÿ rozmÿslal | maÿacz wÿelką zadzą ÿzebÿ maÿ swoÿ dvcho | wnÿ okraszÿl wszelkną okrasą kwÿtnÿenÿm | czvdnosczÿ maÿeveÿ ktorakolvÿe przesz wsÿtko | lato mozebÿcz, a pothÿm mowÿl ÿ spÿe | val tą hÿmną przeth maÿem swoÿm dvcho | wnÿm Jesv Cristem vkrzÿsovanÿm, *salve* | *crux sancta* etc. pothÿm rzekl posdrowyon bacz | crÿszv swÿethÿ nÿebÿeskÿ maÿv blogoslawÿen | stwa wÿecznego na ktorÿm vrosl owocz vÿecz | nÿeÿ madrosczÿ boga oÿcza nÿebÿeskÿego tobÿe | dzÿs za wÿeczną okraszą czvdnosczÿ mÿasto | wsÿsthkÿch rosz czÿrvonÿch podawą serdecz | ną mÿloscz drvgÿe zawsÿthkÿ fÿolkÿ | *(52)* kwÿateczkÿ vonÿaÿacze podawą thobÿe gle | bokÿe vpokorzenÿe trzecze szawsÿczkÿe svp | tÿlne vczesne vonÿaÿacze lÿlÿe podavą to | bÿe wsdzeczne oblapÿenÿe czwarthe zawsel | kne kwÿecze czvdnÿe kwÿthnÿeÿacze | barvamÿ rozmaÿthÿmÿ ktore na polv na blo | nÿv na lankach na rolach w lÿeszÿech w bo | rach wpvsczach na szÿemÿ albo nadrzevach za | kvÿthaÿą abo ovoz przÿnÿoslÿ w tÿm czvdnÿm | roskosnÿm czasze maiovÿm podavą thobÿe | vÿeczna madrosczÿ boga oÿcza nÿebÿeskÿego | sercze moÿe mÿlosne poczalovanÿe dvcho | wne. Pÿathe za wsÿczkÿ veszelo spÿe | vaÿacze ptaskÿ kthorzÿ skaczacz nadrzevach | sÿedne latoroslÿ maÿeveÿ na drvgą vczesne | spÿevaÿą podawą thobÿe dzÿsz panÿe moÿ | dvsze moÿe wÿsoka chvala Soste savsÿthke | okrase kthora powsÿthkÿm swÿecze maÿ | ÿest okrason powÿszą czebÿe dzÿsz mÿlÿ pa | nÿe sercze moÿe dvchownÿm spÿevanÿm | a prosze cze ÿzebÿthÿ blogoslavÿonÿ maÿv | panÿe Jesv mnÿe raczÿl wspomocz ÿszbÿch | wtÿm krothkÿm smÿertelnÿm zÿvocze cze | bÿe owoczv szÿwÿ panÿe Jesv Criste navÿekÿ | poszÿval. | *(53)*

O rosmÿslanÿv drogÿ zaloblÿwe pana | Jesv Cristoweÿ gdÿ ÿ wÿedzono | na smÿercz cap. XV. |

Slvga vÿeczneÿ madroszczÿ oczecz chvalÿe | bnÿ amandvs presz dlvgÿ czasz zwÿczaÿl | sze bÿl w nÿebÿeskÿm poczeszenÿv czoskol | vÿe bÿlo mÿslÿcz o bosthwe to bÿla ÿego roskos | alÿe gdÿ mÿal meke pana naszego rozmÿ | slacz a kv nasladowanÿv sze ÿeÿ vdacz to | mv bÿlo bardzo czesko ÿ gorzko a stego czaszv | ÿednego bÿl srogo karan od boga ÿ rzeczono | mv do nÿego tako I czo mnÿemas a sza nÿe | vÿesz ÿazem ÿa ÿesth dczwÿerze przes kto | re wsÿsczÿ pravdzÿwÿ przÿaczÿelÿe boszÿ | mvszą sze wczÿsnacz do chwalÿ nÿebÿe | skÿe mvszÿs szÿe czÿsnacz presz moÿe vczer | pÿalÿe czlowÿeczenstwo ÿezlÿ masz pravdzj | wÿe prÿcz kv wÿernemv bostwv memv | Slÿsacz tho slvga boszÿ slÿek szÿe bardzo | bowÿemsze mv tha

rzecz vÿdzala bardzo | czÿeska a ÿ przeczÿwna awsskosz ÿal othÿm | myslÿcz ÿ ÿal sze vczÿcz tego czego przeth | tÿm nÿeumÿal ÿ vdal szÿe ktemv | *(54)* poddanÿe poczal thakovÿm obÿczaÿem ÿze | na kasdam nocz poÿutrznÿ na mÿesczv swoÿm | thaÿemnÿm wkapÿtularzv czwÿczÿ sze w vlu | tosczy tego wsÿtkÿego czo ÿego pan ÿ bog zan | czÿerpÿal wstal ÿ chodzÿl od katha do katha | dla tego ÿzebÿ wsÿthko od nÿego odpadlo ÿ | abÿ bÿl czuÿnÿ ÿ tesz w czuczv mekÿ pana swe | go Poczal naprzod od ostathnÿe wÿeczerzÿ pana | swego ÿ prowadzÿl szÿe snÿm od mÿescza asze | ÿ przÿprowadzÿl przet pÿlata na ostathek | wsal pana swego ÿ | osaczonego ÿ szedl snÿm oną sza | loblÿwą drogą rosmÿslaÿacz od ratusza asz | na mÿescze vkrzÿsowanÿa a ta droga bÿla | obÿczaÿem takowÿm gdÿ przÿsedl kv progv | kapÿtulnemv poklÿeknąwsÿ poczalowal pÿr | wszą stopą nog pana Jesusowÿch ktorą naproth | stapyl gdÿ ÿusz osaczonÿ obroczÿwszÿ sze raczÿl | ÿscz na smÿercz. |

A sathÿm poczal movÿcz psalm *deus meus* | *respice in me quare* etc. a tak sze wÿszedl | se dwÿrzÿ kapÿtulnÿch wąbÿt [1]) czterzÿ vlÿ | cze bÿlÿ przesz kthore spanem krÿstusem | oszadzonÿm na smÿercz chodzÿl | *(55)* a ÿdacz pÿrwszą vlÿczą zapanem swoÿm sgo | raczeÿ zadzÿ sercza swego vmÿslÿl opuszÿcz | przÿaczelÿe ÿ wsÿczko czesne dobro ÿ tesz czÿer | pÿecz opusczenÿe poczeszenÿa vdraczenÿe nÿeske | ÿ dobrowolne vbostwo na czescz na chwale panv | swemv; ÿdacz sa panem swoÿm | vmÿslÿl od szÿebÿe odrzu | czÿcz wsÿtke prosną chvale ÿ czescz przeslam | swÿatha tego dobrovolnÿe zadaÿacz bÿcz wsgar | dzonÿm oth wsÿczkÿch ludzÿ swÿatha tego | Rosmÿslaÿacz sobÿe ÿsze pan ÿego ÿako ro | bak mÿerszonÿ bÿl wÿrzuczonÿ ÿ wsgardzo | nÿ od ludv wsÿtkÿego czasv meky ÿego gdj | przÿsedl prowadzacz pana swego natrzeczą | vlÿcze poklÿeknavszÿ zÿemÿe poczalowal opu | sczaÿacz smÿelÿe wsÿthkÿ nÿeposzÿteczne po | trzebÿ ÿ roskoszÿ czelÿesne na czescz na chvale | czalv suptelnemv vdraczonemv pana swego | Jeszusza naslothszego ÿ poloszÿl przeth oczÿ | swoÿe ÿako wsÿthkÿ szÿlÿ panskÿe naten czasz | bÿlÿ wÿszuszone a wsÿczko przÿrodzenÿe ÿego | za smordovane ÿ vmorzone a vÿdzacz pana | swego tako szalobnÿe patracz [2]) mÿslÿl sobÿe ÿsze | bÿ slusznÿe wsÿczkÿe oczÿ plakacz mÿelÿ | *(56)* ÿ wsÿczkÿ sercza vsdÿchacz gdÿ ÿusz przÿsedl | na czvarthą vlÿcze pokleknal wposrothku na | drocze ÿakobÿ klÿeczacz v wrot mÿeÿskÿch | ktoremÿ pan nasz mÿal bÿcz wÿedzon nasz | mÿecz [3]) powstawszÿ naprzeczÿwko panv nasloth | szemv Jesuszowÿ pathl na oblÿcze swoÿe prze | den poczalovaÿacz szÿemÿe ÿ wolal sza nÿm | proszacz ÿego swÿeteÿ mÿloscz ÿszebÿ tesz | (bez) nÿego nÿeraczÿl chodzÿcz nasmÿercz alÿe | ÿszebÿ go szobą raczÿl wsjacz mnÿemaÿacz | ÿsze besz nÿego nÿemogl trwacz a mÿal vstacz | ÿrosmÿslal ono vdraczenÿe panskÿe ÿako | nadowodnÿe mogl a vÿdzacz pana mÿlo | sczÿvego Jesusa tako vdraczonego salosną po | stawą ÿdaczego posdrovÿl go rzekacz te mo |

[1]) w *ambit .... atque ita per ostium in coemeterium sive ambitum coenobii procedebat. Finxerat autem sibi plateas quatuor .....*
[2]) żałobnie patrzącego. [3]) na śmierć.

dlÿthve *ave rex noster fili david* etc. | Zathÿm vstapÿl panv swemv
ÿzebÿ sedl | powtore pokleknal sluga wÿeczne madrosczÿ | obroczÿw-
szÿ szÿe kv wrothom ÿ praÿvÿthal | krzÿsz swÿetÿ onÿm vÿerszÿ-
kÿem *O crux* | *ave spes unica* etc. pothÿm poklÿeknal na | prze-
czÿwko matcze pana krÿstusowe pannÿe | marÿe krolÿewey nÿebÿe-
skÿe ktora pelna | okrothne serdeczne zaloszÿ ÿ bolÿe | sczj | *(57)*
provadzono obaczal pÿlnÿe ÿ rosmÿslal ÿeÿ za | lobną postave onÿ
obfÿte lzÿ ÿeÿ ocsv ono cze | skÿe wzdÿchanÿe zalosnego smutnÿe
vdraczo | nego sercza ÿeÿ ÿ smuthne obÿczaÿe ÿ posdro | vÿl smuthną
mathke pana swego mowÿacz *salve* | *regina* a zathÿm poczalowal na-
swÿecze sto | pÿ nog ÿeÿ pothÿm wsthavszy s zÿemÿe pratko | poszedl
za panÿm swoÿm azeÿ posczÿgnal ÿ szedl | podlÿe nÿego a tak so-
bÿe tho (szczęście) tako bar | dzo vÿobraszÿl w serczv swoÿm ÿze mv-
sze | vÿdzalo ÿakobÿ oblÿczne chodzÿl podlÿe bo | kv panskÿego
ÿ roszmÿslal sobÿe gdÿ krol da | wÿd bÿl wÿpchnÿon skrolÿestwa
swego tedÿ | xazetha . ÿ rzÿczerze ÿego chodzÿlÿ zobustron | okolo
nÿego sprÿasnÿ poczesaÿacz go wspomo | gaÿacz go [1]) thÿ rzeczÿ so-
bÿe pÿlnÿe rosmÿ | slaÿacz wszÿczke wolÿą swoÿe dal wolÿą | bozą
ÿakobÿ ÿ pan bog rządzyl czobÿ sznÿm | czÿnÿcz mÿal ÿszebÿ w tÿm
wszÿczkÿm bÿl | stalÿ a panv bogv powolnÿ naostatek wszal | przet
szÿe one epistole ktorą czÿthaÿą przed wÿelką noczą ÿako mowÿ
Esaÿas *domine* | *quis credit auditui nostro* etc. [2]) ktorą epistolą |
dostatecznÿe powÿada owÿ wÿedzenÿe na szmÿercz | *(58)* mÿlosczÿ-
vego pana rozmÿslÿaÿacz sobÿe slowa teÿ | epÿstoli wÿsedl wedrzwÿ
corowe ÿ sedl po | schodze aze na kaplÿcze gdÿ przÿsedl kv obra |
szv wmeczenÿa boskÿego proszÿl mÿlosczÿwego | pana ÿzebÿ slugÿ
ÿego anÿ szÿwoth anÿ smÿercz | zadna mÿlosczi swÿatha thego anÿ
szalosoz nÿe | mogla od ÿego swÿethe mÿlosczÿ oddalÿcz | ÿescze
mÿal slvga wÿeczneÿ madrosczj | oczecz swÿethÿ Amandus drugą droge
albo pro | cesÿą ktorasz bÿla obÿczaÿem takowÿm w kom | plethe
gdÿ spÿevano *salve regina* oczecz swÿetj | w sercze swoÿe wzal ta-
kove rosmÿslanÿe ÿako | bÿ ÿecze tego czaszv panna namÿlsza ma-
ria bÿla | v onego grobv gdze czalo sÿna swego namÿlszego | pocho-
vala w maczerzÿnskÿm smutkv ÿ zalobÿe | ÿ ÿakobÿ ÿusz bÿl czasz
ÿsze bÿ szaszÿe do | dom bÿla doprovadzona s vÿdzalomv szÿe ÿsze |
ÿą on prowadzÿcz mÿal od grobv a tako trzÿ | venÿe padaÿacz na
szÿemÿe duchownÿe vczÿ | nÿl w serczv swoÿm nÿslÿ ÿą w rosmÿ-
slanÿv | swoÿm dodom doprowadzÿl napÿerwszą venÿą | vczÿnÿl du-
chownÿe v grobv gdÿ poczetho spÿe | vacz *salve* posdrawÿaÿacz smu-
thną mathkę | marÿą vklonÿla szÿe dusza ÿego mÿele pannÿe |
ÿ oblapÿl ÿą obÿczaÿem duchownÿm rekoma | dusze swoÿe maÿacz
lutoscz nad ÿeÿ vdracze | nÿm | *(59)* zalosnÿm smethkÿem ktherego
wten czasz sercze bÿlo pelno ÿ gorzkosczÿ wsgardzenÿa ÿ smąt | kv
smÿertelnego ÿ czeszÿl ÿe swÿethą mÿloscz | napomÿnaÿacz ÿą ÿsze
ona mathka ÿest wszÿczkÿ | czÿ ÿ krolowa dostoÿnosczÿ nadzeÿa na-
sza ÿ sloth | kocz nasza ÿako w salwÿe maÿą agdÿ ÿusz du | chownÿe

---

[1]) II. Krol. Roz. XV. [2]) Izai. I. 53.

przẏwẏodl te mẏelą panne kv wro | tom Jerosolẏmskẏm zastapẏl ẏe nadrodze gladaẏacz | nanẏe ẏako zalobnẏe sla w mẏasto Jervsalẏem | krwẏą sẏna swego swẏethą skropẏona gdẏ pod | krzẏszem stala ktora krevẏ s ran sẏna ẏeẏ cze | kla szla ẏako smąthna salozna ktora wsẏczkẏe | poczechẏ ẏusz stradala ẏ oblapẏl ẏą w szerde | czneẏ wenẏeẏ w tẏch slowach gdẏ spẏewano | *eya ergo advocata nostra* ẏ proszẏl ẏeẏ ẏszebẏ | sze raczẏla dobrze mẏecz przesto ẏsze nasz | wsẏczkẏch ẏest rzecznẏczka nadostvẏnẏeẏsza ẏ pro | szẏl ẏeẏ ẏszebẏ dla mẏeloscẏ onego zalobne | go pogladanẏa swoẏe mẏeloszẏerne oczẏ raczẏ | knẏemv obroczẏcz a sẏna swego po vẏsczv du | sze sczala ẏego ẏemv raczẏla laskavẏe vkasacz | Trzecza venẏą oczecz vẏelẏebnẏ amandus vczẏ | nẏl w dzverzẏ domv swẏete annẏ mathkẏ na | mẏlosczẏvsze panẏ Marẏe ktorẏ dom w swoẏm | smątkv po smẏerczẏ sẏna swego bẏla wpro | vadzona | (*60*) a tham sze szẏe salẏeczal w scodrą laskę ẏeẏ | w okvẏthą slothkocz ẏeẏ spẏevaẏacz nabosnẏe | tẏ slova *o clemens o pia o dulcis maria* ẏ proszẏl | ẏeẏ ẏszebẏ dusza ẏego sẏrotna po wẏsczv s cza | la ẏego raczẏla luthosczẏvẏe przẏacz a ẏzebẏ | ẏeẏ vodzem ẏ obronczą raczẏla bẏcz przeth | dusznẏmẏ nẏeprzẏaczẏelmẏ azebẏ ẏą przesz | vlẏczkę nẏebẏeską wprovadzẏla wẏeczne | blogoslawẏenstvo. |

O cznoczẏe pozẏteczneẏ ktorą z ową | mẏlczenẏe cap. XVI. |

Sluga wẏeczne madrosczẏ Amandus S mẏal | wnatrzne napomẏnanje mẏslacz o thẏm ẏa | kobẏ mogl przẏcz kv prawdzẏvemv | pokoẏevj | sercza swego baczacz ẏze mv tha cznotha Mẏl | czenẏe bẏla bardzo poszẏteczna. wtakoweẏ wẏel | kẏe ztrazy mẏal vsta swoẏe ysze przesz trzẏ | dzesczẏ lath mẏlczenẏa sakonnego nẏeslamal | przẏ stolẏe telko ras ẏedacz na kapẏtule s bra | czẏą ktorẏch bẏlo wẏelẏe gdẏ ẏedlẏ wpromye | ẏzebẏ swoẏ ẏesẏk mogl tẏm lẏepẏe rzadzẏcz | ẏ w ostorosnosczẏ mẏecz w naboszenstwẏe rosmẏ | slẏanẏa swego obral sobẏe trzech mẏstrzow | przesz ktorẏch doswolẏenẏa oszoblẏvego | (*61*) nẏechczal mowẏcz czẏ mẏstrzewẏe bẏlẏcz ẏe | den oczecz nasz swẏethẏ domẏnẏk drugẏ oczecz | S bẏernath a trzeczẏ oczecz S anselmus gdẏ | chczẏal mowẏcz tedẏ w naboszenstwẏe swo | ẏm chodzẏl od ẏednego do drugẏego proszacz | otpvsczenẏa mowẏl. *Jube domine benedicere* | obacz ẏsze sze rozmova ẏego mogla stacz czaszv | slusnego ẏ na mẏesczv slusnẏm tedẏ mv szẏe | vẏdzalo ẏsze mẏal od pusczenẏe od pẏersze | go mẏstrza tesz gdẏ rosmova ẏego byla rostro | pna kv czczẏ bozeẏ a kv polẏepszenẏv blẏsnẏego | wẏdzalo mv szẏe ẏsze mẏal odpusczenẏe | od drugẏego mẏstrza tesz gdẏ mowa ẏego | nẏepochodzẏla zadneẏ nẏeczerplẏwosczj tel | ko s laskẏ a z lutosczẏ wydzalomv sze ẏze | mẏal odpusczenẏe .od trzech mẏstrzov a takos | movẏl a gdẏ baczẏl ẏszesze mova ẏego nẏe | mẏala stacz w takowẏm obẏczaẏv baczẏl ẏsze | nẏemẏal mowẏcz alẏe duszne mẏlezecz | gdẏ go wolano do portẏ

mÿal dobrą bacz | nocz oszobÿe ÿszebÿ ten czworakÿ obÿczaÿ | w sobÿe mÿal ÿeden ÿszebÿ kasdego laska | vÿe przÿvÿtal drugÿ ÿszebÿ sze slowÿ | krothkÿmÿ odprawÿl | *(62)* trzeczÿ ÿszebÿ onego czlowÿeka stchorÿm mo | wÿl przes poczeszenÿa oth szÿebÿe nÿepu | sczÿl czwarthÿ ÿzeby sze na swoÿ pokoÿ tak | wroczÿl ÿakobÿ o onÿm czo mowÿl nÿcz nÿe | mÿslÿl. |

O vdraczenÿv czala cap. XVII. |

Wÿelÿebnÿ oczecz amandus w mlodosczj swo | ÿe bÿl roskosznego mÿlosnego przÿrodzenÿa | baczacz ÿsze natura przÿrodzenÿa w nÿm | poczela panowacz bardzo mv tho czesko ÿ prze | czÿwno bÿlo ÿal szukacz rosmaÿthÿch chÿtrosczj | ÿakobÿ czalo oszukal czeską pokutę sobÿe vsta | wÿaÿacz ÿszebÿ czalo vczÿnÿl poddane duszÿ | wloszaną koszule na czelÿe swoÿm noszÿl a lan | czuchem sze szelasznÿm przepasowal to noszÿl | przes dlugÿ czas aze krew snÿego plÿnela aze | muszil szÿacz szÿebÿe[1]) pothÿm kasal sobÿe vÿczi | nÿcz potaÿemnÿe od spodnÿe odzÿenÿe vkto | rÿm dal przÿprawÿcz rzemÿe | nÿe dal nabÿcz pultora sta thÿch ÿgel mÿedza | nÿch ostro koncze wÿostrone a kv czalv obroczo | ne to odzÿenÿe dal vczÿnÿcz bardzo czasne | a przeth sobą smarsczone dla tego ÿszebÿ sze | stalo czalo czÿsnone a onÿ ÿglÿ ostre | *(63)* konczÿste thÿm bardze wczalo kloly tes tho | odzenÿe bÿlo wsgore wÿsokÿe aze kv dolkv | w takowÿm odzÿenÿv chodzÿl ÿ w noczÿ spal | oszoblÿwe mÿal vdraczenÿe lÿecze gdÿ bÿlo | goraczo a czaszem sze tesz chodzÿl na dro | dze aze bÿl bardzo medl ÿ chorÿ ÿnszÿmÿ | praczamÿ duchownÿmÿ strudzon ÿako clouÿek | ÿątÿ swÿaszanÿ zmordovanÿ a w thakowe | mecze lÿeszal czaszem plakal ÿ sebamÿ skrzÿ | tal szam wsobÿe wÿacz szÿe ÿakobÿ ro | bak gdÿ ÿ ostrÿmÿ ÿglamÿ kolÿe czaszem | szÿe mv s bolÿesczÿ wÿdzalo ÿakobÿ mÿe | dzÿ gromadą mrowek lÿeszal tak ÿ | ÿ rebastwo kasalo gdy chczal vsnacz nÿe | mogl bogÿ robastwo kasalo a ÿeszlÿ troche | sasnal dedÿ ÿ one ostre konczÿste ÿglÿ | klolÿ az tesz nÿekÿedÿ mowÿl do boga wse | chmogaczego szercza vdraczonego ach nÿe | stetÿsz wsechmocznÿ bosze ÿakÿesz tho ÿesth | moÿe czeskÿe umÿeranÿe kogo sboÿcze so | bÿą abo zwÿerzetha okrutne roszarpaÿą | takÿego meka rÿchlo konÿecz vesmÿe aÿa | lÿeszacz tv mÿedzÿ robasthwem ktore mnÿe | szÿe ÿ nagrÿszÿe w mÿerą a vsakosz vmrzecz | nÿemogę. | *(64)* Zadna nocz zÿmÿe nÿebÿla tako dluga anÿ | lÿecze tak goracza ÿzebÿ takove vdraczenÿe | mÿal szÿebÿe sloszÿcz a dla thego ÿzebÿ | sobÿe zadnego wspomoszenÿa ÿ vlszenÿa | nÿe vczÿnÿl vÿmÿslÿl drugÿe vdraczenÿe | uvÿasavszÿ wszÿe konÿecz pasa rzemeÿnnego | vczÿnÿl dwa saczersgÿ vonÿm sze paszÿe | ÿ szawÿasal wnÿch recze swoÿe ÿ ząknal | ÿe

---

[1]) *coactus est deponere,* musiał zdjąć z siebie.

dwyema klotkamy a klucze poloszyl nade | ske przed loszem aze nayustrzyą wstal tosz | sze są odemkkal a gdy sze saszye sąknal | recze yego vyszaly wyczagnyone aze do kardla | a tak sobye tego y moczno rącze sawarl yze | bytesz y cella nad nym gorzala nyemogl by | sobye byl zadnego wspomoszenya vczynycz | a w takowym vdraczenyv tako dlugo byl aze | mv wszyczkye recze polokczye yely czesko drzecz | pothym wymyslyl szą sobye drugye vdra | czenye dal sobye vczynycz dwye rekavicze | skorzane yako robothnyczy noszą y dal w nye | nabycz czathek ostrych konczatych zakovek | myedzanych powyerchv a thy rekavycze | myal na rekv na kasdą nocz ą tho dlya | tego yesthlyby przes sen odzenye wlesza | ne abo czo ynszego chczal szyebye syacz | *(65)* abo sobye nyeczo vlsecz w oney mecze y bolye | sczy ktorą czyerpyal od onego sprothnego | glodnego robastwa szeby y one ostre zakov | ky kloly w czalo a tak sze sze stalo gdy szye | rakoma presz sen chzal wscym swpomocz dedj | szyegnąwszy zanadra rakoma sdrapal szye | bardzo yakoby y myeczwyecz odrapal pasnok | thy tako szye bardzo sklol aze czalo nanym | puchnelo y recze y okolo sercza a gdy przes | kylko nyedzyel osdrowyal zaszye czalo swe | snow ranyl zadawayacz sobye nove rany | a thakovy zywoth bolyesny meczenyczy wyodl | przes czalą secznascze lath potym gdy yusz | przyrodzenye yego zemglalo ozemblo tedy | czaszv yednego wsdyen swyateczny myal | vydzenye vkasaly sze mv dworzanye nye | byesczy obyavyayacz y powyadayacz mv ysze | pan bog takovego vdraczenya yusz wyecze nye | chce myecz od czebye. Slyszacz tho sluga bo | szy przestal onego draczenya a syąwszy | wsytko szyebye wruczyl w rzeke plynaczą. |

O krzyszv ostrym ktory nosyl na chr | zypcze swoym cap. XVIII. |

Myedzy ynszymy cznothamy sluga vyecznej | *(66)* Madroscz y Amandus oczecz wyelyebny myal | wyelką zadzą yzeby nyeyakye snamye czuj | ne bolyesczy noszyl na czelye swoym na pa | myatke pana swego vkrzyszovanego myslacz | athym czaszv yednego uczynyl sobye krysz | drzewyany nameskye pyedzy dlugy a slu | sne szerokosczy vedluk oney dlugosczy w ten | sze krzys nabyl godzy zelasnych trzydzesczy | kasdy goscz osobnye napamyathkę wsythkych | ran pana krystusowych tych naswyetszych zna | myon mylosczy ten sze krzysz rospyal nachry | pczye swoym na gole czalo myedzy lopatky | a tak sze y noszyl vstavyczn[j]e vednye y | w noczy presz czalą osm lath na cesz na chvale | panv swemv vkrzysovanemv a ostatnyego ro | kv syedm ygyel ostrych przybyl wten sze | krzysz a tho sranyenye krvave takowych | otrych ygyel noszyl na czescz nachvale serczv | krwvj obewrzalemv y oblyanemv bolyesne | mv lutosczyą sranyonemv naczystsze mathky | panskyey marye czaszv meky y smyerczy pan | skye syna yey namyelszego. |

A gdẏ ẏusz ten sze krẏsz zẏglamẏ ostremẏ | wloszẏl nachrẏbẏet swoẏ przẏrodzenẏe ẏego | suptelne sdrẏgalo sze ẏ slẏeklosze takoweẏ | *(67)* srogẏe ostrosczẏ asze onẏch ostrẏch gosdzẏ koncze | stąpẏl okamẏen a obaczẏwszẏ szẏe nathẏch | mẏast ẏal szalovacz takoveẏ sveẏ nẏemesno | czẏ ẏ nẏestalosczẏ tako ẏe saszẏe snowv wẏo | strzẏl wsẏczkẏ koncze onẏch ẏgẏel a tako popra | wẏwszẏ ostrosczẏ krzẏsza wlosẏl gẏ na szẏe a | tako szẏe od dlugẏego vstavẏcznego noszenẏa ten | to krẏsz w czalo ẏego wẏadl as do kosczẏ aze | ẏ onze krwavẏl okrutnje czesto szẏe obraszal | gdẏ stal abo szẏedzal wẏdzalo sze mv ẏakobẏ | skora ẏezowa na nẏm lẏeszala gdẏ go kto ruszil | abo pchal dedẏ szẏe bardzo obraszẏl ẏ sra | nẏl a ẏzebẏ mv meka ẏ bolẏescz thakovego | krzẏsza tẏm lzẏesza bẏla navẏerchv krzysa | vẏrẏl naslotsze ẏmẏe Jesus atẏmze krzẏ | szem przes dlugẏ czasz bral nakasdẏ dzẏen | dwẏe disciplẏenẏe wtakovẏm obẏczaẏu | pẏąsczv bẏl wkrzẏs ktorẏ na chrẏpcze lẏe | szal aze gosdze welknelẏ w czalo ẏ ktwaj | lẏ w czelẏe asze ẏe spraczą ẏ sznknẏam | szaszẏe sczala muszẏl vẏrẏvacz, pẏrvsza | disciplina czẏnẏl krzẏszem gdẏ rosmẏslal | mąke pana naszego przẏszedl kv vbẏczo | vanẏv pana Jesv Crista v slupa roswaszalẏacz | *(68)* sobẏe ẏze mẏlosczẏwẏ pan barzo okruthnẏe a nẏe | luthosczẏwẏe bẏl bẏczowan proszẏl ẏego swẏethe | mẏlosczẏ ẏzebẏ ranamẏ swẏmẏ swẏethẏmẏ ranẏ | ẏego raczẏl slẏeczycz. Droga dẏsciplẏną czẏnẏl | gdẏ przẏsedl kv rosmẏslanẏv bolẏesczj ẏ mekẏ mẏ | losczẏwego pana Jeszusza proszẏl swẏete mẏlosczj | ẏszebẏ snẏm duchownẏe bẏl na krzẏszv przẏbẏth | ẏze od nẏego nẏgdẏ nẏe bẏl odlaczon. Trzeczą di | scipline czẏnẏl alẏe nẏe na kasdẏ dzẏen telko | gdẏ mv szẏe vẏdzalo ẏze sobẏe nasbẏt wẏelkẏe | roskoszẏ abo wczesnosczẏ czẏnẏl abo zadzẏ swoj | nẏepowsagnal w pẏczv ẏ wẏedzenẏv ẏ w ẏnszẏch | potrzebach czelẏesnẏch slusneẏ nẏerosnosczẏ nẏe | mẏal sze czaszv ẏednego w ostrosnosczẏ przẏslẏ | dwẏe panẏe do nẏego gdẏ szedzal s braczą | wpospolstwẏe przes wsitkẏego slego vmslvẏ wzẏal | rącze onẏch dwv panẏen w racze swoẏe trzẏmal | ẏe w takoweẏ nẏeostrosnosczẏ zalowal natẏchmẏast | mẏslacz ẏszebẏ takova nẏerzadna lubocz bẏla wnẏm | skarana ẏ pokutovana. |

Natẏchmẏast gdẏ odeslẏ od nẏego one dwẏe pan | nẏe szedl na mẏescze swoẏe osobnẏe taẏemne | do kaplẏcze ẏ bẏl szẏe okruthnẏe won krẏsz | asze godze w ẏego chrzẏpczẏe gląboko wlaslẏ | a sathakovẏ wẏstap są szẏe wloszẏl wklathve | tak ẏsze sobẏe nẏe chczal doswolẏcz poẏustrzẏe | chodzẏcz do kapẏtularza do rẏczerstwa anẏel | skẏego gdze bẏlo mẏescze ẏego zwẏczaẏne | *(69)* kv modlẏthvą a tą ze na thẏm mẏesczv w na | bosznẏm rosmẏslanẏv bogomsẏlosczẏ wẏdal oblẏ | czne dworzanẏ nẏebẏeskẏe. Pothẏm vdal | szẏe na wẏelkẏe ẏ rosmaẏthe kazanẏe za on | wẏstep dla thego abẏ sze supelnẏe zẏednal | spanem bogẏem ẏ padszẏ przed nogẏ szadzẏe | go sprawẏedlẏvego pana boga wsechmogaczego | czẏnẏl przeth nẏm dẏscẏplẏne onẏm krzẏszem | pothẏm szedl kv zebranẏv swẏethẏch chodzacz | od ẏednego swẏethego do drugẏego czẏnẏl przeth | nẏmẏ discipline ka-

ranÿe czala tak bardzo | krom luthosczÿ asze krev obfÿcze plÿnela po | chszÿpcze ÿego a tak trzÿdzesczÿ disciplÿn czÿ | nÿl przeth swÿetÿmÿ a takosz ona luboscz sza | placzÿl czesko ÿ goszko ktorą snÿeopatrzo | sczÿ mÿal nÿerzadnÿe a gdÿ ÿutrzÿam | spÿevano sedl do kapÿtularza na mÿescze | swe swÿczaÿne osobnie a tam czÿnÿl sto | venÿeÿ podaÿacz na szemÿe mÿal osoblÿwe na | bosne rosmÿslanÿe a takove padanÿe na sze | mÿe bardzo mv czeskÿe ÿ bolÿesne bÿlo dla | onego krzÿsza ktorÿ na chrÿpcze noszÿl a gdj | padal na szemÿe onÿ godzÿe ktore bÿlÿ dla | onego wszvÿszv wsÿthkÿ powÿeslÿ w chrÿpcze | ÿego a gdÿ sasze wstawal zÿemÿe onÿ szÿe | godze saszÿe s czala vÿrÿvalÿ a tak wÿelką | *(70)* bolÿescz czÿrpÿal bo mv godze kasdÿm padanÿm | nove czurÿ ÿ ranÿ sczÿnÿlÿ pothÿm spravÿl | sobÿe bÿcz pelen nabÿthÿch wad ostrÿch | zelÿasnÿch kasda o trzech | konczach ostrÿch a ktorakolvÿek zasiegla roszar | pnela ÿ sranÿla czalo bardzo. |

A thakosz wstaval przed ÿutrzÿą chodzÿl do ko | rv przed czalo bosze nÿslÿ bracza wstalÿ a onÿm | bÿczem prze dlugÿ czasz bÿral czeskeÿ kara | nÿe aze pothÿm gdÿ bracza obaczÿlÿ prestal | w dzÿen swÿetego klÿmuntha gdÿ szÿma pra | va poczÿna czÿnÿl na kasdy rok czalą supel | ną spowÿecz s czalego szywotha wsÿthkÿch | lÿath swoÿch sawarszÿ szÿe w celli potaÿe | mÿe zewlek szÿe aze telko we wloszane | koszulÿ ostal a wsavszÿ bÿcz swoÿ ÿal szÿe | są czesko bÿcz po rekv ÿ powsÿczkÿm czelÿe | ÿsze krev obfÿcze snÿego plÿnela w tÿm sze | bÿczv bÿlo osoblÿwe ÿedno szelÿaszo krzÿve ÿa | kobÿ hak a gdze saszegnal wÿtargnal sobą | czalo takowÿm srogÿm bÿczÿm tak sze bardzo | bÿl ÿsze mv szÿe wetroÿe zlamal telko mv ÿe | dna czescz bÿcza w reku zostala a gozdzie sie | rospÿerchnelÿ posczanach a stoÿacz.tak czesko sbÿ | thÿ zranÿonÿ zekrvavÿonÿ pogladal zą posobÿe | bowÿem bÿl thako okruthnÿe sbÿthÿ ÿze tesz | *(71)* nÿeÿako bÿlo naÿ tak zalobnÿe veÿrzecz ÿako | v pana kristusa gdÿ bÿl vbÿczovan v slupa | asze są nath sobą luthosczą poruszonÿ czesko | plakal a thakos placzacz klÿeczal nagÿ ÿ sze | krvawÿonÿ v zÿmnÿe prosacz pana boga ÿ mÿ | loszÿerdza ÿego ÿszebÿ grzechÿ przed swÿ | mÿ oczÿma laskavÿmÿ luthosczÿvÿe raczÿl | wÿgasÿcz ÿ ÿch sapamÿetacz. Pothÿm w mÿe | sopusthÿ gdÿ bracza onego konventv obÿedva | lÿ oczecz vÿelÿebnÿ amandus sedl do cel | lÿe swoÿeÿ a sewlekszÿ sze nago ÿal sze | czesko okruthnÿę bÿcz besz luthosczÿ asze | krev obfÿcze s czala ÿego wsÿczkÿego plÿ | nela a gdÿ ÿescze czesze ÿ dlusze chczal | bÿcz wten czasz przÿsedl brath ÿeden ktho | rÿ vszlÿszal dzwÿek onego bÿcza okruthne | go sluga boszÿ obaczÿwszÿ ÿsze to on brath | slÿszal natÿchmÿast przestal a wsavszÿ oczthv | ÿ solÿ naczeral ranÿ swoÿe dla thego ÿzebÿ | ÿego bolÿescz vÿecza bÿla. |

Pothÿm vdzÿen vÿelebnego oÿcza swÿetego | benedicta ktorego dnÿa bÿl narodzon nathen | nedznj swÿath tegos dnÿa sedl vobÿadÿ do | kaplÿcze swoÿeÿ zamknawszÿ szÿe sewlek | szÿe ÿako pÿerweÿ powÿadano a wsavszÿ | *(72)* swoÿ bÿcz ÿal szÿe czÿesko bÿcz a bÿacz

sze onym | okruthnye przyprawyonym byczem powsycz | kym czelye trafil sobye nalyevey recze | prosto w zyle mediane y drugą podlye nye | a gdy yela czecz krev pothym krev gval | thovye strzelyla szyt asze po nogach cze | kla y po szemy a gdy tak gwalthownye ply | nela natychmyast mv spuchla wszyczka reka | barzo a szynela aze byla modra wydzacz tho | masz swyethy slyek szye bardzo tak ysze | wyecze na then czas nyesmyal bycz tegos cza | szv y teyze godzyny gdy sze są thako okru | tnye byczoval yedna czorka yego duchowna | gymyenyem anna panna nabosna y swyetha | bedecza w ynnym myesczeе na sąkv [1]) na ten sze | czasz byla na naboszných modlythvach swoych | y myala to wydzenye yze sze yey vydzalo ysze | byla przywyedsona na ono mye | scze gdyze sze oczecz duchowny amandus tako | szye okruthnej byczoval a vydzacz tako nye | luthosczywe byczе rozalyla sze go tako barzo | asze przystapyla do nyego a gdy yusz rąką | podnyosl kv vderzenyv zatrzymala mv yą | y wydzalo szye yey ysze on ras ktory nasze | *(73)* myal vderzycz dostal sze yey naye recze | gdy wydzenye konyecz wselo przysla ksobje | y naslasla na rekv swoych oczywyscze y zna | myenycze ono vderzenye vrazy czarne szmyer | tolne gdze yą bycz saszckl y trafil y noszy | la ye na rąkv swych presz dluge czaszj gla | dayacz nanye snaboszenstvem |

O Pyeganyv vdraczonym slugy wyeczney | Madrosczy zakonv kasnodzejskyego cap. XIX. |

Myly oczecz swyethy amandus nalasl sobye sta | re dzvyerze y wnyosl ye do swey celle y lye | szal na nych myastho loza rospostarl na nye rogozą | pod glove swoye poloszyl myeszek slomanat | kany a nan poduske bardzo malą zadne yn | sze posczely nyemyal telko yako chadzal we | dnye tak lyegal w noczj telko bothy snak srzu | czyl a plasczem sze myaszym przyodzyal ata | kosz myal czeskye trudne wylyeszenye glo | vą szlye lezal a wchrypyet go kloly one ostre | godzye skrzysza ktory noszyl. Na rekv myal | sąknyonye przykowy, na czelye ostry wlosze | nyecz plascz czesky dzwyerze dwarde lyezal | tako vdraczony yze szye ruszycz nyemogl bo | wyem gdy szye chczal obroczycz bardzo szye | obraszyl gdy tesz czaszem wespyaczky chcaczy | *(74)* obroczycz sobą rzuczyl dedy go godze kloly aze | w koszczy bedacz w takovym czeskym vdracze | nyv y bolyesczy czestokrocz czesko wsdychal | kv bogv wsechmogaczemv zymye czeskocz czer- | pyal od mroszv bo gdy przes sen wedluk swj | czayv chczal nogy roscagnacz tedy nagye lyesza | ly na dczwyerzach a czesko mv vszabaly gdy | ye zasze xobye przyczagal a tak sze obraczal | nyerosczagnąwszy szye tedy sze krev bardzo | sburzyla w koczach a stat myal wyelka bolescz | a nogy yego byly pelno nyemoczj bolyesnej | cze | sko mv puchnely yakoby byly vody nalyte

[1]) na sąkv *in arce* na zamku.

kola | na yego byly krwawe obraszony chsribyeth od | krzyza vdraczony y zranyony tesz vsta yego | byly vdraczone suche od pragnyenya recze by | ly drzacze od mgloszy a takosz w czeskym mė | czenstwye travyl swe dny y noczy a thy | wsyczky bolyesne trudne rzeczy czerpyal zvye | lkye nabosney goraczey myloszy ktorą myal | kv bogv wyeczney madroszy ktoregos bolye | sczy y mak nasladoveza chczal bycz dokonawsj | takovego vdraczonego lyeganya wprovadzil | sze do ynne celle male tam sobye spravyl | krzaslo abo stolek kv lygoanyv y szedzenyv | ktory byl tako czasny y krotky yaze sze na | nym nyemogl rosczagnacz na thym sze stolkv | *(75)* y na drzwyach przerzeczonych legal y odpoczywal | swoych petali abo przekovach przes oszm lath | tes myal takovy swyczay yze szymye po kom | plyecze nygdy do ysby zadne nyechodzyl anj | napyecz pospolycze grzacz szye przes czalam | dwaczescza lath by tesz byla zyma nathvarc | sza vyavszy yzeby byla yaka przyczyna [w tych | sze czeszech opusczyl wsytko mycze czala tak | vodze yako y wlasne nyechacz roskoszy szadne | y wczesnosczy czalv vczynycz] [1]) tesz presz dlugy | czas zymye y lyecze telko ras yadal przesz | dzyen a talko ysze myesa nyyeadal nygdyj | alye tesz presz dlugye czassy nyeyadal ryb | zadnych any yayecz tes pres dlugy czasz | w takowym vbostwye chczal sycz ysze szadnych | pyenyedzy nyechal bracz any zdoswolye | nym any presz dosvolyenya tesz sze w takove | wyelkye czystosczy dusne y czelyesney chczal | zachovacz ysze sze czala swego nyechczal dot | knacz any podrapacz telko na rekv a na nogv. |

O pragnyenyv y o wstrzymanyv py | cza cap. XX. |

Poczal sobye oczecz wyelyebny zadavacz | bolyesne vdraczenye tak ysze sobye bar | dzo mala myare vstawyl kv pyczv | a yszeby myary nyeprzestapyl sprawyl | *(76)* sobye kubeczek maluthky ktorysz noszyl soba | tento kubek byl takovye male myary yze | gdy y vypyl ledwy troche swoye vsta su | che od pragnyenya ochlodzyl yakoby czlovyeka | chorego napoyenym strzeswyl tes przes wyelye | lyath nyechczal pyacz zadnego vyna telko w dzyen | vyelkonoczny dla teczy dnya tak wyelkyego to czy | nyl a gdy thako przes dlugy czasz bardzo pragno | czym byl a zwyelkye srogosczy ktora przeczyv | sa sobye vkazoval any vynem any voda nye | chcal pragnyenya naszyczycz. Telko wyelkym | vdraczonym pragnyyenv vsdychayacz czesko za | losnye kv panv bogv wsgladal alye laskavj pan | thakowym wnatrzym napomynanym y poczeszal | mowyacs veyarzyy bacz yakom ya stal na krzyszv | w smyertelnym vdraczenyv pragnaczy a telko my | w thym to moym czeskym pragnyenyev podano trohye | oczthv z szolcza gdysz wszyczkye chlodne studny | byly moye wla-

[1]) Ustęp w klamrze niezrozumiały, w texcie łacińskim Suryusza tak brzmi: *Iisdem annis nunquam balneis usus est, nunquam pedes lavit, propter levanda delicati corporis sui incommoda.*

sne po wsÿczkÿm swÿecze abovjem | mem ÿa ÿe szam stworzÿl kv potrzebÿe ÿ ochlo | zenÿv czlowÿeczemv a przesto mÿ sze sacho vaÿ | czÿrplÿwÿm czerpÿenÿm takowÿch nÿewscesno | sczÿ chceslÿbÿcz nasladowczą moÿm. |

Czaszv ÿednego przeth godÿ wczesnosczj potrze | bne czÿelesne odloszÿwszÿ wszal przeth szÿe | the troÿaką recz naprzoth ÿsze poÿutrznÿe | (77) sedl przeth wÿelkÿ oltarz ÿ stal thamo na golÿm | kamÿenÿv asze do dnÿa a tho bÿlo w then czasz | gdÿ nocz nadlusza a naÿutrzÿam rano swonÿą | drugÿe vdraczenÿe ÿ nÿewsczesnoscz czala ÿsze | nÿgdÿ nÿeszedl anÿ we dnÿe anÿ w noczj do cze | ple ÿsbÿ anÿ do ognÿa anÿ na zadne czeple | mÿescze dla ogrzanÿa anÿ rąkv nÿechcal grzacz | na vąglv przÿ oltharzv azemv recze bardzo puchne | lÿ od zÿmna zÿlnego bowÿem czaszv thego na | czesze szÿmno bÿwa po komplÿecze thako szÿ | mnÿ sedl spacz na swoÿ stolÿccz a poÿutrznÿ za | sze na modlÿthvÿe bÿl aze do dnÿa stoÿacz przet | oltarzem wÿelkÿm na golÿm kamÿenÿv. Trzecze | vdraczenÿe bÿlo ÿsze sobÿe odÿal pÿcze przes | czalÿ dzÿen bÿ sze mv tesz nabardze chczalo pÿcz | tedÿ nÿepÿl telko w obÿadÿ przÿ stolÿe a wsa | kosz przesz czalÿ dzÿen tak nÿepragnal ÿako | gdÿ przÿsedl wÿeczor tedÿ wsÿczko przÿro | dzenÿe ÿego vstalo ÿ szÿlÿ pragnacz pÿcza a | wsakosz sze w thÿm wsÿczkÿm swÿczeszal acz | kolwÿek to bÿlo szÿego czeskÿm bolÿesnÿm vdra | czenÿm vsta ÿego czesto bÿvalÿ tak spÿekle ÿ | suche wnatrz ÿakobÿ zewnatrz ÿako v czlowÿe | ka ktorj wszelkÿe nÿemoczj lÿeszÿ ÿąsÿk mv szÿe | od czeskejgo pragnÿenÿa tako bardzo bolÿesnej | (78) spadal isze mv szÿe dlusze nÿ slÿ przes czalÿ | rok nÿemogl sgoÿcz gdj suchÿmÿ vsthÿ tako vdra | czonÿ stal w komplethe gdÿ kropÿono w salwe | vodą swÿeczoną vedlug swÿczaÿv tedÿ oczecz | vÿelebnÿ amandus z zadzą vsta swe vschle otvo | rzÿl szÿegaÿacz sa kropÿdlem ÿeslÿ bÿ tho czo | scze mogl mÿecz ÿszebÿ mv ÿedna kroplÿa mo | gla na ÿego vschlÿ ÿesÿk pascz wodÿ swÿeczo | ne ÿzebÿ ÿaką throche ochlodl ÿ otrzeswÿal | gdÿ szÿedzal z brathÿ zakonnÿmÿ zastolem na ko | laczÿeÿ postawÿono przeden vÿno ÿako ÿ przet dru | gÿe a on acz czesko pragnal a wsakosz ono vÿno | od szebÿe odstawÿl ÿ podnoszÿl oczÿ swoÿe w nÿe | bo kv mÿelemv bogv rzekacz ach bosze o cze nÿe | bÿeskÿ ten chlodnÿ trunek tobÿe ofÿaruÿe przÿmÿ | szej za wdzeczną ofÿare vespolek ÿ zwÿszu | szoną wÿlkosczą sercza mego a raczmÿ napoÿcz | sÿna swego namÿelszego w onym pragnÿenyv gdÿ | pragnal vÿsacz na krzÿszv w uczÿsku ÿ vudracze | nÿv smÿertelnÿm. Nÿekÿedÿ w swoÿm wÿelkÿm | pragnÿenÿv bedacz chodzÿl dostudnÿe ÿ gladal na | vode brzmaczą w mÿednÿcze ktora czekla studnÿe | a wsdÿchaÿacz serdeczne oczÿ swoÿe podnoszÿl kv | bogv nÿekÿedÿ ÿ tak bardzo przÿrodzenÿe pra | (79) gnace zwÿczeszÿl ÿze rzekl zwÿelkÿego vdra | czenÿa sercza swego ach nÿestetÿsz o navÿsze | dobro boze wszechmogaczj ÿakÿe są skrÿthe sza | dÿ twoÿe ÿ zemÿ dno sÿrokÿego ÿezora blÿsko | a voda czÿsta czekacza okolo mnÿe plÿnÿe a wsa | kos mÿ ÿeden trunek vodÿ thako ÿesth drogÿ | ÿsze

mÿ sze dostacz nÿemosze tocz załosna recz | takove vdraczenÿe pragnÿenÿa czerpÿal pocza | vszÿ przed adventem aze do tego czaszv ÿako | cztą the evangelia gdÿ nasz mÿelÿ pan z wo | dÿ vÿno przemÿenÿl teÿze nÿedzelÿe szÿe- | dzal salosnÿ sawÿeczerzÿ przÿ stolÿe abovÿem | dla sÿlnego pragnÿenÿa ÿedza mv bÿla nÿemj | la. Gdy *gracias* odmowÿono skwaplÿvosczą | prethko bÿeszal do sweÿ kaplÿcze bo dla sÿlne | go vdraczenÿa pragnÿenÿa ÿusz sze wtrzÿmacz nÿe | mogl wÿecze alÿe ÿal gorzko plakacz ÿ lzÿ opfÿ | the vÿlÿevacz ÿ ÿal movÿcz. O bosze wszechmo | gaczÿ kthorÿ szą vsnavasz bolÿecz ser | deczną ÿ vÿdzÿsz vdraczenÿe serdeczne ÿa | koszem sze ÿe nathakovą wÿelką nedze naro | dzÿl na then swÿath ÿze vewsÿeckÿch potrze | bach czelÿesnÿch tako vÿelkÿ vezÿsk nedze | ÿ stradanÿe musze czerpÿecz. |

A stoÿacz w takovÿm vskarzanÿv przed panem bogÿem | *(80)* ÿakobÿ nÿeczo wnatrz w duszÿ ÿego ÿal mo- | vÿcz tÿmÿ slowÿ, bacz dobre mÿslÿ bog cze vve | selÿ ÿ poczeszÿ nÿeplacz rzÿczerzv dobrÿ mÿeÿ | sÿe dobrze a tÿ slova poszÿlÿlÿ sercze ÿego | ÿze nÿemogl tak bardzo plakacz a wsakosz | s bolÿesczÿ wÿelkÿe nÿemogl bÿcz pravÿe ve | szol acz bÿl nÿeÿako vesol ÿedno mv lzÿ | s oczv plÿnelÿ po oblÿczv a wsakosz wnatrzne | poczesenÿe pobudzÿlo go kv rozmÿślanÿv baczacz | ÿsze mÿal wrÿchle bÿcz poczeszon ÿ poszÿlon | od pana boga tak ze szedl na komplete vsta | ÿego spÿevalÿ a serze drzalo a wszakosz sze mv | vÿdzalo ÿsze rÿchło mÿal | bÿcz oktrzeswÿon w bolÿeczach swoÿch czo sze po | tÿm wrÿchle stalo bowÿem poczecha ÿego od bo | ga theÿ sze noczÿ szÿe poczela począczÿ tako ÿze | mÿal thakove vÿdzenÿe ÿsze panna namÿelo- | sczÿvsza Maria przÿsla do nÿego s sÿnem swoÿm | s dzeczathkÿem panem naslothszÿm Jesuszem ÿa | ko bÿl na thÿm swÿecze v szedmj lath tos na | mÿelsze dzeczathko przÿnÿoslo mv w raczkach | ÿch dzbanÿszek pelen vodÿ ten dzbanÿszek bÿl | chedogÿ polÿanÿ a bÿl troche vÿeczsÿ nÿslÿ kubek | konventskÿ, a panna naswÿeczsza vzÿela z rak | sÿna swego dzbanÿszek ÿ podala ÿ oÿczv wÿe | *(81)* lÿebnemv amandnszewÿ ÿzebÿ pÿl oczecz swÿe | thÿ wszawszÿ od pannÿ Marÿe on czudnÿ dzba | nÿszek bardzo wsÿeczne pÿl swÿelką szadzą | ÿ vgaszÿl pragnÿenÿe swoÿe dostatecznÿe pothÿm | sze nÿedlugo sedl w drogę ÿ ÿadacz przes | polÿe szedl czasną steczką podkala ÿ vboga vczÿ- | va panÿ gdÿ blÿszv knÿemv przÿsla vstapÿl | ÿe sdrogÿ wpokrzÿvÿ daÿacz ÿe mÿescze ÿze | bÿ sla ona panÿ obroczÿvszÿ sze do neÿgo rzekla: | dlÿa czego to czÿnÿcze ÿsze vÿ bedacz thako va | snÿm vczÿvÿm oÿczem ÿ kaplanem mnÿe vboge | szenÿe thako s drogÿ vstąpuÿecze gdÿsz bÿch | ÿa vą sluszne vstepovacz mÿala. |

Odpowÿedzal oczecz swÿethÿ ÿ rzekl eÿa | mÿla panÿ bocz ÿest moÿ swÿczaÿ ÿzecz ÿa wsi | czkÿm bÿalÿm glową potczÿvoscz rad sÿnÿe dla | nantsczÿvsze mathkÿ boszej marÿe krolÿewnÿ | nÿebÿeskÿe. Slÿsacz thÿ slova ona dobra pa | nÿ oczÿ swe ÿ recze w nÿebo do boga podnÿo | sla ÿ rzekla ÿusz ÿa tesz therasz prosze teÿ | naszÿczsze panni ktorą w nas tczÿcze wsÿtkÿch | ÿ zebÿscze przesz smÿ-

ercz stego swÿatha nÿe sze | slÿ alÿesbÿ osobną laską sÿna swego vasz vtczÿla | zato oczecz vÿelÿebnÿ amandus rzekł: | *(82)* ktemv mÿe raczÿ wspomocz nacÿszcza panno | Marÿa krolÿevna nÿebÿeska. Pothÿm sze przÿ | dalo szÿe wrÿchle ÿze czestokrocz wedluk swj | czaÿv swego maÿacz przy stolÿe rozmaÿthe pÿcze | pragnÿenÿe ÿ suchoscz vsth czerpÿal alÿe ÿusz | odtÿchmÿasth wÿelkÿe roskoszÿ dusneÿ to czer | pÿal gdÿ w noczj sasnal przes sen vÿczal sta | ÿacze przed szobą wÿobraszenÿe bardzo czudne | nÿebÿeskÿe ktore rzeklo do nÿego ÿacz ÿesth | ta matka ktorą cze przet thÿm w noczj w toÿm | pragnÿenÿv bÿla napoÿla zedzbanka a gdÿcz sze | pothÿm bedze tak bardzo chczalo pÿcz napoÿe cze | z mÿloszerdzÿa. |

Rzek sluga wÿeczne madrosczÿ bardzo rostropnÿe | do panne Marÿe O panno slachetnego rodv a | wsakosz w rąkv thvoÿch nÿczego nÿemasz czÿm | bÿ mÿe mÿala napoÿcz odpowÿedzala mathka | bosza ÿ rzekla do nÿego napoÿe cze pÿczÿm ktore | plÿnÿe sercza mego slÿszacz tÿ slowa amandus | s. tak szÿe bardzo slÿek ÿsze nÿeumÿal odpo | vÿedzecz bowÿem sze tego wsÿczkÿego znal bÿcz | nÿedostoÿnÿm Panna naswÿeczsza laskawÿe rze | kla do nÿego gdÿ sze skarp nÿebÿeskÿ sÿn moÿ | Jesus tako mÿelosnÿe w recze twe wpusczÿl | ktoregos przes vsuszenÿe vst twoÿch takovą cze | *(83)* ską trudnosczą dostal tedÿ sze tesz thobÿe tru | nek osoblÿvÿ poczechÿ ma odemnÿe dostacz kto | rÿ trunek nÿeÿestczÿ czelÿesnÿ alÿe ÿest sba | wÿennÿ dostoÿnÿ duchownÿ trunek vÿerneÿ | prawdzÿveÿ czÿstosczÿ a tak slÿsacz tho bÿl the | go bardzo vczeczon ÿ mÿslÿl sobÿe ÿze szÿe | chczal dosÿcz napÿcz tako ÿakobÿ swoÿe vÿel | kÿe pragnÿenÿe mogl dobrze vgasÿcz gdy sze | ÿusz dobrze napÿl onego roskosnego pycza nÿe | bÿeskÿego ostalo mv nÿeczo w vsczech ÿakobÿ ve | selek mÿekÿ maluthkÿ ktorÿ bÿl bÿallÿ ÿako | bÿ chleb nÿebÿeskÿ ktorÿs w vsczÿech noszÿl | przes dlugÿ czasz na snamÿe pravdzÿvego swja | destva, pothÿm przÿsedl w takove naboszenstvo | ÿze ÿal serdecznÿe plakacz dzekuÿacz vÿelcze | mÿlemv bogv ÿ ÿego mÿele mathce steÿ vÿel | kÿeÿ laskÿ ktorą zasluszÿl otrzÿmacz teÿsze noczj | panna naswÿeczsza Marÿa vkasala sze ÿedne per | sonÿe swÿeteÿ ktorasz w ÿnszÿm mÿescze bÿla | powÿadaÿacz ÿeÿ wÿakÿm obÿczaÿv napoÿla slu | ge swego amandusza S. Przÿthÿm rzekla donjej | panna Marÿa ÿdz a powÿecz sludze sÿna mego | odemnÿe ÿako pÿsano ÿesth o onÿm wÿsocze nau | czonÿm kthorego sową Jan krÿsostonus slotoustchj | *(84)* Ten bedacz zaczkÿem klÿeczal czaszv ÿednego | przeth oltarzem na ktorÿm bÿl obras drzevÿanÿ | pannÿ Marÿe ÿako dzeczatko pana Jesusza pÿer | szamÿ szÿvyla ÿ napawala a tak panna Marÿa | sÿnovÿ swemv pÿersÿ swÿch panÿenskÿch po | wscagnela a krzÿsostoma napoÿla tasz laską, ÿest- | czÿ tes rzekla panna Marÿa odemÿe dana oÿczv | amandusevÿ przes vÿdzenÿe ktore mÿal na pra | vdzÿve swÿadestvo teÿ rzeczÿ bacz to znamÿe | ÿszecz nauka ktora s vst ÿego swÿethÿch pocho | dzÿ od tÿch mÿast bedze szadlÿwsza przÿemnÿej | sza kv sluchanÿv nÿslÿ pÿervej Gdÿ tha perso | na oÿczv swÿetemv tho powÿedzala slÿsacz tho | sercze ÿ recze

sve ỳ oczỳ w nỳebo podnỳols ỳ rzekl | posdrowỳon nỳechaỳ bedze sdroỳ plỳnaczego bo | stva nỳechaỳ tesz bedze przechvalana ỳ posdrovỳo | na naslothcza mathka wsỳczkỳe laskỳ odemnỳe nỳe | dostoỳnego czlovỳeka, stego darv nỳebỳeskỳego. | Thakỳes przỳklath naỳdzemỳ w pỳerwse cze | sczỳ xỳak ktore sową *speculum vincencỳ* tesz per | sune swỳethą ktorą srzekla do oỳcza swỳetego vỳecz | czỳe mỳelỳ oỳcze ỳze teỳsze noczỳ ktoreỳ sze | panna naswỳetsza s sỳnem swoỳm vkasala wỳdza | lą ỳsze w rekv swỳch trzỳmala dzbanỳszek z vo | dą bardzo czudnỳ ỳ slỳszalą yze panna Marỳa | dzeczatkỳem sỳnę swoỳm rozmavỳalỳ sobam | *(85)* slowa bardzo laskave mỳelosne ỳ przỳasne ovasz | mỳelỳ oỳcze ỳ wỳdzalą | ỳsze on dzbanỳszek chedogỳ podala | dzeczathkv sỳnovỳ swemv ỳzebỳ ono pỳcze | w nỳm raczỳl przeszegnacz ỳ przeszegnalo dze | cze namỳelsze pan Jesus one vode ỳ nathỳch- | mỳasth szỳe ona voda przemỳenỳla wỳno ỳ | rzekl pan Jesus naslothszỳ ỳusz dosỳcz nỳe | chce zebỳ szỳe vỳecze sluga moỳ w takovỳm | vdraczenỳv mỳal czvỳczỳcz a przespỳczą vỳna | bỳcz ỳusz odthỳchmaỳst ma vỳno pỳacz a tho | dla po szỳlỳenỳa naturỳ sweỳ strawỳoneỳ ska | szoneỳ a baczacz oczecz swỳetỳ amandus ỳze mv | oth pana boga bylo doswolono ỳal zasze pỳacz | vỳno ỳakovỳ pỳerweỳ. |

ỳako sze sluga wỳecznej madroszczỳ mno | zỳl ve scnothach swỳethỳch cap. XXI. | [1]

W thỳch ze czaszỳech oczecz S. amandus bỳl bardzo | chor a to szỳlnego dlugỳego draczenỳa ktore | czalv zwemv sadaval tegosz czaszv vkasal szỳe | nasz mỳelỳ pan ỳednemv boskỳemv swỳethemv | przỳaczelovỳ swemv trzỳmaỳacz sloỳek v rąkv | swỳch tenze czlovỳek nabosnỳ rzekl ach mỳelỳ | panỳe czo ten sloỳek znamỳonuỳe ktorỳ trzỳ | masz. Rzekl pan mỳeloszczỳvỳ slugą swego | *(86)* Amnadusza chce lỳeczỳcz ktorỳ teras ỳest chor | a nỳemosze ỳ wỳdzal ỳsze nas mỳelỳ pan | sedl do slugỳ swego z onỳm sloỳkỳem a gdỳ | sloỳek othvorzỳl bỳla w nỳm krew swỳesza | a wzawszỳ nasz mỳelỳ pan one krwỳe sone | go sloỳka pomasal sercze slugỳ swego chorego | asze wsỳczko krwave bỳlo pothỳm masal oną | krwỳą rącze ỳego nogỳ ỳ tesz wsỳczkỳe ỳnsze | czlonkỳ ỳego rzekl ten ktorỳ tho vỳdzal | ach panỳe moỳ ỳ bosze moỳ ỳakosz snamỳonu | ỳesz sluge swego krwỳą swoỳą abo w nỳm | chces vỳobraszỳcz pỳecz ran thvoỳch Rzekl | pan Jesus chcze sercze ỳego ỳ wsỳczke nature | ỳego szmethkamỳ bolỳesnỳmỳ naznamỳonovacz | chce go slỳeczỳcz | vsdrovỳcz abovỳem chzce snỳe- | go vczỳnỳcz czlowỳeka sobỳe vedluk vo- ...e ser | cza swego athakosz gdỳ sluga boszỳ amandus S. | thakovỳ ...raczonỳ szỳvoth wỳodl ỳakosmỳ czescz | othỳm napỳsalỳ odosmỳ-

---

[1] Ten rozdział w wydaniu Suriusa i u Diepenbrocka należy do poprzedniego.

nascze lath aze bẏl star | sterdzesczẏ lath asze wsẏthko przẏrodzenẏe ẏego | bẏlo snẏsczalo tak ẏsze nẏcz w nẏm nẏebẏlo tel | ko mrzecz, abo onego vdraczenẏą przestacz. A takoz przestal takowego udraczenẏa bowẏem | mv oth pana boga bẏlo vkasono ẏze thakovẏ sro | gẏ vdraczonẏ szẏvoth nẏcz ẏnsego nẏe bẏl telko | dobrẏ poczatek a powszagnẏenẏe czala nẏe | *(87)* cwẏczonego kv pothdanẏv duszẏ ẏ rzekl mv | pan bog muszẏsz wẏeczeẏ vdraczon bẏcz w ẏn | szẏm obẏczaẏv maslẏ bẏcz pravdzẏvẏm slugą | moẏm. |

yako oczecz S, Amandus bẏl prowadzon | w duchv do skolẏ gdze vczą madrosczẏ | cap. XXII. |

Sluga wẏeczne madrosczẏ amandus S. szẏedzal | czaszv ẏednego poẏutrznẏe na stolkv swoẏm | ẏ bedacz w boskẏm rosmẏslanẏv vstalẏ mẏslẏ | ẏego ẏ wẏdzalo mv aze ẏze mlodzenẏecz czudnj | bardzo ochotnẏ przẏsedl z nẏeba do nẏego ẏ sta | nal przet nẏm ẏ rezkl mv ẏuszesz doszẏcz dlu | go bẏl w teẏ nẏskẏe skolẏe ẏ dosẏczes sẏe w niej | czvẏczẏl ẏusz czasz powstanẏ pocz se mną dopro | vadze cze do skolẏ navẏsze ktora ẏest w tẏm zẏ | vocze smẏertelnẏm w teẏsze skolẏe vcz szẏe | spẏlnosczą navẏsẏch nauk ktore cze naukẏ po | stanowẏą w boskẏm pokoẏv a poczathek thvoẏ swẏetj kv blogoslawẏenemv konczv przywjoda | Slẏsacz thẏ slova sluga boszẏ bardzo szẏe vra | doval ẏ wstal a on mlodzenẏecz wszal ẏ za re | ke ẏ wẏodl ẏ ẏako mv sze vẏdzalo w szẏemẏe | rostropną w ktoreẏ bẏl bardzo czudnẏ dom | sbudovanẏ thakowẏm obẏczaẏem ẏako mẏeskanẏe | *(88)* ludzẏ zakonnẏch wthẏm sze palaczv mẏeska | lẏ czẏ ktorzẏ sze tẏch nauk przerzeczonẏch vczj | lẏ a gdẏ thą oczecz swẏethẏ przẏsedl bẏl od | nẏch laskawẏe przẏvẏthan a bardzo mẏlosnẏe po- | sdrowẏon bẏeszelẏ czẏ ktorzẏ tham mẏeskalẏ | kwaplẏwẏe do mẏstrza navẏszego powẏadaẏacz | mv ẏze ẏeden przẏsedl ktorẏ chce vcznẏem | ẏego bẏcz ẏ naukẏ sze nasze vczẏcz mẏstrz rze | kl a gdẏ ẏ vẏrzal bardzo sze naẏ laskavẏe | vsmẏechnal ẏ rzekl kv wsẏczkẏm wẏethcze | tho ẏusz wsẏsczj odemnẏe ẏzecz ten goscz mo | sze sze stacz dobrẏm vcznẏem ẏ mẏstrzem teẏ | vẏsokẏe naukẏ ẏeszlẏ sze cẏerplẏwẏe dobrowol | nẏe bedze chczal vdacz w tą czasną nedzą w kto | reẏsze muszẏ doswẏathczon bẏcz a sluga boszj | takowẏch slov skrẏthẏch na ten czas ẏescze nẏerosumẏal a obro | czẏvszẏ sze kv mlodzenczovẏ ktorẏ ẏ thamo przẏ | wẏodl ẏal go pẏtacz tako rzekacz *Eya* thovarzẏsv | mẏelẏ powẏecz mẏ czo ẏest navẏszo skola ẏ nauka | ẏeẏ ktores mẏ powẏedzal: Mlodzenẏecz rzekl | Skola navẏsza ẏ nauka ẏeẏ ktoreẏ sze thv | vczą nẏczcẏ ẏnszego nẏeẏest telko czale dosko | nale opusczenẏe samego szẏebẏe czokolwẏek | pan bog sznẏm czẏnẏ abo naẏ przepusczẏ sczescze | abo nẏesczescze mẏloscz albo szaloscz ẏszebẏ | *(89)* ẏednako wsẏtko od pana boga przẏal wdzecznẏe | tak sczescze ẏakoẏ nẏesczescze maẏacz wsglath | telko na czescz ẏ na chvale boską abẏ zawsẏczko | ẏ we wszẏczkẏm pana chvalẏl ẏako sze mẏelẏ | pan Cristus mẏal kv bogv oẏczv swemv nẏebẏe | skẏemv poddawaẏacz szẏe wolẏ ẏego. Gdy tha | kove slowa

naųkẏ szlẏsal sluga boszẏ podobala | mv sze tha nauka bardzo dobrze tak ẏze mẏslẏl | ẏze chczal sẏez wedlug theẏ naukẏ ẏ vẏdzalo | mv sze ẏze bẏ tesz nẏemoglo bẏcz nẏcz tak tru | dnego ẏ czeskẏego czobẏ go w thẏm mẏalo prze | targnacz ẏ chczal thamo wẏelẏe poczẏnacz ẏ spra | wẏacz vczẏnkow nẏeposzẏtecznẏch alẏe mv tego | mlodzenẏecz ẏal bronẏcz ẏ rzelk tha nauka nẏe | potrzebuẏe czẏnẏenẏa telko zapamẏethanẏa pozẏt | kv swego a szukanẏa tczẏ besze sathẏmẏ slo | vẏ sluga boszẏ przẏsedl xobẏe przetho a szẏe | dzacs tako w pokoẏv ẏal gleboko mẏslẏcz s tẏch | slowẏech ktore movẏl do nẏego on mlodzenẏecz | ẏ obaczal ẏze to ẏesth pravdzẏva pravda ktoreẏ | szą pan Cristus nauczal ẏ mẏal rosmove szą | w sobẏe rzekacz otho theras vẏdze ẏ obaczą | we wsẏczkẏm srogẏm vdraczonẏm szẏvocze swoẏm | ktorẏm wẏodl s wlasne wolẏ swoẏe ẏsrem ẏe | scze nẏebl gothow opusczẏvszẏ są szẏebẏe przẏ | movacz luczkẏe przeczẏwnosczẏ ẏestem ẏescze ! *(90)* boẏasnẏ straslẏwẏ ẏako saẏacz ktorẏ skẏrwsẏ sze | we krzy lẏeszẏ a kasdego sze lẏsthka boẏ ktorẏ | sze od wẏatrv ruszẏ tokosz sze ẏa tesz lẏeką | wszelkne przeczẏvnosczẏ ktora namẏe przẏ | padnẏe od oblẏcznosczẏ nẏeprzẏaczol zbladne gdj | bẏch mẏal bẏcz ponẏszon vezeką czo bẏch sze mẏal | w tẏm bogv poddacz to szẏe krẏe gdẏ mẏe | chvalą smẏeẏesze gdẏ mẏlaẏam smucze sze prav | dącz ẏesth ẏsecz dobrze skolẏ vẏsokẏe naųkẏ pa | trzecz a takos vesthnavszẏ nąbosznẏe podnẏosl oczẏ | swoẏe w nẏebo kv bogv ẏ rzekl Eẏą mẏlẏ bosze | ẏakosz mẏ terasz pravdą ẏasnẏe ẏesth povẏedzą | na O nẏestetẏsz ẏ kiedẏsz ẏa bede pravẏm | opusczonẏm czlovẏekẏem sam sẏebẏe a bogv pothdanj. |

O rẏczerstvẏe duchovnẏm ktorego mẏal do- | kaszovacz w czerpẏenẏv przeczẏwnosczẏ cap. XXIII. |

Gdẏ sludze wẏeczne mądrosczẏ vdraczenẏą cze | lẏesne ktore bẏlẏ kv skaszenẏv zẏvotha ẏego | od pana boga bẏlẏ szakaszane steko sze natura ẏe | go tak bardzo vradowala aze plakal swẏelkẏe | radosczẏ gdẏ rosmẏslal swoẏ srogẏ szẏvoth ẏako | okruthnẏe czẏerpẏal a czesko walczẏl ẏ rzekl | są w sobẏe ẏusz tesz mẏelẏ panẏe od thẏch mẏast | bede mẏal zẏwoth prosnẏuẏaczẏ a bede sze dobrze | myal bede pragnẏenẏe swoẏe vẏnem ẏ vodą | chlodzẏl ẏusz tesz bede na moẏm mẏechv slomẏa | *(91)* nẏm nẏeswẏasanẏ sẏpẏal tagem czẏ czestokrocz | szadal ẏszebẏch thakovą wsczesnocz przed moẏą | smẏerczą mogl mẏecz ẏuszem są szẏebẏe do | szẏcz dlugo kaszẏl ẏusz tesz czasz ẏszebẏch odpo | czẏval takove prosne mẏslẏ w smẏslnosczach swo | ẏch mẏeval bowẏem o nẏestetẏsz nẏevẏedzal | czo bog mẏslẏl snẏm czẏnẏcz gdẏ sze thakovẏmẏ | mẏeslamẏ kẏelko dẏedzel czeszẏl przẏdalo szẏe | czaszv ẏednego gdẏ szedzal na stolkv swoẏm | na ktorẏm sẏpẏal przẏslo mv na pamẏecz ẏsze | sobẏe ẏal osmẏslacz onẏ pravdzẏve slova które | movẏl Jop czẏerpẏaczẏ. *Milicia vita hominis | super terram* to ẏesth zẏvoth sczlovẏeczy

na | swẏeczenẏczẏnszegonẏeẏest ẏedno rẏczer | stvo a vstavẏczna valka [1]) w takowẏm rosmẏsla | nẏv vstalẏ smẏslẏ ẏego ẏ wẏdzalo mv sze w zachvj | czenẏv ẏze przẏsedl do nẏego krasnẏ mąznẏ | mlodzenẏecz ktorẏ mv przẏnosl pare bothov | rẏczerskẏch mẏsternẏe przẏpravẏone ẏ ẏnsze | odzenẏe ktore rẏczerze noszą a sedszẏ do | oẏcza swẏetego wloszẏl onẏ bothẏ na nogẏ ẏego | ẏ przẏodzal go onẏm rẏczerskẏm odzenẏm ẏ | rzekl mv vẏecz rẏczerzv ẏzes aze dotẏchmẏasth | prostẏm slugą bẏl alẏe bog chcze to mẏecz po | tobẏe ẏzebẏ ẏusz bẏl rẏczerzem. |

(92) Oczecz swẏethẏ pogladal po sobẏe w onẏch bo | czech ẏ w onẏm rẏcerskẏm odzenẏv ẏ rzekl s vjel | kẏego dzẏwv sercza swego. Nẏestetẏsz mẏelj | bosze czo mẏ sze dzeẏe ẏ czo sze semnẏe stalo | mąlẏ rẏczerzem bẏcz wolaẏl bẏch ẏusz bẏl | mego pokoẏv ẏ wsczesnosczj patrzẏcz ẏ rzekl do | onego mlodzencza gdis tak bog chcze ẏze bẏch | bẏl rẏczerzem bẏch sze chvalẏebnẏm rẏczerzem | stal thobẏ mẏ bẏlo mẏlẏe. Mlodzenẏecz odwro | czẏvszẏ sze troche od nẏego na strone ẏal szẏe smẏacz | ẏ rzekl nẏetrosczẏ sze bedzesz mẏal valkẏ dosẏcz | ktho chce wẏescz duchovne rẏczerstvo boze stalẏe | thakovego dalẏeko vẏeczsze czeskosczẏ ẏ vdracze | nẏa maẏą podkacz nẏslẏ potẏkalẏ przeth davnẏ | mẏ czaszẏ One slavethne smẏale rẏczerze o kto | rẏm sze smẏalẏm rẏczerstvẏe swẏath povẏada | ẏ spẏeva mnẏemasz ẏszebẏ bog ẏusz twoẏe ẏa | rzmo sczebẏe sloszẏl ẏ thvoẏe przekovẏ od cze | bẏe odrzuczẏl ẏzebẏ ẏusz mẏal roskoszẏ vszẏvacz | nẏetak czẏ tho bedze nẏechczec bog przetho | vdraczenẏa thvoẏego sczẏebẏe sloszẏcz alẏecz | ẏ chce przemẏenẏcz ẏ dalẏeko wẏeczeczesze | vczẏnẏcz nẏslẏ kẏedẏ pẏervej bẏlẏ. Slẏsacz slu | ga boszẏ te slowa slẏek szẏe bardzo czesko ẏ | rzekl Eẏa boze wsechmogaczẏ czo chcesz semną | *(93)* czẏnẏcz mnẏemalẏem bẏ ẏusz bẏl memv dra | czenẏv konẏecz ano sze dopẏoro poczẏna do | pẏoro ẏako bacze bede w czẏskv ẏ wdraczenẏv | ach panẏe nẏebẏeskẏ czosz vmẏslẏl czẏnẏcz | se mną aszą ẏa są telko grzesnẏ a wszẏczẏ | spravẏedlẏvẏ ẏze rosge karanẏa thvego ve | mnẏe czesczeẏsza a w nẏektorẏch ludzẏech ẏe | powszagasz takesz mẏelẏ panẏe swẏk zemną | czẏnẏcz od dzeczẏnnẏch lath moẏch ẏsze mlode | przẏrodzenẏe moẏe czeskẏmẏ a dlugo trvalẏ | mẏ chorobamẏ krzẏsoval ẏ draczẏl tak ẏszem | mnẏemẏal abẏ ẏusz dosẏcz bẏlo. | Odpovẏedzal mlodzenẏecz nẏe ẏescze nẏedo | szẏcz musẏsz ẏecze gruntovnẏe vewsẏczkẏch rze | czach doswẏaczon bẏcz ẏeslẏ szẏe pravẏm rẏcze | rzem boskẏm mas stacz. Sluga boszẏ rzekl pro | sze cze mẏelẏ panẏe raczẏ mẏ vkasacz ẏako | vẏelẏe bolẏesczẏ czerpẏecz ẏescze przeth sobam | mą rzekl ẏemv veẏrzẏ w sgorę w nẏebo na | oblokẏ mosesz lẏ nẏeslẏczoną vẏelkosecz gvẏasth | slẏczẏcz tedẏ tesz mosesz slẏczẏcz tvoẏe przẏsle | bolẏesczẏ a ẏakosze gvẏasdẏ ludzom male vẏ- | dzą acz vẏelkẏe są tako tesz the bolẏesczẏ | ktore bedzesz czerpẏal acz vedlug czuẏnosczj | *(94)* thvoẏe tobẏe bedą czeskẏe ẏ vẏelkẏe

[1]) Job VII. 1.

kv sno | szenÿv alÿe przed oczÿma ludzÿ nÿebogoboÿnÿch | bedą sze vÿdzalÿ male. Sluga vÿeczne ma | drosczÿ rzekl ach panÿe vkazÿ mÿ te bolÿe | sczÿ pÿervcÿ ÿszebÿch ÿe wÿedzal Rzekl nÿe | vkasze bowem lÿepÿe thobÿe ÿest ÿze ÿch | nÿebedzesz vÿedzal przesto ÿszebÿ nÿslÿ na cze | przÿdą nÿeszvetpÿl a wsakosz mÿedzÿ thÿmÿ | nÿeslÿczonÿmÿ bolÿesczamÿ ktore cze podkacz | maÿą namÿenÿą trzÿ pÿerwsa ÿethczÿ tha | ÿsesze szą bÿal wlasnÿmÿ rękoma a przestava | lesz kÿedÿs chczal maÿacz nad sobą lutoscz ÿu | scze theras thobÿe samemv vesme, adącze w moc | opsÿch ludzÿ gdzÿe muszÿs vÿelkÿe ponÿszenÿe | ÿ lÿekoscz czÿerpÿecz stronÿ thvÿch vczynkov do | brÿch ÿ cznothlÿvÿego swÿetego obczovanÿa od | ludzÿ slÿch grzechem saslÿepÿonÿch ktore po | nÿszenÿe bedze cze czesze bolalo anÿslÿ thwÿ bo | lÿesnÿ zranÿonÿ chrÿbÿet od onego ostrego krzj | sza abowÿem pÿervcÿ gdÿsz sze czvÿczÿl vostro | sczÿ szÿvotha bÿles od ludzÿ vÿsocze vason alÿe | teras bedzes ponÿszon ÿ znÿczon ÿze cze nÿebedą | nÿzacz mÿecz druga bolÿescz ÿ smutek ÿestczj | ten ÿs adzes sobÿe czestokrocz takove vÿelkje | vdraczenÿa ÿ trudnosczÿ bolÿesne sadaval | *(95)* ÿsecz szÿe tesz czaszem smÿerczÿ rownalo avsa | kosz dla thvego mÿelosnego przÿrodzenÿa | dopusczÿl czÿ pan bog mÿecz przÿaczelÿe ktorej | cze czesÿlÿ alÿe terasz vÿrzÿsz ÿsze na thÿch | mÿesczach gdÿes sze osoblÿve przÿasnÿ ÿ | vÿernosczÿ ÿ vÿelką zaloscz naÿdzes, tako | ÿsze tes czÿ ludze ktorzÿcz osoblÿvą vÿerno | sczą przÿasnÿ są wespolek sthobą bedą | sluthosczÿ bolacz. Trzeczÿ smuthek thwoÿ | bolÿesnÿ bedze ÿzes bÿl aze dothÿchmÿast pÿe | sszaczÿ v boskÿe slothkosczÿ Aÿakobÿ pÿesczek | nÿeoduczonÿ od pÿerszÿ w takÿes boskÿe slothko | sczÿ plÿval ÿako rÿba w morzv tocz ÿus odeÿ | mÿe ÿsze tego stradasz, a bedzesz schnal od | vÿelkÿego wnatrznego vdraczenÿa bowÿem | ÿ od boga ÿ od wsÿczkÿego swÿata bedzes mnÿ | mal ÿzebÿ opusczon bÿl bo bedzesz od przÿaczol | czesko przesladowan a powÿemczÿ krotkÿmÿ | slovÿ ÿsze wsÿczko czokolwÿek pocznÿes sobje | kvolÿ abo kv poczeszenÿv tocz wszÿczko wstecz | obroczÿ. |

Slÿsacz tho sluga boszÿ tak sze sÿwo zlek | aze wsÿczko przÿrodzenÿe ÿego wezdralo | a pochopÿwsÿ sze spocetka padl krzÿszem na | zemÿe ÿ ÿal vzÿvacz pana boga volaÿaczÿm | *(96)* serczem a placzlÿvÿm gloszem proszacz ÿeslÿbÿ | moglo bÿcz ÿzebÿ oddalÿl te zaloscz bolÿesną | od nÿego dla sveÿ vÿelkÿe oÿczevskÿe dobro | czÿ a ÿezlÿbÿ ÿnacze nÿemoglo bÿcz ÿzebÿ ÿego | nÿebÿeska volÿa ÿego wÿecznego boskÿego srza | czenÿa w nÿm vÿpelnÿona bÿla a gdÿ w takovÿm | vdraczenÿv ÿ tesknosczÿ lÿezal dobrą chvÿlÿe | rzekl pan bog przes wnatrzne nathchnÿenÿe | do nÿego. Mÿeÿ sze dobrze ÿa są chsce bÿcz | stobą a chce cze wspomocz tako laskavÿe ÿze thj | wsÿczkÿ dzÿvÿ swÿczesÿs a takos poszÿlonÿ | wstavszÿ poddal sze w recze boskÿe. Nazaÿutrz | pomszÿ szedzal w seÿ czellj a barczo mv bÿlo zÿ | mno bovÿem bÿl czeskij mros a rozmÿslaÿacz sobje | tÿ rzeczÿ czesko bÿl smeczon ÿ tak ÿakobÿ kto | rzekl wnatrz do nÿego othvorz okno cellj thvoje | veÿrzÿ a naucz sÿe othvorÿvszÿ

okno vjrzal psa bje | gaẏacz wposrothkv ambitv a nosacz chuste zadną | od nog [1]) w gąbẏe swoẏeẏ ẏ dzẏvne obẏczaẏe | vkazoval kv oneẏ chusczẏe rzuczaẏacz ẏam | vsgore ẏ nadol ẏ ẏal oną chustą szarpacz ẏ | targacz gladaẏacz na to oczecz S. podnẏowszẏ oczẏ | swe kv mẏelemv bogv v nẏebo czesko ẏ nabosne | westchnal a ẏakobẏ mv czo rzeklo wnatrz w ser | czv ẏego tak ze tesz tẏ bedzes szarpan ẏ targan | *(97)* brez vsta braczej thvoẏe ẏ ẏal sobẏe mẏslẏcz | Gdẏs ẏnacze nẏemosze bẏcz poddawą w thẏm | vszẏckẏm panv bogv. A baczacz pẏlnẏe ẏsze sze | chusta povolnẏc da psv rzuczacz ẏ szarpacz mẏl- | czacz nẏeodmavẏaẏacz nẏcz tak ze ẏa tesz mą | czẏnẏcz a stczeszẏ nadol Oczecz S. wsẏal one | chuste ẏ choval yą przes vẏelẏe lath za bar | dzo mẏlẏ klenot a gdẏ baczẏl ẏsze bẏl poruszon | nẏeczerplẏvosczą wszal przet sze one chuste a | vsnawszẏ sze ẏ obaczẏvszẏ sze kv wsẏczkẏm rze | czą v ktorẏch go omavẏana czẏerplẏvje mẏlczal | czaszem gdẏ oblẏcze swe odwroczẏl od thẏch kto | rzẏ ẏ przesladowalẏ natẏchmẏast wnatrz mẏal | karanẏe ẏ napomẏnanẏe takove Pamẏetaẏ | ẏszem ẏa pan twoẏ mego oblẏcza naczudnẏejsze | go nẏeodwroczẏl od tẏch ktorzẏ na mẏe plva | lẏ nathẏchmẏast zaloval czesko nẏeczẏer | plẏvosczẏ swoẏe ẏ obroczẏl szẏe saszẏe laska | vẏe ẏ przẏasnẏe kv przesladovczom swojm. |

P o t h ẏ m h d ẏ ẏ podkal ẏakẏ smetek abo | przesladovanẏe tedj sobẏe mẏslẏl ach bosze | bẏ rẏchle ta czeskosczvszela konẏecz a takosz | w dzẏen panni Marẏe gromlẏcznej vkasalosze | mv dzeczatko namẏelsze pan Jesus nasloth | ssẏ ẏ ẏelo go karacz rzekacz, bacze ẏsze ẏescze | *(98)* nẏedobrze vmẏes czerpẏecz alẏe cze naucze bacz | gdẏs ẏest vẏakẏm szmutku nẏemẏeẏsze wsgla | dv na dokonczenẏe smątkv ẏzebẏ mnẏemal | przẏcz kv pokoẏovẏ mẏeẏsze poddanẏe kv bo | gv pokẏ smutek trwa przẏslusza na | cze ẏzebẏ sze gotowal przẏacz drugẏ smutek | gdj po dokonczenẏv ẏednego drugẏ na cze przẏdze | cznẏ ẏako panna ktora roszą zwẏe gdẏ ẏedna | rosza se krza ostrego vrwẏe nẏema doszẏcz na | thẏm ma vmẏsl ẏ volẏą ẏzebẏ rosze ẏescze dostala tak ze tesz thẏ czẏn przethẏm | bacz gothov ẏs gdẏ sze ẏedna salosczdokona | nathẏmẏasth cze druga pothka tes mẏedzj ẏn | szẏmẏ przẏaczelmẏ bosẏmẏ ktorzẏ mv ẏego smut | kẏ przẏsle przepovẏadalẏ ẏ obẏavẏalẏ Przẏsla | do nẏego snamẏenẏta swẏeta persona powẏada- | ẏacz mv ẏsze szẏe w dzẏen svẏetẏch anẏolov | bardzo pẏlnẏe panv bogv sanẏ modlẏla po ẏu | trznẏ ẏ vẏdzalo sze ẏeẏ w zachvẏczenẏv ẏze | bẏla przẏprovadzona na to mẏeiscze gdze bẏl slu | ga boszẏ amandus S. ẏ vẏdzala ẏsze ẏze veszlo | nath nẏm czudne bardzo drzevo rosane ktore | bẏlo roskoszne na veẏrzenẏe a pelno bẏlo pẏe | kne rosze czervone ẏ veẏrzala v nẏebo ẏ vẏ | dzala ẏsze slonecze barzo ẏasno veszolo a vẏelẏe | promẏenẏ bardzo ẏasnẏch od szebẏe pusczalo | *(99)* a w thẏch promẏenẏach slonecznẏch stalo czu | dne dzeczẏatko skrẏszem ẏ vẏrzala ẏze ẏe | den promẏen slonecznẏ spusczẏl sze kv ser | czv slugẏ boszego ktorẏ

[1]) onuczkę = *pannum detritum quo pedes obvolvuntur.*

promyen byl tako moocznj | yze od nyego vzyczkye yego szyly y członky | byly rospalone alye ono drzevo sresamy sklo | nylo sze tak yze swymy gestimy galezamy | chcalo zavadzyez onemv promyenyovj slo | necznemv yzeby nyemogl kv serczv yego | alye tho nye moglo bycz bo yasnocz onych pro | myeny byla thako mocena yze przenykala | wsyczkye galeszy y swyeczyla w sercze slu | gy teszego Wydzala pothym yze dzeczatko | myele Jesus vysedl s onego slonecza rzekla | ona persona ktora tho wydzala snamyl | sze dzecze gdze tho chces rzekl pan Jesus | ide do mego slugi myelego rzekla ona | Ach roskosne dzecze myele czo snamyonnye | promyen sloneczny w serczv slugy twego | odpowyedzal pan Jesus naslothszy rzekacz | Tagem w serczv yego moyą yasnosczyą | boską oswyeczyl yze tesz tha yasnocz bedze | przesen osvyeczala sercza ynsych ludzy y kv | mnye przyczagala Drzevo geste ktore | *(100)* wydzys znamyenuye rosmaythe smu | thky yego przysle ktore w nym nyeszagasza | swyatloczy moye boskye dla tego ysze y od | dalyenye oth swyatha człowyekowy zakon | nemv poczynayaczemv pozyteczna yest. |

Thedy oczecz wyelyebny tho sobye vmyslyl yze | przes czalą dzesziecz lath w klastorze myeskal | oddalyvszy sze od wsyczkyego swyatha nykdj | nygdze sklastora nyevychodzyl wstawszy od | stola sedl do kaplycze swoye a zavarsze w nye | tesz nychcal v forthy any nygdze s byalymy glo | vamy any tesz s mesczysnamy dlugo rosmovj myecz | alye sze krotko s kasdym odprawyl oczy swe myal | w takove ostrosznosczj ysz tesz nynakogo nyechczal | weyrzecz zawsdj byl w klastorze patrzacz | telko vstavycznye naboszenstva swego ale ta | kova pylna ostrosnocz nycz yemv nyepomogla | bowyem w tychsze lyeczech ostrosnoczy yego | padly nan czeskye smetky y przeczyvnosczj | rosmaythe ktore go tak bardzo vdraczyly yze | są sath sobą y ludze dobrzy wyelką lu | tesez nat nym myely a dla tego yzeby mv ye | go yąstwo lzeysze byle w ktorym chczal bycz | przes dzeszecz lath w kaplyczy na sczenye | malowacz chczal obraszy pustelnykov swyethych | y ynsze obraszy ktoreby czlovyeka czerpyacze go | kv czerpyenyv przyvodzyly ale pan bog | *(101)* nyechcal mv tego kwoly dopusczycz bowyem | gdy yusz malarz na sczyenye obrasy veglem | nakreszyl pustelnykov swyethych natychmyast | tako na oczy chorzal yze nyemogl vyeeze nakre | sacz onych obrasov bo nyevydzal odpowyedzal | robothe oyczv S. amandusevy aszeby osdrovyal | na oczy rzekl oczecz S. malyarzevy czo baczys my | ly braczye rychlo ly na oczy mozesz bycz zdrov | odpovyedzal y przes dwanascze nyedzel nye | bacze bych osdrowyal. Sluga boszy Amandus | S. kaszal malyarzevy drabyne podnyeecz y przj | stavycz zasze do scany na ktore obraszy nasna | myenoval y szedl po one draby do onych obra | sov y potarl reką po nych a potym yal swymy re | koma po malarzevy oczy yego bolyacze nyevydo | me poczeracz mowaycz thy slova mocza bossą y | swyethych pustelnykov przykasuye thobye my | strzv yzeby ty supelnye byl sdrov na swe oczy | a yutro przysedl robycz sdrov robote ktorasz po | czal. |

Mocz bosza nasayutrz bardzo rano przysedl | malarz czysczе sdrovy veszoly dzekuyacz pa | nv bogv y oyczv swyetemv amanduszevy yze byl | vsdrovyon Alye oczecz swyety nyeprzylyczal | takovego darv boskyego zaslugą svoym alye | (102) zaslugą oyczov swyetych pustelnykov w tych sze | czaszech takove smetky y przeczyvnosczy pan | bog przepusczal na sluge svego oycza Amandusza | S. yakoby wsyczkym slym duchom albo slym lu | dzom nad nym mocz dal yzeby y meczyly y prze | sladowaly abowyem bes lyczby bardzo vyelye | oczecz svyethy vczerpyal od slych duchov kto | rzy mv vyelye bolyesczy zalosczy zadavaly dzy | wnych okruthnosczy vkazovaly smyleye wyel | kye mv bolyesczy y vdraczenya zadavaly | wednye y w noczy spyacz y czuyacz s czego wjel | ką czeskoscz y bolyescz czerpyal a tesz czaszv | yednego baczacz dusny nyeprzyaczel ysze oczecz | swyethy przes dlugy czasz myesza ny yadl | zadal mv pokusze ysze sze mv chcalo yescz | myesza a tako gdy yusz myeszo yadl a swey | szadzy doszycz vczynyl nyedlugo pothym vy | rzal przet sobą stoyacz okruthną straszną | pyekylną persone ktora ten wyers thj- | my slovy movyla *Aduc* (*sic*) *esce eorum erant* | *more ipsorum et ira dei descendit super* | *eos*[1]) y rzekla do drugych slych duchov glo | sem przykrym scekayaczym ten to mnych sza | sluszyl smyercz ktorą mv oto teras szadą | a gdy ye tego bronyono yszeby go nyesabya | la yednag wyczagnovszy spatny swyder | (103) rzekla do nyego gdys czy ynacze vczynycz nye | moge dedy wsdy |yednak tym swydrem tve | czalo meczycz bede a przez vsta twoye tym | swydrem bede wscze wyerczala ysecz vczy | nye tako wyelką bolyescz yakosz wyelkam | luboscz y smake myal gdys yadl myeso aza- | thym syegnąla mv w vsta onym swydrem a | nathychmyast spuchlj mv dzasna y zeby y vsta | mv czesko spuchlj a se ych nyemogl odvarzecz | ase przes trzy dny any myesa any szadne | rzeczy yescz nyemogl telko czo troche przes | seby w vsta wsczagnal. |

O wnatrznych smetkach y pokusach | ktore czerpyal S. Amandus cap. XXIIII. |

Myedzy ynszymy rzeczamy smąthnymy myal | oczecz swyethj Amandus trzy smetky wnatrzne | ktore mv nad ynsze czesze byly pyerwsa | pokusa byla o wyerze nyedowyarstwo zada | val mv takove mysly dusny nyeprzyaczel yako tho mosze bycz yszeby sze bog mogl stacz | czlowyekyem a ym vyecze othym myslyl tym | wyecze bladzyl a wtakove czeske pokusze | raczyl go pan bog dzevyecz let myecz a bedacz | oczecz S. Amandus w takovych pokusach vstavycz | nye (*104*) szyerczem y vsty placzlyvymy oczyma do pana | boga volal o wspomoszenye y tesz do wscyz | kych swyetych a gdy sze panv bogv czas vy | dzalo raczyl mv odyacz te pokusze a raczil | mv dacz vyelkye osvyeczenye y staloscz vje | rze swyetey krzecsyanskye druga

---

[1]) Psalm LXXVII, 30.

pokusza | yze czerpyal smątek wnatrzy vyelky tako | vą czeskos y vdraczenye myal wnatrz ya | koby czeskye gory na serczv myal a czescze | mv to bylo s tey przyczyny yze nawroczenye | yego bylo bardzo nagle a pretkye a w przyro | dzenyv yego stal sze gwalt w takowym czes | kym vdraczenyv byl przes oszm lath. | Trzeczy smutek wnatrzny byl czy ten yze mv | nyeprzyaczel dusny zadal taką czeską pokusze | yszeby yego duszy zadna rada nyemogla bycz | yzeby na vyeky muszyl potepyon bycz acz by | tesz sprawyedlyvye szyl y dobre vczynky czy | nyl yszeby mv to nycz poszyteczno nyebylo kv | zbawyenyv yzeby nyebyl zlyczby sbavyennych | ludzy yzeby wsyczko bylo prozno czo czynyl ta | kowe mysly zawsdy myal w serczv swoym we | dnye y w noczy gdy myal ydz do kosczola abo do | korv abo nyeczo ynszego dobrego dobrze czynycz | tedy wneth pokusa przysla yakoby mv czo | *(105)* movylo bardzo szalobnye y czosz pomosze yze | bogv slusyzs yestczy yako przeklynanye zadnej | rady tobye nyemasz opuscz wczas zatra | czones wyecznye nyepomosecz nycz czokolvyek | dzalas Bedacz w takowych czeskych pokusach | myslyl sobye ach ya vbogy czlovyek gdzes sze | yą mą obroczycz wynyde ly zakonv dedy sze | dostane do pyekla ostanely w sakonye yednak mo | ye duszy rady nyemasz ach panye bosze y kto | byl vyetszye czeskosczy yako ya dzys a zamyszly | wszy sze są w sobye czesko wsdichal sglebokosczj | sercza swego a placzacz y w pyerszy sze byacz | movyl ach nyestetysz myly bosze nyemą ly | ya bycz sbawyon tocz bardzo salosna novyna yze | ya na thym swyecze y na onym necznykyem | mą bycz byada mnye yzem sze szyvota mat | ky swey narodzyl takova pokusa przychodzi | la mv zbytnyego smetkv y boyasny ysze mv | powyadano yzeby przyecze yego w zakon stalo | sze dla bogasthva czesnego s czego pochodzj grech | ktory sową Symonia swyethokupstwo gdy | rzecz duchowna zaczesną kupyą to sobye cze | sto a czesko w serczv rosvasayacz sylny smethek | myal a gdy takova czeskocz w nym trwala przes | dzeszecz lath tako ysze sze są ynacze nyemyal | *(106)* yedno sapotepyonego czlovyeka czaszv yednego | przysedl do oycza svyetego Catharta ymye | nyem y vskarzal sze mv swey wyelkye sza | losczy Tensze oczecz swyety poczesyl go y dal | mv takovą porade ysze y ona czeska pokusza | opusczyla a takosz byl vybawyon spyekla v kto | rym sze przes dlugy czasz bycz nyemyal. |

O napomynanyv ktore myal od pana bo | ga yszeby sze nyetylko praczoval o sve vlasne | sbavenye alye tesz y o sbavyenye blysnych | svoych cap. XXV. |

Gdy yusz presz vyelye lyath oczecz S. amandus | praczoval sze o vlasne sbavyenye dusze svey | yal go pan bog napomynacz przes rosmayte ob | yavyanya yszeby tesz byl poszyteczen sbawye | nyv blysnyego swego a dla tego wyelkye zalo | sczy y przesladovanya nay przypadaly o takovj | dobry vczynek tego bylo nad lysbe

ÿ nath mÿare | a ÿako wÿelÿe dusz luczkÿch posÿskal kv sba | vÿenÿv tho pan bog vsechmogaczÿ czasv ÿe- | dnego raczÿl vkaszacz przÿaczolcze svoÿe milej | ktoreÿ bÿlo ÿmÿe anna a ta bÿla czorka ÿego | duchovna tasz bedacz na naboszenstvÿe modlÿ- | tvÿ swoÿe bÿla w sachwÿczenÿv a w tÿm zachvi | czenÿv wÿdzala sluge wÿeczne madroszcj amandusa | (*107*) Svÿetego na gorze bardzo vÿsokÿe msąctacz | ÿ vÿrzala sÿlną vÿelkoscz dzeczÿ w nÿm ÿ oko | lo nÿego vÿsacz Alÿe nÿevsÿczkÿ bÿlÿ ÿedna | kÿe telko ktore mÿalo wÿeczeÿ laskÿ boszej v so | bÿe takove oÿcza swÿetego bÿlo blÿsze ÿ vÿeczs | szÿ smÿelszÿ przÿstep knemv mÿalo Tas ezorka | przerzeczona vÿdzala ÿsze oczecz S. amandus zvÿel | kÿm goraczÿm naboszenstvem modlÿl sze zanÿmÿ | wsÿczkÿmÿ bogv wseshmogaczemv ktorego w svÿh | rekv kaplanskÿch trzÿmal Vÿdzacz thÿ rzeczj | persona nabosna zadala oto pana boga ÿszebÿ ÿe | raczÿl dacz snacz czobÿ sze tho snamÿonovalo czo | vÿdzala. Natho wszela odpowÿecz od pana bo | ga ÿ rzeczono ÿeÿ. Thako thÿ dzatkÿ ktore | wÿdzÿs okolo nÿego sacz czÿ wsÿczÿ ktorzÿ | sze mv spowÿadaÿą ÿ tesz czÿ ktorzÿ ÿego | naukÿ posluszni są ÿ ktorzÿ mv wÿerną | przÿasną w mÿlÿm bodze przÿaczelmÿ są thÿ | wsÿczkÿ ludze reskl pan bog tak mÿ przÿ | vlaszcÿl przes laske swą ÿ bedze ÿch szÿvot | radzÿl kv dobremv dokonczenÿv tak ÿsze | od oplÿcznoszÿ moÿe nÿgdÿ nÿebedą odlaczenÿ | aczkolwÿek vÿelÿe trudnego przesladovanÿa | bedze mÿal o ten dobrÿ vczÿnek alÿe go ÿa | zato ochlodze ÿ otrzeswÿe ÿ dobrze vczesze | (*108*) Mamÿ wÿedzÿecz ÿsze tho slachetne stworzenÿe | bosze anna przerzeczona persuna naboszna gdj | ÿescze nÿesnala oÿcza wÿelÿebnego amandu | sza dedÿ czeste napomÿnanÿe wnatrzne mala | od pana boga ÿszebÿ mogla wÿdzecz oÿcza S. | amandusza sluge wÿeczne madrosczÿ a tak cza | szv ÿednego przÿdalo sze ÿze bÿla szachvi czo | na ÿ rzeczono ÿe ÿszebÿ tham ÿachala gdze bÿl | sluga wÿeczne madrosczÿ ÿszebÿ ÿ wÿdzala ÿ sznÿm | sze posnala Rzekla anna nÿeposną go mÿedzÿ | rosmaÿtoszcą oÿczov. Rzeczono ÿe naszczÿ go dobrze | nad insze bo nad glovą ÿego vÿrzÿs zÿe | lonÿ lubek tenczÿ splÿeczon roszamÿ bÿalÿmÿ ÿ | czervonÿmÿ ÿako wÿenÿecz roszanÿ bovÿem bÿa | lÿe rosze snamÿonuÿą ÿego | czÿstocz a rosze czervone snamÿonuÿą ÿego vÿel | ką czerplÿvoscz w rośmaÿthÿm przesladovanÿv | ktorego w kolo okraszÿlÿ ÿakobÿ slothÿ pÿerczen | okraglÿ abo diademą ÿako ÿe swÿethÿm malÿ | uÿą nad glovąmÿ ktora diadema sznamÿo | nuÿe vÿeczne blogoslavÿenstwo swÿethÿch | ktore ÿusz oszagnelÿ swÿdzenÿa oblÿcznosczj | boskÿe w nÿebÿe alÿe then wÿenÿecz rosza | nÿ snamÿonuÿe rosmaÿtocz przeczÿwnosczÿ | ktore swÿeczÿ ÿ mÿlÿ przÿaczelÿe boszÿ mu- | szą noszÿcz na thÿm swÿecze sasluguÿacz sze | panv bogv w szÿvocze rÿczerskÿm. Pothÿm anÿol | boszÿ w onÿm sachvÿczenÿv prowadzÿl anne | (*109*) gdze bÿl oczecz S. amandus ona ÿ nathÿchmÿast | posnala po onÿm wÿenczv roszanÿm ktorÿ mÿal | okolo swey glowÿ Tesz czasv przesladovanÿa | ta bÿla navÿeczsza podpora ÿego anÿolov nÿe | bÿeskÿch vstavÿczne poczeszenÿe ÿ wspomaga | nÿe. Czaszv ÿednego gdÿ bÿl na vspokoÿe | nÿv

swoÿm mÿal vÿdzenÿe ÿakobÿ bÿl zapro | vadzon do nÿektorego mÿasta w ktorÿm mÿescse | bÿlo bardzo wÿelÿe anÿelskÿego thovarzÿstva | a ÿeden anÿol ktorÿ nablÿsze stal ocza S. aman | dusza rzekl vÿczagnÿ recze swoÿe a ogladaÿ | ÿe oczecz swÿethÿ gdÿ ogladal recze vÿrzal | w posrothkv rekÿ wÿnÿkaÿacą bardzo czu | dną roszą czÿrvoną ÿ slÿstkÿ szelonÿmÿ | a ta rossa bÿla thako szeroka ÿsze wsÿczke | dlon rekÿ przÿkrÿla asze do palczov a tako | bardzo bÿlÿ czudne onÿ rosze ÿ ÿasne ÿsze | oczom nanÿe gladaÿaczÿm wÿelkÿe kochanje | ÿ roskosz przÿnoszÿlÿ Oczecz svÿethÿ obra | czal recze swe ogladaÿacz ÿe wnatrz ÿ sze | wnatrz ano sewsad naobÿe stronÿe bÿla vÿelka roskosz na nÿe pogladacz Vÿdzacz vÿelÿe | onÿ oczecz ono tak czudne okraszenÿe rekv | swÿch swÿelkÿego szadzÿvovanÿa sercza | swego rzekl do anÿola onego tho (*110*) O thovarzÿszv mÿelÿ ÿ czo snamÿonnÿe tho vÿdze | nÿe Mlodzenÿecz anÿol boszÿ rzekl snamÿonu- | ÿesze czerpÿenÿe ÿ szewsÿczkÿch stron szalosczi | a smątek ÿ czeskÿe przesladovanÿe ktorÿm | cze pan bog bedze raczÿl nadarzÿcz a tho sze | snamÿonnÿą the sterzÿ czervone rosze | ktore vÿdzis na obv rekv ÿ tesz na obudwv | nogach. Slÿsacz tho oczecz swÿethÿ amandus | sluga wÿeczne madroszczÿ pana Jesv Crista | wetsthnavszÿ sze glebokosczj sercza rzekl | ach slachetnÿ bosze ÿ panÿe moÿ czerpÿenÿe | czlowÿekovÿ bardzo czeskÿe ÿest a wsakes go | duchownÿe na duszÿ bardzo czudnÿe chedo | szÿ ÿ okrasza tocz dsÿvne są spravÿ boskÿe. |

Obrasz oÿcza swÿetego Amandusza ktorÿ ma | luÿam swÿenczem roszanÿm nad glową ÿego | ktorÿ snamÿonuÿe rosmaÿte przeczÿvnosczÿ w kto | rÿch kosdÿ vÿernÿ przjaczel boskÿ muszÿ doswÿat | czon bÿcz Capitulum XXVI. |

Pszÿdalo sze czaszv ÿednego ÿsze oczecz S. Amandus | przÿsedl do ÿednego mÿasteczka a blÿsko onego | mÿasta bÿl obrasz drewnÿanÿ vmeczenÿa bosze | go ktorÿ obrasz bÿl zabudovan domkÿem dre | wnÿanÿm ÿako ÿest obÿczaÿ v ludzÿ powÿadalÿ | ÿsze sze przes ten obras dzÿvÿ dzalÿ a dla tego | tą ludze stawÿalÿ obrasÿ woskowe ÿ ÿnszÿch | (*111*) woskow tam wÿelÿe przÿnoszÿlÿ ÿ wÿeszalÿ ÿe | panv bogv naczescz na chvale, Oczecz swÿethÿ | ÿdacz ÿmo tensze obrasz stapÿl tamo ÿ kleczal | tą dlugą chvÿlÿe modlacz szÿe panv bogv Potÿm | sedl na gospode stovarzÿszem swoÿm a dzeveczka | ÿedna o szÿedmÿ lath vÿdzala bÿla oÿcza svÿete | go gdÿ thamo leczal. Theÿsze noczÿ przÿda | lo sze ÿsz slodzeÿe przÿslÿ do onego obrasza a | wÿlomÿvszÿ dwÿerze pokradlÿ voskÿ ÿ wsÿczko | czo thą ÿlo gdÿ dzeÿn bÿl nathÿchmÿasth tha | novina przÿsla do mÿasta rzet botmÿstrza ktorÿ | bÿl opÿekunem onego obrasza ten sze pÿlÿe | pothÿm pÿtal ktobÿ te wÿelką slocz vczÿnÿl Slÿsacz | tho ona eveczka czo oÿcza swÿetego tą svÿe | czora vÿdzala rzekla ÿ wÿem

ẏa kto tho vczẏ | nẏl a gdẏ ẏą naczelẏ przẏmusacz abẏ powẏe | dzala a tego slego czlovẏeka obẏavẏla ẏ vkasala | Rzeklo dzecze nẏgdẏ czẏ w teẏ slosczẏ nẏeẏest | vẏnẏen ẏedno then mnẏch ktoregom ẏa posno | wczora vẏeczor cleczacz tv vẏdzala przet obrasem | a pothẏmem vẏdzala ẏsze na nocz sedl do mẏasta thi | slowa ktore dzecze povẏadalo przẏal bodmẏsthr | sapewną rzecz ẏszebẏ bẏl wẏnnẏen oczecz nẏe | wẏnnẏ ẏ rospowẏadal the slą novẏne po wsicz | kẏm mẏescze on botmẏrsz twẏerczacz pevnje | *(112)* ẏszebẏ bẏl vẏnẏen hczacz jszebẏ tha sla slawa po | wsẏczkẏm mẏescze onẏm slẏnela ẏ nan ẏavna | bẏla Slẏsacz ludze w onẏm mẏescze takową | slą slawe o oẏczu swẏethẏm vẏelẏe ẏch bilo | czo mv slorzeczẏlẏ ẏ rosmaẏcze ẏ posadzalẏ czo | bẏ mv sa mekẏ mẏano szadawacz a ẏaką bẏ go slą | smẏerczą czo rẏchle swẏatha straczẏcz mẏano | ẏako slego czlovẏeka slodzeẏa ẏ wẏelkẏego slo | czẏncze. Oczecz swẏethẏ gdẏ takove sromothne | nowẏnẏ o sobẏe vslẏsal aczkolwẏek wẏedzal sze | bẏcz nẏevẏnnẏm a wsakos sze czesko szlẏeknal | a czesko wdsichaẏacz rzekl do pana boga Ach moẏ | panẏe mẏelẏ gdẏs ẏusz swolẏ thvoẏe mą czer | pẏecz bẏsz alẏe namẏe raczẏl ẏakẏe pospolẏthe | smethkẏ dopusczacz ktorebẏ nẏekaszẏlẏ slawẏ mo | ẏe wẏdzẏ mẏ sze ẏszebẏch ẏe chczal sweselẏm czer | pẏecz. Alẏe panẏe mẏlẏ szegasz sercza moẏego | a tho spodeẏrzanẏa slavẏ moẏe czo mnẏe nadefszẏcz | ko naczeszeẏ ẏest a thakosz oczecz swẏe th so | stal tako dlugo w onẏm mẏescze asze ono vczẏchlo | P o t h ẏ m g d ẏ oczecz swẏethẏ przẏsedl do ẏn | szego mẏasta ẏecze wẏeczsze volanẏe o nẏm bẏlo | mẏedzẏ luczmẏ nẏslẏ pẏerveẏ tako ẏsze ono vsẏcz | ko mẏasto ẏ ona wsẏczka dzedzẏna pelna tego bẏ | la. Gdẏ oczecz svẏethẏ amandus przẏsedl do mẏasta | w ktorẏm bẏl klastor oczow sakonnẏch w thẏm | sze klastorze bẏl obras kamẏennẏ vmeczenẏa | *(113)* boszego takeẏ dlugẏe mẏarẏ jako pan Jesus gdẏ | bẏl na thẏm swẏecze v tegosz obrasza ranẏ serdecz | ne vẏdalẏ swẏeszą krevj ludze poscze[1]). Slẏsacz | tho sluga boszẏ amandus S. przẏsedl tesz tą s dru | gẏmẏ ẏsze bẏ tesz ogladal ten dzẏv a vẏdzacz | oczecz swẏethẏ na onẏm obrasze krevẏ swẏeszą | przẏstapẏvszẏ do obrasza wsal one kwẏe napalẏecz | oglẏedaẏacz a to wsyczẏ vẏdzelẏ ktorzẏ tą bẏlẏ | a steẏ male przẏczẏnẏ stal sze do nẏego wẏelkẏ | sbẏek ludzẏ sewsẏczkẏgo mẏasta a wsẏsczẏ naẏ | sloszlẏvẏe volalẏ ẏ przẏmuszalẏ go ẏsze ẏawnẏe | przet wsẏczkẏmẏ muszyl powẏadacz czego maczal | na obrasze a czo wẏdzal abo skad ona krevẏ bẏla | Oczecz S. povẏedzal rzekacz ẏesli tha krevj przj | na then obras od boga abo od sczlowẏeka tego | ẏa nẏewẏem szkat ẏest tha novẏna roslẏnela sze | po wsẏczkẏe one dzedzẏnẏe ẏ przes dalẏekẏe | stronẏ ẏszebẏ sze oczecz amandus saklol w palecz | a tako on obras swą krvẏą pomasal a on | slẏ lud mowẏl czo ktorẏ snẏch mogl vẏmẏslẏcz | ktemv przẏloszẏl movẏacz nẏktorzẏ ẏsze bẏ on | ten sbẏek ludv vczẏnẏl dla wẏelkẏego la | komstwa ẏszebẏ od ludzẏ pẏenẏacz bral a ta | mova slẏnela onẏm w ẏnszẏch mẏeschech a gdj | sz mẏeszczanẏe panovje radnẏ onego mẏasta | *(114)* dowẏedzelẏ tako

[1]) widzieli świeżą krew ludzie w poście.

vego wyelkyego falszv chczelj | y dacz yacz alye w noczy gdy vstapyl przecz od | myasta pothayemye daly go sczygacz bo y mye | ly wolyą zabycz by byl nyeustapyl dawaly | panowye wyelkye pyenyadze ktoby ym przj | wyolt zyvego abo zabytego takye y ynsze sly | mowy wyely bylo o nym a gdzekolwyek tha | novyna przysla savdsy yą przyetho zapravde | tako ysze yego ymye bylo rosmaycze przeklyna | no y zlorzeczono kasdy y posadzal yake chczal tes | ludze dobrzy nyektorzy ktory oycza swyetego snaly | gdy y wymawaly tak ym wyelye druczy na tho | odpowyadaly przykrymy slowy ysze muszyly myl- | czecz a dacz pokoy Jedna dobra vczyva myesczka | gdy slyszala ony zalosne dzyvy o oyczv svyethym | nyevynnym vszalovawszy sze go w yego wyelkym | vdraczenyv slutosczy przysla do nyego y dala mv | the rade yszeby sobye lyst glyeythv pod myescz | ską pyeczeczą wsyal a tak yszeby s onego mjä | sta czo rychle vysedl bo wyedzely vsyczy yse byl | nyevynnym. Oczecz svyethy rzekl ach myela | pany by tylko bylo dosycz na thym smethkv ysze | by ynszych vyecze nyebylo ktore pan bog na | myo dopusczacz raczy chcal bych sze lysty obronycz | alye te szalosczy y smethkv na kasdy dzyen ta | ko vyelye na mye przypada ysze mv lyepye dacz | pokoy a panv bogv the rzecz polyeczycz. |

(115) P o t h y m o c z e c z s w y e t h y a m a n d u s yechal s dru | gymy brathy na kapytule anysz thamo doyachal | yusz mv sze thą czesky smuthek y klopot byl sgotho | van bowyem dwa naczelny oyczovye ktorzy | bardzo przeczyv oyczv swyethemv byly yely pyer | ve myslycz ony yszeby y oskarzyly y otho staly ya | koby go kv czeskyemv sasmuczenyv przyprawj | ly Gdy przyal oczecz nyevynny przet sad srogy | byl weswan asze czercze w nym wesdralo bo | bardzo wyelye skargy y szaloby nay przet oyczy | bylo polosono a myedzy ynszymy ta byla skarga | ysze powyadaly yszeby on kxegy skladal na kto | rych by byla pysana nauka falszywa ktorą | nauką powyadaly wsyczko krolyestwo saraszyl | plugastvem kaczerskym o tho mv czesko domavya | no srogymy ostrymy slowy y groszono mv bardzo | yszeby o tho myal bardzo vyelye slyego vczerpjecz | bo any dwa nay swaczthczyly falszywye acz | kolvyek pan bog y wszytek swyath wyedzal go | w tym bycz nyewynnym a ysze oczecz svyethy | tekove wyelkye przesladowanya y klopothj | czeskye czerpyal na thym pan bog nyechczal | myecz dosycz alye yescze na oną gromadą vdra | czenye yescze vyethsze vczynyl. |

Na theysze drodze dopusczyl nayczeską cho | robe zymnaczą febre. Nad to vczynyl mv sze | *(116)* bardzo bolyesny wrozt blyszv sercza wnatrz a tako | swyelkye bolyesczy wnatrzne yse wnatrzne tak | sze czesko na smyercz rosbolal jsze mv nydg sdro | wya nye-adzyl a yego towarzys pylnye vstawjcz | nye nay patrzyl rychlo ly ,y dusza s czala wysla. | Gdy oczecz svyethy amandus tako salos-'ye opusczo | ny w onym opczym nyesnayomym konvencze lye | szal w noczy dla czeskye choroby spacz nyemogl | poczal s panem bo;yem rachunek czynycz y rezkl | tako ach sprawyedlyvy bosze ya-

koszes moẏe mgle | przẏrodzenẏe tako vczasẏl ẏ vdraczẏl gorskẏmj | bolẏesczamẏ a serczes mẏelẏ panẏe moẏe gle | boko sranẏl slą slawą ẏ wẏelkẏm sgardzenẏm | ktore mẏ vczẏnẏono aszem ẏusz oto sczẏsznon gor | skẏm vdraczonẏem sewsad wnatrz ẏ sewnatrz ẏ | kẏedẏs rzaczis przestacz o moẏ nalaskavsẏ oẏcze nẏe | bẏeskẏ ẏ kẏedẏsczẏ sze bedze doszẏcz vẏdzalo | a wthẏm wsal sobẏe bardzo w vmẏsl on smẏer | telnẏ vczẏsk ktorẏ pan Cristus czerpẏal gdẏ sze | modlil poczacz sze krvavẏm pothem a bedacz | w tẏm rosmẏslanẏv podnẏosl sze sz loza ẏako | mogl na stolẏecz ẏ szedzal bo przet bolẏesczą wro | dv nẏemogl lẏeszecz. |

Gdẏ tak zalosnẏe pelen bolẏesczẏ szẏedzal wẏ | dzalo mv sze ẏakobẏ wẏelką rzeszą nẏebẏeskẏch | dworzanov do nẏego przẏslẏ do komorẏ chcacz | go czesẏcz a thakosz ona rzesza nẏebẏeska poczela | *(117)* vesolo spẏevacz pẏoskne nẏebẏeską kv tanczv kto | rą tako vesolo spẏevalẏ ẏsze sze wsẏczko przẏro | dzenẏe ẏego smẏertelne kv sdrowẏv przemẏe | nẏlo a gdẏ angelẏ vesolo spẏevalẏ sluga boszẏ | szedzal smethnẏ bolẏesnẏ chorẏ przẏstapẏl do | nẏego ẏeden mlodzenẏecz ẏ rzekl mv bardzo | laskavẏe ẏ czemv mẏlczẏs dlaczego s namẏ nẏe , spẏevasz a wsakos dobrze vmẏes pẏenẏe | nẏebẏeskẏe odpowẏedzal sluga boszẏ wsdẏcha | ẏacz bardzo smethnẏm serczem ẏ rzekl aszas | mẏelẏ mlodzencze nẏevẏdzis vdraczenẏa ẏ | bolẏesczẏ moẏe a ktosz tho slychal ẏszebẏ sze czlo | vẏek vmẏeraẏaczẏ weselẏl ẏ mą lẏ ẏa pszevacz | weselẏe a ẏa theras spẏewa bolẏesną szaloscz | ẏealẏm tedẏ na thẏm swẏecze spẏeval wessele | thedẏ ẏusz theras wszẏczkẏemv konẏecz bowẏem | theto godzẏnẏ smẏerczẏ swe oczekawą Mlodze | nẏecz nẏebẏeskẏ rzekl bardzo ochotnẏe ẏ veselje | *viriliter age.* Mẏeẏ sze dobrze slugo boszẏ bacz | vesol nẏebedzecz nẏos bedzes ẏescze takẏe pje | nẏe snamẏ spẏewal za szẏvotha thvego ktorego | pan bog wẏecznosczẏ swe bedze chvalon a bardzo | smethnẏ bedze poczeszon. Slẏsacz tho oczecz svẏe | thẏ oczẏ ẏego bẏlẏ pelnẏ lesz ẏ ẏal czesko pla | kacz a nathẏchmẏast teẏ sze godzẏnẏ przepak | mv sze on wrzod ẏ wẏczech a nathẏchmẏast | *(118)* bẏl sdrow. Pothẏm gdẏ oczecz swẏethẏ aman | dus do swego klastora przẏechal gdze mẏeskal | przẏsedl do nẏego nẏktorẏ czlowẏek nabosnẏ vẏel | kẏ przẏaczel boszẏ ẏ rzekl Mẏlẏ oẏcze aszes | cze bardzo na dalẏekẏe drecze bẏlẏ odemnẏe | dalẏe nẏsz przes sto mẏl a wsakoszem vasze tre | skẏ ẏ klopothẏ dostatecznẏe vẏedzal czaszv ẏedne | go oczẏma wnatrznẏma dusze moẏe vẏdzalem | zedzacz na maẏestacze sedzego sprawẏedlẏvego | boga wszechmogacego a s ẏego dopusczenẏa bẏlẏ na | wasz wẏpusczenẏ dwa szlẏ duchowẏe czẏ was me | czẏlẏ ẏ naẏgrawalẏ przes dwv oẏczv snamẏenẏthich | ktorzẏ wa wẏelẏe smethkẏ ẏ klopothẏ wẏrza | dzalẏ sẏch podusczenẏa wẏdzacz ẏa tho volalem | do pana boga rzekacz ach nalaskavszẏ bosze ẏakosz | dobrocz thvoẏa mosze sczerpẏecz takẏe wẏelke | przesladowanẏa ẏ czeskẏe sasmuczanẏa przẏacze | la thvego mẏlego. Na thẏ slowa moẏe odpowẏe | dzal mẏ pan bog rzekacz dla thego tho czẏnẏe j | szem ẏ sobẏe vẏbral abẏ czerpẏacz mẏal podo | bẏenstwo czẏrpẏa

czego sÿna mego a wszakos stro | nÿ moÿe boskÿe sprawÿedlÿvosczÿ muszÿ bÿcz w nÿch | semsczona tha wÿelka nÿesprawÿedlÿvoscz ÿ krzj | vda ktorą mv vczÿnÿlÿ dwoÿaką smÿerczą sem | scze sze tego nad thÿmÿ ktorzÿ go dreczÿlÿ, a tho sze | nÿedlugo pothÿm stalo w prawscze [1]) czo ÿawno bÿ | lo vÿelom ludzÿ. |

(119) O wÿelkÿe zalosczÿ ÿ zmetkv ktorÿ przÿpadl | na oÿcza S. Amandusza stronÿ szostrÿ ÿego rodzo | ne capitulum XXVII. |

Sluga wÿecsne madrosczÿ Amandus swÿethÿ oczecz | maÿacz szostre rodzoną w klastorze zakonÿczke poczvjer | czal ÿą nauką swą dobram ÿ przÿvodzÿl kv na | boszenstwv ÿ zÿvothv swÿetemv Przÿdalo szę ÿsze | oczecz swÿethÿ sposluszensthva ÿndze mÿeskal sze | stra ÿego poczela sze przÿlaczacz kv thowarzÿstwv | slemv ÿ ÿela bÿcz wÿsthepna czaszv ÿednego wÿ | achala sklastora stowarzÿskamÿ swoÿmÿ ÿ przÿda | lo sze ÿe slÿe ÿsze vpadla w grech ÿ dla wÿel | kÿe zalosczÿ ÿ kloputhv ktore na nÿe przÿpa | dlÿ wyszla z onego sgromadzenÿa ÿ zabÿegla | przecz asze brath ÿe oczecs svÿethÿ nÿe vÿedzal | gdze sze podzala Gdÿ przÿachal vslÿszal wÿel | kÿe szemranÿe o zalosne nowÿnÿe zostrÿ swej | przÿstapÿl ÿeden brath knÿemv ÿ powÿedzal my czo sÿe stalo szÿostrą ÿego Slÿsacz tho oczecz | swÿethÿ od wÿelkÿego smatkv zamÿlknal ÿ | zmarlo w nÿm wsiczko serçze ÿego tak ÿsze cho | dzÿl ÿako czlowÿek bes rosumv pÿtal sze pÿl | nÿe o thÿm gdzebÿ bÿla a nÿd mv o nÿe po | wÿedzecz nÿeumÿal ÿal zobÿe mÿslÿcz ÿszej | pan bog nowÿm smatkÿem nawÿedzÿl | *(120)* ÿ mÿslÿl sobÿe Nÿechce rospaczacz chce oto pra | czovacz a spatrzÿcz ÿeslÿbÿch vbogę zatraczone | dusze mogl szasze pomocz ÿusz dzÿszę ofÿaru | ÿe moÿe czesną slave ÿ czescz laskavemv bogv | odrzucze od szebÿe wsÿstek srom luczkÿ a chce | wskoczÿcz po nÿe w dol ÿsze bÿch ÿą podnÿosl gdj | bracza stalÿ w korze sedl przes kor tako zalosnj | wloszj mv powstalÿ na glowÿe asze wsÿthke | persone swą straczÿl nÿesmÿal do szadnego | przÿstapÿcz bo szę go kasdÿ sromal a czÿ ktorzÿ | pÿerweÿ thowarzÿsmÿ ÿego bÿlÿ vczekalÿ | od nÿego gdÿ poradÿ szukal v przÿaczsol swo | ÿch tedÿ bardzo nÿeprzÿasne odwraczalÿ od | nÿego oblÿcza swoÿe wspamÿetal oczecz swÿe | thÿ na vbogÿego necznego Jopa ÿ rzekl ÿusz mje | theras nÿechaÿ czeszÿ bog mÿloszernÿ gdÿszem | ÿest opusczon od wsÿczkÿego swÿatha pospÿesÿl | sze przethko ÿasebÿ szoÿgal dusze satracone pÿ | tal sze wsedÿ pÿlno po nÿe gdze bÿ bÿla asze | mv ÿą vkaszono na ÿednÿm mÿesczv tą sve | szedl a tho bÿlo w dzÿen swÿete ÿaknÿskÿ | a bÿlo bardzo sÿmno a teÿ noczÿ bÿla powocz | tak ÿsze wsÿczkÿ rzekÿ bÿlÿ pelne vodÿ oczecz | swÿethÿ chacz [2]) przeplÿnacz przes rzeke swÿel | kÿe mglosczÿ vpadl vone seke a tak sze | s one wodÿ podnÿosl ÿako mogl ÿsze wstal | a wsa-

[1]) wprawdzie = *revera paulo post accidit.* [2]) chacz = chcąc.

kosz smethek wnatrzny tag y byl szczysnal | *(121)* asze tey noczy balo dbal szewnattrzney [1]). |

Gdy yusz tą przysedl vkasono mv yą w ma | lym domeczkv oczecz swyethy saloszną posta | wą y posczym sedl y nalasl yą thamo gdy na | nye weyrzal padl na lawe gdze szedzala y | omglal podwakrocz a przysedszy są kzobye yal | bardzo zalosnye volacz narzekacz y czesko pla | kacz y rekoma swymy nad glową lamacz y movjl | o nyestetysz mnye bosze moy czemusz mye opu | sczyl a w tym mv oczy w slup stanely a vsta | y recze mv sdrewnyaly a takosz w czeskym | omglyenyv na poly zamarthve lyeszal przes dlu | gą chvylye a przysedszy zasze są kxobye wsal | szostre swą za reke y rzekl o byada mnye dze | cze moye O byada mnye zostro moya y czegoszem | po thobye doczekal o slachetna panno swyetha | yagnysko yako my twoy dzeny yest bardzo gorz | sky a takosz sasze od szylnego placzv omglavszy | padla vslyszavszy tho narzekanye zalosna cho | ra zostra yego wstavszy padla przet nogy yego | wylyevayacz s oczv swych sly gorskye rzekla | bardzo zalosnye ach panye y oycze moy yakosz | tho byl zalosny dzeny ktoregom sze na ten svyat | narodzyla yszem pana boga straczyla a vam | tak vyelye slego wyrzadzyla a dla thego | *(122)* bede sromothe y wsdychanye memv szalo | snemv serczv teras y navyeky ach wyerny | posyskaczv moye dusze szatraczoney aczkolvyek | kem nyeyest dostoyna slov y nauky vaszey a | wszakos to obaczcze vaszym wyernym serczv y | roszmyslcze tho sobye ysze nyemoszecze panv bo | gv vyeczszey wyernoszczy vkasacz yako vemnje | wsgardzone grzesney obczaszonego sercza a wsa | kosz vasz pan bog kv wszelkym szązszlusnym rze | czą myloszernym vczynyl a yakobyscze mnye | grzesney wsgardzone mogly smyelowanye po | wsczagnacz gdy teras tey godzyny bog y wszy | tek swyath mosze myecz lutoscz nademną ysze | mye moy czesky vystep tak pretko wsyczkym lu | dzom nyegodną vczynyl ktorą wsyczky ludze sza | rzuczayą y podeptuyą tey wy szukacze Mnye | sze wsyczy szprawem sromayą a vy mnye vyel | kye zlosznyczy zachodzycze w oczy a sukacze mye | Panye myly prosze wasz serczem vstavycznye | saloszny lyeszacza y sklonyona pod nogy wasze | ysze byscze boga wsechmogaczego raczyly voczycz | ve mnye vpadlye vboge grzesnyczy a raczyly | my odpusczycz tho meszoboystwo y sloczynstwo | ktorem przeczyvko mą y przeczyvko moye vbo | ge duszy vczynyla pamyetacze myly | oycze yeslym tv na thym swyecze czescz vasze | semglyla y slawy nakaszyla y zyvotha | *(123)* vaszego smethky vkroczyla ysze osoblywą czecz | y poczeche wyeczną za tho veszmyecze a smye | luyczesze nademną bowyem ya yest vboga tą | ktorą w powros dusnego nyeprzyaczela vbadla | a thom vtraczyla czego wyeczne stradacz musze | yusz sama sobye y wsyczkym ludzą bede brze | myenyem opczaszenya Prosze nyechay yusz bede | vasza napodlyeysza na thym swyecze y na onym | Nyczego bardze sercze moye nyeszad

[1]) ostatni peryod niezrozumiały. Text łaciński cały tak brzmi: *Et quia animi nimius eum dolor occuparet, non magni pendtit id corpori in commodum.*

telko | tego ỹszebỹch nỹgdỹ wỹecze nỹebỹla vesvana | prawa szostra wasza ỹeno ỹszebỹch bỹla vesvana | vasza sgỹnỹona szasze nalỹeszona posỹskana sỹo | stra neczna a then fundament ỹest w serczv mo | ỹm ỹsze gdỹ mỹe kto bedze swal sỹostram | vaszą bedze serczv memv osoblỹva gorskocz | a gdỹ vỹ tho slỹszỹcze. Vỹelką lutoscz mą nad | vamỹ ỹsze vỹ o mỹe vỹelỹe czerpỹcze ỹ serde | czne szỹe sromacz muszỹcze bowỹem sze va | sze oczỹ ỹusz musza stronỹ moỹe lỹekacz ỹ sro | macz thỹ wsỹszkỹ rzeczỹ chce cerpỹecz a chce | ỹe panv bogv sza moỹ vỹstepnỹ grzech ofỹaro | vacz a prosze ỹszebỹscze lutosczỹvỹe smỹelo | vanỹe nademną mỹelỹ a wỹerne po | panv bogv sa mỹe slubỹlỹ a moỹe vbo | ge duszỹ kv posỹskanỹv szasze laskỹ bosze po | moglỹ. |

(124) N a t h e z a l o b n ą m o v e odpowỹedzal brat ỹeỹ przỹ | szedszỹ sasze kxobỹe a czekacz lsỹ opfỹthe vỹ | plỹvaỹaczo sercza pelnego ktore sze od sza | losczỹ serdecznеỹ vỹecze nỹemoszecze wtrzỹ | macz O bỹada mỹne dzecze moỹe o ỹedyne | veselỹe sercza mego ỹ dusze moỹe od dzeczỹn | stwa mego mỹalem poczeche ỹ vesselỹe stobą | mỹeskaỹacz przỹstep są ỹsze cze przỹczỹsnę na | serсze vmarle bratha thvego szalosnego nỹe | chaỹ oblỹcze sỹostrỹ moỹe polỹeỹe lsamỹ gor | skỹmỹ opkvỹthỹmỹ oczv moỹch Nỹechaỹ sze | nad vmarlỹm dzeczeczem moỹm na volą ỹ na | placze O thỹsacz smỹerczỹ czelỹesnỹch mnỹe | szą bỹ mỹ bolỹecz przỹnỹoslỹ O duszo mỹela | droga O slỹ tho mỹ *(sic)* vỹelką zaloscz ỹ bolỹescz | czỹnỹcze o wỹelka bolỹesczỹ ỹ zalosczỹ mego | bolỹesnego sercza, ach bosze mỹeloszernỹ cze | gom sze ỹatho doczekal. O dzecze moỹe mỹele | przỹstep ỹusz od mnỹe. Gdỹszem telko dzecze | moỹe nalaszl dedỹ ỹusz od placzv przestane | a chcze cze dzỹsza przỹacz tak laskawỹe ỹ mỹ | loszernỹe ỹako szadą ỹszebỹ mỹe grzesnego clo | wỹeka mỹlosỹernỹ bog przỹal w ostateczną go | dzỹne smỹerczỹ moỹe a chcecz tak supelnỹe od | pusczỹcz the szaloscz nỹevỹmowną ỹ bolỹescz kto | rą sczebỹe mą ỹ bede mỹal asze do mo | ỹe *(125)* smỹerczỹ chcecz mocznỹe pomocz pokutỹ | ỹ polỹepszenỹa gu bogv wsechmogaczemu sza | twoỹ czeskỹ wỹstep Wsỹczỹ ludze ktorzỹ ỹch | obu wỹelką zaloscz slỹszelỹ mỹelỹ nad nỹmỹ | vỹelką lutocz ỹsze sze szaden | nỹemogl strzỹmacz ỹszbỹ nỹeplakal. |

A thakosz oczecz swỹethỹ oną zalosną posta | vą ỹ laskawỹm poczeszenỹm odmỹegczỹl | sercze szỹostrỹ swoỹeỹ thako ỹsze wsela dobrą | wolą dacz sze szasze w posluszensthwo klastor | ne pothỹm gdỹ wỹelỹebnỹ oczecz aman | dus nỹewỹmowną sromothe czỹerpỹal swỹel | kỹm nakladem ỹ sczeską praczą owỹeczke | zatraczoną bogv wszechmogaczemv posỹskaną | sasze przỹwroczỹl. Tedy sradzỹl pan bog ỹsze | bỹla przỹetha na takowe mỹescze gdze sze | lỹepỹe ỹ duszỹ poczesnej mỹala nỹslỹ na thỹm | mỹesczv gdze pỹerveỹ bỹla a tako ỹe pỹlnocz | bỹla wỹelka kv panv bogv ỹ ostrosnocz svỹe | tego opczowanỹa zỹvota ỹeỹ ỹsze bỹla stala | wesnotach swỹethỹch asze do smỹerczỹ svoỹe | tako ỹsze oczecz swỹethỹ amandus za one wỹel | ką saloscz ỹ bolỹecz ktorą mỹal ỹ od boga | ỹ od ludzỹ bỹl

dobrze vezeszon a raduÿacz | sze stego ÿako brath ÿeÿ vÿernÿ ÿasz sze mv | *(126)* tha saloscz tak dobrze sdarzÿla kochal sze w tÿm | ÿ mÿal stego wÿelkÿe weselÿe ÿ rosmÿslal | sobÿe dzÿwne thaÿemne boskÿe sradzenÿe | ÿako ÿ rzeczÿ sle dobrÿm, kv dobremv przÿdą | ÿ podnoszÿl czesto oczÿ swoÿe w nÿebo do pana | boga wÿelkÿe wdzecznosczÿ ÿ dzekÿ czÿnÿacz | bogv wszechmogaczemv asze szÿe ÿego sercze | swÿete rosplÿvalo wÿchvalaÿv boga wszechmo | gaczego. |

O czeskÿm szmathkv ktorÿ na oÿcza swje | thego przÿpadl od ÿednego thowarzÿsza | ÿego cap. XXVIII. |

Czaszv ÿednego gdÿ oczecz svÿethÿ amandus | mÿal wÿachacz na droge dano mv sa thowarzÿsza | convÿersza ÿednego ktorÿ bladzÿl w rosumÿe | bardzo mv nÿek mÿslÿ on brat oÿczv svÿethemv | bowÿem sobÿe rosmÿslal ÿako nÿewÿmovne trv | dzosczÿ wÿelÿe krocz czÿerpÿal od dzÿwnÿch tovarzj | sov a wszakos ÿako oczecz poslusnÿ wsal go | sobą. Przÿdalo sze ÿsze przÿslÿ do ÿedne | wszÿ rano przet obÿadem a tego dnÿa v teÿ | sze wszÿ bÿl ÿarmark a rosmaÿtÿ lud thą | sze bÿl sedl a ÿsze thowarzÿs ÿego bÿl smokl | od deszv wstapÿl vÿeden dom do ognÿa ÿszebÿ | sze osusÿl ÿ mÿslÿl sobÿe on konwÿerz nÿe | *(127)* chaÿ są chodzÿ a sprawÿa czo hosz a ÿa sze bede | oszuszal nÿemoge sa nÿm chodzÿcz bede go tv csze | kal ÿ nÿechczal s oÿczem swÿethÿm amanduszem ÿscz | a ÿako rÿchle oczecz s domv wÿsedl conwÿerz | natÿchmÿast wstal od ognÿa ÿ sadl za stol | mÿe | dzÿ rospustną czelacz pÿakÿ ktorzÿ tesz tą na ÿar | mak bÿlÿ przÿelÿ a gdÿ wÿdzelÿ ÿsze konvÿersz | dobrze vÿno pÿl a ÿusz wstawszÿ od stola pÿanÿ | stal sobÿe we wroczech domv mowÿacz sprosne | slowa ÿako pÿanÿ Nathÿchmÿast sze naÿ rzuczÿlÿ | ÿ ÿelÿ gÿ rzekacz ÿsze ÿm ser vkradl a gdÿ | sze czÿ slÿ ludze tak smÿelÿe snÿm szarpalÿ przÿ | slo pÿecz meszov szbroÿnÿch czÿ ÿ tesz pomawÿa] lÿ rzekacz ten slÿ mnÿch rosnoszÿ ÿadÿ bowÿem | na then czas ta bÿla nowÿna ÿ ten sluch ÿsze | szÿdowÿe trulÿ krzesczÿanÿ a tak ÿ ÿelÿ onÿ | sbroÿnÿ meszewÿe ÿ vczÿnÿlÿ takÿe wolanje asze sze pospolÿcze wsÿczÿ ludze sbÿeglÿ . vÿdzacz | konwÿersz czo szÿe dzeÿe ÿsze ÿusz bÿl ÿeth | rad bÿ sobÿe pomogl ÿszebÿsze szÿch rekv vÿal | ÿ rzekl doczekaÿcze a stoÿcze troche spokoÿem | ÿsecz vą powÿem a wÿsną ÿako sze thÿ rzeczj | dzeÿą stanelÿ s nÿm a wsÿczÿ ludze vmlknelj | sluchaÿacz. Rzekl conwÿersz Vidzÿcze ÿ mosze | cze pomnÿe dobrze baczÿcz ÿszem czÿ ÿa ÿest | *(128)* salonÿ a nÿemadrÿ czlowÿek Mnÿeczbÿ thego | nÿepolÿeczono alÿe thowarzÿs moÿ ten czÿ ÿest | madrÿ doskonalÿ masz temucz sakon nasz tho | polÿeczÿl ÿ mÿeseczkÿ mv sÿadem dalÿ ÿsze | bÿ ÿe w studnÿe rzuczal a tako ludze sara | szal poczavszÿ od teÿ wszÿ asze dalÿeko do te | go mÿasta gdze vmÿslÿl przÿcz wsÿczkÿ chce | trucz gdzekolvÿek przÿdze Mÿeÿcze o thÿm | dobrą bacznoscz ÿszebÿscze go czorÿchle dosta | lÿ bocz takÿe mordestvo mÿedzÿ vamÿ poczne | ktorego nÿgdÿ nÿeulÿczÿcze a ÿusczÿ ÿeden | mÿeszek sÿadem wÿal a wrzuczÿl ÿ vaszą | studnÿą dlÿa tego ÿszebÿ wÿ ÿczÿ ktorzÿ na | then ÿarmark przÿelÿ potrulÿ sze vsÿczÿ a po | marlÿ a przesto ÿa

ÿsze mÿ vas bÿlo szal nÿe | chcalem snÿm ÿsez alÿem ostal w tÿm domy a | otho na snamÿe thego ÿsze vą pravde powÿa | dą macz wÿelkÿ myęszek od kxak a thenczÿ | pelen malÿch mÿeskow sÿadem ÿ slothÿch ma | w nÿm wÿelÿe ktore slothe wsal od szÿdov ÿ za | kon nasz ÿ on tesz dlÿa tego ÿszebÿ takÿe mor | derstwo czÿnÿl nad ludzmÿ. |

Wslÿszavszÿ thÿ rzeczÿ ono rospustne chlopstvo | ÿ wsÿczÿ ktorÿaze tą bÿlÿ sze slÿ ÿelÿ szelÿecz | wÿelkÿmÿ gnÿevÿ ÿ volacz wÿelkÿmÿ glo | szÿ czo rÿchle po morderza slosnego abÿ | (129) ną nÿeuczekl ÿeden pochvÿczÿl roszen drugÿ | szekÿere kasdÿ czo kto mogl ÿ bÿeszelÿ ÿako | szatÿenÿ odbÿaÿacz domÿ komorÿ domnÿemÿacz | sze ÿszebÿ ÿ gdże nalÿeslÿ a golÿmÿ mÿeczmÿ | klolÿ przes losza przes slome asze sze wsÿczÿ | ludze sbÿeglÿ ezo naÿarmark bÿlÿ przÿelÿ | przÿslÿ tesz na then dzÿv nÿektorzÿ dobrzÿ czno | thlÿvÿ ludze ktorzÿ oÿcza swÿetego amandusza | dobrze snalÿ a slÿsacz ÿsze onÿm bÿla rzecz | Przÿstapÿlÿ ÿ ÿelÿ mowÿącz slÿe czÿnÿeze krzÿv | de mv dzalacze ÿesteczÿ tho tako cznotlÿvÿ dobrÿ | masz ÿsecz bÿ on tego zloczÿnstwa nÿeuczÿnÿl | Onÿ thÿch slov nÿedbalÿ alÿe gdÿ go nÿenalÿe | slÿ Convÿersza thovarzÿsa ÿego ÿetego vÿedlÿ | do woÿtha one wszÿ. Voÿt kasal ÿ wsadzÿcz | do komorÿ. O thakowÿch rzeczach ÿ o czeskÿch | trudnoszach thovarzÿsza swego oczecz S. amandus | nÿcz nÿewÿedzal telko gdÿ aze my czasz vÿdza | lo kv obÿadv obaczaÿacz ÿsze sze thovarzÿs ÿego | dobrze pothÿm czaszem mogl sze vgracz ÿ oszu | szÿcz sedl ÿszebÿ ÿedlÿ a gdÿ przÿsedl do gospo | dÿ nathÿchmÿast onÿ czo w domy bÿlÿ ÿelÿ mv | powÿadecz onÿ zalosne nowÿnÿ ÿako sze dzalo | stovarzÿszem ÿego. Slÿsaez tho sluga boszÿ a slek | szÿ sze na serczv swÿm bardzo, bÿesal do | voÿtha w dom gdze bÿl thovarzÿs ÿego | (130) ÿal proszÿcz woÿtha sza thowarzÿszem swoÿm | ÿszebÿ go wÿpusczÿl. Reczkl woÿt zadną mÿa | rą to ÿnaeze bÿcz nÿe mosze kasze go wsadzÿcz | do wÿesze dlÿa sloszczÿ ÿ wÿstepov ÿego tho | bÿla oÿczv swÿethemv rzecz bardzo nÿesnosznÿe | czeska, praczowal bÿegaÿacz ÿ thą ÿ sam o po | rade ÿ pomocz a nÿkogo tak luthosczÿvego nÿe | mogl nalÿescz gdÿ sze dlugo dosÿcz nabÿegal | s gorzkosczą serczą swego sromaÿacz sze czesko | Nakonÿecz swÿm wÿelkÿm nakladem ÿ skodą | wÿprawÿl konwÿersza ÿsze ÿ pusczono a mnÿe | mal oczecz svÿethÿ amandus ÿszebÿ ÿusz ÿego | smethkÿ konÿecz wszelÿ dedÿ sze dopÿoro po | czelÿ prawÿe saszÿe bo gdÿ sze ÿusz s woÿtem | ÿ s panÿ rosprawÿl s wÿelką trudnosczą ÿ s wÿel | kÿm nakladem. Tedÿ wsÿczÿ ludzÿe pospolÿ | cze stalÿ mv o szÿvoth Gdÿ oczecz S. amandus w nÿe | sporne godzÿnÿ sedl od woÿtha a wsÿczÿ ÿusz | bÿlÿ o thÿm slÿszelÿ ÿszebÿ on ludze mÿal trucz | ÿ ÿath rosnosÿcz Velÿ wsÿczÿ naÿ volacz ÿako na | sloczÿncze asze nÿesmÿal ÿscz przes wÿesz ska | sovalÿ sobÿe naÿ palczÿ movjacz weÿcze otocz | tho ten ÿest ktorÿ truÿe ludze bo ÿad ÿ tru | czÿne sobą noszÿ Nÿehaÿ nÿemÿema bÿ ną | mÿal vcz[1]) muszÿ bÿcz sabÿth od nas. Nÿe-

[1]) nÿemÿema bÿ ną mÿal vcz = nie mniema by nam miał ujść.

pomo | gacz mv pẏenẏadze ẏego ẏako mv pomoglẏ | (*131*) v voẏtha a gdẏ chcal vcz a vstapẏcz a onẏ vẏecz | ẏescze bardze ẏ okruthnẏe poczelẏ naẏ volacz | nẏektorzẏ movẏlẏ vtopmẏ go w teẏ rzecze kto | ra plẏnẏe podlẏe wszẏ drudzẏ movẏlẏ nẏe | chaẏmẏ bocz ną splugawẏ vode ten nẏeczẏstj | sloczẏcza ẏ saraszẏ alẏe go spalmẏ Rẏenicz [1]) | ẏeden okrutnẏ pochapẏvszẏ wẏelkẏ dlugẏ | roszen wczẏsnal sze mẏedzẏ nẏe wsẏczkẏe | ẏ ẏal wolacz tako posluchaẏcze mẏe panowẏe | wsẏczẏ nẏemoszem temv kaczerzewẏ smẏer | czẏ sromothnẏeẏsze zadacz ẏedno ẏszebẏch go | ẏa przeklol w polẏ thẏm rosznem dlugẏm ẏa | ko przekalẏaẏą zabe ẏadowẏthą. Dupusczemj | ẏsecz tego slẏego ẏadowẏtego sloczẏncze nagẏe | go przekolẏe w snak a wsgore ẏ podnẏeszemẏ | na rosnẏe a moczno go przẏprawẏmẏ przẏ thẏm | mocznẏm plocze ẏ opwaruẏemẏ ẏ ẏsz nẏeupa | dnẏe o nẏechaẏ sze ten scyrv vsnẏche na powjetrzv nẏechaẏ wsẏczkẏemv swẏathv ẏawnẏ | bedze ẏsze kasdẏ ktorẏ ẏmo on podze bedze | mẏal wszgadl na sloscz ẏego a steẏ ganẏe | bne smẏerczẏ bedze go kasdẏ przeklẏnal tako | ẏsze stego na thẏm swẏecze ẏ na onẏm bedze | tẏm vẏecze przeklestvo mẏal bocz tho naẏ | fundamenthnẏe slẏ lotr dobrze sasluszẏl. |

Sluga vẏeczne Madrosczẏ amandus swẏethẏ | (*132*) sluchal tẏch rzeczẏ s wẏelkẏm lẏekanẏm ẏ cze | szkẏm wsdẏchanẏm asze od sẏlnego vdra | czenẏa czesko plakal asze mv po oblẏczv czeklj | lzẏ s oczv asze ludze ktorzẏ na rinkv stalẏ patrza | ẏacz naẏ gorzko plakalẏ a nẏektorzẏ sze w pier | szẏ bẏlẏ a drudzẏ s lutosczẏ vẏelkẏe zaluẏacz | oẏcza nẏewẏnnego podnẏowszẏ recze nad glove | swoẏe lamalẏ ẏmẏ narzekaẏacz a wszakos sza | dnẏ nẏesmẏal slowa rzecż przet onẏm rosputh | nẏm ludem boẏacz sze kasdẏ ẏszebẏ go tesz nẏeẏe | lẏ gdẏ sze ẏusz chililo kv nocẏ roszeslẏ sze | Oczecz S. Amandus chodzẏl dom od domv pro | sacz s placzaczẏmẏ oczẏma dlẏa boga ẏszebẏ sze kto | smẏelowal a przẏal go na gospode alẏe go ka | sdẏ od domv odpadzẏl a wszakosz nẏektore | dobre lẏuthosczẏve panẏe radẏ bẏ go bẏlẏ w dom | przẏelẏ alẏe nẏesmẏalẏ. Bedacz oczecz swẏe | thẏ tak zẏerothnẏ ẏ wẏelkym vczẏskv bo tẏl | ko ẏusz oczekawal rychlolẏby go wszelẏ a szabylẏ ẏusz na ten czasz wseczko mv spomoszenẏe luczkẏe | odpadlo a dlẏa wẏelkẏe szalosczẏ sedl boẏasnẏą | okruthne smẏerczẏ padl podlẏe plotha a lẏesacz thą | podnoszẏl w nẏebo oczẏ swoẏe salobnẏe od placzv | sapuchle do boga oẏcza nẏebẏeskẏego ẏ rzekl | O oẏcze wsẏczkẏego smẏelowanẏa ẏ kẏedẏszmẏ | dzẏsza raczẏsz przẏcz kv wspomoszenẏv w moẏm | (*133*) wẏelkẏm czeskẏm vdraczenẏv o luthosczẏve sczo | dre sercze ẏakoszes teras sczodre luthosczẏ thvo | ẏe kv mnẏe przepamẏetal O wẏernẏ o laskavẏ | oẏcze wspomoscz mẏe dzẏsz necznego vbogẏego | w thẏch vẏelkẏch zalosczach O tho nẏemoge w mo | ẏm vmarlẏm serczv nẏemoge wẏmẏslẏcz kto | ra m smẏercz bedze czesza ẏeslẏ vtopẏonẏm | bẏcz abo bẏcz spalonẏm ab na okruthnẏm rosznje | sromothnẏe vmrzecz stych trzech smẏercz ẏe | dne musze podẏacz A przesto ẏusz bosze oẏcze | polẏeczą tobẏ

---

[1]) Rẏenicz = Nadreńczyk w texcie łacińskim *Rusticus* = wieśniak.

ducha mego szasmuczonego pro | sze racz myecz lutoscz nad moyą zalosną sromot | ną smyerczą bocz yusz czy są blyszv mnye kto | rzy mye chcą sabycz. Tho załosne narzekanje | przes nyektore ludze przyslo przet yednego ka | plana swyeczkyego tensze pretko byeszal a | moczą wyrwal y s rekv ych y vprowadzyl go | w soy dom y przechoval przes nocz ysze sze mv | nycz nyestalo a rano pomogl mv są s oney vyel | kye czeskosczy ysze oczecz S. vsedl od onego | slego ludv. |

O sboyczy y raytharze ktory soyczem S. | amanduszem mowyl w borze cap. XXIX. |

Caszv yednego gdy oczecz swyethy sed w dro | ge myal thovarzysza mlodego ktory mogl | pretko chodzycz. Przydalo sze yednego | *(134)* dnya ysze oczecz svyethy amandus byl tako | chory y spraczovany mgly ysze nyemogl tag | rychlo yscz asze thowarzys yego byl w pumy | lyv od nyego oczecz swyethy ogledowal sze | y szeby kogo vyrzal ktoby snym sedl przes | bor kv ktoremv sze przyblysal a yusz bylo po | sno bo sze yvsz myalo kv noczy a bor byl vyel | ky a strasny bowyem wyelye ludzy w nym sza | byano stanal przet borem czekayacz yszeby kto | natszedl y nadslo go dwoye ludzy ktorzy sly | pretko bardzo yedna byla mloda byaloglowa | a drugy chlop szadny okruthny[1]) s rosznem sze | lasnym a s dlugym noszem w kapturze czarnym | asz one strasne postavy onego okruthnego chlopa | szlyek sze oczecz swyethy amandus bardzo oglye | dowal sze yeszlyby kogo mogl wydzecz sa szo | bą ydacz a nyewydzal nykogo yal sobye | myslycz O myely panye czo to są sa ludze | yakosz ya mą przecz przes ten bor dlugy ya | kosz my sze w nym bedze dzalo, y vczynyl krzys | swyethy na serczv swoym y odvaszyl yscz s ony | my ludzmy w lasz gdy yusz dalyeko w lasz we | sly ona pany przystapyla do nyego y pytala go | ktory by byl abo yako by mv dzano powye | dzal ye yako mv dzano Rzekla myely oycze | *(135)* sną czy ya was dobrze bom o was slychala | prosze wasz yszbyscze mye sluchaly spowye | dzy a wyspowyadavszy sze rzekla o nyestetysz | cznotlywy oycze skarze sze wą ysecz my sze | tak slye stalo vyczycze tego chlopa ktory ydze | sa namy ten czy yest wyelky slodzyey y ray | tar ktorzycz w thym borze bardzo wyelye ludzj | pobyl y tesz na ynszych myesczach byerzacz ym | pyenyadze y szuknye snych sewloczacz zadne | go czlowyeka nyeszonuye ten secz mye swyodl | y od moych przyaczol mye wyvyodl tak ysze | musze yego panyą bycz Slysacz tho sluga boszy | slyek sze ste powyesczy tak ysze malo nye | omglal y oglyedowal sze szalobnye y szeby ko | go mogl wydzecz abo slysecz abo yesly by mogl | vstapycz ynszą drogą alye w onym borze cze | mnym nyevydzal any slysal nykogo telko ›ne | go sboycze ktory sedl sa nym yal sobye myslycz | vstapyely ya czlovyek mgly te mye tusz vgonj | y szabye mye a yeslybych volal nygd thego | w tey pusczy nyeuslyszy yusz thv musze bycz | sa- yth y podnyols oczy swoye w nyebo zalobnye | szyrothnye y rzekl

[1]) chlop szadny okruthny = łac. *vir terribilis.*

ach bosze ÿ czo sze dzÿsz | ma semaą dzacz. O smÿerczÿ ÿakos mÿ ÿest | bardzo blÿska. Gdÿ sze ona panÿ wÿspowjadala | *(136)* przÿstapÿla do onego sboÿcze ÿ ÿela go prosÿcz | potaÿemnÿe rzekacz eÿa mÿlÿ thovarzÿszv ÿdz | tesz do tego oÿcza spowÿadaÿsze bocz v nas w do | mv ludze są takÿe wÿarÿ kto sze mv spowÿa | da bÿ nagrzesnÿeÿszÿ takÿego pan bog nÿeopu | sczÿ ÿszebÿ mÿal bÿcz potepÿon a przetho vczÿn | tak dobrze asacz pan bog dlÿa saslugÿ ÿego przj | dze kv wspomoszenÿv przÿ ostatecznÿm vesthnje | nÿv dokonanÿa thvego. A gdÿ tak sobą szepta | lÿ o tÿch rzeczach slÿek sze amandus S. ÿescze bar | dze. Mÿslacz sobÿe ÿszem sdradzon a on sboÿ | cza mÿlezacz przÿstapÿl knÿemv a oczecz swÿethÿ | wÿdzacz ÿsze knÿemv przÿstepuÿe z oną bronÿą | ktorą mÿal w rekv wesdral wsÿtek a wsÿczko | przÿrodzenÿe ÿego slÿeklo sze ÿ mÿslÿl sobÿe ÿusz | tv sgÿne bo nÿewÿedzal czo sobą mowÿlÿ a w stro | nę teÿ pusczÿ bÿla rzeka plÿnacza a podlÿe nÿe | steczka vaska, a on sboÿcza tak czÿnÿl ÿsze oczecz | swÿethÿ amandus muszÿl chodzÿcz podlÿe rzekÿ a | on sboÿcza sedl w pusczÿ Gdÿ oczecz svÿethÿ | sedl sze drzaczÿm serczem sboÿcza poczal mv sze | gloszem spowÿadacz ÿ obÿawÿl mv wsÿthko | mezzoboÿstwo ÿ sbÿanÿe ktore kÿedÿ poczÿnÿl | osoblÿvÿe mv powÿedzal o sabÿczv okruthnÿm | sktorego sze sercze oÿcza S. bardzo slÿeklo | ÿ rzekl czassv ÿednego wsedlem w te pu | *(137)* sczą dlÿa sbÿanÿa ÿakom tesz ÿ terasz stÿem sze | vmÿslem przÿsedl ÿ nadszedlem ÿednego ka | plana temuszem sze spowÿadal a sedl podlÿe | mnÿe kv rzecze ÿako ÿ vÿ terasz a gdÿ sze | sspowÿeczs dokonala wÿalem te deke ktorą | przÿ sobÿe nosze przekloiem go ÿ pchnalem go | vode od szÿebÿe. Sthÿeh slov ÿ postavÿ tego sboÿ | cze okruthnego sbÿat oczecz S. ÿ tak sze bardzo | slÿek ÿsze pod smÿertelnÿ szÿmnÿ czekl po | ÿego oblÿczv asze na pÿerszÿ od banÿa czeskogo | vstal ÿ samÿlknal asze wsÿczkÿ smÿslÿ ÿego | vstalÿ gladaÿacz na strone rÿchlolÿ deke vÿavszÿ | przekolÿe go ÿ vepchne w rzeke a tak szÿlne | go vdrzczenÿa nÿemogl dalÿe slÿe ÿusz chcal | pascz na szemÿe bardzo salobnÿe pegladal ÿa | ko czlowÿek ktorÿbÿ rad smÿerczÿ vsedl | vyrzavszÿ ÿego salobne oblÿcze panÿ onego | sboÿcze przÿskoczÿla pretko ÿ vchvaczÿla go pod | ramÿona swey a dzersacz go moczno rzekla: | Oÿcze dobrÿ nÿechceÿ sze bacz nÿesabÿedz | vasz a sboÿcza rzekl tesz Vÿelÿe mÿ dobrego | o was powÿadano otocz vą dzÿs pomaga ÿsze | vasz sostawÿą przÿ szÿvocze proscze boga ÿsecz | mnÿe vbogÿemv sboÿczÿ okruthnemv kv wspo | moszenÿv przÿdze przÿ skonanÿv moÿm | *(138)* A thakosz wÿszlÿ s onego borv a thovarzÿs oy | cza S. amandusza szedzal przed borem pod | drzewem czekaÿacz go. On sboÿcza swą nÿe | wÿastą slÿ dalÿe on lÿedwÿ stapaÿacz sedl | do thovarzÿsza swego a przÿsedszÿ padl | na szemÿe bowÿem wsÿczko sercze ÿ czalo | w nÿm drzalo ÿ lÿeszal czÿcho przes dlugą | chvÿlÿe gdÿ sasze przÿsedl kv moczÿ sedl | w droge prosacz pana boga s nabosnÿm wsdÿ | chanÿm za onego zboÿcze abÿ mv pan bog | wedlug wÿarÿ ÿego dal tho otrzÿmacz ÿsze | bÿ go nÿeraczÿl potepÿcz przÿ ostathnÿm ve | sthnÿenÿv skonanÿa ÿego. Na te prosbÿe | oczecz swÿethÿ amandus wzal taką

wẏado | mocz od pana boga ẏszebẏm w thẏm szadne | go watpẏenẏa nẏemẏal ẏsze on sboẏcza dla | modlẏthvẏ ẏego mẏal bẏcz sbavẏon. |

O nẏeprzespẏecznosczach ktore oczecz S. | Amandus mẏal na wodach cap. XXX. |

Czaszv ẏednego oczecz S. wedlug swẏczaẏv | swego ẏa chal do Strosbarkv a ẏadacz zasze | do domv ẏachal przes bẏstrą vode gleboką | ẏ wpadl w nẏe ẏ kxaskamẏ novẏmẏ kto | re bẏl sobẏe spẏsal o vẏeczne madrosczẏ | *(139)* a dusznẏ nẏeprzẏaczel baczacz ẏsze oczecz swẏe | thẏ amandus bẏl w nẏeprzespecznosczẏ smẏerczẏ | sburzal vode ẏsze plẏnal na oblẏcze bes wsel | knego spomoszenẏa alẏe bog wszechmogaczẏ kto | rẏ wẏernẏ swoẏm a nẏeopuscza ẏch sradzẏl ẏsze | go nadẏachal mlodẏ riczersz ẏadacẏ tesz strosbar | kv ten sze smẏelẏe po nẏ waszẏl w one okruthną | bẏstrą wode ẏ pomogl mv s oneẏ nẏeprzespẏe | cznosczẏ smẏerczẏ ẏ tesz thowarzẏsevẏ ẏego drugẏego | czaszv s poslusenstva swẏetego vẏ | jachal oczecz S. amandus na droge na vosze czaszv | szẏmnego wẏatrv ẏ mrosznego a gdẏ tako w ce | szkẏm szẏmnẏe ẏachalẏ przes czalẏ dzẏen nẏcz | nẏeẏedzacz przẏelẏ kv wodze bardzo glebokẏe | kwaplẏwẏe plẏnacze vosznẏcza ktorẏ go wẏosl | nẏeobacznẏe przevroczẏl vosz a oczecz S. amandus | s wosa vẏpadl wode asze w nẏe w snak vlẏekl | a wos prosto naẏ padl tako bedacz w oneẏ vodze | nẏemogl sze ruszẏcz na szadną strone anẏ sobẏe | mogl zadne radẏ dacz a takosz plẏnal ẏ on ẏ vos | asze przẏplẏnelẏ kv ẏednemv mlẏnovẏ sbẏeglẏ | sze ludze ẏ vchvẏczẏlẏ oẏcza swẏetego czhacz | radzẏ pomocz s oneẏ wodẏ alẏe vosz czeskẏ | na nẏm lẏeszal ten go bardzo przẏczẏskal ẏ | pograszal a tak swẏelką praczą ẏ trudnosczą | *(140)* wosa ktorẏ na nẏm lẏeszal dobẏlẏ oẏcza S. aman | dusza vodẏ pelnego na brzek vẏczagnelẏ a gdẏ | vẏsedl s wodẏ omarslo na nẏm pretko odzenẏe | od wẏelkẏego mroszv, drzal oczecz S. od sẏlne | go szẏmna asze sebẏ ẏego kolatalẏ a takosz sza | losnẏ bardzo leszal czẏcho przesz dlugą chvẏlẏe | ẏ weẏrzal w nẏebo do pana boga ẏ rzekl Nẏe | stetẏsz bosze wsechmogaczẏ czo mą rzecz abo czo | mą czẏnẏcz ẏusz bardzo posno w nocz tv nẏe | masz szadnego mẏasta anẏ wsẏ gdze bẏch sze | roszgrzal abo poszẏvẏcz mogl muszelẏ tv vmrzecz | tocz bedze salosna smẏercz a pogladaẏacz ẏ tą | ẏ są vẏrzal dalẏeko na gorze wẏoske malą | lẏasl ẏako mogl mokrẏ smarslẏ, a tak oczecz S. | chodzẏl dom od domv prosacz gospodẏ dlẏa bo | ga alẏe bẏl odpadzon od domv tak ẏsze sze nẏg | nẏechal smẏlovacz nad nẏm poczal | sze bacz oczec S. ẏ zavolal wẏelkẏm gloszem | do pana boga rzekacz O panẏe bosze mogles | mẏ bẏl dacz vtonacz tedẏ bẏch ẏusz bẏl sbẏl | radnẏe a nẏslẏ thv od szẏmna na teẏ drodze | musze vmrecz to zalosne narzekanẏe vslẏ | szal ẏeden kmẏecz ktorẏ go tesz bẏl od domv | swego odpedzẏl smẏelovavszẏ sze nad nẏm | bẏeszal wszal ẏ pod ramẏe swoẏe ẏ wẏodl | go w dom

swoÿ a takoscz oczecz S. stravÿl | (*141*) one wsitke nocz wÿelkÿm vdraczenÿv. |

O malutkÿm wÿchnÿenÿv ÿ odpoczÿnÿe | nÿv ktorego mv pan bog na malÿ czasz do | pusczÿl capitulum XXXI. |

Pan bog mÿal ten swÿczaÿ kv oÿczv svÿete | mv amandusewÿ ÿsze gdÿ go ÿeden smetek | opusczÿl nathÿchmÿast drugÿ bÿl gotov a tag | mÿlosczÿvÿ pan swÿg ÿgracz s oÿczem S. aman | dusem bes przestanÿa. Czaszv ÿednego dopu | sczÿl mv pan bog prosznovacz alÿe nÿedlugo | a bedacz oczecz S. prosnÿ od smetkov ÿ przeczÿ | wnosczÿ przÿsedl do klastora ÿednego panÿen | skÿego a czorkÿ ÿego duchowne w mÿlÿm bosze | bÿtalÿ go ÿako oÿcza swÿetego laskavego ÿako | bÿ sze mÿal czo bÿ sze s nÿm dzalo rzekl | oczecz S. czorkÿ moÿe mÿele boÿesze ÿsze | slÿe teras okolo mnÿe a to przesto ÿsze ÿusz | dobrze przes putrzeczÿ nÿedzelÿe ÿakom | anÿ na czelÿe anÿ na tczÿ nÿodkogo nÿe | bÿl vdraczon ÿest czÿ to naprzeczÿvko memv | staremv swÿczaÿevÿ boÿe sze mÿele czorkÿ | ÿsze mÿe ÿusz pan bog przepamÿetal a szedzacz | tako oczecz S. amandus v oknÿe s onÿmÿ pan | namÿ sakonnÿmÿ przÿsedl brad ÿeden sakon | nÿ ÿ savolal oÿcza swÿetego ÿszebÿ do nÿego | (*142*) przÿstapÿl ÿ rzekl mÿelÿ oÿcze bÿlem theras | troche na ÿednÿm samkv a pan pÿlno sze pÿ | tal po wasz gdze bÿscze bÿlÿ a bardzo srogo | podnÿowszÿ swoÿe reke przÿsakl[1]) przeth | wsÿczkÿmÿ ÿsze gdze vasz kolvÿe naÿdze mjecz | przes vas przekolÿe a teÿ grosbÿ mv tes pomoglÿ | panÿetha rospustnÿ ÿego nablÿszÿ przÿaczelÿe | aczÿ vasz ÿusz w nÿktorÿch klastorzech szukalj | dlÿa tego ÿszebÿ vmÿsl sabÿcza vasz vÿpelnÿlÿ | a przesto bacz ostrosnÿ a mÿeÿcze sze opatrznje | ÿeslÿ vą mÿl ÿest zÿwot wasz Slÿsacz te no | wÿne oczecz svÿethÿ slÿekl sze ÿ rzekl rad | bÿch vÿedzal czÿmem smÿercz sasluszÿl rzekl | brath powÿadano panv ÿszescze corke ÿego ÿa | ko ÿtesz ÿnszÿch vÿelÿe ludzÿ odwroczÿlÿ a kv | zÿvothowÿ oszoblÿvemv przÿvÿedlÿ a tesze ludze | maÿą za nagorsze nad wsÿczkÿ ludze ktorzÿ na | swÿecze są bÿl tesz tą masz ÿeden rospu | sthnÿ smÿalÿ ten sze rzekl o was wszal mÿ lub | odwÿodl mÿ nÿektorą bardzo mÿlą panÿam | ÿusz sze oddalÿla odemnÿe a nÿechce na mÿe | patrzÿcz a to on wsÿczko czÿnÿ a gdÿ oczecz | swÿethÿ wsÿczke te nowÿne wÿslÿszal rzekl | pochvalon bacz pan bog ÿ pogvapÿl sze sasze | do okna ÿ rzekl do czorek swoÿch Eÿa | dzatkÿ moÿe mÿle mÿeÿcze sze dobrze | (*143*) ÿusz czÿ pan bog wsechmogaczÿ na mÿe spomnjal | a ÿescze mÿe nÿeprzepamÿetal ÿ powÿedzal | ÿm one swa trudną nowÿne ÿako mv sza | dobrocz chzano sloscz oddacz ÿ alÿe placzÿcz. |

---

[1]) przysakl = przysiągł w oryg. *juravit.*

O przÿasnÿm zachovanÿv ktore czaszv | ÿednego czÿnÿl s panem bogÿem oczecz | svÿethÿ amandus cap. XXXII. |

Tÿch czasow czÿerpÿenÿa ÿego nÿetelko od | opczÿch alÿe tesz ÿ od domowÿch gdze mÿe | skal czÿerpÿal osoblÿvÿe gdÿ sluga vÿeczne | madrosczÿ amandus S. czaszem mglÿ ÿ chorÿ przÿ | sedl do ÿnfÿrmarÿe abÿ czalv swemv ma | lą wscesnocz vczÿnÿl a gdÿ oczecz S. sÿe | dzal sa stolem mÿlczacz vedlug swÿczaÿv sve | go bÿl od drugÿch naÿgrawan posmÿevanÿm | ÿ slovÿ rosmaÿthÿmÿ wsgardzonÿmÿ asze bÿl | chorszÿ nÿsz pÿerveÿ asze taką lutosczą bÿl | poruszon są nad sobą ÿsze lzÿ opfite szoczv | ÿego plÿnelÿ po oblÿczv ÿego ÿ vustha pospolv | szÿedzą ÿ spÿczÿm Mÿlczal oczecz S. amandus | a oczÿ swoÿe podnoszÿl wnÿeb do pana boga | ÿ mowÿl wsdÿchaÿacz czesko ach bosze aszas | nÿeraczÿs doszÿcz mÿecz na moÿe nedzÿ ÿ | vdraczenÿv ktore czÿerpÿe vednÿe ÿ v noczÿ | alÿe tesz ÿ ÿedza moÿa ÿ pÿcze przÿ stolÿe. | *(144)* Muszÿmÿ bÿcz smÿeszano przeczÿvnosczamÿ te | go szÿe czesto ÿ wÿelÿekrocz przÿdavalo | oÿczv svÿethemv. | Czaszv ÿednego wstawszÿ | od stola sasmuczonÿ nÿemogl sze dalÿe vtrzÿ | macz alÿe sedszÿ na swe mÿesce taÿemne | rzekl do pana boga Eÿa o namÿlszÿ bosze ! ÿ panÿe wsÿtkÿego swÿata bacz mÿlosczÿv ÿ | laskav kv mnÿe vbogemv czlowÿekevÿ Musze | dzÿs stobą rachunek czÿnÿcz, bo aczkolwÿek pa | nÿe nÿeÿestes nÿkomÿ nÿnacz powÿnovathÿ anj | nÿnacz opwÿasan a tho dlÿa wÿelkosczÿ panstva | tvego a wszakosz wedlug thvoÿe nÿesmÿerne | dobroczÿ. Racz dopusczÿcz serczv pelnemv sa | smuczenÿa ÿ opczaszenÿa, tobą sze otrzesvÿcz | ktore nÿema nÿkogo ÿnszego komv bÿ sze vska | rzÿlo anÿ tesz ma kto bÿ ÿe poczeszÿl, panÿe | nalaskawszÿ wsÿczko to przekladą na cze kto | rÿ wsÿczkÿe rzeczÿ są tÿlko vÿesz pravdzÿ | wÿe, ÿ wÿesz mÿlÿ panÿe od narodzenÿa ! szÿvotha mathkÿ moÿe laskave luthosczÿwe | sercze mÿalem po wsÿczkÿ dnÿ szÿvota mego | ktoregom kolwÿe czlowÿeka wÿdzal vesme | tkv abo w ÿakÿm vdraczenÿv mÿalem nad | kaszdÿ lutoscz serdeczną a nÿemoglem sluchacz | gdÿ komv przÿmavÿano voczÿ abo krom oczv ! anÿ sadne rzeczÿ ktorabÿ kogo opczaszÿla | Tego mÿ poswÿatczą wsÿtczÿ towarzÿsze | *(145)* moÿ ÿ sesnaÿą tho trudno ÿ lÿedwÿ kÿedÿ | o mnÿe bÿlo slÿsecz ÿszebÿch ÿa ktorego brata | abo ktorego czlovÿeka gorszÿm vczÿnÿl slovÿ | swÿmÿ anÿ thv prelathom alÿem wsÿczko | w lÿepsze obraczal ÿakom navÿecze mogl | a gdÿm nÿemogl naprawÿcz mÿlczalem abom | odsedl przecz ÿszebÿch nÿeslÿsal onego, kto | rÿm ludzom czescz przes omove bÿla nakaszona | bÿlem s wÿelkÿe luthosczÿ thÿm przÿchilnÿe | szÿ dlÿa thego ÿszebÿ szasze kv sveÿ tczÿ | ÿ slawÿe przÿslÿ. Ubogÿch ludzÿ a przÿaczol | bosÿch oczeczem bÿl weswan ÿch teszem bÿl | oszoblÿwÿm przÿaczelÿem ludzÿ smethnÿch ÿ | opczaszonÿch ktorzÿ do mnÿe przÿchodzÿlÿ na | lÿewdsÿ takową porade v mnÿe ÿsze ve | selÿ

ẏ dobrze poczeseneẏ odemnẏe odeslẏ | a bowẏem splaczlẏvẏmẏ plakalem a smeth | nẏmẏ smeczẏlem sze a nẏetẏlkom mẏal | lutoscz nad kasdẏm blẏsnẏm mogẏm alẏe tesz | ẏ nad swẏerzatkẏ nad ptaskẏ ẏ nad kasdẏm | stworzenẏm thwoẏm Mẏlẏ panẏe gdẏm slẏ | szal abo vẏdzal sasmuczenẏe ẏch abo vdra | czenẏe vẏdzal bolẏalo mẏe sercze ẏ proszẏ | lem czebẏe navẏszego pana ẏszebẏ ẏe wspo | mogl wsẏczko cso na swẏecze szẏvẏe nala | szlo laske ẏ lutocz vemnẏe a thẏ laskavj | (*146*) panẏe dopuczas nẏektore na mẏe o ktorẏch | S. pavel apostol powẏada a sowẏe ẏe fal | szẏvẏmẏ brathẏ ẏsze szẏlną okrutnoscz prze | cẏvko mnẏe mnoszą ẏako thẏ mẏloscẏvẏ | panẏe lẏepẏeẏ wẏes a thobẏe dosẏcz ẏawna | ẏest sloscz ẏch ach laskawẏ panẏe lutho | sczẏ mẏeẏ na thẏ krzẏwdẏ ẏ vczes mẏe są so | bą Gdẏs ẏusz oczecz S. Amandus dobrą chvj | lẏe sercze sve vcseszẏl ẏ ochlodzẏl w panẏe | bodze pothẏm sze vspokoẏl ẏ zasnal malo a | wtẏm saznẏenẏv mẏal takẏe osvẏeczenẏe od | boga rzekacz Rachunek thvoẏ dzeczẏnnẏ | ktorẏs czẏnẏl przedemną pochodzẏ stad ẏsze | nẏemas na wselknẏ czas pẏlnẏe bacznosczẏ na | slowa vczẏnkẏ ẏ obẏczaẏe czẏerpẏaczego cristu | sza wẏecz ẏsze ẏa bog thvoẏ nẏedosẏcz | mą ẏsesz tak laskawego lẏuthosczẏvego sercza | ẏescze vẏeczeẏ chce potobẏe, chce ẏsze gdẏ | slawẏ abo obẏczaẏmẏ bedzes naẏgrawan ẏ | przesladowan nẏetẏlko ẏszebẏ to czẏerpẏal alẏe | sze tesz są w sobẏe tak muszẏs nẏsẏcz (*sic*) ẏsze | bẏnẏesedl spacz alẏesbẏ pẏerveẏ sedl do prze | sladowczov swoẏch a ẏako navẏecze moszes ẏch | sburzone sercze vczẏsẏcz ẏ vspokoẏcz slowẏ | thvẏmẏ slothkẏmẏ ẏ obẏczaẏmẏ pokornẏmẏ abo | wẏem thakowa czẏcha pokora vesmẏecz mẏecz | s rekv nẏeprzẏaczẏelskẏch a vczẏnẏs ẏe mlge | *(147)* we sloscẏ ẏch patrzaẏ a bacz ẏsecz tho ẏesth | droga stara a doskonala ktoreẏ mẏelẏ Cristus | vczẏl swolẏenẏkov swoẏch gdẏ ẏm rzekl Oto | wasz szlẏe ẏako ovẏeczkẏ w posrodek wẏlkow | Sluga wẏeczne madrosczẏ oczecz S. amandus gdẏ sze | ocznal a xobẏe przẏsedl ta droga doskonala vẏ | dzala mv sze trudna a czesko mv bẏlo o tẏm mẏ- | slẏcz a ẏescze czese vẏdzalo mv sze tak czẏnẏcz | a wsakosz vdal sze w to dobrowolnẏe a po | czal sze w tẏm cwẏczẏcz ẏ tego sze vczẏcz. |

Pothẏm nẏedlugo przẏdalo sze ẏsze oẏcza S. | ẏal przesladowacz convẏersz slowẏ pẏsnẏmẏ | wsgardzonẏmẏ smẏlczal mv tego wsẏczkẏe | go czẏerplẏwẏe oczecz S. Mnẏmal ẏszebẏsze | thẏm dosẏcz wdzecznẏe panv bogv zaslugo | wal alẏe wewnatrz w serczv boskẏe napo | mẏnanẏm bẏl napomẏnąn ẏszebẏ sze ẏecze | pẏlnẏe ẏ wczesnẏe panẏ bogv szaszlugoval | Gdẏ ẏusz bẏlo wẏeczor a brath on konvẏerz | ẏadl w nẏemocznjczẏ sedl pokornẏe oczecz | swethẏ amandus ẏ stal v drzvẏ nẏemocznjcze | czekaẏacz bratha konwẏersza gdẏ | bẏ wẏsedl a gdẏ wẏsedl sluga boszẏ nathẏch | mẏast padl przet nogẏ ẏego ẏ rzkl glo | sem pokornẏm conwẏerszevẏ Eẏa mẏlẏ | *(148)* oẏcze cnothlẏwẏ vtczẏcẏe pana boga ve | mnẏe vbogẏm czlowẏecze a ẏeslẏm vasz sza | smvczẏl odpuscze mẏ dlẏa boga brat conwẏersz | stanowẏl sze vẏdzacz tho dzẏvẏl sze bardze | ẏ rzekl wẏelkẏm glo-

szem. Nẏestocze czo sa | dzẏwẏ czẏnẏcze[1]) wsakosesczc mẏ nẏgdẏ sza | dne przẏkroszẏ nẏeuczẏnẏlẏ anẏ sadnemv | brathv ẏą czẏ was czesko obraszẏl ẏ zasmu | czẏl slowẏ mẏmẏ szlosnẏmẏ ẏa vasz prosze | ẏseebẏscze mẏ odpusczẏcz raczẏlẏ a thakosz | sercze ẏego bẏlo vspokoẏone ẏ przẏsedl kv | pokoẏowẏ. Pothẏm drugẏego czaszu | gdẏ oczecz S. Amandus szẏedzal sa stolem w go | sczẏnẏm domv brath ẏeden slowẏ bardzo | szlosnẏmẏ powstal przeczẏwko oẏczv swẏe | themv amanduszewẏ oczecz S. cznot ẏ do | broczẏ pelnẏ obroczẏvszẏ sse gv onemv | brathv laskawẏe bardzo wdzecznẏe ẏ przẏ | asnẏe roszmẏal szẏe nan ẏakobẏ go wdzenẏm[2]) | klẏenothem daroval on brath dzẏvẏl sze za | mẏlknal szą w sobẏe ẏ takẏes zasze oblẏcze | swoẏe bardzo przẏasnẏe obroczẏl kv oẏczv a | mandusewẏ ten sze brath szą tho powẏadal | sedszẏ po obẏedze do mẏasta ẏ rzekl tagem | dzẏsza przẏ obẏedze czesko ẏest zasromoczon | ẏszem sze ẏecze nẏgdẏ tak bardzo nẏe sromal | gdẏm *(149)* przẏ stolẏe zedzal brathv amandusze | wẏ ẏalem przẏmawacz smẏelẏe slowẏ wsgar | dzonẏmẏ on slẏsacz tho oblẏcze swe bardzo | slotko kv mnẏe sklonẏl azem sze tego cze | sko zasromal ẏ zaczervẏenẏal dzẏwẏacz sze | takowe dobroczẏ przeczẏwko slosczẏ moẏe | a ta przẏkladnocz mamẏ zawdẏ na polẏepsze | nẏe mogẏe. |

ẏako oczecz S. Amandus od wẏelkẏego zmat | kv przẏsedl w czẏsnẏenẏe ẏ wdraczenẏe | szmẏerczẏ cap. XXXIII. |

Caszv ẏednego przes wẏelẏe noczẏ sdalo sze | oẏczv S. amaduszevẏ ẏakobẏ przes sen nẏe | czo w nẏm mowẏlo ten psalm o mecze pa | na naszego *deus deus meus respice in me* | a gdẏ sze snv oczuczẏl szlẏek sze bardzo | a ten psalm mowẏl na krzẏszv szvẏethẏm | wẏelkẏm vdraczenẏv ẏsze bẏl opusczon od | boga oẏcza ẏ od wsẏczkẏch pospolẏcze, baczacz | oczecz S. amandus takowe czeste napomẏnanẏe | przes sen gdẏ oczuczẏl za kasdą raszą slẏek | szẏe bardzo ẏ ẏal sze bacz ẏ naczal volacz | do pana Cristusza na krzẏs s placzem gorzkẏm | ẏ lzamẏ opfẏtẏmẏ movẏacz tẏ slowa O nẏe | stetẏsz panẏe moẏ ẏ bosze moẏ muszelẏa | lẏepag snowv s tobą vkrzẏszovanẏe czerpẏecz | *(150)* a wszakos panẏe moẏ laskawẏ racz vẏpelnẏcz | wolẏą thwoẏe we mnẏe vbogẏm czlowẏecze | na czescz czẏste nẏewẏnneẏ smẏerczẏ thvoẏe | telko racz bẏcz semną a vspomosz mẏe ẏszebẏch | wsẏtkẏ przeczẏwnosczẏ mogl swẏczesẏcz a | takosz pothẏm nẏedlugo przẏpadl nan krzẏs | czeskẏego czẏerpẏenẏa poczelẏ roscz ẏ | mnosẏcz sze oẏczv S. amanduszwẏ czo dzẏen tho | wẏetsze asze nakonẏecz bẏlẏ tako wẏelkẏe | ẏ czeskẏe ẏsze vbogẏe chore czalo ẏego tak | semglẏlẏ asze ẏusz do ostatnẏego skonczenẏa

---

[1]) Nẏestocze czo sa dzẏwẏ czẏnẏcze = *Papae quid miri jam facis.* Ojcze co ty czynisz dziwnego? = Nie jest (tak) ojcze co za dziwy czynicie. [2]) wdzenẏm = cennym.

zÿ | votha kv ktoremv sze ÿusz przÿblÿsal, bo czaszv | ÿednego gdÿ odsedl od pospolstva bracze swoÿeÿ | od wÿeczor sedl na swoÿ pokoÿ a takoscz wsÿcz | ka mocz ÿego od nÿego odeszla wszÿtek vstal | asze sze mv wÿdzalo ÿsze mÿal ÿusz vmrzecz | O mglawsÿ lÿeszal tako czÿcho ÿsze sze szadna szÿ | la w nÿm nÿeruszÿla dowÿedzal sze thego ÿe | den czlowÿek ÿego wÿernÿ serdecznÿ przÿa | czel ktorÿ ko przÿgladal tegosz tesz czlowÿeka | oczecz S. czeską trudnosczą ÿ vczÿerpÿenÿm | panv bogv bÿl posÿskal tensze przÿbÿeszal | *(151)* s wÿelką szalosczą ÿ gorzkosczą ÿ ÿal patrzÿcz | reką szÿvotha v serczv oÿcza S. ÿeslÿbÿ ÿe | cze szÿv bÿl alÿe ÿusz bÿlo ÿ sercze ÿ wsÿczko | vstalo ÿsze sze w nÿm nÿcz nÿeruszÿlo tak ÿa | ko w mar | lÿm czlowÿecze baczacz tho on dobrÿ | czlowÿek vpadl na szemÿe od sÿlne zalosczÿ | ÿ smetkv ÿ ÿal czesko plakacz ÿ zalobnÿe narze | kacz mowÿacz thÿ slowa O bosze wszechmogaczÿ | racz sze poszalowacz thego sercza slachetnego | ktore sercze czÿebÿe mÿeloszernÿ bosze przes | dlugÿ czas tak nabosnÿe w sobÿe noszÿlo lu | dzom smethnÿm mÿlosnÿe ÿ poczesnÿe przepo | wÿadalo slowÿ ÿ nauke pÿsma po wsÿczkÿe sze | mÿ roszerzalo ÿ roslawÿalo ÿako to sercze drogÿe | ÿusz teras teÿ noczÿ vstalo ÿ vczÿchlo. O ÿakosz | to sla nowÿna ÿsze sercze tak slachetne kto | re savsdÿ bÿlo boga pelne ÿusz ma gnÿcz a ÿsze | ÿescze dlusze tobÿe panÿe bosze na czecz na | chvale ÿ vÿelÿe lÿudzom na poczeche nÿema | bÿcz szÿwo a thakosz ten sze dobrÿ sÿn vÿer | nÿ oÿcza swego duchownego narzekaÿacz szalo | bnÿe ÿ s placzaczÿmÿ oczÿma schÿlal sze czesto | krocz do oÿcza S. Amandusza maczaÿacz sercza, vst ÿ rekv ÿego patrzaÿacz ÿeslÿbÿ ÿescze bÿl | szÿvÿ abo vmarlÿ a szadnÿ szej czlonÿek nje | ruszÿl bo lÿcze ÿego bÿlo blade poszolkle | *(152)* vsta ÿego sczernÿalÿe a wszÿtkÿ snamÿona szÿ | wotha bÿlÿ odeslÿ tak ÿsze bÿl ÿako czlovÿek | vmarlÿ ktorego ÿusz na marÿ wloszą a to trva | lo tak dlugo ÿakobÿ dobrą mÿlÿe mogl vdz | pokÿ oczecz S. amandus tak lÿeszal obumarlÿ | w ten czasz dusza ÿego plÿnala[1]) w bo dze ÿ w bo | stwÿe wÿdzacz pravdzÿvą ÿednoscz boską vÿe | czną bowÿem gdÿ bÿl poczal tako mglecz po | czal szÿe bÿl czeszÿcz bogÿem snÿm szÿe rosma | waÿacz szą w sobÿe ÿ naczal tako mowÿcz O | wÿeczna prawdo bosze wszechmogaczÿ glebokocz sa | dov thvoÿch ÿ dobroczÿ thvoÿe ÿest skrÿtha wszÿ | czkÿemv sthvorzenÿv otho sluga thvoÿ vbogÿ na | dzewą sze ÿsze ÿusz ÿest konÿecz zÿwotha mego [bomÿ tho vkasuÿe mocz ÿ zÿla moÿa odcmnÿe od | chodzacza ÿusz terasz na ostatecznÿm doskonczenÿv | zÿvota mego movÿe stobą wÿelmosnÿ panÿe kto | rego nÿgd krzÿcz [2]) anÿ sklamacz nÿemosze bovÿem tho | bÿe wsÿczkÿ rzeczÿ ÿawne są wszakosz thÿ tel | ko szą wÿesz ÿako ÿest mÿedzÿ mną a thobam | ÿako sze ktobÿe ma sercze moÿe a przeto szu | ką laskÿ thvoÿe wÿernÿ oÿcze nÿebÿeskÿ a ÿa | kom kolvÿe kÿedÿ vstapÿl od drogÿ pravdzÿve | ach bosze moÿ laskawÿ tego mÿ teras sal ÿ mą | sza tho skruche szewsÿcz-

[1]) plÿnala = rozpływała się. [2]) krzÿcz = oszukać *fallere potest.*

kẏego secza mego a | prosze cze ẏszebẏ moẏa nẏespravẏedlvẏoscz | raczẏl vspravẏedlẏwẏcz twoẏą krwẏ drogą | *(153)* nẏewẏnną wedluk laskẏ dobroczẏ tvoẏe a ve | dluk potrzebẏ moẏeẏ Vspomnẏ teras mẏlẏ pa | nẏe ẏszem ẏa thvoẏe naczẏstczą krevẏ nẏevẏn | ną po wszẏtkẏ dnẏ szẏvotha mego dostoẏnẏe | wẏsoko przechvalẏal ẏakom mogl nalẏepẏe teẏ | sze szadą ẏzebẏ przẏdoskonczenẏv zẏvotha me | go wsẏtkẏ grzechẏ moẏe omẏla Eẏa teras wasz | zadą ẏ prosze poklẏeknẏcze wsẏtczẏ swẏeczẏ | osoblẏvẏe laskawẏ mẏloszẏernẏ S. Mẏkolaẏv podnẏe | scze wsgore recze wasze a pomoscze mẏ pana pro- | sẏcz o dobre sczeszne dokonanẏe zivotha mego | ach naczẏstsza slachethna lutosczẏva madko maria | podaẏ mẏ dzẏsza recze thvoẏe laskave a teẏ go | dzẏnẏ ostatecznеẏ zẏvotha mego przẏmẏ dusze | moẏe slaskẏ thvoẏe w obrone thvoẏe bosz thẏ mẏla | panno telko sama sercza mego poczecha ẏ vesze | lẏe ach panẏ laskava ẏ mathko moẏa sathẏm oczecz | S. Amandus rzekl on wẏersz ktorẏ pan krẏstus | mowẏl gdẏ na krzẏszv svẏethẏm vmẏeral *In* | *manus tuas domine commendo spiritum meum.* Vlaskave | recze thvoẏe panẏe polẏeczą teẏ noczẏ dusze | moẏe Eẏa mẏlẏ angelẏ wspamẏetaẏcze ẏsze | sze sercze moẏe smẏalo gdẏm vasz telko szlẏ | szal mẏenẏacz powsẏtkẏ dnẏ zẏvota mego | O ẏakosz cze wẏ mnẏe czesto w moẏch zalosczach | ẏ smątkach krothochvẏlẏe ẏ veselẏe nẏebẏeskẏe | *(154)* czẏnẏlẏ ẏ czestoscze mẏe od nẏeprzẏaczol strzeglẏ | Eẏa o slachetnẏ dochowẏe ẏusz czẏ teras przẏcho | dzẏ na mẏe ostatecznẏ vczysk potrzebuẏe wspomo | szenẏa. O ẏusz terasz wspomogaẏcze opronẏcze | mẏe ot srogẏe okruthne oblẏcznosczẏ nẏe | przẏaczol slẏch | duchov O panẏe nẏebẏeskẏ chva | lẏe czẏebẏe ẏ dzẏekuẏe thobẏe ẏszes mẏ przj | skonanẏv mogẏm raczẏl dacz rosum ẏ vsnanẏe a | ẏusz schodze s tego swẏatha wẏerze supelneẏ | czalẏe krzesczẏanskẏe krom wselknego watpje | nẏa ẏ krom wselknego strachv a pravdzẏvje | odpusczą wsẏtkẏm tẏm ktorzẏ mẏe kẏedẏ sma | czẏlẏ ẏakosz thẏ panẏe moẏ odpusczẏl na krzẏszv thẏm | ktorzẏ cze sabẏalẏ. O panẏe bosze moẏ laskavj | thvoẏe czalo nasvẏetcze ktorem dzẏsza vemsze przj | ẏal aczem horẏ bẏl Nẏechaẏ mẏ bedze zaczẏcze | lẏem ẏ prowadzẏczelẏem asze przet boskẏe oblj | cze thvoẏe. Ostateczna prosbẏa ktorą thobẏe | mẏlẏ panẏe czẏnẏe przed skonanẏm moym Slache | tnẏ panẏe nẏebẏeskẏ prosze za wsẏtkẏ mẏle dza | tkẏ moẏe duchowne ktore sze osoblẏvą vẏeczno | sczą kv mnẏe obroczẏlẏ na thẏm nedznẏm swje | cze! O Mẏloszernẏ bosze ẏakosz thẏ na ostatecz | nẏm szesczv svjatha thego thvoẏe mẏelc swolje | nẏkẏ swemv oẏczv nẏebẏeskẏemv wẏerneẏ mẏ | losczẏ polẏeczẏl w teẏ sze mẏlosczẏ nẏechaẏ | dzẏs thobẏe odemnẏe bedą polẏeczonẏ ẏszebẏ | *(155)* ẏch raczẏl bronẏcz ẏ strecz a svẏete dokon | czenẏe szẏvotha ẏm dacz ẏusz terasz bẏerze od | wroczenẏe szẏve od wsẏczkẏego stworzenẏa | a przẏvraczą sze kv wẏernemv bogv sthvorzẏ | czelovẏ memv kv pẏerszemv poczathkv vẏeczne | go sbavẏenẏa od :toregom posedl. Gdẏ sze tak | vẏelẏe są w sobẏe smẏlosczẏvẏm pa- ıem rosma | vẏal ẏ ẏesceẏ vẏeczeẏ nẏs napẏsano vstal wsẏ | tek

szą w sobÿe ÿ vpadl w taką wÿelką mglosca | o ktoreÿ powÿadano teras ÿsze ÿ on szą ÿ tesz | wsÿczÿ mnÿemalÿ abÿ ÿusz mÿal vmrzecz | Pothÿ oczecz S. amandus przÿsedł sasze xobÿe a | sercze smarle poczeło sasze oszÿvÿacz a czlonkj | chore poczelÿ mocz bracz tak ÿsze wszÿtek kv | szÿvothv sasze przÿsedl ÿako pÿerveÿ s laskÿ boszej. |

yako czlovÿek czÿrpÿaczÿ svoÿe czÿerpÿe | nÿe ma obraczacz panv bogv na czecz na chva | le ÿ ÿego svÿeteÿ mÿloscÿ ofÿarovacz cap. XXXIIII. |

Cÿerpÿaczÿ sluga boszÿ Amandus svÿethÿ bedacz | w takeÿ dlugÿe valcze przerzeczoneÿ naczal | sobÿe gleboko rosmÿslacz skrÿthe dzÿvÿ bosze | ktore w tÿm obaczal czaszv ÿednego obroczÿl | sze kv panv bogv oczecz S. s nabosnÿm wsdÿcha | nÿm ÿ movÿl do pana boga. Ach slachetnÿ pa | nÿe thÿ moÿe czÿerpÿenÿa są s wÿerschv | na veÿrzenÿe ÿako ostre czernÿe ktore | *(156)* przes czalo ÿ kosczÿ przenÿka przesto cze prosze | laskavÿ panÿe racz tho dacz ÿszebÿch s czernÿa | bolÿesczÿ wÿsedl owocz slotkÿ naukÿ dobreÿ | poszÿteczne ÿszebÿszmÿ vbodzÿ vdraczenÿ ludze | thÿm czÿerplÿvÿe czÿerpÿelÿ a kv boskÿeÿ chva | lÿe nasze czÿerpÿenÿe obraczacz ÿ ofÿarovacz vmje | lÿ Gdÿ tego oczÿecz S. Amandus przes dlugÿ czasz | od pana boga zadal naposnÿe. Stalo sze czaszv ÿedne- | go ÿze bÿl zachvicon ÿ rzeczono ÿemv vkasacz z wj | soką slachetnocz szÿvotha ÿego ÿ vkasacz ÿako czlo | wÿek czÿrpÿaczÿ mnÿema polÿeczacz ÿ ofÿarovacz: | czÿerpÿenÿe swoÿe. A od tego slotkÿego przemo | wÿenÿa ÿ slow bardzo laskawÿch rosplÿnela sze du | sza ÿego w czelÿe asze vstalÿ wsÿtkÿ smÿslÿ ÿego | czala a sokvÿthe pelnosczÿ sercza ÿego roszesrzÿ | lÿ szÿe szadze dusze ÿego po wsÿczkÿe szeroko | sczÿ swÿatha ÿ tesz nÿeba dzÿekuÿacz panv bogv | serdeczną gleboką zapalÿoną zadzą ÿ rzekl: | O panÿe ÿeslÿm czÿe kÿedÿ chvalÿl nÿepÿlnÿe | we wsÿtkÿm stworzenÿv thvoÿm ktore ną do | brocz ÿ roskosz thvoÿa vkasuÿe Eÿa ÿusz teras | weselÿe musze wÿskoczÿcz nowÿm skokÿem sercza | mego ÿ nÿepospolÿthą chvalą ktoreÿem przettÿm | nÿgdÿ nÿeusnal a terasz mÿ dano snacz v czerpÿe | nÿv memv a przesto sewsÿtkÿego grunthv | sercza mego zadą ÿszebÿ wsÿtkÿ zalosczÿ ÿ czjer | pÿenÿa ktorem kÿedÿ czÿerpÿal ÿ wsÿczkÿch | ludzÿ po wsÿczkÿm swÿecze sercz bolÿesczÿ | *(157)* ÿ serdeczne szalosczÿ vsÿtkÿch ran bolÿenÿe | vsÿtkÿch chorop czÿerpÿenÿe vsÿtkÿch sercz vdra | czonÿch satroskanÿch smethne wsdÿchanÿe vsÿtkÿch | oczv placzaczÿch lzÿ vsÿtkÿch ludzÿ podeptanÿch | vnÿszonÿch wsgardzenÿe vszÿkÿch nedznÿch wdov | ÿ szÿeroth nÿedostatek ÿ krzÿvdÿ. Tesz vsÿtkÿch | ludzÿ vbogÿch glot ÿ nedzą czÿrpyaczÿch s czÿeskÿe | sranÿenÿe ÿ suche pragnÿenÿe vszÿtke krevj | przelaną meczenÿkov swÿethÿch vsÿtkÿe weso | le ÿ quÿthna cze ÿ mlodosczÿ wolÿe lamanÿe ÿ pod | danÿe wsÿtkÿch przÿaczo bosÿch vczÿnkÿ bolÿe | sne ÿ vdraczenÿa czal ÿch ÿ wsÿtkÿ ÿawne |

ÿ taÿemne bolÿesczÿ ÿ przeczÿwnosczÿ ktorem | ÿa abo ktorÿ czlowÿek czÿerpÿaczÿ vdraczonÿ kjedÿ czÿerpÿal w sczelÿe na serczv na ÿmÿenÿv na teÿ w prÿaczÿelÿech [1]) czokolvÿe ktorÿ czlowÿek kÿe | dÿ czÿerpÿal abo czÿerpÿecz ma asze do sadne | go dnÿa tho wsÿtko bosze oÿcze nÿebÿeskÿ nje | chaÿ bedze na czecz na chvale wÿeczną tobÿe ÿ | sÿnowÿ thvemv ÿedÿnemv czerpÿaczemv pa ¦ nv naszemv ÿesv Cristowÿ ÿ duchv swÿetemv | od vÿekov na wÿekj nÿeskonczone Amen. |

O panÿe ÿa sluga thvoÿ vbogÿ zadą dzÿsza ¦ ÿszebÿch bÿl vÿernÿm opÿekunem wsÿtkÿch lu | dzÿ vdraczonÿch czÿerpÿaczÿch ktorzÿ nÿeu | mÿeÿą czÿerplÿwą wczecznoszcą tego kv chvalje | *(158)* bosze przÿwÿecz ÿ ÿemv ofÿarowacz ÿszebÿch ÿa | thobÿe ÿch bolÿesne czÿerpÿenÿe mÿasto ÿch sa | mÿch chvalÿebnÿe wczecznÿe ofÿarowal wÿakjm | kolvÿek obÿczaÿv czÿerpÿelÿ a ÿusz teras tho | wsÿtko w ÿch persunÿe mÿasto ÿch wczecnÿe | ofÿarnÿe bosze oÿcze sÿnowÿ thvemv namÿlsze | mv vczÿrpÿaczemv ÿszebÿ vÿecznÿe stego bÿl | tczon ÿ chvalÿon a wsÿczÿ ludze czÿrpÿaczÿ | ÿszebÿ stego poczeche mÿelÿ wÿeczną ktorzÿ są | ÿescze na thÿm salosnÿm nedznÿm padolÿe abo na | onÿm swÿecze pod moczą boszą O wÿ wsÿczÿ | se mną czÿerpÿaczÿ ludze mowÿ oczecz S. amandus | mÿeÿcze bacznoscz w slad na mÿe czo wą povÿem | Mÿ czlonkÿ vbogÿe mamÿ szÿe weselÿcz ÿ czje | szÿcz s naszeÿ napoczesnÿesze glowÿ to ÿest s na- | mÿlszego sÿna boga oÿcza nÿebÿeskÿego pana | naszego Jesv Cristha ÿsze on pÿerveÿ nÿsesmÿ | vczÿerpÿelÿ czÿrpÿal sa nas a dlÿa nas na thÿm | swÿecze bedacz zadnego dnÿa dobrego nÿemÿal | Baczÿe gdÿbÿ w rodzaÿv vbogÿm bÿl thÿlko ÿe | den s nÿch czlovÿek bogathÿ tedÿ wszÿstek rod | weselÿl bÿ sze s nÿego. O glowo napoczesnÿej | sza nasza nasz czlonkov thvoÿch panÿe Jesv Cri | ste nÿeracz opuszczacz bacz ną laskav ÿ mÿloscjv | a gdze ną nÿebedze dostawalo praveÿ czÿerplj | wosczÿ w nasÿch przeczÿvnosczach semglosczÿ na | sze czlovÿeczeÿ to racz napelnÿcz ÿ zaplaczÿcz | *(159)* bogv oÿczv dostatkÿem opfithe czÿerplÿvosczÿ | thvoÿe pamÿetaÿ panÿe luthosczÿwÿ ÿszes ra | czÿl przÿcz kv wspomoszenÿv ÿednemu sludze | thvemv ktorÿ bedacz wÿelkÿch a w tru | dnÿch przeczÿvnosczach chczal swatpÿcz alÿes thÿ | mÿloszernÿ panÿe rzekl iemv meÿ szÿe dobrze | a mÿeÿ paczncz na mÿe ogladaÿ mÿe ÿszeczem | ÿa bÿl slachetnÿ bogathÿ a stalem szÿe vbogÿm | bÿlem roskosnÿm a stalem szÿe neczmÿm bÿlem sze | vzÿczkÿch rodzaÿov naurodnÿeÿszÿ a wsakoszem | bÿl pelen bolÿesczÿ ÿ vdraczenÿa a przeslo | mÿ sludzÿ vÿernÿ pana nÿebÿeskÿego | rzÿcerze nÿerospaczaÿmÿ Mÿ nasladowczÿ dostoÿ | nego vprzedzÿczela naszego mÿeÿmÿ sze dobrze | w mÿlÿm bodze a czÿrpmÿ radzÿ bovÿem czÿer | pÿenÿe ÿest rzecz dobra a duszÿ posÿteczna | abÿ wÿetszÿ poszÿtek nÿebÿl telko ten isze ÿm | vÿeczeÿ czÿerpÿmÿ thÿm wÿecze swÿerczadlv | naÿasnÿeÿ szemv panv kristusowÿ przes naslado | wanÿe podobnÿ bedzemÿ de-

[1]) na teÿ w prÿaczÿelÿech = na tej (ziemi) od przyjaciół.

dyby doszycz vyelye | dobrego wydzymy sze to w pravey pravdze | by tesz pan bog yednako chczal placzycz czyrpja | czym yako y nyeczyerpyaczym na onym svye | cze dedy wsdy yednak myelybysmy radzy | przyacz czyerpyenye a tho dlya podobyenstva | bo myloscz rada szye przyrownaua y podobna | czyny temv kogo myluye y przymyla sze yako mosze | *(160)* Eya o slachetni panye y ktorą smyalosczą smje | my thego podyacz yszebysmy naszym czyrpyenym | tobye podobny byly o czyerpyenye nasze yakosz | czyerpyenyv boskyemv bardzo nyepodobne o pa | nye thys są pravdzyve czyrpyenye ktorysz | sadne przyczyny sawynyenya kv czyerpyenju | nyedal O nyestetysz y ktory yest taky ktoriby | sze s tego mogl przebuczacz[1]) yszebytv czyerpyenyv | przesladowanyv sadne przyczyny nyedal bovyem | acz czlovyek tag rzeczy nyevynyen o ktorą czier | py a wsakosz w czym ynszym panv sawynyl | dlya czego yest godzen yszeby na thym swyecze | pokutoval A przesto my ludze czyerpyaczj stanye | my vsytczy okolo seroko a czebye vyernego mje | losnyka postawymy w posrodek myedzy sze a vsit | ky nasze syly y wysuszone szyly rosrzerzym s wyel | kye szadzy serdeczney kv tobye studnyczy szyvej | nasz ochladzayacze Patrzaymy wyelkyego dzyvu ysze | szyemya ktora sze nabardze od suchoszczy pada | ta nawyecey przymuye wsze navalnego desczv | plynyenye tako my tesz myly panye ludze grzesny mgly y vlomny ymesmy sze vyeczey thobje | zawynyly thym sze wyetczej ktobye czysnemy | serczem sranyonym skruszonym chczac czjebje | wszye przyacz a czebye w sobje samknacz yakosz | thy myly panye są rzekl kto ma myloscz ten | tesz mye wa szaloscz a przesto yusz panye laski | zadamy krvyą plynaczey s ran thvoych bycz | omyczy a wsytkych slosczj nyevynny a stego | *(161)* panye Jesv nyechaj thobye bedze s nasz czescz | y chvala yszebysmy te laske od czepye otrzyma | ly bowyem w tey przemosnoczy bedą slagodzone | wsytky nyerownosczy Oczecz svyethy Amandus | gdy dokonczyl rosmovy s mylosczjvym panem vstal | a wdzecznye podzekowal panv bogv s lasky yego | naswyetsze. finis. |

yako szye pan Cristus vkasal w podobyen | stwye angyola Seraphina oyczv S. amandusze | wy a vczyl go czyerpyecz. cap. XXXV. [2]) |

Czasv yednego sluga wyeczne madrosczj pana Je | sv crista oczecz swyety Amandus obroczyl szje | soszoblywym wyelkym naboszenstwem kv panv | bogv y proszyl yego swjetey mylosczy yszebj | go nauczyl czyerpyecz czyerplywye a wtym | vkasal sze mv pan Cristus na krzyszv vkryszo | wany w podobyensthvje anyola Seraphina kto | ry myal secz szkrydl dwyema szkrdloma przj | kryl glowe a drugymy dwjema nogy a trze | czymy dwyema latal. Na dwv

---

[1]) przebuczacz = *gloriari* = przechwalać. [2]) Ten rozdział u Suriusa i Diepenbrocha jest dopiero pod liczbą XLVI. pag. 607 i 116.

szkrydlv nyssych | v nog stalo napyszano, przymy czerpyenye prze | czywnosczy dobrowolnye. A na dwv szkry | dlyech poszrenych ktorymy latal stalo napy | sane. Nosz przeczyvnosczy czjerplywe. Na szkrj | dlyech wyszych v glowy stalo napysane vcz sze | czyerpyecz wedlug wyobraszonego Cristusza | czyerpyaczego. |

(162) To wydzenye oczecz S. amandus powyedzal ye | dne personye swyetey ktora byla czlowyekyem | boskym swyethym Na tho oyczv S. odpovyedzala | rzekacz Myly oycze wyetcze tho zapravde ysecz | wą lyepak nowe czyeskye przeczywnosczj sam | sgotowany kv czyerpyenyv od boga wsechmoga | czego. Pytal yey ktoreby tho byly przeczjvnosczj | Odpowyedzala czorka swyetha bedze cze podnysze | ny na prelastwo tho wą sprawyą nyeprzyaczelye ! waszy dlya tego yszeby was thym slusznye mo | gly trapycz przeczywnosczamy swemy y nadol sru | czycz czo by bylo swyetsym ponyszenym waszym | a tego zadayą czy ktorzy wą nyeprzyayą a prze | sto vstanovcze sze na czyerplyvocz yako wą yesth | vkasano wpodobyenstwye anyola Seraphina. | Slysacz tho oczecz swyethy Amandus naczal czesko | wsdychacz do pana boga a oczekowal s wyelkym | smetkyem onego novego przyslego wychrv y po | wyetrza nyedobrego przeczywnego. A takze go | to pothym potkalo wprawdze yako mv persuna | svyetha powyadala. Przydalo sze thych sze cza | sov ysze bracza w tim konwencze gdze oczyecz | swyethy amandus myeskal ysze czyerpyely wyel | ky glod bo vysze nysly czale trzy latha ysze | ym szadne yalmusny nyedano any chlyeba | any wyna. Wydzacz bracza tak wyelką dro | gocz vradzyly tho myedzy sobą ysze wszdj | oyczv swyetemv ludze byly zklonny aby y | wybraly za przeora aczkolwyek wszysczy tho | *(163)* wyedzely ysze mv tho bylo bardzo przeczywno y | wyelcze czesko bo wyedzal oczecz S. amandus | ysze mv przes ten vrzad nowe czyerpyenye | myalo bycz gothowe Gdy yusz oczecz svyethy | amandus sdopusczenya boszego a s woly y swy | branya braczey wsytkye ostal przeorem tegos | dnya pyerwsego roskazal swonycz na kapytule | tamo ym vczynyl boskye napomynanye w ktorym | tesz ktemv ye napomynal yszeby oycza svyete | go domynyka s wyelkym naboszenstwem na po | mocz wsywaly ktory swoye wsytkye braczey | obyeczal gdyby go w ktoreykolvyek potrzebye | wsywaly ysze ym chcze przycz kv wspomoszenjv | w tey sze kapytulye szlysacz tho dwa bracza | yego nyeprzyaczelye syedly podlye szebye | oba y yely sobą szeptacz mowyacz oyczv szvyete | mv wyelkym wsgardzenym y posmyevanym vey | yakosz tho zalony czlowyek yest then przeor kasze | ną naszego poszyvyenya v boga szukacz Mnyema ysze | by ną bog nyebo myal othvorzycz a ną yescz y pycz | s nyeba poslacz gdy tho yeden wymovyl rzekl dru | gy nyethylko on są yest szalyony alye y mysmy | wsyczy poszalyely yszesmy go sobye za przeora wszely | wyedzacz yest nyeumyeyethny w czesnych rzeczach | a tylko chodzy vyvraczayacz oczy w nyebo a thakosz | mv nawsdaly wyelye wsgardzonego poszadzanya | y posmyevanya. |

(164) Nasayutrz poranv oczecz S. Amandus roskazal mszą | spyvacz o oyczv S. dominicv yszeby ye pan bog przes | yego

przÿczÿnÿenÿe raczÿl opatrzÿcz. A gdÿ oczecz S. | amandus stal w korze w samÿslÿenÿv przÿsedl forthnj | ÿ zawolal go ÿszebÿ wÿsedl do ÿednego kanonÿ | ka bogathego ktory thesz przet thÿm zavdÿ bÿl | dobrÿm osoblÿwÿm przÿaczelÿem oÿczv S. amandusze | wÿ ÿ rzekl mv on kanonÿk mÿlÿ oÿcze szal mÿ | tego bowÿemescze nÿeumÿethnÿ w thych czesnych | sprawach, dzys theÿ noczÿ mÿalem napomÿnanÿe od | pana boga ÿszebÿch wasz wspomagal ÿ przÿnÿoslem | wą ÿusz pÿecz grzÿvÿen na poczatek a prosze vasz | dovÿerzaÿcze panv bogv nÿeopusczÿcz vasz oczecz | S. amandus bardzo wdzeczen onÿch pÿenÿedzÿ podze | kowawszÿ panv bogv nathÿchmÿast dal nakupycz chle | ba ÿ wÿna a takosz oÿcza S. Amandusza pan bog wspoma | gal ÿ oczecz S. dominik pokÿ bÿl przeorem wsÿt | kÿ dobrze opatrzÿl ÿ ÿescze zaplaczÿl czo sze ÿnszÿ | bÿlÿ zadluszÿlÿ a nÿemÿelÿ czÿm zaplaczÿcz. |

Then sze kanonÿk rosnyemogl sze a lÿeszacz na szmjer | telne posczelÿ wÿelkÿe zadustwa czÿnÿl [1]) na wÿe | lÿe mÿescz slugą boszÿm gdze laske ÿ sklonnocz mjal | pothÿm poszlal sobÿe po oÿcza amandusza przeora | ÿ polÿeczyl mv wÿelye slothÿch ÿszebÿ ÿe rodzelÿl | mÿedzÿ slugÿ bosze gdze bÿ wÿedzal nalÿepÿe abj | poszÿlal thakÿe ktorzÿbÿ vdraczenÿm zÿvotha mocz | swoÿe strawÿly. Oczecz S. amandus bardzo szje | tego | *(165)* nÿerad podÿal bowÿemsze bal ÿszebÿ s tego ÿaka | przeczÿvnoscz naÿ nÿeprzÿsla ÿakosz sze tak stalo na | konÿecz tak bÿl bardzo proszon ÿsze sze thego podÿal | ÿ ÿedzÿl po rosmaÿthÿch stronach rosdavaÿacz gdze | vÿedzal ÿego duszÿ naposzÿtecznÿe ÿako mv bÿl obje | czal a to wsÿtko czÿnyl pod dobrÿm swÿadestwem | ÿ tesz zasze s wÿrachovanÿm przed pralathÿ szvemÿ | ÿednak ÿ o ten mÿloszernÿ vczÿnek oczecz S. amandus | wÿelÿe vczjerpÿal bowÿem tensze kanonÿk ostavil | po szobÿe sÿna taÿemnego nÿevrodnego ten sze potra | wÿwszÿ marnÿe czo mv kanonÿk ostawÿl ÿal | sze thych rzeczÿ ktore mv bÿlÿ skodne ÿ napÿe | ral sze o nÿch pyenÿedzÿ v oÿcza S. amandusza | ktore ÿusz bÿl rosdal przebog a gdy ÿch nÿemogl | dostacz odpowÿedzal sludze boszemv ÿ roskazal do | nÿego przÿ wÿelkÿe przÿszedze gdze by nalasl ÿsze | bÿ go zabÿcz chczal tego nÿebespecznego glovnego | nÿeprzÿaczelstwa nÿdt nÿemogl zÿednacz acz sze | na tho nÿektorzÿ czesto pokuszalÿ nÿeÿnacze ÿeno | chczal oÿcza S. mocznÿe zabÿcz dlÿa onÿch pÿenÿe | dzÿ a takosz sluga boszÿ czÿerpyal wÿelky vczÿsk | y nÿeprzespÿeczńocz przesz dlugÿ czas a nyesmÿal | wichodzycz boÿacz mordestva ktorego on slosnyk chcal | nad nÿm dokasacz czesto oczecz swÿethÿ oczÿ sveÿ | w nÿebo podnoszyl do pana boga mowyacz bosze | wszechmogaczj ÿakasz tho zalosna zmÿercz chczesz | na mÿe dopusczÿcz. |

(166) Vdraczenÿe oÿcza S. bÿlo dlya tego thÿm wÿecz | sze ÿsze wyedzal ysz w ÿednÿm mÿescze thÿch | sze czasov zabith bÿlo bratha ÿednego badzo | dobrego vtczÿvego zakonv ÿch okruthn

---

[1]) wÿelkÿe zadustwa czÿnÿl = *largissimas legavit eleemosinas.*

smyer | czą tesz dlya takowe przyczyny baczacz oczecz S. yaze | nyemyal ktoby go obronyl od onego zmyalego okru | thnego mlodzencza vczekl zye do navyszego pana | boga ten sze go roswyasal sthych czeskosczy yaze | onemv slemv mlodzenczovy pan bog vkreczyl zj | votha yego mocznego mlodego y wszyal go przes | smyercz swyatha tego a wsak sze kv thym smet | kom przyely drugye smethky czeskye y gorskye na | oycza S. amandusa. Byl yeden klaster w ktorym | myeszayaczym then sze kanonyk wyelye byl dal | przes oycza swyethego amandusa ony na thym nye | chcely myecz dosyez czo ym dal alye wyelką nye | przyasnyą nagarnely oycza S. amandusa pomawya | yacz go yszeby ym nyewsyczkych pyenyedzj vydal | a oto czesko żąlosnye byl przesladowan oczecz S. amandus | poszyvano go przet prava duchowne y swyeczkye | y roslawyaly tho onym po ynszych zemyach ya | koby sze ym w thym przewrothnye zavynyl y | musyl oczecz S. Amandus wyelkye lekosczy y po | nyszenya za thy rzeczy wsacz od ludzy v ktorych | przet oczyma boskymy nyevynyen byl a tak gdj | troche nowyna tha o nym vczyehla sza sze drudzj | poczely y wsyczko snawyaly przes vyelye lath | (*167*) asze oczecz S. myal doszyez pokuthy ktorey nye | szsluszyl w tym sze czasze vkasala szye oyczv S. amanduszevy dusza tegosz kanonyka vmarlego a | myal na szobye czudne odzenye zelyone a po o | nym odzenyv bylo pelno czervonych rosz y powje | dzal oyczv S. amanduszevy yaze sze dobrze myal | na onym swyecze y proszyl oycza S. on vmarly | kanonyk yszeby czyerplyvye czyerpyal tho wjel | kye przesprawye ktoremv strony yego zadavano | powyedayacz mv ysze mv tho pan bog czhaczal | zaplaczycz wsycko chvalye wyeczne oczecz S. aman | dus pytal kanonyka czo by znamyonovalo yego | czudne odzenye Rzekl kanonyk rosze czervo | ne w odzenyv zelonym yest czy wasze czyerpje | nye czjerplywe thymeszcze mye przyodzely a | pan bog chce vasz zatho przyodzacz są sobam | y odzenym vyeczne nyesmyertelnosczy. |

yako pan bog otrzeswya y poszylyenye da | wa na thym swyecze ludzem przeczyvnosczy | cyrpyaczym capitulum XXXVI. |

Czaszv yednego vzdyen weszoly wyelkonoczny sluga | wyeczne madrosczy oczecz S. amandus byl bardzo we | sol w mylym bodze a wedlug swyczayv swego syadl | yszeby zasnal a odpoczyval y yal zabye myslyez za | dayacz tego od pana boga yszeby mogl wyedzecz czo | za ochlode bedą myecz na thym swyecze ludze | (*168*) czyerpyaczy rosmaythe przeczywnosczy od pana boga czym | ye otrzeswy thy ktorzy dlya nyogo czyrpyą a gdy sze | vspokoyl rzeczono mv tako od pana boga. Nyechay sze | weselyą wyelką radosczą wsyczy dobrovolnye czyer | pyaczy ludze bowyem ych czyerplywoscz pansko opficze | ma bycz zaplaczona a yako thv na thym swyecze szą | wye-

lẏom ludzom ktorzẏ ẏch zaluẏą lutoscz ẏ zatroska | nẏe tako sze zasze wẏelẏe ludzẏ bedze radovacz ẏ | weselẏcz w panẏe bodze szẏch chvalẏebne dostoẏne chva | lẏ ẏ tczẏ wẏeczne ẏ tczẏ wẏeczne [1]) w nẏebẏe bowẏem | semną zamẏeralẏ we smethkach ẏsze mną tesz sasze | wesolo smarthvẏ wstaną troẏakẏmẏ darẏ obdarze | ẏe osobnẏe ktore darẏ są tako drogẏe ẏze ẏch njgd | zaplaczẏcz nẏemosze. Napẏerwszẏ dar ẏest czẏ ten | ẏsze ẏm dą taką wẏelmosnocz ẏ swolẏenstvo w nẏe | bẏe ẏ tesz na szemẏ ẏsze wszẏczko czo bedam | chczecz | ẏ czo pomẏslą wsẏtko sze stanẏe. Drugẏ dar ẏsze | ẏm dam moẏ boskẏ pokoẏ ktorego anẏ anẏol anẏ szlẏ | duch anẏ czlowẏek anẏ zadne stworzenẏe ẏm od | ẏacz nẏemosze. Trzeczẏ dar s prawdzẏwe przẏasnẏ da | ruẏe ẏm ẏsze ẏe za ẏch czẏerplẏweẏ dlẏa mẏloscz | moẏe czẏerpẏenẏe przẏasnẏe wczeczne vczaluẏe ẏ | zerdeczne mẏlẏe oplapẏe tako ẏaze ẏa znẏmẏ a onẏ | zemną tak sze zlaczą ẏsze ẏedna rzecz se mną bedą | na wẏekẏ w nẏeskonczone mẏloscz a sa tho ẏsze w tẏm | czaszie nẏespokonẏm swẏatha thego teẏ przerze | czoneẏ poczechẏ ẏ roskoszẏ przes dlugi czas abo | lẏesnẏm serczem oczekawaẏą daẏe ẏm nẏeẏaką | malą czastke teẏ slotkosczẏ zakuszẏcz ktoreẏ na vje | kẏ poszẏwacz maẏą w nẏebẏe takẏemv kasdemv | *(169)* [2]) czẏrpẏaczemv dlẏa mnẏe nathẏm szwẏeczẏe tak vẏelẏe thẏ | slothkosczẏ vdzẏelam vedlug mosnosczẏ ẏego iednemv mnẏ | drugẏemv vẏeczẏ iako ctorẏ vẏelẏe w thẏm czyelye szmẏer | telnem znoszẏcz moze. Sluga bozẏ Amandus szwẏethẏ | slyschacz takv veszolv vczẏesnv nowẏne vradowal | szẏe barzo a gdẏ przẏsedl szam xobẏe szwyelkẏego | veszelẏa skoczẏl y tako szẏe szerdecznẏe roszmẏal a glosz | povszythkẏ kaplyczy slyszec belo y rzekl ochotnye szam | w sobẏe o kto czyrpyal terasz vystamp a skarsz mẏ szẏe | tego mv ia powyem szam o· szobye y vymavyam szye stego | y sze mẏ szẏe thak vydzẏ yssem nygdẏ nycz nẏeczyerpyal | na thym szwẏeczẏe anẏ vyem therasz czo czyerpyenye | yesth, vyem theras czo ẏesth roskosz a veszyelẏe otho | yest my dana vẏelmosznoscz ẏ wszysthko zwolyenstwo | czego vyelye szercz bladzuczycz zaszlẏch vplyeczonẏch | stradacz muschą y czo chcza vyeczẏ ẏ czego my nye | dostaẏe gdy wszythko mam czo chcza Potym oczẏecz | swyethẏ amandus wszystek rosum szwoẏ obroczẏl | kv vẏecznẏ prawdzye pana Cristuszewẏ ẏ rzekl | O vyeczna prawdo panẏe Jesv christe naucz mye iesczẏ | dowodm roszumẏecz by skrythe rzeczy ctoryszmy theras | dal sznacz iako vyelye roszum moẏ moze sznoszẏcz bo | vyem tha prawdo vẏelẏe lẏudzẏem zaslyepyonem nẏe | vyadoma yesth vthem go nauczẏl pan christus rzekacz | Obacz czlowyek ktory szye wyczwẏczel ẏ ktemv szye | przẏvẏod ẏsze szam szẏebẏe y wszystkye rzeczẏ opu | sczywszẏ panv bogv szẏe poddal na wszysthkye wolyą | yego swethą aczkovyek takowẏch lẏudzy slachetnẏch | nẏevẏelẏe ẏesth A wsakosz ctorzy szą thaczẏ thedy | wszẏthkye ych smyslẏ ẏ szercze w boga vlyepyono ẏ | wpoyono ẏesth a sze thesz czaschem samy

---

[1]) tak w rękopisie. [2]) odtąd str. 169 pisał inny pisarz.

o szobye nẏcz | (*170*) nẏewẏedzam telko samẏ szobẏe ẏ wszẏtkẏe rzecj | obraczaẏą kv pẏerwszemv poczatkv od ktorego po | szlẏ tho ẏest kv bogv wszechmogaczemv ktorẏ ẏe | stvorzẏl ẏ drogą krwẏą swą odkupẏl a sthego | dedẏ takẏe wẏelkẏe kochanẏe ẏ spodobanẏe maẏą | we wszelkne koszde rzeczẏ ktorą pan bog czinẏ | ẏakobẏ ẏmt tho pan bog na volẏą dal a ẏsh vo | lẏą wczẏnẏl a w tẏm sze obẏczaẏv zakuszą | ẏ skostuẏą tv oneẏ wẏelmosznoczẏ ẏ zwolẏen | stwa ktore ẏ pan bog sgothowal bẏ wẏem takẏm | ludzom sluszẏ nẏebo ẏ zemẏa a wszẏtko stworze | nẏe ẏest ẏm posluszno a w tẏm sze bardzo kochaẏą | ẏsze koszde stworzenẏe bosze tho czẏnẏ czo czẏnẏcz | ma na czo ẏe pan bog stworzẏl a thaczy ludze nẏe | vczuẏą zerdeczne bolẏesczẏ w szadneẏ rzeczẏ czjer | pẏaczeẏ a tocz ẏest przet oczẏma mẏma taka bo | lẏescz serdeczna o ktoreẏ theras powẏedą Gdẏ | w mẏslẏe kto wolẏą ma ẏszebẏ onego nẏeczẏerpẏal | a ma pẏlnocz ẏszebẏ thego czo naẏ dopusczą ẏszebẏ czer | pẏal Taczẏ ludze ktorzẏ nẏechczą czẏerpẏecz vczuẏą | bolẏecz resdeczną alẏe ẏm skodna a wẏetszẏ pol ma | ẏą ẏ wẏecze ẏe vczyska nẏslẏ ẏnsze a tho dla wjel | kẏe pẏesczothẏ ẏ wlasneẏ mẏelosczj czala swego tha | kẏe rzeczẏ nẏe maẏą mẏescza w przẏaczolach moẏch | bo stoẏą mocznẏ nẏeporuszonẏ zadnẏm wẏatrem | przeczẏwnosczẏ spuczaẏacz tho wsẏczko na wolẏą moẏe | a stakoweẏ potdanosczẏ bedą tak naszẏczenẏ ẏako | wẏelẏe podobno ẏest kv snoszenẏv w tẏm snẏer- | telnẏm czelẏe takoẏsze ẏch weselẏe bedze | (*171*) stale ẏ vstawẏczne ẏ zupelne we wsẏczkẏch rzeczach | bowẏem w boskẏm mẏlowanjv rosplẏwa sze sercze ẏch | a tak zadna bolẏescz anẏ zmątek nẏema mẏescza | w nẏch telko pokoẏ a weszelẏe telko sze o the smeczą | gdẏ sze w sczẏm malo zawẏnẏą abo sgreszą o czo | kasdẏ | czlowẏek slusnẏe sze zmączẏcz ma a ẏm kto wẏeczej | grzechov czẏnẏ thẏm wẏeczeẏ sze odalẏa od thego | blogoszlawẏensthva a ẏako sze wẏeczeẏ grzechov wja | rnẏesz są sze swẏczesasz a panv bogv sze wolẏam | ẏego potdawasz tako ẏszecz szalosczz nẏeẏest zalosczą | a czẏerpẏenẏe bolẏesczą w tẏm wsitkẏm masz pokoẏ a | tho dlẏa pana pokoẏv wẏecznego dedẏ wprawdze dobrze | stobą bedze ktemv przẏdzes przes straczenẏe wlaszej | sweẏ wolẏ bo thaczẏ ludze bedą wnatrz napomẏnanẏ | ẏ na tho przẏpadzonẏ od boga ẏsze wstawẏczne pragną | wolẏe boszeẏ ẏ sprawẏedlẏwosczẏ ẏego a wolẏa boska | tako ẏm smakuẏe ẏ lẏubẏ ẏsze tesz wsẏtko czokol | wẏe pan bog nanẏe dopusczẏ wszẏtko ẏm tho mẏlo ta | ko ẏsze tesz nẏcz ẏnszego nẏechczą anẏ zadaẏą ẏedno | tho czo pan bog chce po nẏch a wszakosz nẏemamẏ tak | szobẏe tego roszumẏecz ẏsze bẏszmẏ sze panv bogv | nẏemẏelẏ modlẏcz ẏ ẏego swẏetcẏ mẏelosczj proszẏcz | bowẏem tho ẏest wolẏa boza ẏsze chce bẏcz proszon tel | ko tho sobẏe tak rosumẏemẏ jszebẏsmẏ sze wolẏej | boske nẏespreczẏwẏalẏ a nad wolẏą ẏego nẏcz nẏeza | dalẏ anẏ proszẏlẏ alẏe zą nẏektorzj ludze tak nẏe | rostropnẏ ẏsze mowẏą a czo wẏedzecz ẏeslẏ to wo | lẏa boska albo nẏe. Obacz ẏsecz bog ẏest navẏsze | (*172*) dobro ktoremv kasda rzecz ẏest oblẏcznejsza | ẏ blẏsza nẏslẏ zama sobẏe a nad

wolyą pana nasze | go nyebyeskyego zadna rzecz nyemosze sze stacz any | mosze trwacz yednego okyem mgnenya a przesto czy | muszą myecz wyelką bolyescz czaszv przeczywnosczj abo | przesladowanya ktorzy sze szavdy wolye boszey spreczj | wyayą a swey woly własney radzyby nasladowa | ly taczy ludze mayą pokoy taky yako w pje | klye, bowyem zawdy zą we smetkv a w gryszenyv. | A czy ludze ktorzy sze wolye y boszey poddaly mayą | w sobye pana boga y pokoy przet oczyma swyma na | wszelkny czasz tak w rzeczach przeczywnych yako | y wdzecznych bowyem w nych myeska bog pokoyv kto | ry tho wsytko w nych spravya, bes ktorego nycz do | brego nyemoszem vczynycz yakosz thakyemv wey | rzenye srogye mosze czesko bycz ktorzy na boga wglad | mayą boga nalyesly sobye za przyaczelya wolyey | bosze poszynayą a dlya myłosczj yego sweysze voly | wlasney odrzekly a yako yasnym slotkym poczeszenym | y nyebyeską roskoszą pan bog skrycze weszelya y wtrzj | mawa przyaczelye swoye czyerpyacze na thym swyecze | taczy ludze doskonaly zą yakoby zawsdy byly w nyebje | czo sze ym kolvyek stanye czo kolwye pan bog czjny | we wsytkym stworzenyv swoym wszycko ym tho przj | dze kv nalyepszemv a thakesz thakyemv czlowye | kowy ktory dobrze vmye czyerpyecz bedze mv czecz | zaplaczono thv na thym swyecze bowyem za zyvotha | dostapy pokoyv y weselya we wsytkych rzeczach | a po tey praczy swyatha tego dostapy pokoyv | (*173*) wyecznego zywotha y chvaly krolyestva nyebyeskyego. |

Poczyna sze wtora czescz pyerwsych xayk | o czorcze dochowne oycza svyetego amandusza | capitulum XXXVII. |

filia confide. Była yedna czorka duchowna zlugy | wyeczney madrosczy S. Amandusza zakonv była oycza | S. domynyka w klastorze zamknyonym w myecze ko | szycze [1]) ymye ye było Helsbyetha [2]). Tha wyodla zvyethj | zyvoth zewnartrz a wewnatrz w serczv była vmyslv | anyelskyego. Nawroczenye yey ktore wsela kv panv | bogv serczem y duszą było tako moczne ysze ye odmj | sly odpadly wsytkye rzeczj prosne swjatha tego dlya | ktorych sze wyelye ludzy zamyeskawa we spawye | nyv swoym wszytka ye pylnoscz o thym była ysze zav | szdy stala o taką nauke duchowną przes ktorą by | mogla bycz nauczona zywotha sbawyennego doskona | lego tego wszytką zadzą pragnela wszytko rada py | sala gdze kolwye takye nauky mogla dostacz ktora | ye y ynsze ludze kv panv bogv czagnela y kv cznothą | zwyethym. Tha czorka swyetha czynyla yako pcolka | mnoszna poszyteczna ktora s rosmaythych czudnych qwjat | kow

[1]) Surius miejsca nie oznacza. Diepenbroch pisze *Kloster zu Tosse. Thösz bei Winterthur in der Schweiz.* [2]) Surius i Diepenbroch dodają nazwisko Staglin.

słotkoscz mÿodv sbÿera ÿ namÿescze przÿnoszÿ Vthim | klastorze w ktorÿm mÿeskala bÿla mÿedzÿ wszÿtkÿmÿ | szostraÿmy ÿako swÿerczadlo wszÿkÿch cznot aczkolvÿek | bÿla chorego a mglego czala wszakosz xjegÿ dobre nÿe | malc szpÿsala o szostrach smarlÿch swÿetÿch ÿako. cznotlÿwje | blogoszlawÿonÿ swoÿ zÿwot wÿodlÿ w sakonÿe zwjethim | *(174)* a ÿako wÿelkÿe dzÿwÿ pan bog przes nÿe sprawÿal | czo bardzo pobudza ludze serdeczne kv panv bogv | Thasz blogoslawÿona czorka Helsbÿetha wszela wja | domoscz o sludze wÿeczne madroscz ÿ oÿczv S. ama | dusze kv ktorego zÿwota ÿ tesz naukÿ nasladowa | nÿv bÿla napomÿnana s wÿelkym naboszenstwem od pa | na boga. Tha czorka dobra skricze wÿpÿthala obÿcza | ÿ ÿ poczatek zÿwota ÿego srogÿego vdraczonego | ktorÿ wÿodl kv panv bogv a wÿszlÿszawszÿ tho s ÿe | go vst wszÿtko napÿszala pothaÿemnÿe czo kolwÿe | o oÿczv swÿethÿm amadusze od poczatkv asze do | konçza ÿest napÿsano w tÿch tho xÿegach. tesz na poczat | kv zÿwota ÿeÿ kv panv bogv bÿla zmÿslow wÿsokÿch | madrÿch o bosthwÿe o wszÿtkÿch rzeczach s nÿczego wczj | nÿenÿv o oposczenÿv same szÿebÿe ÿ wszÿtkÿch rze | czÿ. Tha nauka dobra bÿla w nÿe telko potrzebowala | lÿepsego wÿrosumÿenÿa. Pÿsala do oÿcza swoÿego ducho | wnego amadusza swÿethego bÿ ÿe raczÿl przÿcz kv | wspomoszenÿv a nawÿescz ÿą na droge prawą pro | szÿla go ÿszebÿ navke grubą opusczÿl a ÿszebÿ ÿeÿ | nÿeczo pÿsal o wÿsokÿch smÿslÿech. Sluga boszÿ od | pÿsal ÿe na to thÿmÿ slowÿ. Corko dobra ÿeszlÿ mje | pÿtasz o wÿsokÿch rzeczach telko na podzÿwovanÿe | ÿszebÿ wÿedzala ÿ vmÿala dobrze mowÿcz o rzeczach | glebokÿch duchownÿch na to cze bardzo rÿchlo od pra | wÿe slowÿ krotkÿmÿ s ktorÿch sze nyeporaduÿesz | Nÿezegaÿ rosumem takÿch rzeczÿ bowÿem bÿ mogla | przÿcz w pad wskodlÿwÿ. Prawe sbawÿenÿe nÿe | zalÿezÿc w slowÿech okasanÿch alÿecz zalÿeszÿ | *(175)* w czÿnkach dobrÿch Opuscz wÿsokÿe pÿtanÿe a pÿ | taÿ sze pothÿm czo na cze zalÿeszÿ vÿdzÿs mÿ sze szo | stro ÿescze bÿcz mlodą a nÿewÿczwÿczoną a przesto tho | bÿe ÿ thwoÿm thobÿe podobnÿm napotrzebnÿe wÿ | dzecz o poczatkv ÿakÿ poczatek ÿest zÿwotha ktorÿ | wÿedze do chwalÿ wÿeczneÿ, pÿtaÿsze o zÿwocze | wÿecznÿm ÿakobÿ go oszegnacz mogla. Pÿtaÿsze o do | brÿch przÿkladach swÿethÿch ÿako ten a ten swjethj | przÿaczÿel boszÿ czwÿczÿl sze napÿerweÿ w szÿwo | cze pana Cristuszowÿm vstawÿcznÿe rosmÿslaÿacz ÿego | naszwÿeczą gorszką meke czo vstawÿczne poczÿer | pÿelÿ dlÿa pana boga ÿako sze tesz wnatrz ÿ zewnatrz | rzadzylÿ ÿako ÿe pan bog xobÿe czagnal ÿeslÿ przes | slotkoscz abo twardoscz ÿakÿmÿ rzeczamÿ czlowÿek | poczÿnaÿaczÿ bedze pobudzon kv blÿsze drodze kv | zÿwothv wyecznemv aczkolwÿek pan bog ÿest tako | wszechmocznÿ ÿszebÿ tho wszÿtko mogl dacz czlowje | kowÿ w oką mgnÿenÿv alÿe tego nÿeraczÿ vczÿ | nÿcz chce ÿszebÿ czlowÿek tego dostapÿl czeską | walką rÿczerską a praczam. | Corka duchowna Amandusza S. odpÿszala mv zasze | tako: zadza moÿa nÿepragnÿe slow madrÿch alÿe | pragnÿe zÿwotha zwÿetego a the wolÿą mą ÿsze | bÿch to wszÿtko wÿpelnÿla

pẏlnẏe bẏ mẏ tesz nacze | szeẏ bẏlo nẏechaẏ bedze czo chce bẏ wsztko opusczẏcz | czẏerpẏecz abo vmrzecz czo bẏ mẏe telko kv dro | dze nablẏsze przẏwẏescz moglo to wszẏtko muszẏ bẏcz | wẏpelnẏono nẏewatpẏcze mẏlẏ oẏcze w moẏm | (*176*) mglẏm przẏrodzenẏv czokolwẏek roskaszecze czẏnẏcz | czo naturze czẏesko to wsẏczko spomoczą boszẏe szj | lẏ szmẏem wẏpelnẏcz pocznẏcze od stopnẏa navẏszego | a nauczaẏcze mẏe czo dalẏe wẏeczeẏ ẏako ẏest obj | czaẏ zaczka malego vczẏcz thẏch rzeczẏ ktore zalẏe | zą kv dzeczẏnstwv ẏego a tak go dlugo czo wjeczej | tho dalẏe nauczaẏą asze pothẏm szą bedze mẏstrzem | oneẏ naukẏ, ẏedne prosbẏe mą do wasz w ktorej pro | sze bẏscze mẏe wẏsluchalẏ dlẏa boga ẏsze bẏch od | was nẏethẏlko bẏla nauczona alẏe tesz ẏszebẏch bẏ | la ẏ poszẏlona we wselkneẏ przeczẏwnosczẏ ktorabẏ | na mẏe przẏsla Oczecz S. amandus pẏtal czorkẏ swej | duchowneẏ ktorabẏ bẏla prosba ẏeẏ rzekla oẏcze | laskawẏ slẏchalą powẏadaẏacz ẏsze ptaszek zlachet | nẏ pelliką [1]) takẏego luthosczẏwego przẏrodzenẏa | ẏest ẏsze są wsze kąsza a s mẏlosczẏ vrodzoneẏ | dzatkẏ sweẏ mlode wlaszną krwẏą seṛcza swe | go karmẏ ẏ ozẏwẏa, ach mẏelẏ oẏcze prosze wasz | ẏsze bẏscze tesz tẏm obẏczaẏem mnẏe nedznemv | dzeczeczv swemv vczẏnẏlẏ a mnẏe karmẏlẏ du | chowną waszą nauką dobrą a mnẏe naprzẏklad | o szobẏe nẏeczo powẏedzelẏ bowẏem ẏm wẏeczeẏ | vszlẏsze ẏszescze sze o cznothẏ czesko praczowalẏ thẏm | wdzeczneẏ ẏ przẏemnẏeẏ bedze moẏe zadlẏweẏ | duszẏ. Sluga boszẏ Amandus S. odpẏsal ẏe zasze ta | ko czorko mẏla vkasuẏesz mẏ nakrotsze smẏslẏ | wẏelkẏe ktoreszes sobẏe wsela ẏ wẏbrala s naukẏ | slotkẏe mẏstrza s. etharda ẏsze ẏako sluszno ẏest | suptelnẏe tho sobẏe roszkladasz a ẏestem stego wjel | kẏm zadzẏwowanẏv ẏsze u mẏstrza tak wẏszo | (*177*) kẏego trunkv szlachetnego ẏego naukẏ tak sze bar | dzo pragnaczą vkasuẏesz zadaẏacz odemnẏe malego | nẏskẏego slugẏ boszego trunkv grubego naukẏ moẏe | abo przẏkladv alẏe gdẏ sze prawẏe rosmẏslẏe naẏ | duẏe w tobẏe wẏelką chcẏwoscz boskẏe naukẏ s czego | sze w mẏlẏm bodze weszelẏe ẏsze tako zadlẏwẏe | pytasz ẏakẏ ẏest poczatek pẏrwszẏ zẏvotha pewne | go doskonalego abo przes ktorą praczą mogl bẏ czlo | wẏek napẏerweẏ ktemv przẏdz. |

O pẏerwszẏm poczatkv czlowẏeka poczẏna | ẏaczego capitulum XXXVIII. |

Sluga boszẏ Amandus S. Rzekl czorcze przerzeczo | neẏ Poczatek zẏwotha ludzẏ zwẏethẏch ẏestczẏ nẏe | ẏednakẏ ẏeden tak drugẏ ẏnak a wszakosz o poczat | kv po ktorẏm sze pẏtasz, Powẏem czẏ czorko mẏla | wẏem czlowẏeka ẏednego w panẏe cristusze napẏer | wszẏm poczatkv zẏwota swego kv mẏelemv bogv wj | prosznẏl naprzot zamnẏenẏe swoẏe przes spqwjecz | czalą zupelną wszẏko pẏlnoscz na tho obroczẏl ẏsze | bẏ sze dostatecznẏe wszẏtkov

---

[1]) pelikan.

wÿstepov swoÿch dovo | dnÿe wÿspowÿadal spowÿednÿkowÿ rostropnemv tak | ÿszebÿ od spowÿednÿka ktorÿ zedzÿ na mÿesczv boszÿm | odsedl oczÿsczonÿ abÿ mv wszÿczkÿ ÿego grzechj | odpusczonÿ bÿlÿ ÿako zwÿeteÿ mariÿe magdalÿenje | gdÿ skruszonÿm serczem a splaczaczÿmÿ oczÿma panv | Cristuszewÿ nogÿ vmÿla a grzechom swoÿm wsÿcz | kÿm odpusczenÿe wsela, a ten czÿ mÿla czorko bÿl | poczatek kv panv bogv tego czlowÿeka. |

Czorka dobra wszela zobÿe ten przÿklad bardzo | *(178)* kmÿslÿ mÿslacz o thÿm w serczv ÿakobÿ temv doszÿcz vczj | nÿla ÿ wpadlo tho w ÿe zadzą ÿszebÿsze ÿe kv spo | wÿedzÿ sluchanÿv nalÿepÿe godzÿl sluga wÿeczne madroscz̈ÿ Amandus S. a tesz dla thego ÿszebÿ przes spo | wÿecz czorka ÿego duchowna bÿla ÿ ÿzebÿ mv thÿm | lÿepÿe wÿernosczÿ boskÿe zalÿeczona bÿla a wsakosz | bÿla taka przÿczÿna ÿsze ÿe spowÿecz nÿe mogla sze | stacz slowÿ vstnÿe przes to wszela przet sze wszÿckÿ | dnÿ szÿwotha swego acz zÿwot ÿe wprawdze che | dogÿ a czÿstÿ bÿl ÿednak w czÿm sze zawÿnÿla szmÿ | slosczÿ swoÿe tho wszÿcko napÿsala na thablÿcze wjel | ką woskową ÿ poslala ÿą dobrze zaknÿoną oÿczv | S. amaduszevÿ proszacz go ÿszebÿ ÿe raczÿl dacz ro | sgrzeszenÿe wszÿtkÿch ÿch grzechov Oczecz S. amandus | gdÿ przetczÿl one tablÿcze na konczv thablÿcze bÿlo | tak napisano Moÿ ocze laskawÿ oto ÿa grzesnÿ czlovjek | teras padam przet nogÿ wasze prosacz vas pokornÿe | ÿszebÿscze mÿe waszÿm wÿernÿm serczem zasze przj | wroczÿlÿ serczv boskÿemv ÿszebÿch dzeczeczem wa | szÿm bÿla weswana na thÿm swÿecze ÿ tesz na onÿm | nawÿekÿ Oczecz S. slÿsacz tak naboszną wÿarę | czorkÿ sweÿ duchowneÿ poruszon bÿl serczem ÿsze sze | wszÿstek obroczÿl kv panv bogv ÿ rzekl o mÿlo | szernÿ bosze ÿ czo ÿa szluga thwoÿ na tho mą odpowje | dzecz ÿ mą ÿą odepchnacz od szebÿe panÿe tego | bÿch ÿ pÿeskowÿ vczÿnÿcz nÿe mogl bÿch tesz bÿl tak | nÿelutosczÿwÿ yszebych to vdzalal dedy by tho | panÿe moÿ thobÿe nÿedobrze przÿstalo bowÿem otho | szuka bogastwa panskÿego wzludze ÿego. |

Eÿa zlachethnÿ panÿe ÿusz teras ÿ sznÿą padą | przet cznothlÿve nogÿ thwoÿe sczodrÿ bosze | *(179)* a prosze czebÿe zanÿą ÿszebÿą wÿsluchacź raczÿl | nÿechaÿ tho otrzÿma wedluk dobre wÿarÿ szvoÿe | ÿ tesz wedlug nadzeÿe ÿeÿ zerdeczne bo oto panje | wola za namÿ pamÿetaÿ ÿakesz laske vkazal oneÿ | pogancze o ktoreÿ ewągÿelÿa powÿada ach czodre | sercze boskÿe weÿrzÿ na gruntowną scodroscz | twoÿe otho ną serdecznÿe wÿelÿe poszęptano abj | tesz bÿlo ÿ ÿescze wÿeczeÿ dedÿ wÿerze ÿszebÿ odpu | sczÿl O sczodra dobrosczÿ boska obrocz oczÿ twoÿe lÿu | thosczÿwe cv nÿe racz rzeknacz ÿedno ÿedine slow | ko do nÿe poczesne rzeknÿ ÿeÿ mÿelÿ panÿe thj | slowa *Confide filia fides tua te salvam fecit* wÿara | thvoÿa sbawÿoną czebÿe vczÿnÿla ÿuszem ÿa panÿe | vczÿnÿl tho czo na mÿe zalÿeszalo ÿszem ÿe dal | rosgrzeszenÿe wszÿtkÿch ÿeÿ grzechov racz thÿ panje | dokonacz a to ÿe dacz czego rada. Thÿm sze poslem | oczecz S. amandus odpÿszal ÿe zasze thÿmÿ slowÿ cze | gosz

zadala od boga przes sluge ẏego tosz otrzẏmala | a wẏecz to ẏszecz mẏ tho pẏerweẏ dano snacz od pa | na boga tego zarankv nẏszlẏ tho poselstwo przẏslo | Oczecz swẏethẏ po dokonczenẏv modlẏthv swoẏch | szadl na stolek na vspokoẏenẏe swoẏe a gdẏ sze tro | che vczẏszẏl w smẏslẏech swoẏch zewnatrnẏch mẏal | wẏelẏe wẏdzenẏa o boskẏch rzeczach osoblẏwẏe ẏako | pan bog nature anẏelską roszlẏcznẏe postanowẏl wje | czẏm weselẏv a ẏako bog kosdemv osoblẏwą wla | snocz wedlug vrzedv osoblẏwego dal ẏsze tego spẏl | nosczą patrzẏ czo mv pan bog polẏeczẏl a gdẏ oczecz | S. amandus przes dobrą chvẏlẏe mẏal nẏebẏeską | krotochvilẏe s mlodzenczẏ anẏelskẏmẏ a wszẏtek | *(180)* bẏl pelen weszelẏa od dzẏwow opfitẏch ktore dusza | ẏego vczula a wtẏm sze wẏdzenẏv gdẏ tak zẏe | dzal mẏedzẏ dworzanẏ nẏebẏeskẏmẏ annẏolẏ swje | thẏmẏ wẏdzal ẏsze tha przerzeczona czorka przj | sla ẏ stanela przet nẏm a swẏelkẏm naboszenstwem | pokleknela prze denẏ ẏ sklonẏla oblẏcze swoẏe | prosto na sercze ẏego a tako oblẏczẏm poloszonẏm | na serczv ẏego lyezala dobrą dlugą chvẏlẏe asze na | nẏe angelẏ swẏeczẏ patrzelẏ ktorzẏ okolo amandusza | S. stalẏ a oczecz S. dzẏwowal sze smẏalosczẏ ẏeẏ a | wszakosz ẏsze tak nabosne a pokorne obẏczaẏe kte | mv mẏala doswolẏl ẏeẏ tego lutosczẏwẏe a czo ẏe | za laske bog oczecz vczẏnẏl pokẏ na onẏm vdraczonjm | serczv sklonẏona lẏezala to sama bardzo dobrze wje | dzala bo wẏdzal oczecz S. gdẏ ze podnẏosla po do | breẏ chwẏlẏ tedẏ ẏe oblẏcze bẏlo tak weszoleẏ po | stawẏ ẏakobẏ czsodrą laske od boga wszela tak ẏsze | tho ẏasznẏe po nẏe kosdẏ mogl posnacz ẏsze ẏe pan | bog osobną laske vczẏnẏl a ẏescze czẏnẏcz chce ka | sdemv dlẏa sercza amandusza S. ktore sercze bo | ga nadewsẏczko mẏlowalo ẏ dlẏa ẏego swyeteẏ | mẏlosczẏ wẏelẏe czẏerpẏalo tako ẏsze pan bog bedze | stego pochvalẏon a czlowẏek poczeszon. |

drugẏ przẏklath o drugẏe czorcze duchovneẏ | oẏcza Swẏetego Amadusza [1]). |

Rownẏm obẏczaẏem stalo sze ẏedne pannẏe kto | ra bẏla slachetna boska perszuna ta mẏeskala na | ẏednẏm samkv ẏmẏe ẏe bẏlo anna a wszystek zẏ | woth ẏeẏ bẏl sczere czẏerpẏenẏe przes the naboszną | *(181)* persune szprawẏal pan bog swoẏe wẏelke dzẏwẏ od | ẏe mlodosczẏ asze do sznẏerczẏ ẏe tha panna nẏslẏ | posnala oẏcza S. amandusza a nẏszlẏ o nẏm czo slẏsza | la czaszv ẏednego gdẏ bẏla zachvẏczona w naboszen | stwẏe swoẏm wẏdzala ẏako w nẏebẏe swẏeczẏ | pana boga chwalẏą patrzacz na oblẏcznosc ẏego swje | thą ẏ przẏstapẏla do swẏetego Jana ẏeẏ mẏele | go apostola kv ktoremv osobnẏe przẏansz ẏ laske mẏa | la proszacz go ẏszebẏ ẏe spowẏedzẏ sluchal ẏan svje | thẏ bardzo laskawẏe rzekl

---

[1]) Intytulacyi tėj niema ani u Suriusa ani u Diepenbrocha.

yey damczy czorko mye | la dobrego spowyednyka myasto szebye ktoremusz | pan bog wszytke mocz dal nad tobą ten sze cze be | dze vmyal dobrze czeszycz w twoym czyerpyenyv | czeskym a rosmaythym Slysacz tho Anna yela sze | pothym pytacz ktoryby tho byl gdzeby byl abo | yakoby mv dzano w thym wsytkym byla nanczo | na od Jana swyethego dzekowala stego panv bo | gv a nathychmyast nazay-utrz rano pospyezyla sze | ysze przysla do thego klastora yako od pana boga | bylo opyawyono y pytala sze po nym. Oczecz svyethj | Amandus przysedl do nye do forty y pytal yey | czo za potrzebe do nyego myala zadala go yzeby | ye zpowyedzy szluchal a gdy sze mv spowyedala | oczecz S. slysacz poselstwo bosze, rosprawyl yą | yako nalyepye roszumyal, tesz czorka S. powja | dala mv pothym ysze czaszv yednego gdy byla | zachwyczona wydzala bardzo czudne drzewo ro | szane okraszone y wszytko przykryte roszamy | czervonymy a na wyerzchv tego drzewa vka | salo sze dzeczatko pan Jesus mayaczy na glowye swej | (*182*) wyanek s rosey czerwoney a podthym sze drze | wem wydzala oycza S. amandusza szedzaczego a | dzeczatko namylsze pan Jesus wyelye rosz s drze | wa oplamalo y rzuczalo po yedney na oycza Svyetego | Amandusza tako ysze byl wszytek po odzenyv pelen | rosz asze pothym ono dzeczatko tak wyelye roszey | czerwoney nan rzuczalo ysze pothym wszedy yą | potrzeszon y przykryt byl Vidzacz tho panna Anna | pytala dzeczatka czo by sze znamyonowaly te ro | sze ktorey rzuczalo na amandusza S. rzeklo dze- | cze roskosney Jesus rosmaytoscz rosz ktorymym ną | rzuczal snamyonuye rosmaytoscz czyerpyenya kto | rym go nadarzą czo wszyczko ma wszdeczne ode | mnye przyacz a czyerplywye czyerpyecz dlya | myloszczy moyey. |

O pyerwszych obrasziech y naukach czlowye | ka poczynayaczego a yakye pomnoszenye yego | ma bycz s rostroptnosczy a szrotkyem capitulum XXXIX. |

Poczatek zywotha oycza S. Amandusza kv myele | mv bogv byl czy taky ysze sze naprzot oczysczyl | przes dostateczną czalą spowyecz pothym sobye v | myslyl vczynycz trzy kreszy abo zamyerzenya | a krom tych myescz gdze kolwye yndze byl myal | sze wyelkye ostrosnosczy duchowney pyerwszy kresz | oycza S. Amandusza byl czy yego cella, drugy kresz | yego kaplycza, trzeczy kres byl czy kor a tak gdy | na thym ktorym myesczv byl wydzalo mv sze ysze | byl w dobrey przespyecznosczy. Cwarthy kresz byl | czy wszystek klastor krom forthy bowyem gdj | (*183*) byl weswan do forthy paczyl ysze potrzebowal opa | trzosczy a gdy wysedl stych myescz ktore sobye za | myerzyl wydzalo mv sze ysze byl yako swyerzatko lye | snye ktore zyamy wyszlo a lowczy zewszat ogarnyo | no w ten czas potrzebuye chytre opatrzosczy tesz na | poczatkv oczecz S. Amandus obral zobye myescze ta | yemne kaplycze kv nabozenstwv swemv

dlÿa obra | sow ktoreÿ w nÿeÿ bÿlÿ a osoblÿwÿe ÿescze bedacz w mlo | dosczÿ swoÿe dal sobÿe namalÿowacz na pargamÿ | nÿe wÿeczną madroscz pana Jesv Crista ÿako nÿe | bo ÿ zÿemÿe w moczÿ swoÿe ma a ÿako czudno | seczą swoÿą ÿ mÿelą wdzeczną przÿaszną posta | wą swoÿą przewÿsza wsÿczkÿ czudnosczÿ stwo | rzenÿa wsÿczkÿego a dlÿa thego oczecz S. Amandus | obral zobÿe wÿeczną madroscz pana Jesv Crista | za mÿłosnÿcze swoÿe wÿeczną ÿescze w mlodosczj | swoÿe ten sze czudnÿ obras gdÿ sedl albo ÿechal | do skolÿ noszÿl zobą a zawsdÿ ÿ w czellÿ przet sobą | stawÿal na okno ÿ poglÿadal naÿ przÿasnÿe s wjel | ką zerdeczną zadzą a gdÿ doma bÿl chowal | ÿ w kaplÿczÿ s wÿelkÿm naboszenstwem chcemÿ lÿ | tesz wÿedzecz ktore ÿescze drugÿe ÿego obraszj | bÿlÿ wedluk ÿego naboszenstwa tedÿ moszem oba | czÿcz ÿsze bÿlÿ namalÿowanÿ przes ÿego roska | sanÿe obraszÿ oÿczow swÿethÿch pustelnÿkow | ÿ sÿch naukamÿ ÿako ÿch thv czescz napÿsano | Stoÿ na sczenÿe w kaplÿczÿ. Pustelnÿk oczecz S. Ar | semus pÿtal czaszv ÿednego anÿola boszego czo | bÿ czÿnÿcz mÿal ÿszebÿ bÿl sbawÿon odpowÿedzal | *(184)* Angÿol rzekacz vczÿekaÿ mÿlcz a bandz v pokoÿv Pothim | czaszhv ÿednego gdÿ oczÿecz S. Amandus bÿl zachwi | ozon Angÿol szvÿethÿ ial mv czczycz xÿegÿ pustelnikow | swyethich thimÿ slowy Poczathek wszÿsthkyego sbavÿe | nÿa yesth czÿ zachowacz szye w pokoÿu a w sgodzye Theo | dorus opath powÿeda yse w czÿsthosczy szÿe zachovacz | vyethschy kunsth iesth nÿslÿ vykladv pyszma naucze | nÿe Opath Moyses mowÿ Sÿecz wthwoÿ cellÿ a ta czÿe | vszysthych rzeczÿ sbawyennych nauczy Jan opath powÿe | da Mey schÿe zewnathrz vczÿchosczÿ A vewnathrz | zachowaÿ wczysthosczÿ Tenze dalÿ powyeda. Ryba | przesz vodÿ Mnych przesz klastora oboya rzecz yesth | wathla a nyethrwala Antonÿ pustelnik szwyathÿ | powyeda Draczÿenÿe czyelesżne. Naboszensthvo szyer | deczne a vchodzenÿe od ludzÿ stand szye rodzy czystoscz | Ten sze daly naucza Nyenosz odzyenÿa v kthorym bÿ | prosznoscz szwyatha tego byla vydzÿana tesz walka czlo | vyeka poczynayaczego yesth czÿ tha, meszmye szye po | stawÿcz na przeczywko grzechom Pasthor Nyegnyewaÿ | szÿe szadnem czlowyekyem Alyeszczybÿ chczyal vyklocz | prawe oko thwoÿe Isidorus mowÿ czlowyek gnyew | lÿwÿ iesth bogu barzo brzythky by thesz ÿ navyeth | sche znamyona czÿnÿl Perems [1]) thak movÿ yesth grzech | vyelky gdy by ktho sdrowÿ w posthnÿ czasch myescho sadl | a yesczye vyeczszÿ grzech omawÿacz blysznyego szwego | Pÿor mowÿ barzo szla rzecz ÿesth czudze grzechÿ przeth | sobą noschÿcz a szwoÿe za szobą Zacharias powÿeda Mu | schÿ czlowyek vyelkye wsgardzenye czÿerpÿecz chczelÿ | bycz panv bogv lubÿ ÿ vdzyecznÿ Nesthor Muschysz | szye czlowÿecze oslem stacz yesly chczesz boska mudroscz | oszyegnancz Senex [2])

---

[1]) Surius i Diepenbroch mają Ipericius. [2]) Diepenbroch ma Sener. Całą tę stronicę 184 pisał inny pisarz.

powyada masch stacz nẏeporuschonẏ | *(185)* czaszv sczecza ẏ nẏesczecza ẏako czẏnẏą vmarli | H e l ẏ a s | powẏada ẏsze blẏade oblẏcze wychudzone czalo a po | korne obyczaẏe okazaẏą czlowẏeka zakonnego [1]) P a s t o r | powẏada takẏ nẏeẏest zakonnẏk ktorẏ od wẏelẏe | mowẏenẏa ẏezẏka zwego powczagacz nẏeumẏe [2]) M a | c h a r i a s mowẏ zadawą wẏelẏe vdraczenẏa czalv me | mv abowẏem od nẏego wẏelẏe pokus mą J a n p u s t e l | n ẏ k [3]) mowẏ Nẏgdẏm sweẏ wolẏe nẏeczẏnẏl anẏm | tesz nẏkogo nẏenauczal slowẏ czegom są nẏeczẏnẏl | w czẏnkẏem S e n a x mowẏ. Wẏelẏe slow czudnẏch przes | vczẏnkv nẏesą poszẏteczne ẏako drzewo ktore ma | wẏelẏe lẏscza przes owoczv N ẏ l u s powẏada kto sze | chce wẏelẏe zwẏathem obẏeracz ten muszẏ vẏelẏe | ran przẏacz. S e n e x mowẏ Nẏemoszes lẏ czo lẏepsze | go czẏnẏcz tedẏ zẏecz w cellẏ a trsez [4]) ẏe dlẏa boga | I p e r i c u s mowẏ kto sze w sczẏstosczẏ zachowa then | bedze na thẏm swẏecze vtczon od ludzẏ a od pana | boga vkoronowan w nẏebẏe. A p o l o n i u s mowẏ napo | czatkv przeczẏwẏąsze pokuszą tedẏ zetrzes glowe | wesza pẏekẏelnego. A g a t h o n oczecz pustelnẏk S. | powẏada przes trzẏ latha w vczech moẏch noszẏ | lem kamẏk ẏszebẏch sze nauczẏl mẏlczecz A r s e | n i u s powẏada czestokroczem zalowal gdẏm mo | wẏl alẏem nẏgdẏ nẏezalowal gdẏm zmẏlczal | S e n e x powẏada ẏsze ẏeden mlodẏ brath pẏ | tal pustelnẏka starego ẏakobẏ dlugo mẏlczecz mẏal | odpowẏedzal tak dlugo mẏlcz asze cze ocz zapẏta | ẏą. P a n ẏ zwẏetha S ẏ n c l e t i c e s mowẏ czlo | wẏecze bedzes lẏ chor wesel sze abowẏem | *(186)* pan bog na cze wspamẏatal Tesz gdẏ bedzes nẏemo | czen nẏeprzẏlẏczaẏ tego postom bo tesz ẏ czẏ kto | rzẏ nẏeposczą bẏwaẏą nẏemocznẏ Tesz ẏeslẏ | bedzes kuszon pokuszą czelẏesną weszel sze | jsze swẏethemv pawlowẏ masz sze przẏrownacz | w saplacze. N e s t o r u s oczecz dobrẏ mowẏ Nẏeẏa | dlem alẏes zaslo slończe Drugẏ oczecz pustelnẏk | ktoremv bẏlo ẏmẏe J a n rzekl do zachodv zlon | cza nẏgdẏm ze nẏegnẏewal. A n t o n ẏ S. powjada | Nawẏeczsza tho cznotha ẏest wmẏecz mẏernoscz | mẏecz we wszẏczkẏch rzeczach. P a f u n c i u s powẏa | da ẏsz nẏepomosze ẏsze czlowẏek dobrze poczne | czẏnẏcz alẏesz bẏ tesz kv dobremv konczewẏ tho | czo poczal przẏwẏodl [5]). T h ẏ o b r a s z ẏ oẏczov S. pustel | nẏkov ẏ s ẏch naukamẏ oczecz S. Amandus poszlal | czorcze swoẏe duchowneẏ przẏawszẏ tha czorka | dobra domnẏemala sze ẏze bẏ ẏą oczecz S. Aman | dus na te droge wẏodl ẏszebẏ wedlug srogẏe | go ostrego zẏwotha oẏczov swẏethẏch pustelnẏkov | zẏwot zwoẏ w srogosczẏ ẏ w ostrosczẏ mẏala wẏescz | Vdala sze na tho ẏ poczela sobẏe odlamowacz ẏedze | ẏ pẏcze poczela sze czesko dreczẏcz wlozanẏmẏ | koszulamẏ powroszamẏ ẏ zrogẏmẏ lẏenczuchẏ | ẏ ostrẏmẏ godzamẏ szelasnẏmẏ bẏczowacz ẏ ẏn | szẏmẏ rzeczamẏ. Gdẏ sze oczecz S. Amandus | srogosczẏ zẏwotha ẏeẏ [6]) po-

[1]) Tu opuszczono zdania Hiliariona i Senex. [2]) Tu znowu opuszczono zdania Cassim, Antonius Awesines. [3]) u Suriusa abbas. [4]) trsez = strzeż. [5]) w kodexie opuszczony Abbas Mojses i Cassianus. [6]) tu brak wyrazu wywiedział.

slal do nẏe takẏe po | selstwo rzekacz Mẏla czorko chcesz lẏ zẏwot | twoẏ rzadzẏcz wedlug teẏ naukẏ ktoresz | odemnẏe zadala tedẏ opuscz takowe zbẏthnje | (*187*) dreczenẏe bocz tho nẏezalẏeszẏ na piecz twoẏe pa | nẏenską ẏ na przẏrodzenẏe thvoẏe mgle Mẏelẏ | pan Cristus nẏerzekl wesmẏ cze moẏ krzẏs nasze | alẏe rzekl kasdẏ czlowẏek nẏechaẏ swoẏ krzẏs ve | smẏe nasze Nẏemẏeẏ ńa tho wzgledv czorko mẏe | la ẏszebẏ wsẏtka ostroscz zẏwotha oẏczov swẏethẏch | wẏpelnẏcz mẏala nẏemẏeẏ tesz prosze cze tak vẏel | kẏe bacznosczẏ na srogẏ ostrẏ zẏvoth oẏcza twego du | chownego stẏch wsẏtkẏch ostrosczẏ zẏwota telko sobje | masz obracz czastke, ktorąbẏ dobrze znoszẏcz mogla | wedlug mgle zẏlẏ czala twego ẏszebẏ nẏecznotha | w tobẏe vmarla a czalo tak przẏ sdrowẏv zachovala | ẏzebẏ dlugo zẏwa bẏla a takẏ vczynek ẏest czẏ | chvalẏebnẏ a thobẏe naposzẏtecznẏeẏszẏ. |

Slẏsacz tho czorka swẏetha zadala wẏedzecz od oẏ | cza S. Amandusza dlẏa czego bẏ są tak ostrzẏ zẏ | wot wẏodacz anẏ one anẏ tesz drugẏm tego nje | radzẏl Thego ẏe oczecz S. dowẏodl pẏsmem | swẏethẏm ẏ rzekl czorko mẏla naẏduẏemẏ | w pẏsmẏe ẏsze przet dawnẏmẏ lathẏ mẏedzẏ | pustelnẏkẏ swẏethẏmẏ bẏlẏ nẏektorzẏ, ktorzj | nad mocz czlowẏeczą ẏ nad zlowẏecze domnẏema | nẏe zrogẏ vdraczonẏ zẏvot wẏedlẏ czego terasz thẏch | czasov nẏektorẏm mẏesczkẏm ludzem thẏlko o thẏm | slẏsecz powẏadaẏacz wẏelka przẏkroscz ẏest bo | wẏem nẏebaczą czo goracze zapalẏenẏe kv | mẏelemv bogv spomoczą zẏlẏ boskẏe nosẏcz | wẏpelnẏcz ẏ czẏerpẏecz mosze dlẏa boga | (*188*) ktorego wẏernẏe mẏeluẏe takowemv mẏelosczą | ognẏstemv czlowẏekowẏ wszẏtkẏ rzeczẏ nẏepodobne | kv vczẏnẏenẏv bedą podobne ẏ lathvẏe w mẏlẏm | bodze Jako Dawid S. powẏada ẏsze spomoczą boską | chcal przenẏknacz abo przeczẏsnacz sze przes mur | stoẏ tesz pẏsano w xegach pustelnẏkow svẏethẏch ẏsze | tesz nẏektorzẏ nẏewẏedlẏ tak bardzo srogẏego szẏ | wotha a wszakosz kv ẏednemv konczv szlẏ Svẏethj | Pẏotr a swẏethẏ Jan nẏerowną drogą od pana | boga bẏlẏ czagnẏenẏe a ktho mosze wszẏczkẏ dzẏwẏ | boskẏe wẏlẏczẏcz telko then pan ktorẏ szą dzẏwnj | ẏest w przẏaczolach swẏethẏch swoẏch ktorzẏ tesz dla | tezẏ swego wẏelkẏego nẏeskonczonego panstwa przes | rosmaẏthe slugẏ rosmaẏthẏm obẏczaẏem chce bẏsz chva | lẏon a teszesmẏ wszẏczẏ nẏeẏednakẏego przẏrodze | nẏa czo ẏednemv sluszẏ drugẏemv sze nẏegodzẏ | a przesto nẏemamẏ mnẏemacz ẏszebẏ takẏ człowjek | ktorẏ sze nẏeprzemocze bardzo dreczẏcz, nẏemogl | przẏcz kv drodse ktora wẏedze kv sbawẏenẏv | a tesz szasze taczẏ mglẏ ludze nẏeprzemosznẏ nẏe | maẏą omawẏacz anẏ poszadacz ostrego zẏvotha | ẏnszẏch. Thelko kaszdẏ mẏeẏ wsgadl są na sze a | bacz czo pan bog chce mẏecz po thobẏe bẏsz temv | doszẏcz czẏnẏl a ẏnszẏm daẏ pokoẏ pospolẏcze | mowẏą ẏsze lẏepẏe srednẏa ostroscz nẏslẏ sbẏthnja | a gdẏsz trudno szrodek trafẏcz tedẏ lẏepẏe mnẏe | nẏslẏ na sbẏth sze waszẏcz bowẏem sze tego wẏe | lẏe trafẏa gdẏ kto przẏrodzenẏe nasbẏt v draczẏ | ẏsze mv pothẏm sbẏthnẏą wcesnoscz muszẏ

czÿ | nÿez a wszakosz ÿest wÿelÿe znamÿenÿ | (*189*) thÿch wÿelkÿch swÿethÿch ktorzÿ z wÿelkÿego zapa | lÿenÿa mÿeloszÿ boskÿe tak o szobÿe bacznosczÿ nje | mÿelÿ ÿsze sze okruthnÿe dreczÿlÿ takÿ srogÿ | zÿwoth ÿ ostre przÿkladÿ swÿethÿch mogą bÿcz | poszÿteczno takÿm lÿudzom ktorzÿ ze roskosnÿe cho | waÿą a swego vpornego przÿrodzenÿa dobrowol | nÿe poszÿvaÿą kv skodze duszÿ swoÿe czo tho | bÿe ÿ thvoÿm rownÿm nÿe przÿslusza Macz pan | bog resmaÿthe krzÿsze ktorÿmÿ dreczÿ przÿacze | lÿe swoÿe thÿ ktore mÿeluÿe. Thak mÿ sze | wÿdzÿ mÿla czorko ÿsze pan bog ÿnszÿ krÿsz chce | wloszÿcz na chrÿbÿet thvoÿ ktorÿcz bedze czeszÿ | nÿslÿ takÿe vdraczenÿe gdÿ ten krzÿs na cze | przÿdze prosze przÿmÿ ÿ czÿerplÿwÿe. |

Pothÿm sze nÿedlugo w krotkÿm czasze szegnal | pan bog na czorke ÿego duchowną dopusczenjm | czeskÿe nÿemoczÿ a dlugÿe tako ÿsze bÿla cho | rÿm nedznÿm czlowÿekÿem vdraczonÿm asze do | smÿerczÿ roskaszala [1]) do oÿcza S. Amandusza wsÿt | ko to czo sze snÿą stalo ÿako ÿe przet thÿm | bÿl powÿedzal oczecz swÿethÿ Amandus odpÿsal | ÿe zasze thÿmÿ zlowÿ Mÿela czorko nÿethÿlko | czebÿe pan bog trafÿl przes the chorobe | alÿe tesz ÿ mnÿe obraszÿl przes cze bowjem | ÿusz nÿkogo wÿeczeÿ nÿema, ktobÿ mÿ stako- | wą pÿlnosczą ÿ w boskÿe wÿernosczÿ poma | gal moÿch kxaszek wÿprawÿacz ÿakosz thj | czÿnÿla pokosz sdrowa bÿla. A przesto mÿla | (*190*) czorko ÿa sluga boszÿ proszÿlem pana boga | za thobą wÿernÿe ÿ pÿlnÿe ÿeszlÿ bÿ tho bÿ | la wolÿa ÿego ÿsecz bÿ raczÿl dacz sdrowÿe a | gdÿ mÿe pan bog nÿerÿchlo raczÿl wÿsluchacz | dedÿm sze ÿal gnÿewacz s panem bogÿem gnÿe | wem przÿaczelskÿm obÿeczuÿacz ÿsze bÿch o wjer | nÿm bodze ÿusz wÿeczeÿ nÿechczal xazek spra | wÿacz ÿ chcalem tesz moÿe zwÿczaÿne zaranne | posdrowÿenÿe opusczÿcz szasmuczenÿa ÿeszlÿbÿ | cze nÿeraczÿl zasze vsdrowÿcz Gdÿ thako oczecz | S. Amandus bedacz w nÿepokoÿv serca swego szÿad | w kaplÿczÿ wedlug zwÿczaÿv swego a vspokoÿwsj | mÿszlÿ zwoÿe ÿ mÿal takÿe wÿdzenÿe ÿsze vÿdzal | ÿsz wÿelka rzesza anÿolow swÿethÿch przÿslo do | kaplÿcze spÿewalÿ mv kwolÿ czeszacz go pÿe | nÿm nÿebÿeskÿm bo wÿedzelÿ ÿsze tego czaszv | bÿl w osoblÿwÿm smetkv Pÿthalÿ go anÿelÿ swje | czÿ czemv bÿ tako smethne postawÿ a dlÿa czego | bÿ snÿmÿ nÿespÿewal. Obÿawÿl ÿm oczecz swÿe | thÿ swoÿe nÿestateczne zasmuczenÿe ÿ rostarge | ktorą kv mÿelemv bogv mÿal ÿsze go pan bog | w teÿ prosbÿe nÿe raczÿl wÿsluchacz gdÿ sze mo | dlÿl o sdrowÿe czorkÿ swoÿe duchownej. | Mowÿlÿ mv angelÿ sze bÿ sobÿe nÿe tak poczjnal | a ten smetek opusczÿl bo pan bog the chorobe | na nÿe dopusczÿl dlÿa ÿe nalÿepszego, a ÿsze | tho krzÿs ÿe mÿal bÿcz na thÿm swÿecze | przes ktorÿbÿ szobÿe otrzÿmala wÿelką la | ske tv na thÿm swÿecze ÿ tesz nÿewÿmo | (*191*) wną zaplathe w nÿebÿeskÿm krolÿestwÿe Tho | wÿdzenÿe wsÿczko wÿpÿsal ÿe oczecz S. ÿ pÿsal | ÿe na konczv thÿ slowa rzekacz A przesto bacz czjer | plÿwa czorko

[1]) pisać.

moÿa a przÿmÿ tho za wdzecznÿ | dar ÿ za snamÿe wÿerne przÿasnÿ od mÿe | lego boga.

O dzÿeczÿnnÿm naboszensthwÿe czlowÿeka | poczÿnaÿaczego cap. XL. |

Ta czorka przerzeczona oÿcza S. Amandusza proszÿ | la go ÿako oÿcza swego duchownego ÿszebÿ do nÿe przÿ | sedl a nawÿedzÿl ÿą w ÿe nÿemoczÿ a ÿszebÿ ÿeÿ tesz | nÿeczo powÿedzal o rzeczach boskÿch lathwÿch nÿe gle | bokÿch a wszakosz wdzenÿch [1]) a krotofÿlnÿch kv slucha | nÿv Oczecz S. Amandus ÿal ÿe powÿadacz o dzeczÿnnÿm | nabozenstwÿe swoÿm rzekacz Gdÿ ÿeden sluga boszj | bedacz w mlodosczÿ sweÿ mÿal vmÿsl kwÿthnaczÿ | tedÿ przes wÿelÿe lÿat mÿal then obÿczaÿ gdÿ krev | pusczal tedÿ sze obroczÿl kv panv bogv na krzÿszv | wÿszaczemv a gladaÿacz na obrasz vmeczenÿa bosze | go wÿczagnawszÿ zranÿoną reke swoÿe rzekl we | thsawszÿ [2]) nabożne ach serdecznÿ przÿaczelÿv moÿ | panÿe Jesv Criste pamÿetaÿ ÿsz pospolÿcze ÿest ten | swÿczaÿ ÿsze mÿlÿ przÿaczel do mÿelego ÿdze gdj | krev puścza a tho dlÿa napÿcza [3]) dobreÿ krwje | a wszakosz tÿ mÿlÿ panÿe wÿesz ÿszecz ÿa nj | kogo mÿlszego nÿemą ÿedno czebÿe zamego prze | stom przÿsedl do czebÿe ÿsze bÿ mÿ the rane | przeszegnal a krevj mÿ dobrą sdrową vczinjl | (*192*) Tesz gdÿ sze dal golÿcz czaszv mlodosczj sweÿ a ÿescze | oblÿcze ÿego czudneÿ przÿaszne barwÿ bÿlo sedl do | pana swego vkrzÿszovanego ÿ rzekl ach szlachet | nÿ panÿe bÿ tesz oblÿcza mego ÿ tesz vst | moÿch bÿla thaka rumÿonoscz rumÿona ÿako ÿasnoscz | roszeÿ czerwoneÿ tobÿ wszÿtko sluga thvoÿ thobÿe samemv chcal zachowacz a nÿkomv ÿnszemv aczkol | wÿek panÿe thÿ telko patrzÿs na czu | dnoscz wnatrzną a sewnatrzne nÿe wÿeleÿ dbasz | a wszakosz mÿlÿ panÿe podawą thobÿe zercze | moÿe znamÿe mÿelosczj wÿerneÿ ÿsze ya tho wsi | tko kv thobÿe obraczą a nÿekukomv ÿnszemv Tesz | gdÿ nową zuknÿą abo kapÿcze obloczÿl dedj sedl | na mÿescze swoÿe oszobnÿe wedluk zwÿczaÿv swe | go ÿ proszÿl pana nÿebÿeskÿegó ktorÿ mv ono odze | nÿe szadzÿl ÿszebÿ mv sczescze ÿ sbawÿenÿe w njm | raczÿl dacz a w ÿego naswÿetsze wolÿe | wÿpelnÿenÿv ÿ tesz w slusbÿe snoszÿcz ÿescze tesz | w mlodosczÿ swoÿe mÿal ten swÿczaÿ gdÿ latho | ÿasne przÿszlo w czudnosczÿ kwÿecza rosmaÿtego | napÿerweÿ kwÿateczkÿ roskoszne wonÿacze vÿnj | kalÿ wstrzÿmal sze ÿsze ÿch nÿerwal anÿ ÿch chcal | bracz alÿesz w ten czasz ÿsze pÿerweÿ swoÿe ducho | wneÿ mÿelosnÿczÿ szlachetneÿ quitnaczeÿ pannÿe mat | cze bosze napÿerwsze quÿecze darowal gdy sobÿe czas | nalasl dedÿ ÿal rwacz quÿecze s rosmÿslanÿm ro | smaÿtÿch vczesznÿch rzeczÿ boskÿch ÿ noszÿl onÿ quÿat | kÿ do celle swoÿe a plotlszÿ wÿenÿecz sedl do ko | rv abo do kaplÿcze panni Marÿeÿ a pokleknawszj | przet obrasem pannÿ Marÿe bardzo pokornÿe | (*193*) vklonÿwszÿ sze wloszÿl on wÿenÿecz na

---

[1]) wdzenÿch = wdzięcznych. [2]) wethsawszÿ = westchnąwszy. [3]) napÿcza = nabycia.

obrasz ẏeẏ | w tym wmẏslẏe ẏ rosmẏslanẏv ẏsze ona sama ẏest | quẏat napẏeknẏeszẏ naczudnẏeẏszẏ ẏ wẏsnawal ẏsze | ona sama ẏest navẏeczsza roskosz sercza ẏego nad | wszẏtkẏ czudnosczẏ ktore lẏatho przẏnoszẏ prosacz | ẏe ẏszebẏ thego kwẏecza pẏerwsego od slugy svego | nẏeraczẏla wsgardzacz Czaszv ẏednego gdẏ thak na | czudnẏeẏszą panne. tako vkoronowal wẏdzal w sachvj | czenẏv swoẏm ẏsze nẏebo bẏlo othworzono ẏ wẏdzal | anẏolẏ bardzo ẏasne stepuẏacze na dol ẏ szasze wsgore | ẏ vszlẏszal przenaslẏcznẏesze spẏevanẏe na podwo | rzv nẏebẏeskẏm ktore spẏewalẏ nẏebẏesczẏ mẏescza | nẏe tako bardzo czudnẏe ẏsze tesz czudnẏe nẏemo | sze bẏcz slẏszano ẏ weselẏe ẏ osoblẏwẏe onẏ wesze | lẏ spẏewakowẏe spẏewalẏ ẏedne pẏosnke o pan | nẏe marẏe ktora tako roskosnẏmẏ slotkẏmẏ gloszẏ | bẏla szlẏszana asze sze dusza ẏego weselẏ a w slot | kosczẏ rosplẏwala a thẏ slowa ẏ tesz spẏewanẏe bẏ | lo nẏeẏako podobno ẏako o wszẏtkẏch swẏethẏch w dzẏen | ẏch spẏewaẏą w prosze ten wẏersz- *illic regina vir* | *ginum transcendens culmen ordinum etc.* Tho spẏewa | nẏe tak sze rosumẏe ẏako krolẏewa panẏenska | przewẏsza we tczẏ ẏ w dostoẏnosczẏ wsẏtko nẏebẏe | skẏe panstwo Oczecz S. Amandus poczal ẏ spẏewal | snẏebẏeskẏm rẏczerstwem a stego spẏewanẏa w du | szẏ ẏego ostal wẏelkẏ smak nẏebẏeskẏ sadza go | racza kv panv bogv. Pothẏm gdẏ sze maẏ po | czẏnal oczecz S. Amandus wedlug swẏczaẏv swego | swoẏe namẏelẏeẏsze pannẏe nẏebẏeskẏe Ma- | rẏeẏ vplotszẏ wẏenẏecz sroszeẏ wloszẏl gej | (*194*) na glowe obrasza ẏeẏ s wẏelkẏm naboszenstvem Nasza | ẏutrz ẏsze oczecz S. Amandus bẏl bardzo mglẏ nẏechcal | sobẏe teẏ wsczesnosczẏ dlẏa mdlosczẏ swẏe dopúsczẏcz | ẏszeẏbẏ sze przespal a teẏ godzẏnẏ gdẏ swẏthalo nẏw | stal ẏako mẏal swẏczaẏ wstawacz a posdrawẏacz pan | ne Marẏą. Gdẏ sze vspokoẏe teẏ sze godzẏnẏ nad szvj | thanẏm wẏdzalo mv sze ẏakobẏ bẏl w nẏktorẏm korze | nẏebẏeskẏm a w tẏm korze spẏewano slotkẏmẏ glo | szẏ Magnificat matcze boszeẏ na czescz na chvale gdj | go dospẏewano Panna Marẏa wẏszla ẏ przẏstapila | do S. Amandusza ẏ przẏkaszala mv ẏszebẏ ẏeẏ poczal | spẏewacz ten wẏers *O vernalis rosula*, czo sze wẏ | klada po polskv roskoszẏ lẏethnẏe roszẏczko mẏszlil | czo bẏ sze tho roszumẏalo a wszakosz chczal bẏcz powo | lẏen ẏ posluszen pannẏe Marẏeẏ ẏ poczal spẏewacz | wesolą ochotnosczą *O vernalis rosula* a nathẏchmẏast | trzeẏ abo sterzeẏ mlodzẏenczow sẏanẏolow nẏebẏeskẏch | ktorzẏ w onẏm korze stalẏ poczelẏ s nẏm spẏewacz | Pothẏm druga rzesza nẏebẏeska na korẏ. A tak | ochotnẏe ẏ wesel ẏe spẏewalẏ na przeczẏvko sobẏe | ẏsze tako slotko brzmẏalo wẏeczeẏ nẏslẏbẏ we wsẏcz | kẏe strunẏ ẏ ẏgrẏ tego swẏatha szaẏgral a takẏe | slotkẏe roskoszẏ ẏego smẏertelne przẏrodzenẏe nẏe | moglo dalẏeẏ snosẏcz ẏ przẏsedl są kxobẏe. |

N a p ẏ e r w s z e g o d n ẏ a po dnẏv w nẏebo wszecza panj | Marẏe oẏczv S. Amanduszewẏ wkasano bẏlo wẏelkẏe | weselẏe w palaczv nẏebẏeskẏm alẏe thą nẏkogo | nẏechcano wpusczẏcz ktorẏ tą nẏedostoẏne wnẏcz | chczal oczecz Amandus S. sluga boszẏ chczal

sze tamo | wczÿsnacz alÿe przÿstapÿl anÿol ÿakobÿ młodze | nÿecz czudnÿ vchwaczÿwszÿ go za reke rzekl | mv thowarzÿszv nÿeprzÿsluchas teras na ten | (*195*) czas ostanÿ thv zawÿnÿles sze za twoÿ wÿstep muszÿsz | bÿcz pokuthowan pÿerweÿ nÿszlÿ bedzes dostoÿen slu | chacz spÿewanÿa nÿebÿeskÿego rzekszÿ mv thÿ słowa | anÿoł wsal go za reke ÿ wÿodl go drogą krzÿwam | na doł ÿ wsadzÿl go w dzure czemną pod szemÿe kto | ra dura bÿla ztraszna neczna ÿ załosna na wÿerzenje | oczecz S. tamo szedzacz nÿemogl wÿnÿcz żadnÿm obj | czaÿem anÿ thą anÿ szą ÿako człowÿek ktorÿ w cze- | skÿm ÿestwÿe lÿeszÿ tako ÿsze anÿ sloncza anÿ kxezÿ | cza anÿ żadnÿ ÿasnosczÿ nÿewÿdzal to mv bÿlo barzo | czesko a naczał czesko wsdÿchacz ÿ sobÿe bardzo tesknÿcz | w onÿm swoÿm ÿestwÿe Pothÿm nÿedlugo onsze | mlodzenÿecz ktorÿ go thą w one dure wprowadzil | przÿsedl do nÿego ÿ pÿtal go ÿako bÿ sze mÿal rzekł | mą sze bardzo slÿe powÿedzal mv onsze mlodze | nÿecz przÿczÿne ÿensthva ÿego ÿ rzekl ÿsze nawÿecz | sza kxesna s nÿeba gnÿewa sze teras stobą dlÿa | tego zawÿnÿenÿa o ktoreÿ ÿe thÿ zedzis Slu |. ga boszÿ Amandus S. slÿsacz tho czesko sze slÿekl | ÿ rzekł o nÿestetÿsz mnÿe wÿelcze necznemv vbo | gÿemv ÿ czoszem takÿego przeczÿwko ÿeÿ wÿstapÿl | Rzekl anÿol. Otho sze na cze gnÿewa ÿsze we szwa | tho ÿe nÿerad kaszes a wczora w ÿeÿ wÿelkÿe | panskÿe swÿetho odmowÿles przełoszonÿm swoÿm | ÿ odpowÿedzales ÿszes onÿe nÿechcal kasacz Oczecz | S. Amandus rzekl o bÿada mnÿe thowarzÿszv ÿ | panÿe moÿ oto mÿ sze wÿdzÿ ÿsze tha mÿela | panna takÿe wÿsokÿe treÿ godna ÿsze sze ÿa | (*196*) małÿ a podłÿ kv wÿpowÿedzenÿv ÿe chvalÿ wÿdze | a przesto kazanÿe o ÿe wÿzokÿe dostoÿnosczÿ polÿeczą | starszÿm ÿ wÿszÿm dostoÿnÿeÿszym nÿszlÿ ÿa bo mÿ | sze tak wÿdzÿ ÿsze dostoÿnÿe o ÿe swÿethe mÿe | łosczÿ vmÿeÿą kasacz auÿszlÿ ÿa vbogÿ człowÿek rzekl | mv młodzenÿecz wÿecz ÿsecz bardzo rada kaza | nÿe mÿewa od czebÿe A przesto nÿedopusczaÿ szÿe | tego wÿeczeÿ Sluga boszÿ Amandus naczal czesko | płakacz ÿ rzekl do onego mlodzenecza Ach serde | cznÿ mÿlÿ młodzÿencze prosze cze snÿedną[1]) mÿe | s naczitszą matką marÿą ÿuszÿ tho theras slubuÿe | przÿ vÿernosczÿ moÿe ÿsecz sze tego wÿeczej nje | dopuscze Slÿsacz tho mlodzenÿecz anÿol boszÿ vsmje | chnal sze naÿ wczeczne ÿ poczeszÿl go przÿasnje | a sathÿm go wÿwÿodl s onego ÿensthva ÿ rzekl | mv wÿecz thowarzÿszv mÿelÿ ÿszeczem pobaczil[2]) | po nasze xesnÿe nÿebÿeskÿe Marÿeÿ ÿ po ÿeÿ | laskawÿm oblÿczv ÿ slovÿech przÿasnÿch ktore | ma k tobÿe ÿszecz gnÿev swoÿ odpusczÿcz chce thobje | a savdÿ na wselknÿ czas chce mÿecz ktobÿe | wÿernoscz swoÿe maczerzÿnską. |

T e s z o c z e c z S. Amandus mÿal ten swÿczaÿ gdÿ swo | ÿe celle mÿal ÿdz nadol abo sasze na gore do cel | le pospolÿcze swÿczaÿv swego swÿethego czÿnÿl dro | ge swoÿe przes kor a stanavszÿ troche przet cza | lem boszÿm tak sobÿe mÿslÿl kto bÿ mÿal przÿacze | la serdeczne mÿelego na drocze swoÿe rad ÿ s dro | gÿ dalÿe

[1]) snÿedną = zjednaj. [2]) pobaczil = zobaczył.

stapy a przedluszy drogy dlya nawje | dzenya y vmowy vczesne sprzyaczelyem | swoym. |

(*197*) Tesz oczecz S. Amandus powyedzal czorcze swoye duchowne chorej | rosmawayacz snyą vczesnye y rzekl czorko myla yeden | czlowyek czaszv myesopustnego zadal od pana boga mye- | sopust duchownych bo ych od zadnego stworzenya nye | chsal myecz a gdy byl zachwyczon w duchu wydzal mj | ly pan Cristus przysedl do nyego w tey postawye | yako byl star trzydzesazy lath y rzekl pan Cristus | chce zadzą twoye napelnycz a thobye mye | sopusti nyebyeskye vczynycz a zathym pan myelosczywy wszal ku | bek w recze swoye s wynem y podal drugyum ludzom | yszeby pyly yedna persuna gdj sze napyla wszytka | zemglala asze na szemye vpadla Druga gdy sze napy | la troche tesz yela mglecz Alye trzecza gdy sze napy | la nycz nyedbala a tham sze mv powyedzal pan Cri | stus obyczay ludzy poczynayaczych ludzy pomnaszayaczych | sze y tesz ludzy doskonalych we cnotach swyethych | y w myloszczy boskye yako sze thy troyakye stadla | nyerowno mayą w slotkosczy boskye. Powyedzavh | szy oczecz S. czorcze swey duchowney tak wyelye | wczesnych rzeczy dusnych y mayacz s nyą wyelye | rosmow boskych dokonczyvszy thego odsed. Jako | rychlo od nye odsedl nathychmyast tho wsytko na | pysala czo yey powyadal alye pothayemnye y | poslala przes wyerną swoye thowarzyske yszebj | tho skrzycze dobrze schowala do skzynky dobrey | zamknyone. Czaszv yednego nyektora dobra | szostra przyszla do tey szostry ktora thy rzeczy | byla schowala rzekla yey tako Eya myela | (*198*) szyostro y czo sza skrythe dzywy bosze w toye skryn | cze otho dzyszyesze noczy wydzalą przes sen. ysze w po | srotkv w skryncze thwoye stal czudny mlody pacholyk a | w rekv swych myal vczesną slotką luthnyą abo ah | rfe y wygrawal trzy pyesny nyebyeskye taneczne | tako roskosznye ysze kaszdy ktory tho szlyszal wjelką | roskosz y weselye stego myal a przesto cze prosze | szostro myla wyday ną tho skrzynky prosze cze czos | w nyey ząknela ysze byszmy tesz y 'drugye szostrj tho | teszyly alye yako szostra thayemna mylczala thych | rzeczy y nyechczala ye nycz o thym powyedacz bo ye | byla zakazala tha ktora yey byla schowacz dala. |

yako oczecz swyethy ludze thego swyatha przj | czagal kv panv bogv a ludze smethne poczeszal | capitulum XLI. |

Byly przes dlugy czas ysze sluga boszy Amandus swyethy | do czorky swey duchowney zadnego poselsthwa nyepo | slal pysala do nyenyego lyst prosacz go yszeby nyeczo | do nyey roska sal y do nyey pysal sczegoby ye czerpya | cze sercze oczysczono bylo tasz mv pysala thymy slowj | rzekacz Clowyek vbogy mą atego poczeszenye gdy nje | ktore yescze vbosze ludze brzet sobą wydzy

nẏszlẏ są | ẏest takẏesz tesz czlowẏek czẏerpẏaczẏ wesmẏe ochlo- | de gdẏ slẏszẏ ẏsze tesz ẏego ẏnszẏ saszedzẏ ẏescze | wẏeczszẏch vczẏskach bẏlẏ a pan bog ẏm snẏch pomogl | Oczecz S. odpẏsal ẏeẏ tak czorko mẏela dlẏa thego | ẏszebẏ thẏ czẏerplẏwsza bẏla wdraczenẏv ẏ w preczẏ | wnosczach thwoẏch powẏem czẏ nẏeczo o czerpẏenẏv pa | nv bogv na czesz na chwale wẏem ẏednego czlowje | ka na ktorego s dopusczenẏa padlẏ czeskẏe przesla | dowanẏa ẏ tesz nakazenẏe slawẏ ẏego czesne przes | (*199*) kląlẏwe ẏesẏkẏ ẏ podthvarzẏ falszẏwe ludzẏ nẏebo | gobọẏnẏch tegosz czlowẏeka czerpẏaczego zadza ẏ dobra | wolẏa bẏla ẏsze pana boga se wsẏtkẏego grunthv ser | cza swego wundamenthnẏe zadal mẏelowacz a takosz tesz | o thẏm wẏelką pẏlnoscz mẏal ẏszebẏ boga swego | thako wẏelcze mẏelosnego wszẏtkẏm ludzom mogkl | tak vkasacz ẏszebẏ go nadewsẏczko dobro swẏatha | tego mẏelowalẏ ẏako dobro nawẏsze ktore on sam | ẏest a tako radbẏ bẏl wszẏtkẏ odwẏodl od prosnej | mẏeloscẓẏ swẏatha tego a przẏwẏodl kv mẏelowa | nẏv stworzẏczela nadewsẏtkẏ rzeczẏ czo sze wẏecz | wẏpelnẏlo ẏsze wẏelẏe meszczẏsnow ẏ bẏalẏch glow | kv panv bogv nawroczẏl a tak gdẏ nẏeprzẏaczelẏe | wẏ dusnemv odderal thẏ ktorzẏ mv przes grzechj | bẏlẏ przẏwlasczenẏ a panv bogv ẏ przẏwraczal | tego bardzo nẏenawẏdzal slẏ duch ẏ vkasowal sze | ludzom swẏethẏm grosacz ẏm ẏsze sze tego chczal | pomsczẏcz nad nẏmẏ osoblẏwẏe nẏeprzẏaczel dusnẏ swja- | sal bẏl dwoẏe ludzẏ sakonnẏch mesczẏsne s bẏalą glową | wẏelką mẏelosczą a tako ẏe obv nẏeprzẏaczel dusznẏ | bẏl zaslẏepẏl w ẏch serczach ẏsze one slosczẏ ẏ wjste | pv sobẏe za grzech nẏemẏelẏ Gdẏ thego slugẏ boszego | pothaẏemnẏe o tho dwoẏe ludzẏ pẏtano powẏedzal | ẏsze tho bẏlo przeczẏwko panv bogu ẏ tesz naprzeczjv- | ko naucze krzesczẏanskẏe ẏ sprawẏl tho ẏsze on falsz | opusczẏlẏ a w czẏstoszẏ sze sachowalẏ Napothẏm w ten | sze czas gdẏ thẏch dwoẏga ludzẏ panv bogv posẏ | skal ẏedna persuna swẏetha ẏmẏenẏem Anna | bedacz na modlẏthwẏe bẏla zachwẏczona w duchv ẏ | wẏdzala tego sluge boszego a nad nẏm na powẏetrzv | (*200*) vẏrzala wẏelką gromade zlẏch duchov ktorzẏ sgroma | dzẏwszẏ sze glosẏ okruthnẏmẏ wolalẏ wsẏsczẏ wespolek | zabẏcz ẏ zamordowacz slego mnẏcha ẏ ẏelẏ mv spathne | laẏacz ẏ tesz przeklẏnacz ẏsze ẏe on smẏeskanẏa | mocznego wẏpedzẏl porade svoẏe wkasuẏacz po so- | bẏe szmẏelẏe szlosne obẏczaẏe sprzẏszegalẏ ẏsze | chczelẏ naẏ strzecz ẏ lowẏcz aszebẏ sze nad nẏm posczi | lẏ a ẏeslẏbẏ go na czelẏe abo na dobrẏm mẏenẏv nẏe | moglẏ posẏcz tedẏ wsdẏ oskazenẏe welkẏe dobreẏ | zlawẏ ẏego ktorą mẏal na szwẏecze chczelẏ stacz | ẏszebẏ ẏą szlosczą wẏkorzenẏlẏ obẏeczowalẏ zeslosczj | sweẏ naẏ wẏmẏslacz rzeczẏ nẏepoczesne acz bẏ sze | tesz tego nawẏeczeẏ wẏstrzegal dedẏ wszdẏ onẏ | swoẏą falszẏwą chitrosczą chcelẏ tho naẏ prze | wẏescz ẏszebẏ bẏl skasan przet luczmẏ ẏawnẏe na sla | wẏe swoẏeẏ dobreẏ ktorą mẏal v boga ẏ v ludzẏ vẏ | dazcz tho ẏ zlẏsacz Anna panẏ zwẏetha slẏekla sze | bardzo ẏ proszẏla naswẏetsze pannẏ Marẏẏe s wel | kẏm naboszenstwem ẏszebẏ mv raczẏla przẏcz |

kv wspomoszenẏv w thẏm wẏelkẏm vczẏsnẏenẏv | ktore naẏ mẏalo przẏcz spodusczenẏa nẏeprzẏẏa | czol dusnẏch. Mathka mẏeloszerna Marẏa rzekla | ẏe laskawẏe nẏeboẏsze nẏemogacz mv nẏcz vczẏnẏcz | przes dopusczenẏa sẏna mego czo on naẏ raczẏ do | pusczẏcz tocz wsẏtko naẏ przẏdze alẏe kv lẏepszemv | a przesto poczesaẏ go ẏsecz bẏ sobẏe nẏetesknẏl | Gdẏ czorka swẏetha Anna ẏmẏenẏem tho powje | dzala sludze boszemv wẏdzenẏe ktore onẏm mẏa | la ẏal sze bardzo bacz onego wẏelkẏego sgroma | dzenẏa szlẏch duchov ẏ sedl na gore na ktoreẏ | bẏla kaplẏcza poswẏeczona weteczy wszẏtkẏch | anẏolow swẏethẏch a ẏako zavsdẏ mẏal then | (*201*) zwẏcsaẏ w kasdẏm zasmuczenẏv swoẏm chodzẏl mo | dlacz sze okolo oneẏ kaplẏcze dzewẏecz krocz vetczj | dzewẏaczẏ korow sgromaczenẏa swẏethẏch anẏolov | nẏebẏeskẏch ẏ proszẏl ẏch bardzo naboznẏe ẏszebẏ | bẏlẏ wspomoszẏczelmẏ ẏego naprzeczẏwko wsẏtkẏm | ẏego nẏeprzẏaczelom. Naszaẏutrz poranv mẏal | tho wẏdzenẏe duchowne ẏsze mv sze wẏdzalo | ẏakobẏ bẏl zaprowadzon na polẏe bardzo czudne a ogle- | dnẏacz sze vẏrzal bardzo wẏelką rzeszą panẏen an | ẏelskẏch nẏebẏeskẏch okolo szebẏe ktoremv wsẏtkẏ | przẏslẏ na wspomoszenẏe ẏ czeszẏlẏ go przẏasne ẏ | mowẏlẏ mv nẏetroscz sze pan bog ẏest stobą a wjecz | ẏsze cze nẏgdẏ nẏechce opusczẏcz we wselkne cze- | skosczẏ twoẏe a przesto nẏeopusczaẏ tego dobre | go vczẏnkv alẏe sercza swẏeczkẏe przẏczagaẏ kv | mẏlosczẏ boskẏe a stego wẏdzenẏa bẏl tako vmo | cznoẏ ẏsze wẏelką pẏlnoscz o thẏm mẏal ẏakobẏ | wẏelẏe lẏudzẏ grzesnẏch panv bogv posẏskal. | Tesz ẏednego czlowẏeka zlosnegc vẏal swjmẏ | slowẏ dobrẏmẏ rostropnẏmẏ ktorẏ sze przes cza | lą osznascze lath bẏl nẏespowẏadal ten sze czlo- | wẏek od pana boga wsal laske knẏemv ẏ spo | wẏadal sze mv staką wẏelką skruchą ẏsze oba | plakalẏ Then sze czlowẏek pothẏm nẏedlugo ẏest | vmarl a wsal dobre sbawẏenne dokonanẏe | szẏwotha swego. Tesz czaszv ẏednego dwa | nascze nẏewẏast ẏawnẏe grzesnẏch nawroczil | ẏ odwẏodl od zẏwotha ẏch grzesnego kv pokucze | alẏe ẏako wẏelẏe czeskosczẏ otho czjerpẏal | (*202*) tho ẏest rzecz nẏewẏmowẏona a wszakosz stẏch wsit |. kẏch ẏedno dwẏe ostalẏ stale w dobrẏm zẏwocze | sbawẏennẏm. Tesz w teẏsze szemẏ bẏlẏ ẏ tam | ẏ są nẏektore persunẏ swẏeczkẏe ẏ tesz zakon | ne mesczẏsnẏ ẏ bẏale glowẏ mẏedzẏ nẏektorẏ | mẏ bẏlẏ dwẏe ktore wpadlẏ w sczeskẏe grzechẏ | thẏ vbogẏe czorkẏ mẏserne nẏemẏalẏ nẏkogo | komv by czeskẏego sromv smẏalẏ obẏawẏcz sercze | swoẏe bolẏesne y zamnẏenẏe obczaszone telko | ẏsze czesko krocz swẏelkẏego zalosnego vdracze | nya w taką czeską pokusze przẏchodzẏlẏ ẏszesze | samẏ chcaly zabẏcz baczacz tho po nẏch ẏnszẏ ludze | a wẏdzacz sluge boszego bẏcz sercza bardzo lutho | sczẏwego naprzeczẏwko wsẏtkẏm ludzem obczasze | nẏe czẏerpẏaczẏm ẏelẏ ẏe ludze poszẏlacz ẏ na | mawẏacz ẏe ẏszebẏ szlẏ do thego slugẏ boszego | kasde s nẏch gdẏ bẏ thaka czeska pokusza na nẏe | przẏszla a wskarszẏlẏ mv sze zalosczẏ ẏ nẏebespe | cznosczẏ swoẏe ktorą szẏethẏ bẏlẏ. |

Sluga boszy wydzacz wbogye zercza salosnym smat- | kyem opczaszone y vplyeczone plakal snymy wespo | lek y czeszyl ye lyuthosczywye y wspomogl gye | a czestokrocz odwaszal swoye czescz y slawe cze | snyą dlya tego yszeby dusze ych panv bogv po- si | skal asze by ym tesz sasze kv slawye dobrej po | mogl a nyedbal nycz od slych ludzy yeszyczną | omowe. Tesz s takych yedna byla rodv snamye | nycze wysokyego. Czaszv yednego gdy mya | la skruche sa swoy vpad czesky vkaszala sze | *(203)* yey mathka myeloszerdza Marya y rzekla yey ycz | do moyego kaplana ten cze wspomosze y poradzycz | Rzekla ona grzesna persuna O nyestetys pany | moya laskawa nyesną go Mathka myeloszerdza rze | kla yey vchylywszy plascza swego weyrzy pod moy | plascz są czy go mą w obronye moye obeyrzy do | brze oblycze yego ysz by go posnala bocz on yest wspo | moszyczel y poczesyczel wsytkych ludzy smethek | czyerpyaczych ten cze poczeszy a takosz przysla | do klastora y posnala go po oblyczv yego ktore ye | panna Marya vkasala gdy byla zachvyczona w du | chv Proszyla go yszeby ye the laske vczynyl aby | ye spowyedzy sluchal powyedzala mv ono wydze | nye y waszytko czo sze s nyą dzalo on szlysacz tho | przyal yą laskawye y wspomogl yą wedlug wsyt | kyego przemoszenya swego yako mathka mye | loszerdza do nyego byla rosskazala. |

Oczecz swyethy Amandus pysal czorcze swey | duchowney o smethkv zalosnym ktory go byl | podkal gdy grzesnych wyelye panv bogv posyska | wal capitulum XLII. |

Oczecz swyethy Amandus gdy czo o sobye powyadal abo | pysal tedy powyadal yakoby okym ynszym a nye oso | bye s welkye pokory nyechczal bycz baczon a nye | wyedzan w thych rzeczach ktorymy sze panv bogv | zaslugowal a przesto pysal tak. Gdy then sze | sluga boszy smethne poczesal grzesne kv panv | bogv nawraczal o then dobry vczynek wyelje | *(204)* czyerpyal przeszladowanya a thy przesladowa | nya wkasal mv ye pan bog przes wydzenye | kthore yednego czaszv myal gdy bedacz w dro | cze przysedl na gospode, a thą sze na one go | spodze noczlegowal, a gdy bylo kv dnyv wydzalo | mv sze yakoby byl zaprowadzon do yednego mya- | sta a w thym myescze myla bycz msza w koscze lye | a on by yą myal spyewacz, a tho dlya loszv ysz byl | nay spadl. Gdysz ynsz v vntarza stal spyewaczy | poczely spyewacz Introit ktory bywa na mszy o | swyethych meczenykach ktora msza yest o rosmay | thych smetkach przyaczol myelego boga, a on tego | nyerad sluchal y. rad by byl ono spyewanye wyna | kxe przemyenyl, y rzekl do onych ysz by czo ynszego spje | waly gdys dzen nyebyl zadnego meczenyka a ony | nay patrzaly skasuyacz palczy y mowyacz mv ysz dzis | pan bog sobye naydze meczenyka yako kyedy na | lasz yedno sze na thr

gotnÿ a spÿevaÿ przet sze: ale | on one kxegÿ ktora mÿal na vltharzv othvorzÿvszj | ÿal karthÿ przewraczacz ÿsbÿ ÿakÿe ÿnsze spÿe | vanÿe nalaszl czo bÿ bÿlo o spowÿednÿkv a nÿe | o meczenÿkv alÿo nemogl nalescz, a baczacz ÿsz ÿnak | nÿe moglo bÿcz spÿewal s nÿmÿ, alÿe ÿego bÿlo vslÿ | szane smethne bardzo spÿewanÿe. Gdÿ sasze sam | kxobÿe przÿsedl wesdrzalo sercze ÿego w nÿm ste | go wÿdzenÿa ÿ rzekl o nÿestetÿsz panÿe bosze | moÿ muszelÿ sasze meczenstwo czerpÿecz ÿ bÿl | bardzo smethnÿ na one drodze kthore wÿdze | nÿe pothÿm mv sze wÿawÿlo, a tho gdÿ przi- | sed do mÿasta thą kedÿ mÿeskal v ktorÿm mÿe | scze s dopusczenÿa boszego bÿl nawÿedzon cze | skÿm gorskÿm czÿerpÿenÿm, tako czeskÿm ÿsze | *(205)* mv sze wÿdzalo ÿako bÿ sze w nÿm sercze mÿalo ro | skoczÿcz, ktore czierpÿenÿe ÿ zmątek bÿl czÿ, stro | nÿ ÿedne bÿale glowÿ ktorą tesz bÿl ÿ s nÿnszÿ | mÿ panv bogv posÿskal ÿ od ÿe slosczÿ nawroczil | kthora bÿala glowa bÿla bardzo chitra prawÿe ser | cza mÿedzwedzego przÿkrÿthe czudnÿmÿ obÿczaj | mÿ ÿ laskawÿmÿ, czego oczecz S. nÿemogl obaczÿcz | tego ÿe obludnego nawroczenÿa, tak dlugo alÿes | tasz persuna vpadla w czeskÿ grzech szÿednÿm pa | nem ÿ rosmloszÿla swą slosez, a wszak sze oczecz | S. dlÿa ÿe slosczÿ one nÿewsgardzÿl alÿe ÿe spo- | wÿedzÿ sluchal ÿ wspomagal ÿą w ÿe potrzebach | tak ÿako nawÿeczeÿ mogl nÿslÿ drugÿe ÿnsze. | Gdÿs thedÿ s posluszenstwa pralatow swoÿch bÿl ter | mÿnarzem onego klastora, sluga boszÿ baczacz ÿ spowje | sczÿ luczkÿch wÿodzacz, ÿsz ona sla nÿewÿasta pota | mnÿe grzeszÿla ÿako tesz ÿ przethÿm czÿnÿla a wsak | sze on tego mÿlczal ÿ po ludzach nÿerosnoszÿl, alÿe so | bÿe vmÿslÿl ÿe wÿeczeÿ nÿespomagacz ÿ poslnszen | stva ktore mÿewala od nÿegō nÿeczÿnÿcz. | Gdÿ tho ona sla nÿewÿastha obaczÿla a tego sze dovje- | dzala, roskasala do nÿego ÿszebÿ ÿe thego nÿeczÿ | nÿl, ÿszebÿ ÿe ten poszÿtek ktorÿ mÿewala od nje | go nÿeodchodzÿl grosacz sze thego nad nÿm pomsczÿcz | snamÿenÿcze a chcą mv one sloscz czo sze ÿe s czlo | wÿekÿem swÿeczkÿm dopusczÿla przÿpÿsacz ÿ u ludzj | go sesromoczÿcz ÿsz tho kasdemv mÿalo bÿcz ÿawno. | Slÿsacz te grosbe sluga boszÿ slÿek sze ÿ zamÿlknal | sam w sobÿe ÿ westhnal nabosne do pana boga | ÿ rzekl: sercze moÿe vczÿsk ÿ vdraczenÿe ogar | nelo *(206)* sewsad a nÿewÿem kedÿ sze obroczÿcz mą vczÿnje | lÿ ÿako zada bÿada mÿne. Nÿeuczÿnÿelÿ tesz | mÿ bÿada od wszÿtkÿego swÿatha bedze, a tak | bÿl vczÿsnÿon ÿ vdraczon se wsÿtkÿch stron, a ocze | kowal tego s boÿasnÿą czobÿ pan bog przes slego | ducha raczÿl naÿ dopusczÿcz, a radzÿl sze boga | ÿ są szebÿe ktorabÿ mv salosez sleÿsza bÿla ÿ oba | czÿl ÿsz nÿebÿlo lÿepsego ÿeno ÿszebÿ sze oddalÿal | od thęgo slego czlowÿeka a wÿarowal sze ÿe aczkol | wÿek przes nÿe slawa ÿego mÿala bÿcz vlszona ÿ | vczÿnÿl tak. A dlÿa tego ona sla nÿewÿasta | powstala na przeczÿwko ÿemv ÿela bÿegacz ÿako sza | lona ÿ thą ÿ są do lÿudzÿ sweczkÿch ÿ duchownÿch | slawe ÿego psuÿacz a chcacz go w pracze

a w trudnoscz | przyprawycz, y yawnye powyadala wszytkym po- | spolycze, ysczeby ono dzecze s nym myala. |

Slysacz tho ludze ktorzy ye sprosnym slowom wjerzy | ly y dzywowaly sze temv bardzo a ym wyeczey y | szesrze przethym slawa swyathosczy yego zlynela | thym tesz wyeczey dzyw y pogorszenye myedzj | ludzmy bylo, a tho bardzo przenykalo sercze yego ; nyewynne y dusze asze chodzyl mgleyacz y myal | wyelye czeskych dny y noczy, a czestokrocz oczy swo | ye zalobnye do pana boga podnoszyl y mowyl o nye | stetysz panye bosze otho zaloszna godzyna moya przy | szla a yakosz ya moge takye zalosne vdraczenye | sercza mego snoszycz y czerpyecz a wolal bych byl | przet czaszem vmarl yszebych byl tey wyelkye slo | sczy nyewyedzal any slysal O panye bosze moy | thy wyesz ysczy ya powsytky dny zywotha mego | thwoye ymye vtczywye tczyl, a thy dzysza w y | mye moye raczyl wyelką nyepoczesnoscz wrzuczycz | *(207)* tego sze thobye same wyelcze vskarzą, wyeysrzj | myely panye na vtczywy zakon kasnodzyesky kto | ry dlya persuny moyey muszy bycz nasławje sem | glon o thego sze thobye dzys y zavsdy skarze. | O nyestetysz zalosczy sercza mego wsytczy dobrzy | ludze ktorzy mye pyerwey w potczyvosczy myely | yako mesza swyethego s czegom poczeche (miał) czy teras | na mye patrzą yako na slego sdraycze swjatha | tego s czego moye sercze y dusza yest czesko sranyo | na y sbodzona. G d y y u s z t a k t h e n vbogy czlowyek | w takym narzekanyv byl przes dlugy czas a yusz | sze kaszyl na czelye y na vkroczenyv zywotha od | smethkv gwalthownego, przysla do nyego byala | glowa y rzekla mv eya dobry oycze y czo sze | kazycze samy tak zalosnye na sdrowyv poradzecz | ya wą y pomoge stey nedze ysze wą tak nye | saskodzy na vasze slawye, a weysrzal w nyebo y | rzekl o myely panye yakobysz thy to myal syednacz | y rzekla do nyego gdy ye wą przynyosą tedy | ye ya wesme pothayemnye pod moy plascz a | w noczy ye zywo zagrzebe abo zabye, tedy tha sla | zlawa o wasz vczychnye a vetczj ostanyecze | alye oczecz S. zakasal ye thego wyelkym glosem | na nye wolayacz thymy slowy: O slá mordersko | nyestethysz na thvoye okruthne sercze vyecz | by thy tak nyevynne dzecze okruthnye chcza | la zabycz nyeday thego myely panye yszeby | dlya mnye myalo bycz zabytho, bych tesz myal | wsytky tczy y slavj swyatha tego vtraczycz | tedy wolye nyslybych krevj nyevynną myal | dacz przelacz. | *(208)* Nyewyasta rzekla slowy gnyewlyvymy gdysz go | nyedacze zabycz tedy ye daycze potayemnye | po ranv do koszczola zanyescz a nyechay mv sze | stanye yako takym dzeczom zarzuczonym a tak | nyebedze wasz naklad nycz kostowal na yego vj | chowanye. Rzekl oczecz S. dowyerzą panv bogv | ktorymye zyvy zamego ysz mye vszyvy zamowto | rego, y kazal ye sobye bardzo potaycmnye przy | njescz a gdy mv ye przynyosla posadzyl ye na | lonye y rzekl thy slowa o nyestetysz neczne dze | cze male yakoszes vboga wyelka zyerotha abo | wyem twoy wlasny oczecz saprzal sze czebye tvo | ya okruthna mathka chcala ze zarzuczycz yako nje | wsdzeczne swgardzone psze,

a wsakosz boskye do | pusczenye mnye thobye dalo ysze musze oyczem | twoym bycz, a rad tho vczynye ysze chce przyacz | od samego boga mnye danego a nyodkogo ynszego | a tak sze patrzacz na nye yal bardzo rzewno plakacz | ysze sly yego plynely dzeczatkv po oblyczv a ono tesz | dzecze yelo s nym serdecznye plakacz a takosz plakalj | oboye, a on vydzacz placz dzeczeczj przyczyskal ye | kv serczv swemv y mowyl mv mylcz sczescze moye | myal bych cze zabycz dlya tego yszes moye dzecze | nyeyest tegocz nyemoge vczynycz bo yusz moym a | boszym dzeczeczem masz bycz a chce s pomoczą boską | wsitko czyerplywye czerpyecz czokolvyek dlya | czebye na mye przypadnye. Gdy tho placzlyve | tulyenye vslysalo okruthne sercze ony nyewja | sty ktora ye pyervey chcala zabycz taką sze | lyuthosczą poruszyla ysze yela czesko plakacz y | krzyczecz asze yą muszyl vczysycz bo sze boyal | aby kto nyeprzysedl a tego nyeobaczyl. | *(209)* Gdy sze yusz do woly naplakaly podal ye zasze | ono dzecze y przesegnal ye rzekacz nyechay cze prze | segna bog y wsysczy anyely yego y nyechay czebje | bronyą odewsyczkyego slego, y kasal ye nakla | dem swoym dobrze opatrzycz we wsytkych potrze | bach yego pothym ona okruthna sla mathka ye | go yesly go pyerwey sromoczyla tedy dopyorosz | bardzo gdzekolwyek mogla nawyeczey (brouiła) aszenye | ktorzy ludze dobrzy vyelką lutoscz nad nym mye | ly y proszyly myelego boga yszeby yą stego swyatha | straczyl przydalo sze ysze yednego dnya przysedl | do nyego yeden przyaczel yego krevny y rzekl o | nyestetysz ne o te okruthną slą nyewyaste ktora | vasz w slawye vasze vlszyla vyecz cze o thym ysecz | the wasze krzyvdy na nye semscze, a bede stal | na nye pothayemnye na mosczę, a gdy podze po | mosczę tedy yą sepchne pod most y vtopye yą | ysze tha falszywa podwarsz bedze w nye semsczo | na Oczecz swyethy rzekl nyechcey thego czynycz | bo ya nyechce by ktory szywy czlowyek myal dlya | mnye sgynacz bo wye pan bog ktoremv wsytky | rzeczj są yawne secz my na thym krzyvde czyny | cze na mye pomawya a tesz tho wsythko polyeczą | w recze boskye, a bych tesz nyechczal myecz wsgla | dv na ye smyercz tedy bych vsdy chcal wye per | sunye zanovacz y tczycz wsytkye cznothlyve panje | a nyezabyal bych ye odpowyedzal przjaczel ye | go tak by my nyewjaste zabycz yakoj chlopa | gdy by mye tak sromoczyla Rzekl oczecz S. vjel | ka by tho byla popedlyvoscz y slocz mtycz sze | nyechay tego prosze cze a nyech wsytko przydze | *(210)* y przypadnye na mye czokolwyek pan bog chce | yszebych czerpyal A gdy thakye nowjny sle o nym | roszerzaly sze s tego byl vdraczon bardzo asze go svy | czeszylo yego mgle przyrodzenye yszeby te rad byl | mal yakye vlszenye y poczeszenye y yal zukacz po | czeszenya osoblywye odedwu dobrych swoych przyaczol | ktorzy czaszv sczescza y dobrego myenya vkasova | ly sze mv yakoby byly wyerny thowarzysze yego y | przyaczelye v thych yal zukacz poczesenya swemv | smethnemv zalosnemv serczv alye pan bog mv | dal snacz ysze w nych obv nyebylo czale wyer | noszy y staloszy bowyem od thych dwv

ÿ od ÿch tho | varzÿstva bardzo bÿl ponÿsan ÿ wÿeczeÿ wsgardzon | nÿszlÿ od ÿnnego ludv pospolÿthego bo gdÿ przÿstapÿl | do ÿednego swego towarzÿsza stÿch dwv w swoÿm cze | skÿm smątkv przÿal go nÿelutosczÿwÿe ÿ odwroczil | swoÿe oblÿcze od nÿego gnÿewlÿwÿe alÿe slowÿ sromo | thnÿmÿ domawÿal mv a mÿedzÿ ÿnszÿmÿ slowÿ sa | smuczonÿmÿ mowÿl mv ÿszebÿ sze wÿeczeÿ knÿemv | nÿemÿal bo bÿ sze sromal othtÿchmÿast mÿecz s nÿm | ÿakÿe thowarzÿstwo Tha nÿewÿernoscz thowarzÿ | ska przenÿknela zercze wsÿtko ÿego ÿ rzek bardzo | zalobnÿe O mÿelÿ moÿ towarzÿszv kÿedÿ bÿsz thj | s dopusczenÿa boszego bÿl wruczon w ten dol plugavj | wprawdze tho mowÿe ÿszebÿch czÿ venj do czebÿe | skoczÿl a przÿasnÿe bÿch czÿ sznÿego pomogl O zalo | sczÿ wÿelka malo mÿelÿ thowarzÿszv masz ÿsze gle | boko w dolÿe przet thobą lÿesze alÿe otho ÿ pomnje | chces deptacz tego sze dzis vÿelcze skarze one | mv serczv bolÿesnemv pana mego ÿesv Cristha | thowarzÿs nÿeluthosczÿwÿ kasal mv mÿlczecz | *(211)* ÿ ÿal mv mowÿcz wsgardzenÿe rzekacz ÿusczÿ wsÿt | ko ma dokonczenÿe czoskolwÿe pÿerwej czÿnÿl | nÿethÿlko thvoÿe kasanÿe maÿą wsgardzÿcz alÿe | tesz ÿ xegÿ thvoÿe ktoresz skladal zarzuczÿcz. | Veÿrzawsÿ w nÿebo lutosczÿwÿe rzekl laskawÿe do | wÿerzam bogv dobremv nÿebÿeskÿemv ÿsze xe | gÿ moÿe czaszv svego bedą godnÿesze poszÿtecznÿe | sze ÿ przÿemnÿejsze nÿslÿ teras takacz zalosną | poczeche wsal od swego nalÿepszego thowarzÿsza. | Vÿelÿe ÿnszÿch ÿ wÿeczÿch czeskosczÿ oczecz S. tak | od swÿeczkÿch ÿ duchownÿch ludzÿ czierpÿal a tho | dlÿa sromothne omowÿ teÿ sle nÿewÿastj ktore cze | skosczÿ potrzebowalÿ bÿ dlugÿego wÿpÿsv, alÿe gdÿ | ÿusz w takÿm czeskÿm vdraczenÿv bÿl przes kÿlka | dnÿ a ÿusz bÿlÿ zÿlÿ ÿego w nÿm vstalÿ dlÿa vspokoÿena | swego szÿadl a opuscÿvszÿ są szebÿe ÿ przeczÿwno | sczÿ swoÿe, obroczÿl sze do pana boga ÿ potdal | sze wolÿą ÿego swÿethą ÿ rzekl panÿe bosze | moÿ stanÿ sze wolÿa thvoÿa *fiat volutas tua* a tho | nÿemoszelÿ bÿcz ÿnacze a g d ÿ t a k z e d z a l v s p o k o ÿ o n j | vkasala mv sze ÿego czorka duchovna ktora bÿla ÿusz | vmarla a stanavszÿ przet nÿm ÿela ÿ czesÿcz laskawÿe | bardzo ÿ powÿedzalą mv ÿsze zakon ÿego kasnodzÿej | skÿ oktorego nakaszenÿe zlawÿ bardzo sze troskal ÿsz | przes tho ÿego czerpÿenÿe panv bogv mÿal bÿcz przj | iemnÿeszÿ ÿ ludzom dobrÿm wdzeczneÿszÿ nÿs pÿerve | a on ÿe rzekl o czorko mÿela obacz ÿsze vdraczenje | moÿe ÿest tako wÿelkÿe ÿsecz ÿusz wÿeczeÿ wÿerzÿcz | nÿemoge alÿes mÿ dasz dobre pewne snamÿe Ona | rzekla tho wą daÿe znamÿe pewne prawdÿ thÿch | rzeczÿ czom wą powÿadala vÿrzÿcze wrÿchle ÿa | kocz bog wsechmogaczÿ semsczÿ krżÿvdÿ wasze | *(212)* a baczce thego pewnÿ ÿ bÿl vczeson ÿ oczeka | wal tego ÿakobj pan teÿ rzeczÿ dokonacz raczil | alÿesczÿ nÿedlugo pothÿm wszÿtko sze tho stalo | wprawdze ÿako mv powÿedzala swÿetha czorka | bowÿem ona sla nÿcwÿasta s dopusczenÿa boskÿe | go slą smÿerczą sgÿnela ÿ tesz s ÿnszÿmÿ wÿelÿe | czo go wespolek snÿą przenasladowalÿ a onego | pothÿm pan bog wszechmogaczj ÿako pan laskawÿ | ktorÿ slug swoÿch nÿesapa-

myetha any opusczy do | kończa vczeszyl y laskawye wspomogl a ono okru | thne powyetrze przesladowanya yego wnywecz | obroczyl tak yako mv ona czoruchna yego powyadala | y byl od pana boga otrzeswyon y vczeson y pana bo | ga nabosne chvalyl za przesle czerpyenya prze | czywnosczy ktore z mlodosczy ase do thego czasv czer- | pyal. | Gdy yusz czorka duchowna oycza swyethego | amandusza thy zalobne czerpyenya yego przetczjla | bacznye: a swyelkye rzevnyvosczy dowoly sze na | plakavszy yescze do nyego pysala yako do oycza | swego laskawego yszeby ye napysal yaky przy | klad o vdraczenyv wnetrzym: Oczecz swyethy | amandus odpysal ye tako rzekacz o wnatrznym czer | penyv powyem czy o yednym meszv swyeczkym | ktory masz byl nyesnayomy s ynsze dzedzyny ten | mv yal powyadacz rzekacz Myly oycze mą smetek | wyelky są w sobye ysze tesz nyewyem ktoby na | swyecze wyeszy myal tak yszemy niyd w thym | nyemosze pomocz any poradzycz a otho w krotkym | czasze od wyelkyego sbythnyego smethkv y vdra | czenya yuszem byl vpadl w rospacz myloszerdza | boskyego y chcalem sze są sabycz na czelye y | *(213)* na duszy a chcalem sze w bystrą w gleboką wode wrzu | czycz yszebych sze są vthopyc y vszlysalem glos nad | sobą wolayaczy postoy postoy a nyesadaway sobye ta | kye ganyebne smyerczy szukay slugy boszego zako | nv kasnodzeyskyego y pomyenyl on glos wlasnym | ymyenyem yego ymyenya on czlowyek byl nygdj | nyeslychal y rzekl on glos ten czy pomosze y po | radzy a takosz sze nesabyl y ostal przy syvocze on czlo | wyek a s welką radosczą byekl y pytal sze po onym | oyczv yako mv on glos roskasal y przysedl do nyego | Sluga boszy baczacz ysz sze on slowyek vbogj slye | myal bardzo obroczyvszy sze laskawye do nyego yal | ko thako vczesnymy slowy poczesacz ysze yego ser | cze wsytko bylo slotkye y lekye y prosne od onego | smetkv y vdraczenya wnatrznego y dal mv taką | y porade ysze moczą boską nygdy wyeczej w ta | ką pokusze nyeprzysedl. |

Ktore czyerpyenya smetkow y przeczywnosczj | są panv bogv nawdzeczneysze y czlowyekowy | naposzyteczyeysze cap. XLIII. |

Corka swyeta pytala oycza S. Amandusza rzekacz | myely oycze radabych wyedzala ktore czerpyenye | przeczywnosczy panv bogv naprzyemnyeysze a | clowyekowy naposzytecznyejsze są. Oczecz swye | thy Amandus odpowyedzal y rzekl wyecz czorko | myela ysecz nayduyemy w pysmye swyethym o | rosmaytych czerpyenyach przeczywnosczy ktore czlo | wyeka gothuyą y droge dobrą podawayą kv | sbawyenyv kto sze w thym vmye dobrze rzadzycz | *(214)* pan bog wszechmogaczy dopuscza tesz nyekyedy na | czlowyeka czeskych przeczywnosczy czerpyenye | przes wyelkyego zawynyenya ktorym czerpyenym | przeczywnosczy pan bog wszechmogaczy czlo-

wẏeka | doszwatcza ẏeszlẏ moczno stoẏ w vczẏnkach dobrẏch | abo mv chce dacz snacz ẏakẏ są w sobẏe ẏest ẏako | othẏm wẏelẏe czẏthamẏ w starẏm zakonẏe Abo | tesz zasze pan bog tho czẏnẏ ẏszebẏ bẏl wẏelbẏon | ẏ chvalon s tego ẏako ną ewangelẏa swẏetha powẏa | da o onẏm czlowẏecze slẏepo narodzonẏm ktorego | pan Cristus vsdrowẏl ẏ powẏedzal ẏsze anẏ on anj | rodzẏcze ẏego wẏeko zlẏepocze wẏnẏ bẏlẏ. Są tesz | nẏktore przeczẏwnosczẏ czẏerpẏenẏa alẏe dobrze za | szluszone ẏako bẏla meka onego lẏotra ktorẏ bẏl s pa- | nom Cristusem vkrzẏsowan a wszakosz go laskawẏ | pan Cristus sbawẏonẏm vczẏnẏl a tho dlẏa wẏernego | nawroczenẏa ktorẏm sze prawdzẏwẏe kv nẏemv na | wroczẏl czaszv mekẏ ẏego naszwẏetsze Tesz nẏektore | czẏerpẏenẏa przeczẏwnosczẏ są nẏe szasluszone w tej | rzeczj o ktorą czẏerpẏą alẏe sze panv bogv sawẏnj | lẏ nẏczẏm ẏnszẏm a dlẏa tego pan bog przeczẏvno | sczẏ dopuscza ẏako sze czesto przẏgadza ẏsze pan bog | taką nẏezasluszoną przeczẏwnosczą putlumẏa ẏ vnẏ | sza sbẏthnẏą pẏche a vkasuẏe czlowẏekowẏ ẏszebẏ | vsnal czo są w sobẏe ẏest tesz nẏektore czẏerpẏe | nẏa przeczẏwnosczẏ dopuscza pan bog wsechmogaczẏ | s wẏerne mẏelosczẏ sweẏ na czlowẏeka przes tho ẏsze | bẏ vsedl czẏerpẏenẏa bolẏesczẏ wẏetszẏch ẏako | sze thẏm ludzom dzeẏe ktorẏm pan bog thv | dawa ẏch czẏsczecz na thẏm swẏecze przes cho | robẏ vbostwo ẏ ẏnsze vdraczenẏa ẏszebẏ vszlẏ | onẏch mak okruthnẏch na onẏm swẏecze Abo ẏe | tesz dopusczẏ przesladowacz ludzom dẏabelskẏm | *(215)* dlẏa thego ẏszebẏ vszlẏ onego grosnego strasnego oblẏcza | dẏabelskẏego. Nẏechtorzẏ ludze samẏ radzẏ są czẏerpẏecz | sprawe goracze ognẏste mẏelosczẏ ktorą buga nade | wsẏczko ẏ samẏ nad sze mẏeluẏą Są tesz nẏekto | rzẏ ludze ktorzẏ sze panv bogv spreczẏvẏaẏą snẏe- | dbalą zamẏeskalosczą swoẏą tẏ pan bog czesto napo | mẏna wnatrz ẏszebẏ sze knẏemv pravdzẏwẏe na | wroczẏlẏ bo bẏ ẏm pan bog rad bẏl sklonnẏ ẏ przẏ | chẏlnẏ takẏe pan bog przẏczaga czẏerpẏenẏm prze | sladowanẏa xobẏe a gdẏ od nẏego chcą vstapẏcz | dedẏ dopusczẏ pan bog laskawẏ nanẏe nẏesczescze | tego swẏatha ktore sze ẏm na onẏm swẏe | cze wẏelkẏe sczescze obroczẏ a takosz ẏe pan | bog thẏmẏ przeczẏwnosczamẏ vchvẏczẏ ẏakobẏ za | wloszẏ ẏsze mv nẏemogą vscz abo vstapẏcz. | Naẏduẏemẏ tesz nẏektore ludze a wẏelẏe tako | wẏch ktorzẏ nẏemaẏą czo czẏerpẏecz | telko ẏlẏe zamẏ sobẏe czẏerpẏenẏe vczẏnẏą dla | tego ẏsze sobẏe waszą za wẏelką rzecz czo sza | mo w sobẏe nẏcz nẏeẏest ẏako sze przẏdalo cza | szv ẏednego ẏsze czlowẏek ẏeden opczaszonẏ | smetkẏ wẏelkẏmẏ sedl ẏmo ẏeden dom w kto | rẏm vszlẏsal ẏedne panẏą placzacz narzekaẏacz | ẏ pomẏslẏl sobẏe stapẏe ẏa w ten dom a pocze | sze tetho smethną persone wẏe smetkv wsed | szẏ w dom rzekl O mẏla panẏ ẏ czo sze wą dze | ẏe ẏsz tak czesko placzecze ẏ narzekacze. | Powẏedzala mv ona panẏ przẏczẏne smetkv sve | go rzekacz otho mẏ ẏgla vpadla a teẏ oto sza | dną mẏarą nalẏescz nẏemoge nẏkedẏ | On tho vszlẏzavszẏ obroczẏvszẏ sze od nẏe | *(216)* wẏsedl przecz s onego domv ẏ pomẏslẏl sobẏe o | glupẏ czlowẏecze

bẏsz thẏ mẏala mẏecz stẏch prze | mẏon ẏedno ktorẏmem ẏa terasz ẏest obczaszon | zapravde bẏ o necząą ẏgle nẏeplakala anẏ narze- | kala a takosz czestokrocz ludze pẏesczaczẏ czẏnẏą | sobẏe smetek snẏsczego w rosmaẏtẏch obẏczaẏach | a l ẏ e c z ẏ e r p ẏ e n ẏ e n a s l a- c h e t n ẏ e n s z e ẏ nalẏepse | ẏest czẏ czẏerpẏecz tho czo bog oczecz swoẏm mẏ | lẏm wẏbranẏm przẏaczolom daẏe kv czẏerpẏenjv | tho czerpẏecz czerplẏwẏe przẏkladem sẏna ẏego | pana Jesv Crista bowẏem sze on vkazowal bẏcz | czerplẏwẏm ẏako naczẏtszẏ baranek mẏedzẏ wjl | kẏ okruthnẏmẏ czaszv mekẏ ẏego a takosz cza | szem tesz pan bog wszechmogaczẏ na swe mẏele | wẏbrane przẏaczolẏ dopuscza czeskẏe przesladova | nya kv ẏch wẏeczeẏ zaplacze a tesz ẏszebẏszmẏ | nẏeczerplẏwẏ w dobrẏch czerplẏwẏch czẏerplẏvo | sczẏ vczẏlẏ a ẏszebẏszmẏ zavsdẏ slotkẏm serczem | slosczs slego slowẏeka dobroczą swẏczesalẏ, tocz wsit | ko czocz powẏadą pẏlnẏe obacz czorko moẏa mẏela | a chceẏ rada czẏerpẏecz bowẏem skatkolẏ przeczj- | wnoscz przẏpadnẏe na czlowẏeka savsdẏ mosze bẏcz spo | sẏtkẏem ẏeslẏ tho od zamego boga przẏmuẏe asza | sze mv tho wszẏtko ofẏaruẏe a w mẏelẏm bosze wsit | ko swẏczesza. czorka rzekla do oẏcza amandusza | swẏethego bacze ẏsze tho ẏest naslachetnẏeẏsze czer- | pẏenje czerpẏecz nẏesasluszone ẏakoscze mẏ terasz | powẏedalẏ na ostatkv rada bẏch tesz slẏzala ẏa | ko czlowẏek grzesnẏ zasluszenẏe czẏerpẏacz czer | pẏenẏe swoẏch przeczẏwnosczẏ swẏczesẏcz ma v pa | nẏe bosze | *(217)* bowẏem thakẏ ma dwoẏakẏe vdraczenẏe ẏedno | wnatrzne ẏsze pana boga wszechmogaczego rosgnẏe | walẏ a drugẏe ẏsze ẏe przesladuẏą. Rezkl oczecz | swẏethẏ Amandus tego cze naucza czo takẏ czẏnẏcz | ma wẏem ẏednego czlowjeka gdẏ baczẏl ẏsze sze | w czẏm panv bogv zawẏnẏl tak ẏsze godzen bẏl | pokuthj dedẏ rownẏm obẏczaẏem tak czẏnẏl ẏa | ko dobra praczka czẏnẏ ktora odmoczẏvszẏ ẏ vẏprav | szẏ dobrze chustẏ ẏdze snẏmẏ do ozẏste wodẏ a tak | ostatek czẏscze wẏplvcze czobẏ ẏescze nẏechedogẏe | go bẏlo takẏesz ten sluga boszẏ wsawsẏ przet sze | one krev nadroszą nẏewẏnną pana Cristuszo | wą ktorą na snamẏe sveẏ nẏewẏmowne mẏelo | sczẏ kv poczesenẏv wsẏtkẏm grzesznẏm przelal vtej | sze krvj goraczej omẏwal sze duchovnje ẏ wsẏtkj | smaszẏ dusze sweẏ a w tẏch naswetsẏch srodlach | krawẏch ktore czeklẏ s ran pana crẏstusevẏch | kapal sze ẏako kapẏam dzecze wodze czeple a tho | czẏnẏl serdecznẏm nabosenstvem wmoczne wje | rze krzesczẏanskẏe ẏsze go pan bog raczẏl omẏcz | ẏ oczẏscẏcz od wsẏtkẏch grzechov ẏego wsechmo | czną moczą swoẏą a takosz pothẏm czokolvjek | naẏ przẏpadlo przeczẏwnosczj sasluszenẏe abo nẏe | szasluszenẏe ẏednako mv wsẏtko zaplathnẏe bẏlo | s dobroczẏ sczodreẏ boskẏe. |

ẏako oczecz swẏethẏ Amandus sercza goracze | od mẏelosczẏ czesnej swjatha tego kv mẏlo | sczẏ boskẏe przẏczagal capitulum XLIIII. |

(218) Tẏch czasow gdẏ sluga boszẏ Amandus swẏethẏ | s pẏlnoscza o thẏm praczawal ẏacobẏ ludze od mẏe | losczj czesne

kv myeloszczy boskye przyvo | dzyl a baczacz ysze tesz w nyektorych klastorzech nye | ktorzy ludze taczy byly ysze telko podobyenstvo zakonv | noszyly swyerchv a wnatrz sercza swyeczkye mye | ly Myedzy thymy osoblywye yedna byla | ktora bardzo na myelosez czesną sercze sve | obroczyla czo yest yad dusnego sbawyenya stą mowyacz | oczecz S. powyedzal ye yeszly by chcala przycz kv szy- | wothowy boskyemv vspokoyonemv yszeby tego przesta | la a ssa czesnego myelosnyka ysze by sobye obrala mye | losnyka wyeczną madroscz pana Jesv Crista alye the | rzecz tak przemyenycz yako ye radzyl oczecz svyethj | czesko sze ye wydzalo bo mloda swyesza byla a thakym | thowarzystwem byla swasana, a wsakosz oczecz svyethj | Amandus slowy swymy laskawymy sklonyl y przyvyodl | yą k temv ysze wszela dobrą wolyą aby tak vczy | nyla yako ye radzyl alye tha dobra wolya skaszy | ly y odmyenyly w nye sle towarzysky yey obaczyw | szy tho pothym ponye oczecz S. Amandus rzekl ye | czorko powyadą czy przestan tego nyeuczynysly tego | s dobrą wolyą vczynysz zanyewolyą a gdy nyechca | la dbacz na wyerną rade oycza swyethego Amandusza | s wyelką pylnosczą modlyl sze sa nyą panv bogv | yseby yą pan bog vsmerzyl y kxobye przyczagnal | myloszczą abo zaloszczą. Czaszv yednego zedszy oczecz | swyethy Amandus na librariyą klcknavszy przet vme | czenym boszym przet ktorym myal zwyczay modlycz | sze y wsal na chrybyet swoy czeską moczną discipli | ne asze krev plynela y proszyl pana boga sa nyam | (*219*) yszby byla powczagnyona to otrzymal oczecz Amandus | od pana boga bowyem gdy przysla sprechaczky do dom | stowarzyskamy swymy pretko s dopusczenya boskyego wy | rosl ye garb nachrypcze nyepodobne gruboszczy a ta | kosz byla oszpaczona ysze muszyla ponyewoly tho opu | sczycz czego dlya pana boga opusczycz nyechczala. | Tesz w tym sze nyesamknyonym klastorze byla ye | dna czorka mloda dobrze vrodna ktora tesz byla | zyetha tasz szeczą dyabelską na serczv swoym przes | wyelye lath tako ysze wyelye czasv prosno nyepo | szyteczn ye trawyla s rosmaythymy lekkymy persu | namy a tak byla w tym saslyepyona tha neczna czor | ka ysze savsdy vczekala gdzekolwye poysrzala slu | ge boszego yako swyerze dzywe bo sze bala yszeby | ye nyeodwyodl od thych obyczayow ktore wyodla alye | zostra yey rodzona proszyla za nyą oycza swyethego | yszeby spatrzyl asa by mv pan bog tho sczescze dal | yszebyą od thych rzeczy skodlywych mogl odwyescz | a kv panv bogv przywyescz alye sze tho oyczv swye | themv vydzala rzecz nyepodobna a prosba prosna onej | czo go proszyla Wydzalo sze mv yszeby podobney bylo ysze | by sze obloky na dol spusczyly anysly by ona swoy swyczaj | myala opusczycz alyeszby smyercz stym vsyczkym mya | la yą roszlaczycz alye ona szostra yednak pyl | nye nyeprzestala prosycz y rzekla myely oycze ye | stem tey wyary ysze oczokolwye pana boga pylnje | proszycze tego wą pan bog nyeodmowj a takosz | prosba slov rosmaythych svyczeszyla oycza svye | thego Amandusa ysze ye slubyl otho sze przyczj | nycz a gdy zadnego przystepv nyemogl myecz |

(220) knyey yszeby snyą rosmawyal bo zavsdy przednym vcze | kala a wsakosz czasv swyetey malgorzathy myal na | nye bacznoscz gdy s drugymy mlodymy zostramy byla vj | sla na rolya lyen braci oczecz S. Amandus sdalyeka op | chodzyl one rolyą asaby yako slusny przystep mogl | myecz knye alye gdy go obaczyla ysze sze knyey po- | czal przyblysacz obroczyla chrybyet swoy knemv a gnje | wlywym ognystym oblyczem wolala okruthne przes one | rolyą do nyego thymy slowy Panye mnychv czo chcecze | dzalacz v mnye ydcze przes swoye droge bo nycz nye | sprawycze v mnye wydcze tho nyszly bych sze wą | myala spowyadacz wolyalabych sobye glowe dacz sczyacz | tesz nyslybych vasz myala nasladowacz was a moy svj | czay opusczycz wolyala bych sze dacz szywo pogrzescz | Thowarzyska ye ktora nablysze ye byla ta yą kara | la y vczyszyla rzekacz ysze tho v dobrym obyczayv | vczynyl alye ona na tho yakoby glupya glową rzuczy | la y rzekla nyechczecz go sdraczacz alye mv slowy y | obyczaymy vkase czo w serczv mą stakych slov sma | lych y stakych obyczayov nyeobyczaynych slyek sze | sluga boszy y czesko sze sasromal y zaczerwyenyal | y samykl ysze mowycz nyemogl ynszym szostrą ktore | szlysaly yako nay wolala bylo tego bardzo sal y mya | ly ye za sle vstapyl ye oczecz S. Amandus y sedl precz | nathychmyast a weysrzawsy w nyebo yal nabosne | wsdychacz y chczal yusz opuscycz one pracze okolo | nye telko ysze go boskye wnatrzne napomynanye | na tho przywodzylo aby nyeprzestawal y myslyl | sobye kto u pana boga abo u ludzy chce czo otrzymacz | ten ma travcz a nyeopusczacz tho sze dzalo spo | ludnya po obyedze pothym gdy bylo odwyeczor | *(221)* po wyeczerzy gdy szostry chodzyly po dworze lyen | ogledayacz a ona tesz s nymy oczecz svyethy amandus | szadl w domv gosczynnym czekayacz ye bo ymo on | dom muszyly ysez sluga boszy proszyl yedne thowaszy | sky yey yszeby the czorke yako chytrze w dom do nye | go wludzyla tho przewyodla s wyelką chytrosczą y | trudnosczą ysze tham wesla y na skrzynye zadla | podlye nyego sluga wethnawszy sewsyczkyego ser | cza nabosney kv myelemv bogv poczal thy slowa | k nyey mowycz. Vyecz eya czudna subtylna | od boga wybrana panno y yako dlugo chcecze vasze | subtylne czalo y wasze sercze zalosnemv slemv du | chowy ostawycz a wsakoecze od wyecznego boga | wsechmogaczego thak laskawye podobny na wszyczkye | postawye wasze y zeby tesz tho szla nowyna byla | ysz by taky dobrze podobny szlachetny człowyek myal | sze dostacz za myelosnycze czarthv nyszly nauteczj- | wsemv bogv wszechmogaczemv y kto ma szlosznye | czadną supthylną roszą rwacz yedno thea czya | yest ponyechaycze thego slachetna czudna panno o | thvorzcze wasze yasne phyolkowe oczy myeycze | wsglad na wyborną czudną myelosczktorą sze | thv poczvycz *[poczyna]* a na wyeky wyeczne trwa Vesmycze | przet sze a obacz yakye trosky nyewyernosczy salo | sczy smetky na czelye na ymyenyv na duszy na | tczy taczy ludze czyerpyecz muszą radzy abo | nyeradzy ktorzy myelosczy tego swyatha patrzą | telko ysze ye zaslyepyl yad oszlodzony ysze tha | kych wyel-

kẏch szkoth zapamẏethawaẏą kto | re ẏe pothẏkaẏą | *(222)* a thẏm wẏeczeẏ na onẏm na wẏekẏ a przesto thẏ o anẏelskẏe wẏobra- | szenẏe mẏelosne slachetne sercze obrocz sasze na | szlachetnoscz wẏeczną przẏrzeką thobẏe przẏ wjer | nosczẏ moẏe ẏsecze bog wsechmogaczẏ za mẏelosnẏcze | sobẏe wẏczne wesmẏe ẏ wsẏtkecz wẏernoscz ẏ | czalv mẏeloscz thobẏe vkasze na onẏm swẏecze. | O dobra ẏ blogoslawẏona bẏla tha godzẏna bowẏem | thẏ slowa rostropne ẏ laskawe przetrzelẏlẏ ẏe sercze | ẏ odmẏegczẏlẏ ẏą tako bardzo ẏsze nathẏchmẏast | oczẏ swoẏe w nẏebo podnẏosla ẏ wẏpusczẏla glebokje | wsdẏchanẏe s grunthv sercza swego a odwaszẏvszẏ | sze wszẏtkẏego smẏelẏe rzekla do oẏcza swẏethego | ach panẏe ẏ oẏcze moẏ ẏusz sze dzẏsza poddawą bo | gv wsechmogaczemv ẏ tesz wą ẏ obẏeczuẏe ẏsze ẏusz | thẏ godzẏnẏ dobrowolnẏe chce moẏ sprosnẏ pro | sthẏ szẏwot *[opuścić]* a ẏusz wedlug radẏ ẏ pomoczẏ vasze | chce sze wlasnẏe dacz bogv wsechmogaczemv a ẏe | mv samemv chce slusẏcz asz do smẏerczẏ moẏe slj | sacz thẏ slowa oczecz swẏethẏ Amandus rzekl Tocz ẏest | vesola godzẏna nẏechaẏ bedze pochvalẏon pan nẏeba | ẏzemẏe ktorẏ wszẏtkẏ ludze | k nẏemv sze przẏwraczaẏacze vesolo ẏ laskawẏe przj | muẏe a gdẏ tho dwoẏe ludzẏ tak pothaẏemnje | boskẏe rzeczẏ rosmawẏalẏ thv chvẏlẏe stalẏ przet | drzvamẏ thowarzẏskẏ ẏe rospusthne a mẏerzala | ẏe da dluga rosmowa bo wẏem sze balẏ ẏsze | bẏ nẏeodstapẏla od nẏch thowarzẏstwa rospustnego | ẏ wolalẏ na nẏe ẏszebẏ konẏecz vczẏnẏla teẏ ro | smowẏe a sathẏm wstawszẏ szla do nẏch ẏ rze | kla ẏm towarzẏskẏ moẏe bog wsechmogaczj vasz | segnaẏ ẏusz wasz opusczą ẏ wsẏtko thovarzẏstwo | *(223)* wasze s ktorẏm thowarzẏstwem nẏestetẏsz strawẏlą pro | sne czas moẏ wẏetcze tho ẏsze telko samego boga chcze | mẏecz a wsẏtkẏe ẏnsze rzeczẏ opusczą Tha blogosla- | wẏona czorka od tẏch mẏast poczela sze wẏarowacz | wselknego thowarzẏstwa skodlẏwego ẏ od nẏego sze od | dalala aczkolwẏek czesto krocz thego v nẏe patrza | no ẏeszlẏbẏ ẏą moszono przẏwẏescz sasze kv szẏ | wothv staremv alẏe tho nẏcz nẏepomoglo tak sze | chvalẏebnẏe rzadzẏla ẏsze moczna ẏ stala bẏla w bo | skẏch cznothach asz do smẏerczẏ swoẏe. |

Pothẏm oczecz swẏethẏ Amandus wẏsedl nẏektorego cza | szv ẏszebẏ nawẏedzẏl nowo nawroczoną | czorke swoẏe a ẏą vmocznjl w dobrẏm sbawẏennẏm | zẏwocze a ẏeszlẏ bẏla wẏelkẏm przesladowanẏv ẏsze | bẏ ẏą poczesẏl ẏ zadal sobẏe wẏelką trudnoscz cho- | dzenẏm w chorobẏe czeskẏe w ktore bẏl na ten czas | a gdẏ maẏacz droge nẏedobrą we blocze brodzẏl a | na gorẏ vẏsokẏe wstepowal oczẏ swoẏe podnosacz | w nẏebo kv bogv zẏwemv mowẏl thẏ slowa o | mẏelosernẏ ẏ wẏelcze luthosczẏwẏ bosze wspomẏną | cze teras onẏch bolẏesnẏch stop ktoresz czẏnẏl w me | cze twoẏe czeske dlẏa sbawẏenẏa czlowẏeczego | A prosze cze raczẏ sachowacz dzecze moẏe presz nẏe | thobẏe nawroczone w lascze thwoẏe na wẏekẏ Tho | varzẏs ẏego ktorego sze nẏemogacz chodzẏcz potpẏe | ral rzekl ẏemv sluthosczẏ mẏelẏ oẏcze zalẏe | szẏ tho na boską dobrocz ẏsze nẏe-

ẏedne dusze dlẏa | wasz zbawẏ a gdẏ dalẏe sedl a ẏusz vlẏegal | ẏ vstawal ẏsze dalẏe nẏemogl chodzẏcz rzek | thowarzẏs ẏego slusne bog wsechmogaczẏ ma mẏecz | *(224)* wslad *[wzgląd]* na chorobe wasze a zeslacz wą konẏka aszbẏsz | cze na nẏm ẏechalẏ alẏesbẏszmẏ do ludzẏ przẏszlẏ | Oczecz swẏethẏ rzekl zadaẏmẏ thẏ ẏ ẏa pana bo | go otho ẏednostaẏnẏe a dowẏerzą panv bogv ẏze | mẏ tho da dlẏa cznothẏ thvoẏe ẏsze sze tak stanẏe | a obeẏrzavszẏ sze sluga boszẏ vẏrzal na prawe stronẏe | przẏchodzaczego konẏka xobẏe zlasza ktorẏ bẏl czẏchi | czudnẏ ẏ gothowo oszodlanẏ szą telko wẏdzacz tho thowarzis | ẏego zawolal wẏelkẏm weselẏm O mẏelẏ oẏcze ẏ wẏdzẏ | cze ẏako wasz pan bog nẏechcze opusczẏcz Oczecz swẏethẏ | rzekl szẏnv mẏelẏ obẏeẏrzẏsze dobrze na thẏm polẏv na | wszẏczkẏe stronẏ ẏeslẏ thv nẏemasz kogo czẏeẏ bẏ then | konẏk bẏl oglẏedoval sze na wszẏczkẏe stronẏ a nẏewẏ | dzal nẏkogo telko zamego konẏka k nẏm sze brzẏblẏsza | ẏaczego ẏ rzekl zaprawde oẏcze pan bog wą zeslal | thego konẏka wszacze naẏ a ẏedzcze Oczecz szwẏethẏ | rzekl bacz mẏelẏ thowarzẏszv ẏeszlẏcz stanẏe spokoẏem | przedemną gdẏ do mnẏe przẏdze thedẏ dowẏerzą pa | nv bogv ẏsze go poslal kv potrzebẏe nasze konẏk przẏ | stapẏl czẏcho ẏ stanal přzed nẏm spokoẏem Vẏdzacz | tho oczecz swẏethẏ rzekl konẏkowẏ przẏstapẏ kv mnje | blẏsze w ẏmẏe bosze a thowarzẏs ẏego pomogl mv wsecz | naẏ ẏ ẏechal A on konẏk nẏolsl go dalẏeko asze dobrze | odpoczẏval na nẏm ẏ stanal s nẏm przet ẏedną wszą ẏ | stapẏl z onego konẏka ẏ dal mv dobrowolẏenstwo ẏszebj | sedl zasze na tho mẏesсze skad bẏl przẏsedl alẏe skad | bẏl then konẏk abo czẏ bẏl thego sze pothẏm dowẏe | dzecz nẏemogl Gdẏ ẏusz przẏsedl na tho mẏescze gdze | vmẏslẏl przẏdalo sze ẏednego wẏeczora gdẏ szedzal | podlẏe czorkẏ swoẏe duchownej a rosmawẏal s nẏą | ẏako zcodlẏwa ẏest mẏeloscz przesla swẏatha thego | a przechwalal mẏeloscz wẏeczną boską ẏszebẏsze | *(225)* knẏe thẏm wẏeczeẏ sklonẏla gdẏ od nẏe odsedl s ta | kẏe boskẏe rosmowẏ zapalẏlo sze sercze ẏego w nje | losczẏ boskẏe Tako bardzo ẏsze tho vsnal ẏ ẏnszẏm | ludzem rospowẏadal ẏsze mẏelowanẏe boga wszechmo | gaczego ẏest lẏepsza nadewszẏkẏe mẏelosczẏ swẏatha | thego a bedacz oczecz swẏethẏ w thak naboszn ẏm | goraczẏm rosmẏslanẏv vstalẏ wsẏczkẏ smẏslẏ czala | ẏego ẏ mẏal tho wẏdzenẏe ẏsze mv sze sdalo ẏa | kobẏ bẏl na zelonẏm czudnẏm polẏv a mlodzenẏecz | nẏebẏeskẏ bardzo czudnẏ ẏ ochotnẏ sedl podle nẏego | wodzacz go za reke ten sze mlodzenẏecz kwolẏ | duszẏ ẏego poczal spẏewacz pẏosknke ktora thako we | solo brzamẏala asze przewẏsala wszẏtkẏ smẏslẏ ẏe | go a od onego gloszv slothkẏego vstawala zẏla ẏe | go tak ẏsze mv sze wẏdzalo ẏsz sercze ẏego bẏlo | pelno palaẏacze mẏelosczẏ ẏ goracze thesknosczj | tak ẏsze muszẏl prawą reke polosẏcz nad serczem | swoẏm kv wspomoszenẏv ẏego, gdẏ sze posnka doko | nala rad bẏ ẏą bẏl tak w pamẏeczẏ chowal ẏ ẏe sze nauczẏl ẏakobẏ ẏe bẏl nẏgdẏ nẏezapamẏetal | a mẏslacz o thẏm vẏrzal panne Marẏą ktora sẏna | swego pẏastowala v ktorego zẏna ẏe poczatek the | pẏosnkẏ stal napẏsanẏ

czudnymy slowy na czele | yego: ktorego pysma byly thy slova O serdeczna vjer | noszczy panye Jesv Criste y przetczyl baczne onj | slowa y pamyetal ye dobrze y vbaczyl ysze tho. | serdeczne dzecze godne bylo myelovanya y dlya | sebye czyerpyenya y spyeval one pyosnke sonym | mlodzenczem, a gdy odspyeval przysedl xobye |, y nalasz reke svoye na serczv tak yako yą byl | poloszyl dla wspomoszenya yego. |

(226) yako pan bog rosmnoszyl pycze przyaeze | lewy swemv Amandusewy swyetemv cap. XLV. |

Caszv yednego gdy oczecz swyethy Amandus cho | dzyl przes droge dalyeką tak ysze bardzo zem | glal na one drodze a przysedszy w samy wyeczor | do myasta nyeznayomego gdze chczal gospode mjecz | przes nocz a szadnego wyna thą nyebylo any w myescze any | w klastorze a wsakosz yedna do | bra czorka przyala powyadayacz ysze myala bar | dzo malą wlaszeczke wyna yakoby tylko yedna | myara a wszakosz rzekla y czo tho pomosze na tha | ką wyelkoscz ludv bowyem ych bylo przes dwa | dzescza persun, ktorzy byly przysly zadayacz sluchacz | slowa boszego s vst yego. Oczecz swyethy Amandus | pothym zadszy s nymy kazal przet sze przynyescz | one phlaseczke do stola a ony czo s nym szedzely za | stolem proszyly go yszeby przesegnanye swoye mo | czą boszą vczynyl nad onym vynem oczecz svje | thy vczynyl tho mayacz duphanye wysokye mo | czy naswyetsego ymyenya Jesus y poczal sam pycz | ono wyno na pyerwej bo pragnal dlya bardzo | wyelkyego vchodzenya pothym podal dalye dru | gym yszby pyly a wlaseczka byla postawyona | yawnye gdze wsytczy wydzely ysz byla nyod | kogo dolyevana any vodą any wynem bo tham | zadnego wyna nyebylo pyly wsytczy powtore | y potrzecze yako wyelye kto chczal a thakosz | byly tako goraczo sadlywy kv sluchanyv slowa | (227) boszego stego wyelkyego dzywv y poczely wsytczj | chvalycz pana boga, y chcely tho przylyczycz swa | thoszczy yego ten dzyv alye tego sadnym obyczaa | yem nyechcal dopuszczycz powyadayacz ysze ten | dzyv nyeyest smye saslugy vczynyon alye pan | bog vczynyl tho dlya wyary onego szvethego | towarzystwa ysze ye czelyesnye y duchownye | napoyl |

O nyektorych ludzech czyerpyaczych ktorzy oso | blywam wyernosczą przyasny w mylym bodze | slndze boszemv przylaczeny byly cap. XLVI. |

Vyednym myescze byly dwye persunye swyethe | czorky duchowne Amandusza swyethego thych dvv | przyaczolek boszych zywot byl czy nyerowny bo | yedna byla wasną w dobre slawye przet luczmj | a byla obdarzona boską slotkosczą: druga byla | tesz wassne

przet łuczmỹ alỹe ỹąm pan bog na | wỹedzal vstawỹcznỹm przeszladowanỹm ỹ smet | kamỹ Gdỹ thỹ dwỹe perzonỹe vmarlỹ tedỹ | oczecz S. Amandus zadal wỹedzecz od pana boga | ỹakabỹ zaplata ỹch bỹla na onỹm swỹecze ỹsze nỹe | ỹednakỹego zỹwotha bỹlỹ Nasaỹutrz poranv vka | sala ze mv ỹedna ktora bỹla slawna v ludzỹ povja | daỹacz mv ỹsze bỹla w sczỹsczewỹch mekach pỹtal | ỹe ỹakobỹ tho moglo bỹcz gdỹs ona dobrỹ a swje | thỹ zỹwod wỹodla Powỹedzala mv ỹaz ỹnsze | vỹnỹ na sobỹe nỹemỹala ỹedno telko z onej | (228) wasznosczỹ w ktore bỹla v ludzỹ vpadala w nỹe pỹ- | cha duchowna ktore sze tak prethko nỹespre | czỹwỹla, druga ktora bỹla czlowỹekỹem wsgardzonỹm | v ludzỹ vkazala sze oỹczv swỹethemv powỹadaỹacz | mv ỹsze przes wszelkne zawadỹ dusza ỹe zla do | chvalỹ wỹeczne. Tesz thego slugỹ boszego Amandusza | S. mathka czelesna bỹla czỹerpỹacza wỹelkỹe prze | czỹwnosczỹ po wsỹtkỹ dnỹ zỹwotha swego a tho bỹla | znỹesgodlỹwego gospodarza ktorỹ ỹe bỹl nỹerowỹen | bo ona bỹla boỹacza sze pana boga ỹ radabỹ bỹla bo | skỹ zỹwoth wỹodla alỹc ỹe masz pelen bỹl swỹatha | a thakosz ỹą odwodzỹl wỹelką srogosczą oth rze | czỹ boskỹch czego wỹelkỹ smethek mỹalą a wszakosz | mỹala then zwỹczaỹ ỹsze wsỹtkỹ smetkỹ swoỹe | w gorzką meke pana Cristusza obracala, a ỹą wszỹt | kỹ smethkỹ zwỹczeszala Przet swoỹąm smỹerczom | obỹawỹla the sỹnowỹ swemv ỹsze przes czalą trzỹ | dzesczỹ lath nỹebỹla tha msza gdỹe ỹe sluchala ỹszebỹsze | przỹnỹe gorzko nỹenaplakala z wỹelkỹe serde | czne luthoczỹ ktorą mỹala nad mathką mỹelosczỹ | wego pana ỹ nath smethkamỹ ỹego mỹele mathkj | ỹ obỹawỹla tesz tho sỹnowỹ swemv ỹaz znỹewỹmo | wne mỹelosczỹ ktorą mỹala kv bogv nesnỹcmogla | sze tak ỹsz przesz dwanascze nỹedsel v loszv lỹesza | la A thaką theszknosczą bỹla zỹetha bo bodze asz tesz | tho lỹekarze obaczỹlỹ ỹ dobrỹ przỹklad sne waselỹ | Tha swỹetha panỹ szla czaszv ỹednego poscze przet | wỹelką nedzą do kosczola zakonỹkow w ktorỹm ko | sczelỹe bỹl obras rzarzanỹ pana Jesusa sỹecze szkrỹ- | sza na oltarzv, klęczacz przet tỹm obrasem | (229) rozmỹslala zobỹe wỹelkỹe smethkỹ marỹe Mathkỹ | bosze ktore mỹala stoỹacz pod krzỹszem a sthad | przỹszla kv thak wỹelkỹe luthoczỹ da dobra | panỹ ỹsze tak wỹelkỹ bol vczula ỹakobỹsze ser | cze lamalo wge czelỹe asze od wỹelkỹe mgloscj | na szemỹe vpadla nỹewỹdzacz anỹ mowỹacz alỹe | ỹe ludze omglale dodom pomoglỹ a thakosz lỹeszala | spokoỹem asz do wỹelkỹego pỹatkv a dzewjate | godzỹnỹ vmarla gdỹ w kosczelỹe spỹewano pasỹą. | W thỹch sze czaszech sỹn ỹe mỹlỹ amandus svje | thỹ bỹl w kolnỹe na naucze vmarla mathka ỹe | go vkazala sze mv vỹdzenỹv ỹ rzekla s wỹelkỹm ve | selỹm Eỹa dzecze moỹe mỹele boga wszechmogacze | go mỹelnỹ a dowỹerzaỹ mv ỹzecze nỹgdỹ nỹeopu | sczỹ w zadne przeczỹwnosczỹ obacz sỹnv mỹelỹ ỹszem | sze ỹusz roslaczỹla s thỹm swỹathem alỹem nỹevmarla | bo mą bỹcz nawỹekỹ zỹwa przet oblỹcznosczą boga | zỹwego a zathỹmỹ zlowỹ poczalowala ge w ỹego vsta | s przỹaznỹe mączerzỹakỹe a poszegnavszỹ sze snỹm | laskawỹe snỹknela Oczecz

swÿethÿ Amandus naczal | czesko plakacz ÿ za nÿą wolacz Thÿmÿ zlowÿ O wÿer | na swÿetha mathko moÿa baczmÿ wÿerna przet bo- | gÿem wszechmogaczÿm a thako placzacz ÿ wsdÿcha | ÿacz przÿsedl zasze są kxobÿe. |

Czaszv ÿego lath mlodÿch gdÿ bÿl ÿachal na nauke | obdarzÿl go pan bog mÿelÿm boskÿm thowarzÿszem | Czaszv ÿednego gdÿ w osobnosczÿ pothaÿemnÿe wÿe | lÿe boskÿch rzeczÿ sobą rosmawÿalÿ proszÿl go on tho | warzÿs dlÿa wÿernosczÿ thowarzÿskÿe ÿszebÿ mv | *(230)* dal wÿdzecz roskoszne sbawÿenne Imÿe | Jesus ktore mÿal wÿrÿthe na serczv swoÿm Oczecz | swÿethÿ Amandus bardzo thego nÿeradth vczÿnÿl | a wszakos wÿdzacz ÿego wÿelkÿe naboszenstwo vczj | nÿl doszÿcz proszbÿe ÿego ÿ odÿal suknÿe od boku | swego vkaszal mv klenod sercza swego wedlug | wszÿtkÿe ÿego zadzÿ alÿe thowarzÿs ÿego nÿemjal | na thÿm doszÿcz ÿsze one slowa Jesus dobrze vÿdzal | ÿasnÿe wÿrÿthe na serczv ÿego alÿe zegnal reką | na nÿe ÿ oblÿcze swoÿe klad na onÿ slowa ÿ poczalo | wal ÿe vsthÿ swÿmÿ ÿ naczal serdeczne plakacz | s wÿelkÿego naboszensthva aze lzÿ plÿnelÿ ÿ oblalÿ bog | ÿ sercze Amandusza swÿethego a odthÿchmÿast oczecz | swÿethÿ tak tego thaÿl ÿ krÿl then klenoth ÿsze tho | vmÿszlÿl zadnemv czlowÿekowÿ wÿecze go nÿe vkasacz | a wszakosz then klenoth pothÿm ÿeden rasz vkaszal | ÿednemv wÿbranemv przÿaczelÿewÿ boskÿemv bo | mv bÿlo |doswolono od pana boga ÿszomv vkazacz | mÿal then sze czlowÿek naboszny ogladal thÿ slowa | wÿrÿthe rownÿm obÿczaÿem ÿ stakÿm naboszenstvem | ÿako ÿ pÿerwszÿ thowarzÿs ÿego. |

Gdÿ przes wÿelÿe lath czÿ dwa mÿelÿ dowarzÿsze | wespoolek sobą mÿeskalÿ przÿlaczÿvszÿ sze kxobÿe | w boskÿm thowarzÿsthvÿe a pothÿm czaszv ÿednego | ÿsze mÿelÿ od szebÿe ÿachacz szegnalÿ sze sobą ÿako | wÿernÿ thowarzÿsze ÿ vczÿnÿlÿ obÿethnÿcze szobje | slubem szewÿasÿm *[się wiążąc]* ktobÿ snÿch dwv pÿerwe vmarl | ÿszebÿ mv ten czo bÿ szÿv ostal taką thovarzÿ | ską wÿernoscz vkazal po ÿego szmÿerczÿ a | *(231)* przes czalÿ rok dwakrocz do thÿgodnÿa msą tczjl | ÿedne w ponÿedzalek requÿem a drugą w pÿatek | o mecze bosze Pothÿm przes kÿlko lad Amandusze | wÿ swÿethemv vmarl then sze wÿernÿ thowa | rzÿs ÿego alÿe oczecz S. przebaczÿvszÿ onÿch slu | bnÿch mszÿ wspomÿnal go w modlÿthvą swoÿch ÿ | panv bogv zalÿeczal vęszach *[we mszach]* swoÿch. |

Czaszv ÿednego gdÿ oczecz S. szedzal odpoczÿvaÿacz | w kaplÿczÿ swoÿe dusza onego thovarzÿsza ÿego | przes wÿdzenÿe przÿszla ÿ stanela przet nÿm ÿ | rzekla bardzo zalobnÿe O nÿestetÿsz thowarzÿszv | na thvoÿe wÿelką nÿewÿernoscz ÿ ÿakosesz mÿe | zapamÿetal oczecz S. rzekl a wszakoscze mÿelÿ tho | warzÿszv pamÿethą na kaszdÿ dzen we mszach | swoÿch dusza onego thowarzÿsza rzekla nÿemą | dosÿcz na thÿm spelnÿ mÿ msze slubne ÿszebÿmÿ sze | dostala kroplÿa krvÿe nÿewÿnne pana Cristusza | ktorabÿ ogÿen okruthÿ mnÿe palaÿaczÿ zagaszÿla | ÿszebÿch bÿl rÿchle wÿbawÿon s mak czÿsczewÿch | Amandus S. vczÿnÿl tho se wszÿtką wÿernos-

czą | serdeczną mayacz vyelką zaloscz za swoye za | pamyetaloscz a thakosz ona dusza yego thowarzy | sza byla wspomoszona modlythvamy yego yze wry | chle otrzymala vyeczną chvale. |

Tho kapytulyum powyada yako stalye then | walczycz ma ktory ma dostapycz tczy vyeczne | capitulum XLVII. |

Na nowym poczatkv szywotha boskyego oycza S. | (232) Amandusza wszystek smysl yego na tho byl obro | czon ysze zewszytkyego sercza osoblywye rad by | sze byl podobal oyczom boskym alye telko przes | pracze a czyerpyenya Przydalo sze czaszv yednego | ysze wyachal do ynsze zemye dla kazanya szlowa | bozego gdy wstapyl w pospolythy okreth z ynszymy lucz | my myedzy ktorymy vyrzal mlodzencza w dvor | nym odzenyv yal ze knyemv myecz y pytal go | czoby za czlowyek byl odpowyedzal yestem czy ya | masz nyepospolythy bo spyerą *[zbieram]* pany wespolek | kv dworzenyv y sturmowy ysze byze zaslu | gowaly czudnym panyą y ktory w tym nalaska | wszy y mesznyeyszy yest temv bedze dana czescz | y zaplatha. Oczecz swyethy pytal ktora zaplatha takje | mv bedze dana. Mlodzenyecz odpowyedzal pany na | czudnyeysza ktory tho kolwyek czyny da mv pyer | sczonek zlothy na reke yego. Oczecz swyethy py | tal dalye rzekacz powyecz my myely synv y czo | taky dalye czyny ktoremv nyetelko pyersczonek | alye y czes *[cześć]* bedze dana odpowyedzal mv mlodze | nyecz temv ktory nawyecze rasow y phanya czjer | py a w thym nyeustanye alye sze meszne stavj | a szedczacz moczno da na sze bycz taky otrzyma czesz | swyczestwa. Pytal dalye oczecz svyethy prosze cze | powyeczmy ktoby na przotkv staly byl a pothym | vstal. Mlodzenyecz rzekl nyedosycz muszy stur- | mowy dostacz by tesz tak byl byth yszeby mv ogyen | soczv wybyal a krev s ust y s nosza czekla wszjt | ko tho muszy czyerpyecz yeszly ma czescz swy | *(233)* czestwa otrzymacz yescze go pythal oczecz swyethy | Amandus Eya myely thowarzyszv a nyesmye plakacz | abo sze smethnye stawycz gdy thako tego bedze | byth odpowyedzal nye szmye szadnym obyczayem | by sze tesz sercze w yego czelye lamalo yako ych | wyelye bylo ktorym sze tho dzalo thedy thego nje | smye dacz snacz na sze alye sze muszy vesolo sta | vycz bowyem by byl wsytkym naposmyech a | vtraczyl by czescz y pyersczonek Thy slowa roswa | sal sluga boszy sam sobye duchownye thako ysze | serdecanye yal wsdychacz y rzekl ach nauczy | wszy panye bosze moy yeszlys ryczerze tego | swyatha tak wyelye muszą czyerpyecz dlya tak | rowne zaplathy ktora sama w sobye nycz nyeyest | ach panye bosze yakosz thedy sluszny yest yszeby | czlowyek wyeczej praczowal y czyerpyal na otczj | manye wyeczne tczy przet oblycznoscząm thwoyąm | O slachethny panye bych ya thego byl godzen ysze | bych ryczerzem thwoym mogl bycz duchownye | Eya czu-

dna myelosna wyeczna madroscy ktorj | sczodrego bogastwa podobyenstwa nyemasz we wszyt | kym swyecze by sze duszy moye mogł dostacz pier | sczonek od czebye wyeczne wyernosczy chczal bych | otho czyerpyecz czo bysz thy raczyl y yal czesko | plakacz s wyelkyego naboszenstwa. Gdy przyachal | na tho myescze gdze vmyslyl pan bog wszechmo | gaczy sesslal nay vyelkye przeczywnosczy ktorych | bylo tako wyelye ysze vbogy sługa boszy rychlo swatpyl | *(234)* v panye bodze Aze thez vyelye oczv lyuczkych lesz prze | lało z luthosczy ktorv nadnyem myely vthym prze | pamyetal riczersthwa othvazonego y byl czyesko smu | czyen y czyeskyego szercza kv bogv myslyacz czo | sznim pan bog chczyal czynycz ysze nayn takye | nyepospolite smuthky dopusczyel, Nazayuthrz rano | nad szwythanyem przysedl kv vspokoyenyv | dusche szwoy a gdy thesz vspokoyel smysly szvoye | rzeklo niczo w nym y gdzye therasz yesth thwoye | odwazone ryczersthwo A zasz mesny staly ryczersz | ma szye thelko vszysthkyego othwazacz czaschv | myloszy A pothym v przeczywnosczyach vsthac y ro | spaczacz thakyem obyczayem nyeothrzymasz pyersczo | nka wyecznego ktorego zadasz odpowyedzal y | rzekl O panye bosze thy sturmy ktore czyerpjecz | mą sąm długo drwayacze odpowyedzano mv sasze | alye tesz chvala y pyersczonek wyernosczy moye | ktorym daruye ryczerze moye yestesy vstawyczny | y wyeczny sługa boszy obaczywszy rzekł bardso po | kornye O panye znąm yasem nyeprawye vczy | nyl a wszakosz cze prosze dopusczysz my yszebych sze | naplakal w moym czeskym przesladowanyv bo mo | ye sercze yest pelno smetkv Rzeczono yemv o bja | da thobye azasz chces plakacz yakoby nyewya | sta posromoczys sząm szebye przet wszytky dwo | rem nyebyeskym radzecz otrzy oczj tliwoye a | bacz postawy wesoło yzeby any pan bog any czlowyek | tego po thobye nyebaczyl yszes dlya smethkv pla | kal Slysacz thy slowa oczecz swyethy Amandus | *(235)*[1] poczal sze smyacz a wszakosz łzy s oczv yego czekly | po oblyczv yego a thąm sze szlubyl panv bogv ysze | yusz vyeczey nyechczal plakacz dlya thego ysseby | mvsze mogł dostacz pyerczonek duchowny wyer | nosczy myedzy ym a myedzy bogyem wszechmogaczym. |

Tho kapytulum daye znacz czescz y chvale y | poczesche nyebyeską ktorą wyeczne otrzymaoz | mayąm taczy ludze ktorzy dlya pana boga prze | czywnosczy skromnye aczyerplywye czjerpjąm ca. XLVIII. |

Czaszv yednego gdy oczeoz swyethy Amandus w kolnye | kasal slowo bosze s wyelkym goraczym naboszenstwem | nathym kazanyv myedzy ynszymy zedzal yeden | czlowyek nowo nawroczony kv panv bogv a bedacz | czyerpyaczy wyelye przeczywnosczy slucha-

[1] patrz na koniec stronicę 235 w podobiźnie.

ẏacz slova | boszego swẏelkąm pẏlnosczą gladal na Amādusza suẏe | thego ẏ vẏrzal oczẏma svema ẏsze sze oblẏcze oẏcza | swẏethego poczelo przemẏenẏacz wẏasnoscz bardzo ro | skosznąm tako ẏsze potrzẏkrocz bẏlo podobne slonczv | ẏasnemv gdẏ swẏeczẏ nabardze czaszv latha, abẏlo | oblẏcze ẏego ẏasno przeẏrzẏsthe ẏsze sze sąm w nẏm | obeẏrzal stego wẏdzenẏa w swoẏm smetkv wszal | wẏelkąm poczeche tak ẏsze bẏl vmocznẏon w dó | brẏm swẏethẏm szẏvocze. |

O naslotszẏm ẏmẏenẏv Jesus. Capitulū. XLIX. |

Gdẏ czaszv ẏednego sluga wẏeczne madrosczẏ | oczecz swẏethẏ amādus ẏachal szẏednego mẏasta do | chech do naswatsze pannẏ gdẏ zasze przẏachal do domv | *(236)* ẏedne persunẏ szvẏethe vkzala sze ẏe panna naszvẏecz | sza Marẏa ẏ rzekla thako wẏecz ẏsze *[sluga]* sẏna mego ẏusz | przẏachal a ẏmẏe naslotsze Jesus bardzo dalẏeko | ẏ zẏroko roslawẏl tak ẏako ẏe apostolowẏe ẏego | roslawẏlẏ a ẏako apostolowẏe goracząm szadzam | mẏelẏ ẏzebẏ ẏmẏe zẏna mego wzẏtkẏm ludzẏem | przes wẏare vsznacz dalẏ tako tesz sluga szẏna | mego Amandusza wszẏtke pẏlnoscz na tho obroczẏl ẏsze | bẏ ẏmẏe Jesus wewszẏtkẏch serczach zẏmnẏch og | nẏem nowe mẏelosczẏ zapalẏl a po smẏerczẏ swej | weszmẏe zatho zaplathe wẏecznam od sẏna mego | Pothẏm tesz swẏetha duchowna corka Amandusza | swẏethego weẏrza na panne naszwẏetsząm Marẏam | ẏ vẏrzala ẏsze w recze swoẏe trzẏmala gromlẏcze | bardzo czudnąm ktora gorzala takąm czudnąm ẏa | snoscząm ẏsze wszẏstek swẏath oszvẏeczala a na one | gromlẏczẏ wẏdzala wszedẏ okolo szpẏzane ẏmẏe ẏego | Rzekla naszvetsza panna do teẏsze czorkẏ naboszne | bacz czorko ẏsze tha gromlẏcza znamẏonuẏe ẏmẏe | sẏna mego Jesus bowẏem on prawdżẏwẏe oswẏecza | wszẏtkẏe sercza thẏch ktorzẏ ẏmẏe ẏego nabosznje | przẏmuẏąm abo goracząm zadząm przẏsobje nosząm | wẏecz tesz tho ẏsze sẏn moẏ szluge swego Amandusza | na. tho wẏbral ẏszebẏ w luczkẏch serczach goracząm | zadząm sapalal kv mẏelovanẏv ẏmẏenja | Jesus ẏszebẏ stego otrzẏmalẏ sbawẏenẏe vẏeczne. | Czorka swẏetha baczacz wẏelkẏe goracze naboszenstvo | ẏ mocznąą wẏare ktorąm oczecz ẏe duchownẏ Aman | dus swẏethẏ mẏal kv naslotszemv ẏmẏenẏv Je | sus ktore ẏmẏe Jesus wlasnąm rekąm swo- | *(237)* ẏąm wẏrẏthe noszẏl na serczv swoẏm stego osoblẏvje | zapalẏla sze wẏelkąm mẏeloscząm naboszenstwa ẏsze | ẏmẏe na drosze Jesus wẏszẏla czervonẏm ẏedbawẏęm | na male chustecze thẏ slowka Jesus ktore vmjszlj | la przẏ sobẏe noszẏcz pothaẏemnẏe thakẏch sze chu | stek wẏzẏla bardzo wẏelẏe ẏ otrzẏmala tho v oẏ | cza swego duchownego Amandusza swẏethego ẏsze | thẏ chustkẏ wszẏtkẏ poloszẏl na wlasne sercze svoẏe | a zadaẏacz blogoszlawẏensthva oth boga wszechmogaczego | vczẏnẏvszẏ przeszegnanẏe swoẏe roseslal one chustkj | ẏ thąm ẏ sąm szẏnom duchownẏm ẏ czorkąm swo | ẏm teẏze czorcze swẏethe obẏawẏl tho pan bog kto | tho ẏmẏe naswẏetsze przẏ sobẏe noszẏ a na kaszdẏ | dzẏen kv tczẏ ẏego ẏeden paczorek zmowẏ tha- |

kyemv czlowyekowy pan bog dobrucz swoye vkasze | thv na thym swyecze y obdarzy go osoblyvąm laskąm | przy skonanyv yego: Napyerwszy poczatek szyvo | tha swyethęgo thy czorky blogoszlawyone byl czy | then ysze sze czvyczyla w boskych cznothach przes nasla | dowanye zywotha pana Jesv Crista y tesz przesz na | sladowanye zywotha swyethych. |

Tho capytulyum daye znacz ysze ludze kto | rych serecze yest pelno boga radzy mayąm po | spolythowanye s ynszymy dobrymy luczmy dla | tego yszeby ye zapalaly kv bogv yako orzel | pobudza dzatky swoye kv lathanyv | capi. L. [1] |

(238) Tha przerzeczona corka swyetha byla pylnye nasla | dowcząm we wszytkym nauky boskye oycza swego Aman- | dusza swyethego a stawyla sze yako wosk myekky | przy ognyv rosgrzany ktory wyobraszenye pyecze | czy *[pieczęci]* na sobye vkaze sluchayacz porady oycza swego | szla drogąm napewnyeysząm naszladowanya zywota | pana Cristusowego przes dlugy czas ogleduyacz vczjn | ky swoye wthym zywocze naszvyetszym yako we | swyerczedlye wyedzacz tho onye oczecz svyethy | amandusz pysal do nye thako Myela czorko yusz | czasz yszeby dalye postepowala w drodze bosze. | Czyn thak yako czyny od chowany mlody orzel | yszeby yusz thvoye odrosle ksrzydla szyly dusze | tvoye podnyosla wsgore kv zywothv bogomysl | nemv doskonalemv a zas nyewyesz ysze pan Cri | stus rzekl swolyenykom swoym ktorzy sze kochaly | w oblyczneoczy czlowyeczenstwa yego potrzeba wąm | yest yzebych odsedl od wasz yeszly macze przyacz | ducha swyethego a przesto myela czorko pyerwsze | tczwyczenye we cznotach swyetych yestczy sgothova | ne kv przesczv drogy pusczy zywotha thego czeszne | go a kv przysczv do szemye obyeczane szumnyenya | czystego y sercza spokoynego w czym sze thv sbawye | nye poczyna a na onym szwyecze na wyeky drva | a przesto yzeby droga tha wysocze madra thobye | wyadoma byla chczacz thego yasznye dowyescz do | brąm rosnoscząm a gdy bedzes baczyla rosnoscz | nyebedzes mogla sbladzycz by tesz nawysze smyslj | *(239)* swymy wlyeczala bocz pylnye [2]) nayduyemy dwoya | ky obyczay ludzy dobrych Nyektorzy wyodąm szy | wod

[1]) Surius pomieszcza ten rozdział *in Appendice quarundam sublimium quaestionum* pag. 304 C. XIII. u Diepenbrocka zaś tak jak i w naszym kodeksie w swym porządku zamieszczony jest.

[2]) by tesz nawysze smyslj swymy wlyeczala bacz pylnye.... zdanie niezrozumiałe w oryginale u Suriusa tak brzmi: *quamvis sublimiter sensibus volites. Age ergo animum adverte* = byś też najwyżéj zmysły swemi wzleciała pilną bądź.

rostropnÿ napÿerwszÿ ludze swoÿ rosum na tho | obrocząm ÿszebÿ wszÿtko czokolwÿek czÿnÿąm podlug | krzeczÿanskÿego obÿczaÿv kv chvalÿe bosze ÿ tesz kv | pokoÿewÿ drugÿch ludzÿ ÿ maÿąm w ostrosnosczÿ o | bÿczaÿe ÿ slowa swoÿe. takÿ opatrznÿ zÿwodt vjescz | vkasuÿecz nąm rosum boskÿ ktorÿ tho wszÿtko obra | cza kv thczÿ a chvalÿe pana boga a nÿekv spodobanÿv | luczkÿemv ÿako nÿebo obloczne czÿnÿ ktorę ÿasno | cząm gwÿast chvalÿ stworzÿczela swego thako tesz | taczÿ ludzę nÿetbaÿąm zadne omowÿ luczkÿe kto | rąm czÿerpÿąm dla vczÿnkov swoÿch dobrÿch | tha ÿasnoscz rosumv nÿewÿnÿka ÿako ÿasnocz spro | chnÿalego drzewa w noczÿ ktora acz sze tak wÿdzj | ÿasną alÿe zama w sobÿe nÿcz nÿeÿesth thakÿe | ludzę obaczamÿ po slowach ÿch czlowÿek sprawje | dlÿwÿ wÿaruÿesze szÿchrozka[1]) ktorÿ ÿ roslacza s bo | gÿem tho ÿesth grzechv wselknego o czÿm bÿ dlu ! go powÿadacz, czorka duchowna ÿego rzekla pochvą | lon nÿechaÿ będze pan bog s naukÿ dobre[2]). |

O pÿthanÿv rzeczÿ wÿsokÿch ktorÿch sze dovja | dowala czorka Amandusząswÿethego gąpi. LI.[3]) |

Stakÿe naukÿ oÿczą S. czorką duchowna smj | slÿ swoÿe podnÿosla kv rzecząm wÿsokÿm mÿ | sląez sobÿe ÿeszlÿ bÿ zmÿala pÿtacz o smÿszlach | wÿsokÿch. Oczecz swÿethÿ Amandus rzekl | *(240)* gdÿ ses ÿusz rzadnÿe przeszla posrodek drogÿ de | dÿ doswaląm rostropnosczÿ thwoÿe pÿtacz sze o rzę | czach wÿsokÿch ÿusz pÿtaÿ czo chcesz Corka swje | tha rzekla prosze wąsz powÿeczę mÿ czo tho ÿest: | bog abo gdze bog ÿest bo wÿem ÿsze ÿest troÿakÿ | w persunÿe a ÿeden w ÿasnosczÿ. Oczecz swÿethÿ A | mandus rzekl tho pÿthanÿe ÿest czÿ wÿsokÿe. na | pÿerwsze pÿthanÿe czo bog ÿest powÿadąm tho | bÿe ÿszę wszÿczÿ mÿstrzewÿe ktorzÿ bÿlÿ od poczat | kv swÿatha nÿeumÿelÿ thego wÿslowÿcz bo tho ÿest | rzecz wÿsoka nad rosum sczlowÿeczÿ a wszakosz czlo | wÿek pÿlnÿe a stuvÿczne *[ustawicznie]* boga sukaÿaczÿ nÿeÿaką | wÿadomoscz bÿerze od boga w czÿm nawÿsze sbawje | nÿe thego zalÿeszÿ thÿm obÿczaÿem szukalÿ go tesz | przethÿm nÿektorzÿ cznothlÿwÿ mÿstrewÿe po | gansczÿ osoblÿwÿe madrÿ aristothelÿes szukal thego spÿlnosczą a gdÿ vsnal doswÿat | szal thego bÿegÿem przÿrodzonÿm vsnal tho ÿszę szlu | sznÿe mÿal bÿcz ÿeden pan wszÿtkÿego stvorzenÿa | ktorego mÿ zowÿemÿ bogÿem e thÿm sze panÿe bodze | mamÿ tak wÿelÿe wÿadomosczÿ ÿsze on ÿest panem | wszÿtkÿego ÿsze tesz ÿest wÿe-

---

[1]) grzech. Dalmacki dyalek. greska szagrecha. Kroacki grech pregreska, kraińska pregrecha.

[2]) Tak u Suriusa jak i u Diepenbrocka rozdział ten pełen głębokich myśli a stylu ciemnego jest obszerniejszy nieco.

[3]) U Suriusa tego i następnych rozdziałów nie znajduję u Diepenbrocka jest rozdział LIV.

czny przes poczatkv | a nyeodmyenny w panysthvye swoym ktorego szą | ysze wsytkye rzeczy wysnawa sąm w sobye a | ysnocz yego yestczy nyewymowna roskosz y we | selye sząm w sobye y w thych wszytkych ktorzj | w nym thego poszyvacz będąm bo on sąm yest | nyewymowne vczesne sbawyenye ych | *(241)* Slysacz czorka dobra oczy swoye podnyosla w nye | bo y rzekla tocz sąm thy rzeczy ktorych bardzo my | lo sluchacz bo sercze pobudza ducha wsgore a brzesto | myely oycze prosze powyaday yescze my o thym vjeczej | Oczecz swyethy Amandus rzekl ysnoscz boska o ktore | powyadąm yest czy tako wyelcze vczesna roskosz kto | re same w sobye oko czelesne ogladacz nyemosze | alye the roskosz moszem obaczycz stworzenyv boszym | yako obaczymy dobrego mystrza wvczynkv yego yako | pawel swyethy powyada ysze wszytko stworzenye | bosze yestczy nąm yako swyerczadlo swyeczacze | w ktorym boga vsnacz mamy tho vsnanye sowyemj | vradowanye dusze weyrzy tesz nad sze wsgore wnje | bo a pothym wszytky czesczy swyatha poyszy yako | szerokye wysokye y czudne nyebo yest w svym byegv | yako ye oslachczyl y okraszyl mystrz yego szetmyoma | planethoma s ktorych kasda krom kxezycza w osobnosczj | wyetsza yest nyszly zemya y yako vvyelbyone yest nje | slyczonąm lysbąm yasnych gwyast domyslay sze tesz gdy | slonczе yasno swyeczy czaszv latha yaky vstawycznej | pozytek y owocz zemy daye yako sze lanky czudnye | zelyenyąm y yako lyscze y trawe szebye wypusczayąm | yako sze czudnye kwyatky roskwythayąm yako w leszech | y borzech ptaskowye maly y wyelczy slotko spyeva | yąm wszytkye swyerzadka y robaskowye ktorzy szy | mye byly obumarly zasze wynykayąm oszywyąm | y weselyąm sze othnawyayacz sze, vkasuyacz nyewy | mowne weselye sroskoszy latha a przesto o szlachetny | *(242)* myelosny yakoszes tedy sąm w sobye wszystek czudnj | ochothny y vesoly nad wszytko stworzenye czorko | myela obacz pylnye cterzy zywoly zyemya voda | powyetrze a ogyeny obaczysz wszytkye dzywy ktore | w thym sząm w rosmaythych swyerzatkach v rosmaytych pta | skach w rybach w dzywach morskych ysze wsytko tho | czo w morzv yest wola y wywolawa chvale y czescz | nyewymownemv mayesthatv boskyemv ktorą w bodze | yest O panye nyeba y zemye y tho wszythko strzj- | ma y zywy thy wszytko opatrzasz kasde stvorzenye | karmysz obyczayem yego male wyelge vbogye y boga | the na wszytkye wsgald *[wzgląd]* masz yszesz bog yest wsytkych | Corko myela pytam cze nalaszlaszly boga thvego ktore | go sercze thvoye przes dlugy czasz szukalo yeszlycz go | yusz nalaszla weyrzysze nany przyasnym okyem veszo | lym oblyczem szradoscząm sercza thvego pogladayacz nanj | oblapysze go s wypyethymy rekoma zadzy dusze thvoye | a czyn czescz chvale y dzeky szlachethnemv kxaszeczv | y panv stvorzenya wsytkyego obacz ysze stakye bogomy | sloсzy nathychmyast wynyknye w czlowyecze serdeczna | radoscz ktorąm radoscz sowyą yubilacio yestczy thakje | wyelkye weselye ktorego zadny yezyk wypowyedzecz | nyemosze bo sercze y zyly duszne moczno przecho | dzy

a tho weselye obacząm tesz y sąm po sobye a | gdyszem yusz vsta moye ktobye othvorzyl yusczy mu | sze othvorzycz panv bogv na czescz na chvalenye | ktorąm rzecz ktora we mnye skrycze thayemna | yest czegom yescze szadnemv czlowyekowy nyepowjedzal | (*243*) Vyem yednego czlowyeka zakonv kasnodzyejskyego | ktory na poczathkv swoym przes czaląm dzesecz | lath takąm laske myewal od pana boga pospolycze | na kaszdy dzyen dwa krocz saranny y otwyeczor | myewal thakąm yubylacyąm s bogyem a trwala | tak dlugo yakoby mogl smowycz dwa krocz vilye | tako sze rosplywala w bodze ysze tesz nyemogl the | go wymowycz a w ten czas nyekyedy myal przya | snąm rosmowe z bogyem nyekyedy tesklyve wsdy- | chanye po bodze nyekyedy placz: nyekyedy czyche | vsmyechanye nyekyedy mv sze wydzalo yakoby po | powyetrzv lathal a yakoby myedzy czaszem y wye | cznoscząm wyelkych dzywov plywal a stąt sze yego | sercze bylo thako pelne boga ysze czaszem szercze | swoye bolyeszne muszyl przycyskacz rekąm swo | yą y yal mowycz O nyestetisz sercze moye yako | sze dzysz thobye stanye: dnya yednego wydzalo | mv sze ysze sercze boskye sklonylo sze w sercze yego | y yelo mowycz w nym On bedacz pelen nyebyeskje | radosczy rzekl w radosczy duchowne yusz | terasz namyelyejszy panye moy roszerząm sercze | moye kv oblapyenyv bosthva thvego O bosze przewy- | szayacza mjelosczy bosze wszechmogaczy thy sze w ser | czach myelych rosplywasz Tesz sze rosplyvasz w du | szy myeluyacze czebye tak ysze w myloszczy bedze | szlaczona stobąm. Slysacz tho czorka swyetha | rzekla ach panye bosze yakosz tho wyelka laska | thvoya yest ysze czlowyek raduyacz sze w bodze | (*244*) bedze sachvyczon radabych vyedzala yeszly thv yest | nablysza droga kv bogv Oczecz swyethy rzekl | nyenablysza telko yest pobudzayacza kv rychlej- | szemv byeganyv w drodze bosze a ktemv mosze | przycz thaky czlowyek ktory gwalthem a walką | cznot dostapy. Tak ysze sze yusz we cznotach ko | cha a myely mv sąm cznothy Tesz czy powyadąm | czorko myela czaszv nawyedzenya boskyego | mnoszy sze weselye tako tesz sasze w powczyagnje | nyv lasky bosze bywa zesmeczenye thako ysze | bedze nyepowolny sząm sobye y drugym. |

Czaszv yednego przydalo sze ysze then sluga bo | szy o ktorym czy powyadam sedl na osobne mye | .scze a thąm yego sercze bylo napelnyono wyelkje | go boskyego wesela a w thym przysedl do nyego | phortny wąywayacz go yszeby sedl do phorty | yszeby sedl do yedne panye ktora zadala ysze | by ye sluchal spowyedzy nyechczal yscz ysze mv sal | bylo od ony roskoszy boskye w ktore byl na then | czasz y postawyl sze phorthnemv nyeprzyasnye | rzeknacz wyprawy the panye ynszego spowye | dnyka bo ye na then czasz spowyedzy sluchacz nye | moge alye ona pany byla grzeszna a sercza ob- | cza szonego powyadala phorthnemv ysze osoblyvąm | laske myala kv oyczv swyethemv Amanduszewy | mayacz the nadzeye yszeby yąm poczeszyl a dla | thego zadnemu ynszemv nyechczala sze spowja | dacz a gdy nyechczal do nye wynycz sasmu | (*245*) czyvszy sze na ser-

czv odeszla zalobnye od phorthy | a placzacz vszadla xstronye w kath y naplakala sze | do wolyy w tey godzynye pan bog wszechmogaczj | odyal mv laske bardzo pretko ony krothochvylye | ktorąm s bogyem myal a sercze yego stalo sze sathvar | dzale a chczacz rad vyedzyecz przyczyne thego rze | czono yemv od pana boga dla thego ysze the vbo | gam panyą bedaczą sercza sasmuczonego od sze | bye othpadzyl przes poczeszenya dla thegom | ye tesz moye boskye poczeszenye oth czebye othda | lyl baczacz tho yal bardzo czesko wsdychacz a pyv | szy sze wpyerszy swoye nathychmyast byeszal kv | forcze a gdy one panye nyenalaslz yal sze cze | sko smeczycz a phorthny byegal y thąm y sąm | szukayacz gy y nalaszl yąm szedzacząm placzacz | gdy przysla do phorthy sluga boszy przyal yąm | laskawye a ye sercze skruszone poczeszyl lutho | sczywye odprawywszy sąm sedl sza sze na myescze | swoye do kapytulyarza nathychmyast w ocem- | gnyenyv przywroczyl sze sasze knyemv pan bog | swoym boskym poczeszenym yako y pyerve. | Slysacz tho czorka yego swyetha rzekla bacze | yszeby czlowyek mogl czyerpyecz wsytky przeczj | wnosczy gdy by¨go pan bog nawyedzal thakyem | weselym dochowne radosczy othpowyedzal | kv themv weselyv szadny nye mosze przycz | (*246*) thylko przes vczyerpyenye wyelkych przeczjvnosczj | oththychmyast laska thakyego weselya trwala | w nym vstawycznye y gdzekolwyek byl doma | albo na drodze przy ludzech albo przes lyudzy Cza | szem y przy stolye gdzekolwyek byl thakąm | laskąm go pan bog nawyedzal ktore w sobye tha | yl. Slysacz tho czorka rzekla pochvalyon bacz | pan bog yszem tak dobrze nauczona czo bog yest | a radabych wyedzala gdze bog yest troyaky: | w personye a yeden w ysnosczy a yako sze syn | rodzy od boga oycza w thym wszytkym slovy | rostropnymy y naukamy rosmaythymy byla dobrze | nauczona oth oycza swyethego Amandusza ktore | nauky sąm trudne kv wykladanyv pysanya y | srosumyenya a przesto ye opusczamy. | Pothym nyedlugo przydalo sze ysze czorka swjetha | przerzeczona vmarla a wszela swyethe dokonczenye | zywotha swego bowyem ye zywot byl swyethy | y blogoslawyony po smyerczy svej vkasala sze oyczv | swemv duchownemv Amanduszevj swyethemv czu | dna bardzo swyeczacza w byalym odzenyv yako | snyck okraszona wyelkąm yasnoscząm pelna | nyebyeskyego weselya y roskoszy przystapyw | szy knyemv powyedzala y vkasala mv wjel | kąm roskosz ktoram myala z oblycznosczy boskje | Oczecz swyethy wydzal y sluchal thego s wjel | kąm roskosząm y s weselym a s tego dusza | (*247*) yego pyla pelna poczechy boskye Gdy przysedl sa | sze sąm kxobye wsdychayacz nabosznye yal mowycz | Ach myely panye yako blogoslawyony yest then slo | wyek ktory thylko o cze y o laske thvoye stoy slu | szne by myal wsytko rad czyerpyecz ktore mv thj | czyerpyenye tako slachethnye placzysz. | Kv themv raczy nasz spomocz pan bog wsechmoga | czy yszebysmy mogly cznoth thy czorky swyethe | tak nasladowacz y ynszych swyethych yego tak | yakobyszmy mogly nawyeky roskosnąm oblycznoscz | yego wydzecz Amen. |

Poczÿna sze przemowa drugÿch xzag [1]. |

Czaszv ÿednego oczecz S. Amandus kasnodzieÿskje | go sakonv stanawszÿ przet vmeczenÿm mekÿ bozi | ÿal sze skarsÿcz nabosznÿe panv bogv ÿsze nÿemogl | rosmÿslacz mekÿ ÿego bo w thÿm mÿal nÿedostatek | asz dothÿchmÿast sze sze *[że się]* w tho nÿemogl dacz vskarza | ÿacz sze thego panv bogv wszal od pana boga tho | nathnÿenÿe ÿ the, nauke ÿszebÿ stokrocz na sze | mÿe padal a kv kasdemv osoblÿve rozmjslanÿe czÿnÿl o mecze bosze · zadaÿacz czÿerpÿecz | przÿkladem pana Cristusowÿm czo bÿ naÿ racsil ¦ dopusczÿcz a bedacz w thÿm oszwÿeczenÿv laskÿ bo | sze chczacz lÿczÿcz ono padanÿe ÿ rosmÿslanÿa | nÿenalasl ÿch wÿeczeÿ telko dzewÿeczdzeÿszad | ÿ rzekl o wsęchmogaczÿ panÿe obÿawÿlesmÿ ÿch | *(248)* sto a wsakosz ÿch nÿenaÿduÿe ÿedno dzewÿeczdzej | szad a na prosbe ÿego opÿawÿl mv pan bog dze | secz rosmÿslanÿa ktore czÿnÿl napÿervej przet ca | pÿtularzem wedlug swÿczaÿv swego nÿslÿ ÿal ro | smÿslacz salobne wÿwÿedzenÿe na smÿercz pana Jesv | Crista a gdÿ przÿsedl w rosmÿslanÿv swoÿm kv vkrjszowanÿv nalasz ÿsze bÿlo sto rosmÿslanÿa mekÿ | ÿ smÿerczÿ pana Jesv Crista od poczatku asz do kon | cza a gdÿ sze w thÿm rosmÿslanÿv poczal czwÿczÿcz | tak ÿako nauczon bÿl od pana boga thedÿ ona pjer | wsza tvardoscz obroczÿla mv sze wÿelkąm wnatrzną | slotkoscz baczacz then poszÿthek sluga boszÿ Amandus | swÿethÿ zadal thego od pana boga ÿeszlÿ bÿ kto | bÿl w takÿe twardosczÿ rosmÿslanÿa mekÿ pana | Jesv Crista w ktorÿm lÿeszÿ wszÿtko sbawÿenÿe | ÿszebÿ thakÿ bÿl wspomoszon ktorÿbÿ sze czvÿczil | w takÿm rosmÿslanÿv mekÿ boze a nÿe przestaval | alÿesbÿ sbawÿenÿe otrzÿmal a przesto thÿ rosmÿ | slanÿa popÿsal kv poszÿtkv luczkÿemv thakÿm | obÿczaÿem ÿakÿm bÿl nauczon oth pana boga Gdj | sze oczecz swÿethÿ amandus w thÿm rosmÿslanÿv | czwÿczÿl mÿewal thakÿe oswÿeczenÿe boskÿe | prawdÿ thako ÿsze bÿwal sapalÿon wÿelkÿm | naboszenstwem ÿ pobudzon kv vczesne rosmowje | s panem Jesv Cristem a tha rosmowa nÿedzala sze | czelÿesnÿe anj tesz bÿla odpowÿecz oblÿczna | alÿe thÿlko w rosmÿslanÿv s oswÿeczenÿa pÿsma | swÿethego ktora odpowÿecz nÿkakÿ nÿemosze | chÿbÿcz bo ÿest wsetha z vst madrosczÿ boskÿe ¦ *(249)* pana Jesv Crista ktorąm sąm mowÿl wevangÿe- | lÿe tesz nÿektora odpowÿecz ÿest wsetha s naukÿ do | ctorov tesz odpowÿecz o smethkach naswetsze pannÿ | wsal sobÿe z kxak bÿernatha swÿethego a w thjm | wsÿtkÿm zada pozÿtkv ÿ naukÿ ludv pospolÿthego | ÿszebÿ kasdÿ nalasl czobÿ mv sluszÿlo kv naboszen- | stwu Nÿekÿedÿ oczecz swÿethÿ mowÿl w personÿe ¦ grzesnego człowÿeka a nÿekÿedÿ tesz mowÿl w per | sunÿe doskonalego człowÿeka

---

[1]) Przedmowy tėj niema u Suriusa, u Diepenbrochs, a tylko jest na początku księgi *von der ewigen Weisheit* pag. 156.

nÿekÿedÿ mowÿ w per | sunÿe dusze mÿelosne nÿekÿedÿ movÿ w podobjen | stwÿe slugÿ ktoremv pan Jesus Cristus odpowja | da tocz ÿest nauka prosta a slowa ÿestcze prost | sze bowÿem pochodzÿ s dusze proste a wsakosz bar | dzo sluszÿ kv poszÿtkv czlowÿekowÿ gresnemv | Przÿdalo sze czaszv ÿednego ÿsze oczecz swÿethÿ | amandus poczal pÿsacz troÿakÿ rodzaÿ the naukÿ | przerzeczone asz pothÿm ÿal pÿsacz o skrusze thÿmi | slowÿ Powÿastmj duszo moÿa etc. mÿal nÿeczo prze | targnÿenÿa w teÿ rzeczÿ a bedacz w samÿslenÿv sÿadl | na stolek odpoczÿwanÿa swego a sasnavszÿ mÿal | tho wÿdzenÿe ÿsze wÿdzal dwÿe personÿe du | chowne grzesne szedzacze przet szobam a wÿdzacz | ÿsze prosnowalÿ ÿal ÿe otho srogo karacz a zathÿm | dano mv w reke wÿcz *[wić]* troÿakąm dwe czesczÿ | bÿlÿ czenkÿe alÿe trzecza mÿasza a gdÿ chczal | wsÿthkÿ thrzÿ skreczÿcz wespolek nÿechcalo sze tra | phÿcz a sathÿm obeÿrzal sze na prawąm strone ÿ | vÿrzal przed sobąm stoÿacz pana Jesu Crista w thÿm | podobÿenstwje ÿakÿ bÿl gdÿ bÿl odÿeth od slupa | *(250)* vbÿczowanÿ a mÿelosczÿwÿ pan stal przed nÿm tako la | skawÿe ÿako oczecz wÿernÿ tak ÿsze amandus swje | thÿ vsual ÿsze tho prawj ÿego oczecz bÿl obaczÿl ÿsze | czalo ÿego bÿlo zlachetne bÿale ÿ romÿone a wszakosz wszedÿ sranÿone a ranÿ ÿego bÿlÿ swÿesze | a krwawe nÿektore bÿlÿ naprzekÿ [1]) a nÿektore na | dlusząm tak ÿako bÿczmÿ okruthnÿmÿ roszarpnÿone | a gdÿ tak mÿeloszne przet nÿm stal ÿ przÿasnÿe | naÿ pogladal amandus svÿethÿ podnÿovszÿ recze svo | ÿe ÿal maczacz onÿch krwavÿch' ran a pothÿm w | sal one troÿakąm wÿcz ÿ bardzo ÿąm prethko | skraczÿl wespolek ÿ dana mv bÿla moznoscz ÿsze | tho wÿpÿsal czo vmÿslÿl ÿ opÿawÿl mv pan bog | ÿsze thÿ wsÿczkÿe obdarzÿcz chce prze sasluge ran | swoÿch odzenÿm wÿeczne czudnosczÿ ktorzÿ tha | kÿm obÿczaÿem meke ÿego rosmÿslaÿąm bo kto | tho kolwÿek chtce *[baczycz]* bobudzono jest sercze ÿe | go kv naboszensthwv abo kv goracze mÿelosczÿ | pana boga abo kv nowemv oswÿeczenÿv bedze | tesz takÿ pobudzon kv omÿerszenÿv grzechov a | kv thesknosczÿ po bodze tako ÿsze laska bosza w du | szÿ ÿego bedze odnowÿona. |

Tho pÿerwsze kapÿtulum daÿe sznacz o rosmo | wÿe duchowne oÿcza swÿethego s panem cristusem | Hanc Amavÿ et exquisivi a iuventute mea etc. [2]). |

Thÿ slowa sąm napÿsane w xegach madrosczÿ a sąm | rzeczone o madrosczÿ wÿeczne pana Jesv Cristha | rzekacz: them vmÿelowal ÿ theÿem szukal od | mlodosczÿ moÿej ÿ them sobÿe wÿbral ssa

[1]) niektóre były na poprzek, a niektóre na długość.
[2]) U Suriusa str. 17, u Diepenbrocha str. 160.

oblu | *(251)* byenycze sobye s tych slow byl pobudzon kv nabozenstbv y myeloeczy pana Jesv Cristha przyczyskal go kxo | bye przes slotkoscz y gorzkoscz asze go przywyodl kv | vsnanyv swoye boskye prawdy Gdy sze Amandus swje | thy rosmyszlal na dzywne drogy ktorymy go pan bog | xkobye przywodzyl yal mowycz do pana boga thako | Namyelyeyszy panye baczylem tho w sobye ysze wle | czech moych dzeczynnych sercze moye kwaplywym | pragnyenym pragne*[lo]* rzeczy nyektore ktore pyla *[były]* the | yem nyemogl ogarnacz any obaczycz czo bylo przes wye | lye lath zodalem goraczo dostapycz thego a wszakoszem | nyemogl kthemv przycz bom nyemogl wyedzecz eso | tho byle czo thak sercze moye y dusze przyczagalo azem | nykdy nyemogl bycz vspokoyon a gdy sze yal zklanyacz | w mlodych lyeczech moych kv stvorzenyv nyebywalem | poczeszon bom myal wnatrz odpowyecz thakąm yszeby | my tho bylo czegom szukal y myele sobye czesto czo tho | yest za zadza ktorąm we maye thako ygra: odpowjecz | wyelkye madroeczy asasz mye nyesnasz ktorames thy | thak myeloeznye przyal a czestom czy drogy sastepo | wal yszebych cze sąm sobye posyskal. Sluga boszy od | powyedzal myely panye nyewydzalem any szly | szal thego any wyem czo tho yesth. Odpowyedzal | pan bog otworz wnetrzne oczy thwoye a ogladay czom | ya yest yąm czy yest madroscz wyeczna ktorąm | od wyekow czebye sobye obrala oplapyenym wyecznjm | opatrzosczy moyej czestom czy drogy sastepowala ysze | byszmy nyeuszedl a tho yest napewnyey znamye | wybranya przyaczol moych ktore sobye on chce sachovacz | *(252)* Sluga boszy rzekl o slachethna madrosczy boską y tysz | yest ktoreszem ya przes thak dlugy czasz szukal y | ktore sercze moye czesto pragnelo o bosze y czemusz mj | sze dawno nyeukasal czemusz thak dlugo powcza | gal a yąm rosmaythąm krzywąm drogąm brodzil | Odpowyecz wyeczne madrosczy bych czy sze byl rychlo | vkasal dety by mye tak byl nyepoznal. Sluga bozi | rzekl O nyewymowna dobroczy yakosze sse *[jakoześ się]* tak slot | ko we mnye vvyelbyla gdym yescze nyebyl yuszes timje | szukal gdym sze od czebye oddalal thysz sze odemnje | odalycz nyechczal gdym od czebye chczal vczekacz thysz | mye slotkoscząm szywyl O wyeczna madrosczy panje | yeszv Cryste by cze therasz moglo sercze moye ogarnacz | tak yszebych vstawyczną czalą madrosczą y chva | lyenym czebye mogl thobye zlusyez bo wszytky dny zy | wotha mego tho by byla sereza mego nawyeczsza ro | skosz bowyem thaky czlowyek yest blogoslawyony kto | rego thy tak mylye vprzedzys ysze mv nykyedy nye | dasz odpoczyvacz alyesz w tobye naydse othpoczynyenye | swoye ach madrosczy nawysza panye Jesv Criscze gdy | szem yusz czebye nalaszl ktorego myelnye dusza moya | thedy cze prosze nyeraczy wsgardzacz sthworzenya swego | raczy myecz wsglad ysze sercze moye zamylknelo w mje | losczy y tesz w szalosczy swyatha wszytkyego nyedopu | sczaysze aby sercze moye myalo zamylknacz w tobje | day odpoczynyenye namyelszy panye duszy moye | vbogye yszeby aby yedno slowo mogla przemowycz | ktobye bo sercze moye

thego nẏemosze dalẏe | snosẏcz bo we wszẏczkẏe serokosczẏ swẏatha nẏenaẏ | duẏe kẏm bẏ sze ochlodzẏlo thelko | (*253*) thobąm panẏe wẏbranẏ ẏ braczẏskv moẏ ktorẏ thẏlko | sąm vẏdzẏs ẏ wẏesz przẏrodzenẏe sercza mẏeluẏacze | go a wẏesz ẏsze nẏgd nẏemosze mẏelowacz thego kogo | nẏeposna a przesto ẏeszlẏ ẏa czebẏe mąm mẏelowacz | Odpowẏecz. vẏeczne madrosczẏ rzekla chceszlẏ mẏe | ogladacz w roskoszẏ bostwa mego thedẏ sze vcz mnẏe | posnacz ẏ mẏelowacz wscwẏeczenstvje [*w zwycięztwie*] moẏm czẏer | pẏaczẏm a tha droga ẏestczẏ naprostsza kv zẏwothv | wẏecznemv: Sluga boszẏ rzekl O panẏe ẏusz ẏa | czebẏe dzẏsza vpomẏnąm wẏelkẏe mẏelosczẏ szkto | re raczẏlesz sze sklonẏcz znawẏszego tronv ẏ stolcza | krolẏevskẏego sẏercza oẏczevskẏego na nedzeẏ | wszgardzenẏe przes trzẏ ẏ trzẏdzesczẏ lath a nawẏet- | sząm mẏelosez ktorasz mnẏe ẏ wsẏczkẏm ludzom | vkazal vkasalacz sze w czẏerpẏenẏv gorskẏe mekẏ | ẏ okruthne smẏerczẏ thvoẏe panẏe thegocz sze wsẏt | kẏego vpomẏnąm dla thego ẏszebẏ sze duszẏ moẏe | vkazal w namẏelosnẏejsze postawẏe kv ktore cze | przẏwẏodla nẏewẏmowna mẏelosez thwoẏa Oth | powẏecz wẏeczne madrosczẏ ẏem mẏe czlowẏek | obaczẏ wẏecze bẏcz smẏerthelnẏm ẏ czerpẏaczẏm | s mẏelosczẏ thedẏ mv thẏm wẏeczej bede mẏlẏm | bo nawẏsza mẏelosz moẏa vkasuẏesze w czẏerpẏenjv | wẏelkẏm gorzkẏe mekẏ moẏej ẏako sze slonecze | vkasuẏe w ẏasnosczẏ swoẏe rosza czudna wonnosczj | swoẏe a ogẏen gwalthownẏ w goraczosczẏ swoẏe | a przestho sluchaẏ thego s naboszensthwem ẏakom | ẏa czesko a okruthnẏe dla czebẏe czẏerpẏal. |

(*254*) O Rosmẏslanẏv mekẏ bosze czo sze dzalo | przet vkrẏszowanẏm cap. primus. |

Po wẏeczerzẏ wẏelkẏ czvarthek gdẏm przẏsedl | do ogroẏcza a thamom sze dobrowolnẏe poddal | nasmẏercz thako oblẏcznąm s wẏelkẏego vdraczenẏa | sercza mego ẏ s wẏelkẏego vczẏskv ẏ vdraczenẏa przj | podzenẏa czala mego oblẏalem sze wsẏstek pothẏm | krwawẏm bẏlem ẏeth od nẏeprzẏaczol moẏch okruthnje | bẏlem wẏasąn ẏ zalosczne wẏedzon do mẏasta Jerusa | lẏem Pothẏmem bẏl vplphanẏm oczv sawẏasanẏem | sromothnẏe vdraczon przeth kaẏphaszem phalszẏvje | oskarzon ẏakobẏ wẏnnẏ na smẏercz wẏdan stego nẏe | wẏmowna salosez bẏla na sercev mathkẏ moẏe gdẏ | mẏe napẏerwej vẏrzala w thakẏm trudnẏm vdracze | nẏv asz do smẏerczẏ krzẏsowe bardzo rano bẏlem sro | mothnẏe oskarzon przet pẏlathem na smẏercz pothe | pẏon nẏeprzẏaczelẏe moẏ stalẏ naprzecẏvko mnẏe | zakrzẏwẏonẏmẏ oczẏma nẏeprzẏaczelskẏego wejrzenja | smẏelẏ ẏako obrzẏmowẏe a ẏąm stal przet nẏmẏ | czẏchẏ ẏako baranek ẏa madroscz wẏeczna przet | herodem bẏlem wsgardzon wdzalem odzenẏe ẏako | szalonẏ roskoszne czudne czalo moẏe bẏlo bẏczmẏ | sbẏthe ẏ rosarpane slachethna glowa moẏa bẏla sbo | dzona czẏernẏm oblẏçze moẏe bẏlo vplavane [*uplwane*] ẏ krwẏąm obewrzale ẏ bẏlem osa-

dzony y sromothnje | wywyedzony skryszem naszmyercz wolaly na mye | okruthnye asze na powyetrzv brzmyalo zawyśmy | slego czlowjeka na krzysv.

Rzekl sluga | boszy O panye poczatek meky thvoye yestczj | *(255)* gorsky a yako thedy bedze konyecz bych tesz vydzal | y swyerathko meczacz przet oczyma swejma boday | bych tho mogl sczerpyecz yakosz thedy sluszne bolescz | thvoya przechodzy sercze y dusze moye alye o pa | nye tocz yest wyelky dzyw w serczv moym ysze | ya telko szukąm bosthva thvego a thy podawasz | czlowyeczenstwo thvoye szukąm slothkosczy thvoje | a thy my vkasuyesz gorskoscz O panye czos vmyslyl | semnąm czynycz.

Odpowyecz wyeczne madro | sczy nygd nyemosze przycz kv wysokosszy y slotko | sczy boskye alyesz pyerwey przydze gorskocz czlovje | czenstva mego czerpyaczego przes ktorego yem by | sze kto wysze wnoszyl wsgore thym wyeczej vpadl | czlowyeczenstwo moye yestczy droga do nyeba a me | ka moya wrotha przes ktore muszy yscz then ktorj | ma tho nalyescz czego thy szukasz a przesto zapamye | tay nyskosczy sercza thvego a przystapy kv mnye | w mocznosczy ryczerstwa bo nyezalyeszy na sluge wscze | snosczy myecz gdy pan stoy smyelye na walcze wlo- | sze sąm na cze sbroye odzenya mego bo wedlug | przemoszenya thvego y lasky moyej thobya vszy | czone bedzes mye nasladowal w mecze moye wy | daysze na odwaszenye zamego szebye bo szyercze thvo | ye czestokrocz w thobye muszy semrzecz nyszly swy | czeszysz przyrodzenye thvoye s wyelkyego vdra | czenya bedzes sze czesko poczyl czerpyacz prze czj | wnosczy ktorymy ya czebye sąm sobye chce przj | gothovacz bo ogrodek dusze thvoye chce czerwonąm | roszam oszadzacz bedzes nadswyczay podchvjczon | *(256)* w slowyech y wysan *[wiązan]* przeczywnosczamy od nyeprzyaczol | moych. bedzes czestho phalszywye pothayemnje ob | mawyan bedzes yawnye sromoczon phalszywye be | dzes od ludzy sadzon alye thy slugo moy vstawj | czne nosz meke moye w serczv thvoym bedzes | myal sedząm ktory bedze sadzycz y szaczowacz | thvoy swyethy dobry zywoth obyczaye thvoye dobre | bedąm thobye przylyczene za salonoscz czyalo thvo | ye bedzecz byczowane srogym ostrem zywothem | thvoym bedzes sromothnye vkoronowan a tho wsgar | dzenyv y podeptanyv zywotha thvego swye | thego pothym bedzes wywyedzon se mną na smyercz : | a tho thedy obusczys dobrewolnye wszytke | swąm wolyąm a zaprzysz sze sząm szebye y vsit | kyego stworzenya ktoreby cze moglo przethargnacz | we sbawyenyv thvoym masz bycz yako czlowyek gdj | vmyera a wszytek swyat nycz nyedba. |

S l u g a b o s z y r z e k l O panye tocz sąm trudne | rzeczy wsyczko przyrodzenye moye wesdralo sztvo | ych slow O panye yakosz ya tho mąm czerpyecz | O slachetny panye musze nyeczo ktobye przerecz | a zaszly wyeczne madrosczy thwoyey nyemogl na- | lyescz ynszym obyczayem y mnye sbavycz y ynszym | obyczayem myelosczy okazacz yedno thelko ysesz | thy czyerpyal a ya tesz czyerpyecz musze O panje | dzywne sąm sady thvoye.

Odpowyecz vye | czne madrosczy sadow wyeczne opatrznosczy moye | nygd ogarnacz nyemosze telko ya ktorym yest | pan natury bocze czo przemoge sprawycz v na | (257) tarze czlowyeczej obacząm tesz y poszytek kasdego | stworzenya a yakeszby człowyek mogl lyepye po | snacz skrytescz bostwa telko przes przyethe czlo- | wyeczenstwo yego gdy obaczys osadzenye smyerczj | moye ktorem dla czebye przyal obaczys ysemczj | nyemogl wyecze wyernosczy vkasacz y tesz wyeczej | czebye pobudzycz kv myelovanyv memv bowyem mo | ya nyewymowna myelosczy daye znacz moye nye | wymowne myelosrdze a yasnoscz bostwa mego przes | czlowyeczensthvo moye daye znacz braczkąm wjer | noscz y oblubyenycząm pryansz yeslyby cze the rze | czy nyepobudzyly kv goracze myelosczy bylo by ser | cze thvoye kamyenne twardosczy zopytay rzadv | czudnego stworzenya wselknego yeslybych sluszniej | szym obyczayem mogl zachowacz sprawyedlywoscz | moye yeslybych slusne mogl vkazuyacz myelosrdze | swoye yeszly bych wyeczey mogl oslachczycz nature | czlowyecząm yeslybych slusnyej szym obyczayem | mogl syednacz wsytkye w nyebye y na szemy yedne | thylko czeskąm mekąm y okruthną smyercząm | moyam.

Sluga boszy rzekl myely panye yusz | pravdzywye poczynąm baczycz yze tak yest kogo | nyerostropnoscz nye zaslyepyla a kto sze na tho pra | wye rosmyszly then mussy czebye wyelbycz y | obyczay thwoy czudny a myely przechvalacz a | wsakosz czalv lenywemv czesko tho yesth. |

Odpowyecz wyeczne madrosczy nyelyekay sze | z nasladowanya meky moyej bo komv beg blysky | (258) yest themv wsytkye rzeczy sąm lyekye kv sczyerpje | nyv zadny mje tak nyepozywa slotkoscząm nye | swyczaynąm thelko then ktory sze mv ostoy w cze- | skym czyerpyenyv gorzkosczy. Lusczyny orzecho | we człowyek madry nye baczy gorzkosczy dla the | go ysze wye ysze yadro slothkye yest then czlo | wyek na poly zbaczyl ktory ma dobrego wspomosczy | czelya.

Sluga boszy rzekl panye myely slo | wa thwoye vczesne tak mye vmocznyly yszemj | sze wydzy ysze wszytkye rzeczy przemoge czy | nycz y czerpyecz a przesto zadąm y prosze ysze | by my skarp meky thvoyey raczyl dostateczne e | thvorzycz a yescze my vyeczey o mecze swoyey | racz powyedzecz.

Odpowyecz wyeczne madro | sczy Gdym stal na wysokosczy krzysza dla myelosczj | thwoye y wszytkych ludzy wszytka moya posta | wa bardzo sze zalobnye przemyenyla oczi moye | yasne saczmyly y wywroczyly sze vszy moye bily | pelne nasmyewanya y wsgardzenya Vonoscz | moya byla napelnyona gorskym pyczym oczthv | y solczy wsytko czalo moye bylo pelno rąn y by | cza na wsytkye szerokosczy swyatha nyemoglo | my sze dostacz myescze kv odpoczynyenyv alye mgla | glowa moya szchylyla sze na dol s czeskye bolye | sczy, sya moya byla pelna bycza bolyesnego. | Czyste

oblÿcze moÿe bÿlo splugawÿono vplwanÿm | barwa moÿa czerwÿenÿala sze ÿakobÿch bÿl | czlowÿek tredowathj bÿlem, thak wsgardzon | ÿakobÿch sÿnem boszÿm nÿgdÿ nÿebyl. |

(259) **Slÿsacz tho sluga boszÿ rzekl** o swÿerczadlo naÿÿasznjej | sze przes wselkne smaszÿ ktorego sze wsÿtczÿ ducho | wÿe nÿebÿesczÿ napatrzÿcz nÿemogąm bÿch mogl mÿecz | vczesne oblÿcze thwoÿe w smÿertelnÿm podobÿen | sthvÿe ÿszebÿch ÿe lzamÿ oczv moÿch mogl polacz. ÿ | thakÿes thvoÿe oczÿ naczudnÿeÿsze ÿaszne ÿagodÿ | lÿcza thvego vsta subthÿlne pobladle ÿ vmarle ÿsze | bÿch sze thego wsÿtkÿego mogl napatrzÿcz a sercze | moÿe lutoscz nad thobąm naÿdze ochlodzÿcz, ach mje | lÿ panÿe tocz meka thvoya nÿektorÿm ludzÿem tak | do sercza ÿdze ÿsze czebÿe vmÿeÿąm vluthowacz | ÿ tesz serdecznÿe oplakacz w mecze thvoÿeÿ ach | mÿelÿ panÿe bÿch mogl mÿecz w moczÿ swoÿe wsÿcz | kÿe luthusczÿ sÿercz nabosnÿch ÿ tesz lzÿ wsÿtkÿch | oczv bÿch tesz mogl wÿmowÿcz wsÿtkÿe slowa na- | rzekanÿa thedÿ bÿch czÿ chczal dzÿsza vkasuÿacz ÿze | ÿa luthuÿe ÿ zaluÿe mekÿ thwoÿe.

Odpowÿecz wÿeczne madrosczÿ Nÿgd mÿ lÿepÿe nÿe | vkasze luthosczÿ nad mekąm moÿąm ÿedno then | ktorÿ thego dokasuÿe vczÿnkÿ, czerpÿacz dla | mnÿe przeczÿwnosczÿ mÿlsze mÿ ÿest sercze wÿsvo | lone oth mÿelosczÿ czesne czlowÿeka czÿerpÿa | czego anÿslÿbÿ mÿal thakąm luthoscz nad mekąm | moÿąm ÿszebÿ wÿlal thak wÿelÿe łesz ÿako vje | lÿe kroplÿ ze dzem s nÿeba moglo spascz bowjem | tha bÿla przÿczÿna smÿerczÿ ÿ mekÿ moÿe gor- | skÿe ÿzebÿ mÿe sludzÿ boszÿ nasladowalÿ a wsa | kosz tesz ÿ lzÿ ktore bedą wÿlane slutosczj | *(260)* mekÿ moÿej sąm mÿ bardzo wdzeczne ÿ przÿemne. |

Sluga boszÿ rzekl O slachetnÿ panÿe gdjsz thobÿe | ÿest tak bardzo wdzeczne mÿelosne nasladowanÿe | zÿwotha thwego czÿstego ÿ tesz dobrowolne mekÿ | thwoÿe thedÿ wÿecz sąm pÿlnoscz na tho obrocze | ÿzebÿch cze dobrowolnÿe nasladowal nÿszlÿ ÿabÿch | sluthosczÿ plakal a wsakosz wedlug slow thwoÿch | oboÿe bÿch the rzecz mÿal mÿecz a wsakosz cze | prosze raczÿ mÿe nauczÿcz ÿszebÿch cze vmÿal | nasladowacz w mecze thvoÿe:

Othpowÿecz wÿeczne madrosczÿ oddalaÿ od oczv thvoÿch sprosne veÿrze | nÿa ÿ od vszv thvoÿch proszne sluchanÿe nÿechaÿ | bedze thwoÿ na lÿepszÿ smak ÿ roskosz mnÿe mÿe | lowacz odpoczÿnÿenÿa thwego we mnÿe sukaÿ: | przesladowanÿa luczkÿe skromnÿe czerpÿ zadaÿ | bÿcz wsgardzon ÿ ponÿzon dla mnÿe wsÿczkÿm sza | dząm ÿ roskosząm swÿatha thego vmrzÿ a ten | czÿ ÿest poczatek naukÿ w skolÿe madrosczÿ boskÿe | ktorąm kasdÿ moze tcÿcz na kxegach othvorzonÿch | czala mego vkrzÿsowanego rosmÿslaÿ ÿ obacz bÿ | tesz czlowÿek wedlug przemoszenÿa swego wsit | ko tho vczÿnÿl we wsÿczkÿm swÿecze nÿebedze za | den nalÿeszon ktorÿ bÿ mÿe tak vmÿelowal | ÿako go ÿa mÿeluÿe.

Slÿsacz thÿ slowa sluga | bozÿ Amandus swjethÿ mÿelÿ panÿe gdÿ cze szem | przebacze darov thvoÿch pozÿtkow wsÿtkÿch rze- |

czÿ a wsakosz gdÿ sze rospamÿethom na obÿczaj | wÿbawÿenÿa naszego ÿ na wÿernosz vmÿelowa | nÿa rodzaÿv czlowÿeczego nÿethelko smÿercz | *(261)* dla mnÿe czerpÿal alÿes tesz chczal ÿszebÿch ÿa tesz | dla czebÿe czerpÿal ÿakobÿsz nąm wsÿczkÿm chczal | rzecz Ogladaÿcze wsÿtkÿe sercze mnÿe mÿeluÿacze | ÿeszlÿ czÿ ÿe sercze ÿest thak wÿelkÿe mÿeloscżÿ | Ogladaÿcze wsÿtkÿe czlonkÿ moÿe otho czlonek na | slachetnÿeÿszÿ sercze moÿe dalem vmorzÿcz ÿ sra | nÿcz abÿ we mnÿe nÿcz nÿe ostalo czegobÿch wąm | nÿedal ÿszebÿscze mÿelosez moÿe wszÿscÿ posnalÿ. |

Slnga boszÿ rzekl ach mÿelÿ panÿe czos vmÿszlÿl | ÿsecz nąm thakąm mÿeloscz vkazal. |

Odpowÿecz wÿeczne madroscżÿ zadnÿ czlowÿek | thak bardzo nÿepragnal zÿmne wodÿ studnÿe anj | tesz czlowÿek vmÿeraÿaczÿ wesolÿch dnÿ ÿakom | ÿa zadal ÿ pragnal ÿzebÿch sbawÿl ÿ wspomogl | grzesne a ÿm kv mÿelowanÿv szebÿe vkasal sze | rÿchle bÿ mogl kwÿecze swÿedle sasze vczÿnÿcz | szelÿenÿeÿacze ÿ wsÿtkÿe krople sgromadzÿcz ddzo | we anÿslÿ bÿ mogl szlÿczÿcz moÿe mÿelosez ktorąm | mąm kv thobÿe ÿ kv wsÿczkÿm ludzom a przestom | wÿlal tak wÿelÿe znamÿon mÿeloscżÿ ÿsze tesz | nÿebÿlo gdze bÿ ÿgląm tknacz zadnego mÿescza | na czelÿe moÿm ktorebÿ nÿebÿlo zmaczane ÿ sranjo | ne na osobne snamÿe mÿeloscżÿ otho moÿa reka | prawa przebÿtha goszmÿ thakÿesz ÿ lÿewa rze | cze moÿe wsÿtkÿe wÿpÿethe nogÿ moÿe prze | bÿthe wÿszalem nÿewladnacz sam sobąm wjel | kÿe bolÿesczÿ czlonkov ÿ koszczÿ moÿch wsÿtkje | zlachethne czlonkÿ moÿe bÿlÿ nÿewladnÿacze | *(262)* rosczognÿone na krÿszv krew moÿa goracza gvaltho | wnÿe plÿnela thak ÿze czalo moÿe vmarle bilo | krwÿąm oblane a tak bardzo zalobnąm postawe po | sobÿe vkazalo obacz bardzo zalobnąm rzecz ÿsze | czalo moÿe mlode bardzo czudne kvÿthnÿacze po | czelo wÿednaczj ÿ chrÿbÿet moÿ slachethnÿ | na krzÿszv thvardÿm mÿal czeskÿe othpoczÿnÿenje | moÿe czalo krasne vczÿszÿlo sze ÿ s krÿsza sze | spusczÿlo wsÿczko moÿe czlalo bÿlo sbÿtho ÿ zranjo | no a tho wszÿtko snoszÿlo dobrowolnÿe sercze moje. |

yako dusza czlowÿecza przes rosmÿslanÿe me | kÿ bosze prÿchodzÿ kv serdeczne skrusze ÿ kv | laskawemv othpusczenÿv grzechow swoÿch ca. II. |

Rzekl sluga wÿeczne Madroscżÿ Amandus swÿethÿ po | wstanj duszo moÿa a wlosz ÿ vspokoÿ wsÿtkÿe wnatrzne | ÿ zewnatrzne smÿslÿ thwoÿe ÿszebÿsz wsÿtkąm szÿ | ląm mogla wÿnÿknacz ÿ zbÿegacz sze w pucząm sza | losczÿ serdeczne a ÿsebÿ mogla wolacz ÿ narzekacz | szmethnÿm sercem azebÿ glos thwoÿ bÿl zlÿszan przes | gorÿ ÿ padolÿ ÿszbÿ przenÿkal powÿetrze ÿ oblo- | kÿ ÿzebÿ wstapÿl do nÿeba przet wsÿtkÿe dworza | nÿ nÿebÿeskÿe

thąm sze wẏecz rzeknẏ zalobnẏm | glosem domẏescząn nẏebẏeskẏch ẏ do wszẏtkẏego | stworzenẏa ẏ kto mẏ therasz da goraczego ognẏa | serczv memv ẏ kto da wodẏ ocząm moẏm kv pla | kanẏv lesz zaloblẏwẏch ẏszebẏch wasz wsẏtkẏch po | budzẏl kv luthosczẏ ẏszebẏscze mẏ pomoglẏ zalowacz | opczaszenẏa sercza mego otho mẏe bog oczecz nje | bẏeskẏ vszlachczẏl nad ẏnsze sthvorzenẏe ẏ sobje | mẏe wẏbral za oblẏubẏenẏcza a othom ẏusz | przes grzech od nẏego odstapẏl ẏuzem wẏbranąm. | . . . . . .

Na tem się urywa rękopis.

SŁOWNIK
wyrazów ważniejszych
bądź dla ich znaczenia, bądź dla pisowni.

Liczba przy wyrazach położona oznacza stronicę rękopisu a która i w przedruku niniejszym także jest ściśle oznaczona w tekście w nawiasie).

(*a* jako samogłoska nigdzie nie kreskowana.
aby, *ażeby* = abych, aszebych.
acześ = adzes 94.
a dam cię = a dącze 94.
Agnieszka = Jagnyska 9. 121.
Bernard = S. byernath 249.
Bóg = Bog, Buok, Buog, bug, w mylym bodze, w Panu Bodze, w Bodze...
brzemion = przemyon 216.
w butach = w boczech 92. — w onych boczech.
całujesz = poczaluvasz 24.
w cennym = wdzenym 106.
chory, ktory teraz jest chor 86.
w ciele = w sczelye 10, wszczelye 157.
cięższej = czesze 147.
cmentarzyk klasztorny = ambyt wąbyt 54.
co chce = czochcze 127.
cząstek czathek, dal nabycz czathek ostrych konczatych zakovek myedzanych powyerchu 64.
częściéj = czesze 94.
cztery = cterzy 193.
czterech = sterzey 193.
czterdzieści = sterdzeszczy 86.
czwarty = czwyarthy 3.
czwarte = czwarthe 52.
czytając = tczacz 14.
czytano = thcono 13.
deka (rodzaj broni siecznej) = deka 137.
na długość = na dlusząm 250.
doczesny = czeysny 15.
dojrzałych = dosrzenalych 48.
drzewiej = drzewye rychle 107.
drzwi = dzwyerze 73.
dufanie = duphanye 226.
dwanaście = dwunascze 201, 228.
dwóch rzeczy = dwv rzeczv 31.
dwoma trunkami = thwyema trunkoma 35.
dziąsła = dzasna 103.
na dzień = na dzeny 27.
dziewięćdziesiąt = dzewyeczdzyesiad 249.
dziury nowe = czury nowe 70.

Elżbieta = Halsbÿetha 173.
fundamentnie = wundementhnÿe 199.
gromnice = gromlÿcze 43.
grzbiet = chrÿbÿet 220.
gwiazd = gvasth 93.
gwoźdźmi = goszmÿ 261.
hymn = spiewal tą hymną 51.
jałmużna = zadustwo 164.
jeden = ÿeden 128.
jedenaście = odunascze 47.
jedwab = ÿedbaw 237.
jedza = pokarm ÿedza 143.
w jeństwie = wÿestwÿe 195, jaństwo ÿąnstwo 100.
Jeruzalem = Jeruzaliem 254.
imie gÿmÿe myal dwoÿe gÿmona.
infirmerya = nÿemocznjcza 147.
kolonia = kolno 235.
książka = xaska, kxaska, xąską.
księgi = ksegÿ kxegÿ xÿegÿ xÿągÿ.
ksiąg = kxag kzak.
księżyc = xezÿc, ksezÿc, xezyc, kxezyc.
książe = ksaże, kxaze, kxązą. xaze.
książęcia = xaszecza, ksazecza.
księżna = xesna xezna kxesna.
ku sobie => xobÿe, kxobÿe, xkobÿe.
ku stronie = kstronÿe, kxtronye.
kwitnące = quÿthnaczÿcze 192.
liczba = lÿsbÿa 42.
listek = lÿthek 90.
lituję się = luthuÿe 259.
ludzie = ludzie obaczamÿ po slowach.
majowa = maÿewa 39.
maleńkie = malvkÿe 41.
mali = malvsczÿ 23.
mglała = mgla 258.
miąższa = mÿasza, grubsza 249.
miejsce = mÿcÿsche 184.
mierziła = myerzała 222.
mistrzowie = cznothlÿwÿe mÿstrewÿe.
musiał = muszÿl 104.

z musu = zanÿowolÿą 218.
muszą = muscha 169.
nabycie = napÿcze 191.
nastawać = szarsowacz 256.
naznamienówał = nasnamÿenowal 21.
nędznik = necznÿk 105.
nędzny = necznÿ 133.
nędzna = neczna 123.
niesięgaj = nÿezagaÿ 174.
niezapomniał = nesabÿl 213.
nijak = nÿkak 248.
nikomu = nÿekudomu 192.
nikt = nÿgd 259.
obciążyła = obczasÿla 263.
obcowanie = opczowanÿe 262.
obcy = opsÿ 94.
obfita = obfytha 12.
obfitemi = obkwÿthÿmÿ 124.
obiadował = obÿedwal 10.
objawił = opÿawÿl 248.
oblicznie = oblÿcznÿe 16 osobiście.
obliczną = oblÿcznąm 254.
w oblicznośći = woplÿcznoszÿ 107.
obrócił się = obroczÿsze 211.
oczy = przet oczyma myma 170, zakrzÿwÿonÿmÿ oczÿma 254.
ocknął się = ocznalszÿe 147.
odpowiedział robotę = (odmówił) odpovÿedzal robotę 101.
odpowiedź = othpowÿecz 260.
odważyć się = odwarzeczszÿe 103.
obaczam = (o g l ą d a m) *obaczą* 89.
jako olbrzymowie = ÿako obrzÿmowÿe 254.
opuścisz = obuszczys 256.
osięgnąć = oszegnacz 175.
ośmnaście = osmynaszcze 86, oszmaszcze 201.
oszukać = (f a l l e r e) krzycz 152.
pelikan = pelliką 176.
piąte = pyathe 52.
pięć = pÿecz 127, 164.
pierścień = pÿerczen 168.
pierścionek = pÿerczonek pÿersczonek 234.
pierwszy = pÿerwszÿ 103.

piłat = pÿlath 254.
pieszczoszek = pÿesczek 95.
pismo święte = pÿsmo zwÿethe 12.
pochopiwszy się = (pośpieszywszy) pochopÿwszÿ szÿe 23, 95, 131.
poglądał = (patrzył) gladal 29.
poglądając = gladayacz 59.
na poprzek = na przekÿ 250.
postradać = stradacz 37, 123.
postradanie = stradanÿe 79.
postradała = stradala 59.
potwarz = podwarsz 209.
przechwalać = przebuczacz 160.
przeciągnąć = przetargnacz 7.
przeczytał = przetczÿl 15.
przeczytano = sthcono 13.
w przeczytaniu = w prethczenÿu 4.
przeczytany = przeczthanÿ 2.
przed = presth 14, 13.
przeto (przesto) = presz tho 5.
przednim = przedenÿ 34.
przepamiętał = (zapomniał) przepamÿetal 141.
przyjaźń = przÿansz 9, prÿansz 257.
przyjść = prÿcz 5.
przykład = przÿkladnocz 149.
przysłuża (przysługuje) = przÿslusza 15.
przystąpił = zbaczÿl 258.
przysedłszy = przÿchedoszÿ 12, przÿsedszÿ zasze są kxobÿe 121.
przytrafiło się = (przygodziło się) przÿgadzalo szye 40.
w puszczy = w pucząm 262.
pytali go = bÿtalÿ gÿ 201.
ręka = na obu ręku ÿ tesz na obudvu nogach 110.
równy = rownÿa 50.
różność = rosnocz 7.
rozpływała się = plynala 152.
rylec = grawka 20.
rzekł = rzelk 89.
w siebie = wsÿą 27.
siedm = syadem 128.
skaplerz = skapvlÿerz 20.
skosztować = zakuszyą 168.
ślubić = tam sze szlubÿl Panu Bogu 235.
słodkość = slotkocsz.
we śnie = wesmÿe 40, we spÿaczkÿ 73.
śpiewak = szpÿevag 29.
spotkał się = podkasze 87.
Strasburg = strosbark 138.
strzeż = trsez 185.
sumienie = zamnÿenÿe 177.
szczęście = czoszcze 78.
szesnaście = szecnaszcze 65.
szkodliwy = wskodlÿwÿ 174.
szyja = sÿa 258.
trąbiono = drabÿono 25.
trzy = trzÿ 162.
trzydzieści trzy = trzÿ ÿ trzÿdzesczÿ 253.
ucisk = czÿsk 93.
umysł = nyśl 11.
upadła = ubadla 123.
upadek = wpad 174.
uszlachetnić = oszlachczycz 257.
wdzięcznie = wszecznye 45, wczeczne 168, wsdzeczne 33.
wdzięcznych = wdzenÿch 191.
wejrzeć = veÿreez 20.
westchnąwszy = vethsawszÿ 191. wethnawszÿ 221.
wewnętrzne = wnatrzne 262.
więcéj = wÿecze 253.
większa vÿecza 71.
w jego = wÿeko 214.
wieczny = wezecznÿ 13, wieczÿ 179.
widzicie = vÿczÿcze 135.
wolność = swolÿenstwo 168.
wprawdzie = wprawscze 118.
wszelki = wslenknÿ 30, vselkÿ, vselknÿ, vszelknÿ, wszelknÿ.
wszystek = wsÿczkÿ vsÿczkÿ, wszÿczkÿ, vszczÿczkÿ, wsÿsthek, wsÿtkÿ, vsÿthkÿ.
wszystko = wszÿtko 175, vsÿczko, wsÿttko, wszÿczko, vsÿczko.
wszyscy = wsÿczÿ wszÿczÿ.

wszystkich = wszÿckÿch vszÿtkÿch.
wyjaw się = (wyspowiadaj się) wÿawÿszÿe grzechu 7.
wymijał = wÿmÿnal 36.
wyrwał = wÿtargnal 70.
wywinął = vÿal 127.
w wyższéj = w swÿeszeÿ 21.
wyznawca (confessor) = spowÿednÿk 201.
wyznam = wÿzną 127.
wzgląd = wsgalt 34, wzgadl 188, wslad 224, wzgald 242.
wzruszyło się (zadrżało) = wezdralo 95, 256.
zaczął = naczal 13, 149.
zając = sayacz 90.
zamknął = sąknąl 64.
na zamku = na sąku 72.
zaniedbaniem = zamÿeskalosczą 215.
zapomniawszy = sapamÿethawszÿ 47.
zapłaty = zaplathnÿe 217.
zaś = lÿepak 162.
zasięgnął = saszegnal 70.
zdarzenie = podanenÿe 49.
zdarza się = przÿgadza 214.
zdjęcie = sÿecze.
zdjęty (przejęty) = szÿeth 13.
zjednaj = snÿedną 196.
zieleniejące = szelÿenÿeÿacze 261.
zlitować się = vluthowacz 259.
złoczyńca = sloczÿcza 31.
znajdziesz = nasczÿ 108.
znamie = znamÿenÿe 30.
zniżon = znÿczon 94.
zobaczył = pobaczÿl 108.
Zoska = Zoska soska 121.
zrządzenie = sradzenÿe 126, srzaczenÿa 96.
zrządził = sradzyl 125.
zszedłszy = stczeszÿ 97.
w zwycięstwie = wsc wÿeczenstvje 253.
żaczek = szaczek 47.
żądza = szacza 17.
żółć = solcz 258.
żonie (niewieście) = szenye 81.

Kilka aktów polskich
z archiwum krajowego
w Krakowie

podał
B. ULANOWSKI.

I.

Prócz ogłoszonych już w niniejszym tomie 96 rot polskich, znalazło się ich jeszcze 4, które umieszczamy pod liczbami bieżącemi 97—100.

W drugim tomie Star. pr. Pol. pomn. zawierają zapiski Nr. 4174, 4175, 4176, 4200 opisy położenia niw po polsku; kilka przez Helcla nieuwzględnionych podajemy obecnie liczbując je niezależnie od rot.

97. Coll. VIII. p. 312 (d. 2 Octobris 1436). Dominus Petrus prepositus de Msthow iurabit ad terminos proximos Lelouic contra Nicolaum aduocatum de Msthow actorem in hunc modum:

tako gÿemu pomoszÿ bog ysswati crzisz, ÿaco prawÿe rudda nÿeothworzila szye na rolÿ albo na dzedzinÿe rzeczonego Woÿtha, alÿ othworzila szye na roly Claszthorneÿ tego proboszcza; et si iurabit, tunc eundem agrum perpetualiter obtinebit, si vero non inrauerit, extunc alium agrum tam bonum longum et latum pro dicto agro dicto adwocato dare debebit inperpetuum possidendum.

98. Cr. Castr. VIII. p. 127 (d. 18 Januarii 1443). Nicolaus Zarzeczni de Cleparz iurabit feria quarta proxima erga Woynarowsky in hunc modum:

Ita me deus adiuuat, izem nyetargowal trzech wyeprzow v Jana, anim gich wyanowath placzicz.

99. Cr. Castr. VIII. p. 878 (d. 23 Junii 1444). Testes inducti pro parte Nicolai Nyewrad de Strałkouicze (1, 2, 3, 4, 5, 6):

Isti sic iurabunt ad duas septimanas: Ita nos deus adiuuet et sancta crux, quod scimus: ize gesth to Niccolayowo Nyevrzadowo tsos dzersal gest rola odeczstr lath podlug zapissu swego any Crczonowa nye dzirsal, tsos by Crczon cupil v sostri.

Secundi testeş (1, 2, 3, 4, 5, 6): Isti sic iurabunt ad duas septimanas: ita me deus adiuuat et sancta crux, quod scimus et testamur, ize Nyewrzad nyepowinyl tego platu nacrznowye, any tam grodsil o tho, isz gy Crczon poswal ale naswem tsos myenil Crczon esby gy grodzil.

100. Cr. Castr. VIII. p. 1078 (d. 24 Novembris an 1444). Testes Przibconis de Przibislauicze (1, 2, 3, 4, 5, 6). Isti sic iurabunt ad duas septimanas; ita nos deus adiuuat et sancta crux, quod scimus et testamur:

ize Jurka Strakowa sprzibislauicze nebral czinsu semlina tego v Przibislauicz od seszczi lath.

1. Cr. Castr. XX. p. 239 (d. 8 Novembris 1475). Nobilis Martinus Crusowsky de Raczslavicze gayum ipsius dictum Milovyecz, ktori liezi miedzi rolami Vyesczskego a Grzimalinem et agrum ipsius alias rolya, ktora liezi podle Skarbimirskyey drogy rzeczona klin dwoge stayan podlye Vgesdzkego rol, a staianie konczv nivi pana Mielstinskiego v Mogilek, dwoge stayanie podle kosczeiowskieÿ granicze a podle Vgesdzskego laky ibidem in Raczslauicze cum omni iure et toto dominio ... nobili Stanislao Zidowka ... in quadraginta marcis ... obligauit...

2. Cr. Castr. XX. p. 337 (d. 12 Februarii 1476). Margareta relicta olim Johannis Barthosovicz de Barthkouicze cum Jacobo filio suo niwa roleÿ gich in Banthkouicze, ktora lyezy ku Crakowskÿey drodze konczem a drugem konczıem ku swiaskowey roley miedzi Stanczikoviem a miedzi Sdziechoviczowa Andree Falkowicz de ibidem cum omni iure et dominio in una marca communis pecunie in totum obligauerunt......

3. Cr. Castr. XX. p. 474 (d. 2 Novembris 1476). Clemens de Onaszovicze dwye stayanie roley sweyg na rzecze na schawcze od granicze boyenieczskyeÿ przesz dwoye staianie po oczeska kurzecze na dol kady do gory chodza ibidem in Owassouicze cum omni iure .... Johanni Lyeszyen de Boyanczicze in duabus marcis pecunie ... in totum obligauit.

4. Cr. Castr. XX. p. 549 (d. 21 Februarii 1477). Jacobus Thomovicz nywa roley sweyg na Chelmye ku Dobraslawowey konczem a drugem ku Bartosoviczowa lanu ibidem in Banthkouicze cum omni iure ... Andreo de Falkouicz ... in media marca ... obligauit.

5. Cr. Castr. XX. p. 613 (d. 4 Junii 1477). Marcissius de Miroschow gaium ipsius ibidem in Miroschow alias czworo staianye na Ploskow a viszey stayanko za zapustka a na druga strona druge stayanko ploska v sosnek dwoyem Stayanek, a Staianko v czirnya v Slupowskey granicze, a drugie staianie v Lasnyeyv dolv y drugo na miedzi droschu rzeczone Byernatowske et aream desertam penes

zavitek cum omni iure ... in octo florenis ungarieealibus ... Nicolao Zyelonka ... in totum obligauit.

6. Cr. Castr. XX. p. 695 (d. 16 Februarii 1478). Johannes de Czerzow tria stadia agri ibidem in Czerzow videlicet: wtore staianie od gumien w tile zagrody a dwogye staianek pollankowe polye roley Lishnika kmyecza cum omni iure ... Petro filio Stanislai Kobylka quondam de Sborczicze ... obligauit.

7. Cr. Castr. XXI. p. 154 (d. 11 Martii 1480). Johannes alias Puchala de Banthkouicze stadium agri sui alias staianye iacens nad Laczkamy podlye Kusovicz rolyey a konczem ku przesznicza gego a podle brata gego ibidem in Banthkouicze ... Andree de Falkouicz in media sexagena ... obligauit.

8. Cr. Castr. XXI. p 883 (d. 1 Octobris 1483). Johannes de Banthkouicze partem agri alias stayanko roley na Derbczem polye Osowskego konczem do konyecznego roley pol stayanka roley nad zapusta podlye ozogowskey myedze et z dolv Miskowska ibidem in Bantkouicze cum omni iure et toto dominio nihil excludendo Alberto filio Gelen ... in una marca ... obligauit ...

9. Cr. Castr. XXI. p. 1009 (d. 27 Aprilis 1484). Jacobus de Bartossovycz de Banthkouicze fideiubens pro fratre Johanne iuniore, quia huic inscripcioni consentire debet duo stadia agri sui nad laczkamy konczem ku drodze a konczem do roley Osowskego podle Pawlowey a podlye Dobroslawowey sdruga strona a druga za gumny zavyskoviczy a konczem na Osowskem a s dlusky myedzy Smylowskemy myedzamy zobustron ibidem in Banthkowycze cum omni iure ... Alberto Sdzech ... vendidit ...

10. (ibidem) Jacobum Bartossovycz de Banthkouicze agros suos in Syradow magna duo stadia na krzemyenyv druge na wyelem polye na trzeczyem myesczcev podlya Smylowicz myedze et podle Osowskego do granicze Irzmanowskey konczem in lazy, Stanislao de Lazy pro duabus marcis ... vendidit.

11. Inscrip. Castr. XXII. p. 2 (11 Novembris 1484). Johannes filius Barthek de Banthkouicze duo stadia agri unum nath laczkamy ku drodze, czo do studnyey gesdza a konyecz przybyega zachodv iako niwa Osowskiego a druge nad zapusczyskem konczem na Dominikowa na polnoczy a konczem na poludnye za Osowskego ibidem in Banthkouicze cum omni iure et toto dominio et omni proprietate pront solus tenuit habuit et possedit ..... iudicialiter resignauit.

II.

In consistorio Crac. (d. 16 Julii 1498) [1]).

(Acta. Offic. XX.). Tenor litterarum transumti de littera pergamenea ducis Zathorskiey ad ius patronatus et presentandi ecclesie parrochialis in Vythanouicze pertinens, ut sequitur.

---

[1]) Chociaż język, w jakim dokument ten jest spisany bardziéj zbliża się do czeskiego niż do mowy polskiéj; to przecież ogłaszamy go ze

Mẏ Hanus z bosẏey mẏloscẏ knyeszẏe Oszwẏacẏmskẏe ẏ zatorskẏe etc. vẏsnawamẏ tẏm tho lẏstem obẏecznẏe przyedwsyemẏ ktorẏ gẏ vszrzẏa anye, cztucẏ szlẏsethẏ budu, ysze przẏsel gesi przẏednasz slavethnẏ panossą Mẏchal Vẏtanowskẏ hẏ szwẏm sẏnem Stanislawem szdravẏem budncz na czelẏe y na roszumẏe hẏ vẏsznal prsẏednamẏ dobrowolnẏe zeprzedal szvyw polowẏczu v Vẏthanowẏcz od szkavẏ Slavetnẏemu panosszẏ Sbẏgnyevowẏ szgrodczẏa hẏ gecho herbym hẏ zaplatha vczẏnẏl ẏ wsdal gẏemv przed namẏ srobotamẏ, lukamẏ pastwyskẏ, pastwyskamẏ, laszẏ, chraszcẏnamy, ribyszkẏ, rybszkany, mlẏkẏ, mlẏnyszkẏ, rzekamẏ, gẏezermẏ, vodamẏ czẏkaczymẏ ẏ stoyaczymẏ hẏ szlovyemu brẏeszẏm, czo bẏlo Mẏchalouo, hẏ kosczẏellyẏm podavanẏm, nẏszcz szobẏe nẏeostavẏaẏacz, anẏ prẏacyelom szwoym thym panstwẏem pravẏm vstkẏch mẏedzach, granẏczach, ẏako tho sbozẏe Stavi davna zbucz vẏmẏerzonego ẏ vẏmẏerzono gẏest, gẏakosz szẏam Mẏchal Vẏthanowszky myal, dirszalz ẏ poszẏval thakowẏm obẏczaẏem szwẏrchẏ psathẏm Szbygnẏevovẏ ẏ yecho herbum, ẏ mẏelẏ dyrszeti a poszẏvati vyecznye a dzyeczye, ẏ myecz sthẏm obẏcyayem ẏ vczẏnẏti, predati ẏ nẏechati ẏ zamyenyti zastawẏthi ẏku szvye pẏrvye vyecznẏe dzẏczẏne, hẏ proszyly nas obapolnẏe abẏchcham tego kupu dopusczylẏ a potheyerdylẏ y gẏch proszbam przythny byly; a megẏ lystha thecho dopusczamẏ apothwirczamẏ vẏeczne a dzyecznẏe nyeszkodno badacz naszyeẏ szluszbẏe hẏ naszemu praw, temv naszwadomẏe a przelẏepsv gẏstotu naszu pacyth kthemv lysthovẏ zawẏeszyti kazalysmy. A przythym szu byly naszy vẏczny slavethnẏ panoszẏe Jan Vẏecz Sztonẏcz, Mẏchal Laszkowsky a Gyralthowsky Pẏotr, Vythanowskẏ Pẏothr, Paleyowskẏ Mẏcolaẏ, Mẏcolaẏ Conẏczskẏ, Mathias Pyszarz. Gyey dan y pyszan w zyathorzẏe vnẏecyelą dyczẏen szwatey Gẏaknẏeskẏ pod narodzyenẏm szẏna Bozyecho Lyetha Tyszyacz sztyrystha osmdycszatecho szẏedmyecho pocẏtan . . . . (21 Stycznia 1487).

III.

W archiwum aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie znajduje się pewna ilość zeszytów będących częścią dawnych ksiąg miejskich, księskich i proszowskich.

---

względu na to iż pochodzi z prowincyi niegdyś polskiéj, a która miała w XVI wieku znowu wejść w skład państwa Jagiellonów. O wystawicielu tego aktu por. Biermann „*Zur Geschichte der Herzogthümer von Zator und Ausschwitz*“ *Sitzungsberichte der phil. hist. Classe der Wien. Akad. B. XL p. 594—631.* Nadmieniamy przytem, że ani w księgach konsystorskich ani kapitulnych krakowskich nie ma, przynajmniéj w tym okresie, żadnych po polsku pisanych aktów; i niniejszy dokument tylko jako „*oblata*“ dostał się do ksiąg officyalatu krakowskiego, mimo iż sformułowanym był nie po łacinie.

Obok nich jest téż wiele luźnych kart, które niejednokrotnie zawierają dość interesujący materyjał. Niektóre z tych aktów pisane są w języku polskim.

O ile niefachowy może sądzić przedstawiają akty miejskie po polsku pisane nieraz ślady dawniejszych form niż wcześniejsze chronologicznie akty zapisane do ksiąg sądu ziemskiego lub grodzkiego, dla tego nie ograniczyliśmy się w wyborze do pierwszéj połowy w. XVI. lecz uwzględniliśmy i akty nieco późniejsze.

1. z r. 1548.

Opatrzny Panowye! Waszey mẏlosti sdrowẏe nawẏedzawy listem tẏm, ctore panye boze racz dacz waszey mylosti na dlugẏe czaszy etc.

Przytym ze osnamyamy w. m. ize przysetsẏ przed nas Simon slẏosarz Myesczanẏn nasz zadal nasz o list ku Waszey mylosti w ten obiczay, ize Mikolay kowal mẏesczanẏn wasz hamvẏe mu dacz mẏechẏ.

Przetosz mẏ zadamy i barzo proszẏemẏ abysczẏe raczẏlẏ udzyalacz skutteczna sprawyedlẏwoscz a nyeodwloczna s tym to myesczanẏnem temu to Simonowi.

My tesz w. m. w rownych i w (inszych rzeczach chczemy szẏe zacho . . . . osnosczy zyl naszych w . . . . . . mẏ.

Datum Zarnowcza we srode dnya s. Sczepana Lata Bozego 1548 [1]).

Mẏ Burmystrz y rayeze
W. m. we . . . .
. . . .

2. z r. 1555.

Pecunia ciuitatis exposita solidi na Kobylẏenye et pro campana ciuitatis.

Item fecimus contractum cum molendinatoribus pro edificacione Kobylẏenẏa et dedimus eis grossos 20.

Item pẏecz chlopov czo pomagaly mlẏnarzom na dzẏen po pẏacz szelẏagow, tesz stravẏ tho czynẏ grossos 8 et 3 solidos.

Item Yanovẏ Maszurkovy dalẏsmy gr. 6 czo czynẏl szczeblye w kobylyenyv.

---

[1]) List ten bardzo jest uszkodzony zwłaszcza w zagięciach powstałych wskutek złożenia go w sposób zwykle przy listach ówczesnych używany. Opieczętowany był dwoma pieczątkami z których dochowała się tylko jedna. Adres znajduje się na stronie odwrotnéj i brzmi jak następuje: „*Circumspectis ac prouidis viris dominis consulibus in magna Xsyasz, amicis et vicinis nostris dilectis presentes dentur*“.

Item Chlopom czo grodzyly w szady v Kobylyenÿa ploty gr. 6 dedimus.

Item Chlopom czo drzeva novozy nakladaly ÿ szkladalÿ, dedimus eis 5 solidos.

Item serifabri za povÿethcznyk dedimus grossum.

Item na oleÿ 1 solidum.

Item od dolu grossos 2.

Item goszdzy kopa lathnÿch ÿ brąthnalÿow 20 dedimus grossos $5^1/_2$.

Item za povrosz do svonka gr. 2.

Item kopa goszdzy gontovÿch 2 solidos.

Item czyeslom czo szlup robyly ku zavÿeszenyv szvonka na mÿeszczką pothrzebą dedimus mediam marcam.

Item solidum rusticis, czo obÿÿalÿ.

Item malyarzovÿ, czo farboval povÿethrznyk grossum.

3. z r. 1556.

15 . . . . [1])

Mathis M . . . .

Then tedi, gdi u oycza y v matki sluzila Dziewka Kachna Przezdenkowna, tedi yą nyerządnye poz nal y dzierzal sie iei rok czaly poki tam bila.

Potim sluzila na drugi rok v pana Lucaszka, y tamze tak w noczi chadzal i vidal go gospodarz, a on oknem w noczi wiskakowal, ktorego slovi karal.

Y przed urządem opoviedal etc. y przed sie tak zanÿechalo asz do roku zupelnego tak w nyerządzie.

Potim na trzeci rok od god asz do tego czassu sluzila v Fariny, i tam takesz wcząscz chadzal tak w noczi iako ve dnye.

Y takesz przed vrzandem opoviedal tho y skarzil etc. gdze burmitrz p(an) Mathis Jaśko na Skarga iego zastal go tam (y bil go liaską) [2]), bo ye zastal oboye tak . . . . . biczoval polepszicz . . . . sie nycz . . . gdi go w noczi . . . . chcząc mv moviсz izbi mv dal pokoy domovi, bo go tesz takze zastal oboye, tedi on vchiczil go za gardlo y dusil go etc. Gospodarza, a to yvsz drugi gwald popelnyl ten to Malikovicz.

A takze go tamze po trzeczie v Fariny zastano y s stą Malpą, y wziato do kaznye oboye.

Skad pogorszenya y zelziwoscz tak panyam y dzieveczkam tesz mlodzienczom, a zwlascza esz to Shin ienego przisiaznika, y siedziely tak oboye kilka dny w kazny.

---

[1]) Rogu z dwoma ostatniemi cyframi daty brakuje.
[2]) Słowa w nawiasie przekreślone.

Item ten ze Malikovicz czassu tego, gdi Burmistrz p(an). Jassko bądącz na tim vrządzie vyrzawszi ogen za Myasteczkem, bądącz w noczi s Strozmy Myeyskemy biezal tam, chcząсz viedziecz, czo sie dzieye, y podkal sie s tim Malicskem, spitawszi kto bi bil, acz yvsz dobrze viedzial, esz bil burmitcz y wiedzial dla czego byekl. Uchiczil go w pas y powiedzial nye chocz ze yvsz sam do ognya, bo tam to bila Sobotka etc. a to pomniącz ono czo (karanye)[1]) v Fariny etc. bilo, a tho trzeczi gwalth y vistupek vczinil.

Aczkolwie ie. m., p(an) Voyewoda srodze o takove rzeczi kaze karacz a boyą sie abo na Gardlie, abo v pradgerza etc. — A wszakosz y temv folgvyące y zabiegaiącz temv abi iake mązoboystwo sie nyestalo, tedy tym obaczamy iest rąkoyemstwo postavil — et ad peticionem d(omini) Mislisz in primo:

o pokoy Myasteczkv, y panv Burmistrzowy Matiszovy, ktorego yvsz przeprosil;

o pokoy farinye, gospodarzowy, ktorego tesz creditur, esz przeprosil;

o pokoy strony tey Nyewiasty, ktorey za iey zalzivoscz, abo za vienyecz marcas tres, livdzie, ktorzi na tim zobastron siedziely naliezi. Abovim to myalo bicz spraviedliva, esz myal yą poyącz, ponyevasz ze ye tak zastano oboye. Ale yvsz iest iei prozen y vipusczila go s tego. A tak vinyen bądze dacz iey marcam primam per septimanas duas, aliam marcam per alias septimanas duas, et terciam pro Natinitate domini proxime, et hoc coram officio ciuili fieri debet.

A oczиecz yego we wszitkym go zastąpil, prout inferius habetur.

Pro his vero pecunijs soluendis fideiussores sunt hy, Erazmus, Andreas Serrifaber et knap Tczesczocz.

Alie, esz myenyly, iszbi miala dzieczmy chodzicz, tedi yą mayą oglądacz stateczne zony, a gdi bi tak bilo, tedi yna ma bicz iey nagroda, ku vichovanyv, y okrczenyv tego dzieczięczia — y iei samey.

(A gdisz oglądaly)[2]) A tho yvsz oczиecz w tym sam bądzie pod tymze rąkoyemstwem, choczby tesz shina iego nye bilo, iakosz nye ma bicz na czas.

A gdi oglądovaly tą Nyewiastą tedy powiedzialy dobre zony, ze iest brzemyenma y yvsz to czwarty Myessiącz.

Item kopą viny Nyerzondowego dacz ma oczиecz iego Myastu, y mayą Pradgesz spravicz etc. ato per septimanas duas.

Item tesz wolowczovey wdowye Myeyscze na lâyal, naganbil.

A gdi mv kazali stanącz, tedy nye stanąl a gdi pon poslano tedi vcziekl y wielie tego krocz czinyl; isz yvsz daley nye vyedziely czo s takovym czinicz myely. A oczиecz tesz iego mv tego pomagal, bo czaszem chczial go zastampicz, a czassem grozil snym vespolek oczиecz; iakosz to ffarina skarzil sie przed pany etc.

---

[1]) Słowo przekreślone.

[2]) Słowa w nawiasie przekreślone.

A takze owa na konyecz, esz nye ma bicz w myasteczkv do polroka dla vilubovanya (?), to iest od Srody przieszley, asz do God przieszlech. Sub marcis triginta pene, bo gdze bi go tv zastano, tedy occiecz w tem yvsz zostanye, abo kazn v pradgerza a takesz y o thą Nyevyąstą sye rozvmye, esz nye ma tv myeskanya, poki sie nyeony, abo ona za mązem nyebądzie.

(A gdi sie po)[1]) y ma go vipravicz abo do Chąnczin do przyacziol abo do Crawca, abovym nye ma bicz v zadnego Slachczicza to w okoliczi na oczu propter hoc nephas pod tąsz viną marcarum triginta.

A gdi sie yvsz po godziech na wroczy, tedy go ma vzenicz w Myassopusty blisko sub eadem pena marcarum triginta.

A gdisz yvsz nye mokl myecz rąkoymiech, abi to zan zaręczily, abi nye myeskal przy oyczv do God o yne. Tedy poddal sie pod swą maiątnoscz wszitką nye odpusczennye occiecz yego.

Presentibus tunc dominis: Mathia Jasko protoconsule, Alberto pissarz, Niccolao Lucaszek, Vaczlaw, tunc consulibus; Bienyasz vice aduocato; Erasmo, Andrea serrifabro, Nicolao fabro, iuratis. Acta in domo protoconsulis Mathie Jassko feria secunda ante sancti kiliany alias die tercio. 1556.

Nyewiasta tha tesz ma hinc vinyscz trzecziego dnya s Myasteczka, ut supra feria II ante s. Kiliani.

Fideiussores Waczlaw raycza a Janik Trelka, alie ku ręcze powroznika bratha iey, a k temv ma dwv ynych ze wssi do Nyedzielie przieszley przistavicz.

4. z r. 1560.

Gratiam et pacem per dominum nostrum Jhesu Christum.. Przy thym moÿ laskawÿ mÿlÿ panÿe Gradowsky v . . . . thą dzÿeweczką, kthora thesz tham ma v Kxiezu . . . . ÿ tham czo ynssego pod Jego Msczya panem Bÿeczskyem ona ssama sserssą da spravę v. m., y prossyla . . . . abÿch szÿe kto v. m. przyczÿnÿl za nyą therass . . . . . . byt yey, bo yey ssye nagadza dobry cznothlÿwy czlowyek z Myechowa nÿaky kyelbaska, kthorego ya dobrze znam, yesth czlowyek kupyeczkÿ y osszadlÿ v Mÿechowye. A thak yey therass potrzeba yakieykolwÿek vypravy, bo y ssukyenky nyma a thak prosse, aby vssdy yednak v. m. tham przessliochacz raczil ÿeÿ, zeby vssdy czo yey daly tham czy opyekunowÿe albo choczia sczynssv, bo yey moze therass nye wssystkyego dacz, lyepyey iss tho z maszem sswem podnyessÿe a zeby ÿeÿ vssdy dalÿ therass na ssuknyą na thą ÿeÿ vyprawę czo wyerze o v. m. czlowyeku chrzessczyanskiem yss v. m. dopomozess they tho ubogiey ssÿroczye, bo vÿethszeÿ nÿmass

---

[1]) Słowa w nawiasie przekreślone.

odpłathy yeno gdy kto szyroczye ubogiey dopomoże, bo rozumyem, że tham bądzye y z mezem zass myeskala; a zathym ssżye laskacze v. m. zalyeczam. Datum in Myrossow feria quarta post dominicam Miseri cordia. Anno Domini 1560.

Czo ya tho baczenya v. m. zalyeczam memu laskavemv przyacielowy bo thą dzyeweczkę cziothka yey z małyuczkiego dzyeczyęczya vichowala v Myrossowye, oczem szerszą sprawę v. m. dhadzą tham czy myeszczanye kxyesszy [1]).

Życzlyvy przyacziel
Franciscus Myrossowsky
subscripsit.

5. z r. 1565.

Gromada która z rosskazanya pana Sztarosthy Starhochorzowskiego 1565 post dominicam Oculi alias post Annunciacionis S. (Marie) Dolyeglywosszy abo krzywdy, ktore ssobye ludzye w myasteczkv myenya bycz thak od pana Starosthy thak tess od ynnych kmyeczy, tho czo ssye nye moglo skonczycz na ssandzye, gdy obyeral raycze pan Starosta, tedy w tey gromadzye opowyadaly.

Na pyerwey Mathyss fflak Ploczyennyk, ktory gdy yego chlopcza wzyal Sdanyk a on ssye dzywowal, kyedy chlopy na stawye ryby sdechlo wybyeraly ze blotha; on tego chlopcza zastapyl y ssyadł w kazny bess zadnego prawa na rynkv kv zelzywosszy pan Starosta Sdanykowy powrozem hanyebnye bycz, ktorego czy rzemyessnyczy w czechu sgardzyly.

Item Albertus Bvnka nyeborak pyekarz, ten ze mlyna s czesstowycz ydacz zadney ryby nye mayacz wzyety przess Sdanyka tess na rynkv powrozem mordowan.

Item Myerzwa bartek faber bedacz czechmystrzem od pana wybranym tess yego dzyeczye annorum octo dzywuyacz ssye ten Sdanyk poyal, ktorego tenze oczyecz zastapyl, powrozem go na rynkv absque iure mordowano.

Item tess Joannes Wessolowsky przed wssytka gromada splaczem a zalyem, gdy tego myerzwa myano bycz, pana staroste vpomynal, aby ynssym zwyczayem ssye w myessczye z ludzmy obchodzyl a zwlassecza z rzemyessnyky; nyechayby ye prawo ssandzylo, gdy tego kowalya myerzwe a brata yego Sdanyk byl, rzekl do nyego: yss dalybog takyess sta nyecznota wyndzyess yakoss y pyerwey wyssedl prze twoye lotrowstwo, tham ze possedl do domv a ten Sdanyk z ros-

---

[1]) List cokolwiek z kraju zniszczony na ktorym już tylko ślad pieczątki pozostał, na grzbiecie adres w tych słowach: „Memv laskavemv przyyaczielowy panu Gradovskiemv stharoszczie Kxyesskiemv przyacielyowy laskavemu“.

kazanÿa pana Starosty Zkrzosskÿ nan strelÿl, kedÿ nÿewÿastÿ Sdzÿeczÿem malo nye zabyl woknÿe ÿ dal onego do kaznÿ, gdzÿe tÿdzyen ssyedzÿal, o czo do yego mylossczy, i ÿessczo o wÿeprza chce zalowacz, ktorego pan Starosta ÿeslÿ zeszkodÿ zaÿanl ÿ dal ssobye karmycz do mlyna etc.

Czupka Stanislaus faber tess nyemoze sprawyedlÿwossczÿ mÿecz, ÿss go wyelgowssÿanye wssadzÿly w lanczuch.

Item temusz pszenÿcze pobrano, czo bÿl wszyal 8 kop.

Item o pozyczane pÿenyadze marcarum 2 kmÿeczÿowÿ pan Starosta ÿch nyedal wraczacz.

Item Mathiss zÿecz Multanow, czo mu drzewo splaczv, ktore ssobie kupyl, pan Starosta kazal pobracz.

Myerzwa faber czo mv gwossdzÿ 4 kop nyezaplaczono zaluÿe.

Item Ploczÿenÿczÿ ssye tess o luke rzemÿessnÿka opowyadalÿ, ÿss ssÿe rzemyesla wÿrzekl ÿ vczyl sse ssewstwa a za ssye roby w dworze ploczenycztwo nad ich prawo.

Item Koszyczkÿ Ploczenÿk o chlopye annorum 8, ÿss go pan Starosta kazal bÿcz, yss na bloczÿe wzÿal kylka rybek, a yss tho ten chlopyecz vczynÿl, wedlnk prawa wolÿalbÿ go sam oczÿecz bÿl skaracz nÿslÿ go kv zelzenyv dal pan karacz na rynkv.

Item thes ssewczyk postronny nÿemaÿacz zadney rÿbÿ wzyetÿ . . . bo nyelowÿl ÿest, przez, pana Staroste na rynku bÿtÿ wolyalby bÿl na ssybyenÿcze ossandzony yeslyby wÿnyen.

Thv tess vbogy chlopek ogryzek na nowem myessczÿe, temv pan Starosta kazal wzÿacz ssÿecz zayecza dal mv od nyeh zaÿacza prossacz, aby drugyego vlowyl, nyechczyal. . . . .

Nyeznanowsky zaluÿe sÿe, yss mu plothy przy ogrodzÿe popalylÿ czy, ktorzy streglÿ stawu, a zwlassecza wyelgowssiane thess wssysczÿ prossą, abÿ ÿdacz ze wssÿ przess ogrodÿ ssprzÿczek nÿczÿnyly.

Item Malÿczek Mathÿss opowÿadaÿacz ssÿe zaluÿe o zone, ktore ÿemv pan Starosta pokolathal.

Item czo szoltÿssÿ pobralÿ dzÿessÿeczyuny spÿerssych kopanÿn przess wÿadomossczÿ mÿessczanow przesslego rokv y tego czo ÿego mylossez wolnossez ÿm dal etc. beda ssamy vstÿ mowycz.

Item Slÿossarz, yss nÿemoze sprawyedlÿwossczy myecz o skody, ktore mv byly skaząnÿ Skunassowÿany o pssenycze ÿ ÿnsse etc.

6. z r. 1569.

Actum prouidi viri Mathie Labuda cum prouido Marthyno Okruthÿ an D. 1569.

Przed oblicznosczya nassa radzeczka stanawsy obliczne przerzeczonÿ Mathÿs Labuda sasÿad nasz uczynyel vgode s przezeczonym Marczynem Okruthnym okolo rolye, kthora kupÿel przerzeczonÿ Mathiss Labuda v opaczthnego Mathisa Fiolka, kthora bil zastauyel opaczthÿ Mathis Fiolek v Okruthnego, tenze Labuda ma uczÿnÿcz na-

grode ÿ ÿus vczynyel mu dacz przerzeczonemu Okruthnemu grosy... czo ma sobye wyrazÿcz Labuda na pyenyadze, kthore ma dacz przerzeczony Labuda opaczthnemv Fiolkowi na rathv, gdy czas przydze.

7. an. eodem.

Die Dominicó a D. 1569 Stanislaw Lipek.

Przed oblicznosczya naszą radzeczka stanavsÿ oblÿczne przerzeczonÿ Stanislaw Lipek myesczanyn Mÿechowskÿ zostavyel od syebye przemovcze sasyada thu nasego na ÿmÿe Marczÿna Okruthnego przeczywko thu yednemu czlovÿeku, kthory mÿeska vskolÿe oczecz Florÿchova o dluk ÿ o insze rzeczy, kthore maya mÿedzy soba.

8. z r. 1570.

Dnÿa ponyedzyalkowego po svyetych .... slalysmy po Sidorona vpomÿnayacz okolo rzadu domovego, abÿ byla porzadna v domu svoym, aby bila statheczna, pothym zamyerzelysmy eÿ czas do dzyesyeczy nyedzyel, aby sla zamas pod vyna trech grzyvyen.

Dalem od volanya lÿsthv v Mÿechovÿe od yarmarkouego 3 gr.

Item zasye dalem v rarznovczv drugye ras obuolacz thenze lyst yarmarkovÿ, dalem od thego grossos $2^1/_2$.

Item vybyerayacz then ...... vzyalem 6 zlothÿch za zÿtho czo mloczono po yego smyerczy thego voÿtha nyebosczyka za 9 korczy od Chechnÿ po 20 grosÿ, stÿch dzÿevyaczÿ zlotÿch vÿdalem na bvdovanÿe domv thego nyebosczÿka Voytha zlo 4, gr. 6, solidi 2, zostaÿe przÿmÿne marka una gr. 5. solidus unus.

9. an. eodem.

Przed oblÿcznosczÿa nassa radzÿeczka stanavsÿ oblÿczne przerzeczonÿ dva mozovÿe myesczanÿe nasy tho yest naÿmÿe Grzegorz Kordulya przysyesnÿk starsi, drugÿ solthys Jacub naprzerz Skonasowskÿ vÿznalÿ przed oblÿcznosczÿa nasa radzÿeczka, yze przerzeczonÿ Jacub soltis zastavyl rolya svoÿe u dzesyaczy grzywnach polÿe .... konasowskych stayan pyeczyoro do trzech lyath poczawsÿ od roku a 1570 opaczthemu Grzegorzovÿ Kordulÿ.

10. z r. 1573.

Proposicia spraw w Myasteczku odpravienyv czaszu prawa vielkiego abo napodszedek we dwye nÿedzielÿ. Anno Domini 1573. Die vero vigesima Februarii.

1. Naprzod raicze obracz zgodne y przyszieznyky vedlie zwyczaiv.

2. Rug (s) abi wydali wedlie zwyczayv ieden za drugiego przyszyegą dlÿa pohamowanych wielyv zlych spraw w Miasteczku: spalienie mlinka, pythalne.

3. Urzad przesli niech vkaze, iako szie sprawował w povinnosczi szwey, ieslÿ kto nievkrziwdzon od niego etc. kthemv lyczba vcziniona bycz ma, gdisz thak dawno zamieskali szye ieslibi thesz suspicie yakie mial urzad badzi strony Gromadi, badzi thesz·y ossobi czÿeÿ i albo wadplÿwosczÿ iakie w porzadku abo w powinnosczi szwei, powiní iawnie panv oznaymycz.

4. Za powiethrzem morowym przeszłym isz wielie spraw zathrudnionich kv vkrziwdzeniv luczkiemv: vodumorkach, wbliskosczyach etc. wczo pilnie veirzeczi, abÿ szie kasdi przi szwim osthal.

5. Isz nie znossne skodi dzieia szie w lieszięch od miasteczka prze nievschanovanie plothow, ktore sprossnie kradną, palą okolo syebie, czego ma bicz pylne ogladanie plothow albo spustoszenia plothow, thak y paniskych i oszaczowanie maya bycz, a gdzie szie thakie skodi naidą przesz kogo vczinione thakowÿ karan abi bÿl.

6. Isz bydly, szwiniami thesz niemnieisze skodi czinya w polyach aby pasterz porzadnÿ bÿl chowan od nich. Alias bendą zaimowaczi ilyekrocz ktho zaimÿe do paniskiei obori przyzenÿe od rogathego bÿdlÿeczÿa gr. 3, á od szwynie groszi 1.

7. Hultaie, ludzie lozne abi na spisku bÿli podani, ktori bÿ nie byl podeirzani a bawicz szie chczial przi miasteczku przÿ thakowim kazdim niech szie osziadly mieszczanin opowie thak y zagrodnik y Mlynarz, ieslÿbi thaczi bÿlÿ, thosz szye y o komornikach rozumyecz ma.

8. Kthobi w liessie szwowolnie rabal a pobracz szÿe nÿedal i owssem bronicz szie chczÿal, yako gwaltownik karan bedzie, gdÿsz zdawna gaie paniskie szą zapowyedzÿane.

9. Isz Mÿasteczko czyeszy szÿe pozÿdky grunthow panyskych vziwaiacz vrodząiow, paszch, thakze y wod mlynow etc, abÿ schuczią powabi pomoczą do szÿan przeprawowanyv rzek od powodzi y gwalthu bronienyv stawoff albo srodel odprawowaniv za roskazaniem, alias kasdi nieposlusny karan bendzÿe viną yako nieposlusny, a przy thakich robothach vinien Raicza bycz kolyeią kasdi nad mieiskim ludem, odprawywszi robothe ma oznaimycz kto niebil, thesz pod karaniem vini thakowy Raicza bendzie gdi by do thakiei sprawy albo poslugi omÿeskal.

10. Myari powinne slodowe abi oddawane bili od kasdego, nÿsz do mlyna slod spusczi, ktobÿ szie ynaczei wazil slod w mlÿnie na lyeszic. bendzye iako przesthepczi do dwora bendzie wzyeth.

11. Czinschv paniskiego ktobi niewydal na czasz zwykli, thakze y schoszu aby thakowy zarasz vyezieniem bÿl karan, a za nieposlusenstwo thakie nie viny dzie asz da szowitbo, czo powinien a tho szie rozumiecz ma, ktobi thydzien po czaszu thakowego podathku nyewydal.

12. Kobelyenyą aby porzadnie byli chowane, ktobí szie wazyl skązycz abo zrobącz bendzię karan yako gwalthownyk vina y poprawycz zasz bendzie powynien.

13. Rzemiesznicżi ktorzi bywaią vzywany zaplacza do dwora, ktorybi w thim niebil poslusny vyezyenyem y viną karan bendzye.

14. Porządek gothowosczy myeiskiey ku potrzebye, aby zaszye wvczęszwą(?) wstawyon byl, y zalozycz vine thakze strony ognyow y ynych porzadkow dolozycz.

15. Zakownycze wczinicz mieiskye abi w porzadku szwym byli.

11. an. eodem.

Actum Jacobi Salyetrnyk cum Zatorska Helena vidua. A. D. 1573 feria quinta infra octauas corporis Christi.

Stanavsy oblyczne przed nasym urzedem radzyeczkym opatrzna Helena Zatorska vyznala pres opatrznego Janna Kosyczkyego przemovcze svego, yze vyznal then tho Jan Kosyczky, yze dom nayely nyeboszczyka Zatorskiego opatrzemv Jacubovy Salyetrnykovy z Lyelova do pultora lyath z osmy grzyvyen, do czego maya im dacz ogrot y blony narok przysly ma opravycz then to Jacub svoym grossem y czokolvyek przymye sdomem ma zasye svytko stathecznie oddacz y ma bycz gosporzarem dobrym y tak ma przyglyodacz y z ognyem ma sye stathecznye rzedzycz y straz dla zley przygody then to Jacub, y dal przed urzedem nasym radzyczkym na then nayem dve grzyvne a trzeczya grzyvne ma dacz do urzedu nasego na dzyen bozego narodzenya blysko przyslego a ta przerzeczona Helena Zatorska ma dacz pokoy themu tho mytnnykovy v thym tho domv, yze by mv nycz nyeprzeszkadzala, aby on myal od nyey pokoy.

12. an. eodem.

Actum feria tercia post octauas corporis Christi anno 1573.

Sthala szye vmova myedzy Janem Nyesnanowskym y myedzy Halsbyetha thatharowną vespolek s mezem yey Lucassem, ze ony poswolyly mv przed urzedem zaplaczycz grzywyen dwye dlugu na swyethy Barthlomyey bes zadnych trudnosczy nye bronyacz szye zadnymy furthy any zadnymy rzeczamy ynszymy, ale pewne pyenyadze ma dacz.

13. z r. 1575.

Stala sie wmoua miedzy Gosowa y Przedborskiem okolo dlugu grziwien pultrzeczy y grosy 5, postanovienie vsiely miedzy soba ze yei ma dacz na swiatky blisko przislye grziwnie a ostątek nagody, a gdzie by niedal przerzeczony Przedborsky na ten czas tedi Gosowa w iego ymienie ma volnosc, na czo pamietnye zalozily z obu stron, a tho sye dialo przed koprasem burmistrzem w piersy piathek po przevodiech.

14. z r. 1582.

Ministerialis terrestris Generalis omnium terrarum regni prouidus Gregorius Farina ex oppido Xzyas cum nobili Joanne Nyeznanowsky coram officio et actis presentibus castrensibus surrogatoriis capitanealibus Craconiensibus in vim sue fidelis relacionis libere, publice et per expressum recognouit, quia ipso et nobili prefato feria tercia ipso die sancte Zophie proxime preterito a proconsule, consulibus totaque communitate oppidi Xzyas obductum et protestatum est in et contra nobilem Adamum Pessyczsky et Jacobum famulos generosi Joannis Othwynowsky de Othwynow, quia ipse tempore certo non ita pridem preterito nulla causa legitima ad id habita, quando idem Adam Pessyczky et Jacobus cum domino suo prefato Joanne Othwynowsky per oppidum prefatum Xzyas proficiscerunt, thedy pana szwoyego przerzeczonego Jana Othwynowskyego pozossthaly y do nyeyaky Jadwygy Szlyossarky myesczky myassthеczka Xzyeza, kthora pywo nathenczas szynkowala wssthapyly zaszye do ynny gosspody, tho yessth do Sebestiana Wyeprzka v kthorego naczenye do zlyewanya pÿwa gothowano, mÿtho. Ono naczynye szyekly tho yeszth na kadze dwye obreczy dwa polyachthelky rossyekly, szlupy u domu thego thakze szyeklÿ w kthorych ssam ssyeczenya znaczne wyelkye czthery, a mnyeyssych nyemalo a gdy ych szthego chamowano, onÿ nÿedawssy ssye chamowacz gonÿlÿ byelÿ kogo yedno dossthacz moglÿ, thakze lyudzÿe w thamthym myasstheczku bÿelÿ przes ych thakową nyepochamowaney vszylnoscz, krzÿk, sztrzelyanye z rusznÿecz sztrwozeny, a pothym then tho Pessyczky y Jakub za lyudzmy bronyamÿ swemy czÿsskaly chczacz kogo skaradnye ranÿcz, albo zabÿcz y thamze yeden z nych broń szwoye szablye wÿczyssnyoną z reky zossthawyel, kthorą tho od thego tho Burmÿsstrza ÿ radzyecz myasstheczka Xzyeza woznym y szlyachczÿczem wyssyopyssanym do urzedu nÿnyeyschego oddal y kthora urzad od nyego przyal, czo thak nyeynaczy bycz then Wozny ÿ szlyachtha przerzeczony wÿdzÿely, przythym belÿ y nymÿ tho zaraz tham obwyedzyno y osswyadczono yessth.

Actum in Castro Craconiensi Sabbato post Dominicam Exaudi proximo anno Domini Millesimo Quingentesimo octuagesimo secundo.

15. z r. 1583.

Mosczіwi Panie, Mÿ vbodzi Raicze Miasteczka Wielkiego Xzięza vprzeimosczÿ szwe vnizone do laskÿ w. m. pilnie zalieczami a przitÿm zdrowÿa dobrego y sczeslÿwosczy wszeliakÿch na czaszÿ dlugie od pana Boga w. m. szwemu Mosczіwemu Panu vprzeimie ziczemÿ etc.

Bendacz v nasz proboszczem swienthi pamieczÿ nieboszczik Xziandz Jan Ostrowiczkÿ wzÿal bil s kosczіola xzieskiego na potrzebÿ Ich Mosczi panow s Tenczina dwiesczie zlothÿch pieniedzÿ, kthore oddal bel do kosczіola Xzieskiego nieÿakÿ Xziandz Rabstÿnskÿ, kthorÿ tesz

był z domu Tęczinskiego na kupienie czinszu wyderkaffowego na kaznodzieie kxsieskiego, kthore po thim panowie s Tenczina dalŷ wŷtrzimowacz niebosczikowi xziedzu Janowi Ostrowiczkiemu na wszy szwoici dziedzicznej w Boczkowiczach, abŷ ŷe stamthąd wŷbrawszy do kosczioła Kxzieskiego zaszie oddal ŷ trzimal the Boczkowicze Folwark dosicz dobri ze dwanasczią kmieczy asz do szamei smierczy, sktorei nietylko dwiesczie złothych alie y da(leko) wieczej wŷbracz mogl, yako nam o them sprawe dal . . . . . . nŷ godzinie nieboszczik Maliarz sąsziad nasz brath . . . . . . Xziedza Bodzeczina Doctora, kthori za xziedza O(strowicz)kiego koscziełnem bŷwal, A gdi nieboszczik Xziandz (Ostro)wiczkŷ thakowŷch dwuszeth złothich za zŷwotha swego (do ko)sczioła Kxsieskiego nieoddał, ŷednak zlieczieł te (dwieszcie złotych) executorom szwem s kthorych przednieiszi bŷl nieboszczik Xziandz Grzegorz Pakoslawskŷ, abŷ thakowe pie(niadze do ko)sczioła Xsieskiego oddali nie naczo ŷnszego ŷeno (dla) czŷnszu wŷderkaffowego na kaznodzieię kxsies(kiego) tedi doszicz nieboszczik xziadz Pakoslawsky w ob(ecnoszci) Xziedza Ostrowiczkiego polozil sto złothŷch thakowŷch pieniedzi v urzedu Officiala Krakowskiego niebosczika Xziedza Porebskiego, kthore pothim Xziandz Porebskŷ nieboszczik w. m. oddal, gdys w. m. zaczol bŷdz Kanczlierzem v slawnej pamieczŷ nieboszczika xziedza Zebrzydowskiego ŷako o thim kwŷth w. m. szwiadczy, ktoremesz w. m. nieboszczika Xziedza Porobskiego stakowego stą złothŷch kwythowacz raczil, czo abŷ w. m. liepiej wŷrozumial, poszŷlamŷ w. m. copiie extractow skxziąg duchownŷch tak polozenia tŷch sta złotych przesz xziedza Pakoslawskiego yako tesz ŷ oddania ŷch przess nieboszczika xziedza Porebskiego do w. m. naszego Mosczŷwego Pana. A tak w. m. pokornie proszimi szwego mosczŷwego pana zebŷsmŷ moglŷ ku thŷm pieniadzom przŷscz, zebŷ bŷlŷ obroczone na kupienie czinszu wŷderkaffowego na kaznodzieię kosczioła Xzsieskiego wedlug wolŷ nieboszczika xziedza Ostrowiczkiego, gdysch ku ŷnszemu vzŷthkowŷ obroczone bŷdz niemogą (zwla)scza ŷs za laską bozą koscziol kxieskŷ ku sta(remv) porzathkowŷ z laskŷ milego Boga ŷest na . . . ostatecznie prziwroczonŷ. A mŷ tę laskę y dobro . . . . w. m. swemu Mosczŷwemu panu ŷ odslugowacz ŷ pana Boga za dobre zdrowie prossicz niezaniechamŷ ŷ pan Bog wssechmogaczy w. m. tho hoinie nagradzacz bendzie zaczol. A stem sie lascze w. m. zalieczamŷ naszemu Mosczŷwemu Pralathowi. Dan w Xziezu Wielkiem Dzien s. Maczieja Apostola Roku Pańskiego 1583 [1]).

W. M. wsego dobra zicźliwŷ ŷ sluzicz gothowi. Burmistr ŷ Raicze miasteczka Xzieza.

16. z r. 1586.

Mŷ Burmistrz a Raŷczŷ miasta Gliwicz wŷznawamŷ tŷm to listem przedewssemy a zwlascze kdez nalezy, zie ŷest przed nas w plnu

[1]) List ten wielce jest uszkodzony w dwóch miejscach wskutek zbutwienia papieru.

Raddu z Porucznikẏ swymy przedstanpila poczciva ziona Anna Przedessla manzelka Nebossoika Jakuba Przechadzki samsiada nassego, a tu przed namẏ poddala a odewzdala w plnu mocznost a pravo Manzelowi swemu teraznieẏssému Mikolayowi Golemu ssewczowi listu tego ukazatelowi Dlugi wszeliake podli czẏrograffu, ktore nebosscikowi Jakubowi Przechadcze za chmiel w Miescze Wielkim Kziendzu dluzny pozustalẏ ye wynpominacz a przẏancz ẏ stim uczẏnicz y niechacz ẏako swẏm wlastnẏm comu na swiadomy a lepssam gistote pieczancz miasta nassego ysme przycisknuly. Datum Gleiuitiae Dominica Post Natiuitatis Christi Anno 1586.

17. z r. 1586.

In nomine domini Amen. Anno a Christo nato 1586 in uigilia Visitacionis beatissime Marie Virginis hora die 12.

Prouidus Matias Labuda in uilla Glogowẏanẏ ac in domo sua et in presentia testium videlicet Jacobum (s) Brzoza Proconsulem et Simonem Woliaczek consulem ciues Xiazenses non coactus, nec seductus sed licet corpore eger, tamen mente sanus memoria repetens morte nihil cercius et hora eius nihil incercius esse prouidendo in tempore saluti anime sue et bonis suis mobilibus et immobilibus, ne occasione eorum post mortem suam inter propinquos suos lites et dissensiones contingat oriri. Ideo ex animo bene deliberato et spontanea voluntate, prout salubrius et (melius potuit) et debuit, ordinauit (ultimam suam) voluntatem in hunc qui (sequitur modum). Ante omnia in miseri (cordia in) effabili dei confidens, qui cor contritum et humiliatum non despicit, animam suam in manus dei omnipotentis commendauit. Postea corpori suo sepulturam secundum honestum modum circa ecclesiam parrochialem Xiazensem elegit, ultimo omnia sua bona, que in paratis et debitis confessus est se habere, ita ordinauit:

Naprzod Jagniescze Malzoncze swy namilsy wespol ẏ s sinem swẏm milem Woẏcziechem oddaẏe ẏ oddal krow dwẏe ẏ ialowek dwie.

Item Marczinowi szinowi swemu pierwssẏ zonẏ oddaie ẏ oddal krowe ẏedne ẏ z ialowiczą oboie bẏale.

Item temusz Marczinowi sinowi swemu oddaẏe konẏ dwoẏe rẏdzẏch ẏ ze srebiecziem sznẏch liatossiem.

Item zonie Jagniescze swẏ milei oddaẏe konẏ dwoie czarnẏch ẏ ze srebieczem lońskẏm.

Item teize Jagniescze zonie swoẏ oddaie wolẏ dwa.

Item owcze wssistkẏ zostawiam sobie dlia zẏwnosczẏ w chorobie swoẏ, a czobẏ ẏch zostalo po smierczẏ mej thedẏ na pol dzielẏcz sie benda pomiedzy . . . .

Item Marczinowẏ szinowi (swemu oddaie) szwinie starą ẏ . . . . . szẏmczem mlodszim ẏ . . . . . .

Item Jagniescze zonie swy wespol z Woicziechem sinem oddaie szwÿaÿ spolnych siedmioro.

Item Dom w mieseczie Xiezu na nowi uliczi ÿ rolią w Truskawkach oddaie Marczinowi ÿ Woÿcziechowy sinom szwym na spolnÿ rosdzial wszithkiego, a Jagnieska zona ma tą czesczią sie opiekacz szina Woÿcziecha.

Item zbozem ozimiem wssitkiem ÿ jarzina wssistka zboza wsseliakiego na spol zbieracz, sprzatacz maią, a sprzatnawssÿ rozdzielÿcz szie maią naspol Marczÿn z Woÿcziechem z Jagniesska zona ma.

Item Jedrzeiowi pasierbowi oddaie staianie zitha na nowakowÿm ÿ owiesz, czo szÿal s kuraiem naspol, i then oddaye temus Jedrzeiowy pasierbowÿ.

Item dlug v Tomassa Bunkÿ pulthorÿ grziwnÿ naÿmu ten dlug maia wÿcziagnacz ÿ na trzÿ czeszczy sie maia podzielÿcz, alie pierwej tÿmÿ pieniedzmi pogrzeb maÿa odprawÿcz, to czobÿ zostallo ...... dzielÿcz.

...... Zeglienka iest kopa .... ÿ oddaie Jagniescze zo (nie mei) na suknÿą.

Wozÿ, plugÿ, bronÿ ÿ statek wsseliaky polny na spol maia bracz ÿ dzielÿcz szie.

Item ..... kapussna ÿedno Marczinowi szinowi swemu oddaie.

Item polecz miessa ÿeden czo wietssy Yagnieska zona sobie ma przedacz na suknyą.

Item drugie miesso, sadlo naspol maÿa ÿescz przÿ sprathaniw zboza a czobÿ zostallo naspol sie maÿą dzielÿcz.

Item sprzety wsseliakie domowe tak zeliazne ÿako ÿ drewniane oddaye zonie swoÿ mily Jagniescze.

Jacobus Brzoza protunc procensul.

Simon Woliaczek consul ciuitatis Xiaz subscripserunt [1]).

18. z r. 1588.

Pamiecz rzeczi pozostalich po rozdziale ktori się stal in anno Domini 1588 in crastino Epiphaniarum inuentouanich, ktore wsiela pani Dorotha Przilnska od sinow swoich od Jacuba, od Pawla i Benedicta do zachowania.

Naprzód psenicze kop 50; Item namloczone skazdei kopi putora korcza, z drugiei thesz piecz czwierczi, zebi sie nagradzało iednei kopie tak drugiej, niechze bedzie po putora korcza. Item namloczono stei psenicze korczi 75; Item w then czas przedawano na targu ieden korzecz psenicze po flor. 2; za the psenicze przislo flor. 150; kazdi zloti liczacz po gros. 30.

---

[1]) Testament ten spisany jest na karcie papierowéj złożonéj we dwoje. Srodek karty w znacznéj części zbutwiały.

Item zitha bilo kop 60; kazdei kopi namloczono putora korcza a stich 60 kop. zitha namloczono korczi 90; A na then czas przedawano na targu korzecz zitha po grziwnie, to uczini grziwien polskich 90; Tho uczini polskich zlotich 144.

Item grochu bilo kop 10; a skazdei kopi namloczono po putora korcza tego grochu stich kop namloczono korczi 15; Thegos roku przedawano groch na targu po gro 50; To uczini zlotich polskich 25.

Item ieczmienia kop 10; Skazdei kopi namloczono poputora korcza namloczono ieczmienia korczi 15; Na then czas w targu bil po gro. 20; To uczini flo 10.

Item Tatarki kop 12; Namloczono skazdei kopi poputora korcza bilo iei kor. 18; A na then czas bila po gr. 20; Za nie przidzie zlotich 12.

Item owsa bilo kop 60; skazdei kopi owsa namloczono putora korcza namloczonego korczi 90; Bil owies na targv po gro. 12; Za owiesz przidzie flor. 36; To uczini polskich flo 376 (377?).

Item krow bilo 8; Przedala krowi poputrzeczi grziwni za nie przidzie grziwien 15; A uczini zlotich polskich 24.

Item za ialowicze 4; po kopie to uczini flo. 8.

Item miesza polczi 6; ktore przedala po gro. 40.

Item sadel 3; a przedala po gro. 15; To uczini fl. 9 gro 15.

Item za pare koni dano flor. 18.

Item wolow bilo 6; A przedala ich 4, para za zlot. 16; To uczini flo. 32.

Item gesi bilo kopa a przedala ich po gro. 4; A tho czini flo. 8.

Kokosi, kapluni kur pospolitich bilo kop 2; przedala kokosi po grosu i kapluni to uczini flo 4.

Item kaczek bilo pukopi. Przedala ich po grosu tho uczini flo 1.

Item swini bilo 10; Nazimczow przedala po zlothemu 6, swini starich 4; po zlothemu przedala, vczini za nie flo. 10; suma facit flo. 49 gr. 15.

Item wosz kowani. Item broni 4; Item radla 2; Item plugow 2. Item inse sprzethi domowe iako siekieri, lanczuch, prosa, zitha iarego, siemienia konopnego, siemienia lnianego.

Uwaga. W rocie Nr. 99 wiersz 5 należy czytać „csos“ zamiast „tsos“.

CENNIK
wydany dla rzemieślników
miasta KSIĄŻA

PRZEZ

PIOTRA KMITĘ,
wojewodę krakowskiego w r. 1538

podał

Bolesław Ulanowski.

Wśród zeszytów będących pozostałością dawnych ksiąg miejskich księzkich a przechowywanych obecnie w Archiwum aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie, odnalazłem zwitek złożony z 4 kart papierowych i mocno uszkodzony po brzegach i na zgięciach.

Po zaznajomieniu się z treścią zabytku wypełniającego 7 stron pięknego kaligraficznego pisma z w. XVI., przekonałem się, że mam pod ręką cennik wydany przez wojewodę krakowskiego Piotra Kmitę w r. 1538 dla rzemieślników miasta Książa. Ostatni ten szczegół wynika z umieszczonego na 8 stronnicy napisu: „Pro Oppido Kxyasz".

O ile mi są znane zabytki dawnego prawa polskiego podobnych aktów ogłoszonych jest dotychczas bardzo niewiele, a żaden ze znanych tak wczesnéj nie ma daty. Zwracam np. uwagę na ten, który umieścił Niemcewicz w III tomie swego „Zbioru pamiętników o dawnéj Polszcze" na str. 449—475, wydany również przez krakowskiego wojewodę, ale dopiero w r. 1573.

Że wchodziło to w istocie w zakres władzy wojewodzińskiéj ustalanie ceny przedmiotów wyrabianych do użytku domowego, jakoteż i materyjałów surowych, liczne na to mamy dowody w ustawodawstwie

naszem z XV i XVI wieku. Instytucya cechów bardzo po miastach naszych rozgałęziona, wywoływała ustawiczną potrzebę brania w opiekę ludności ziemskiéj, zmuszonéj nabywać sprzęty i przedmioty sporządzane przez rzemieślników miejskich, po cenach bardzo nieraz wygórowanych.

Ograniczamy się obecnie na przytoczeniu najdawniejszéj chronologicznie wzmianki w statucie wartskim:

„Ad praecludendam viam fraternitatibus, quas mechanici ciuitatum obseruant, statuimus, quod Palatinus, Capitaneus cum aliis dignitariis terrae illius singulis annis in certa die mensuras tam frumentorum, quam pannorum et aliarum rerum terrestrium, quae ad fora per cmetones adducuntur, et quae in regno nostro inueniuntur, pretia instituere, indicere et corrigere debet iuxta consuetudinem diutius obseruatam, ne circa easdem mensuras et pretia fraudes committantur, atque dolus et quod fraternitates huiusmodi omnino destruantur. Et si amplius contra hanc institutionem nostram dictae fraternitates in quibuscunque ciuitatibus nostris inter mechanicos inuenientur seu reperientur, tunc illi mechanici, inter quos talis fraternitas reperta fuerit poenam LXX marcas, alias Siedmdziesiąt, camerae nostrae applicandam nouerint se incursoros“. (Helcel Star. pr. pol. pomniki, tom I. p. 327 rozdział XXXI).

Najdawniejszym, o ile wiemy, aktem administracyjnym w podobnym wydanym celu, wprawdzie nie przez wojewodę, ale przez komisyję złożoną z dostojników koronnych wydelegowanych przez królowę Jadwigę, jest rozporządzenie wystawione w r. 1396, jak tego dowodzi wydawca p. Piekosiński, ale wprowadzone w życie dopiero w Maju r. 1413. Początek jego brzmi jak następuje:

„Validi ac nobiles viri domini Petrassius Rpiszka Curie, Jacussius coquine Magistri, Nawogius de Lankawa, Petrassius de Sczekoczin subdapifer serenissime Principis domine nostre graciose Regine Polonie Borko de Tschczenecz et Andreas de Sprowa per ipsam dominam Reginam ad infrascripta specialiter deputati, cum circumspectis Consulibus ciuitatis Cracouiensis de uniuersis et singulis infrascriptis vendibilibus et emptibilibus tam in terra quam ciuitate Cracouiensi constitutis, melioribus quibus potuerunt modis, saluo tamen meliori consilio concordarunt, composuerunt ac amicabiliter pro publico communitatis conseruando conuictu ordinare statuerunt“ (kodeks dypl. miasta Krakowa p. 392 ed. Fran. Piekosiński).

Nie będziemy na tem miejscu wchodzili w ocenę ogłoszonego przez nas zabytku jako pomnika prawnego, bo uczynimy to przy innéj sposobności w sposób bardziéj wyczerpujący, niżby to mogło nastąpić w niniejszéj publikacyi, na to jedno tylko zwracamy uwagę, że cennik nasz, przeznaczony jak mówiliśmy dla Książa, jest prawdopodobnie jednym tylko z większéj ilości egzemplarzy, rozesłanych przez wojewodę po wszystkich miastach kompetencyi jego ulegających. Czy wszystkie egzemplarze były całkiem jednobrzmiące czy też czynioną

w nich według okoliczności pewne zmiany trudno ocenić, ten jeden cennik mając przed oczyma.

Ogłoszenie niniejszego zabytku w Sprawozdaniach komisyi językowéj da się usprawiedliwić tym względem, iż wiele znajdujemy w nim wyrazów technicznych polskich, które tem są cenniejsze, iż użyte i wypisane są obok swych synonimów łacińskich.

Poprzestajemy na tych kilku uwagach, które uznaliśmy za niezbędne do najpobieżniejszego określenia natury i przeznaczenia naszego pomnika, a chcącego dowiedzieć się o właściwéj jego doniosłości, jakoteż o rozwoju ustawodawstwa nadającego wojewodzie moc wydawania podobnych rozporządzeń administracyjnych odsyłamy do osobnéj rozprawy, którą niebawem postaramy się ogłosić.

Constitutiones per Illustrem ac Magnificum dominum dominum Petrum Kmytha Comitem in Vysznycze Palatinum et Capitaneum generalem Cracoviensem ac Regni Poloniae Summum Marsalcum nec non Scepusiensem, Premisliensem Colesensemque Capitaneum etc. Ad Palatinatum Cracoviensem Anno Domini Millesimo quingentesimo trigesimo Octavo.

Constitutiones laniorum.

Item nullus laniorum audeat vendere cutes mercatoribus vel quibuscunque extraneis hominibus praeter cerdones Cracovienses aut alios artifices, qui laborant et exercent artificia sua cutibus sub poena XIV marcarum.

Item nullus laniorum audeat cutes bovinas meliores seu maiores maiori pretio vendere cerdonibus aut aliis artificibus nisi per 21 grossos, minores vero seu mediocres cutes minorum bovum non aliter nisi per 16 gr.

Item vaccarum cutes *Jalowicze* dictas meliores non audeat maiori pretio vendere eisdem artificibus nisi 12 gr.

Item cutes iuvencarum non audeant aliter vendere saltem per 9 gr.

Item nullus laniorum audeat vendere sepum sub poena praefata tantum smigmatoribus, sutoribus, candalistis, funificibus et aliis, qui indigent sepo ad artificia sua, et nobilibus civibus pro necessitate domestica; mercatoribus vero, qui illud ad alia loca et dominia extranea ducunt, vendere non praesumant.

Que singula inviolabiliter modo praescripto servari debent sub poena XIV marcarum domino Palatino irremisibiliter solvendarum et succumbendarum totiens, quotiens aliquis contra praemissa compertus facere fuerit.

Cerdones.

Item nullus cerdonum audeat extra regnum evehere cutes tam crudas quam elaboratas, nec aliis vendere mercatoribus aut extraneis hominibus solummodo opificibus et incolis cutibus indigentibus, quas cutes debebunt et tenebunt non alio pretio quam isto inferius descripto (vendere).

Item cerdones cutes bovinas maiores non alio pretio sutoribus et aliis artificibus cutibus laborantibus et indigentibus tam Cracoviae, quam Kazimiriae aut in Kleparz morantibus vendere debent tantum cutes potiores, quas circa lanios recipiunt, nisi per 21 gr.; tales cutes elaboratas debent dare ipsi et vendere per 29 gr.

Minores vero bovinas per 17 (s) gr. sunt constitutae, eas elaboratas vero dare debent per 22 gr.

Vaccarum cutes maiores vendi debent 11 gr., minores vero vaccinas et iuvencarum quas recipiunt per 9 gr. circa lanios seu in foro; tales cutes elaboratas debent dare per 14 gr.

Item nullus praefatorum cerdonum debent laborare cutes agnellinas aut caprarum seu arietum Polonicalium praeter cerdones, qui dicuntur a l b i sub praefatis poenis domino Palatino succumbendis.

Item praefati cerdones superius scripti, qui r u b e i aut *dębni* vocantur, debent cutes elaborare arietum Valachicorum et Montanorum et tenentur tales cutes elaboratas praefatis sutoribus tam Cracoviensibus, Casimiriensibus et Kleparzensibus non maiori pretio quam 7 gr. et crudas emere per 5 gr. sub poenis descriptis regalibus et palatinalibus, minores de praefatis cutibus leviori pretio debent dare pro quantitate cutis.

Item hircinae magnae hircorum submontanorum et Valachicorum crudae et non elaboratae emi debent per 10 gr. et non aliter.

Cerdones albi.

Cutes cuiuscunque generis vel materiey tam rubes (sic), quam *dębnich*, quam albas seu glaucas pro quacunque necessitate spectantes laborare debent, quibus albis cerdonibus, qui et *Zamesznyczy* vocantur, liberum erit ubivis locorum hic iu Regno et in nundinis civitatum et opidorum cutes pro laboribus eorum emere et hic advehere, illasque elaboratas hic circa Cracoviam vendere pretio condigno praeter quam hic in civitate Cracoviensi, Kazimiriensi et Kleparzensi, ubi non debent cutes coemere pro necessitate aliorum artificium.

Item cerdones cutes communes agnellinas et arietum crudas emi debent pro 2½ gr. et elaboratas vendi debent pro 3½ gr.

Frenifices.

Item frena communia bona, ut pro equis parvis kmethonalibus pro 3 gr.

Item alia frena similia minora pro 2½ gr.

Item frena, quae dicuntur *Voznycze* 4 gr.

Item frena *voznycze vyazane* pro 3½ gr.

Item frena *voznycze szyte* 4 gr. tam rubeae quam albae aut nigre.

Item frena maiora *voznycze szyte* ad magnos equos pro 5½ gr.

Item frena *vyazane* super eosdem equos magnos 6 gr.

Item frena equitum, quae dicuntur vulgariter *krigowe* cum duobus tenaculis de bona simplici cute 10 gr.

Item de *Jucht* talia frena 12 gr.

Item frenum maius *goncza* 4 gr., minus vero 3 gr.

Item cingulus equinus alias *poprag*, qui *krzizouy* dicitur 4 gr.

Item cingulus kmethonalis pro 2½ gr.

Item maior redda super magnos equos dicta *szita* pro 5½ gr.

Item mediocris redda pro 4½ gr.

Item redda kmethonalis super parvos equos 3 gr.

Item antilenae et postilenae de *Jucht* 7½ gr.

Item simplices nigre antilenae et postilenae 6 gr.

Item *uszdzienycza szyta* bona cum duobus tenaculis 4 gr.

Item *uszdzienycza szyta* bona cum uno tenaculo,

Item simplex seu minor 2½ gr.

Serrifices.

Item *grothy* simplices *plaskie* 1 gr.
Item *grothy bodzisthe na cteri grany dlugye* 1½ gr.
Item *grothy kopiennycze* sine cupro 3 gr.
Item cum cupro elaboratae 6 gr.
Item strepae simplicia (sic) dealbatae 3½ gr.
Item strepae nigrae 2½ gr.
Item strepae *voznycze* 2 gr.
Item strepae turritae dealbatae unum *pare* 4½ gr.
Item calcaria nigra *Raczkie* unum *pare* 3 gr.
Item hermanica 4 gr.
Item lupatum simplex equitum sine catecula pro 3½ gr.
Item parvum truncellum *pilowana klothka* gr. 1.
Item truncellum maius *pilowana* 1½ gr.
Item truncellum aduc maius *we dwoye skladana* 4 gr.
Item truncellum adhuc maius duplicatum *szokladem* 6 gr.
Item truncella secundum quantitatem et magnitudinem illorum capiantur.
Item seracula alias *samki* simplicia minora ad cameras simplices cum duabus clavibus 4 gr.
Item seracula ad cistas, almarias, mensas 2½ gr.
Item seracula cum uno *rigiel* et duabus clavibus 8 gr.
Item seracula maiora *Indrichowe* cum duabus clavibus 10 gr.
Item alia seracula iuxta quantitatem et (qual)itatem pensentur.
Item *strigiel* 1 gr.
Item minus *strigiel* 2 solidis.

Pistores.

Item pistores tam panem de siligine quam etiam album pinsere debent sub eadem mensura et quantitate, quemadmodum Cracoviae constitutum est sub poenis regalibus et domini palatini.

Sartores.

Item sartorum nullus et aliorumquoruncunque pro foris publicis tunicas rusticanas ad venditionem consuendam audeat ex nunc

de cetero panno tunicas modo facto ante ea factas facere et vendere, laborare. Quae ubi apud quempiam compertae et inventae fuerint, is poena falsi condempnandus est, ac huius modi vestimenta pro vicepalatinatu accipiantur.

Item sartores a tunica simplici de simplici panno nil magis accipere debent nisi 2 gr. et hoc tam Cracovienses, Casimirienses et Kleparzenses.

Item sartores a tunica simplici de simplici panno satellitum alias *Chlopczowy* 1 gr.

Item a tunica muliebri simplici de simplici panno 2 gr.

Item *Hassuky* Lundinensis cum sex plicis 6 gr.

Item a tunica panni Wratislaviensis ac aliis huiusmodi 2 gr.

Item a caligis integris cutibus 3 gr.

Item a caligis alias *od Siedzenya lissowego* 2 gr.

Item de simplici panno 1½ gr.

Item a veste aestivali de serico simplici 7 gr.

Item a diploi de sericco 5½ gr.

Item a pallio 4 gr. de bono panno, ex deteriore vero panno 2½ gr.

Item a veste alias *polsayana* tam de panno aut harasio aut Quamletheo aut muchaiero seu sericco 4 gr.

Sutores.

Item sutores ocreas communes alias *Vosnycze* magnas cum plica 10 gr. vendantur et emantur.

Item ocreas mediocres sine plica bonas 8 gr.

Item calceos bonos super genua ementur 8 gr.

Item ocreas aurigarum bonas sine plica 7 gr.

Item sotulares communes cum una planta 3 gr.

Item sotulares cum duabus plantis 4 gr.

Item sotulares muliebres *knaphlowky* 2 gr.

Item muliebres *sznurowky* 2 gr.

Item *knaphlowky* kmethonales 2 gr.

Item subsolia ocrearum au(rigar)um cum plica cum duabus plantis 4 gr.

Item subsolia ocrearum aurigarum sine plica cum una planta 2 gr.

Crepidae viriles cum korto bene elaboratae 4 gr. et sine corto 2 ½ gr. Et debent praefati sutores constituere calceamenta universa alias *wywraczane*.

Item crepidae muliebres cum corto 2 ½.

Item calcei boni alias *Chlopczowy* 3 ½ gr.

Item maiori iuveni 5 gr.

Braxatores cervisiae.

Hodie triticum accipitur.

Item omnes braxatores cervisiam braxantes tam Cracoviae, Kazimiriae, Kleparz unanimi pretio quodlibet actuale de sua braxa non alio pretio nisi per (loc. vacuum) dare et vendere debent uno gr., excepto, quod dicitur *Nossowe* vel *Szolowa*.

Item braxatores cervisiae in Kazimiria alio modo actuale cervisiae debent et tenebuntur vendere videlicet pro (loc. vacuum), hoc tamen adiecto si triticum superius ascendat, est ex mandato domini palatini Cracoviensis seu ipsius vicesgerentis, — potest elevari unum actuale tot gr., quod sibi iustum fuerit esse visum.

Si vero descenderit triticum in pretium ex mandato domini palatini seu vicesgerentis minori ac leviori pretio unum Actuale constitui debent (sic).

Item coctores cervisiae debent habere media actualia ad minus tertiam partem, circa quam cocturam ut homines pauperes, qui non possunt emere actualia integra, media emant, in quo istis temporibus maxima deordinatio.

P e l l i f i c e s.

Item pellifices tam Cracovienses, Kazimirienses et Kleparzenses ab elaboratione *scisini(s)* capere debent 3 denarios.

Item ab elaboratione *Gronostaia* solidum.

Item ab elaboratione marduris 1 gr. et 3 denarios.

Item ab elaboratione vulpis gr. 1.

Item ab subductione tunicae alias *Gyermaka* integro subductorio absque additamento sui subductorii tam etiam brami 5 gr.

Similiter tunicae antiquo modo factae a subductione.

Item a subductione tunicae antiqua ..... et modulare 7 gr.
Item a subductione pilei alias .... gr. 1.

Pannifices alias Knapi.

Item pannifices tam Cracovienses, Kazimirienses et Kleparzenses unanimiter debent stamina panni sui laborare secundum consuetudinem ab antiquo observatam, et exinde omnes civitates et opida sub palatinatu Cracoviensi eodem modo sese regere et stamina panni constituere debent, quemadmodum predictae civitates, ut quodlibet stamen panni tam de simplici lana quam etiam meliori ulnarum 30 sex ad longitudinem ad latitudinem vero duarum ulnarum; si vero aliquod stamen inventum fuerit continens in se pauciores ulnas ad latitudinem, tale stamen panni non habebitur pro stamine alias *warunkowy*; magister vero is, qui tale stamen ausus fuerit facere, aut apud eum inventum fuerit, debet puniri poena XIV marcarum, et super potiora stamina panni debent includere alias *sznowacz* 40 *gankow* et super spissiora debent includere 34 *gankow*.

Gladiatores.

Gladiatores a reparatione gladii alias od *oprawy* curatione alias *krom yedlecz* 5 ½ gr.

Item a reparatione alias od *oprawy* alias curatione *krom futrowanya* accipere debent 3 ½ gr., si vero gladiator dabit sua instrumenta alias *glowycze yelcze* extunc 7 gr.

Item pro gladio, qui vocatur *sassek* 10 gr.

Item pro gladio *Sassowski* 13 gr.

Item cultrum reparatum cum simplicibus *Jelczamy* 11 gr.

Item cultrum reparatum alias *Sandeczki* 9 gr.

Currifices.

Item currus alias *Ridwan* super duos equos ad cubitos 3 vel medium tertium — florenos 2.

Item currus maior seu mediocris ad cubitos 4 seu medium quartum flor. 3 ½.

Item currus magnus alias *Rydwan* flor. 5.

Item currus stipendiariorum alias cum omnibus apparamentis videlicet scirpeis *szwagamy, orcziky, skoly kowanemy y poklyethnyczą* flor. 5.

Rotifices.

Item rotifices rotas 4 ad minorem currum faciendum vendere debent pro 12 gr.

Item ad maiorem currum seu meliorem 16 gr.

Item ad currum simplicem, in quo solent laborare 4 equi 15 gr.

Item ad currum alias *skarbny* 18 gr.

Item currus vectorum debent facere rotas secundum antiquam consuetudinem.

Sellatores.

Item sellatores. — Sella equitum communis et bona antea et retro cum crucibus ferreis, ut mos facta, est pro 22 gr.

Item sella cum pulvinari bona alias *B . . . . kowa* 18 gr.

Item sella aurigalis bona . . comperta cute 11 gr.

Item sella communis et bona comperta 7 gr.

Item sellae extranearum nationum more (Valachorum) . . . . . Tartarorum aut quarumcunque aliarum gentium contra communem us(um Re)gni Poloniae factae ad placitum sint, vendentur.

Item sella, quae dicitur *Valaskie*, ut hodie in u(sum) acceperunt, quaecumque sive cum rube nigra cute, quae dicitur *Jucht*, talis sella pro 23 gr.

Item talis sella, ut superius dictum est, *Valaskie* cupro reformata debet dari 17 gr.

Saponarii, Grifnyczy, Sadenyczy.

Item sepum liquidatum non aliter vendi et emi lapis debet pro 16 gr.

Item sepum crudum 10 gr.

Item aruinae lapis pro 19 gr.

Item smigmatis lapis pro 13 gr. et non aliter.

Item aruinarii *Grifnyczy* et alii, qui statera civili et iuxta vim revenditionis emere solent sepum aruinam et alia, ex nunc possunt(s) constitutione a talium emptione sint prohibiti, donec prius sutores, candellarii et alii cives sepo, aruina indigentes et similia laborantes; sive etiam civium pro necessitate domestica cuiuslibet ad usum proprium talia emant; qui tandem postquam ipsi emerint, deinde liberum erit illis aruinariis et *Grifnykom* talia emere pro venditione ipsorum sub poena praefata domini Palatini XIV marcarum.

In causa lintheonum alias Ploczieннyczy [1].

Quicunque linteonum laborant tellam, in qua tella sunt 36 *ganky* ex tunc a centum et decem ulnis amplius accipere non debent nisi 19 gr.

Item qui laborant tellam, in qua sunt 38 *ganky*, extunc a centum et decem ulnis amplius accipere non debent nisi 23 gr.

Item qui laborant tellam, in qua sunt 40 *ganky*, ex tunc a centum et decem ulnis pro labore accipere debent 23 (s) gr. [2]).

Et sic consequenter usque ad 60 *ganky* semper ad unum *gank* addi debet unus grossus.

Et sic consequenter, ubi unus additur *ganek*, extunc unus gr. pro labore addi debet et sic evenire debet pro 11 ulnis pro labore accipere debent 25 gr. similiter, ubi sunt 52 *ganky* in uno centum et decem ulnis, extunc accipere debet 32 gr.

---

[1]) Przy tym napisie uwaga: „sunt computati sa bene".

[2]) W tym miejscu następujący znajduje się ustęp, który jednak został przekreślony: „Et sic consequenter, ubi unus additur *gank* extunc unus grossus pro labore addi debet, et sic cuenire debet, ut 60 *ganki* in uno centum et decem ulnis, extunc accipere debet 32 gr."

Spis wyrazów podhalskich.

Podał

August Wrześniowski.

W niniejszym spisie podaję wyrazy właściwe mowie górali podhalskich, a przedewszystkiém górali zakopiańskich, które obecnie w języku książkowym nie istnieją, oraz mniéj są pospolite w mowie ludowéj innych okolic kraju, zwłaszcza dolin.

W spisie zamieszczam tylko te wyrazy, które sam usłyszałem lub zawdzięczam łaskawéj uczynności prof. Chałubińskiego, p. Antoniego Kocyana i p. K. Łapczyńskiego. Ten ostatni udzielił mi wielu nazw botanicznych. Wreszcie, dużo mi dopomógł mój syn, który wcale nieźle włada mową podhalską.

Znaczenie każdego wyrazu starałem się określić zbierając co do niego objaśnienia rozmaitych górali, przedewszystkiém zaś opierałem się na wyjaśnieniach p. A. Kocyana, który koło trzydziestu lat przepędził na Podhalu i na Orawie jako leśniczy, doskonale zna wszystkie odcienia mowy górali polskich i słowackich i jako człowiek prawdziwie wykształcony i myślący, zdaje sobie sprawę z najmniejszych różnic w znaczeniu wyrazu. Pomimo to nie wątpię, że w moim spisie znajdzie się niejedna niedokładność.

Spisy i pojedyńcze wyrazy podhalskie poprzednio już podali: Staszic [1]), Zeiszner [2]), S. Goszczyński [3]), W. Eliasz [4]), Ks. Sutor [5]),

---

[1]) S. Staszic. O ziemiorodztwie Karpatów i innych gór i dolin Polski. 4. Warszawa 1815.

[2]) L. Zeiszner. Pieśni ludu Podhalan. 8. Warszawa 1845.

[3]) S. Goszczyński. Dziennik podróży do Tatrów 8. Petersburg 1853.

[4]) W. Eliasz. Szkice z podróży w Tatry. 8. Poznań i Kraków. 1874.

[5]) Ks. Sutor. Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego. 8. Kraków 1876. T. I. str. 44 i dalsze.

J. Konopka [6]) i prof. Nowicki [7]). Niniejszy spis obejmuje więcéj wyrazów, chociaż usunięto z poprzednich spisów liczne wyrazy słowackie i wyszłe z użycia, jak: *gąbica*, *debry* itp. W wielu razach wypadło znowu sprostować znaczenie wyrazu mylnie przez moich poprzedników podane, w czém bardzo dużo dopomógł mi p. A. Kocyan.

---

[6]) J. Konopka. Encyklopedyja rolnictwa. 8. Warszawa. 1876. Tom II. str. 812–824.

[7]) Prof. M. Nowicki. Kozica. 8. Kraków 1868. Rzeźba Tatr. Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego. 8. Kraków 1876. Tom I. Str. 7—37. Zoologija obrazowa. 8. Kraków 1876.

Ajta, polano.
Baca, owczarz, zwierzchnik juhasów, ojciec szałasu.
bacówka, budynek czyli szałas na hali, w którym baca rozkazuje.
bukiesisty, kędzierzawy (człowiek, owca.
banadek, *Geum montanum* (roślina).
bandziochy, kiszki, bebechy.
bania, kopalnia.
banować, trapić się, smucić się.
bednarka, klepka.
bęś, bękart.
błoniarz, szklarz.
boczkować, tańczyć, mówiąc o kobiecie tańczącéj naokoło mężczyzny.
bòisko, klepisko.
bór, *borowina*, torfiasty moczar.
borówki, jagody czarne. *Vaccinium myrtilus*.
bosakier, *Doronicum austriacum* (roślina).
browar, imbryk blaszany do gotowania wody.
brusek, krąg séra owczego.
brusić, ostrzyć na brusiku.
brusik, kamień do ostrzenia.
brusznica, borówka, *Vaccinium vitis idaea*.
bryja, papka z mąki, pospolicie owsianéj, otrzymywana sypiąc małą ilość mąki na wrzącą wodę.
brzęk, *Syrphus* (mucha).
brzeszczeć, beczyć.
brzeżek, pagórek lub wzgórze. Najczęściéj spód większéj spadzistości.
budarz, budowniczy.
bugar, bąk (*Tabanus*) i wszelka mucha, która tnie bydło i konie.
bula, pryszcz. Wyskok skały zaokrąglony.
bulka, kulka. Kulisty guzik.
bursa, składkowa zabawa przy muzyce.
burzyć, niepokój czynić, hałasować, poruszać co z miejsca. *Burzyć w domu. Poburzyć skale.*
byl, łodyga kwiatowa.
bystry, zuchowaty, zamaszysty (człowiek), stromy (spadek), rwący (potok).

Cap, kozieł.
cetn, centnar; moneta krajcar.
cetena, *cetyna*, drobniutkie gałązki z jodły lub smreku; w ściślejszem znaczeniu tylko z jodły.
charkać się, kłopotać się, kłócić się, wzajemnie się o siebie sztukać; porozbijać się.

Pocharkali się, jako święci w torbie. Szedł chłop na kiermasz, więc go gazda prosi: „Masz papierki a kupże mi 9 świętych.“ Poszedł on chłop, wstąpił po drodze do karczmy, a jak wracał z kiermaszu zostało mu tylko na 7 świętych i tyle ich kupił. Wrócił do domu i owemu gaździe oddał 7 świętych, ale ten pyta: „A gdzie jeszcze dwóch?“ — „At, jak szedłem to się w torbie charkali i charkali aż jeden drugiego zjadł.“ Ztąd, jak kto cudze uroni albo weźmie, powiadają: „Et pocharkało się jako święci w torbie.“

chłop, chwat, junak. Wyrażenie wielce pochlebne: *a toście chłop*; *dobry chłop* albo *chłopiec*, zbójnik.

choćki, zamiast choć kiedy, kiedykolwiek, kiedybądź.

chodnik, ścieżka przez pole lub łąki.

chodza, chód, krok, *dobrą ma chodzę*, dobry ma chód, tj. dobrze chodzi.

chodzować, chodzić.

chorość, choroba.

chromać, kuleć.

chrzątka, skrzyp (*Equisetum variegatum*).

chybać, iść prędko, pospiesznie; spieszyć się dokąd.

chycić, chwycić, pochwycić.

chytry, szybki, rączy.

ciaporek, mały cap.

ciarać, frymarczyć czém.

ciekawy, chętny do poznania czego, do dowiedzenia się czego.

cieślica, siekiera do ciosania.

cisawy, lisiaty (koloru lisa); szaroczerwony; *cisawy koń*, *cisawa krowa*.

ciupaga, siekierka na długim trzonku (toporzysku).

clenie, leczenie się.

clić, leczyć.

cliwi mnie, *cliwo mi*, ch[illegible], tęskno, nudno mi; przykrzy mi się.

cło mi, nudno, tęskno; *jest mi cło*, przykro mi.

ćma, ciemność, motyl nocny,

cni się, tęskno, smutno za czém.

co cud, niesłychanie, nadzwyczajnie, niewypowiedzianie, *taki dobry co cud*; *tak wiela co cud*.

cosi, coś, ktoś, *cosi tam strzela po lesie*.

cud robić, dokazywać, awantury czynić.

cupkać, tupać, uderzyć o co, ręką, nogą, kijem itp.

cupnąć, kucnąć.

cyganić, oszukiwać, szachrować.

cygan, cygan, oszust, szachraj.

czarna sójka, orzechówka (*Nucifraga cariocathactes*) ptak.

czerpak, drewniany kubek z uchem do czerpania żentycy.

czuba, czub, wyniosły szczyt zaokrąglony, *goryczkowa czuba*, *międguszowiecka czuba*.

czuha, podhalska sukmana.

Dąga, klepka.

dawanisko, *dawań*, miejsce, na którém dają owcom siano lub cetynę, bądź na śniegu, bądź na ziemi.

dawać pozór; dawać baczność, baczyć na co.

dawić, cisnąć, wywierać ciśnienie.

dobry chłop; *dobry chłopiec*, rozbójnik.

do cna, zupełnie, całkowicie.

dokieta, dokąd.

dolina, dół, dołek, zagłębienie. *dolina na piersiach*; *dolina na polu*. *jak się o ziem prasnął*, *głową dolinę na polu wybił*, jak się o ziemię uderzył (przewrócił), głową w ziemi dołek wybił.

dolski, dolinowy, z dolin, *dolski człowiek*.

dołu, na dół.
doma, w domu.
dosiela, dotąd.
dotela, dótąd.
do ziem, do ziemi; *chytaj do ziem*, ruszaj do ziemi, tj. do grobu.
doznać, poznać co gruntownie, doświadczyć czego.
do znaku, zupełnie, całkowicie.
dolało mnie do znaku, zmokłem do nitki.
dreć, *dreć się*, drzeć, drzeć się.
drewutnia, drwalnia.
drzewi, *drzewiej*, dawno, dawniej.
duć, dąć.
dudek, dwa centy tj. krajcary.
durknąć sobie, upić się.
durknąć kogo, popchnąć, pobić kogo.
durniać, wymyślać od durniów.
durnieć, stawać się zuchwałym, dumnym.
durny, dumny.
dymić, dymić, dym wydawać, mgły wydawać, wytwarzać; *wichry dymią*; mgły podnoszą się z wirchów.
dymy, mgła.
dziad, człowiek bez charakteru, niezaradny, niedołężny, niezasobny, biedny; ojciec matki albo ojca (w ostatnim znaczeniu częściéj używa się wyraz *dziadek*).
dziadowski, biedny, opuszczony, niechlujny; *dziadowski wóz*, *dziadowski koń*, *dziadowski dom*.
dzierżawa, posiadłość.
dziewięciornik, *Carlina acaulis* (roślina).
dzieżka, stągiew.
dzięcioł, *dzięgiel*, dzięcioł większy (*Picus major*).
dziobać, kłóć, uwierać, urażać.
skale w nogi mnie dziobają, kamienie urażają mnie w nogi.

dziwoszka, dziewanna (*Verbascum*).
dźwierze, drzwi.
dzwonek, *Hypericum* (roślina).
dzwoniować, dzwonić.

Fajny, piękny, dobry.
farbić, malować, farbować.
ferecina, paproć.
ferula, wielka łyżka drewniana do mieszania żentycy.
folajtra, hamulec.
forsa [1]) pieniądze (po zbójecku).
frajerka, kochanka, nierządnica.
frajerz, kochanek.
fryszki, szybki, rączy, prędki.
fujawica, zamieć śnieżna, zawierucha.
fuknąć, poskoczyć, pomknąć.

Gacek, niedopérz.
gad, wąż, żmija.
gajdy, kobza.
gazda, gospodarz.
gazda szałasny, *Ruticilla tithys*, (ptak).
gazdowstwo, gospodarstwo.
gazdować, gospodarować.
gaździna, gospodyni.
gębica, naszyjnik czyli halstuch z licznemi a długiemi sznureczkami, na których dla ozdoby przywieszano kolorowe szkiełka i inne błyskotki. Gębicę nosili mężczyźni; obecnie zupełnie zarzucono.
gęsiorka, *Alchemilla* (roślina).
gęśle, *gęśliki*, skrzypce.
gieleta, kubełek z pałączkiem wewnątrz, z jednéj strony niższy, z drugiéj wyższy, używany zamiast skopka przy dojeniu owiec.
gil, gil (*Pyrrhula rubicilla*), krzywonos (*Loxia curvirostra*).
głuchoń, głuszec (*Tetrao urogallus*) ptak.

---

[1]) Wyrazu *forsa* w tém samém znaczeniu używają uczniowie szkół warszawskich.

gnatki, małe saneczki do zwożenia kloców. Z tyłu gnatek przymocowują dwie silne żerdki, tak zwane „włoki"; na tych ostatnich umieszczają koniec kloca, którego drugi koniec wlecze się po ziemi.
godnie, dobrze, tęgo np. pobić kogo skaleczyć się itd.
godny, duży, np. *godny chłopak*.
godne święto, Boże Narodzenie.
gody, Boże Narodzenie.
godziny, zegar.
gońba, bieganina, krętanina.
gonić, biegać; *gonić po drogach* biegać po drogach.
goryczka, *Gentiana* (roślina).
gościec, romatyzm. *Astragene alpina* (roślina).
grajcarz, moneta, krajcar (Kreuzer).
grań, ostra krawędź na wierzchu góry.
grapa, urwisty, mniéj lub więcéj wzniesiony grunt orny lub lesisty.
gliczarowa grapa, *kubinowa grapa*.
groń, wyniosły brzeg łożyska potoku, chociażby wyschniętego.
grule, ziemniaki, kartofle.
gryzula, rzepa.
guda, świnia.
gwara. *hwara*, mowa, język.
gwoli, dla, z powodu; *gwoli roboty*.

Habryka, tytoń krajany.
haciar, młody koń, źrebak.
haj, tak, tak jest.
hajduk, sługa dworski.
hala, pastwisko w górach.
halny, górski, alpejski.
halny drozd, drozd obrożny (*Turdus torquatus*), *halny wróbel*, płochacz halski (*Accentor alpinus*) ptak.
hań, tam daleko.
hańbić się, wstydzić się.
haniok, tam.
haf, *hap*, tu, tutaj.
hasen, zysk, zarobek.
hamować, zarabiać, zyski ciągnąć. zarobek dawać, zyski przynosić.
hawiarz, górnik.
hawok, tu, tutaj.
heciak, awanturnik.
herba, *herbik*, grzbiecik góry.
heta, na prawo.
hipkać, skakać.
hodryk, *Raphanus raphanistrum* (roślina).
honielnik, chłopiec do naganiania owiec.
hotary, hrube gazdowstwa. Duża przestrzeń gruntu.
hrubo, dużo, wiele. Ze mnie hrubo nie wezmą.
hruby, duży, wielki, gruby.
hukać się, gzić się, bawić się, igrać, zbytkować,
hurkotać, turkotać; bełkotać.
huściawy, gęsty (np. las, krzaki).
hwara, *gwara*, mowa, język.

Iścizna, własność.
jafery, krzaki czarnych jagód.
jagody, poziomki.
jadwiga, gruby patyk w obu końcach haczykowaty do zawieszania kotła na odwodnicy.
jar, wiosna.
jarczak, *Sesleria eserulea* (roślina).
jarka, owca drugoroczna niedojona.
jarzec, jęczmień.
jasień, jesion (*Fraxinus excelsior*).
jastrząb kurzac, jastrząb gołębiarz (*Astur palumbarius*).
jastrząb ptaśnik, krogulec (*Accipiter nisus*).
jastrząb rybiarz, rybołów, (*Pandion haliaëtos*).
jaszczur, *Salamandra maculata*.
jawor, *Acer pseudoplatanus*.
jaz, wał na dnie potoku kierujący część wody ku pewnemu pun-

ki wi; tama odbijająca wodę od brzegu.
jedla, jodła.
jednać się, godzić się, zawierać ugodę co do zapłaty.
jegomość, ksiądz.
jerzyk, jaskółka oknówka (*Hirundo urbica*).
jeżdżować, jeździć.
juhas, owczarek pasający swoje lub cudze owce, pojedyncze lub pod kierunkiem bacy.

Kaifasz, skrzynka z dwoma drążkami do noszenia wapna.
kaj, gdzie.
kamieńce, kamieniec, brzegi dawnych lub dzisiejszych potoków kamieniami naniesionemi zasłane.
kania, orlik (*Aquila naevia*).
kania mała, myszołów zwyczajny (*Buteo vulgaris*).
kansi, *kęsi* (zamiast kanysi, kajsi), gdzieś.
kany, którędy, gdzie.
kapce, buty filcowe.
karapętniak, niezdara; gnaj (o ludziach, owcach i cielętach).
karapętny, brzydki, niezdatny do czego (np. kamień do budowy).
karpiel, brukiew.
karple, obręcze wewnątrz szpagatem zaplecione do chodzenia po śniegu.
kazować, kazać, przykazywać.
kaź, (zamiast kajże), gdzież.
kiela, ile.
kiela tela, trochę nieco.
kielzać, ślizgać się.
kielzko, ślisko.
kierdel, stado owiec, kóz swojskich lub dzikich, świń albo kur.
kiermasz, jarmark.
kierpce, obówie góralskie z jednego kawałka skóry wyprawnéj.
kipszyca, *Epilobium angustifolium* (roślina).
kira, zakręt na brzeżku.
kirować, kierować.
kirkak, kark, na kirkaku, na karku, na plecach, nieść na kirkaku.
kirzyć, zataczać się z pijaństwa; upijać się; *rad kirzy*, rad się zatacza, tj. upija.
kładować, kłaść.
klag, podpuszczka.
klapniak, kopka siana bez kulika, (kulikiem nazywa się *kopa*); siano na kupkę zgrabione.
klepać, kuć; *klepać łańcuszki*.
kłobuk, kapelusz.
kluski, gęsta papka z owsianéj lub kukurydzowéj mąki (gęstsza od lemieszki).
kocie łapki, *Anthyllis* (roślina); *Leontopodium umbellatum* (roślina).
kocisz, woźnica dworski.
kohut, cietrzew (*Tetrao tetrix*).
kolczyć, drętwieć.
koliba, wszelkie miejsce schronienia w górach: szałas, szopa, lub jakiebądź schronienie pod skałą, kamieniem itd.
kominiarka, jaskółka dymówka (*Hirundo rustica*).
komora, spiżarnia; schronienie zbójeckie w górach, w którem przechowywano pieniądze.
kopa, kopa siana; mniej wyniosły (w porównaniu z czubą) szczyt zaokrąglony, mniej lub więcej przypominający kształtem kopę siana; *kopa Magóry*, *kopa Królowa*.
kornik, ogólna nazwa dla chrząszczy z rodziny *Bostrichidae*.
korpiel, brukiew.
korzec, miara zborza w zwykłem znaczeniu. Owad skorek (*Forficula*)
kosik, pluszcz (*Cinclus aquaticus*) ptak.
kosówka, *Pinus mughus*.

kostki, drobne muszelki morskie z rodzaju *Cyprea*, po wierzchu oszlifowane i ztąd białe, rzędem ną rzemyku przyszyte. Stanowią one powszechnie używaną ozdobę kapeluszy mężczyzn.

koszar, zagroda na bydło lub owce.

kotliczek, *kotliczka*, kociołek.

kotny, napuszony; kotna owca itp.

kotwić sobie, przykrzyć sobie, tęsknić.

koza, koza domowa; kozica, antylopa górska, *Rupicapra tragus*.

kozi muzyk, płochacz halski *Accentor alpinus*).

koziarz, kłusownik polujący w Tatrach na dzikie kozy.

kozłowiec, *Aronicum Clusii* (roślina).

kozodój, kozodój, lelek (*Caprimulgus europaeus*).

kraj, brzeg.

krążaki, szatkownica.

kroczyć, iść.

krogulec, kobacz (*Hypotriorchis subbuteo*).

krowiarka, *krowiarz*, dziewczyna lub chłopiec pasający krowy na hali.

krużlik, puszka drewniana wytoczona z jednego kawałka drzewa z taką samą pokrywką.

krzept, połeć słoniny.

ku, do; *chodź ku mnie*, *idę ku lasu*.

kudłaj, żyd (po zbójecku).

kufa, morda, pysk.

kulchać, kuleć, chromać.

kulibaka, widłak (*Lycopodium annotinum*).

kulig, brodziec kwokacz (*Totanus glottis*), ptak.

kuliga, brodziec piskliwy (*Actitis hypoleucos*), ptak.

kulik, kół, kołek z płota i w ogóle wbity w ziemię.

kulka, haczyk, rożek kozy dzikiéj.

kulon, kulig wielki *Numenius arquata*) ptak.

kurdziel, choroba wargi, języka u koni i owiec; *jako u człowieka rak, tak u konia kurdziel*.

kurnasisty, *kurnuty*, rogaty, z rogami.

kurniawa, śnieg padający.

kurzyć, palić tytoń; padać (o śniegu).

okurzony, śniegiem okryty.

kwaś, kwas, nieporządek, śmiecie.

kwaśnica, sok z kapusty kwaśnéj.

Lach, mieszkaniec równin polskich.

lajśnia, zrzynek od tarcicy.

latowy, letni, co do wieku, *10-cio latowy*, 10-cio letni.

ława, *ławka*, ławka; kładka przez potok.

legnąć, położyć się; iść spać.

lejba, ulewa, *leki*, *leka*, *lekie*, lekki lekka, lekkie.

lelek, sowa w'ochata (*Ulula dasypus*) puszczyk.

lemieszka = *kluski*.

leśny, gajowy.

leterka, drabina.

lico, policzek.

limba, *Pinus cembra* (drzewo).

liścieniec, *Delphinium elatum* (roślina).

litwor, *Archangelica officinalis* (roślina).

Łom, las wyłamany.

łomiak, *Aconitum napellus* (roślina).

łyżnik, półka z otworami do wtykania łyżek.

Macherzyna, pęcherz moczowy.

mącić się w głowie, zawracać się w głowie, mieć zawrót głowy.

mądrować, patrz *szturerować*.

majer, *majerz*, folwark.

malowany, malowany, ładny, piękny.

matura, chęć, zdolność do czego.

maturny, kapryśny, grymaśny.

mentel, motyl; ptak *Tichodroma phoenicoptera*.

merdać się, bujać się, kiwać się, kołysać się w powietrzu.
miastowy, miejski.
mierędzać, przeżuwać paszę.
mierzać, mierzyć.
mierzić kogo, niemiłym, wstrętnym być dla kogo.
mierzić czas marnować czas.
mieszkać, ociągać się; bałamucić z czasem.
minąć się, wyjść na wydatki, być zużytkowanym, zniknąć, umrzeć.
minąć co, wydatkować; *moc mija pieniędzy*.
mir, miara.
miso, mięso.
młaka, mokradło.
młoducha, panna młoda.
moc, *mocki*, dużo, wiele.
moskal, placek owsiany.
mukinia, *Sorbus aria* (drzewo).
muszarka, muchar (*Boletus muscarius*).
myszołów zimowy, myszołów włochaty (*Archibuteo lagopus*).

Na, po; *iść na buty*, *na woły*.
nabrać kogo, obić, wyłajać, podrażnić, pogniewać, wykpić kogo.
nagodzić komu co, obdarzyć kogo czem.
najdziąny, znaleziony.
najść, znaleść.
nakładać, nakładać na furę; łożyć, wydatkować na co.
nakładek, nakład.
na malućko, trochę, nieco.
namyśleć co, obmyśleć co.
napowiadać, nakazywać co komu.
młodemu napowiadaj, a z wilkiem pacierze mów, to wszystko jedno.
nalepa, przykominek, przypiecek do gotowania.
na nogach, piechotą.
naprać, narzucać; *naprać na wóz.*
naremnica, ulewa.
naremny, gwałtowny, porywczy, popędliwy, prędki.
nawidzieć kogo, odwiedzić kogo.
ni, nie.
niepeć, konieczność, gwałtowny mus.
nierównica, wielka choroba, epilepsia.
nietota, *Lycopodium selago* (roślina).
niewiasta, synowa.
nikaj, nigdzie.
nikczemny, mizerny, chudy, do niczego, niedołęga.
niżni, dolny.
no, tak.
nocnik, nocleg.

Obertnąć się, obrócić się.
obertny, obrotny.
obłapić, uściskać.
obłupić, obedrzeć ze skóry.
obońka, płaska beczółka do przewożenia płynów na siodle.
obzierać się, oglądać się.
obzywać się, odzywać się na wołanie.
odkazować, nakazywać, dawać zlecenie, posyłać ze zleceniem.
odskórek, obladew.
odszczepek, odludek, wyrzutek; *odszczepek ze wsi.*
od tela do tela, odtąd dotąd.
odwodnica, ruchomy drążek, na którym za pomocą *jadwigi* zawieszają nad ogniem kocieł z żentycą.
odżalić, odżałować.
ogniczek, królik czubaty (*Regulus cristatus*).
ojczysko, ojciec.
okaisty, pstry.
okłamać kogo, podejść, zwieść, oszukać kogo.
oklepca, żelaza do łowienia zwierząt.
oknarz, szklarz.
okno, okno; otwór prowadzący z koszara do stragi.
okowany, okuty.
okowice, podkowy żelazne przepinane posrodku podeszwy pod

kierpcem dla zabezpieczenia się od pośliźnięcia na upłazach.
okówczak, drozd obrożny (*Turdus torquatus*).
omaścić, okrasić tłuszczem, przenośnie: obić.
onaczyć, nudzić, trapić, męczyć kogo; szukać wykrętów, majaczyć, zwłóczyć.
opić się, upić się.
opity, pijany.
oreł, orzeł.
oreł skalny, orzeł zys (*Aquila chrysaëtos*).
ornat, spyrka (po zbójecku).
oset polny, *Cyrsium oleraceum* (roślina).
osotać się, zorientować się, zrozumieć co.
nim się osotałem już puharek puknął, nim się spostrzegłem, już szklanka pękła.
ostrysz, odosobniony pagórek.
oszczypek, owczy ser w kształcie baryłki odciśnięty, wagi $^1/_2$ funta.
otawa, potraw, odrastająca trawa.
otrawa, trucizna.
o ziem, o ziemię; *prasnąć czem o ziem*, uderzyć czem o ziemię.

Pachołek, *pacholik*, *pacholiczek*, parobek służący.
papężniak, dziecko kachetyczne z dużym brzuchem; charłak; karłowate drzewo: smrek, jedla itd.
papierek, złoty reński, chociażby w srebrnéj lub złotéj monecie.
parzątka, czosnek, *Allium fallax* i inne gatunki.
parzenica, haft włóczkowy na przodzie spodni.
parzeniec, kobierzec z góralskiego sukna z takiemiż wyszywaniami.
paść, pułapka.
pastwa, pasza.
patryja, znak tryjangulacyjny.
patrzeć na co, na kogo, być podobnym do czego albo do kogo.
patrzy się jak, jak się należy, jak przystało, co się zowie; *na mnie ta funta mięsa niema, ale chłop jak się patrzy*.
patyczki, zapałki.
pazdur, pazur.
pelć, tratwa.
perć, ścieżka w górach skalistych.
pernica, trawa.
piargi, usypiska kamieni rozmaicie grubych.
piła, piła, tartak.
pilch, koszatka, *Myoxus*.
pisać się, nazywać się; *pisze się, albo piszą go Gąsienica*.
pistolec, pistolet,
pitwać, paproszyć.
płacić (nieosobiste), być wartym; *to nic nie płaci*, to nic nie warte.
płania, *płoso*, głębia w potoku, w rzece.
płazy, półokrąglaki do budowania domu używane.
plekać, karmić piersią.
pleń, gąsienice owadu dwuskrzydłego *Sciara militaris*, zlepione w poruszającą się wstęgę.
płony, lichy, nędzny, niepłodny, bezsilny, biedny; *płony dom, płony koń, płony wóz, płony gazda, płony grunt*.
płoso, płania.
płoszczyca, pluskwa.
płuce, płuco.
płucnik, *Cetraria islandica*.
pluta, deszcz ze śniegiem.
pobiedzie, biedactwo charłak.
pobierać z igły, skubać się w wydatkach, skąpić; *i ta z igły pobierają*, skąpią, zamiast widelcem igłą jadają.
pociążyć, zważyć w ręku.
poczytać, porachować np. owce.
podać się na kogo, być do kogo podobnym.

podhale, kraina na północ Tatr w granicach Galicyi położona.
podufały, honorowy, dumny.
pogródka, okop naokoło domu z ziemi lub kamieni, po którym można chodzić.
pohańbiony, zawstydzony.
pojąć kogo, schwytać, pochwycić kogo.
pokiela, dopóki.
polana, łąka w górach.
połownik, zasiew pół owsa pół jęczmienia.
pomącone w głowie mieć, mieć zawrót głowy.
poniechać, zaniechać.
popiwać, popijać.
popuścić komu (słowo nieosobiste), ulżyć w chorobie; *popuściło mi na wnukach*, ulżyło mi we wnętrznościach, tj. w brzuchu.
poruszować, poruszać.
pościel, łóżko; *stolarz robi pościel*.
potrawy, skoszone zboże lub rośliny pastewne.
potwora, potwór,
powódki, lejce, cugle.
pożenić, pożenić kogo z kim. Poprowadzić, popędzić dokąd.
praskać, rzucać.
prasnąć, uderzyć czém, cisnąć czém.
prawie; całkowicie, w zupełności.
prawo, prawo, proces; *wydać komu prawo*, wytoczyć proces.
prawocić się, procesować się, pieniać się.
precz, *preczki*, daleko; *z preczka*, zdaleka.
prędzej, dawniéj; *prędzej inni ludzie byli*.
przekopyrtnąć się, kozła wywinąć.
przelampować, *przelampkować*, wydać na lampki, tj. przepić.
przełęcz, siodłowate przejście na grzbiecie góry lub między szczytami.
przeonaczyć, przeinaczyć.
przemykacz, włóczęga, zwierz przechodni.
przewyrtnąć, przewrócić, odwrócić.
przodek, przód.
przychodzić komu (w pokrewieństwie); być względem kogo w pewnych stosunkach pokrewieństwa; *on mi przychodzi stryk*, on jest moim stryjem.
przyczynić, dodać.
przykopa, wał ziemny na lądzie wzniesiony i kierujący wodę z górnéj części potoku lub rzéki do młyna, tartaka, kuźni itp. poniżej położonych.
przyparka, *pryparka*, *przywary*, tytoń z dna fajki sokiem przesiąkły, przysmak górali słowackich.
przysiołek, drobna wioska, folwark do gminy należący.
przystać komu, dobrze leżeć (o ubraniu), być do twarzy; *ten serdak wam przystaje*.
przystroić się na kogo, zaczaić się na kogo.
przywary, patrz *przyparka*.
przyznać się do kogo, poznać kogo, znać kogo.
psik, piasek.
psota, słota.
puch, zaduch.
puciera, *pucierz*, stągiew do przechowywania żentycy.
puczenie, rozdęcie brzucha, *puczenie sera*, zgniatanie w jedną bryłę twarogu owczego, powstałego w ściętym mléku.
puharek, szklanka.
puknąć, pęknąć.
pur, taczki.
pustacie, nieużytki.
putnia, płaskie wiaderko z jednén uchem.
pytać, prosić.
pytanie, prośba; *chodzić po pytaniu* chodzić po prośbie, po żebraninie

Rąbanica, siekiera do rąbania drzewa, dużo większa od ciupagi.
rąbanisko, las wyrąbany.
racie, racice.
radośniki, chrzciny.
radzić o kim, mówić o kim.
rafać, okrywać nasienie lnu.
rafy, narzędzie do obrywania nasienia lnu.
rajtok, wiaderko równo u góry obcięte z uchem z boku.
raszka, rudzik (*Dandalus rubecula*) ptak.
ratki, skrajne racice.
raty, co raty, aż strach, ogromnie, niesłychanie, wielce.
recek, zbiorowa nazwa dla wszystkich gatunków zwierząt rodziny *Soricinae*.
recica, sito (do owsa), arfa do piasku i żwiru; w każdym razie rzadsze od przetaka.
redyk, pędzenie statków na halę lub z hali do domu.
redykać, pędzić statek na halę lub z hali do domu.
redykałki, rozmaite sztucznie wyrobione figurki z séra, które baca wyrabia na podarunki.
regle, wzgórza i góry lasem pokryte u podnóża wielkich Tatr.
rodnik, krewny.
rodzina, krewni; *on mi rodzina*, on jest moim krewnym.
rokita, *Salix silesiaca*; w dolinach tę samą nazwę nadają innym gatunkom wierzby, a mianowicie według A. Wagi: *Salix arenaria* i *S. rosmarinifolia*.
rosiaty, pstry.
rosół, mocno osolona wodą lub serwatka do rosolenia serów owczych.
rosolenie, solenie serów przez zanurzenie na pewien czas w rosole.
rozpuczyć, rozdąć, nabrzmieć, napęcznieć; *rozpuczyć się*, stłuc się, rozbić się, pęknąć; *garnek, szklanka się rozpuczyła*, garnek, butelka pękła, stłukła się. Butorów, Butorów czegoś ty pękaty, czy cię *rozpuczyły* zbójeckie dukaty.
rozsad, rozłączenie owiec należących do rozmaitych gazdów, które były spędzone do jednego kierdela.
runko, *Chrysanthemum* (roślina).
ryma, katar.
rymacz, stempel żelazny zakończony grajcarkiem lub na końcu zaostrzony, rozmaicie gruby, do strzelby lub do sondowania ziemi poszukując świstaka albo zbójeckich pieniędzy, czyli téż do sondowania siana poszukując tchórza.
rzepa, ziemniaki.
rzyć, zadek, tyłek.

Sapka=kluski.
ścigać się, grzać się, parzyć się (o owcach).
serdak, krótki korzuszek bez rękawów.
siacie, zboże.
siaty, siany, las siaty, las zasiany.
sichła ziemia, zielonkowato-niebieska glina.
siedlaczka, szufla do wiania zboża.
siędnąć, siąść.
siedzieć u kogo, mieszkać u kogo.
siklawa, wodospad.
siplawa, chrypka.
siplawy, ochrypły.
siuty, bezrogi, mówiąc o zwierzętach należących do gatunku przynajmniéj w jednéj płci rogatego.
siwary, kwaśne trawy.
siwarnik, *Anthus spinoletta* (ptak).
skala, kamień.
skalany, kamienny, *skalany płot*, powalany, zwalany, *koń błotem skalany*.
skapnąć, umrzeć, zdechnąć.

skarpa, okop pochyły naokoło domu po którym to okopie chodzić nie można.
sklagać się, ściąć się od podpuszczki (o mléku).
skład, kupa klocy, szychta.
skorusza, jarzębina; *Sorbus aucuparia*.
skowany, skuty, okuty.
skowronek czubaty, dzierlatka, śmieciuszka (*Galerita cristata*).
skrada, *Luzula maxima* (trawa).
skróś, dla, przez; *skróś tego*, *skróś niego*.
skrudlić, bronować.
skucina, *Juncus trifidus*.
skurlał, wymię kozy, kozicy lub owcy.
ślebodny; swobodny.
ślibacz (zapewne zamiast *sliwacz*) giser, odlewający z metalu.
słuchanica, konfesionał.
smerek, *smrek*, świerk; *Picea vulgaris*.
śmiżno, żwawo.
smrekówka, tumak; *Mustela martes* (*Martes abietum*).
sokół torniowiec, pustółka (*Tinnunculus alaudarius*); *sowa młaczna*, sowa błotna (*Otus brachyotus*); *sówka*, sowa włochata *Ulula dasypus*.
sozrąb (*sosrąb*), podciąg, belka wzdłuż izby podtrzymująca poprzeczne belki pułapu.
spodek, spód, spodek góry, spód podnóże góry.
spólnik, współwłaściciel domu lub niepodzielonego gruntu; najbliższy sąsiad.
stać u kogo, mieszkać u kogo.
statek, dobytek; żywy inwentarz, wyjąwszy świnie.
hruby statek, bydło, konie, owce, kozy; *drobny statek*, cielęta i jagnięta.
stawić się, stawić się, założyć się.
sterkotać, sztukać, kołatać.
sternal, trznadel (*Emberisa citrinella*).
stolec, stołek.
stoliczka, przenośna ławka drewniana na 4 nogach.
stracić się, zabłądzić, zabłąkać się, zginąć tj. zostać zgubionym, uronionym; *straciła mi się fajka*, zginęła mi fajka, zgubiłem fajkę.
strąga, zagroda koło koszaru, w której owce doją.
stroić się, ładnie się ubierać, przygotowywać się do jakiego czynu.
stryk, stryj.
strząsnąć kogo, poszarpać kogo.
strzepać się, strząść się na wozie.
strzyżka, owca.
stuchy, kupki wymoczonego lnu.
stupaje, stopnie.
sturudaj, wykrzyk radości, wesołości.
suć, sypać.
suchaj (ze słowacka), żwawy chłopak.
suchar, sucharz, suche drzewo.
suczy komu, przystoi komu.
swarny, dzielny, tęgi.
świergotek, ortolan (*Emberiza hortulana*).
świerk, modrzew, *Larix europaea*.
świstak, *Arctomys marmotta*.
syćko, wszystko.
szafranik, wędrowny handlarz słowak.
szałas, domek pasterski i w ogóle wszelki budynek mieszkalny w górach.
szczypica, szczypawka (*Carabidae*).
szczypliwy, ostry, gryzący w smaku, *szczypliwa bryndza*. Skąpy, co szczypie z igły.
szczyt, najwyższy punkt, najwyższa wyniosłość góry, szczyt domu. tj. jego najwyższy punkt.
szerzyna, bryt sukni.
szerzynka, kwadratowy kawałek płótna, ścierka.

szklanka, wszelkie naczynie szklanne, przedewszystkiem butelka.
szklarz, blagier, łgarz, kłamca.
szklić, blagować, okłamywać.
szlakować, tropić (zwierza).
szmatka, chustka na głowę.
sznurek gruntu, długi a wąski pas gruntu.
szreń, drobna kra na potokach.
sztuderować, studyjować, badać, rozważać, obmyślać co.
sztuka, mięso, 12 motków.
szuflać (nawóz), zgarniać łopatą.
szumny, zdatny, pokaźny, grzeczny.
szybnąć kogo, popchnąć, pobić kogo.
szyszczak, krzywonos, krzyżodziób, *Loxia curvirostris*.

Tabak, tytoń niekrajany.
targać, rwać.
tela, tyle.
tele dole, tak daleko.
toki, taczki.
tracz, tartak.
tram, kloc.
tupka, łapka np. na myszy.
turnia, naga skała w łańcuchu Tatr.
turniowa jaskółka, jerzyk (*Cypselus apus*).
turnowiec, jerzyk (*Cypselus murarius*.
tyżeń, tydzień.

Ubocz, grunt w jedną stronę pochylony.
ucieszny, wesoły.
udziełać, zrobić, zdziałać.
ukiełznąć, pośliznąć się.
ułapić, złapać.
umarty, umarły
upity, pijany.
upłaz, pochyłość w górach trawą porosła, bez drzew i krzaków.
upytać, uprosić; zgodzić do roboty.
urdzik, *Soldanella* (roślina).
urody, urodzaje.
uważować, uważać.
uwidzieć, zobaczyć, spostrzedz.
uwieść się, obsunąć się.
uwiezisko, *uwozisko*, usyp, usypisko.
uwyrtać się, uwinąć się, uwijać się.
uźreć, zobaczyć, spostrzedz.
użreć, ukąsić, uciąć żądłem.

W, zamiast *do* dla oznaczenia celu podróży lub przechadzki; *jechać w Kraków*, *iść w Hamry*.
wągiel, węgiel.
wanta, kamień.
wantule, miejsce zawalone kamieniami.
warować się, strzedz się, unikać kogo albo czego.
wędruj suchaj wędruj jen się dobrze sprawiaj, starych ludzi szanuj a młodych się waruj.
wartki, rączy, prędki, żwawy.
watlarz, kij zbójecki opalony i nabijany gwoździami.
watra, zarzewie pód gołem niebem, w szałasie lub w kominie, także ogień w tych samych warunkach.
watrzysko, miejsce wypalone.
wereda, niedołęga, gamajda, brzydal, u mazurów *gramatyka*.
wetula, jednoroczna koza.
wiano, posag.
widno, widać.
widzieć się komu, podobać się komu; *to mi się widzi*, to mi się podoba.
wieść, *wodzić*, prowadzić.
winowaty, winien.
wirch, wogóle każda góra, wierzch, strych nad domem.
wiśta, na lewo.
witka, płaskie kółko z metalowej blachy wycięte, używane do ozdobiania uprzęży lub pasów.
włacuchy, sanie.
włoki, patrz *gnatki*.
włosiennica, *Sesleria disticha* (trawa).
wnęk, wnuk.

wnuki, wnętrzności; *źle mi na wnukach*, źle mi we wnętrznościach, tj. w brzuchu, albo jak mazury mówią, *na wnątrzu*.
wodny drosd, pluszcz (*Cinculus aquaticus*).
wołać kogo, mieć na imię; *wołają go Jasiek*, ma na imię Jasiek.
w podsłoń, od wschodu ku zachodowi; iść w podsłoń.
wrazić, wsadzić co dokąd, wetknąć.
wróbel skalny, *Accentor alpinus* (ptak).
wydąć się, iść za mąż.
wykazówać się, pokazywać się.
wykrocisko, miejsce z wywrotami.
wykrot, wywrot, tj. drzewo wywrócone z korzeniem.
wykroty, *wykrociska*, las połamany przez lawinę.
wylazować, wyłazić.
wymyślny, wyszukany, wykwintny.
wypadować, wypadać.
wypercić się, spaść z perci.
wyrek, łóżko.
wyskipieć, wykipieć.
wyskoczyć za buczki, iść na zbój, iść rozbijać.
wyszczerzać się, dużo się wyśmiewać.
wyżenić, wypędzić, wygnać, wyrugować, *duszyczkę z kogo wyżenić*, duszę z kogo, wypędzić, tj. zabić go.
wyzierać, wyglądać.
wyżni, górny.
wziąść bez zęby, wziąść niechętnie.

Zadawek, zadatek.
zadek, tył, zadek wozu, tył wozu. *zadkiem się chycić*, oprzeć się plecami.
zagłówek, poduszka.
zahubić, zniszczyć.
zakosy, zakręty.
zalaty, zalany.
zamierek, kijek do mierzenia udoju.
zamieszkać, zamieszkać, tj. obrać sobie mieszkanie, zaniedbać np. obowiązku pewnéj sprawy, czynności.
zapapężony, to samo co *papężniak*.
zapaska, fartuch.
zaparty, zamknięty.
zapierać, zamykać.
zaskwierknąć, zamrzeć z głodu, z biedy.
za tela, dopóki.
zawierać, zamykać.
zawory, brama.
zawziąść, wziąć.
zaźgnąć, podpalić, błysnąć głownią.
zaźreć na kogo, odwiedzić kogo.
zbeśnieć, wściec się.
zbijać, zbijać co do kupy, rozbijać, trudnić się zbójnictwem.
zbójnik, rozbójnik.
zbyrczeć, brzęczeć, dzwonić.
zbyrkać, brząkać.
zdechniony, zdechły.
zdolić co, być do czego zdolnym, *zdoleć kogo*, być od kogo silniejszym.
żeleźnica, kolej żelazna.
żenić, żenić kogo z kim, gnać, pędzić.
żentyca, pozostałość przy wyrobie sera owczego: serwatka zawierająca znaczną ilość drobniutko rozdzielonego twarogu i tłuszczu.
zgnity, zgniły.
zimnica, febra.
zleb, wgłębienie na boku góry przez wodę wymyte.
złotogłów, *Lilium martagon*.
zmięk, odwilż.
źrały, dojrzały.
ztępić kogo, zniszczyć majątkowo, zubożyć.
ztępić się, zrujnować się majątkowo, podupaść pieniężnie, zbiednieć, zubożyć.

zwyknięty, przyzwyczajony.
zwyrtać czem, wykręcać czém, *zwyrtać się*, wykręcać się np. kamień pod nogą.
zwyrtny, zwinny, zgrabny.
zwyszać się, pozostawać, zbywać od użytku.
żołna czarna, dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*).
żołna zielona, dzięcioł zielony (*Gecinus viridis*).
żywizna, domowe zwierzę, koń, bydlę, albo owca.

ARCHAIZMY

w języku

JANA KOCHANOWSKIEGO

zebrał i opracował

Gustaw Blatt,

kandydat nauk filologicznych.

Skrócenia:

Dziewosł. . . Dziewosłąb; Epith. . . . Epithalamium; Fr. . . Fraszki wyd. drukarni Łazarzowéj r. 1617, Piotrkowczyka r. 1639; Mon. . . Monomachia Parysowa z Menelausem; Odpr. . . Odprawa posłów greckich; Phn. . . Phaenomena; Pieś. . . Pieśni; Prop. . Proporzec abo hołd Pruski; Ps. . . Psalmy wyd. druk. Łazarzowej 1579, 1583; Wtarg. . . Wtargnienie do Moskwy; Wykład. . . Wykład cnoty; Wzory. . . Wzory pań mężnych.

Pisma, przy których wydania nie oznaczono, zawarte są w ogólnym zbiorze pism Kochanowskiego pod tyt.: „Jan Kochanowski" wyd. Andrzeja Piotrkowczyka 1617. Wydania używane przy niniejszéj pracy są własnością biblioteki Muzeum Puławskiego.

Arch. . . Archiv für slavische Philologie wydawane przez prof. Jagića.

Anec. . . Anecdota palaeopolonica rozpr. dr. Kaliny w Arch. tom III.

Kryt. por. gr. . . Krytyczno-porównawcza gramatyka języka polskiego przez ks. F. X. Malinowskiego.

Linde . . Słownik języka polskiego.

Mikl. lex. . . Lexicon palaeoslovenicum-graeco-latinum em *auc. edidit Fr. Miklosich 1862—65.*

Mikl. Vergl. Laut. . . *Vergleichende Lautlehre der slavischen Sprachen*[2] *1879.*

Mikl. Vergl. Wort. . . *Vergleichende Wortbildungslehre der slavischen Sprachen*[2] *1876.*

Psalt. Flor. . . *Psalterii Florianensis partem polonicam etc. recensuit W. Nehring 1883-Lexicon.*

O poch. . . *O pochodzeniu wyrazów ść, ść etc. rozprawa prof. L. Malinowskiego, tom IX Rozpraw Wyd. filolog. Ak. Um. 1882.*

Scholv. Beitr. . . *Beiträge zur Deklination in den pannonisch-slovenischen Denkmälern des Altkirchenslavischen von R. Scholvin — Arch. tom II.*

Wacł. . . *Modlitwy Wacława, zabytek języka polskiego z wieku XV — wydał i objaśnił Lucyjan Malinowski. Pamiętnik Ak. Um. Wydz. filolog. II 1875.*

A. W zakresie dźwięków.

Samogłoski.

§ 1. *Samogłoska* e.

a) e *rodzime* (starosł. e) *nie zmienia się przed następującą spółgłoską miękką*: młodéj żenie Fr. II 40, żenie Mon., żenie każesz Pieś. I—18; w namiecie Ps. 61, Tren 11, w swym namiecie Ps. 68; wienie duch Ps. 147; siestrze Odpr. Sob. 9; szczebiece Treń 1; w zacnym ubierze Prop.; siedzim jak na ledzie Pieś. I 13.

b) e *rodzime przemienia się w polskiem drugorzędnie na* o *przed spółgłoską twardą*: rozczosała Epithal., *por. starosł.* чесати Mikl. lex.; zwiotszeje Ps. 103, *por. starosł.* ветъхъ.

c) e *odpowiada starosłowieńskiemu* ь: żdziebłka Fr. III 21, *por. starosł.* стьбліє Mikl. lex.

d) *nie ma* e *późniejszego w wyrazie*: wróbl Fr. III 87, Ps. 102, *por. Psałt. Flor. 10—1, 83—3 etc. wylicza Nehring w słown.*

e) e *rodzime, gdzie obecnie występuje drugorzędnie* ę: miedzy Fr. I 26, II 43, Ps. 1 etc., *por. Wacł. pag. 15, § 46.*

f) *samogłosce* ъ *w grupie starosł. dźwięków* trъt (*Miklosich Vergl. Laut.*[2] *pag. 29*) *odpowiada a*) *samogłoska* i: od wirzchu Ps. 38. wirzch Ps. 135; mirzk wieczorny Ps. 65; dopiro Ps. 105, Tren 5; *b*) *samogłoska* u: chłubliwe Ps. 9, chłubili się Ps. 94; *c*) *samogł.* o: zołwicam za bratową Odpr. cf. *starosł.* жлъва.

g) e *występuje zam.* i *w wyrazie przyswojonym*: lelią Fr. III 64; letanie Fr. I 34 [1]).

---

[1]) *podobnież w dyjalektach*: „kvitnij kvátku lelija, rośnij tylá, co ji já“; letańija, *Rozpr. i Sprawozd. Ak. Um. Wydz. filolog. tom VIII pag. 75* (*Gwara Lasowska*), *tom IX pag. 151* (*Gwara Zebrzydowska*).

h) e *odpowiada starosłowieńskiemu* ѣ: tésknica Fr. I 46, II 36; teszno Fr. I 61, II 25, II 35; teskliwa Fr. II 63, *por. starosł.* тѣскнѣти *properare, studere Mikl. Vergl. Laut.*[2] *pag. 78, 4, Nehring Psal. Flor. 233 zestawia z wyrazem*: ciasny (?), *por. též Wacł. pag. 15 § 46.*

i) e *zamiast samogł. nosowej*: paszczeki Ps. 57.

§ 2. *Samogłoska* 'ę (ѧ).

ę *jest nieścieśnione w wyrazie:* plęsy trefne Sob. 12, *por. starosł.* плѧсати ὀρχεῖσθαι *Mikl. lex.*

§ 3. *Samogłoska* ê (ѣ).

a) ê *nie zmienia się przed następującą spółgłoską miękką:* przy biesiedzie Fr. I 50; na ścienie Fr. III 22; na sienie Fr. III 23; w czesie Ps. 69, w krótkim czesie Ps. 112, Zgd.; przy kolenie Phn.; cząstka ziemieńska Tren. 6; most warszewski Fr. II 99—suff.-ѣньскъ.

b) ê *pomimo następującej spółgłoski miękkiej przechodzi na* a: w tym gniaździe ojczystym Fr. III 55; gwiaździe Pieś. I 10.

c) ê *po* j *brzmi jak* a: jachał Sob. 10.

§ 4. *Samogłoska* ę (*starosł.* ѫ).

Samogłoska ę *nie ulega ścieśnieniu w wyrazach*: odstępcie Ps. 6 (2 r.); pogrężon Ps. 94, pogrężony Pieś. II 15.

§ 5. á *ścieśnione.*

a) *w wyrazach, w których przyczyny ścieśnienia podać nie można:* táńce Fr. I 3; prácą Fr. I 3; Káchna Fr. I 32.

b) á *ścieśnione odpowiada starosł.* ѣ *powstałemu z* e: strzáły (стрѣлы) Fr. I 4, 8; miáł Fr. I 6; niechciáłem Fr. I 8; gwiázdy Fr. I 51; wołáłeś Fr. I 81; zniszczáł Fr. I 83; wiáneczek Fr. II 6; biáłe żágle Fr. II 53; z żálem Fr. I 28.

c) á *ścieśnione w grupie ra, ła:* słáwa Fr. I 4; tráwa Fr. I 4; potráw Fr. I 10.

d) *w słowach częstotliwych*: zchádzają się Fr. I 3; dáwają Fr. I 10; zmácza Fr. I 15; skáczesz Fr. I 34; napáwała Fr. I 58; odnáwiaj Fr. II 67; roznászają Fr. II 92; przynászajcie Ps. 4; zmáwiają się Ps. 31; obráca Fr. II 51.

e) *słowa z końcówką* i *tematu inf.:* báczysz Fr. I 7; wáżą Fr. I 28; chwál Fr. I 50.

f) *w sufixach*: ár-: towár Fr. I 34; ák: sajdák Fr. I 22; szyszáki Fr II 11. prostáki II 12, 56, giermák Fr. III 23; árz-: gospodárza Fr. II 14, cesárz II 37; án-: kapłánów Fr. I 34, szatán Fr. II 66; át-: na Konráta Fr. I 24.

g) w przyimkach na, za, wchodzących w skład złożeń imiennych: náraczej Fr. I 5; nádalej Fr. I 8; nádobnie Fr. I 15; národu Fr. I 46; zácność Fr. I 4; zákazał Fr. I 5; zálożą Fr. I 42; zázdrościwy Fr. I 87; zápaśnik Fr. II 23; zákład Fr. II 52.

h) w nom. sing. deklinacyji rzeczownikowéj przed spółgłoską dźwięczną: dár Fr. I 14; pán Fr. I 31; dráby Fr. I 34; rád Fr. I 43; dzbána Fr. II 18; *podobnież przed* ł *w part. praet. II:* dáł Fr. I 3; porwáł Fr. I 4; nawiązáł *ib.*; śpiewáł *ib.*; słycháł Fr. I 15; rozmiłowáł się Fr. I 37; popsowáł *ib.*

i) w formach jednozgłoskowych pronom.: já Fr. I 4; nám *ib.*; wás *ib.*; sám *ib.*

k) przed pewnymi suffixami dla piewotnego akcentu: przed suff. ъno: dáwno Fr. I 6, 10; *przed suff.* ъk: rzádko Fr. I 11; dziátki Fr. I 34.

l) przed j *w imperativie:* żegnáj Fr. I 4; dáj Fr. I 34: nie zwierzáj się *ib.*; nie puszczáj *ib.*; śpiewáj *ib.*; chowáj Fr. I 75; uderzáj Fr. I 78; zmierzáj *ib.*; *w partykule* bodáj Fr. I 71.

m) á *ścieśnione powstałe z kontrakcyji:* jêja=á *w słowie:* naśmiáwszy się Fr. I 4; aje=á: mász Fr. I 3, 4; má Fr. I 4, 8; bywá Fr. I 5; dá Fr. I 7; opowiadá Fr. I 9; wzdychá Fr. I 9; szuká Fr. I 15; powiadász Fr. I 21; spowiadász *ib.*; chowácie Fr. I 24; chowámy Fr. I 29; stąpámy *ib.*; szczeká I 30; czeká *ib.*; dbá Fr. I 34; rozgniewász Fr. I 35; żądámy Fr. I 73; posiadá Fr. I 75; wykładá *ib.*; *podług analogiji słowa* dám: mám Fr. I 8; gniewám się Fr. I 17; powiadám Fr. I 32; przyrzekám Fr. II 5; znám Fr. II 11; jija=já *w nom. sing. rzeczowników żeńskich i gen. sing. nijakich:* lutniá Fr. I 4; pracá Fr. II 51; szczęściá Fr. I 42; mieniá Fr. II 9; zwątpieniá Fr. II 21; liściá Ps. 1, zamieszaniá Ps. 2; aja=já *w nominat. sing. przymiotników żeńskich podług deklinacyji złożonéj:* polná Fr. I 4; bladá Fr. I 9; pewná Fr. I 10; szczerá pajęczyna Fr. I 10; nadobná Fr. I 13; uczciwá *ib.*; má rada Fr. I 14; posypaná Fr. I 20; miłá Barbaro Fr. I 34; nie bądź głupiá *ib.*; złá lwica Fr. I 58; biedná starości Fr. I 73; dobrá szkoła Fr. I 84; twá cnotá I 86.

§ 6. *Samogłoska* i.

i *pierwotne zachowane w wyrazie:* sirotę Ps. 146 *por. starosł.* сирота [1]), linąć: chmury z hukiem linęły deszcz Ps. 77, deszcz linie Ps. 79 *por. starosł.* лиıи χεῖν.

---

[1]) *Por. także dyjalektyczne:* śirota *Rozpr. i Sprawozd. Ak. Um. Wydz. filolog. tom IX pag. 151 (Gwara Żebrzydowska) i tom VIII pag. 184 (Gwara Brzezińska).*

§ 7. *Samogłoska* u.

u *pierwotne występuje w wyrazie*: nielutościwy Fr. III 32 *por. starosł.* лютъ, χαλεπός, *por. Wacł. pag. 15, § 44* [1]). u *zamiast nosowego* ą: niechutliwy Fr. III 3,

Spółgłoski.

§ 8. *Płynne*.

Grupy sr, zr przed miękką samogłoską następującą assymilują się na śrz, żrz podczas gdy w obecnym języku nastąpiła dyssymilacyja na śr, żr lub jrz: wyżrzał Fr. I 31; wyżrzycie Fr. II 8; wyżrzawszy Fr. II 15; wyżrzyesz Fr. II 25; przeźrzoczysty Fr. I 54; przeźrzeć Fr. III 7; przejżrzał Pieś. I 8; z przejżrzenia Pieś. I 9; pośrzodek Fr. I 77; z pośrzodka Ps. 18; zajżrzał Fr. II 9, 91; ode śrzody Fr. II 14; śrzodkiem Phn.; śrzedni *ib.*; podejżrzany Fr. I 67 Phn.; orlica serce żrze Fr. III 8; obejżrzy Fr. III 18; obejżrzałem się Ps. 37; wejżrzy Ps. 6, 60; weżrzy Ps. 25; pojżrzy Ps. 10, 59; pojżrzę Sat.; żrzenice Ps. 17; dwie żrzenicy Phn. Tren 11; z żrzódeł Ps. 68; żrzódła Pieś II 1; śrzebro Ps. 68; na śrzebrze Pieś. II 5; najżrzeć Ps. 80; żrzetelne Ps. 144; śrzeż po ziemi jako popiół rozsiewa Ps. 147; dożrzała Ps. 148; w dojżrzałości Tren 2; żrzobek Dziewosł.; żrzobek Pieś. II 18.

Nie ma późniejszego ł *w wyrazie*: obrzym niewściągniony Ps. 19 *por. dyjalektyczne* „ᵘobřym“ *Arch. V str. 634, starosł.* obrinъ *Miks. Vergl. Laut.*[2] *p. 67.*

„n“ *zachowane w wyrazie:* sumnienie Ps. 55, Odpr. *por. starosł.* съмьнѣние, съмьнѣти, *podobnież Wacł. pag. 17, § 55 :* szamnyenye 101.

§ 9. *Zębowe*.

„t“ *powstało przez dysymilacyją z spółgłoski* c *w wyrazie* więtszy *z* „więcszy“ *por. starosł* вѧштьшии: więtszą moc Fr. I 56; ku więtszej hańbie Ps. 8; nawiętszą trwogę Fr. II 17, 26, 58; świetcy Zgod.

„t“ *zachowane w wyrazie*: statczy Ps. 104; dostatczają Ps. 144.

„d“ *ginie w wyrazach*: szcie *por starosł.* шьствие *zam.* *шьдтие: jedno szcie sobie przeglądał Szachy; zaszcie Mon. *starosł.* зашьствие *occasus*; wyścia Fr. II 53, Ps. 88; *por. L. Malinowskiego*:

---

[1]) *Zachowane jeszcze w dyjalektach:* vitáj krulówa ńeba i matko lutośći“ *Rozpraw i Sprawozd. Ak. Um. tom VIII pag. 76* (*Gwara Lasowska*).

O pochodzeniu wyrazów śće, šće etc. *odbicie z Rozp. Wydz. filolog. Akad. Um. tom 9.*

§ 10. *Gardłowe.*

„ch" *assymiluje się do następującej padniebiennej w wyrazie:* naliższemu Ps. 82, naliższą Odpr.

k *zamiast* p *dla fałszywej etymologii:* okwito Fr· I 10.

§ 11. *Podniebienne.*

Spółgłoska j *powstaje z dyssymilacyji:* jejsca — nie masz po swym plecu jejsca Fr. II 84; płajca — a jako kto zasługuje, takim płajcą mię uczuje Ps. 62; jednowłajcy niebieskiemu Ps. 96.

„j" *ściągnięte z poprzednią samogłoską:* przydziesz Fr. I 3; przydźcie Fr. II 7; przydźcie Ps. 34; przyść Odpr.; wydzie Fr. I 25; pódź Tren 14; by uść mogli-Wróżki.

§ 12. *Wargowe.*

p *ginie w wyrazie:* ukanie — co z wąsa ukanię (Broda) *por. A. Kalina — Anecdota palaeopolonica Arch. III str. 61:* malą troche mleka na on tho kamyen vkanela albo vpadla.

§ 13. *Wyrazy przyswojone z języka czeskiego.*

Prazna kłopota ożywie cnota Ps. 75; przymówki prazen Pieś I 24.

Pamięć mojej ruki (*rym:* sztuki) Broda; niech się spuka Pieś. II 12.

W pytlu hrosza neni Fr. I 23; z przewróceniem ostatniéj litery w swoję hrubą — O Czechu; nieprawemi się hydzi Ps. 11.

B. W zakresie form.

I. Deklinacyja.

1. *Deklinacyja rzeczowników.*

§ 14. *Odmienny rodzaj od obecnie panującego w języku polskim widzimy w następujących wyrazach:*

a) *masculina: skaz-:* nie ma uczuć skazu Ps. 34; opiek-: swym aszczyć opiekiem Ps. 61; zwierzonego nie wydawa opieku Pieś. I 10.

b) *neutra:* brzucho- brzucho-głodne mając Ps. 59: *por. Arch. IV str. 384* „brzucho *Bauch erinnert durchaus an das* čechische břicho" *Nehring.*

§ 15. *Nominativus singularis.*

Temata pierwotnie na jâ *feminina:* pogonia Fr. II 70 Odpr.; karmia-: łzy moja karmia Ps. 42; *ta sama forma wyrazu znajduje się w Psałt. Fl. 64—10, 110—4 etc.*
Temata na i *fem.:* tarcz Fr. I 8.

§ 16. *Genetivus singularis.*

Temata pierwotnie na a, *masculina. Z końcówką* a. Nie czekać obiada Fr. I 10; tego obiada Fr. I 48; od wieka Fr. I 99; do wieka Ps. 18; mego wieka Ps. 31; za nowego kwiata Fr. II 7; *w znaczeniu locativu:* doma nie naleziono Fr. II 18; miał doma kucharkę Fr. II 24; ciemnego pokoja Fr. III 65; pokoja Ps. 46; bać się kłopota Ps. 27; tam prazna kłopota ożywie cnota Ps. 75; do proga Ps. 42; pragnie jako dżdża ziemia Ps. 63.
Temata na jâ *feminina* (*i masculina*):
a) *z końcówką* e: do zarże Fr. I 55; różanorękiéj zarze Ps. 57; doczekać wieczerze Fr. I 69; téj krotofile Fr. I 90; rycerskiej krotofile Wtarg.; jeżlić się dziewice zachciało Fr. II 3; pytano kaznodzieje Fr. II 24; do kaznodzieje Fr. III 59; jednéj dusze pożyczają Fr. II 33; szuka méj dusze Ps. 7; póki dusze stanie *ib.*; nie przepamiętasz dusze mojéj Ps. 16; ze wszystkiéj dusze Ps. 18; dusze mojéj Ps. 28; broń dusze mojéj Ps. 35; dusze mojéj Ps. 40; dusze połowicę Tren 13; tesknice nie czuje Fr. II 36; zabywając tesknice Fr. II 73; mojéj tesknice Tren 3; z wielkiéj tesknice Pieś. I 6; nadzieje nie masz Fr. II 38, 67; nie masz nadzieje Tren 7; nadzieje nie lubi Pieś. I 14; tak wiele ziemie Fr. II 98; ziemie pięknéj dostali Ps. 44; płodnéj ziemie Ps. 67; z ziemie Ps. 83; do ziemie Odpr.; z ziemie Tren 5; swéj ziemie Pieś. II 5; murzyńskiéj granice Fr. III 9; od wschodniej granice Ps. 50; z granice świata Ps. 61; strzec granice Ps. 72; jako żrzenice bronić Ps. 17; śmiertelnej żrzenice Tren 11; zjęty jadem lwice szalonéj Ps. 17; władze nie mają Ps. 17; szerokiéj władze Ps. 24; władze wiecznéj Ps. 61; do łożnice Tren 7; z łożnice Ps. 17; do łożnice Ps. 50; z łożnice Broda; potrzebuję munsztuku i wodze Ps. 32; dobywszy ostréj szable mojej Ps. 35; mocą zwyciężonéj prawice Ps. 40; z prawice Phn.; strachem twéj zbroje Ps. 45; z zbroje Ps. 110; zdrajce śmierć nie minęła Ps. 55; podobni do żmije Ps. 58; od szyje Ps. 68, Tren 3; synogarlice swojéj Ps. 74; z świętéj stolice Ps. 80 (2 r.) stolice dosiągł Phn.; do winnice Ps. 80; nie miał obrońce Ps. 89; od sprawce Ps. 97; syn niewolnice Ps. 116; krzak winnéj macice Ps. 128; ze skrytéj skarbnice Ps. 135; w żywocie mojéj rodzice Ps. 139; od Boga rodzice Wróż.; tłustéj pszenice Ps. 147; u woźnice Phn.; z prace Sat. Pieś. I 12; z wielkiéj czasze Mon.; z Troje *ib.* strzegła czubatéj przyłbice *ib.*; u rozbójce Odpr.; z szklenice Dziew.; nędze bogatéj *ib.*; karmie nie wspomniała Tren 12; bez

téj żądze Marsz.; wedle swéj obietnice Epithal.; zwycięzce wielkiego Prop.; do drukarnie-Wróżki; bez łodzie Pieś. I 6 *por. starosl.* ладии; u kądziele Pieś I 6; lutnie zaniechać Pieś I 7, Pieś. II 6; mężnéj orlice Pieś. II 7; gościniec do siostrzyce Pam.; nagrobnéj tablice *ib.*; upstrzonéj tkanice Mon.

b) z końcówką analogiczną éj: do paniéj Fr. I 13, 19, II 8, 50; sukniéj nie zmacza Fr. I 15; do gospodyniej Fr. I 58, 65; z piekarniéj Fr. 88; nie mam woléj Fr. II 1; słucham woléj twojéj Ps. 5; wedle woléj Ps. 105; z niepobożnéj niewoléj Fr. II 75; z niewolej Ps. 12, 111; do mszéj II 18; do boginiej Fr. II 15, III 91; u deliej Fr. III 15; do łaźniéj Fr. III 86 (2 r.); nie weźmie lutniéj *ib.*; bez lutniéj Pieś. II 16; patrzać roléj Sat.; uniéj nie chowajmy Prop.; tarczej nastawają Pieś II 5; do studniéj Pieś II 7; od pracéj Sob. 9, Tren 19.

c) z końcówką analogiczną i: do woli (rym) Fr. II 36; z niewoli (rym: boli) Fr. II 50; z ciężkiéj niewoli (rym: wyzwoli) Ps. 14; z ciężkiéj niewoli (rym: wyzwoli) Ps. 53; dar zwycięzcy Ps. 19; szabli okrutnéj Ps. 22; do stajni Odpr.; roli nie orał Marsz.; sen mię pracy nie zbawi Sob. 4.

Widzimy więc, że końcówka i *jest rzadka w genetivie i występuje najczęściéj dla rymu.*

Temata na i *feminina:* do białéj skronie (rym: obronie) Ps. 71.

Temata spółgłoskowe:

a) feminina pierwotnie na ū*:* pomścił się krwie niewinnéj Ps. 9; krwie mojéj pragnąc Ps. 25; nad czaszą krwie koźléj Ps. 50; krwie chciwi Ps. 56; krwie nie czuję Ps. 102; niewinnéj krwie pomścić się — Wzory; beze krwie Wtarg.; u cerkwie *ib.*; cerkwie przypomnieć *ib.*

b) temata pierwotnie na er *feminina:* macierze szuka Pieś. I 11.

§ 17. *Dativus singularis.*

Temata na a_2 *masculina. Z starszą końcówką* u: temu grobu Fr. I 62; póki wieku dostawać będzie człowieku Ps. 27; przeciw człowieku Ps. 40; sił nie stanie człowieku Ps. 71; glowa człowieku zdrowa Tren 16; ludu swemu daje Ps. 29; ludu swemu Ps. 73; ku marnemu snu Ps. 39; ku marnemu snu Ps. 90; ku ratunku memu Ps. 40; wieku żadnemu Ps. 57; płodu ziemskiemu Ps. 65; ku pokoju Sat.; ku obiadu Zuz.; płaczu swemu Pieś. I 17.

Temata na jā *feminina z końcówką analogiczną* éj: Paphiéj swéj święci Fr. II 29; Paphiéj oddała II 94; folgujesz téj paniéj Fr. III 88; coś paniéj czynił Fr. III 89; braciéj swéj objawię Ps. 22; nam braciéj twojéj Mon.; przywykaj pracéj i niewczasom Sat.; niezdarzonej gościéj Odpr.

§ 18. *Accusativus singularis.*

Temata na a, masculina z pierwotną formą acc.: przysiągł na Bóg żywy Fr. III 29.

Temata na jâ feminina mające w nom. â ścieśnione mają w acc. ą: maszli wolą Fr. I 16; w niewolą Ps. 105; na różą Fr. II 7, III 64; pieczą mieli Fr. III 4; władzą straciłem Fr. III 27; wzgardził chęć i wieczerzą twoję Fr. III 40; wieczerzą odprawiwszy Fr. III 84; nic stoi o mszą Fr. III 54; suknią zawieśmy Fr. III 78; o suknią moję Ps. 22; podbij żądzą Ps. 51; żądzą ująć Odpr; niech ci za wieczorną obiednią stanie Ps. 140; rolą oprawować Phn.; pochodnią zgasił Odpr.

§ 19. *Vocativus singularis.*

Temat pierwotnie na u syn *ma voc. z analogiczną końcówką* e: mój synie Tren 19.

Temata na ja, *masc. patronimika mają analogiczną końcówkę* e: królewicze Odpr.; Pryamicze *ib.*

Temata na jâ feminina:

a) z końcówką pierwotną e (*por. starosł.* жєно) co niesiesz, gospodze Fr. II 41 (госпождє),

b) z końcówką analogiczną i: moja lutni Ps. 69; powstań lutni moja Ps. 108; pomni się lutni Pieś. II 1; śmiéj się niebo, tańcuj ziemi (rym: swemi) Ps. 96; bój się wszytka ziemi (rym: swemi) Ps. 99.

c) masculina mają często voc. = nominativowi: o sędzia Ps. 7 (2 r.); ocknì się sędzia Ps. 94.

§ 20. *Instrumentalis singularis.*

Temata na ja, *neutra kończące się na* jije (*por. starosł.* веселиѥ) *mają w instr. końcówkę* im *ściągniętą z* *jijem: miłosierdzim twoim Ps. 7; swym miłosierdzim Ps. 67; miłosierdzim swym Ps. 103; przejrzenim Ps. 118; za staranim Pieś. I 15 *por. Wacł. pag. 34, § 95.*

§ 21. *Locativus singularis.*

Temata na a, masculina:

a) z końcówką pierwotną ě (i) *przed którą zmiękczają się gardłowe na językowo-zębowe (zmiękczenie starsze):* nasza ufność zawsze w Bodze (rym: trwodze) Ps. 62; mam nadzieję w Bodze Wtarg.; *pierwotnym jest także loc.:* w swoim panie Ps. 69.

b) z końcówka pierwotną ě, *przed którą gardłowe przechodzą na podniebienne (zmiękczenie późniejsze):* w człowiecze Ps. 116,

c) z końcówką analogiczną u: po tym boru Fr. II 78; po sadu Zuz.; w przybytku Ps. 60.

Temata na a, *neutra:*

a) loc. z końcówką ê (*), *przed którą gardłowe przechodzą na językowo-zębowe:* w trojańskim wojsce Mon.; *w pierwszej części złożenia:* w ocemgnieniu Ps. 73.

b) loc. z końcówką ê, *przed którą gardłowe przechodzą na podniebienne:* w wojszcze Wtarg.

Temata na jâ *fem. z końcówką analogiczną* ej: co po sykofancyej Fr. III 16; przy różej Fr. III 81; o gospodyniej Fr. III 86; o proporcyej Fr. III 88; w Trojej Odpr.; przy pracej Epithal; o wieczerzej Sob. 12.

Dualis.

Formy liczby podwójnéj w wielu wyrazach znajdujemy już wyparte przez odpowiednie formy liczby mnogiéj, stosunek obydwóch unaoczni nam dołączony wykaz form plur. tych wyrazów, któreby już dla znaczenia swego powinny mieć dualis.

§ 22. *Nominativus i accusativus.*

Temata na ja, *masculina:* oba końca mając Phn.; dwa miecza przyjmuje Prop.; dwa węgla Sob.

Temata na a, *neutra:* widać dwie wojszcze Prop.; dwie wojszcze czynią *ib.*

Temata na ja, *neutra:* mamy dwie słońcy Odpr.; bierze dwie poli Szach.

Pluralis zamiast dualu: obie dwie kolana Phn.

Temata na â *feminina:* głowie obie Fr. III 7; dwie szkodzie Fr. I 75; na obie stronie Phn.; na obiedwie stronie Szach.; na obie stronie Wtarg.; dwie rybie się chronią Phn.; puścili obie białogłowie Szach.; dwie pannie Zuz.; dwie są przyczynie Wykł.; dwie wielkie rzece biorą tryby swoje Wtarg.

Temata na jâ *feminina:* ma dwie źrzenicy Phn.; mamy dwie Troi Odpr.; na dwie niedzieli Szach.; uszedł dwie mili Wtarg.

§ 23. *Genetivus i locativus.*

Temata na a, *masculina:* po dwu rzędu Szach.; *genetivus w znaczeniu accusativu:* wyprawiłeś dwu szpiegu Wtarg.; dwu synu Fr. II 27.

Temata na ja, *masc. Genetivus w znaczeniu accusativu:* dwu mężu pochowawszy Fr. II 27; dwu sędziu obrano Zuz.; widzę Jagiełła i dwu Kazimierzu Pieś. I 10.

Temata na ja, *neutra:* w obu miejscu Wtarg.

Temata na â *feminina:* do ręku Ps. 60.

Pluralis zamiast dualu: twoich rąk Ps. 8.

Temata pierwotnie spółgłoskowe na s: w oczu moich Fr. I 37; w oczu twych Fr. II 3; w oczu waszych Fr. III 21; na oczu pańskich Ps. 61.

Pluralis zamiast dualu: w oczach Fr. III 22.

§ 24. *Dativus i instrumentalis.*

Temata na ja$_2$ *masculina*; *pluralis zamiast dualu*: dwiema królom Prop.

Temata na â *feminina. Pierwotniejszą końcówkę* „ama“ *zastępuje analogiczna końcówka* oma*:* nabierz obiema rękoma Fr. II 34; swemi rękoma Fr. III 18; kleszczmy rękoma Ps. 47; między dwoma rzekoma Wtarg.

Pluralis zamiast dualu: przed rękami twemi Ps. 2.

Temata na jâ *fem. singularis zamiast dualu:* nagrobek dwiema braciej Fr. III 82.

Temata pierwotnie spółgłoskowe na s: smutnemi oczema Tren 12.

Pluralis zamiast dualu: swema oczemi (rym: nieprzyjacielskiemi) Ps. 118; uszom twoim Ps. 38; oczom Ps. 127.

Temat nijaki na men *z plur. zamiast dualu*: pod dwiema znamiony Phn.

Pluralis.

§ 25. *Nominativus.*

Temata na a$_2$ *masculina:*

a) z końcówką i: krucy Fr. I 11; słowicy Fr. II 5; szpacy *ib.;* wilcy srodzy Ps. 22; wilcy otyli *ib;* wilcy Odpr.; wilcy Pieś. II 2; lwi drapieżni Ps. 34; psi głodni Ps. 59; psi nocni *ib.*; psi wyją Szach.; psi twoi Pieś. I 18; ptacy nieprzeliczeni Ps. 78, Pieś. I 2, Sob. 12; srodzy wielorybi Ps. 104; smocy Ps. 147; robacy *ib.*

b) z końcówką analogiczną owie: wielorybowie Ps. 148; szczurkowie Brod.; delfinowie gęści Prop.

§ 26. *Genetivus pluralis.*

Temat na a$_2$ *masc.*: iłe sąsiad macie Zgoda.

§ 27. *Dativus pluralis.*

Temata na â *feminina*: rzekła pannam Zuż.

Temata na jâ *feminina*: kapelam Fr. II 18; tamtym ziemiam Pam.

Temat na i *fem. z końcówką analogiczną:* twym kościam Pam.; waszym złościam Ps. 94.

§ 28. *Accusativus pluralis.*

Temata na a$_2$ *mas. z pierwotną końcówką* y: o przeważne bohatery Fr. I 3; na pieszczone ziemiany Fr. I 17; szykują swe draby Fr. I 34; na teraźniejsze pany Fr. I 57; ganią dworzany *ib*; aby nas za nos prostaki wodziły Fr. II 12; Persy zraził Fr. II 61; ufra-

sował żaki *ib*; powadził Polaki Fr. II 61; zakonnicy Polaki wygnali Prop.; bierzesz i doktory Fr. II 70; doktory czuję Fr. III 34; Francuzy nawiedził Fr. III 1; na heretyki Fr. III 21; ogarni strachem pogany Ps. 9; wygnał pogany Ps. 44; wszytki przeciwniki zgoni Ps. 21; przeciwniki o lekkość przyprawił Ps. 44; ukrócił przeciwniki Ps. 81; widzę świadki nieprawdziwe Ps. 27; twoje niewinne sługi biją Ps. 44; rozgrom groźne hetmany Ps. 68; proroki zachowajcie Ps. 105; fuka na chłopy Sat.; posły mamy Odpr.; szpiegi rozeszli *ib.*; wyprawiał szpiegi Wtarg.; przodki ścigasz Epithal.; Krzyżaki prowadził Prop.; mając podéjźrzane sąsiady *ib.*; widzę mężne Bolesławy Pieś. I 10.

Temata na u *masc. zlały się w tym przypadku z powyższymi tem. na* a_2 *już w zabytkach starosłowieńskich (por. statystykę form. dekl. u Scholvina Arch. I i uwagę tamże str. 506)*: syny twoje widzę Fr. I 40; słać syny Sat.; wszytki ludzkie ogląda syny Ps. 33.

Temata na ja_2 *masc. z końcówką* e (= *starosł.* ѧ?): żrażisz nieprzyjaciele Ps. 20; nieprzyjaciele nasze zetrzemy Ps. 44; widząc naśmiewce i nieprzyjaciele *ib.*; wyrwał smutne więźnie Ps. 44; rozgrom zbrojne harcerze Ps. 68; wytknie potwarce Ps. 72; prześladowce może pożarło Ps. 78; wyrzucił pohańce kłótliwe *ib.*; króle koronowane sądzi Ps. 81.

Temata na i *masculina:*

a) z pierwotną końcówką i: przewrotne złe ludzi pomsta goni Ps. 1: *por. starosł.* людн *Mikl. Vergl. Form.*[1] *str. 47;* prze ludzi łakome Sat.

b) z końcówką analogiczną e, *por. już starosłowieńskie* нєтатє *zamiast* нєтатн *Mikl. loc. cit., Scholvin, Arch. I str. 518*: na goście Fr. II 100.

§ 29. *Instrumentalis pluralis.*

Temata na a_2 *masculina*:

a) z końcówką y: z temi pany Fr. I 69; z trzeźwiemi pany Fr. I 38; dziś mogą być pany Ps. 9; z pany Ps. 72; uczynił je pany wielkiej krainy Ps. 105; z przyjacioły Fr. I 66; miedzy nieprzyjacioły Fr. III 26; téj krotofile i włosy przypłaci Fr. I 90; z włosy Odpr.; przed kapłany Fr. II 3; łupy skrwawionemi Fr. II 11; moskiewskiemi łupy Wtarg; przed czasy Fr. II 25; wiecznymi czasy Ps. 9, 16; z swaty Fr. II 32 Epith.; braty rodzonemi Fr. II 70; z drugimi braty — Muza; z biskupy Fr. III 14, 62; świeżemy przykłady Fr. III 19; służąc ojczyźnie przodków swych przykłady Fr. III 68; przeczytał międzу tytuły Fr. III 49; z jastrzęby się nie wdawał Fr. III 50; upiłem się rymy Fr. III 62; rymy swemi Ps. 45; z wiatry w zawód biegać Fr. III 74; z poety co znakomitszemi Ps. dedykacya; z anioły niepołożył Ps. 8; anioły lotnemi Ps. 99; miedzy anioły wiecznemi Tren 19; czyny swoimi Ps. 8; nad narody przeklętymi Ps. 9; nad ziemskimi narody Ps. 18; narody Słowieńskiemi (o Czechu);

przed języki wszetecznymi Ps. 31; przodki swemi Ps. 39; prędkimi psy Ps. 42; ze psy Odpr.; miedzy smoki okrutnemi Ps. 44; przed rówienniki twemi Ps. 45; który zastępy władnie Ps. 46; zastępy zbrojnemi Ps. 59; zastępy mocnomi Ps. 80; jako barany śmierć się karmi jemi Ps. 49; lwy srogiemi Ps. 57; naszemi grzechy Ps. 60; miedzy piaski niepłodnemi Ps. 63; z bębny Ps. 68; z ukłony *ib.*; pod ich namioty nie wiszą Ps. 69; twardemi młoty Ps. 74; z bogi obcemi Ps. 81; miedzy bogi siedząc — O śmierci Jana Tarnowskiego; pod dachy pozłocistemi Ps. 84; gromy ognistymi Ps. 97; cudy swemi Ps. 97; cudy swemi Ps. 111; wiecznemi czasy Ps. 104; z obłoki zrównała Ps. 108; skarby wszytkiemi Ps. 119; z skarby Mon.; znaki swemi Ps. 132; wszytkimi znaki Phn.; z cztermi znaki Phn.; miedzy padoły leśnemi Ps. 132; tyrany ziemskiemi Ps. 138; chwalcie harfą i regały Ps. 149; wesołemi cymbały *ib.*; biegi swemi Phn.; grzbiety do siebie są postawione Phn.; cztermi kąty Phn.; twardemi dęby Muza; z popioły Sat.; z chłopy *ib*; mieszkał miedzy bory *ib.*; miedzy bory Pieś. I 17; z wielkimi doktory Sat.; z Greki Mon.; postępki swojemi *ib.*; niesprawiedliwemi postępki Wzor.; z klejnoty Mon.: z pomocniki swemi *ib.*; z popy Szachy; z pięknemi przymioty Tren 2; miedzy prostaki Tren 11; z rozumy Tren 16; duchy wiecznemi Tren 19; sny Platonowemi Broda; trojakimi wały Zgoda; trojakiemi przekopy *ib.*; przedniejszemi urzędy Epithal.; uczęsniki byli pociech *ib.*; miedzy lasy Dryas; pustemi lasy Pieś. II 17; z Bolesławy Dryas; z wilki Prop.; z Krzyżaki *ib.*; z Polaki *ib.*; z Prussaki *ib.*; lodowemi mosty *ib.*; z jakiemi swary Wróżki; z Pogany *ib.*; naszemi występy *ib.*; oratores posły wykładać *ib.*; ludzkiemi affekty *ib.*; hojnością a dary Wykł.; z herby Pieś. II 2; niech się spuka jady Pies. II 12; cierpliwemi lody Pam.; pobitemi trupy Wtarg.; miedzy Radziwiły *ib.*; pewnemi noclegi *ib.*

b) *z końcówką analogiczną* „ami“: memi wierszykami (rym: wronami) Fr. II 90; zębami zgrzyta Ps. 37; zębami swemi Ps. 103; sądami Ps. 119; świeżemi przypadkami Tren 19; nad polnemi kwiatkami Pieś. I 6.

Jak więc z tego wykazu widać, jest końcówka ami *w instr. plur. tématów na* a_2 *dość rzadką w stosunku do panującéj końc.* y.

Temata męskie pierwatnie na u *uległy już zupełnie wpływowi tematów na* a_2 *męskich:* nad syny lichemi Ps. 90; z bohaterskiemi syny Pam.; z woły Sat; niebieskiemi domy Broda.

Temata na a_2 *neutra*:

a) *z końcówką* y: swemi usty Fr. III 18; co usty mówisz Fr. I 19; ustyć pochlebiają Ps. 12; usty mówię Ps. 17; z zwycięstwy Fr. I 50; góra drzewy natkniona Fr. I 54; przejdziesz laty Fr. II 32; nie ustępując laty nikomu Ps. 23; wroty rogowemi Fr. II 70; częstował jądry Fr. III 90; skrzydły swemi Ps. 36; skrzydły czarnawemi Tren 19; swymi skrzydły Zuz.; dobrodziejstwy Ps. 68; miedzy wszytkimi miasty Ps. 87; ludnemi miasty Pieś. II 24; pod jego pióry Ps. 91; pióry pierzchliwemi Ps. 104; kto mię odział pióry Pieś. I 110; pod jarzmy Ps. 144; mocnemi działy Zgoda; miedzy wojski Epithal.; miedzy państwy Prop.

b) z końcówką analogiczną ami: wojskami Ps. 56; pod skrzydłami temi Ps. 61; pod skrzydłami twemi Pieśń; skrzydłami Wtarg. *I tu jak powyżéj w tematach męskich na* a_2 *jest końcówka* „ami" *bardzo rzadką w stosunku do panującéj końcówki* y.

Temata na â *feminina z końcówką analogiczną* y: szalonemi wełny Ps. 69.

Temata na ja_2 *masculina:*

a) z końcówką i: jéj szlachetne kości przyodziejcie wieńcy Fr. II 91; miedzy pohańcy niepobożnemi Ps. 26; z mieszkańcy swymi Ps. 96; z mieszkańcy Ps. 98; miedzy zbójcy jest mieszkanie moje Ps. 120; z Niemcy Sat.; miedzy ojcy swemi Mon.; Moskwa leci z koni Wtarg.

b) z końcówką analogiczną mi (пхтьмн): obyczajmi Ps. 106; obyczajmi znośnemi Fr. III 35; obyczajmi staremi Wróżki; zwyczajmi Pieś. I 8; przed promieńmi Ps. 19; ołtarzmi wzgardził Ps. 78; gospodarzmi Sat.; nożmi Sat.; z takimi mężmi Odpr.; mężmi zowiecie Dryas; mężmi Wróżki; stróżmi *ib.*; wodzmi *ib.*

Temata na ja_2 *neutra z końcówką* i: i dąb choć miejscy przeschnie Fr. III 81.

Temata spółgłoskowe:

Męskie na men: kamieńmi Pieś I 1.

Nijakie na men: z ramiony Phn.; z ramiony Prop.

Nijakie na ęt: miece cielęty pustemi Ps. 29; zwierzęty okrutnemi Ps, 57; pod bliźnięty Phn.

Nijakie na es: omylnemi słowy Fr. II 12; mówisz slowy Ps. 34; dotknion słowy Ps. 38; słowy trzymamy Wróżki; nad wszytkiemi nieby Ps. 123; koły niebieskiemi Ps. 138.

Przegląd końcówek.

Z końcówką	*Tem. na* a_2 *masc.*	*Tem. na* u *masc.*	*Tem. na* a_2 *neutr.*	*Tem. na* â *fem.* *)	*Tem. na* ja_2 *masc.*	*Tem. na* ja_2 *neutr.*	*Spółgłoskowe* men *mas.*	men *neutr.*	ęt *neut.*	es *neutr.*
y	113	4	23	1				2	3	6
ami	6		4							
i					8	1				
mi					13		1			

*) *Rozumie się samo przez się, że reszta tem. żeńskich na* â *tj. z końcówką* „ami" *liczona nie była, ponieważ nie różni się od form obecnéj polszczyzny.*

Do tego przeglądu końcówek instr. plur. dołączam z rozprawy Bol. Szomka „Instrumentalis pluralis deklinacyji rzeczownikowéj w pismach Piotra Kochanowskiego". Rozp. i Spraw. Akad. Um. VIII tabelę statystyczną końcówek tegoż przypadku, która nam uwidoczni, jak assocyacya morfologiczna w przeciągu niespełna pół wieku zdołała przeistoczyć kategorye językowe:

Z końcówką	Tem. na a_2 masc.	Tem. na u masc.	Tem. na a_2 neutr.	Tem. na â fem.	Tem. na ja_2 masc.	Tem. na ja_2 neutr.	Tem. na men neutr.	Tem. na ęt neutr.
y	238		215	1			3	6
ami	326		103			20		
i					5			
mi	3		1			3		

§ 30. *Locativus pluralis.*

Temata na a_2 masc.:

a) z końcówką pierwotną êch (ѣхъ): o swych rymiech Fr. III 16; w mych rymiech Fr. I 87; o wdzięcznych głosiech Fr. II 56; w lesiech Ps. 50, 102; w lesiech (2 r.) Dryas.; przy lesiech oCzechu; w swoich murzech Ps. 51; po zborzech Ps. 68; w zamcech Ps. 78; w zamcech Pieś. II 13; w grobiech Ps. 88; na grobiech Odpr.; po wszytkich kąciech Ps. 104; po kąciech Ps. 106; w takich niewczasiech Ps. 143; o dawniejszych czasiech Ps. 143; w czasiech Odpr.; na kościelech Sat.; na sejmiech Dryas; na sejmiech Wróżki; o naszych poślech *ib.*; przy dolech *ib.*; w Inflanciech Wtarg.; w zagoniech *ib.*; w sądziech Ps. 51; o liściech Odpr.

b) z końcówką analogiczną ach: na zębach Fr. I 85; o jego zbytkach Ps. 10; w tych frasunkach Ps. 39; w ludzkich frasunkach Ps. 73; w tych dołach Ps. 35; w uciskach Ps. 46; w krzakach Ps. 104; po brzegach Ps. 105; po niskich brzegach Ps. 137; o cudach Ps. 107; przy wyrokach Ps. 119; w wszystkich postępkach Ps. 145; na poganach Ps. 149; po grobach Sat.; w rzędach Mon.; w żywiołach Zgoda; w długich obiadach Wróżki; w uczynkach Wykład. *Jak więc z tego wykazu widać, wyrugowała końcówka analogiczna* ach *więcej jak w połowie pierwotniejszą* êch.

Temata na a_2 neutra:

a) z końcówką êch: w uściech moich Ps. 30, 34; w mych uściech Ps. 109; po mieściech Ps. 72; w leciech Mon.; w młodych leciech Tren 19; w młodych leciech Zuz.

b) z końcówką analogiczną ach: na skrzydłach Ps. 18; we wszystkich królestwach Wróżki.

Temata na u *mas. z końcówką analogiczną* êch (*ze względu na starosł.* домохъ *por. statystykę u Scholvina Arch. I str. 508*): w domiech Ps. 55.

Temata na ja$_2$ *masc. z końcówką analogiczną* êch: na koniech Szachy; na koniech Wtarg.

Temata na i *masc. z końcówką* ech: o ludziech Ps. 101; w ludziech Sat.; w ludziech Dryaś.; o ludziech Wróżki; w ludziech Wykład; o ludziech Wtarg.; na niedźwiedziech Dryas. (*Miklos. Formenl. str. 46*).

Temata na s *neutra:* w słowiech Ps. 51; w słowiech Odpr.

Przegląd końcówek.

Z końcówką	*Tem. na* a$_1$ *masc.*	*Tem. na* u *masc.*	*Tem. na* a$_1$ *neutr.*	*Tem. na* ja$_2$ *masc.*	*Tem. na* i *masc.*	*Tem. na* s *neutr.*
êch	28	1	7	2	7	2
ach	18		2			

II. Deklinacya rzeczownikowa wyrazów rodzajowanych.

§ 31. *Nominativus singularis.*

Adiectiva masc.: rad obiecujesz Fr. I 41; jako żyw Fr. II 1, Ps. 38; jeślim jest praw Ps. 7; wolen Ps. 12; byłem jako głuch Ps. 38; czyst w sądziech Ps. 51; mił Ps. 119; mił sercu Sob. 4; mocen Wróżki; Polak mądr po szkodzie Pieś. II 5; krzyw méj duszy Sob. 4; alem nie myśliw Pieś. I 18.

Femininum: twa godna (*a nieściéśnione*) cnota Fr. I 87.

Participia: przybit jestem Fr. III 8; dotknion Ps. 38; zabit — Wzory; zabit — Wtarg; być musi włożono Fr. I 52.

Nominativus dualis.

Participia: obaśwa się zwierzała Ps. 55.

Nominativus pluralis

Adiectiva: pieśni, tańce i biesiady schadzają się do nich rady r. I 3; nie kłamają rady Fr. I 14; osady będą serdecznie rady Ps. 7; panienki nie łaskawy Fr. II 42.

Pronomina: wszytki narody Fr. II 89; wszytki złości; łuki same się przepadną Ps. 37.

Accusativus pluralis.

Pronomina: zamieszaj wszytki rady Ps. 4; dałeś wszytki (*analogicznie*) bydła polne Ps. 8; wszytki sprawy będę podawał Ps. 9; po wszytki wieki *ib.*; odraziłeś przyjacioły wszytki Ps. 88; wszytki żądze wykorzenić Tren 9; i ony anioł niech pędzi Ps. 35.

Numeralia: w jedny kęsy Ps. 42; jedny Turkom zaprzedano Pieś. II 5.

III. Deklinacyja pronominalna.

§ 32. *Personalia.*

Nominativus dualis: obaśwa się sobie zwierzała Ps. 55.

Dativus dualis: aż nama przyszło do zwady Fr. I 8; tak nama I 34; nama pokwapić się godzi Zuz.; nie ugrozi zazdrość nama Pieś. II 2; ciężar domowy społeczny nama Pieś. II 20.

Temata na miękką spółgł., następuje zarazem wykaz form przypadkowych, nie mających przed przyimkami spółgłoski n.

Dativus singularis: przeciw jemu Ps. 2, 37; przecim jemu Phn.

Accusativus singularis: raczysz ji (*pisane* ij) pomniec Ps. 8; trudno gi zbadać Sat.; chcąc gi rąbać Mon.; gi Szach.

Instrumentalis singularis: konia dobrze dosiadać i dobrze im toczyć Sat.; dziś się ją karmi.

Accusativus pluralis: karz je Ps. 5; uczynił je pany Ps. 105.

Instrumentalis pluralis: wszędzie władną jemi Ps. 1; karmi sie emi Ps. 49; ja się cieszę jemi Ps. 119.

IV. Deklinacyja liczebników.

§ 33. *Liczebniki* dwa *i* oba.

Dativus: Nagrobek dwiema braciéj Fr. III 82; dwiema królom Prop.; dwiema i sam Herkules nie zdoła Pam.; obiema Sarmatiom Prop.; obiema panował Pam.

Instrumentalis: pod dwiema znamiony Phn.

Liczebniki od 5-ciu *do* 10-ciu *jako temata na* i.

Genetivus: nie masz więcej sześci Phn.; aż do dziewiąci Fr. I 62, II 82.

Instrumentalis: przed siedmią lat Fr. III 45; dziewięcią gwiazd Phn.
Locativus: o siedmi Phn.; w ośmi milach Wtarg.

II. W zakresie form konjugacyjnych.

Tutaj należałoby właściwie podać tylko wykaz starszych form słowa, przechowanych w pismach Kochanowskiego, liczba ich jednak niewielka; natomiast mamy tu jeszcze liczne starsze temata, których obecnie język polski albo wcale nie używa, albo podług odmiennych klas słowa konjuguje, wreszcie i liczne już wtóro- i dalszorzędne nowotwory, stanowiące przejście niejako do obecnego stanu języka. Wszystkie te objawy językowe zostały uwzględnione; również umieszczono porównanie statystyczne rzadszych jeszcze niektórych form nowszych obok panujących starszych. Podział słów na klasy i rzędy uskuteczniony został podług systemu Leskiena por. tegoż: Handbuch der altbulgarischen Sprache. Następuje naprzód wykaz form tematu praesentis, a potem form tematu infinitivi.

Klasa I.

§ 34. Rząd I.

Temat infinitivi = słownemu.

Słowa z tematem (słownym) na t, d.

Formy tematu praes.

Praesens: dorościesz Sat.; roście chwała Ps. 8; roście Ps. 16; roście Ps. 76; roście Ps. 107; roście Tren 19; roście Zgod.; roście Wróżki; roście Pieś. I 2; rostą Ps. 144; rostą Wróżki; rostą Pieś. II 10.

Imperativus: tak rość mały Michniku Fr. III 63; wynajdzi Tren 17; najdzi prawdę Ps. 17.

Formy tematu inf.

Infinit.: przeczyść *tem.* чьт- Fr. I 89; *part. praet. act. II* komu nie przyczetł pan wady Ps. 32; *tem.* шьд- szlichmy przez ogień, przez wody srogie Ps. 66; *tutaj charakter aorystu sygmatycznego przystąpił niewłaściwie do formy utworzonej od part. praet. II* *); *tem.* pad- *part.*

---

*) *Por. dyjalektyczne:* zajonex (x=ch) mu bydwo, pₙóżycyex ₗ öd ńegₙö kₙöpacki *Rozpr. i Sprawozd. Akad. Umiej. Wydz. filolog. IX pag. 182.*

praet. act. I upadwszy Ps. 97; upadwszy Pieś. I 9; upadwszy Pieś. II 18; *tu znowu zjawia się „w“ w part. praet. II analogicznie do tematów zakończonych na samogłoskę.*

Słowa z tematem na wargową.

Formy tematu praes. живѫ- wesoło żywę Pieś. II 21; żywiesz Ps. 38; żywiesz Odpr.; żywie Fr. I 67; żywie wszetecznie Ps. 37; żywie Ps. 54; ożywie cnota Ps. 75; żywie Ps. 112; żywie Tren 19; żywie (2 r.) Wzory; żywie Sob. 12; żywiem Ps. 100; żywiemy Ps. 115; żywiemy Tren 19; drzewa dżdżem żywą Fr. III 6; *formy praes. utworzone drugorzędnie podług inf.* żyć, *jąk* bić — biję; żyje Ps. 18 (*rym*: bije); żyje Pieś. II 19; żyjem Tren 19.

Part. praes. act.: miedzy żywiącemi Ps. 142; *temat* grzeb- grzebę Tren 12.

Temat inf.: grześć Tren 19.

Słowa z tematem na gardłową.

Temat praes.: rzekę Ps. 42; rzekę Ps. 59; rzeką Ps. 35; boć rzeką Fr. I 33; rzeką Zuz.

Part. praes. act.: nierzkąc Sat.; *tem.* ciek- nie uciekę Ps. 7; *tem. starosł.* лѧг- *praes.* лѧгѫ: pod jego pióry ulężesz Ps. 91; śmierci podlęże Ps. 49.

Słowa z tematem na nosową m. n.

Dualis: poczniewa się kwapić Zuz.

Imperat.: wyjmi Fr. III 21; *tak tu jąk i w innych przykładach nie znajdujemy jeszcze imperativu słów z tematem na spółgł., zakończonego na* ij, *którato końcówka właściwą jest pierwotnie tematom zakończonym na samogłoskę* (pi-, bi-)*:* zdejmi ze mnie Ps. 59; wymi gniew, wymi swe zapalczywości Ps. 37; ty nas sercem zepni Dryas.

Tem. чьн-. zacznicie Ps. 96, 98.

Temata na samogłoskę.

Starosł. словити-слова, a to słowie na pięknym miesiąca nowie Ps. 81.

Rząd II.

Temat infinitivi = słownemu +a.

Temat praesentis.

Starosł.: ꙁовѫ-ꙁъвати-: zowę Fr. II 21; przyzowie Ps. 50; zowiecie Dryas.; zową — O Czechu; tak cię zową Fr. III 18; zową Sat., *formy drugorzędnie utworzone podług analogii drugiej osoby*: zowią

Phn.; zowią Odpr.; zowią Wtarg.; *tem.*: жене/о-, гъна- anioł niech żenie Ps. 35.

Imper.: (ръвѫ-ръвати) rwi panno różą Fr. II 7; wyrwi z niewoli Fr. II 50; ty mię wyrwi Ps. 25; porwi broń Ps. 35; wyrwi mię Ps. 59.

Rząd III.

Temat infinitivi = słownemu +ê.

Imper.: zetrzy sen z oczu Pieś. II 5; ten sen zetrzy z oczu Ps. 44; zetrzy niepobożnego Ps. 10; rozpostrzy sławę Ps. 57; pry- w on czas pry Fr. I 57; pry Fr. II 15; *etymologija tego wyrazu ciemna; prof. Suchecki Wyp. Galic. I str. LVII przypuszcza, że to jest part. praes. act. od słowa* pręę, przeć, (*od*)*parł na wzór starosł.* мрꙑ; *part. praes. z takiem zakończeniem język polski nie zna.*

Prof. Miklosich Wortbild.[2] *pag. 455 zestawia tę formę z czesk.* prý, *nowosł.* pre, *na stronie zaś 389 wyprowadza formę czeską* prý z pravi.

Klasa II.

§ 35. *Temat praes.*

Starosłowieńskie помѧнѫти, въспомѧнѫти *powinnoby w polskiem brzmieć:* *pomięnąć, *wspomięnąć [1]), formy te nie istnieją [2]); *natomiast po utracie rynezmu samogł.* e *przed twardem* n *suff.* nę *przeszło na* o, *i tę formę znajdujemy w pismach Kochanowskiego; obok tego jednak znajdujemy inną formę tego słowa powstałą z pomieszania z słowem* - mnę, mniesz, miąć, *a więc* pomnę *zamiast* pomionę; *wreszcie mogła tu działać analogija słów z tematem na* i (*klasa IV*) *i stąd mamy formy jak* pomnisz etc., *wszystkie te odmiany jednego i tego samego słowa znajdujemy w pismach Kochanowskiego*:

1) *formy z samogł. pierw.* e (o) *zamiast* 'ę: gdy wspomionę Fr. III 76; wspomionę Ps. 77; wspomionę Ps. 87; wspomionę Ps. 120; wspomionę Ps. 138; przypomionę Wtarg.; po śmierci kto na cię wspomienie Ps. 6; wspomioną Pieś. I 1; *imperat.* pana wspomieńcie Ps. 33.

Temat inf.: wspomionął Ps. 78; wspomionęli *ib.*

---

[1]) *Uwagi niniejsze wzięte są z wykładów prof. L. Malinowskiego o konjugacyi polskiej w r. 1881.*

[2]) *Znajdujemy jednak Ps. 95*: pokój namięniony, *jeżeli nie jest omyłką drukarską, to przedstawia nam najstarszą formę tego słowa.*

2) *Na formy*: pomnę, wspomnę, *jeden przykład mamy:* pomni Fr. II 7.

3) *Podług analogiji słów klasy IV:* pomnię Fr. III 45; wspomnię Ps. 26; zapomnię Ps. 77; pomniąc Ps. 119.

Inne słowa: tarnę wszytek Ps. 119; twoim strachem ciało tarnie *ib.*; co z wąsa ukanie, Brod. (*por. § 10*); *imperat.:* chluśni Fr. I 68; odpoczyń sobie Fr. II 5; odpoczyń sobie Dryas.; *słowo to znajdujemy więc jeszcze w pierwotnéj formie* (*por. starosł.* починѫти), *podczas gdy w obecnym języku pomięszane zostało z słowem*: począć, pocznę, *starosł.* чьнѫ- чати, *tem.* чьн-; ogarni strachem pogany Ps. 9; rozciągni Ps. 35; dźwigni mię Ps. 38; ockni się Ps. 94; ockni się Ps. I 21; wytrząśni Ps. 139; przepadni — Muza; przymkni się Pieś. I 3; zgadnicie Fr. I 53; wykrzyknicie Ps. 66.

Temat inf.: odpoczynąć — Szach.; *por. powyżej*; po długim boju wytchła w pokoju Pieś. I 10; która dotkła Pieś. II 6.

Klasa III.

§ 36. Rząd II.

Temat inf. = słownemu +a

Imperativus: ani mię swym gniewem karzy (*rym:* twarzy) Ps. 27; ani mię ty karzy Pieś. I 7; rozeszli szpiegi Odpr.

Rząd III.

Słowa pochodne.

Temat infinitivi równa się jakiemukolwiek imiennikowi zakończonemu na a.

Temat praesentis: nie kłamają Fr. I 14; *słowo to należy w obecnym języku do innej formacyi* (*do rzędu 2-go*); niech się nie wstydają Ps. 69; oczekawaj Ps. 27; *obecnie słowo to uległo działaniu analogiji słów na* i (używać).

Temat inf.: aby na tobie nie pokłwali skóry Fr. I 44; wstydać się Ps. 71.

Rząd V.

Temat inf. tworzy się od pierwotnika zakończonego na u *zapom. suff.* a: przypatrować się Ps. 73; *obecnie odmienia się to słowo na wzór tematów na* „iwa“.

Klasa IV.

§ 37. Rząd I.

Temat inf. kończy się na i.

Temat praes.

Tutaj zanotować wypada, że po największej części przemieniają te słowa samogłoskę tematową „i“ *drugorzędnie na* e (*analogicznie do słów klasy I, II, III*) *przed końcówką osobową:* my. *Jestto zresztą objaw bardzo powszechny w obecnym języku* (*w Warszawie*): czyniemy Fr. I 3; co czyniem Ps. 2; chwalemy Ps. 44; mówiemy Fr. I 45, Ps. 90; trawiemy *ib.;* życzemy Pieś. I 1; straż dzierżem Pieś. I 13; odprawiemy Sob. 12.

Dualis: zmiękczywa Tren. 14.

Imperat.: pomści się Fr. I 68, Ps. 119; raczy dać ze swej strony Fr. III 36; ścieśni wilgotne chmury Fr. III 71; proszę, zdarzy Brod.; grzbiety zawżdy ku ziemi tłoczy Ps. 69.

Dualis: niechaj ci służywa Fr. III 11.

Part. praes. act.: a śmierć nie próżnowała jednako m o r z ę c y Ps. 78; *jestto jedyny przykład w pismach Kochanowskiego na nom. sing. particip. praes. act. fem. w pierwotnej formie, por. starosł.* держѧшти, хвалѧшти etc. [1])

Rząd II.

Temat inf. kończy się na ě.

Temat praes.: myślemy Fr. I 3; *por. powyżéj*; musiemy Ps. 68; Tren 19, Pieś. I 9; cierpiemy Tren 15; cierpiemy Wzory; widziem Tren 19; siedziem Pieś. I 9.

Dualis: niechcewa się rozumieć Fr. II 66.

Imperat.: obeżrzy III 18; wejźrzy Ps. 6, 60; pojżrzy Ps. 17, 59.

Dualis: ruszwa Ps. 57.

---

[1]) *Co do tej kwestyi, porównać można polemikę ks. Malinowskiego z prof. Małeckim przeciw tłómaczeniu formy part. przechowanéj w pieśni ludowej:* „zatonęła Kasia po wodzie płynący“. *Kryt. por. gram. str. 526.*

C. W zakresie wyrazów.

B.

Bełt — a gdy wszystkich strzał pozbyła, sama się w bełt obróciła Fr. I 8; bełt abo strzała, Bielski Kr. 187 Linde.
bracić się — Ps. 139.

C.

Chasza — nikczemna Ps. 35; chasa, chasza — zgraja, motłoch Linde.
chuć = chęć, było z chucią obiecano Fr. I 18; chuć moję więcéj uważ, niż to, co przynoszę Ps. 146.

D.

Dma — a nasze płonne nadzieje po powietrzu dma rozwieje Ps. 146; wianie wiatru, podmuch Linde.
drzewiéj — nie drzewiéj oka spuściła Pam. cf. *strsl.* дрєвлє, πάλαι, *olim Mikl. lex.*

F.

Fałeszny — pomści niecnoty i fałesznéj zdrady Fr. III 19.

H.

Hydzić się — nieprawemi się hydzi Ps. 11.

Ł.

Łątkom — iako czynią łątkom Fr. I 4; lalka dziecinna. Linde.

M.

Mirzk — wieczorny Ps. 65, мрькнѫти, σκοτίζεσαι, *tenebris obduci Mikl. lex.*

N.

Nogieć Fr. II 42.

O.

Obliczność = oblicze — przed świętą obliczność twoję Ps. 17.
ojczyzna = ojcowizna — ojca twego barziéj uszczuplona ojczyzna Tren 3.

P.

Pisany — letniczek pisany Tren. 7., pisany, malowany, pstry. Linde.
potka — nieprzyjaciele barziéj o biegu niż potce myślili Ps. 48; potka, potkanie, potyczka. Linde.
poszańcuje się — *patrz*: szańcować się.
przéć — nie chcę przeć Fr. III 9; próżno przéć Fr. III 62. cf. *starosł.* прѣти, κρίνεσθαι, *contendere* Mikl. lex.
przyszlachci — *patrz*: szlachcić.

R.

Rucho — których ty chciwe karmisz z ziemskiego rucha Ps. 17; złotorucha Wenus Epithal. cf. *starosł.* роухо, ἱμάτιον, *vestis*; *Mikl. lex. por. Biblią królowéj Zofii* — *Nehemiasz 300*; „rucho gich nye zwyotszalo."

S.

Ślizawica — niech ślizawice i ćmy niespędzone ich drogi będą. Ps. 35.
śrzeż — śrzeż po ziemi iako popiół rozsiewa Ps. 146 cf. *starosł.* срѣнъ, λευκός *albus*, *Mikl. lex.*
szampierz — fortelem szampierza. Szachy. cf. *starosł.* сапьрь, ἀντίδικος, *adversarius*, *Mikl. lex.*
szańcować się — jeżlić się komu poszańcuje Fr. II 45; szańcuje się komu, szczęści się. Linde.
szczęt — twych nieprzyjaciół szczęt nie zostanie Ps. 92.
szlachcić — miód szlachci pańskie stoły Fr. II 5; a mój kościół przyszlachci łupy skrwawionemi Fr. II 11.
sznupka — urąganie i sznupki odnoszą Ps. 69 (wyrazy synonimiczne).
szołdra — dobra lecie śmietana, dobra szółdra zimie Fr. II 60; *z niem. Szulter*, wieprzowa łopata, wędzona, solona = szynka Linde.

T.

Tarnąć — tarnę wszytek Ps. 119; twoim strachem ciało tarnie *ib.* drętwieć. Linde.

tepać — dziwnych dróg szukali, by dobre tepali Ps. 65; cf. *starosł.* тепѫ, тепсти, (?), παίειν, *percutere Mikl. lex.*

trzaskawice — Fr. II 93, grzmot, piorun. Linde.

U.

użalić się — raczyłeś się użalić mego udręczenia Ps. 31.

W.

Wełna — szalonemi wełny Ps. 68, cf. *starosł.* вльна, κῦμα, *fluctus Mikl. lex. Psałt. Flor. 106—29, 106—25, 10—7, 148—8.*

wiła — jako prawy wiła Fr. I 8; abo sam wiłujesz Fr. II 13; wiła błazen, błazeński Linde. *W starosł.* вила, νύμφη *Mikl.*

wiotchy — czyn Ps. 31; *w starosł. ma ten wyraz inne znaczenie:* ветъхъ, παλαιός, *vetus, Mikl. lex. to samo znaczenie jeszcze w Bibliji królowéj Zofiji 300, XL:* „rucho gich nye zwyotszalo, a nogy gich nye ustali."

Z.

Zalba — żywiesz żalby Odpr.

zewłoki — zawieś zewłoki pojmania swego Fr. III 32.

zołwica — zołwicam za bratową Odpr. cf. *starosł.* зълъва, γάλως *Mikl. lex.*

życzność — moc moję wyniesiesz z swojéj życzności Ps. 92.

MATERYJAŁY
do morfologii
języka polskiego.
Z początku XV wieku na podstawie zapisków sądowych w Księdze Ziemi Czerskiéj.

Zebrał i opracował

GUSTAW BLATT
kandydat nauk filologicznych.

Księga ziemi Czerskiéj zawiéra krótkie zabytki staréj polszczyzny z piérwszéj połowy XV wieku, od roku 1404 — 1425; są to w tekście łacińskim jużto pojedyńcze wyrazy, jużto krótsze lub dłuższe notatki sądowe, pisane po polsku.

Niniejsza praca podaje materyjał językowy tamże zawarty, uporządkowany podług form deklinacyjnych i konjugacyjnych.

Liczby umieszczone obok każdego wyrazu podają odnośny ustęp naszego zabytku podług wydania warszawskiego z roku 1879: „Księga Ziemi Czerskiéj" przez T. xcia L.

Część pierwsza.

I. Deklinacya rzeczowników.

§ 1. *Nominativus singularis.*

Temata męskie pierwotnie zakończone na a_2: poklat 37; zaklad 1176; przewot 1492; powoth 121, 2000; pan 1513 (2 r.); sa-

pust 1655; pokow 870 *por. Miklosicha „Stammbildungslehre" str. 6; list 8;* barthnik 171; szacczyk 311, 458; gnesdnik 351; ogrodnyk 906; *(de peplo)* swogik (=zwojik) 1237, 1238; poszag 53, 469, 849; brat 193

Imiona własne: sand 683; smark 139; koth 232, 402, 403; szmiszl 953; przemiszl 1517; wilk 629; glot 1122; bik 1646; Jan 62, 164, 756, 806, 813, 938, 1040, 1210 (2 r.); 1243 (2 r.); 1312 (2 r.); 1328 (2 r.); prusz 542; giwan 636; kaczor 62; swider 9, 210, 231; sweder 16, 41, 189; czader 352, 557; czicher 696, 703, 705, 837, 839, 892; szanthor 121, 554; jactor 237, 240; bobror 1417; paweł 1083 (3 r.); baran 141, 431, 541, 649; sczepan 916, 1706 (5 r.); balaban 488; cracowan 270; szodzan 1079; poman 1137; pabyan 1192; troyan 34, 94, 641, 645, 652; woyen 56, 108, 465, 565; marczin 1355; gunolth 107; jacub 1268 (3 r.); stognew 829, 921; msczignew 1992; borzim 50, 158, 649; dzik 1219; kolak 600; kozak 670; widlak 1642; zemak 230; smathlak 358; benik 50, 492, 756; janik 1429; koczik 266; Sobik 341, 342, 346, 369, 371, 399; lysnik 311; duchnik 1700; woyczik 2033; thomek 17, 726; vithek 29, 37, 45; przibek 20, 164, 193; scarbek 21; 22, 201; jactorek 22, 25, 180; szandek 77; szǫdek 700; sandek 645; szanek 279; franek 226; woythek 107, 570, 591; golǫbek 82, 132; janek 451, 576, 1259, 1432; dobek 179, 726; wlodek 194, 439, 797; vinek 298; lokethk *(sic)* 422; rudek 458; paszek 652, 667; slavek 710, 807; przibek 891; tphorek 925, 963; bartek 1342; pantek 1245; marszalek 1299; polucladek 1433; nyedzalek 1422; lutek 1623; nizolek 1700; nowek 1751; mroczek 9 16, 140, 363, 467; mroczecz *(sic)* 315; moroczek 358; dzirszek 13 (2 r.); 24 (2 r.); daszek 22, 150, 251, 275, 418, 434, 538, 546; sdzeszek 24 (2 r.); swǫszek 30, 50, 61, 72; francek 47, 63, 89, 98, 109, 134, 135, 217, 226, 276, 315; sulek 209, 227; meczek 98; zaniszek 102; zagǫczek 38, 105, 106, 349; kǫczek 120, 1980; moszek 195; miroszek 201; szuczek 244, 252, 294, 554; jaszek 418, 673, 703; maszek 420, 439, 483, 543, 563; brziszek 549 (2 r.), 554; miczek 554; roszek 559; sbrossek 610; viszek 699, 1518; stanyek 951; risszek 951; staszek 83, (2 r.), 1028; msczissek 955; krzeczek 1122; balek 1122; mislek 1259; strǫczek 1297; jaczek 1522; orzeszek 1642; msznyszek 2019; svanczek 2038; scirczek 1425; swanch 714; chelch 715, 915; wyąch 1765; woczech 892 (2 r.); woycech 1013; woyczech 625, 1255; hyndrzich 279, 357, 750, 1077, 1078, 1079; boguslaw 198, 465, 953, 1249; swatoslaw 602; szdzeslaw 13; sulislaw 39; meclaw 50; stanislaw 1406; velislaw 54, 952, 1752; wanczslaw 418, 951; hymislaw 134; dobeslaw 1129; swyslaw 1766; wirzchoslaw 1992; bogufal 39 (2 r.), 113, 346, 422 gosczirad 26, 34; starogroth 82; dobrogost 135; vilceluk 139; vilczy luk 728; kolomǫth 201; daczbog 853; czarnolasz 343, 543; lesnimlyn 402, 403, 1948; dukczymlin 460; raczibor 750, 821; Kanimir 830.

Temata męskie pierw. na ja₁: strij 1600 (2 r.); mǫsz 113; wlodarcz 486; szǫpyerz (*adversarius*) 1469, 1594, 2014; szyperz (*sic*) 2015; drewyerz 1495; panczerz 1855; pasturz 44; *wyraz ten w zabytku naszym tylko z suffiksem* -urz *znajdujemy*; *principalis alias* *g i s s c z e c z* *1328*; oczecz 150; *quia* *l i c z* *Zbroslaus* *266*; *obce:* walczinsz 232.

Imiona własne: Radom 232, 1323; frycz 451, 519; micolay 33, 38, 345, 625, 1365, 1724; andrzey 151; ondrzey 201, 875, 1243; Bozey 387, 390, 395; maczey 492; vesszey 951; bugay 1122; miloskay 1263; barthlomey 1918; przedwoy 554; przethwij 144, 1007; koszdroy 1495; Nemoy 2076; garbarz 2077; riczerz 183; welgerz 1984; wlodzimir 642; grochal 1642; nobel 141; wropl 107, 421; wrobl 253, 315; wrolb (*sic*) 319; szirzen 83; slawoszen 185; sobien 206; kmecz 1156; czeslavicz 3; slavoszevicz 8; wachlevicz 20, 39; cziborovicz 39; potrovicz 24; falenicz 54; przibouicz 62; mrukowicz 98; mirowicz 143; malastowycz 132; gǫszczewicz 132; mykoszkowicz 132; boruczewicz 132; pascouicz 155; falkouicz 155; karlovicz 164; smolczicz 167; mszcislawovicz 208; przipcowicz 208, 951; czadrowicz 209; poticz 211, 213, 220, 254, 255, 262, 264, 291, 299, 324, 353, 370; kotorzicz 251, 263; kotorydz 1863; czellicz 272; staszkovicz 319; bałdowicz 351, 382, 383; zasthovicz 483; lathowicz 557; jaccarowicz 642; czolcowicz 756; drwalewicz 758; koraczeuicz 790; plichczicz 893, 952; grzegorzewicz 716; maczeyovicz 951; maczeyevicz 1192; yaczicz 951; yagustinovicz 1115; lichanicz 1172; pilic 1190; benkovicz 1231; strzekczicz 1283; kuyawczicz 1296; bratostowicz 1296; pabianowicz 1438; lyatoszkowicz 1453; czurczepowicz 1513; kitlevicz 1513; przetwoyewicz 1584; pyechowicz 1642; pechnowicz 1955; nyedzeliszewicz 1751; payąkowicz 1753; tolyaczicz 1806; dobelotouicz 1980; pilykowicz 1983; czethrewicz 2016; mironegowicz 2046; kozirzicz 2054; ostrowecz 25; jaszenecz 50, 160, 683; grodzecz 85, 175, 206, 404, 520, 521; dobrzinecz 98, 171 (2 r.); kurzecz 134, 171; suczecz 214; vlinecz 236, 238, 264, 277, 290, 324; ulynecz 265, 290, 373, 451, 461, 478, 479, 550, 551, 677; wawrzinecz 239, 319, 365; slawecz 400, 434, 722; grambecz 447; tworecz 618; didzec 1241; vsczonecz 1711; szywecz 1751; szedlecz 1636; stromyecz 1778; garbacz 15; nastawacz 210; koracz 243; glowacz 758, 760; brodacz 1604; warnasz 291; miklasz 325; potrasz 462; petrasz 709; gerasz 927; dlucasz 1433; pacos 60, 482, 485; niklosz 89, 109, 134, 136, 147; hannos 297; mikosz 152, 1172, 1561; janusz 278, 311, 358; bogusz 1751; pǫczijsz 123; pǫczisz 2012 (2 r.), 2015 (2 r.); katrzisz 231; maciss 960; marczisz 1252, 1898; soczisz 1255.

Temata nijakie pierw. na a₂: gnaždo 590; przanslo 224, 255; wardansztwo.

Imiona własne: poro 51; szodlo 22, 56, 114; ządlo 1828; czassto 1095; bozejajko 21; bogatko 241; piwko 422, 557.

Temata nijakie pierwotne na -ja$_2$: szalộsze 5; załộsze *ib.*, losze 1340; othrobusze 1026; zaleszye 175, 176, 515, 908; grabe 135; brzescze 400, 606, 608, 853, 1100, 1106, 1114; dambe 401, 402; nabrzesze 2006, 1007, lyppye 1007; zastruze 1114; przedborze 2027.

Temata żeńskie na ā.

Należą tu również nazwiska męskie rodowe, które obok żeńskich podaję: oszada 81; *causa vulg.* spora 986; szona 1006, 1089; rộka 1011; wneka 2054; szekira 1432; chąszba 1473, 1747.

Imiona własne: gora 29, 56, 173, 174, 185, 203, 218; gorra 50, 97, 274; ruda 201; duda 129, 240, 318, 327; brzoza 674, 881 (3 r.); gloda 733: cloda 738; zagroba 1079; sowa 1082; luca 1122; ostrolanka 773, 786; slonka 1146; slanka 1154; sląka 1636; szaloga 164, 1366; pachura 1575; szekyra 288; chochla 27, 31; wisla 590; powala 410, 537, 590, 885; rikala 640, 642, 652; czenatala 1122; obarala 1191; grochala 1425; sarna 315, 556, 910; janna 649; hanna 1002; pechna 18; msczichna 127, 598; stachna 189, 190, 192, 255, 256, 349; swanchna 646; rochna 204; machna 219; sdzichna 221, 646; wanchna 238; boguchna 402, 675; thochna 403, 892; suchna 537; zuchna 1002; wichna 675; smichna 697; jachna 1012, 1013; mrochna 739; skrochna 829; scorochna 829, 1174; scarochna 921; ochna 922; koprziwna 454; suchusna 1006; paprotna 1079; promna 1845; pronna 1604; macdalana 1119, 1117; olszana 806; vodziczna 319; jedlna 724; plichta 1235; starosta 1778; elszbeytha 767; margorzatha 1341 (3 r.); malgorzatha 1468; climộtha 83; climytha 88; balotha 134; byalotha 688; prandotha 267, 331, 361, 365, 376; szegotha 285, 292, 320, 503; strachotha 659, 663, 665; benanda 271; benada 652; koczwa 1613; chlanstawa 847; nurawa 1157; czancziwa 406, 537; gostoma 401; soczeka 1122; hanka 2, 1036, 1058, 1402 (2 r.); sandka 41, 605; pelka 130; jacca 24; dộbrowka 179, 577, 615, 622; jewka 193; mszurka 130, 230; warka 572, 798; pczolka 343, 344; przeporka 413, 421, 446; ganska 367, 858; ghộska 692; falca 577, 630, 907; strzepka 763; hymka 798; gymka 1053; katka 1044; tomka 1064; potrka 1057; qucholka 1079; garbatka; 1173, 1944; offemka 1218; mlothka 1306; offka 1354, 1433; carwaska 1425; pszonka 1487; myedzanka 1513; namyatka 1565; scorupka 1637; koluska 1914; riuulus vodinka 2010 (2 r.); dorothka 2070; lasczka 39; scrzeczka 210; mroczka 247, 248, 249, 366, 796; streczka 255; de wilka 349, 448, 470; helska 403; elska 405; smolka 1255; marchewfka 1394; kokoszka 1636; szaczka 1642; szeliga 89, 112, 147, 162, 228; czenczuga 422; widzga 1414; strziga 1751; yadwiga 1636; stanislawa 175, 176, 181, 182, 188; vislawa 216; woyslawa 1229; boguslawa 374; vanczslawa 465, 466; falisława 882 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na jā: otclaczcza 305, 1460; selcza 1226; *actor vulg.* percza 1228; szinowicza 1336; passirzbicza 1352; dzelnicza 1422, 1641 (2 r.); bracza 422.

Imiona własne: vola 391, 396, 656, 745, 1296; kula 401, 402; scorcza 449, 2028; falenicza 11, 84; szenicza 82; vsrzenicza 123; lankavicza 410, 590 (2 r.), 886; grambnicza 457, 1977; czeszenicza 593; blothnicza 537, 204, 779, 2057; pilcza (Pilica?) 860, 1795, 1820; clepaczevicza 1040; rochitnicza 1108; rokitnicza 1168; stąszicza 1783, 1951; lussna 10, 131, 142, 540; trzebina 745; truchonya 1533, 1547; boncza 62, 193, 201, 217, 226, 277, 283, 287, 294, 300, 329; junosza 130; malesza 1296; komossza 456, 463, 464; slyassza (?) 1771; jeszdzerza 134; nemerza 756; czesla 512, 515; swola 886, 1006; przethwoija 143; nastazya.

Temata męskie pierw. na i, *por. Miklosicha „Vergleichende Formenlehre" str. 46*: golamb 239; losz 815, 2053; jelen 1685; jeleyn ib.

Temata żeńskie pierw. na i: szecz jelena 902; *mea vulg.* svescz 95, 224 (2 r.), 1286, 1287, 1295 (*stsł.* съвѣсть); chisz 2008; (*wyraz ten odmienia się również podług tematów na* ā *fem.*) kolybel 171, 276, 328.

Temata męskie pierw. na u: suchodol 350; riczivol 981; powyrzch 82.

Temata spółgłoskowe.

Żeńskie na r-: macz mogya 1731, 1734.

Nijakie na s- (*przeszły do tematów na* a_2): koszcocco 184.

Męskie na en: korzen 439;

Nijakie na nt-: koczǫ 492, 844, 1134.

§. 2. *Genetivus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2.

a) Z końcówką -a: thich u s z i t h k a ne mam 79 (2 r.), 796; vszitka 407, 756, 806, 1575 (2 r.); othstǫpyla sui proprij dotalicij alias p o s a g a 1398; owsa 1191 (2 r.); w ǫ c z s l a w a wywodzil pszczoly 82; w a n c z s l a w a ne wiwosl etc. 853; podle b r a t h a 418 (2 r.); ne mal m a r c z i n a poswacz 208; ne ranczil l i s t a 523; u sbrosca 609; ne bral bogufalową p l o t a 952 (2 r.), 970; do p r z o t h k a plota 970; w (= u) bernatha 219; w (= u) gothartha 640; u sczepana 1268 (2 r.); ne ranczil w e r d u n k a 743; poltora morga 1273; pro kmethone vulg. obelnika 1063; oth pyothra 1296; oth pana 2025; oth paną p a s k a 2025; nye przedala dwoyga s c o t a 273, 485.

b) Z końcówką u: tego ia u s z i t k u ne mam 13 (2 r.), 24 (2 r.), 1751 (2 r.), 1980 (2 r.); *por wyżéj pod a)*., wecznego d z a l u 1314; wstal r o k u 475, 493, 542, 546, 578, 858, 917 (2 r.), *de eodem sepe hoc est* j a s u 1069.

c) Genetivus w znaczeniu accusativu. Kedim ia poslal swego p a r o p k a 1220; b a r t n i k a spusczy w moyǫ dzedzynǫ 938; za scarbnika 2066 (2 r.), 1615, 1822 (2 r.); pepulerunt pecora s c o t h a 485; nobilem vitum s t o l n i k a 1322.

Imiona własne: szalowal na m a r c z i n a 13 (2 r.); za marczina 1671 (2 r.); szalowal na s c e p a n a 24 (2 r.), 315, 1607; henrzich S c e p a n a gǫl 1079, 358; na pabyana 806; ne ranczil za

g o w o r k a 734; na d o b k a zalowal 1283 (2 r.); d o b k a szacz (=zać=zajić=zajść nowopols.) 1487; na b a r t k a zalowol 1355; na t h o m k a zalowala 1402; s t a s s k a wipusczil 1424; na r a c z i b o r a zalowal 756; na v e l i s l a v a zalowal 1600; szalowal na j a n a 50, 1366; ugednal j a n a 164; za yana 892 (2 r.); na pawla 193, 1438; na potra 554; za witha 523, 1523 (2 r.); na c r c o n a zalowal 1040, 1575; na wyącha 1752 (3 r.); na jakuba 602, 1751, 2025; na w o y c z e c h a zalowacz 1341 (2 r.).

Temata męskie pierw. na ja₂.

a) Z końcówką -a: sz mego o c z c z a wolǫ 8, 2055 (2 r.), 2070; ne mam mego m a n s z ǫ (sic) ostatkow 399; w dom m a n s z a swego 1162 (2 r.); ne wszǫl k o n a 492 (2 r.), 652; ne mał wroczicz kona 758; ne winowat k o n a 963; od sandziwoga 1255 (2 r.); ya ne odegnal m i c o l a y a 1192 (2 r.); ne wszǫl walszynsza 2020.

b) Z końcówką -u: pol morga k a r c z u 1273, 1240; *ad hoc pertinet* g a y v *1668;* fortilu 1641.

c) Genetivus w znaczeniu accusativu: statuere evictorem z a c h o c z c z a 1450, 1470; y ą c z c z a *ducere in turrim* 1788.

Imiona własne: zalowal na p o t r a s s z a 451; za pakosza 491, 1259, 1401; na micholaga 1057; na maczega 1083 (2 r.); na a n d r e y a zalował 1243.

Widzimy więc, że w tematach na ja₂ *pierw. działała słabiéj analogia tematów męskich na* u, *jak w tematach na a₂ pierw.*

Temata na a₂ *pierw. nijakie:* rǫcoyemstwa 39, 1402; ne szemploczil (zmłócił) dobkowa dzytha 98 (2 r.); od gego szytha 1192 (2 r.); nye popasla szitha 1496 (2 r.); nigenego p r a w a ne mass 116; prawa ne begamy 800; wanszal pres prawa 1079 (2 r.); yednego g n a z d a 351: virzecze szǫ v a n a 353; ranczyl polosmy kopy vana 892; ne popasla p r o s a 210; osm skot s r z e b r a 213; do szaroslego y e s z o r a 883; o kobilǫ s z a n a 1227 (2 r.); czascz b i d l a 1448; ne odbil samosoch bidla 1730, 1733 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na ja₂: do licza 82; ne przeoral stasskowa d z e r s z e n a 1312 (3 r.); nabral tomkowa g y m e n a 1370; *(por. wyżéj accusativus tego wyrazu),* s chicz o p r a w a n y a 1424 (2 r.); podluk y e d n a n y a 1752 (3 r.).

Temata żeńskie pierw. na â: c r o w i ne szabil 62 (2 r.); oszady 81; grabyny 145; ne wynowath p o l k o p y 146, ne winowath kopi 868; ranczyl polosmy kopy 892 (2 r.); polszosty kopy 1523 (2 r.); polponti kopi 2049, 2066 (2 r.); pol treczey kopy 2061 (2 r.); panthǫ czancz d z e d z i n i 452, 774; p r a n d o t h y negonyl, do kxanszey o b o r y 482; do swey obori 693, 1733; do oborǫ (sic) 1730; *multum dampni sicut* y s c z y n y 446, 984, 1249; do sprawy 692; czthirzista cop grosszow s z c o d y 462; teless skodi 884; e l s k i ne pobral na dwa woszi 667 (2 r.); nemal volney d r o g y 9[illegible] (2 r.); ne dayǫ mu v i n y 986; podluk s m o v i 1210; essze me[illegible] v l o k i ugal 1255 (2 r.); wirąbicz osszy z k r a t y 1565; v ha[illegible] 1731, 1734.

Temata żeńskie pierw. na jā.

a) Z końcówką e: esset yedne dzelnicze 351; do czuczeyzeme 1227; scrznie (= skrzynię) ne wszol 1980.

b) Z końcówką analogiczną -éj: neposziczil sukney 219 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na i: *procurator amite sue vulg.* swesczi 438; anym pomoczy dawal 418 (2 r.); barczy marcowey 1565 (2 r.); *et etiam sepes I* chiszi *2008; por. § 1.*

Temata męskie pierw, na u: ne wkralth (sic) wolu 652; z yego domu 21 (2 r.), 137; pokow modu 807 (2 r.), 817.

W znaczeniu accusativu: o tego wolu 1487 (2 r.); o czarnego wolu 1343 (3 r.).

Temata spółgłoskowe.

Nijakie na en: jenego snamena 1992 (2 r.); jenego imena 1992 (2 r.).

§. 3. *Dativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_1.

a) Z końcówką u: cu dzalu 1411.

b) Z końcówką owi: stascoui crowi ne szabil 62 (2 r.); ne ranczyl staszkowi 743; staszcowi ne wszol 198 (2 r.); wanczslawowi 492; ne wynowath janowy 146, 1924 (2 r.), 2036; wszǫl yanowi woli 951; janowi dali vinǫ 1425; janowi mal dosicz uczinicz 1267 (2 r.); neuinowat pascoui 150; jacubowi 412; woyczechowy 151; voczechovi przivolil 1268 (2 r.); ne odbil woyczechowi bidla 1733 (2 r.); newinowat allexǫdrowi 199; adamowy 210; sbroscowi 523, 453; witcowi to vczinil 201; winowath potrowy 624, 2018; vczinil wafrzinec sczepanowi 319; wlothkowi newkralth (sic) kona 652; michalowi nemal wroczicz kona 758; roku dal chrczonowy 917 (2 r.); chrzczonovi debuisti oprawicz 1287; pyechnowi newinowat kona 963; dobkowy wynowat 1028; climkovi czinil prawo 1210; climontowi czinił prawo ibid., stoli robil stanislawowi 1375; raczil (= ręczył) abrahamowy 1523; chelchowy 1882; bogufalowi 38; borkowi 2061 (2 r.); sbignewowi 2066.

Temata męskie pierw. na ja_1.

a) Z końcówką u: przeciwo kxanszu 418 (2 r.); zaplaczil kxandzu 807, 418 (2 r.); oczczu gey 1433 (2 r.).

b) Z końcówką ewi: (jo = je, *por. starosł.* кнѧзєви). Mykolaewy ne wynowa 126; micolayewi 868; micolayewi ne winowata 1995; marczissewi 407; bartlomyeyewy 1496 (2 r.); maczeyewy 1513; *luit dno principi* ysczewi 1194.

c) Z końcówką owi: wawrzinczowy 361.

Temata nijakie pierw. na a_2: temu gnazdu 590.

Temata nijakie pierw. na ja_2: ku szlączczanu 1615; *sum propinquior ad istam hereditatem vulg.* ymyenu 1589 (2 r.); *por niżéj acc. tegoż wyrazu.*

Temata żeńskie pierw. na â: ku rosprawye 1639; *quidquid adiudicarerit vulg.* szkaze 2023; stanislao pirzchale 54; dorotchcze ten pasz dal 113, ne rϕczyl dorothcze 134; wynowath dorothcze 143; fideiussit laszocze 141; pelcze 354; ganscze 367; *non soluit* przeporcze 424, 425, 587; falce 577; powale 590; mroczcze 849; powanscze 870; vinowath katherzine 981; katcze 1044; obarale zaplaczicz 1191; mam dacz ninocze 1357; ne odbil bidla anne 1730.

Temata żeńskie pierw. na jâ: *nunccio dicto* otcclaczczi *jus decreuit* 305; ku mey dusi 1699, zaplaczył kathuszy 2016 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na i: ku mey cziczi (= czci) 1699.

§. 4. *Accusativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2: *super pastionem* o spasz 1292; obrϕczil mne potlik 38 (2 r.), 45; w moy las wegnal 44; o ktori jasz 50 (2 r.); za poszak 134, 143, 2036; debet dare prϕth 145; dzelil bor 361; mimo rzeczony rok 453; *paruit termino vulg.* ustal rok 1189; *(genet. pluralis? por, wyżéj przy genetivie)*, pod szemsky wclad 579; jaco mi (dal) moy mϕsz ten pasz 113 (2 r.); za pasz 1367; *peccora* sclad *dicta dare* 716; uszitek ma 33, 192, 875; zaplaczil pokow modu 807 (2 r.); dare pokow modu 817 (2 r.); o szlup 819; *et habeo descripta vulg.* zapis 1084; *medietatem porcionis vulg.* przibitek 828; *solvere* swogik 1234; w ten czasz 1432; *debet unum agrum alias* morg carczu 1240; *et unum vulg.* mork 2008; kedim drugi lup podawal 1432; o brzek 1507; czinil gwalth 1724; mne pan kaszal na przewoth 1513 (2 r.); percussit knyaski garnek 1895; ktori wansoch pobral 1607 (2 r.); o ktori wansoch zalowal 1607 (3 r.); *(niem. wandschoss).*

Temata męskie pierw. na ja_2: szalowal o kon 13 (2 r.), 24 (2 r.), 1243 (2 r.), 1751 (2 r.); y kon do kxanszey obory dal 482; za kon 2049; szalowa (sic) na micolay — *jestto jedyny przykład w naszym zabytku, gdzie accusativus rzeczownika osobowego nie jest zastąpiony przez formę genetivu;* o kthory sprzϕszay 903; emit ogrodzecz 1778; *dare pignus alias* czϕsej 1207; *godna uwagi, że tylko w tematach na* ja_2 *znajdujemy accusativus rzeczowników żywotnych w pierwotnéj formie, gdyż w innych tematach wyparła go forma genetivu.*

Temata nijakie pierw. na a_2: o kthore rancoyemstwo 270, 1406; malem prawo 164; czinil prawo 1210 (3 r.); za zemske prawo 1267 (2 r.); szemske prawo obrączil 1671 (2 r.); *fecit fideiussere ius alias* zemskye prawo 1205; o vano 353; o kthore bydlo zalowal 554, 796; szayϕla me bidlo 693; *dedit hunc honorem videl.* potszϕtstwo 702; o kthore szytho zalowal 806 (2 r.); poslal po sitto 1220: o ktore drewo zalowal 1607.

Temata nijakie na ja₄: o troye odzene 39; debet sedzane 346; habet vidzene 437, 819, 1987; o rozprawene 499, 913; na obrownanye dzedzini 774; *transitum fecit vulg.* zaszcze 800; o othore rǫbene 1040 (2 r.): dare wansane 1189; swǫsane 1307, 1984; o tomkowo gymene zalowal 1370; sǫ poddal na sginene 1607 (6 r.); *non dedit* yednane 1637, 1652; (o ktore szuje zalowal tegom... 1799 (2 r.)); sz (za?) ego neyffstane 2025; *dimensuracionem vulg.* vidzelene 900.

Temata żeńskie pierw. na ā: mimo godzino 20; sza copǫ 33, 460; uczinili mi scodǫ 44; na oszadǫ 49; o thǫ niwo (i niwǫ) 164, 964; *pro concremacione* o poszegǫ 236; na mǫ gospodǫ 422; o dzedzinǫ 451 (2 r.), 462; wpusczyl w moyǫ dzedzynǫ 938, 1032; za wiprawǫ 491 (2 r.); o pusczinǫ 583, 594; o yǫsz pusczina 602; chaszbǫ 720; o ctorąz chaszba zalowal 1753 (3 r.); o yansz kobilǫ 756, 1227; widal kobilǫ szana 1227; za lonkǫ zaplaczil 807; za lonka ibid., lǫkǫ 1296 (2 r.); o ctore lanka zaluge 1259; o ctoran lankan ibid., na moyǫ szonǫ zalowal 907; dayess mu vinǫ 986, 1425 (2 r.); per olszinǫ 1061; yest na stronǫ tǫ 1071; w clodǫ wsadzil (= wsadził) 1079 (2 r.); po szosnowo clodǫ 2010; o tan krziwdi (sic) vstal 1255 (2 r.); o krziwdǫ 1296 (2 r.); o ctorǫ stodolǫ 1402 (2 r.); *super casulam* pod swą kopą 1639; oborą habere 1701; o wislǫ 198; na vanczslawǫ zaloval 465; boguslawǫ wyprawil 683; na hymkę zalowala 796; na margorsethǫ zalowal 903; na prandotan 1607; na prandota 1799.

Temata żeńskie pierw. na jā: kasną swine wegnal 44; wszdal *suam* przǫ 95, 107, 238, 288, 760, 907, 974; virzecly prze 426; przekopales mǫ grobǫ 184; *w wyrazie tym nie znajdujemy jeszcze grupy:* labialis + l *powstałéj z pierwotniejszéj* labialis + j *jak w nowopolskiem:* grobla, kropla; vszules graniczǫ 184, 345; *exaras viam alias* koleya 1784; na mǫ braczǫ 422; yanl ponoszǫ mego 482; o kthorǫ zalowal skrziny tey ya... 829; *in latitudinem vulg.* na przeczǫ 881; *unam navem vulg.* lodzǫ 972: *per Andreas vulg.* selczǫ 1226; o ctorǫ zemǫ 1341 (2 r.), 1355 (2 r.); o ctorǫ zema 1341; *suam accionem* praszǫ (?) 2065; przǫ ibid.

Temata męskie pierw. na i: trzeci dzen 82.

Temata żeńskie pierw. na i: sza czescz 83 (2 r); panthǫ czancz 450, 1600 (2 r.), 2016 (3 r.), 688, 1268 (3 r.), 1287, 1448; o kthorǫ peczǫcz zalowal 465; *non dedisti* gazam chycz 1492; vim — mocz 1641.

Temata męskie pierw. na u: w dom micolayow 1162 (2 r.), 1724.

§. 5. *Instrumentalis singularis.*

Temata męskie pierw. na a₁: sz janem ugednal 164; s gotharthem 239; z woyczechem wyednana 1343; sz panem pasz-

kem 2025; za poczǫthkem 201, 319; za yacubowym poczanthem (sic) 422; poczanthkem ibid., vecznym dzalem 285; yanl gwalthem 482, 485, 492, 1636 (2 r.); scladem 532, 994, 1017, 1520, 1320, 1525, 1581, 1609, 1781; arasti plughem 697, 1787; *transiverint vulg.* pandem 883; z wozem 1220, 1370; mernikem 1422; *tenent racione obligationis vulg.* zawodem 1984.

Temata męskie pierw. na ja_2: pod pastnrzem 210, 1192; sz konem 482; sz oczem 930 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na a_2: pravem szǫ obidǫ 202; s szemskym pravem 853 (2 r.); wnosla dwanaczcze kop bidlem 1162 (2 r.); bydlem 1192; dobrim bydlem 1609.

Temata żeńskie pierw. na â: wegnal silǫ 44, 184, 190, 219, 937, 938; silan 1220; nye popasla szila 1496 (2 r.); sz radǫ 422; dorothka (z) stanislavǫ 2055; z margorzathǫ wyednam 1343.

Temata żeńskie pierw. na jâ: sz mego oczcza wolǫ 8, 331, 625; s braczǫ 422, 452, 1355 (2 r.); *cum suo intercessore vulg.* zachoczczǫ 980.

Temata żeńskie pierw. na i: moczǫ 44, 184, 190; 692; 693, 937, 938, 1220, 1496 (2 r.); sz osztrǫ bronǫ 365, 418, 1724; s ostran bronan 1192 (2 r.); z pomoczǫ 422; chǫszebnǫ rzeczǫ 875; neywidomą rzeczą 1491; nocznǫ rzedzǫ 1227.

Temata spółgłoskowe.

Żeńskie na r: sz maczerza 1468.

Męskie na men: czisnǫl kamenem 319.

§. 6. *Locativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2: po sczwythem woyczesze 82 (2 r.); przy pabiane 1375; ne szedzy na szastawye 1918.

Temata męskie pierw. na ja_2.

Końcówka jest tylko analogiczna u: w ulinczu 452; po mem mǫszu 465; po yego oczczu 868; w pocoiu 1355 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na a_2.

a) Z końcówką ê: v slachdnem (sic) prawe 1723.

b) Z końcówką u: na stanisku mem 184 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na ja_2: po vyednanu 1312 (3 r.).

Temata żeńskie pierw. na â: na tey drodze 19, 1636 (2 r.), 1730; po swey szene 193 (2 r.); na nassey dzedzyne 951 (2 r); w mey dzedzynye 1918: po mey sestrze 1249 (2 r.); *co do samogł.* e — *por. powyżéj*: szene; (po) swachne 1249.

Temata żeńskie pierw. na jâ: we przi 198.

Temata męskie pierw. na u: w moyem domu 1328; w men domu 1243 (2 r.).

Dualis.

§. 7. *Nominativus.*

Temat pierwotnie na s *nijaki, po utracie suffiksu tematycznego* „es“ *przeszedł do tematów na* ja_3 *neutr:* koszioczi 58, 2058.

§. 8. *Genetivus.*

Temata męskie pierw. na a_2: dwu policzku ne dal 151 (2 r.). *Temata żeńskie pierw. na* â: ne rǫczyl thwu kopu 134; s moyu rǫuku visli 981.

§. 9. *Accusativus.*

Temata na â *żeńskie:* wiszil dwe crowe 33; d (wie) koppe 1028; vszcodzil dwe grziwne 1406.

§. 10. *Locativus.*

Temata na a_2 *męskie:* na dvv woszu 853 (2 r.).

§. 11. *Nominativus pluralis.*

a) Z końcówką i: przyszǫsznyczy recognouerunt 2012, 2013; *por. niżéj pod b).*
b) Z końcówką accusativu plur. y: przyszǫdznyky *recognouerunt* 2012 (2 r.); morgy 125; trzy dzaly 997; ti stoli sǫ 1375; yazowe koli 1732; *(sepes per aquam)* — gaszy 1069; plugi 1256; swydry 98, 666; cracowany 128, 269, 438; conary 387, 431, 1296; colaky 586; slassy 586; koszethuli 501, 541, 651; prussy 543; olszani 652; goliani 652, 662; sczithi 1877, 1940; szapochy 1690; vinari 62, 701, 702; drosdi 278, 417; smarky 814, 890; cichri 1933.
Temata męskie pierw. na ja_2: sunt gednacze 972; kowale 1338; lǫczissicze 7, 913; grǫbnicze 21, 334, 342, 369, 371, 457, 553; potrowicze 24, 118, 210, 219, 335, 365, 465, 591, 562; petrouicze 360, 545, 548; dobrzyncze 134, 166; gosnevicze 62, 160, 201, 202, 208, 210; gosczenicze 62; lichanicze 157, 193, 804, 1036; pabirouice 154, 157, 642, 651, 652; lecarczicze 155, 319, 636; falenicze 135; stanisseuice 187, 211, 559; falanczicze 239; turowicze 251, 411, 1254, 1739; goszczanczicze 288, 307, 503, 546; gneuenicze 296, 302, 318, 429; swanthoslaovicze 319; sobanicze 408; varszovicze 422; tlubicze 431; rosnicze 506, 513; rekowicze 518; mirouicze 554; przeczslavicze 577, 599; jaczewicze 583; grzegorze-

wicze 810, 893, 700, 704; podgorzicze 812; sydlcze 670; boglevicze 768, 803; brancze 1236; grzegorzice 1213; wilczkowicze 1464; łąszenicze 1010, 1636; belszieze 1640; gąpczicze 1731; nemogevicze 1122, 1858; barczicze 1149, 1889; biskupicze 1908; hulonicze 1978; koszirzicze 2035; thworowicze 1116; szosnowice 1057; przedborzicze 1163; dzerzonowicze 1150; podstolicze 1464; jastrzambe 642.

Temata nijakie pierw. na a_2: male rutna 82; jessora 401, 402, 403.

Temata żeńskie pierw. na â: sunt ozeczothky 641; sǫ to scori 640; pszczoli 1826; stegni veczne 609; *por. starosł.* стьгны: *droga; ulica*; glinki 24, 50, 118, 270, 422, 544, 545, 548; easiny 36; rudki 201, 319; roguli 39; szanki 642; trampky 725; osszy 799; obori 212, 213; studzonki 951; studzanky 1066; pracski 1367; rithemoczadli 1513; zastrugy 1788; branki 1992; szamothi 20; lady 411 (2 r.).

Temata męskie pierw. na i: moy ludzo 21 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na i.

a) Z końcówką i: sunt barczy 1565.

b) Z końcówką analogiczną e: chicze 1829.

§. 12. *Genetivus pluralis.*

Temata męskie pierw. na a_2.

a) Z końcówką ъ: ne pobrala ramb 1731, 1734; do swanthek 917 (3 r.).

b) Z końcówką ów: oth dzidow 315; od zidow ibid., od szidow 358; ostatkow 399; ustal rokoff 1292.

Temata męskie pierw. na ja_2.

a) Z końcówką pierwotniejszą ь: poslal do grzegorzevicz 1220.

b) Z końcówką analogiczną i: nemal groszy vroczicz 453, 624, 1028 (3 r.), 1438, 1523 (2 r.); ne wszal penandzy 407, 1924 (2 r.), 2061 (2 r.).

c) Z końcówką ów: ne wynowath trzech groszow 146, 462, 868, 1995, 2018: 2020, 2070; trzidzesczi korçzow 1191.

d) Z końcówką ew *(t. j.* ow *po palatalnych spółgłoskach)*: korczew 1191.

Temata nijakie pierw. na a_2: wǫczey trzech lath 955 (2 r.); trzidzesczy lath 1468; daley trzech lath 50 (2 r.), 1355 (2 r.); seczdzesant lat 1600 (2 r.); nye szadal praw 1799 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na â: ne pobralr wszeborovich dzesk 21; desk ibid.; za pocz cop 38, 126, 143, 462, 1162, (2 r.), 135 1401 (2 r.), 1438 (2 r.), 1942 (2 r.), 1995, 2036; nema viloszeni stghen (sic) 168; grziwen 491, 743, 824, 963, 981, 1009, 11 2025 (2 r.); szath 1319; perel 1731, 1734.

Temata żeńskie pierw. na jâ.

W naszym zabytku mamy wyłącznie końcówkę i, *por. stsł.* доушь — ȥимй; stascovich swini ne choval 20; sedmoro swyny 875.

Temat żeński pierw. na i: ssa cztrzi (sic) copi rzeczi 1980 (2 r.); konopły indrzichowich 1636 (2 r.).

Temat męski pierw. na u: tich wolow scori 640.

Temat nijaki pierw. na s: na dztyrnacze ok 431.

§. 13. *Dativus pluralis.*

Temata męskie pierw. na ja_2: yednaczom opowedzal 208 (2 r.); roku dal tym penandzom 917.

§. 14. *Accusativus pluralis.*

Temata męskie pierw. na a_2: na dwa voszi 21 (2 r.), 667 (2 r.); *debet fodere duos* morgy 77; *proposuerunt tres* sdnamenyky 134; *recipere tres* pokowy 134, 2023; na przewody *(sepes)* 296; o kthore lysthy zalowal 466; *stetit terminos* cztirzi roki 620; *habeo mercipotores* litkupniky 1863; *percussit palos vulg.* jaszy 1061, 1069, 1070: *recepit se ad suum iudicium videlicet* przyszodznyky 2012, 2013; placzicz dlugy 2055 (2 r.); za dlugi 2070; *debet remanere* chlewi 1422; *tres cumulos alias* brogi 1422; za szmathlaky 358; dzirszal zagroby 930 (2 r.); po ti masty 750 (2 r.), 805.

Temata męskie pierw. na ja_2: na starcze 137, 1692; o ctore penϕdze 193, 315, 358, 734, 796, 916, 917, 1057 (2 r.); velke vecze 490; gednacze 570; po cztirzi grosze 1191 (2 r.); *duos equos* srepcze 1319; *w ustępie 1057 czytamy accus. plur.:* o ctore penϕdzϕ, *odpowiadający zupełnie starosłowiańskiemu accusatiwowi na* -ѧ. *prawdopodobnie jednak jestto omyłka pisarza.*

Temata nijakie pierw. na a_2: *porcionem dictam* kothowa sedliska *dividere* 841.

Temata żeńskie pierw. na â: wywodzil pszczoly 32; *fecisti semitas vulg.* sceski 117; predal lanky 331; o kthore łamky 625; wipuszczil niwy 361, 717; o kthore kossy 767; *per gades dictos* czosny 883; *fecisti signa vulg.* czoszny 1031, 1032 (2 r.), 1045, 1046.

Temata żeńskie pierw. na jâ: o ktore swynye zalował 1575 (2 r.).

Temat żeński pierw. na i.

a) Z końcówką e: reparare chycze 682, 1835.

b) Z końcówką i: o ctore rzeczi zalowal 1083 (2 r.); 1088, 1222; wirąbicz oszy s kraty 1565.

Temata męskie pierw. na u: wszal voli yanovi 951 (2 r.); o ctore woli 1425; czuzy voli vaszanl 1079 (2 r.); se mnϕ no poly 2055 (2 r.).

§. 15. *Instrumentalis pluralis.*

Temata męskie pierw. na a_2: dowodzila swími dzewiory 1589; *quibusdam roboribus dictis* borthy 298.

Temate męskie pierw. na ja_2.

a) Z końcówką i: w micolayov dom wnosla dwanaczcze kop bidlem y penandzi 1162; *(czy może omyłka pisarza? por. pod b).*

b) Z końcówką mi: bidlem y penandzmi *ibidem.*

II. Deklinacya rzeczownikowa przymiotników.

§. 16. *Nominativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2: *filius* stolnikow 972; crotek mi sszy w stopǫ 2057; roslaow 74; pylikow 81; pawlow pasturz 44; osrow 180, 279, 750, 781, 793, 800, 805, 883, 1049, 1096; szorthow 301, 449; domaszow 490; strzelcow 584; lucow 595; strzelathkow 585; riszkow 630; szeczechow 801, 825; taczow 907; drogostow 926; gothow 954; prasmow 587, 588, oszǫnburow 960, 970, 983, 1158; kelbow 1002; myedzechow 1205; rossnisow 1208; poradow 1330; spikartow *filius* 1496; msczigneow brath 1992 (2 r.); sobikow 96, 217, 282, 587; staniszew 254; szaszin 21, 22, 35, 93, 98; pruszyn 91, 354, 388, 389, 398; drogiczin 445; wengrzin 641, 675; zǫbin 1107; lublin 311; mlothczin 1329; tarczin 295; staniszew 254; — *w złożeniach przysłówkowo użytych:* samowtor 345; szamopanth 365 (3 r.); 482, 485; szamopyth 98 (2 r.); samossot 1192; samosocht 1730; samosochot 1733; samoszedm 1724.

Temata nijakie na a_2: otwosko 25; odtwoczko 259, 260; othwoczsko 114, 237, 242; bedlsko 53, 221, 314; sobecursko 3, 91, 127, 207, 212, 458; mensko 278, 288; oszeczsko 475; rzszisko 831; przeworsko 1035; gorzensko 475, 1266; szecluczko 1460; goslino 4, 12, 17, 24, 61, 65, 74, 219, 281, 303, 306, 331; carwolino 6; unino 624; chabdzino 18, 118; chebdzino 229, 261, 285, 292, 298, 320, 324, 330, 345; czaplino 28, 76; budzissino 36, 430, 440; cruscino 60; grussiczino 49; grusczino 469, 474, 490; poffszino 77, 1201; falǫczino 118; falanczino 431, 492, 554, 650; faliczyno 1043; kobilino 129; vyszeczino 141; golǫczyno 185; brzunyno 144, 156, 168, 235, 236, 237, 267, 282, 291, 295, 310, 331; kancino 158, 206, 480, 492, 643; ganczino 476; slanczino 206, 253, 312, 315, 319, 324; tharchomino 218, 339; szestrzino 351; trzebino 305; galino 319; costnino 405, 418; zarambino 411; piwonino 310, 347. 384, 411; vissokinino 420, 483, 498; swanczino 421; zelanino 42[illegible] 517; susczino 450, 582; succzino 631; suchczino 284, 450, 46[illegible] 481, 549; krusino 579; cossnino 623; kasnyno 669; byczyno 67[illegible] zelawino 737; virdzisino 1064; trǫbiszino 1098; scarssino 1136; okr[illegible] nino 1136; kosziczino 1137; vitosszino 1268; swąszino 1827; [illegible]

moczino 1970; brzumino 2040; cuczino 2088; sobicowo 1, 30, 31, 51, 61, 63, 66, 74, 98, 104, 107, 207, 226, 238, 252, 265, 276, 290, 295, 325; smathkowo 4, 13, 39, 54, 118, 137, 203; ossz¢borowo 20, 193; chinowo 24, 48, 98, 112, 227, 228, 244, 246, 252; ciszkowo 34; mrocowo 37, 46, 350; grochowo 50; glowszkowo 224, 558; sulistrowo 153; vilaslowo 164; michalowo 164, 776, 887; scurowo 179, 239, 417; lupkowo 240, 243, 250, 275, 311, 325, 334, 391; wichrowo 194; zawstowo 223, 281; chmelowo 1180, 1546, 1549, 1550; grzibowo 240, 770; magnuszovo 1343; szirovo 314; 417, 452, 479, 504; dibowo 350; banthcowo 271; pilchowo 352, strzelathkowo 352, 585; zaborovo 355, 631; crobowo 352; redwankowo 306, 365, 366, 565; beycowo 313, 316, 317, 668, 669; grabowo 348, 356, 798; tharnowo 240, 305, 469, 474, 482; budzichowo 415; kunowo418; rossochowo 451; regowo 491; rampkowo 516; rompchowo 1044 ; kelbowo 537; szathkowo 660; glowskowo 624; vidowo 315, 573; czichrowo 582; wirzbowo 584, 589; dzeczwinowo 591; lathowo 624; pasczewo 642; lisowo 643, 653, 654; strupechowo 266, 279, 652; strzalkowo 654, 988, 1013; blandowo 662, 667; brankowo 712, 758; szeczechowo 710, 817, 827; ostrowo 775, 786, 941; drogostowo 772; ossowo 778, 779; dancowo 779; taczowo 791; koszuchowo 799; ramberthowo 823, 930, 1103; czolcowo 830; boguszkowo 846; grothowo 312, 637, 649; lichowo 996; szanurkowo 1018; schrosczechowo 996; czichrowo 1154; unestowo 1368; koszowo 1457; myedzechowo 1533; bladowo 1590; mislechowo 1721; bubkowo 1880; chotelovo 1913; golodzinowo 1992, golandzinowo 2054; kaczkowo 2011; mlochowo 2054, roszechowo 2066; tomkowo gymene 1370; sluzewo 21, 232, 401, 575; czeczyszewo 25, 140, 468, 593, 891; cisewo 26; mneszewo 38, 243, 518; szedzewo 90, 125, 203; yasgarzewo 128, 215, 251, 415, 430, 457, 569; sulistrigewo 158, 315, 677, 689; sulischewo 156; choczessewo 154, 157; czanstonyewo 158, 285, 292, 320, 503; michalewo 1038; czanewo 179, 311, 681; bodzewo 221; belewo 229; chmelewo 223, 240, 243, 469, 474; magnuszewo 240, 730; zakrzewo 406, 409, 410; proszewo 421, 424, 425; galczewo 435; lasnewo 440, 582; domaszewo 490; gambarzewo 491; parznewo 497; strszewo 578; borzewo 580; oposdzewo 657, 716; dobriszewo 650; kowawalewo 730; rosniszewo 809; wroczissewo 973; palczewo 1059; pnewo 1101; pobrassewo 1148; zabrzewo 1130; grzegorzewo 1163; carczewo 1147; korzenewo 1209; lowszewo 1368, 1394.

Temata żeńskie pierw. na â: suchczina 82; susczina 84; biczina 465; pow¢sczina 992; sestrzina 1123; lasszoczina 1327; dambrowa 499, 509; glowaczowa 7, 1536; scziskowa 13; pawlowa rizerzowa 78; mscziskowa 92 (2 r.); szaszinowa 56; zay¢czkowa 188 (3 r.); roslaowa 204; glowaczowa 233, 247, 280; mroczkowa 249; tomkowa 249; santhkowa 391; jaszcowa 777; michalowa 718; kanizowa 1006; nossowa 977; petrasszowa 1060; baranowa 1064; s¢tchowa szona 1088; walibogowa 1089; weaborowa 1109; troyanowa

1491; dobkowa 1522; wola doctorowa 1845; grzegorzowa 1974; ne pobrala szamoszosta 1636 (2 r.).

§. 17. *Genetivus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2; b o g u f a l o w a plota 952 (2 r.); z ostrowa 955 (2 r.); p o l t o r a morga 1273.

Temata nijakie pierw. na a_2*:* d o b k o w a dzytha 98 (2 r.); s t a s s k o w a dzerszenya 1312 (3 r.).

Temata żeńskie pierw. na â: p o l c z w a r t i n a c z ę grziwen 1175; polczwarthi copi 150; polosmy copy 892 (2 r.); p o l s z s t y kopy 1523 (2 r.); p o l p o n t i kopy 2049; polpanthi kopy 2066 (2 r.); — *z zak. dekl. złożonéj*: zayczkowey 185; grotowey 1061; glowaczowey 1227; barczy marcowey 1565; powaliney 1816.

§. 18. *Accusativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2: w dom m i c o l a y o w 1162 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na a_2*:* o c t o r o r ǫ b e n e 1040; o fsiczko 1227; *w znaczéniu przysłówkowem*: na prawǫ 138; na prawo 750, 1367 (2 r.), 1579, 1699; na lewo 805, 1367 (2 r.), 1699; *indirecte alias* r o s o c h a t o 1511; j a c o 8, 13, 19, 20, 21 etc.

§. 19. *Locativus singularis.*

Temat nijaki pierw. na a_2: w oszimborowe 1341; *w znaczeniu przysłówkowém*: dobrzc 952.

§. 20. *Nominativus pluralis.*

Temat męski pierw. na a_2: o ctore woli zalowal, thi sǫ j a n o w y 1425.

§. 21. *Accusativus pluralis.*

Temata męskie pierw. na a_2: o ctore woli j a n o w i 1425.
Temat męski pierw. na ja_2: c z u z y woli waszanl 1079.
Temat nijaki pierw. na a_2: kothowa sedliska *dividere* 841.

III. Deklinacya rzeczownikowa imiesłowów.

Znajdujemy participia act. praet. na ł *i passiva na* ł *lub* n.

§. 22. *Nominativus singularis.*

Masculina: list ne p i s z a n 8; wardąszen 1829; w y n o w a ł 143, 146, 150, 199, 624, 963, 981, 1028, 1361, 1438 (2 r.

1924 (2 r.), 2018, 2025, 2036; ugednan 164; wyednan 1343, 1370.

Feminina. Margorzata wyednana 1343; ya ne wynowa 126; ne winowała 1995, 2070; pirschala 67, 185.

§. 23. *Nominativus pluralis.*

Masculina: thi sǫ zaplaczoni 1433 (2 r.).

IV. Deklinacya zaimków.

A. *Zaimki rodzajowe.*

Obejmują temata na twardą końcową, pierwotnie na a_2 *i miękką, pierwotnie na* ja_2.

§. 24. *Nominativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2: a then jakub 2025; a on mimo tho szalowal 164 (2 r.), 358, 451, 756; on rǫbil 1040; on zapłacyl 1057; my sǫ on poddal 1607 (2 r.); on nye widal 1575; on zene do obory 1733 (2 r.), 1799; nigeyden 198; sam 1192.

Temata męskie pierw. na ja_2: moy mǫsz 113; moy oczecz 150; nye bil moy 1513; strig moy 1600; nas brath 1992.

Temata nijakie pierw. na a_2: to druge 2025; na owo tej 19.

Temata nijakie pierw. na ja_2: moye na prawo 1367, 1699; me ostrowske 750, 1579.

Temata żeńskie pierw. na â: ya szama 1496 (2 r.).

Temat żeński pierw. na jâ: moya macz 1731, 1734.

§. 25. *Genetivus singularis.*

Temata męskie na twardą: o kon; tego uszitku nemam 13; tego ne wiprzǫgla 903 (2 r.), 1751 (2 r.).

W znaczeniu accusativu: tegom ya uchowal 1243 (2 r.); o thego wolu 1487 (2 r.).

Temata męskie na miękką: do mego domu 21 (2 r.); mego manszǫ (sic) 399; ne wzǫl mego walszynsza 2020; dlugy mego oczcza 2054, 2070; do yego domu 21, 201, 319, 422, 868, 1600, 1513; w domu mansza swego 1162 (2 r.).

W znaczenin accusativu: yanl panoszǫ mego 482 (2 r.), 485; poslal swego parobka 1220.

Temata nijakie na twardą: tego ne ranczyl 270, 1594, 1980 (2 r.), 1799 (2 r.); s tego rǫcoyemstwa 1402 (2 r.); nigenego prawa ne mass 116.

Temat nijaki na miękką: s weszego 683.

Temata żeńskie na twardą: th ey ya ne mala 465; they ne winowath 829; tey uszithka ne ma 756; do tey 1355 (2 r.); nigeney 1249.

Temata żeńskie na miękką: any gey dirszǫ 219; yeg przeproszil 2016 (2 r.); yey czǫcz 2016 (3 r.); gey oczczu 1433 (2 r.), do swey obori 693; meyg vloki ugal 1256.

§. 26. *Dativus singularis.*

Temata męskie na miękką: iemu 418; gemu 1607 (4 r.), 2025; mu 39, 418, 986, 1255, 1268, 1283 (2 r.), 1402.

Temat nijaki na twardą: przeciwo themu 554.

Temat żeński na twardą: k tey blissy 602 (2 r.).

Temata żeńskie na miękką: o kthorǫ skrziny scorochna zalowa, they ya ye newinowath 829; gey zaplacil 1057, 1438; ku mey cziczi (sic) y ku mey dusi 1699.

§. 27. *Accusativus singularis.*

Temata męskie na twardą: ten ya biyǫ 50; w ten czasz 1432; o ten wansoch 1607.

Temata męskie na miękką: nan szalowal 164 (2 r.), 319, 1343; nan zalowal 917, 1341; on (=oń) zalowacz 1343; zan zaplaczicz 1752; gy wrenil 201; gy ymal zacz 451; szromoczyl gy 482; ma gy zagycz 1206; gi wipusczila 1402; czo mi gy podal 1487 (2 r.).

Temata nijakie na twardą: to wem 21, 24, 39, 50, 62, 164, 193, 201, 319, 683, 1040, 1401, 1594 (2 r.), 1699, 1752 (2 r.).

Temata nijakie na miękką: ye wyednacz 1370; ne odbil bidla woyczechowi, a on gey (=je) zene do obory 1733 (2 r.); szayǫla me bidlo 693.

Temata żeńskie na twardą: o thǫ niwo 164; o thǫ 451, 462; na tǫ stronǫ 1071; o tan krziwdi vstal 1255 (2 r.), 1259 (2 r.), 1341, 1484, 1600, 1752.

Temata żeńskie na miękką: dzirszǫ iǫ 1355 (2 r.); yǫsz (i) yansz 602; o yansz kobilǫ 756; o nǫ zalowacz 1341 (2 r.); na moyǫ szonǫ 903, 938; przekopales mon grobǫ 184; na mǫ gospodǫ 422; oprawięz swoyǫ czanscz 1287; poddawa sza pot swą kopą 1639.

§. 28. *Instrumentalis singularis.*

Temata męskie na miękką: s nym 361; s nim wyedna 1341.

Temata żeńskie na miękką: sz nǫ 1341; s moyǫ braczǫ 452

Forma ściągnięta: s mo volǫ 331.

§. 29. *Locativus singularis.*

Temata męskie na miękką: przy nem 1375; w moyem domu 1328; w mem domu 1243; po mem mǫszu 465; po swem mǫszu 465.
Temata nijakie na twardą: przi tem 38, 892, 2016, 2066.
Temat nijaki na miękką: na mem stauisku 184.
Temat żeński na twardą: na tey drodze 19 (2 r.).
Temata żeńskie na miękką: na nassey dzedzyne 951 (2 r.); *ściągnięte:* po mey sestrze 1249; w mey dzedzynye 1918; po swey szene 193.

§. 30. *Genetivus dualis.*

Temat żeński na miękką: s moyu rǫnku wisli 981.

§. 31. *Accusativus dualis.*

Temat żeński na miękką: wiszil dwe crowe moy 33.

§. 32. *Nominativus pluralis.*

Temata męskie na twardą. Forma nominativu zastąpiona jest przez formę accusativu plur. ti stoli sǫ 1375; thi (woły) sǫ moye 1425; thi (pieniądze) sǫ zaplaczoni 1433 (2 r.).
Temata męskie na miękką: moy ludze 21.

§. 33. *Genetivus pluralis.*

Temata męskie twarde; thich (groszy) ya ne zna (sic) 146, 916; thich (pieniędzy) ne wszol 193; thich (pieniędzy) ya ne ranczil 316, 356, 734, 796; thich (pieniędzy) ne bil winowath 1361 (2 r.), 1366, 1438 (2 r.); thich (listów) ya nemam 466; nyegdnich ostatkow 399.
Temata męskie miękkie: gich (pieniędzy) vszithka ne ma 407; na ych dzedzine 951.
Temata żeńskie na twardą: tich (kóp) ne winowath 1401 (2 r.); tichem (świń) nye widal 1575.
Temat żeński miękki: ani gich (świń) vszitka ma 1575 (2 r.).

§. 34. *Dativus pluralis.*

Temat żeński: kym=k' im (pszczołom) nechczal ycz 82 (2 r.).

§. 35. *Accusativus pluralis.*

Temata męskie na twardą: tyl (pieniądze) on zaplacyl 1057 (2 r.), 1283 (3 r.).

Temata męskie na miękką: ma mu ye (falanczicze) wszdacz 239; czo mi ye (stoły) rǫbil 1375.

Temata żeńskie na twardą: tym (= ty'm, łąki) poczǫl 138, 624, 750, 767; o ty (rzeczy) szǫ sze mnǫ ugetła 1083 (2 r.).

Temat żeński na miękką: czsom ye (skóry) rǫczil 640.

§. 36. *Instrumentalis pluralis.*

Temata męskie na miękką: dowodziła swimi dzewiory 1589.

Temat żeński na miękką: gymy (kosami) szeczone 707.

B. *Zaimek co.*

§. 37. *Accusativus singularis.*

czszo 13 (2 r.), 39 (2 r.), 24 (2 r.), 201, 319, 422, 1375; ne mayǫ nicz 1385, 1469 (2 r.), 1487.

C. *Zaimki osobowe i zwrotne.*

§. 39. *Nominativus singularis.*

ia 19 (2 r.), 21 etc.; ti 19, 164.

§. 39. *Genetivus singularis.*

mne ne szaszethl 462; u mne 1268, 1918; *w znaczeniu accusativu*: mne ymal zacz 451; czebe wgayl 19.

§. 40. *Dativus singularis.*

mne obrǫczil potlik 38, 892; mne powadal 83; mne ne posziczil 219; mne poranbil graniczǫ 345; mne dał 917, 875; mnye vinowath 981, 1028, 1191, 1267, 1268, 1432, 1513, 1523.

Forma mi: uczinili mi scodǫ 44, 113; my ne wynowath 143; mi dal 758, 1425; mí przecasacz 1268; mi kaszal 1683 (2 r.), my ne est wzǫl 2020, 2057; my po (mozy Bog) 1173.

§. 41. *Accusativus singularis.*

na mǫ 39, 50, 164, 193, 208, 269, 315, 454, 465, 466, 60, 625, 734, 767, 796, 829, 916, 917, 1040, 1057, 1083, 1341 (2 r. 1355, 1366, 1701; men gǫl 1079; na mya 1169; popasl man sai

1192; za mya zaplaeziez 1752; na myą 1575, 1750, 1799; o c z ϕ 1469; s z ϕ obidϕ 202; sϕ 683, 1607; sszϕ 952.

§. 42. *Instrumentalis singularis.*

se m n ϕ 168 (2 r.), 683, 1083, 2055; s t o b o 164.

§. 43. *Nominativus pluralis.*

m i bili 208; mi ugetnali 1083; my wyednaly 1752.

V. Deklinacya złożona.

Podług téj. deklinacyi odmieniają się adiectiva, pronomina adiectiva, numeralia i participia.

§. 44. *Nominativus singularis.*

Temata męskie na twardą.

a) adiectiva: in crastino santi Johannis swatli 1350; fuit c z i r w o n i 1450; s t a r y sapust 1655; szaleski 20, 32, 39, 49, 65, 119, 185, 512; turowski 42; woyski 43; scolimowski 22; beycowsky 49, 101; kobilski 57; bucowski 85; mrokowski 90; kϕczsky 96, 104, 107; plochoczsky 107; lubanszky 110; liwski 124, 127, 207, 391, 394; falϕczski 149, 1991; poticzski 67, 353, 375, 387, 395; koszetulski 179; lasky 220, 251; laskowski 201, 202, 570; gwansky 232; falomski 261; ehebdzinsky 397, 570; łupkowsky 396, 593; wronsky 354; sobicowsky 391; pothrowsky 428, 1782; suchczinsky 450, 456, 464, 564; zalusky 451, 520, 521; lasnewsky 455, 486; colybyelsky 560, 571; chinowsky 618; glinyeczsky 562; duczsky 564; praszmowsky 570; kelbosky 590; geszkarzewszky 593; crusczinsky 614, 912; szwidersky 625; przeluski 704; lazesky 830; chmelowsky 747, 933; przetworsky 930; ostrowsky 939; gorzensky 954; korzensky 961, 948, 1747; zambrzicowsky 945, 1014, 1381; papirowski 955; dilewsky 1003; tarnowski 972; ostrochosky 1083; swanthochowsky 1088; szirzensky 1007, 1367; zelaffsky 1196, 1203; scurowsky 1196; powsinski 1207; mislkowski 1209; gloczski 1241; pileczski 1298; lichowski 1305; koszuchowski 1305; nedabilski 1315; wichroczski 1319; czechowski 1331; corzinski 1342; dϕbrowski 1355; prusinowski 1439; lasszcowski 1358; boneczsky 1366; wolski 1323; grzegorzewski 1220; budzisky 1613; palczewski 1929; falenyszky 1976; galinsky 1992; slathi 201; slothi 830, 1749; kuszi 974; lesni mlyn 1947; dzesantni 632; nasosny 864, 959; kutni 1613; chabry 1799; kranczіwy 1969.

b) participia: poddany 569.

Temata męskie na miękką: afstacy 216, 624, 667; yest blissy 602.

Temata nijakie na twardą.

a) adiectiva: vissoke 12; wodinske 138; jprske 46; machelske 46; kelcerske 301; yest me othwoczske 414, 436; promne 1150.

b) Numerale: to druge 2025.

Temata nijakie na miękką: bosze 1122; pothczaszey 95.

Temata żeńskie na twardą.

a) adiectiva: beycowska 32, 914; lupcowska 64; szaleska 73; laskowska 48; pothijczka 126; grabowska 764; magnuszewska, thurnowska wola 656, 665; ganska wola; mroczska 764; seclnczka vola 937; trampinska 1007; przeczslawska 1152; chmyelewszka 1618; wolya stromyeczka 1789; strzelnyczka wolya 1829; pywoynska 1998; szelasna 193, 796; nagorna 832; gorna boncza 828; wola leszna 1592; wola gasczina 1854; sucha 210, 719; wisoka 642, 655, 899; stara warka 1804; pospolna r∮ka 1011.

b) participia: copana 1092, 1119; vcradzona szekira 1432.

Temata żeńskie na miękką: samogoszcza 972; jelena secz 902.

§. 45. *Genetivus singularis.*

Temata męskie na twardą: scota pospolnego 173; wecznego dzalu 1377; uxor szachego 1039; filia zlothego 1398, 1738; pyleckego 1761; keto rosznyszewszkego 1774; *erga familiarem* wosznego 1455.

w znaczeniu accusativu: dnum dutskego 1222; o czarnego wolu 1343 (3 r.).

Temata nijakie na twardą: szaroslego yeszora 883.

Temata żeńskie na twardą.

a) adiectiva: zelasney 930; *versus partem* vitosskey 1301; agrum corczakowszkey 1641; laz∮czenskey 1309; ne mal wolney drogy 955.

b) participia: nema viloszoney 168.

Temata żeńskie na miękką.

a) adiectiva: do kxanszey obory 482; do czuczey zeme 1227.

b) numerale; pol treczey copy 2061.

§. 47. *Dativus singularis.*

Temata męskie na twardą: pothiczskemu 837; zastruszkemu 1754; ostrowszkemu 1758; ramczil gamborzewskemu 491.

Temata męskie na miękką: awstaczemu 624; poddr∮czczemu 1432.

Temata żeńskie na twardą: szaleskey soluere 60; laskowskey 48; falenskey 394.

§. 47. *Accusativus singularis.*

Temata męskie na twardą.

1) adiectiva: pod szemsky wclad 579; *literam dotalicii alias* wanny 1206; *percussit* knyaski garnek 1895.

2) participia: o kon cradzony zaluye 1751 (2 r.).

3) prommen: o ktori jasz 50 (2 r.), 903, 1243, 1607 (3 r.).

4) numerale: drugi lup poddrøczczemu podawal 1432.

Temata męskie na miękką.

a) adiectivum: na biskupi dom 1724.

b) numerale: trzeci dzen 82 (2 r.).

Temata nijakie na twardą.

a) adiectiva: *mansit (sic) solutionem vulg.* pamanthne 836; graniczne solvere 1632; solvere prawyedlne 1681; gdze mal sprawne 1718; za semske prawo 1267, 1671 (2 r.); *summam vulg.* pomocne 1050; et przirodne *constituere* 1606.

a) pronomina: o kthore rancoyemstwo 270; o ctore røbene 1040; o kthore bydlo 554; o kthore szytho 806 (2 r.).

Temata żeńskie na twardą.

a) adiectiva: kasnø swine wegnal 44; po szosnowo clodø 2010; machninø czøscz 688.

b) pronomina: o kthorø skrziny *(sic)* 829, 1259, 1341, 1401 (2 r.), 1438 (2 r.), 1402 (2 r.), 1600; o kthorø dzedzinø 451, 462; o kthorø peczøcz 465.

c) numerale: pantø czancz 452.

§. 48. *Instrumentalis singularis.*

Temat męski na twardą: vecznym dzalem 285.

Temata nijakie na twardą; s szemskym prawem 853 (2 r.); dobrim bydlem 1603.

Temata żeńskie na twardą.

a) adiectiva: s katherzininø volø 331; sz woczechowø wolø 625; chøszebnø rzeczø 875; nocznø rzedzø 1227; s osztrø bronø 365 (2 r.).

b) participia. α) praes. nyewidomą rzeczą 1491.

β) particip. praeter. pass. cum sexagena — zaloszonø 820; s rodzonø braczø 452.

§. 40. *Locativus singularis.*

Temata męskie na twardą: po sczwythem woyczesze 82 (2 r.).

Temat nijaki na twardą: slachdnem *(sic)* prawe 1723.

Temata żeńskie na twardą.

a) adiect. w suche 1600 (2 r.).

b) pronom. na ktoreg szedzal 1255.

§. 50. *Nominativus pluralis.*

Temata męskie na twardą: szaszinovi ludze 21.
Temat nijaki na twardą: male ruthna 82.

§. 51. *Genetivus pluralis.*

Temata męskie na twardą.

a) adiectiva: u szwiderskich 198; grossy gothowich 624; trzidzessczi syrokich grosi 1438 (2 r.), 2018; dzeszaneinych penanczdzy 2061; rancoyemskych penandzy ib.

b) participia: nye winowath posziczanich pyenadzy 1924 (2 r.).

Temata żeńskie na twardą.

a) adiectiva: stascovich swini 20; wszeborovich dzesk 21 (2 r.); maczerzistich 974; yndrzichowich konopy ne pobrala 1636 (2 r.), gothowych dwu kopu 134, 1175.

b) partic. viloszonich stghen (sic) 168.

§. 53. *Accusativus pluralis.*

Temata męskie na twardą.

a) pronomina: o ctore woli 1425 (2 r.); o ktore penędze 193 (2 r.), 315, 358, 734, 796, 916, 1057, 1283 (3 r.), 1366 (3 r.), 1361, 1433; o kthore lysthy 466.

b) adiectivum: o ctore puste penędze 1433; velke vecze 490.

c) partic. o kthore penandze posziczone 734.

Temata żeńskie na twardą.

a) adiect. widal rzeczi solowe 1227.

b) pronom. o kthore lamky 625; o ctore rzeci 1083 (2 r.); o ktore swynye zalowal 1575 (2 r.), 1799 (2 r.).

c) partic. przerzeczone XXX; grziwen zaplacil 2025.

VI. Deklinacya liczebników.

Liczebnik jeden.

§. 53. *Genetivus.*

Temat nijaki: yednego gnazda 351.
Temat żeński: yedne dzelnicze 351.

Liczebnik dwa.

§. 54. *Genetivus dualis.*

Mascul. ne dal dwu policzku 151.
Femin. ne ręczyl thwu kopu 134.

§. 55. *Accusativus dualis.*

Mascul. na dwa voszi 21 (2 r.), 667 (2 r.).
Femin. wiszil dwe crowe 33.

§. 56. *Locativus dualis.*

Mascul. na dvv voszu 853 (2 r.).

Liczebniki trzy i cztéry (temata męskie na i wzoru starosł. пꙗть).

§. 57. *Nominativus pluralis.*

trzi dzaly 997; *w złożeniach:* trzidzesczy 1468; trzicrocz 1370.

§. 58. *Genetivus pluralis.*

Zakończenie liczebnika trzy zmienione pod wpływem analogii deklinacyi zaimkowéj: daley trzech lath 50 (2 r.), 1355 (2 r.); od trzech lat 955 (2 r.); węczey trzech lath 930 (2 r.); ne wynowath trzech groszow 146; ne winowata trzech kop 1995.

ne ranczil cztirz (*starosl.* четырь) grziwen 743; przesz cztir grosszy 1523 (2 r.).

§. 59. *Accusativus pluralis.*

cztirzi roki 620; po cztirzi grosze 1191; sza cztrzi *(sic)* copi 1980 (2 r.).

§. 60. *Instrumentalis pluralis.*

W złożeniu: trzemynaczcze przeprosził 2016.

Liczebniki od 5—10 są tematami żeńskimi na i.

§. 61. *Nominativus singularis.*

szest grziwen 2046; deszęcz groszow 126; dzesęcz grziwen 981 (2 r.).

§. 62. *Genetivus singularis.*

ne wynowa p⟨ę⟩czy kop 126; nyewinowath szesczi kop 1924 (2 r.); przes szedmy grosszow 2070; nevinowath dzeszaanczi kop 2036.

§. 63. *Accusativus singularis.*

sza pocz cop 38, 143 (2 r.); *liczebnik sześć w złożeniu:* szeszczkrocz nawraczaj⟨ę⟩ sz⟨ę⟩ 952 (2 r.); za oszm grziwen 963; *liczebnik dziesięć mą acc. w złożeniach zakończony na* e (*por. stsl.* дъва на десѧте) lub a: dwanaczcze 83, 1328; trzinacze kopy 2070 i tresnacze 1028; dztyrnacze 431; pancznadzescze 279, 306, 339, 341, 367, 408, 425, 445, 480, 514, 565, 575, 588, 645, 713, 715, 837, 839, 876, 1178, 1208, 1284, 1397, 1957; p⟨ę⟩cnadzescze 615; pancznadzesthe 1186; bancznadescze 1169.

Z końcówką a*:* pyanthnadzescza 567, 568, 1010, 1107, 1144, 1371, 1385, 1387; pinadzescza 1635; pynadescza 1509, 1516, 1635, 1811, 1937; p⟨ę⟩cnascza 1077; pocnascza 1077; penam pancnadzest⟨ę⟩ (?) 1078; pnadescza 1472.

§. 64. *Nominativus dualis.*

Liczebnik dziesięć w złożeniach: dwadzesscza 1357; *i forma pochodna ną* e: dwadzescze 1731, 1734 (2 r.).

§. 65. *Genetivus dualis.*

ne r⟨ę⟩czyl thwudzesz'thwu groszow 134.

§. 66. *Nominativus pluralis.*

Liczebnik 10 w złożeniach: trzidzesczi 1191, 1438 (2 r.); cztirdzessczi i czterdzesscze 1401; *por. starosł.* четыри десѧте *obok* десѧти. *A. Leskien „Handbuch der altbulgarischen Sprache" §. 64.*

§. 67. *Genetivus pluralis.*

Liczebnik 10 w złożeniach: p⟨ę⟩dzes⟨ę⟩t 209; panczdzesa 316; panczdzesanth 425, 481, 491, 558; pandzesanth 491; pydzsz⟨ę⟩th 2020; seczdzesanth 1600 (2 r.); szethmdzesand 33, ssedmidzessanth 624 (2 r.).

§. 68. *Liczebnik sto.*

Nomin. plur. czthirzista 462.

Część druga.

Wykaz form konjugacyjnych.

I. Zabytki dawniejszych form słowa.

§. 69. *Formy tematu* jes.

1. singularis: k tey yesm ya blissy 602; czym yeszm eyl *(sic)* przeproszyl 2016·

2. singularis: breuis es tu michi *(sic)* in planta — crotek sszy *(si?)* mi w stopǫ 2057.

3. singularis. a) yest 138, 414, 602, 750 (2 r.), 1575, 1579; est 2020; iest 1992 (2 r.); yst *(sic)* 1071; *tutaj jednakowoż mamy wyraz prawdopodobnie błędnie napisany; b)* po thi masti ye me grzibowske 805.

1. pluralis; essze yeszmy sandzili jakuba 2025; mey geszmy skaszali ibid.

3. pluralis: sǫ tich wolow scori 640; thi sǫ przi nem 1375 (2 r.); thi sǫ moye 1525 (2 r.); sǫ zaplaczoni 1433 (2 r.); jako sza *(sic)* anna, malgorzatha.... nye wydzirszali trzidzesczy lath 1468.

§. 70. *Drugą osoba sing. imperativi zakończona na* i.

Tako my po[mozy Bog] 1175; *jestto zresztą jedyny przykład imperativu w naszym zabytku.*

§. 71. *Resztki form participii praes. na* ę.

Jakom ya nebral bogufalowa plota szeszczkrocz nawraczayǫ szǫ 952 (2 r.); *por. starosł.* дѧлмѧ; uwraczayǫ szǫ *(sic) ibid.*; pobral wraczayo sǫ wozem 1370; *constituerunt Johannem vim* mocz poleczaya *(sic) erga* etc. 1641.

§. 72. *Participium praet. I zakończone na* w.

Mikolay na biskupi dom przibezaw s ostrǫ, bronǫ czinil gwalth 1724; *quia mihi percussisti kmetonem vulgariter zayechaw mettercius 1465.*

§. 73. *Praeteritum compositum.*

Zauważyć należy, że formy praeteriti comp. po większéj części zastępują formy późniejsze praeteriti contracti.

1. singularis: kandim (yest) szetl 740; czym yeszm eyl *(sic)* przeproszyl 2016.

3. singularis: jako my ne est troyan wzǫl walszynsza 2020; tich yest on nye widal 1575.

1. pluralis: mey gessmy skaszaly 2025; essze yeszmy sandzili jakuba ibid.

3. pluralis: jako sza *(sic)* anna, malgorzatha.... nye wydzirszali trzidzesczy lat 1468. *Jako formę przejściową do praet. contr. przytoczyć możemy następujący przykład:* czssosm vczinil 319.

§. 74. *Pierwotna forma infinitivu słowa* „iść“ *i jego złożeń.*

nechczal ycz 82 (2 r.); ne mal ycz precz 2025; *z praefixem* za-: ma gy zagycz 1206; on ymal zacz (*za—jić = *zajć = zàć) 451 (2 r.); zacz intercedere 1470; jakom ya ne slubil dobka szacz 1487 (2 r.); *przykładu późniejszych form analogicznych na* ść *jeszcze nie znajdujemy, por. L. Malinowskiego „O pochodzeniu wyrazów:* ście, ście, etc. *osobne odbicie z Rozpraw Wydz. Akad. umiej. filolog. tom. IX.*

§. 75. *Infinitivus zakończony na* i.

Znajduje się tylko jeden przykład: debuit facere podnesczi 956.

§. 76. *Pierwotne formy słowa* „mieć.“

Pierwotnie brzmiało to słowo „imieć,“ *jak widzimy ze starosłowiańskiego* имѣти; *w zabytku naszym przeważają już formy późniejsze z utratą pierwiastkowéj samogłoski* i; *zachowała się samogłoska pierwiastkowa w następujących przykładach:* yaymam panthǫ czancz dzedzini 452; vszysthek yma 875; on ymal zacz 451 (2 r.). *Przykładu form aorystu i imperfectum nie znajdujemy.*

II. Wykaz form słowa podług klas.

Materyjał cały ugrupowano podług tematu praesentis i infinitivi na podstawie systemu konjugacyjnego prof. A Leskiena, por. „Handbuch der altbulgarischen Sprache“ 1871.

A. Konjugacyja tematyczna.

Klasa I.

Temat praesentis kończy się nä $\frac{e}{o}$.

§. 77. *Rząd 1.*

Temat infinitivi równa się tematowi słownemu.

a) Słowa z tematem zakończonym na s, z.

Participium praet. act. II i formy z niego powstałe: pas (*sic*) moy szolocz 44; jacom ya ne popasla 210 (2 r.); pabyan p'opasl 1192; ya wnosla w dom etc. 1162; dorothka wnesla *ibid.*; *w tym samym wyrazie znajdujemy obok pierwotnego* e *drugorzędną jego zmianę, właściwą nowéj polszczyźnie* o; *infinitivus: debuit facere vulg.* podneszczi 986 *por. powyżéj §. 76; part. praet. II.* jacom ya ne wiwosl 853; andrzey neviwosl ibid.

b) Słowa z tematem zakończonym na t, d: *praes.* prawem szǫ obidǫ 202; *infinit.* nechczal ycz 82 (2 r.); ne mal ycz precz 2025; *złożenia z praefixem* za: on ymal zacz 451 (2 r.); *intercedere* zacz 1470; jakom ya nye slubil dobka szacz 1487 (2 r.); ma gy zagycz 1206; — *por. powyżéj §. 75; part. praet. II.* kǫdim ia szetl 436; kadym ya szedl 414; kódim ya szeth 1367; kandim (yest) szeth 750; kandym szedl 805; chady ya slet (*sic*) 1071; kadim ia szla 1579; neszaszethl 462; kandi szethl 750; zassetl 979; nye zassedl 1206; jan szetl 1367; — jakom ya neukralth (*sic*) kona 652 (2 r.); jacusz newkralth ibid.; ukratl 1328; *infin.* dowecz 1492 (2 r.); dowyesecz 1524; — *part. praet. pass.* szekira vcradzona 1432; o kon cradzony zaluye 1751 (2 r.); — *partic. praet. II.* do szaroslego yeszora 883.

c) Słowa z tematem zakończonym na k, g: *praes. w znaczeniu futur.* wirzecze szǫ wana 353; *part. II.* wirzecla sǫ 1352; virzecly prze 426, 1597; *infin. debet se resignare* virzecz 353; wirzecz syǫ 1206; *part. praet. pass.* mimo p... rzeczony rok 453; przerzeczone XXX grziwen 2025, *part. praet. II.* bracza przibegly 422 (2 r.); *prt. pass.* gymy szeczono 767; *part. praet. II.* ona ne wiprzǫgla 903; *inf.* poprziszǫncz 2070; *imp.* tako my po[mozy Bog] 1175.

d) Słowa z tematem zakończonym na m, n: *part. praet. II.* pacosz yanl panoszǫ mego 482; men hinzrich gǫl 1079 (2 r.); *w złożeniach z partykułą* ѣъз: ne wszol 193 (2 r,); jan newszal 407; jacom ya ne wszǫl 492; maczey ne wszǫl ibid.; tym ya wszal 767; jakom ya wszǫl 951; wanczslaw wszal ibid.; wszǫl

1296 (2 r.); ya ne wszϕl 1366; on ne wszϕl ibid. (2 r.); on wszal 1469; ia ne wszol 1980; staszek ne wszol ibid.; jako my ne est troyan wzϕl walszynsza 2020; jakom ya ne wszal 2061; *z partykułą* za: szayϕla me bidlo 693; *part. praet. pass.* szayϕtho 693; *z partykułą* u: vloki ugal 1255 (2 r.); *part. praet. II.* tym ya poczϕl 625; micolay poczϕl ibid. (2 r.).

§. 78. *Rząd 2.*

Temat infinitivi kończy się na a: *praes.* berze 951; *part. praet. II.* yakom ya nebral 952; welislaw ne bral ibid.; boguslaw ne bral 1249; jacom ia pobral 667; czom ia pobral 1370; jakom ya ne pobrala 1636; awstaci ne pobral 667; pobral 1607; jakom ya ne pobrala 1636; yadwiga nye pobrala 1636; ne pobrala 1731; ne brala 1734 (2 r.); moy ludze ne pobrali 21 (2 r.); *tem.* жене, гънa: *praes.* jacom ne odbil bidla, ano zoną do oborϕ 1730; on zene do obory 1733 (2 r.); *part. praet. II.* wegnal 44; jacom ya neodegnal 1192; boguslaw ne odegnal ibid.; climek odendnal *(sic)* 1220; *infin.* poszwacz 208 (2 r.).

§. 79. *Rząd III.*

Temat inf. kończy się na ъ: *temat* пьрє-, пр-ъ-, *adversarius* szępierz *eum* wsparl 1594; *tunc eum* kstan wspar 1595.

Klasa II.

§. 80. *Temat praes. kończy się na* $\frac{ne}{no}$-.

czisnϕl kamenem 319 (2 r.).

Klasa III.

Temat praesentis kończy się na $\frac{je}{jo}$-.

A. Słowa pierwotne.

§. 81. *Rząd I.*

Temat inf. równa się słownemu.

praes. ten (jasz) ja biyϕ 50; ten on biye ibid.; *part. pr*[illegible] *II.* jacom ia ne szabil 62; jan ne szabil ibid.; strzelaly y b[illegible] 422 (2 r.); othbyl dzeszanczoro scotha gwalthem 485; jacom [illegible] odbil bidla 1730, 1733; jan ne odbil ibid.; *praes.* [nye przy] zn[illegible]

yǫ 974; *part. praet. II.* potr wisznal 83; thich mu ya neszna (nie znał?) 146; *pt. praet. II.* vszules graniczǫ 184.

§. 82. *Rząd 2.*

Temat infinitivi kończy się na a-.

Part. praet. pass. list ne pisan 8; *praes.* ne dayǫ mu viny 986; dayess mu vinǫ ibid.; *temat* кажѥ-, каз-а-, *pt. praet. II.* mnye Emrich obowǫzal sǫ zaplaczicz 1191 (2 r.); voly wanszal 1079 (2 r.); *temat* сълѥ-, сьл-а-, *part. praet. II.* kedim ia poslal 1220.

praes. quomodo ius vulgariter przicasze 51; *part. praet. II.* pan kaszal 1513 (2 r.), 1671 (2 r.); przykazal 2013 (2 r.); mey geszmy skaszaly 2025; *infin.* przecasacz 1268; *part. praet. II.* jacom ya ne przeoral 1312; jan ne przeoral ibid. (2 r.).

B. Słowa pochodne.

§. 83. *Rząd 3.*

Temat słowny kończy się na a.

Temat infinitivi równa się słownemu.

Słowo „mám" należy tylko w temacie praes. do tego rzędu, w temacie zaś infinitivi odmienia się podług rzędu następnego, paradygm. желѣ-ѭ, *gdzie też formy tematu infin. umieszczone będą: praes.* ne mam 13 (2 r.), 24, 399, 462, 466, 796, 806, 1357, 1575, 1751, 1980; ya ymam 452; *por. wyżéj §. 77*; prawa nemass 116; ne ma 24, 168, 407, 756, 796, 806, 1594, 1751; vszysthek yma 875; ne mayǫ 1355 (2 r.); *part. praet. II.* potr powadal 83; *locutus est* otpowyedal 1469; *należy tu także tem.* ѣх-а-, *od którego urabiają się tylko formy tematu infinitivi, porów. jednak Miklosicha „Vergleichende Formenlehre" §. 131*; ia jechal 138 (2 r.); iechal 750 (2 r.); obyachal 997; ugachl mi dzedzinǫ 1032; *infin.* doliczacz 143; *part. pract. II.* jacom ia ugednal 164, 1341; jacom ia vyednal 1343; tom ia vyednal 1370; jacom ya yednal 2055; sǫ wyednal 683; zǫ ugetnal 1083; szǫ ugedla ibid.; mi ugetnali ibid.; my wyednaly 1752; *part. praet. pass.* ugednan 164 (2 r.); jacom ia vyednan 1343; otom ya wyednan 1370; ona vyednana 1341; margorzatha vyednana 1343; *part. praet. II.* przekopales 184; *part. praet. II.* machna ne viposziczala 219; *part. praet. pass.* posziczanich pyenodzy 1924 (2 r.); *praes.* othcziskam 330; othcziskasz ibid.; *praes. committit se vulg.* poddawa sza 1639; *part. praet. II.* auym dawal 418; kedim drugi lup podawal 1432; any dawal 418 ; *part. praet. II.* strzelaly 422 (2 r.); *praes.* prawa ne begamy 800; *part. praes. act.* yakom ya nebral bogufalowa plota szeszczkrocz nawraczayǫ szǫ 952 (2 r.); uvraczayǫ sszǫ ibid.; pobral wraczayo sǫ wozem 1370;

por. powyżéj §. 73; part. praet. II. tegom ya uchowal 1243; *part. praet. II.* jaco ia dzirsza *(sic)* 688; ya dzirsal 930; andrzey dzirszal ib.; strig dirszal 1600 (2 r); sza (sǫ?) nye wydzirszali 1468; *praes.* zacladasz 1784; *part. praes. act. constituerunt Joannem vim* mocz poleczaya *erga etc.* 1641; *praes. meum testem* przemycza 121; *part. praet. II.* obszilal 51.

§. 84. *Rząd 4.*

Temat słowny kończy się na ɛ, *temat inf. równa się słownemu.*

Partic. praet. II. malem prawo 164; jacom ya nemal vroczicz 453, 758; ya ne mala 465; on ymal zacz 451 (2 r.); ne mal 955 (2 r.), 1267 (2 r.), 1268 (2 r.), 1718, 2025; myal 1752; ona ne mala 465, 1341 (3 r.), 1343, 2055 (2 r.).

§. 85. *Rząd 5.*

Temat słowny kończy się na u-, *temat infin. przybiera jeszcze suffiks* a-.

praes. zaluesz 1469; swatoslaw zaluge 602; janek na mi zaluge 1259, 1751 (2 r.); *part. praet. II.* ya zalowal 451 (2 r.); tis szalowal 164 (2 r.); szalowal 13 (2 r.), 24 (2 r.), 39 (2 r.), 50 (2 r.), 164 (2 r.); szalowal 13 (2 r.), 24 (2 r.), 39 (2 r.), 50 (2 r.), 164 (2 r.); zalowal 213, 270, 315 (2 r.), 358, 465, 466, 554 (2 r.), 602, 625, 734, 756, 806, 903 (2 r.), 916, 917 (3 r.), 1040, 1227, 1243 (2 r.), 1259, 1283 (3 r.), 1361 (3 r.), 1370, 1401 (2 r.), 1575 (2 r.), 1600 (2 r.), 1607 (4 r.), 1751, 1799 (2 r.). szalowala 193 (2 r.); zalowala 767, 829, 1057 (2 r.), 1341, 1402 (2 r.), 1433 (2 r.), 1438 (2 r.); *infinit.* zalowacz 1341 (3 r.), 1343 (2 r.); *part. praet. pass.* szalowano 51; *pt. praet. II.* kdes ti pocasowa *(sic)* 19; *part. praet. pass.* wynowat 143, 146, 150, 199, 624, 829, 868, 916, 963, 981 (2 r.), 1028, 1361 (2 r.), 1401 (2 r.), 1438, 1924, 2018, 2025, 2061; ya ne wynowa 126; winowata 1995, 2070; *praes.* skupuye 1456; *infinit.* wkupowacz 137; *part. praet. II.* jacom ya sztargowal 239; wawrzinecz sztargowal ibid. (2 r.); *part. praet. II.* wanowal 554 (2 r.); *inf.* wanowacz 420; *praes.* stąpuye 1781.

Klasa IV.

§. 86. *Rząd 1.*

Temat infinitivi kończy się na i.

part. praet. II. jacom ia ne lupil michala 19; *part. praet.* jacom ia wgayl 19; *part. praet. II.* jacom ya ne rǫczyl 134, 27, ya neranczyl 315 (2 r.), 523, 743; jacom ya ramczil 49

czsom r*ó*czil 640; yakom ya obrączil 1671; mne obr*ó*czil potlik 38 (2 r.); ranczyl 358, 491, 734, 892 (2 r.); stanislaw rączil 1175, 1523 (2 r.), 1671; *part. praet. II* jacom ya zaplaczil 807, 1283, 2066; jakom ya zaplaczyl 2016; tym ya zaplacil 1057; tom ja szaplaczil 39; on szaplaczil 39; slawek zaplaczil 807, 1283 (2 r.), 2066; on zaplacyl 1057; *inf.* zaplaczicz 119 (2 r.), 1752 (3 r.), 2070; placzicz 2055 (2 r.); *part. praet. pass.* thi s*ó* zaplaczoni 1433 (2 r.); *part. praet. II.* jacom ya wywodzil 82; staszek wywodzil ibid., dowodzila 1589 (2 r.); *inf.* dowodzicz 1492 (2 r.); *part. praet. II.* odlodzil 94; zaloszil 1451; roszloszil 1460; *part. praet. pass.* nema viloszoney 168; nema viloszonich stghen 168; *cum sexagena vulg.* zaloszon*ó* 820; *part. praet. II.* jacom ya ne szemploczil 98; szaszyn ne szemplocil *ibid.*; *infin.* roszgraniczicz 135; o tho noszicz 164; *part. praet. II.* czssosm vczinil 319; *por. §. 74*; czom uczynil 422 (2 r.), 2016; jacom ya czinil prawo 1210; vczinil andrzey 201 (2 r.); czsso uczinil bogufal 422 (2 r.); jan czinil prawo 1210 (2 r.), 1724; uczinili scod*ó* 44; *inf.* uczinicz 1267 (2 r.); *part. praet. II.* esz gy pirwey vrenil 201; *part. praet. II* nye wyprawil 1469; *infin.* opravicz 281 (2 r.), 1290, 1291, 1295 (2 r.); vipravicz 315 (2 r.); 358, 1252, 1483; *part. praet. II* kedim dzelil 361; *inf.* rosdzelicz 285, 840; vidzelicz 828, 832, 899; *part. praet. II.* tom ya r*ó*bil 1040; micolay poranbil 345; on r*ó*bil 1040, 1375 (2 r.); *inf.* wirąbicz 1565; *inf.* wiprowadzicz 353; *part. praet. II.* jacom ya vipusczil 361; yan spusczyl bartnika 938, vipusczil 1424; wpusczil 1597; wipusczila 1402 (2 r.); *part. praet. II.* ya negonyl 365 (3 r.); *inf.* vroczicz 453, 758; *part. praet. II.* ya poszyczyl 624; neposziczll 219; *part. praet. pass.* o penandze posziczone zalowal 734; *part. praet. II.* szromoczyl gy 482; *inf.* scupicz 998, 1605; kupicz 1268 (3 r.); *part. praet.* m*ó*cil 1079 (2 r.); w clod*ó* wasdzyl (= wsadził) 1079 (2 r.); *part. praet. II.* sam vivosil 1259 (2 r.); jacub mne przivolil czanscz kupicz 1268 (2 r.); *praes.* dzirszi 1355; dzirsz*ó* 219; oni ne may*ó* nicz, a dzirsz*ó* 1355; *part. praet. II.* vszcodzil 1406; *part. praet. pass.* prziganono 1421; *part. praet. II.* zastawil 1469, 1559; *inf.* postawicz 1449; *part. praet. II.* ty straczil 1469; jakom ya nye slubil dobka szacz 1487; slawek nye slubil *ibid.*; *inf.* vgrodzicz 1567; ne chczal grodzicz 1718; *part. praet. II.* czym yeszm eyl *(sic)* przeproszyl 2016; jan przeproszil *ibid.* (2 r.): *part. praet. II.* essze yeszmy sandzili jakuba 2025.

§. 87. *Rząd 2.*

Temat infinitivi kończy na ѣ.

Temat starosł. хътѣ-, хътѣ; *part. praet. II.* nechczal 82 (2 r.); 1718; *temat. starosł.* видѣ-, *tylko formy tematu inf. należą*

tutaj: alisbi opowedzal 208; *inf.* alibo opowedzecz *ibid.*; *temat* сѣди-; *praes.* ne szedzy 1918; *part. praet. II.* szedzal 1255 (2 r.); *part. praet. II.* wstal roku 475, 493, 542, 578; ustal roku 546, 858, 1189, 1255 (2 r.), 1292, 1296 (2 r.).

Klasa V

§. 88. *Słowa nietematyczne.*

a) Formy od tematu ѥс- *podano wyżéj w §. 70.*

b) Formy od tematu by. *pt. praet. II.* jacom ia bil 38, 83, 113, 151, 208 (2 r.), 418, 422, 688, 1057, 1210, 1267, 1268, 1283, 1312, 1366, 1402, 1523, 1607, 1671; jacom ya byl 143, 239, 365, 451, 491, 624, 625, 892, 917, 1191, 2016, 2066; ne bil 198, 1361 (2 r.), 1513 (2 r.); ne byl 418; mi bili 208.

c) Temat reduplikowany dad- *part. praet II.* jacom ya dal 151, 2049; tichem ya nye widal 1575; jacom ia przedala 173; dal 83 (2 r.), 151; 482, 917 (3 r.), 1425; wszdal 95; sdal 1547; widal 1227, 1575; predal 331 (2 r.); podal 1487 (2 r.); sǫ on poddal 1607 (6 r.); dali 1425; *infinit.* dacz 1357; wszdacz 239 (3 r.); 454; *part. praet. pass.* poddany 569.

d) Temat вѣд- *praes.* ia wiem 13, 21, 39, 62, 82, 98, 164, 193, 210, 219, 239, 315, 319, 358, 365, 407, 418, 422, 465, 491, 492, 554, 602, 625, 652 (2 r), 667, 750, 797, 806, 807, 853, 892, 903, 917, 930, 951, 952, 955, 1028, 1040, 1079, 1083, 1162, 1192, 1210, 1243, 1255, 1259, 1268, 1283, 1296, 1312, 1341, 1343, 1355, 1361, 1366, 1367, 1375, 1401, 1424, 1425, 1433, 1438, 1487, 1496, 1513, 1575, 1600, 1636, 1733, 1734, 1751, 1752, 1924, 1980, 1992, 2016.

INSTRUMENTALIS
i Locativus Pluralis
deklinacyi rzeczownikowéj

w dziele

MIKOŁAJA REJA z Nagłowic:
Apocalypsis z 1565 roku

opracował

BOLESŁAW SZOMEK.

Skrócenia:

ded. . . . wstępna dedykacyja M. Náruszowiczowi; *przem.* . . . ku dobrym towárzyszom krothka przemowá; *przed.* . . . *Praefatio* co sie wykłáda Przedmowá i t. d. *arg.* . . . A tu iuż będzie Argument i t. d. *l.* . . . list. *kr.* . . . Krotkie á porządne ukazanie i t. d. *k.* . . . *k.* . . . ku temu co szedł.

A.

Instrumentalis Pluralis deklinacyi rzeczownikowéj w dziele Mikołaja Reja z Nagłowic: Apocalypsis z 1565 roku.

I. Temata męskie, pierw.- a.

§. 1. *Temata męskie, pierw.* -a *z końcówką* -y; ányoły l. 14, l. 16, l. 17, l. 36, l. 37, l. 101, l. 102, l. 102, l. 102, kr; apostoły

l. 73, l. 85; áltembásy l. 90; bárány l. 3, l. 148; bráciszki l. 69; bálwány l. 95; biskupy l. 109, l. 116; bogi l. 119, l. 141; czásy l. 104, l. 150; duchy arg. l. 159, l. 175, l. 54, l. 56; l. 102; dziwy l. 113, l. 114; dekrety l. 147, l. 163, l. 191, l. 197; ewanyeliki l. 115; gwałty przed. l. 92; głody przed.; głosy l. 54, l. 54, l. 61, l. 114; gaury l. 82; groty l. 102; heretiki przed. l. 115; jády l. 82; języki l. 84, l. 87, l. 108; interdikty l. 92; instrumenty l. 120, l. 138; kstałty *(por. niem. gestalt)* ded. przed. l. 4, l. 136, l. 178, l. 184, kápłany l. 6, l. 7, l. 8, l. 8, l. 9, l. 53, l. 55, l. 55, l. 79, kr.; koscioły l. 20, l. 76, l. 77, l. 77; klenoty l. 37; kámyczki l. 159; kámyki l. 160; lwy l. 22, l. 59; listy l. 113; mory przed.; mieszczány l. 127, l. 127, l. 171; miłosniki l. 174; mury l. 182; namiestniki przed.; niewierniki arg. l. 71, l. 86, l. 89, l. 92, l. 97, l. 99, l. 127, l. 132, l. 154, l. 158, l. 160, l. 160, l. 166, l. 174, l. 192; niedowiárki l. 3; narody l. 20, l. 26, l. 30; l. 32, l. 32, l. 82, l. 87, l. 102, l. 103, l. 108, l. 130, l. 141, l. 187, kr.; nędzniki l. 27, l. 95; nieprzyjacioły l. 61, kr.; *Temat męsk. pierw.* -ja; niewdzięczniki l. 71; odpusty l. 110, l. 111, kr.; obchody l. 110; obraski l. 160; okrutniki l. 171; przypadki przem.; pomocniki arg. l. 55, l. 74, l. 163; pożytki l. 9, l. 133; psy l. 14, l. 17, l. 179; postępki l. 31, l. 50, l. 113, l. 116, l. 146; przykłády l. 59; pogány l. 87, l. 108, l. 115; pirworodniki l. 119; pátrony l. 141: pány l. 144, l. 145, l. 160, l. 161; l. 161; przećiwniki l. 161; prokuratory l. 189; proroki l. 190; rozumy l. 49, l. 51, l. 68; rozumki l. 53, l. 68; stráchy przed. l. 160, l. 161, kr.; swieczniki przed. l. 14, l. 14, l. 90, l. 90; służebniki l. 62; skarby l. 62; sáráceny l. 82, l. 82; świádki l. 90; sprzećiwniki l. 97, l. 160; tytuły l. 24; upadki l. 59; ubiori l. 79, l. 142, l. 170; upominki l. 93; uczestniki l. 148; uczynki l. 175; wieki l. 9; wilki l. 14; wymysły l. 27, l. 64, l. 66, l. 76, l. 81, l. 83, l. 97, l. 109, l. 119, l. 154, l. 163, l. 170; wrzody l. 31, l. 59, l. 128; wálentiniany l. 74; wywody l. 75, l. 96, l. 104; włosy l. 142; zwolenniki przem. l. 14; żydy l. 22; zbytki l. 35; żywoty l. 61; złosniki l. 62, l. 99; złotokhawy l. 90. *Przy słowie tym zaznaczyć należy wyraźny wpływ języka czeskiego, częstokroć widoczny u M. Reja, por.* aleć rádzę ábyś sobie u mnie kupił złotá ohniem doświádszonego i t. p. l. 44; zakony l. 104; znáki l. 113; zęby l. 142; zastępy l. 162; zwody l. 170; domy l. 31, l. 41. *Temat męsk. pierw.* -ŭ.

§. 2. *Temata męsk. pierw.* -a *z końcówką* -mi.

Apostołmi l. 17, l. 18, l. 18; czármi l. 83, l. 154; dármi *(por. strrosł.* даръми) l. 141; doktormi l. 33; głosmi l. 84, l. 102; mormi l. 59 (моръ = mors); sznurmi l. 130; wormi l. 89, l. 90; żydmi l. l. 38; synmi *(por. starosł.* сынъми) l. 21. *Temat męsk. pierw.*

§. 3. *Temata męskie, piérw. -a z końcówką* -ami.

Cechámi l. 170 [1]); rogámi l. 30, l. 100, l. 100, l. 111, l. 115, l. 142 kr.; uczynkámi l. 75; zębami l. 17, l. 80, l. 106, l. 142.

§. 4. *Stosunki końcówek tematów męsk. pierw.* -a.

Temata męskie pierw. -a *w instrum plur. w dziele M. Reja z Nagłowic: Apocalypsis mają 3 końcówki: 1)* -y, *2)* -mi, *3)* -ami, *jak to §§. 1, 2. 3 uwidoczniają. Stosunek tych końcówek jest następujący:*

-y: -mi: -ami = 226 : 16 : 13.

Z stosunku rzeczonego widzimy, że M. Reja panującą jeszcze końcówką w instrum. plur. było -y *(starosł* -ы*). Obok téj przeważnéj końcówki napotykamy zakończenie* -mi *w 10 rzeczownikach §. 2 wyszczególnionych. Rzeczowniki te kończą się po większéj części na spółgł. płynne:* r, t, *i są w znacznéj liczbie jednozgłoskowe:* czar, dar, głos, mor, sznur, wór, żyd, syn. *Prócz tych 2 końcówek napotykamy u M. Reja już 3 analogiczną* -ami *u następującyvh 4 rzeczowników:* cech, róg, uczynek, ząb, *(§. 3). W pracy mojéj „O instrumentalu plur. deklinacyi rzeczownikowéj w pismach Piotra Kochanowskiego" uczyniłem spostrzeżenie, że analogicznéj końcówce* -ami *uległy u tego pisarza przedewszystkiem rzeczowniki z wygłosem na gardłową:* k, g, ch, *(por. §. 4 tamże). Spostrzeżenie to, jak widoczna odnieść można także i do M. Reja.*

Rzeczownik: róg, *występujący w formie instrumen. piur. w Apocalypsie 7 razy, zawsze w tym przypadku (również u P. Kochanowskiego) opiewa:* rogámi: „ząb"ma: zębámi i zęby.

II. Temata nijakie, pierw. -a.

§. 5. *Temata nijakie, pierw.* -a *z końcówką* -y.

bałwochwálsthwy l. 175; blnżnirstwy l. 107, l. 111; bogáctwy przem. l. 34, l. 42, l. 76, l. 77, l. 146; błogosławieństwy l. 25; dostoieństwy l. 25; dobrodzieystwy l. 28, l. 36, l. 141, l. 174; dobry l. 62; drwy l. 159; gárdły l. 14; krolestwy l. 144; kolány l. 174; ludárstwy l. 19, l. 141; názwiski l. 14; przełożeństwy l. 76; pismy

---

[1]) *Trudno w tym miejscu rodzaj oznaczyć: dwie bowiem formy zarówno w Apocalypsie występują:* cech i cecha por l. 80, l. 115, l. 118, l. 149, l. 164 l. 179.

l. 92, l. 163, l. 182, l. 196, l. 196, l. 196, k., k.; przezwiski l. 92, l. 166, l. 198; proroctwy l. 137, l. 196; prâwy l. 141, l. 152; piątny l. 170; sceptry l. 62; słowki l. 78; skrzydły l. 104, l. 122; swowoleństwy l. 152; ścirwy l. 164; usthy l. 37, l. 102, l. 109, l. 135, l. 177, l. 193, l. 194, l. 194; wędzidły l. 1, l. 127; złodzieystwy l. 83; żądły l. 78, l. 82, l. 86, l. 142, kr.

Wliczamy do téj kategoryi temata nijakie pierw. -s: ciáły (*por. starosł.* тѣло, *gen.* -sece *i serbochorw.* telo, *plural.* telesa) l, 61, l. 61, l. 94, l. 117, l. 168, l. 175; słowy l. 8, l. 16, l. 17, l. 18, l. 39, l. 44, l. 45, l. 45, l. 48, l. 87, l. 91, l. 102, l. 110, l. 125, l. 136, l. 156, l. 159, l. 159, l. 159, l. 163, l. 165, l. 166, l. 176, l. 177, l. 178, l. 179, l. 188, l. 189, l. 192, l. 193, l. 196, l. 197.

III. Temata żęńskie, pierw. -ā.

§. 6. *Temata żeńskie, pierw.* -ā *z końcówką* -ami.

árphámi l. 129; bulámi (bulla) l. 111, l. 113, l. 141; bronámi l. 182, l. 193; branámi l. 182; cnotámi ded. l. 158; chwałámi l. 83; dziurámi l. 14; drogámi l. 102, l. 158; dudámi l. 170; figurámi przed. l. 2, l. 3, l. 3, l. 3, l. 109, l. 181, kr.; fábułámi l. 82; gwiazdámi przem. l. 14, l. 17, l. 35, l. 74, l. 76, l. 76, l. 76, l. 99, l. 99, l. 109. kr.; grozámi l. 1, l. 92, l. 120, l. 163; głowámi l. 72, l. 105, l. 105, l. 105, l. 113; gorámi l. 111; insułámi l. 65; jászczorkámi l. 192, l. 192; koronámi l. 62; l. 79, l. 79, l. 105, l. 106; ksiąszkámi l. 88, l. 88; klątwámi l. 92, l. 144; koronkámi l. 142; klatkámi l. 199; łápámi l. 106, l. 107; liczbámi l. 116; lámpámi l. 138, l. 158; látorostkámi l. 198; modlitwámi l. 54, l. 73; modłámi l. 83; náukámi ded. przed. l. 39, l. 49, l. 75, l. 76, l. 92, l. 99, l. 104, l. 133, l. 182; nogámi przem przed. przed. l. 3, l. 13, l. 20, l. 38, l. 38, l. 39, l. 88, l. 98, l. 99, l. 99, l. 99, l. 103, l. 112, l. 114, l. 114, l. 115, l. 129, l. 129, l. 144, l. 144, l. 157, l. 159, l. 176, l. 190, l. 191, kr. kr.; namowámi l. 112, l. 141, l. 141; niewiástámi l. 117, l. 118; nitkámi l. 159; oponámi l. 25; omyłkámi l. 41; osobámi l. 157, kr.; ordámi l. 171; owieczkámi l. 198; plotkámi przed. l. 87; pomstámi arg. l. 1, l. 32, l 163, l. 198; pociechámi l. 5, l. 45, l. 61, l. 121; piętámi l. 5, l. 87, l. 96, l. 124, l. 199; prośbámi l, 8, l. 88; pokusámi l. 22, kr.; plagámi l. 45, l. 47, l. 58, l. 91, l. 67, l. 92, l. 134; potrzebámi l. 72; pychámi l. 76; postawkámi l. 78; postáwámi l. 79, l. 170; pstrocinámi l. 90, l. 142; práktykámi l. 113; przygodámi l. 128; perłámi l. 140, l. 151; przestrogámi l. 153; r mowámi l. 110; rybámi l. 113; sprâwámi przed. l. 11, l. 31, l. l. 44, l. 50, l. 76, l. 99, l, 107, l. 142, l. 165, l. 173, l. 175; «

łámi (stola) l. 47, l. 68, l. 65; sługámi l. 55, l. 175, l. 62; śirotkámi l. 167; śirotámi l. 195; trąbámi l. 71, l. 73; trzćinámi l. 89; ustáwámi l. 27' l. 67, l. 152, l. 152, kr.; walkámi przed.; wodámi l. 13, l. 119, l. 129, l. 130, l. 89, l. 131, l. 133, l. 133, l. 133, l. 133, l. 133, l. 133, l. 139, l. 140, l. 140, l. 140, l. 141, kr.; zasługámi l. 11, l. 28; żabámi l. 137.

IV. Temata męskie, pierw. -ja.

§. 7. *Temata męskie pierw.* -ja *z końcówką* -y.

Gárncy l. 28; iubileuszy l. 110; kupcy l. 148, l. 152; pálcy l. 25, l. 96, l. 189; stárcy l. 52.

§. 8. *Temata męskie pierw.* -ja *z końcówką* -mi.

Cesárzmi l. 110, l. 111, (*por. starosł.* цѣсарьми); dziedzicmi l. 9; fáłszyrzmi l. 95; háwtarzmi l. 25; krolmi l. 6, l. 7, l. 8, l. 8, l. 9, l. 9, l. 9, l. 9, l. 9, l. 9, l. 26, l. 53, l. 55, l. 55, l. 79, l. 108, l. 112, l. 116, l. 144, l. 144, l. 144, l. 144, l. 144, l. 145, l. 145, l. 160, l. 161, l. 161, l. 161, l. 164, l. 164, kr.; kluczmi l. 16, l. 39; kiymi l. 153; mocarzmi l. 55, l. 85, l. 164, l. 164; mánicheuszmi l. 74; mátáczmi l. 180; náuczycielmi l. 18; omyláczmi l. 180; pásterzmi l. 35; przywileymi l. 92, l. 111, l. 141, l. 194; pomágáczmi l. 104; reymi k.; strożmi l. 55 (стражь); wymysláczmi przed.; wieprzmi l. 14; węglarzmi l. 25; wyznáwáczmi l. 91; złodzieymi l. 14, l. 17.

§. 9. *Temat męski pierw.* -ja *z końcówką* -ami.

Latáwcámi l. 148.

§. 10. *Stosunki końcówek tematów męskich, pierw.* -ja.

Temata męskie pierw. -ja *posługują się w instrum. plur. w Apocalypsie Rejowéj 3 końcówkami: 1)* -y, *2)* -mi, *3)* -ami *w następującym stosunku:*

-y : -mi : -ami = 8 : 63 : 1.

Właściwą końcówkę tych tematów -y *(starosłow.* и = jи = jы) *zhowały 4 rzeczowniki z suffix.-* ьць*:* gárniec, kupiec, pálec, stáec *i rzeczownik:* jubileusz. *Obok téj końcówki znachodzimy w Apo'ypsie końcówkę* -mi. *Stosunek powyższy dowodzi, że zakończenie było tutaj górujące. Trzecią końcówkę* -ami *napotykamy w jédyn tylko wypadku:* latáwcámi. *(Por. §§. 7, 8, 9).*

V. Temata nijakie, pierw. -ja.

§. 11. *Temata nijakie,* -ja *z końcówką* -y.

Mieyscy l. 20; sercy l. 94, l. 95, l. 156.

VI. Temata żeńskie, pierw. -jā.

§. 12. *Temata żeńskie, pierw.* -jā *z końcówką* -a-mi.

Błyskáwicámi l. 49, l. 114; bestiámi l. 111, l. 114, l. 116; historiami l. 116; kłamcámi l. 17; kupiámi l. 151; nádzyciámi l. 118; l. 118; obyetnicámi l. 2, l. 153, l. 40, l. 45, l. 59, l. 96, l. 141, l. 157, l. 158, l. 174, l. 192; pochodniámi l. 14; procesyámi l. 110; pracámi l. 168; swiniámi l. 17, l. 179; sthudniámi l. 133; táiemnicámi l. 188; ulicámi l. 57; zdraycámi l. 14, l. 17; zbroiámi l. 102.

VII. Temata męskie, pierw. i.

§. 13. *Temata męskie, pierw.* -i *z końcówką* -mi.

Ludźmi przed., l. 10, l. 23, l. 89, l. 114, l. 114, l. 115, l. 131; l. 135, l. 170, l. 174, l. 189.

VIII. Temata żeńskie, pierw. i.

§. 14. *Temata żeńskie, pierw.* -i *z końcówką* -ami.

Bystrosciámi l. 49; ciemnosciámi l. 16, l. 136; chytrościámi l. 77, l. 100, l. 105, l. 113, l. 142, l. 142, l. 143, l. 148; drzwiámi (*por. starosłow.* дверьми) l. 184; goleniámi (*starosłow.* голѣнь) l. 160; kaźniámi l. 31; kosciámi l. 159; myslámi l. 11, l. 11, l. 94, l. 95, l. 95, l. 181; możnoscyámi l. 146; niemocámi przed. l. 31, l. 31, l. 59, l. 128; nawálnosciámi l. 74, l. 105, l. 129; obłudnościámi przed. l. 70, l. 108, l. 148, l. 156; obłędnosciámi l. 43; odmiennosciámi l. 68; oblesnosciámi l. 79; opátrznosciámi l. 92; omylnosciámi l. 108; pieczęciámi (*por. starosłow.* печать *masc.*) przed.; przypowiesciámi l. 3; piersiámi l. 12, l. 14; przewrothnosciámi l. 77, l. 100, l. 142; pilnosciámi l. 129; poczciwosciami l. 189; ro koszámi l. 9, l. 148, l. 152, l. 188, l. 199; rádosciámi l. 50, l. 31, l. 69, l. 98; rzeczámi l. 76, l. 76, l. 76, l. 113, l. 151; smierci mi przed. arg. l. 59, l. 120; srogosciámi l. 82, l. 114, l. 117, l. 1 4;

twarzámi l. 142; trudnosciámi l. 168; wąthpliwosciami przed. zákrytosciámi l. 3, l. 3, l. 3, kr.; złosciámi l. 45, l. 45, l. 149, l. 154, l. 189; żołtosciámi l. 100.

§. 15. *Prof. Małecki w „Gramatyce histor. porów, jęz. pol." t. I. w §. 148 wypowiada zdanie, że w XVI wieku powszechniéj niżeli teraz używano form z końcówką* -mi *u tematów żeńskich pierw.* -i. *Że twierdzenie to mylne, dowodzi tego przynajmniéj stan rzeczy w poprzedzającem §. uwidoczniony. Temata żeńskie pierw.* -i *występujące w Apocalypsie w formie instrum. plur. 84 razy bez wyjątku mają w tymże przypadku zakończenie* -ami. *Niechaj okoliczność ta posłuży nam za nową zachętę, że historyją języka polskiego uzyskać jedynie można mrówczą i cierpliwą pracą. Bez takiéj mrówczéj i dokładnéj pracy ogólniki częstokroć muszą się okazać mylnymi i bezpodstawnymi.*

IX. Temata nijakie, pierw. -t.

§. 16. *Temata nijakie, pierw.* -t *z końcówką* -y.

Cielęty przem.; książęty l. 108, l. 112, l. 116, l. 153; żwirzęty przem., l. 51, l. 58, l. 131, l. 131

X. Ogólny pogląd na stan końcówek wszystkich tematów.

§. 17. *Ogólny pogląd nu stan końcówek u wszystkich tematów w instrum. plur. w Apocalypsie Rejowéj najlepiéj uwydatni nam następująca tabtica:*

	Końcówki	-y	-mi	-ami
I.	*Temata męskie* -a	*226*	*16*	*13*
II.	*Temata nijakie* -a	*100*		
III.	*Temata żeńskie* -ā			*213*
IV.	*Temata męskie* -ja	*8*	*63*	*1*
V.	*Temata nijakie* -ja	*4*		
VI.	*Temata żeńskie* -jā			*32*

	Końcówki	-y	-mi	-ami
VII.	Temata męskie -i		12	
VIII.	Temata żeńskie -i			84
IX.	Temata nijakie -t	10		
X.	Wszystkie temata	380	91	311

B.

Locativus Pluralis deklinacyi rzeczownikowéj w dziele Mikołaja Reja z Nagłowic: Apocalypsis z 1565 r.

I. *Temata męskie, pierw.* -a.

§. 1. *Temata męskie, pierw.* -a *z końcówką* --êch.

Anyelech przem., l. 182; apostolech l. 104, l. 196; báłwániech l. 107; czásiech l. 16, l. 165; czesiech l. 93; dziwiech l. 12; dekreciech l. 31; dekretalech l. 191; fundámenciech l. 181, l. 181, 182 l. 182, l. 182, kr.; guziech l. 11; godziech l. 156, l. 158, l. 181, kr.; koscielech l. 19, l. 27, l. 76, l. 113, l. 154, kr.; kąciech l. 63, l. 64, l. 179; korzech l. 90 (chorus); lisciech l. 24, l. 196, l. 196, kr.; mieszczániech l. 142; obłocech l. 95, l. 156; obchodziech l. 136; prorocech l. 196, l. 16; pániech l. 149; roboámiech l. 106; staniech l. 115; sądziech l. 128; texciech l. 75; wymyslech l. 43, l. 141, l. 191; wykrętalech l. 139; węglech l. 179; żywociech l. 31, l, 47, l. 185, l. 186; zakoniech l. 90; zwodziech l. 156; żydziech l. 179; złotohławiech l. 142.

§. 2. *Temata męskie, pierw.* -a *z końcówką* -och.

Bárłogoch l. 80; czároch l. 156; członkoch l. 172; duchoch l. 118, l. 123, l. 129; fundámentoch l. 182; grzesznikoch l. 164; grzechoch l. 172, l. 173; heretikoch l. 75, l. 75; muroch l. 182; nędznikoch l. 139; osiewkoch l. 78; obłokoch l. 162, kr.; przypadkoch przed.; pożytkoch arg.; przestráchoch arg., arg., l. 84, l, 116, l. 117, kr.; postępkoch l. 29; prosthakoch l. 164; przybytkoch l. 185; goch przed.; stráchoch l. 54, l. 174; swiecznikoch l. 90; synoch 119. *Temat pierw.* ŭ: stołkoch l. 168; turkoch l. 179; uciskoch 55, l. 129; wymysłoch l. 107; znákoch l. 87.

§. 3. *Temata męskie, pierw. -a z końcówką* -ach.

Dziwach l. 138; obłokach l. 7, l. 9; ogonach l. 81; prorokach l. 11; postępkach l. 106; rogach przed., arg., arg., l. 105, l. 112 l. 112, l. 143; uczynkach l. 93; zębach l. 107.

§. 4. *Stosunki końcówek tematów męskich pierw.* -a.

Temata męskie, pierw. -a *w locativie plural. w dziele M. Reja z Nagłowic: Apocalypsis mają 3 końcówki:*

1) êch *(starosłow.* -ѣхъ*)* *2)* -och *(starosłow.* -охъ*)* *3)* -ach *(por. §§. 1, 2, 3).*

Stosunek tych końcówek jest tutaj następujący:

-êch: -och: -ach = 60 : 39 : 15.

Stosunek powyższy wskazuje nam, że w Apocalypsie przeważającą jeszcze końcówką była pierwotna tychże tematów -êch. *Obok niéj występuje tutaj w znacznéj stosunkowo liczbie drugorzędna końcówka* -och, *widoczna w starosłowieńskich zabytkach (n. p.* домохъ, дворохъ*) a dziśiaj w slowackim narzeczu powszechnie używana. Końcówkę tę* -och, *która w Apocalypsie w ogóle 39 razy występuje, mają przedewszystkiem: a) rzeczowniki zakończone na gardłowe spółgłoski:* k, g, ch *(34 razy); b) prócz tego następujące rzeczowniki:* czar, mur, syn *(temat pierw. ŭ!)* fundament, wymysł *(5 razy). Rzeczownik* „fundament“ *obok tego 6 razy występuje w formie:* fundámenciech, „wymysł“ *3 razy w formie:* wymyslech. *Z wszystkiego więc wynika, że końcówka* -och *w języku Mikołaja Reja przysługiwała głównie rzeczownikom na gardłowe spółgłoski zakończonym. Dwa jedynie rzeczowniki z wygłosem na gardłową* k: obłok i prorok *znachodzimy w Apocalypsie z pierwotną końcówką* -êch *(por. §. 1)* obłocech, prorocech — *lecz obok tego*: obłokoch i obłokach *także* prorokach.

Prócz tych 2 końcówek napotykamy u M. Reja już 3 analogiczną -ach *w liczbie 15 u następujących rzeczowników:* dziw, obłok, ogon, prorok, postępek, róg, uczynek, ząb *(por. §. 3). Między tymi rzeczownikami największą (12) liczbę końcówek* -ach *przedstawiają zakończone na gardłowe* k, g. *Charakterystyczną jest rzeczą, że z wymienionych tu rzeczowników następne:* róg, uczynek, ząb *także w instrumentalu plur. końcówce żeńskiéj* -ami *najrychléj uległy (por. A. §. 3).*

II. Temata nijakie, pierw. -a.

§. 5. *Temata nijakie, pierw.* -a *z końcówką* -êch.

Bogáctwiech l. 33, l. 34; czelech l. 67: tedy im kazał náználé známię T. ná czelech ná ich; również: l. 117, l. 117, l. 117,

l. 118, l. 118, l. 118, l. 167, kr., kr.; kupiectwiech l. 42; leciech l. 82; miesciech l. 82; niebespieczeństhwiech ded.; páństwiech l. 196; pismiech tytuł dzieła, l. 96, l. 99; usciech l. 42, l. 87, l. 87, l. 88, l. 88, l. 88, l. 88, l. 117, l. 133, kr., kr.; zwycięstwiech l. 68, l. 161.

§. 6. *Temata nijakie, pierw.* -a *z końcówką* -ach.

Bogáctwach l. 128; czołach l. 65, l. 115, l. 121, l. 187; pástwiskach l. 86, l. 128; podobieństwach l. 87; przezwiskach l. 181.

§. 7. *Stosunki końcówek tematów nijakich' pierw.* -a.

Temata nijakie pierw. -a *w Apocalypsie Rejowéj w locativie plural. mają 2 końcówki:*
1) -êch *2)* -ach *w następującym stosunku:*

-êch : -ach = 33 : 9.

Jeżeli z wymienionym stosunkiem porównamy stosunek tych 2 końcówek u tematów męskich pierw. -a (êch : -ach = 60 : 15 §. 4) *spostrzeżemy u M. Reja temata nijakie pierw.* -a *cośkolwiek, więcéj podległy żeńskiemu zakończeniu* -ach. *niżeli temata męskie pierwotne -a.*

III. Temata żeńskie, pierw. -a.

§. 8. *Temata żeńskie pierw.* -a *z końcówką -ach.*

árfach l. 117; burzkach l. 70, l. 73, l. 84, l. 129, l. 174, l 178; bitwach l. 161; branách l. 181, l. 181, l. 181, l. 182, l. 182 branach l. 182; bronach kr.; drogach przed., l. 29; ewányelistach l. 196; forthunach l. 47; głowach przed., przed., przed., przed., arg., l. 47, l. 48, l. 79, l. 98, l. 105, l. 105, l. 105, l. 111, l. 111, l. 111, l. 111, l. 112, l. 112, l. 121, l. 140, l. 142, l. 144, kr., kr., kr.; gorach przed., l, 105, l. 105, l. 106, l. 107, l. 107, l. 110, l. 111, l. 112, l. 121, l. 135, l. 187, l. 137, l. 142; gwiazdach l. 14; gębach l. 81, l. 82; insułach l. 65, l. 65, l. 101; księgach przed., l. 23, l. 37, l. 51, l. 55, l. 90, l. 107, l. 108, l. 127, l. 128, l. 140, l. 143, l. 171, l. 173, l. 173, l. 173, l. 173, l. 185, l. 186, l. 195, l. 195, l. 195, l. 197, l. 198, kr.; kończynach l. 13; koronach l. 50, l. 150; koronkach l. 142; kráinach l. 59, l. 65, l. 81, l. 81, l. 170; mękach l. 124; modlitwach l. 131; nogach l. 93, l. 114, l. 144; náukach l. 118, l. 139; osobach l. 53; osobách l. 68; opokach l. 64,

l. 64; prostotach l. 49; pociechach l. 68, l. 86, l, 87, l. 98, l. 123, l. 177, l. 195; przygodach l. 133; pogroszkach l. 134; pstroćinach l. 142; perłach l. 142, l. 142; personách l. 182; rozmowach l. 31; rękach l. 115, l. 167, kr.; rospráwach l. 127, l. 138; ruinach l. 148; rzekach l. 188; spráwach l. 3, l. 3, l. 18, l. 18, l. 42, l. 43, l. 88, l. 93, l. 101, l. 106, l. 124, l. 128, l. 136, l. 155, l. 159; spráwách ded., l. 33, l. 48, l. 184; stołach arg. (stola); stołách l. 69; skáłach l. 64, l. 64; skáłách l. 64; thrąbach przed., l. 6; trwogach l. 72; troskach l. 129; ustáwach l. 116, l. 139; wdowach l. 35; wodach l. 151; zápłátach przed., l. 125; zapłátách l. 195; zámieszkach l. 73.

§. 9. *Temata żeńskie, pierw.* -ā *z końcówką* -êch.

Braniech l. 182: ná braniech nápisano imioná dwoygánascie pokolenia narodow żydowskich, á ná fundámenciech imioná dwunascie Aposthołow Báránkowych; braniech l. 182: A tu słyszymy, iż ich dwánascie stało około miástá tego á w braniech iego.

§. 10. *Stosunki końcówek tematów żeńskich pierw.* ā.

Temata żeńskie pierw. -ā *znajdujemy w Apocalypsie w formie locativu plural. 170 razy: 168 razy z końcówką pierwotną i właściwą tychże tematów* -ach *a 2 razy z końcówką analogiczną* -êch. *Mianowicie rzeczownik* brana *na miejscach w poprzednim §. wymienionych dwakroć okazuje się w postaci:* broniech, *obok prawidłowéj formy:* branach, *6 razy zresztą w Apocalypsie występującéj. Jest to zjawisko ciekawe i charakterystyczne. Charakterystyczne dlatego, iż świadczy, jak język Rejowski wobec trojakości końcówek w locativie plural. już poczynał tracić poczucie, co prawidłowe i przekroczył nawet w tym kierunku piérwsze szranki do zamieszania stosunków prowadzące.*

IV. *Temąta męskie, pierw.* -ja

§. 11. *Temata męskie, pierw.* -ja *z końcówką* -och.

Cesárzoch l. 113; fáłszoch l. 156; kráioch ded.; kroloch l. 113, l. 149, l. 163; nędzarzoch l. 193; obyczáioch l. 110; płaszczoch 62, l. 113; páłacoch l. 176; stolcoch l. 47, l. 165; sanioch l.)6; wyznáwáczoch l. 89, l. 90, l. 91, l. 95; włodárzoch l. 181; yczáioch l. 66, kr.

§. 12. *Temata męskie, pierw.* -ja *z końcówką* -êch.

Koniech l. 160, l. 162.

§. 13. *Stosunki końcówek tematów męskich pierw.* ja.

Jak §§. 11, 12 jaśnie dowodzą, panującą końcówką u tych tematów w Apocalypsie było w locativie plural. zakończenie -och. *Wyłącznie rzeczownik:* koń *w tym przypadku znaleźliśmy z końcówką* -êch.

V. Temata nijakie, pierw. -ja.

§. 14. *Temata nijakie, pierw.* -ja *z końcówką* -ach.

Mieyscach przed., l. 19, l. 19, l. 24, l. 29, l. 32, l. 66, l. 84, l. 86, l. 90, l. 107, l. 109, l. 109, l. 113, l. 138, l. 139, l. 139, l. 142, l. 148, l. 154, l. 155, l. 162, l. 166, l. 178, l. 179; mieyscách l. 24.

VI. Temeta żeńskie: pierw. -ja.

§. 15. *Temata żeńskie, pierw.* -ja *z końcówką* -ach.

Bániach l. 6; bałwochwalcách l. 109; bestiach l. 171; duszach l. 132; dziewicach l. 158; historiach przed.; kápicach l. 60; káplicach l. 90, l. 113; łodziach l. 151; monárchiach l. 3; mszach l. 80; nádzieiach l, 87; obietnicach l. 25, l. 25, l. 87, l. 108, l. 137, l. 177, l. 177; pracach l. 178; stolicach l. 48, l. 76, l. 80, l. 96, l. 165, l. 168, kr.; szyiach l. 114; tesknicach ded.; táiemnicach l. 1, l. 3, l. 3, l. 52, l. 90, l. 56, l. 108, l. 143, kr., k.; tablicach l. 113; ulicach l. 91, l. 92, l. 93, kr.; ziemiach l. 78.

VII. Temata męskie, pierw -i.

§. 16. *Temata męskie, pierw.* -i *z końcówką* -och.

Dnioch l. 93, l. 94.

§. 17. *Temata męskie, pierw.* -i *z końcówką* -ach.

Ludziach ded.

VIII. Temata żeńskie, pierw. -i.

§. 18. *Temata żeńskie, pierw.* -i *z końcówką* -ach.

Burzliwosciach l. 71, l. 73; básniach l. 87, l. 140; brzydliwosciach l. 142; częsciach arg., l. 1; ciemnosciach l. 29, l. 99, l. 136, l. 137; ćirpliwosciach l. 123; kaźniach l. 135; możnosciach l. 33, l. 49; myslach l. 68; mądrosciach l. 173; niebespiecznosciach l. 56; niedbáłosciach l. 178; omylnosciach l. 28; opáthrznosciach l. 60; obfitosciach l. 150; osiádłosciach l. 176; pieczęciach przed., l. 6; piesniach l. 99; piersiach l. 131, l. 182; plugáwosciach l. 142; powinnosciach l. 148; przypowiesciach l. 170, l. 181; rádosciach przed., przed., arg., l. 48, l. 48, l. 50, l. 60, l. 117, l. 118, l. 124, l. 124, l. 128, l. 177, l. 129, l. 184, l. 185, l. 185; rádosciách l. 177; rzeczach przed., arg., l. 11, l. 57, l. 103, l. 120, l. 176; roskoszach arg., l. 33, l. 35, l. 97, l. 118, l. 124, l. 128, l. 148, l. 149, l. 152, l. 152, l. 168, l. 174, l. 177, l. 181, l. 182, l. 187, l. 193, l. 200; rospustnosciach l. 141; skrytosciach ded.; sthałosciach przed. l. 60, l. 60, l. 66, l. 68, l. 72, l. 73, l. 86, l. 98, l. 118, l. 136, l. 200; stałosciách l. 66; státecznosciách l. 33; srogosciach l. 33, l. 132; smierciach l. 60, l. 92, l. 95, l. 127; swowolnosciach l. 141; trudnosciach l. 178; upornosciach l. 126; wąthpliwosciach l. 16, l. 43, l. 43; wysokosciach l. 17, l. 188; wątpliwosciách l. 43; złosciách l. 35; złosciach l. 88, l. 102, l. 136, l. 173, l. 126; żáłosciach l. 66.

IX. Temata nijakie pierw. -s.

§. 19. *Temata nijakie, pierw.* -s *z końcówką* -êch.

Słowiech l. 16, l. 19, l. 41, l. 42, l. 44, l. 103, l. 161, l. 179; drzewiech l. 188 *(por. starosłow.* дрѣвесѣхъ *i serbo-chorwac, drevesich).*

§. 20. *Temata nijakie, pierw.* -s *z końcówką* -och.

Uszoch przed., l. 5, l. 22, l. 61, l. 61, l. 74.

X. Temata nijakie, pierw. -n

§. 21. *Temata nijakie, piew.* -n *z końcówką* -ach.

Rámionach l. 153; známionach l. 128.

XI. Ogólny pogląd na stan końcówek wszystkich tematów.

§. 22. *Ogólny pogląd ua stan końcówek u wszystkich tematów w locatiwie pluralis w Apocalypsie Rejowéj najlepiéj uwydatni nam następująca tablica:*

	Końcówki	-êch	-och	-ach
I.	*Temata męskie* -a	*60*	*39*	*15*
II.	*Temata nijakie* -a	*33*		*9*
III.	*Temata żeńskie* -ā	*2*		*168*
IV.	*Temata męskie* -ja	*2*	*21*	
V.	*Temata nijakie* -ja			*26*
VI.	*Temata żeńskie* -jā			*46*
VII.	*Temata męskie* -i		*2*	*1*
VIII.	*Temata żeńskie* -i			*114*
IX.	*Temata nijakie* -s	*9*	*6*	
X.	*Temata nijakie* -n			*2*
XI.	*Wszystkie temata*	*106*	*68*	*381*